VÁMOS MIKLÓS

Majdnem összes

VÁMOS MIKLÓS

Majdnem összes

Negyvennyolc korty élet
(bevezetés)

Majdnem az összes novellám olvasható ebben a könyvben. Pontosabban: majdnem mind azok közül, amelyeket most – 2013 esős júniusában, a nagy árvíz idején – érdemesnek gondolok arra, hogy nyájas olvasóim magukévá tehessék. Kivétel a *bár* című 1998-as kötetem: mai szemmel is úgy látom, sikerült olyan szorosra szerkesztgetnem annak idején, hogy fájna szétszedni. Amúgy csak cipőkanállal szoríthatnám bele az ésszerű – olvasáshoz kényelmes – terjedelembe, annak felső határa az én tapasztalataim szerint eme formátumban nagyjából annyi, amekkora ez a könyv lett.

Ugyancsak kihagytam a nyolc novellát, amelyek kettesével, ikerszövegként jelentek meg a *Tiszta tűz*-ben, mert… csak. Nem foglalkoztam továbbá azzal a két tucatnyival sem, amelyeket angolul írtam, amikor évekig a Yale-en időztem Connecticutban. Jó érzés, hogy vannak munkáim egy világnyelv fogságában. Hagyományosan a magyart tekintik irodalmi cellának, és tessék. Végezetül nem kerülhettek be azok, amelyek a bizonytalan jövőben készülnek el, fölteszem (remélem), várhatóak ilyenek.

Adódnak definíciós nehézségek és bizonytalanságok. A novella, mint szerkesztőmtől, Barna Imrétől megtudtam, olaszul azt jelenti: hír. Meg azt: újság. A „jó hír” viszont az evangélium neve Itáliában (Buona Novella), pedig igazán jelenthetne jó novellát is. Megjegyzem, az, amit mi novellának tartunk, majdnem mindig rossz hírt tartalmaz: a világról, a hazáról, a nemzetről, a családról, a barátokról, a szerelmekről, vagy legalább saját magunkról. Próbáltam ezen változtatni (vö.: *Boldog novi*), de hiába. A jelek szerint realista szerzőnek a happy ending csak elvföladással jöhet össze. Zavarosítja a helyzetet, hogy az angolszászok a regényt hívják így: *novel*. A spanyoloknak: *novela,* a regényíró pedig értelemszerűen: *novelista*. Én ugye főleg *novelista* volnék, noha – mint ez

a kötet tanúsítja – működtem novellistaként is, gyakorlatilag gimnazista koromtól máig.

Angolul a novella egyszerűen: *short story,* rövid történet, ennél szűkszavúbban nehéz összegezni, hogy miről van szó. Én amondó volnék, hogy a novella: egy korty élet. Hozzáfűzhetném, hogy a javából, ami itt nem okvetlenül jelent jót. Inkább elmesélésre érdemeset.

Rendben, de mi a helyzet az elbeszéléssel? Sokan a novella rokonértelmeként használják. Én nem. Szerintem a novella kábé tíz flekknyi lehet. A flekk az írógépes idők mértékegysége, a számítógépes szemléletmódúak kedvéért átszámítom, cirka 1600–1800 karakter. Azért nem pontosan, mert volt kis és nagy flekk – nem mennék bele. Az ennél több oldallal rövidebb próza a tárca, ami átmenet az újságcikk és a novella között. Kár, hogy az itthoni sajtó manapság már csak erre bukik, ha ugyan bukik bármire egyáltalán. Az, hogy az olvasó mire bukik, sajna nem játszik szerepet a lap- és könyvszerkesztés csökött elveiben. Kiadói körökben például az az általános nézet, hogy a nagyközönség regénypárti, nem szereti – nem veszi – a novelláskötetеket. (Cáfolnám, ám tegye inkább sok-sok olvasó.)

A novella akkora szöveg, amekkora befér egy oldalra a napilapok irodalmi rovatába. Befért, amíg minden sajtótermék szívesen közölt ilyesmit íróktól. Mondjuk úgy: a novella az *Élet és Irodalom*-ba való. Az elbeszélés ennél kétszer-ötször hosszabb, így az irodalmi havilapokba küldi a szerző. Ami az elbeszélésnél is hosszabb, az már általában kisregény.

A *Majdnem összes* menükártyáján 48 (azaz negyvennyolc) fogás szerepel. (Nem engedek a negyvennyolcból?) Öt korábbi kötetből válogattam, meg azokból a novellákból, melyeket a *bár* megjelenése óta írtam. A cikluscímek két kivétellel a korábbi kötetcímekkel azonosak. A *Szenvedélyes emberek* rövidebb írásai azért szerepelnek itt *Hogyan öltözködjünk* néven*,* mert előbbi egy kisregény, mely ragaszkodni akar a saját címéhez az Európa sorozatában is (majd). Az utolsó évtized termése azért lett *Virágmesék,* mert… csak.

Úgy válogattam, hogy lehetőség szerint valamennyi novellatípusból szerepeljen néhány, amilyenekkel próbálkoztam, és azt is szerettem volna, ha mindazok a korok – korszakok – bemutatódnak, amelyeket íróként megszemléltem e rövidebb formátumban. Természetesen, a jobbakat

akartam egymás mellé helyezni, de úgy, hogy a sokszínűség szempontját se adjam föl. Kérdés, mit tekintsünk jobbnak? Háát… ami nem bal? (Vö.: balul sült el.)

VALLOMÁS: Vessenek meg, de én általában akkor írtam novellát, ha kértek tőlem. Kamaszkoromban a diákújság motivált, később a hivatásos prózarovat-vezetők. Tudom, a szakmában (ha ugyan a szépírás annak számít, amit remélek) szokás hangoztatni, hogy megrendelésre nem írunk, csak megrendülésre. Van ebben valami, de az ember sokszor képes maga felé hajlítani a mély megrendelést. Nem hivatkozom nagy nevekre Balzactól Móriczig, Shakespeare-től Molière-ig, csak leszögezem, ha tőlem kérnek, főleg ha kedvesen, igyekszem adni, azaz írni. Novelláim ezért gyakran sorozatban születtek. Bokrokban. Rózsabokrokban.

Lehet, hogy emiatt hallom olvasóktól, hogy ciklusonként szeretik magukává tenni őket. Örülök. Az is boldoggá tesz, ha tömegközlekedési eszközön látom valakinek a kezében a könyvem. Megesik, hogy titkon leszállok utána. Kár, hogy ma már többnyire autón közlekedem. Rózsabokrot is mikor láttam már? Ideje ültetnem egyet-kettőt.

Válogatott novelláskötet: ez úgy hangzik, mint egy olyan kitüntetés, amelyet csak halála után kaphat meg az ember. Ennek szellemében én most másodszor kerülök a halálomon túlra. Jelent már meg válogatott novelláskötetem, pedig akkor még nevetségesen fiatal voltam az elmúláshoz. *Live fast, die young?* (Utóbbiról szerencsére már lemaradtam.) Kiadta a Magvető, 1981-ben, azzal a mostanára közismertté vált címmel: *Valaki más*. Én ezt a nevem kezdőbetűi miatt választottam, gondoltam jó kis betűgrafika lehet a borítón (és tényleg). Kertész Imre tette közismertté a címet, 1997-ben, önéletrajzi esszéjének adva. Sajátságos, hogy az is a Magvetőnél jött.

Több ügybuzgó olvasóm betelefonált a Megvetőbe (így hívtuk), érdeklődvén, miként lehetséges, hogy ugyanaz a kiadó két kötetet jelentet meg, betűre azonos címmel. Azt a választ kapták, hogy jogilag címvédelem nincsen. Igaz. De azért… még ott ült ugyanaz a szerkesztő, éppenséggel eszébe juthatott volna. Mindegy. Kertész Imrével megbeszéltük, ráadásul színpadon, ő nem tudott első poszthumusz könyvemről, az ügyet a lovagiasság szabályai szerint lezártuk. Csak azért említem, nehogy némelyek azt higgyék, én oroztam volna el a Nobel-díjas

író címét. Amúgy mind a kettőnk forrása a halhatatlan Rimbaud-sor: „Én: az valaki más.” De nekem a szóban forgó címről már mindig Kertész Imre könyve jut eszembe, s nem az enyém.

Átolvasva saját történeteimet, különös utazást tehettem a rövid fikció erdejében. Szembeszökő, milyen határozottan változott a stílusom (Déry nemzedéke még egy szép, régi szót használt erre: „irály”), a párbeszédtechnikám, általában az írással kapcsolatos megoldásrendszerem és szemléletmódom. Egy kamasz hebehurgyasága az elején, bizonyos modorosság a végén, amint a szerző a nyugdíjkorhatár tájára ér. Szövegeimet nem bántottam, csak a kifejezett ügyetlenségektől szabadultam meg, hadd járja be a kíváncsi olvasó ugyanazt a hosszú, itt-ott göröngyös utat, amelyen én jutottam oda, ahol most időzöm. Szembeszökő, hogy teremtett alakjaim jelentős része rendre nagyjából annyi idős, mint amennyi én voltam a szöveg keletkezésekor. Együtt öregedtünk? Nem, mert ők maradnak örökre olyan korúak, amilyenekké alakultak a papíron. Bezáródtak az időbe. Nem szeretnék fellengzősen fogalmazni, de a halhatatlanság talán ilyesmi lehet. (Róluk beszélek, nem rólam.)

Jut eszembe – a halhatatlanságról –: a novellaírás egyik lényeges fortélyát Örkény István adta tudtomra, ő mondta, Kosztolányira hivatkozva: Ha készen vagy, fogd az első oldalt, és anélkül, hogy elolvasnád, dobd ki! A másik javaslatot Mándy Ivántól kaptam, a Minőségi Cukrászda teraszán: Legyünk realisták, de azért ha megírunk egy asztalt, elég, ha három lába áll a földön, a negyedik lóghat a levegőben. Úgy adom közre e két tanácsot, ahogyan hallottam, kár volna hozzátennem bármit.

Említettem, hogy határozott inspirációnak érzem a szerkesztői kérést, a nógatást is. Megköszönöm hát az alábbi személyek – emberek – hozzájárulását novellista működésemhez. Nélkülük ez a kötet aligha jöhetett volna létre.

Gáll István (Új Írás)
Somogyi Tóth Sándor (Kortárs)
Orbán Ottó (Kortárs)
Szederkényi Ervin (Jelenkor)
Berkes Erzsébet (Magyar Nemzet, Mozgó Világ)

Dérczy Péter (Élet és Irodalom)

Kár, hogy már csak Dérczy van köztünk. Minthogy ez egy válogatott novelláskönyv, talán már én sem élek, csak abban reménykedhetem, hogy lesz módom meghalni majd egyszer, sokára, harmadszor is. Elvégre három a magyar igazság. Legyünk derűlátók, ennyi (jó?) hír azért jelenthet valamit.

P. s.

Csöndes jubileum: az ún. életműsorozatnak ez a tizedik kötete.

VM

ELŐSZÓ AZ ÁBÉCÉHEZ
(1966–70)

Kisfiúk és Nagyfiúk

Pofon

Az iskolát éppen tatarozták. Kívül is, belül is. Az osztályokban a plafont kitámasztották gerendákkal, melyeket hatalmas ácskapcsok fogtak össze. Kívül állványzatot építettek, az utca felől náddal beborítva.

Mint minden iskola előtt, itt is erős vaskorlát állt a járda szélén, hogy a tanítás után kiözönlő gyerekek ne rohanjanak át az úttesten.

A Nagyfiúk (a felső tagozatosok) nem rohantak, méltóságukon alulinak tartották. A Kisfiúk egy része sem rohant, legalábbis nem akart – őket a többiek sodorták. Ezek vagy jól nevelt, vagy gyáva Kisfiúk voltak – esetleg mind a kettő.

Most fél egy múlt öt perccel. Nemrégen csöngettek, Kis-, illetve Nagyfiúkat ont a boltozatos, öreg nagykapu. Az állványzat egyik durva tartóoszlopának támaszkodva egy Nagyfiú.

Ez a Nagyfiú igen rossz tanuló (kétszer is megbukott), és nagyon verekedős. Van benne valami ijesztő, a fogai összevissza állnak, az arca folyton vörös. Orra alatt hosszú forradás húzódik, és ott nem nő (az egyébként kunkorodó szőkésvörös) bajusz. A fején svájcisapka, lehúzva egészen a bal füléig. Szája sarkában cigaretta, néha kiveszi onnan, és a helyén kifújja a füstöt.

Éppen a III/B osztály nyomult kifelé a kapun. Futottak, bár egyik-másik a szíve szerint lépésben jött volna.

Minket most csak egyikük érdekel. Az illető közepes magasságú Kisfiú, egyáltalán nem Kisfiúbb, mint a többiek, de kevésbé sem Kisfiú, mint azok. Persze azért különbözik is tőlük. (Hiszen a Kisfiúk különböznek egymástól.)

Lökték hátulról, kénytelen volt futni. A kapunál megbotlott, és a Nagyfiúra zuhant.

– Nem tudsz vigyázni, öcskös? – mondta az, és ellökte magától. Ám a kapun kibuggyanó újabb gyerekhullámról visszapattanva, a Kisfiú ismét a Nagyfiú karjai között találta magát.

– Hát löknek! – méltatlankodott.

– Akkora pofont kapsz, hogy leszárad a fejed! – sziszegte a Nagyfiú, és újra odébb taszította. De a Kisfiú megint csak visszaperdült a korláthoz.

– Nem hiszed, hogy szájon váglak? – ragadta meg a Nagyfiú a Kisfiú gallérját.

A Kisfiú hallgatott, majd felnézett rá.

– Hát üss! – mondta csendesen.

– Micsoda?

– Üss, ha akarsz.

A Nagyfiú meghökkent.

– Mi az, hogy üssek?

– Hát üssél, na!

A Nagyfiú még egyszer végigmérte a Kisfiút, vékony lábaira, keskeny vállára siklott a szeme. Megvakarta a fejét, följebb tolta a sapkát.

– Te azt hiszed, hogy erősebb vagy nálam?

– Dehogy hiszem!

– Hát akkor? – tette csípőre a kezét a Nagyfiú. Lehajolt, egészen közelről nézett a Kisfiú arcába.

– Ha meg akarsz verni, úgysem tudom megakadályozni! – mondta az.

A Nagyfiú csapdát sejtett. Összeráncolta a homlokát, tanácstalanul nézett körül. A kapu már üres volt, csak egy-egy lemaradt Kis-, illetve Nagyfiú jött ki rajta időnként.

Három Kisfiú (III/B-sek) az eseményeket figyelte, persze tisztes távolból. Közöttük volt Bors, aki még éppenhogy Kisfiú, tulajdonképp már Nagyfiú. (Ötödikbe kellene járnia, ám kétszer bukott osztályismétlésre, ezért harmadikos.)

– Szaladj el! – kiáltotta Bors a Kisfiúnak. – Nagyon erős, laposra fog verni! – mutatott a Nagyfiúra.

A Kisfiú a fejét ingatta. Végiggondolta már. Ha ő nekiiramodik, a Nagyfiú utoléri, és még sokkal jobban megveri. Vagy máskor találkoznak,

s akkor veri meg. Állandóan veszélyben lesz, örökösen rettegni fog. Különben is, a Nagyfiú bizonyára gyorsabban fut, mint ő.

Ez tény. A Kisfiúnak vékony és rövid lábai voltak.

Legjobb túlesni rajta! – gondolta. – Utána nyugodt lelkiismerettel mehetek haza.

A Nagyfiú titokban azt remélte, hogy a Kisfiú megfogadja a tanácsot és elfut. Már régen lecsillapodott a dühe, indult volna a dolgára.

A kapu üres, mindenki elment, csak ők ketten álltak ott a korlátnál.

A Nagyfiú értetlenül rázta a fejét. A csend egyre zavartabb lett közöttük.

– Te! – szólalt meg rekedtes hangon a Nagyfiú. – Menj el, fuss el, csinálj, amit akarsz! – hátat fordított a Kisfiúnak. Ismét cigarettára gyújtott.

Eltelt néhány perc. Odasandított a válla fölött.

A Kisfiú állt a korlátnál, ahol eddig.

– Mondd, mi a fenének nem mész el? – kérdezte a Nagyfiú. És amikor a Kisfiú nem válaszolt, hanem csak nézett rá engedelmesen, a Nagyfiú keze tétován megindult felé.

A pofon sokkal komolyabbra sikerült, mint ahogyan szánta. A Kisfiú feje nekiütődött az oszlopnak, nagyot koppant.

Mindezek után a Kisfiú – ahelyett hogy elfutott volna vagy sírni kezdett volna – szótlanul letörölte a vért az orráról, majd lassú mozdulatokkal zsebkendő után kotorászott. A Nagyfiú pedig nekiesett, és agyba-főbe verte.

Rajzlap

A rajzlap fehér volt, téglalap alakú és jó papírszagú.
Húsz fillérbe került; úgynevezett feles rajzlap. Lehetett negyedes rajzlapot is kapni a trafikban, tíz fillérért, feleakkorát.

A trafik az iskolával éppen szemben. Károlyka megvette magának a feles rajzlapot, nagyot köszönt, aztán jött kifelé a boltból. Utolérte a többieket. Jobb kezében fogta a rajzlapot, még nem volt ideje elrakni a hóna alatt levő rajztáblatokba. Bal kezében vitte iskolatáskáját.

Egészen új, csillogó-villogó, szép fekete, nagyszerű táska. Tegnap kapta. Féltette, éppen ezért vitte külön kézben. (Máskor a rajztáblát és a táskát egy kézben fogta, most azonban nem akarta, hogy összeérjenek.)

Hirtelen mintha megszázszorozódott volna a súlya, rándult a karja, elejtette a táskát. Hátranézett, Bors állt mögötte és vigyorgott.

Bors lerúgta a táskáját. A lerúgás abból áll, hogy az áldozat mögé lopódzva hirtelen rálépünk annak táskájára, közvetlenül a fogantyú mögött, mire az illető leejti. Ennyi az egész. A dolog igen dühítő, mert váratlanul éri az embert, s hátranézve a kiszolgáltatottság érzését kelti.

De ebben az esetben (figyelembe véve a fekete táska állagát) még sokkal nagyobb volt a méreg. Károlyka paprikavörös arccal emelte föl.

– Kaphatsz egy pofont! – hadarta.

Bors közelebb lépett.

– Tőled? – kérdezte gúnyosan, és felpöckölte Károlyka állát.

A verekedés rövid volt. Károlyka az első erősebb ütés után elbátortalanodott. Bors belekapott az orrába, és a kezét is megkarmolta. Az új rajzlap összegyűrődött, el kellett dobni. Károlyka sírva fakadt.

Bors ekkor már nem volt jelen. (Bement a szemben levő ház kapuján. Ott lakott.)

– Bőg! – B. János Károlykára mutatott. A többiek is elhúzták a szájukat.

Károlyka szipogott.

– Ha nem lett volna a kezemben a rajztábla, behúzok neki egy akkorát! – mondta sírós, de elszánt hangon.

Senki nem válaszolt.

– Így könnyű! Egyik kezemben táska, másikban rajztábla!

– Nála is volt táska, meg rajztábla is! – morogta B. János.

– Igen, de az én táskám egészen új! És vigyáznom kellett rá! Így is piszkos lett, a bőr is megkarcolódott!

– Tényleg megkarcolódott – mondta Szőke Kálmán.

– Itt is! – mutatta Károlyka.

– Ott is – ismerte el Szőke Kálmán.

– Most kaptam! Nem olyan gyakran kapok én táskát! Az én szüleim nem lopják a pénzt! Ez az első új táska, amit kaptam. Még sose volt új táskám! – nyöszörgött Károlyka.

– És a tavalyi táskád, az a kék? – vetette ellen B. János.

– A kék? A kék… a kék az apukámé volt! Még mondtam is… mondtam is, hogy az apukám táskája.

– Az apukájáé! – ismételte Szőke Kálmán.

Hárman maradtak, ők laktak legmesszebb az iskolától. Szőke Kálmán (a TÜKER portásának a fia), B. János (az apja sofőr) és Károlyka (akinek az apja ugyanott főosztályvezető, ahol Szőke Kálmáné portás).

Károlyka egyre csak szipogott.

– Így könnyű! Hátulról! A Bors mindig csak hátulról mer! Nem lehet ezt bírni! El is megyek más iskolába, ahová az ilyen Bors-féléket be sem engedik! – és zokogott, annyira sajnálta magát. – A rajzlapot is összegyűrte! Tiszta új rajzlap volt!

Most már a többiek is sajnálták.

– Ne sírj, majd veszel másikat – vigasztalta B. János.

– Igen, de ezt most vettem – hüppögte Károlyka. (Megjelent előtte az anyukája, amint éppen az apukáját szidalmazza „nincsegyrongyomse” felkiáltással.) – És ez egy feles rajzlap volt! Úgyis olyan kevés zsebpénzem van, mikor telik nekem újra egy feles rajzlapra? Egy hé… egy hónapban egyszer, ha tudok venni magamnak. Nem lopom én a pénzt! – vágta oda önérzetesen.

A hatás tökéletes volt. Szőke Kálmán elővette a zsebkendőjét, és a kezébe nyomta, mivel Károlyka a sajátját már telesírta. Károlyka Szőke Kálmán zsebkendőjét is pillanatok alatt elintézte, és köszönő mozdulattal visszaadta. Szőke Kálmán kicsavarta, majd letörülte a saját szeméről az ott időközben megjelent részvétkönnyeket.

B. János pedig elővett egy rajzlapot, és átnyújtotta Károlykának.

Károlyka fejében megfordult a gondolat, hogy neki otthon van még rajzlapja, és hogy B. Jánosnak talán nincsen több, de aztán átvette. – Egyébként is csak negyedes – gondolta. Ezután búcsút intett társainak, akik zavarukban hazakísérték.

Keresztes

Észrevette, hogy furcsán nézegetik a többiek.

– Mi a fene lehet?

Szünetben is csoportokban sugdolóztak. Azután egyszerre csak elé állt Bors (mögötte Károlyka és B. János), és azt mondta:

– Hoffman, te zsidó vagy!

– Vagy te! Dehogy vagyok zsidó! – pirulva tiltakozott. Az az igazság, hogy elég homályos fogalmai voltak arról: mi is az, hogy zsidó. Úgy

sejtette, valami rossz. Mint a hülye, csak sokkal titokzatosabb.

– Ne is tagadd, zsidó vagy te! Nézzétek a pajeszát! Már kezd lenőni neki! Mire nagy lesz, az egész arcát benövi. A zsidók arca szőrös, mint a majmoké.

– Dehogy nő le! – kapott a pajeszához Hoffman. – Csak már régen voltam borbélynál…

– Mese habbal, fiacskám!

Becsöngettek. Jött a tanító néni. Az óra lassan eltelt. Utána Borsék újra Hoffman elé léptek.

– Na, mi van, kis zsidó?

– Hagyjatok békén! Mondtam már, hogy nem vagyok az – hadarta Hoffman idegesen.

– Csak ne ugrálj! – Bors vigyorgott. – A zsidók mindig ugrálnak. Apukám is megmondta. Ha ugrálsz, majd jól megverünk.

Aznap este Hoffman izgatottan várta, hogy anyukája bejöjjön a szobába, és leüljön az ágyára.

– Anyu, mi az, hogy zsidó?

– Egy vallás.

– És baj az, ha valaki zsidó?

Az anya nem válaszolt. Letaglózta a kérdés. A férjére gondolt. Buchenwald. Aztán sóhajtott:

– Nem, fiacskám, az ma már nem baj, ha valaki zsidó. Régebben, a háború alatt, akkor igen, akkor baj volt, nagyon nagy baj.

– És én… én zsidó vagyok?

– Igen! – felelte az anyuka rövid hallgatás után.

– De én nem akarok zsidó lenni! Az osztályban senki se zsidó, csak én! A Bors is mondta. És csúfolt!

Anyuka hallgatott. Majd homlokon csókolta a fiát:

– Ne hallgass a Borsra – mondta, és kiment.

Másnap az iskolában a tanító néni szétosztotta a gyerekek anyakönyvi kivonatát. (Régebben mindenkinek be kellett hoznia. Adategyeztetés.)

Hoffman maga elé tette és nézte. Neve, anyja neve, születési éve. Aztán talált egy rubrikát: vallása.

Harmadikosok voltak, tudtak már olvasni szótagolás nélkül, rendesen, de ilyen szálkás felnőttírást még sosem látott. Hiába erőlködött, nem tudta kibetűzni.

Hát mindegy – gondolta –, biztosan az van ideírva, hogy zsidó vagyok.

Szünetben Bors odament hozzá, kikapta a kezéből az anyakönyvi kivonatot.

Hosszasan böngészte (ezalatt Hoffmant elöntötte az izzadság), majd elismerően:

– Tényleg nem zsidó! Ide van írva: keresztény!

Kezet fogott Hoffmannal. A többiek csodálkozva nézték őket.

Hoffman kiment a folyosóra. Nem értette.

A következő óra magyar. Hoffman az előtte levő okmányt bámulta mereven.

Akárhogy is, ide nem az van írva, hogy keresztény! Hiszen az tíz betűből állna, ez meg hat sincs.

Egyszerre rájött. Amit Bors kereszténynek olvasott, az „Keresztes". Ott született. És a „születési helye" rubrika éppen a „vallása" fölött volt. Bors valószínűleg elnézte. Hoffman szája mosolyra rándult.

Hirtelen megérezte, hogy figyelik. Hátrafordult. Szeme B. Jánoséval találkozott. B. János a mögötte levő padban ült. Most egészen kiemelkedve onnan, Hoffman ujját nézte, mely az okmányon a születési helye rubrikára szögeződött. (A harmadikosok olvasás közben mindig kísérték ujjukkal a sort, ahol tartottak.)

B. János biggyesztette a száját. Ő is megértette Bors tévedését.

Hoffman arcára kiült a szégyen vöröse, előre kapta a fejét. B. János megkopogtatta a vállát:

– Ne szarj be, kis zsidó! – mondta (olyan hangsúllyal, ahogy Borstól hallotta) –, nem köplek be!

Hoffman kihúzta magát. És a szünetben odaállt Bors elé:

– Zsidó vagyok! – mondotta csendesen.

Kisfiúk és Nagyfiúk

Az iskolát éppen tatarozták. Kívül is, belül is. Az osztályokban a plafont kitámasztották gerendákkal, melyeket hatalmas ácskapcsok fogtak össze.

Nyolc oszlop minden osztályban. Két sorban, négy-négy. A két oszlopsor két hosszú gerendán állt, és két másik (az előbbiekkel párhuzamos) gerendát támogatott, e gerendák tartották tulajdonképpen a plafont.

A Nagyfiúknak mindez nagyon tetszett. Az osztályt (a VII/A) vadregényessé tették a gerendák.

A húszperces szünetben Nagy B. János (B. János bátyja) ülve maradt a padjában, és rázkódott.

– Valami baj van? – kérdezte tőle NagyBors (Bors bátyja).

Nagy B. János abbahagyta a rázkódást:

– Abban az orosz filmben éppen ilyen volt a szibériai vonat belseje. Ugyanilyen oszlopok, a vagon közepén.

– Csak ácskapocs nélkül – bólintott NagyBors. Ketten vonatoztak tovább.

Nemsokára az egész padsor tudta, hogy ez a szibériai vonat, és ők katonák, akik a szibériai vonaton utaznak.

– A frontra megyünk – mondta a Nagyfiú (akinek forradás volt az orra alatt).

A Szemüveges a körmét rágta:

– Mi magyar vagy orosz katonák vagyunk? – kérdezte aztán.

– Természetesen magyarok – vágta rá a Nagyfiú.

– De a magyarok elvesztik a háborút!

– Akkor… akkor oroszok – mondta a Nagyfiú.

– Márpedig én magyar vagyok – jelentette ki NagyBors. – Az oroszok olyanok, mint a cigányok!

– Honnan tudod? – a Szemüveges ráncolta a homlokát.

– Apukám mondta!

Hallgattak. A padok nyikorogtak. (Mert közben természetesen haladt a vonat, mindannyian szorgalmasan rázkódtak.)

– Legyünk partizánok, magyar partizánok – javasolta a Szemüveges.

– Akkor nem vesztjük el a háborút? – kérdezte a Nagyfiú.

– A partizánok az oroszokkal harcolnak – mondta a Szemüveges bizonytalanul.

– A magyarok ellen? – emelte fel a hangját NagyBors.

– Nem, nem, hanem a németek ellen – felelte a Szemüveges.

– A németek ellen nem harcolok – NagyBors rázta a fejét. – Apám azt mondta, hogy ha a németek nyerték volna a háborút, akkor a miénk maradt volna Erdély.

Újra hallgattak.

– Én mindenesetre partizán vagyok – mondta a Nagyfiú –, és a németek ellen harcolok!

Magában pedig azt gondolta: Erdély ide, Erdély oda, a németek elvesztik a háborút. Akkor már jobb, ha ellenük vagyok!

– A kelet- vagy a nyugatnémetek ellen? – kérdezte NagyBors. A Nagyfiú tétován megnyalta a szája szélét:

– Hát… ahol az igazság!

– Hm… – mondta a Szemüveges.

– Énszerintem – szólalt meg Nagy Károlyka (Károlyka bátyja) – legyünk a hátországban.

– Az mi? – kérdezte NagyBors.

– A hátország az a rész, ahol nem folyik harc.

– De hát akkor minek oda katona?

– Felügyelni – mondta kioktatólag Nagy Károlyka.

– Na és melyik hátországban legyünk? – kérdezte a Szemüveges.

– Hogyhogy melyikben?

– Hát minden országnak van egy hátországa. Az oroszok vagy a magyarok hátországában legyünk?

– Az mindegy – mondta Nagy Károlyka.

– Már hogy lenne mindegy?

– Az a fontos, hogy ne lőjenek. És ne haljunk meg. Partizán vagy nem partizán, mindegy az, csak megússzuk! Apukám is megmondhatja! – vágta ki végül ellenállhatatlanul.

– Egyáltalán minek megyünk a frontra? – kérdezte sírós hangon a Rövidnadrágos. – A Tízparancsolatban is benne van, hogy ne ölj! Akár németet, akár oroszt, akár magyart, ölni bűn! Az isten megbüntet érte!

– És ha valaki téged akar megölni? Akkor mi van? Hagyod, hogy megöljön, mert ha te ölsz, megbüntet az isten? Erről mit mond a tízparancsolat, mi? – kiabálta kivörösödve a Szemüveges.

– Én… engem senki nem akar megölni!

– Honnan tudod ilyen biztosan?

– Ugyan már, most minek veszekedtek, gyerekek, na ne izéljetek már – furakodott közéjük Nagy Károlyka.

– Te ne szólj bele – mondta a Nagyfiú.

– Ne lökdöss! – csattant föl Nagy Károlyka.

– Kuss! – NagyBors hátba bokszolta.

Verekedés kezdődött. Mindenki mindenki ellen, már az egész padsor benne volt.

Két-három percig ütötték egymást. Akkor hirtelen megjelent az ajtóban a tanárnő.

– Mi történik itt? – kérdezte vészjóslóan.

Csönd lett. A Rövidnadrágos orrából csöpögött a vér.

– Csak játszottunk! – mondta a Nagyfiú lihegve.

(Indultak tovább a vonatok és a hadihajók, termeltek a fegyvergyárak – alakult a világpolitika.)

Felesleges mondataim

Osztály, vigyázz! Tanárnőnek tisztelettel jelentem, osztálylétszám harmincöt, hiányzik három, név szerint: Kiss, Faragó, Satunyek, jelen van harminckettő. Osztály, pihenj, ülj le. Mára a Habsburgok állami berendezkedése volt, a hatvanhetedik oldal első bekezdéséig. Pardon, bocsánatot kérek, igazgató úr, ne tessék haragudni, azért nem köszöntem, mert nem vettem észre az igazgató urat. Nem hazudok, Anya! Nem emelem fel a hangomat, csak mondom, hogy nem hazudok. Nem kiabálok. Egyáltalán nem feleselek. Mivel a magyar rendek még a XVIII. században sem tudtak szabadulni a Werbőczy-féle Hármaskönyv szemléletétől, egyre alkalmatlanabbá váltak a korszerű kormányzásra. Házi feladat: 1. Jellemezzük e korszak fontos társadalmi és gazdasági változásait. 2. A rendi társadalom osztályszerkezete a mohácsi vész után. 3. A magyar nemesség és a Habsburgok kapcsolata. Én a Bölcsésztudományi Karra szeretnék jelentkezni. A taggyűlést megnyitom. Énekeljünk el egy indulót! Miért szeretnék a Bölcsésztudományi Karra jelentkezni? Azért szeretnék a Bölcsésztudományi Karra jelentkezni, mert már apró gyermekkorom óta tanár szerettem volna lenni. Édesanyám testvére, Feri bácsi sokat mesélt a tanári munkáról, mert ő tanár. Megkezdem a *Halak a parton* című film ismertetését és a róla szóló vitát. A film a mai élet problémáit tárja fel. A főhős jellemábrázolását az alkotók a realizmus eszközeivel oldották meg. A film mondanivalója: nehéz helyzetben sem adhatjuk fel a reményt. Az felesleges, ami hiábavaló. Ez a francia felvilágosodás egyik kiemelkedő alakjától származó igen fontos alapigazság. Egy önképzőköri titkártól elvártam volna, hogy ismerje. Beletartozik az általános műveltségbe. (A

szorosan vett általános műveltségbe!) Most, a ballagás alkalmából, társaim nevében megköszönöm tanáraink és az igazgató úr fáradságos munkáját, amelyre mindig emlékezni fogunk. Meghatottan állunk itt ezekben a pillanatokban, amikor már nemsokára kilépünk az életbe. Köszönöm szépen az ebédet, nagyon finom volt a rántott csirke! Gaudeamus igitur. Kati, ne menj el, szükségem van rád! Csak rád van szükségem, értsd meg. Nem jött levelem? Anna, ne menj el, szükségem van rád! Júlia, visszavárlak, hiányzol, és szükségem van rád! Úgy érzem, tűrhetően sikerült a felvételi. Nem jött levelem? Úgy érzem, nagyon jól sikerült a felvételi! UTAZÁSÁNAK NEME: turisztika. VÁRHATÓ IDŐTARTAMA: 14 nap. HOVÁ: NDK. CÉLJA: célom, hogy sok tájat bejárjak, embereket ismerjek meg. Azért szeretném a Keletnémet Demokratikus Köztársaságba látogatni, mert egyrészt felfrissíthetném német tudásomat, másrészt még nem jártam ott. Régi vágyam teljesül ezzel. Sós Júlia, Budapest, Eötvös utca huszonkettő bé. Sokat gondolok rád innen Berlinből. Huszonnegyedikén már otthon leszek. Ha véletlenül meggondoltad magad, hívj föl, tudod a számot. Rose, szép neved van. Nagyon tetszik itt minden. Du bist schön. Doch! Majd írjál! Schreibe mir. Nagyon jól éreztem magam Németországban. Ó, igen, Berlin fölöttébb érdekes város. Láttam. Azt is. Nem kerestek telefonon? Nem jött levelem? Mikor jött? Az egyetemről? Ne tessék sírni, Anyuka, még nincs veszve semmi. 8195646/E. számú határozatuk ellen – mely szerint felvételi kérelmemet, bár a felvételhez szükséges pontszámot elértem, helyhiány miatt elutasítják – ezennel fellebbezést terjesztek elő. Kérem, vegyék figyelembe, hogy már apró gyermekkorom óta tanár szerettem volna lenni. Édesanyám testvére, Feri bácsi sokat mesélt a tanári munkáról, mert ő tanár. Az irodalom a legtöbbet jelenti számomra, aktívan is próbálkozom vele. KISZ-tag vagyok, sok társadalmi munkán vettem részt. A gimnáziumban a csúcsvezetőség tagja voltam. Nem jött levelem? Lajos bácsi, kérem, azért jöttem, mert nem vettek föl az egyetemre helyhiány miatt. Most fellebbeztünk, gondoltam, megkérem a Lajos bácsit, hogy segítsen. Biztos ismer valakit itt a minisztériumban, aki tudna protezsálni. Nem kerestek telefonon? Feri bácsi, szeretném, ha utánakérdezne egy kicsit! Tudom, Feri bácsinak befolyásos barátai vannak a nevelési osztályon. Apu, menj el Jenő bácsihoz! Ági, hazakísérhetlek? Anya, kérem, ne sírjon, elutasították a fellebbezést és kész. Semmi baj, fölvesznek jövőre. Majd csak lesz valami. Miért akarok nyomdászipari

tanuló lenni? Azért akarok nyomdászipari tanuló lenni, mert aktívan foglalkozom irodalommal, és érdekel, hogyan készül a könyv technikai értelemben. Igaza van, művezető elvtárs, meg fogom csinálni. Ki fogom javítani. Hát persze, már gyermekkorom óta nyomdász akartam lenni, csoportvezető elvtárs. Ági, gyere elém a nyomdához! Menjünk moziba, ha te is akarsz. Anya, kérek szépen húsz forintot. Akkor tízet. Készen vagyok, főművezető elvtárs. Nincsen semmi problémám, főmérnök elvtárs. Mindennel meg vagyok elégedve. Az üzemi koszt is tűrhető. Nem jött levelem? Miért szeretnék felvételt nyerni az állam- és jogtudományi karra? Azért szeretnék az állam- és jogtudományi karra járni, mert érdekel a jogi pálya. Édesapám jogász, és igen sokat mesélt nekem a jogászi munkáról. Régebben a bölcsészkarra akartam menni, hogy tanár legyek, de most már nem akarok tanár lenni, inkább jogász. Nem, nem azért nem jelentkeztem másodszor is a bölcsészkarra, mert elfogyott a bátorságom, és féltem az újabb kudarctól. Nem, egyáltalán nem ezért. Apa, légy szíves, biztonság kedvéért menj el Jenő bácsihoz! A főszerkesztő elvtársat keresem. Bent van? A novella ügyében. Apa kórházba ment, és én még ma meglátogatom. Apa befeküdt a kórházba, mert baj van a szívével. Ma már feltétlenül, de legkésőbb holnap bemegyek hozzá. Apa, meglátod, egy hét múlva hazajöhetsz! Anya, kérnék szépen tíz forintot. Az írásbeli és a szóbeli felvételi tűrhetően sikerült. Nem jött levelem? Nagyon jól sikerült a felvételi! Igazán, nem vigasztalásképpen mondom, hidd el, Apa. Várom az eredményt. Tűkön ülök. Állok. Fekszem. Fölvettek! Fölvettek! Éljen! Hurrá! Nagyon boldog vagyok, hogy végre egyetemista lehetek. Ági, ne menj el, szükségem van rád! Nagyon-nagyon-nagyon boldog vagyok, hogy végre egyetemista lehetek, de előbb még tizenegy hónapos katonai szolgálatra kell bevonulnom. Várom a behívót. Utálok várni! Nem jött levelem? Halló! Igen, az édesanyámmal szeretnék beszélni. Anya, kérem, legyen erős! Azonnal a kórházba kell mennünk. Anya, kérem szépen ne sírjon, itt ne, majd otthon. Törülje meg az arcát. Emlékét kegyelettel őrizzük. Jött levelem? Őrmester elvtárs, jelentem, szolgálati időm alatt különös esemény nem történt. Értettem, század pihenj. Őrnagy elvtárs, kérek eltávozást folyó hó huszonötödikén tizenhárom órától huszonhatodikán huszonnégy óráig. Most, a leszerelés napján, társaim nevében megköszönöm elöljáróink fáradságos munkáját, amelyre mindig emlékezni fogunk. Anya, kérnék szépen egy tízest. Akkor egy ötöst. Az

egyetem egészen más, mint a középiskola. Ez már az élet, a maga eredeti mivoltában. A főszerkesztő elvtársat keresem. Nincs benn? Mikor lesz benn? A magyar jogtörténet szemináriumra kidolgozandó témák a következők: 1. Jellemezzük e korszak fontos gazdasági és társadalmi változásait. 2. A rendi társadalom osztályszerkezete 1526-tól 1600-ig. 3. Egyes rendek jogai a Habsburgok Magyarországán. Miért szeretnék író lenni? Azért szeretnék író lenni, hogy tehessek valamit az emberiség javára. Már apró gyermekkorom óta –

Idegen ház

Gesztenyefa állt az ablak alatt. Tavasszal hívattak fűrészes-baltás embereket, akik levágták a nap útjába terpeszkedő ágakat. Ilyenkor egy darabig antik torzóra emlékeztetett a fa.

Nem ez volt az egyetlen a kertben, nem is csak ezt az egyet nyírták meg. De ezt a legalaposabban, mert mögötte volt az ablak. Ahonnét Anya dirigálta az embereket.

– Még azt ott vágják le!

Az erkélyen szerettem lenni, mert onnan nem látszottak a kopasztott fák. Anya nagyon örült, most majd besüt a nap.

Pedig érezhetően semmi nem változott.

Én a hallban aludtam. Régebben a nővéremmel egy szobában laktunk, de aztán mikor eljött az ideje, engem kiköltöztettek a hallba.

Örültem: egyedül leszek.

Később ez örömöt megrontotta az állandó keresztüljárkálás. Apa például esténként (vagy éjszakánként?) fél tíz felé még kiment a konyhába vizet inni. Surrogva nyílik ilyenkor a csap, hallani a csövek vonulását a falban. Miért kell éjnek idején vizet inni? Vagy ha már kell, miért nem a fürdőszobában?

Tulajdonképpen azért ez sem érdekelt olyan nagyon.

Anya sokat veszekedett velem vacsoránál, ebédnél. – Miért ugrálsz a széken? Ne hintázz! Ülj rendesen!

Ugráltam, hintáztam, lóbáztam.

– Tönkremegy a szék!

Ettől kellett a legjobban félni. Hogy valami tönkremegy.

Mit sem törődtem az egésszel. Elvégre az ember is csak nyolcvan-száz évig él, szerencsés esetben. Akkor miért éljenek olyan sokáig épp a tárgyak? Ami tönkremegy, az tönkremegy és kész.

Ráadásul a ház öreg volt és beteg, mindenütt hullott a vakolat.

Ha kihajoltam az erkélyről, a peremen átnyúlva megtapogathattam a külső fal fekélyeit, legtöbbikéből az ujjak érintésére finom por szitált alá az udvarba, a régebbiekből viszont már kilátszott a téglák rozsdavörös meztelenje.

Múlt az idő.

Az ajtó miatt is nagy veszekedések voltak. Anyámnak visszatérő témája: ne csapkodjuk az ajtókat, főként a bejáratit, mikor elmegyünk hazulról.

A nővérem mindig talált kifogást.

– Azért csaptam be, mert már háromnegyed nyolc volt, és féltem, hogy elkések!

– Éppen elő akartam venni a kulcsomat, de az egyik kezemben a táska volt, a másikban a szatyor, és ahogy át akartam venni a táskát a másik kezembe, hogy elővegyem a kulcsot, az ajtó becsapódott.

– Kulccsal akartam bezárni, a huzat a hibás!

Ez általában olaj volt a tűzre. Anya szenvedélyesen védte igazát. Kitett egy régi faszéket a folyosóra, a bejárati ajtó mellé, mondván: akinek sok csomagja van, arra tegye le, amíg előkeresi a kulcsot.

– Kulccsal kell behúzni! Repedezik a fal a csapkodástól!

– Már mindegy, csupa repedés a fal.

– Mert mindig becsapjátok az ajtót! Képtelen az ember rászoktatni titeket, hogy kulccsal közlekedjetek!

S mivel valamelyikünk többnyire feleselt, véget nem érő viták zajlottak e körül.

Én, részemről: ha Anya a konyhában tartózkodott, kénytelen-kelletlen kulccsal húztam be, untam a sok veszekedést. Ellenben ha a belső szobák valamelyikében volt – ahová nem hallatszott a tompa puffanás –, akkor egyszerűen becsaptam. Végeredményben az ajtó arra való, hogy becsukják, nem pedig hogy dédelgessék. Micsoda marhaság. Különben se föltétlenül az ajtó miatt hullik a vakolat. Én magam például úgy csapom be, hogy alig okoz nagyobb zajt, mintha kulccsal csinálnám.

Érthetetlen, miért olyan nagy probléma ez.

Egyik nap, amikor hazaértem, Anya kikiabált a középső szobából:

– Ki az?

Mondtam, hogy én.

– Gyere gyorsan.

Mentem. Nagy fölfordulás, a bútorok eltaszigálva a helyükről. Anyám bekötött hajjal, pongyolában.

Kiderült: vett egy zsúrkocsit. Apró kerekeken guruló, üveges alkotmány volt ez, Anyámnak jó ideje fájt rá a foga.

– Ha vendégek jönnek, majd erre teszem a poharakat, a sós süteményt, a szódásüveget!

Valójában elég ritkán jöttek hozzánk vendégek, Apa visszahúzódó ember volt, a keresztrejtvények többé-kevésbé kitöltötték az estéit.

Na, akkor ott állt a csillogó-villogó zsúrkocsi a szoba közepén, és mivel Anya valami jó helyre akarta tenni, nekifogott átrendezni a szobát. Ehhez való fizikai segítségnek kellettem én.

Ímmel-ámmal toltam el a faltól a két nagy szekrényt, huzigáltam bevált helyükről a fotelokat, a kanapét. Szerencsém volt, a zongorához nem kellett nyúlnom. Az lett volna a legnehezebb. Tudom, mert Anyámnak gyakran támadt kedve átrendezni valamelyik szobát – leggyakrabban a középsőt –, így jó néhányszor küzdöttem már a bútorokkal, a zongorával is.

– Átrendezett szoba: új szoba! Egész más érzés! – mondta Anya a kezét dörzsölve.

Rólam csurgott a víz. A zsúrkocsi a kisasztal helyére került, sarokra állítva. Anya csipkéket rakott rá, majd az alsó két polcra egy-egy tálat, fölülre pedig cigarettakínálót, hamutartót. Elégedetten nézte. Énvelem viszont egyáltalán nem volt megelégedve:

– Te semminek sem tudsz örülni!

Megtörültem a homlokomat, nem szóltam semmit.

– Mindig elrontjátok az ember örömét!

A fene se érti, miért kell annyira örülni egy ilyen zsúrkocsinak. Szép is, jó is, de ezzel kész.

Anya a végén megsértődött.

Másnap virágokat ültetett az erkélyen a bádogládába. Ez a virágmánia is teljesen értelmetlen. Szerencsére az abbani segédkezésre a nővéremet szólította föl.

Elmentem hazulról. Mire visszajöttem, érezhetően idegessé vált a hangulat.

Anya rám támadt:

– Miért nem törlöd le a lábadat? Mindig behozod a sarat! Én meg csak takarítsak! Azonnal menj vissza, és töröld le a cipődet, arra való a lábtörlő!

Kimentem a hallba, a cipőmet berúgtam az ágy alá, leültem. Frászt.

Este Anya kihívott az előszobába, mutatta: vásárolt egy lakkozott, füles fadobozt, mától kezdve abban tartjuk a cipőpucoláshoz szükséges kefét, rongyot, pasztát.

Vettem tudomásul.

– Ugye, szép? – mutatott a dobozra. – Remélem, ettől megjön a kedved a cipőpucoláshoz!

Vállat vontam. Újabban inkább hallgatok.

Anyukám kissé bogaras. Egyik nap is – az erkélyen tanultam – kijött, és elkezdett szidni: én egy Rontó Pál vagyok, miért jó az, ha tanulás közben tépkedem a vakolatot.

Erre nem tudtam pontos választ adni. Legfeljebb ha azt: olyan jó nézni, ahogyan az apró faldarabkák finom por kíséretében aláhullanak az udvarba, a fű közé.

Ez a magyarázat azonban nem elégítette volna ki Anyát:

– Mindent csak tönkretenni! Ehhez értesz.

Nem tudom, miért olyan nagy ügy. Mi megy attól tönkre, ha egy-két darabos maltermaradvány halk puffanással a földre hullik? Arról nem is beszélve, hogy mint már említettem, jó nézni, számtalan gondolat penderül közben az ember fejében.

Egyik alkalommal észrevettem: mielőtt jött volna engem macerálni, lepillantott az erkélyről az udvarba, hosszan, vizsgálódva.

Aha. Szóval megnézi, van-e újonnan hullott vakolat.

– Már megint tépkedted a falat!

– Én ugyan nem! Itthon se voltam, az előbb jöttem haza a Feriéktől!

Határozottan mondtam ezt, s ha nem is győztem meg, mindenesetre aznapra ad acta került a dolog.

Attól fogva – hacsak nem forgott fenn a tettenérés esete – mindig letagadtam.

Anya kételkedett. De mondtam neki: én is észlelem néha, magától hullik a vakolat.

Belenyugodott, ám annál éberebben igyekezett lefülelni engem, ami időnként – sajnálatos elővigyázatlanságom folytán – sikerült is.

Volt még más egyéb. A telefont a radiátor faburkolatán tartottuk, s a fontosabb telefonszámokat odaírtam a fára ceruzával, hogy kéznél legyenek. Anya havonként egyszer lemosta az ajtók, ablakok kereteit, a radiátor faköpenyét is, így följegyzéseim eltűntek vagy elhalványultak. Ezentúl a legszükségesebbeket tintával írtam oda. Erre kitört a botrány.

– Ez nem disznóól! Ha rajtad múlna, térdig piszokban járnánk! Hogy bánhatsz ilyen kíméletlenül a lakással?

Mindig ezek a nagy szavak. Ha egyszer nekem lakásom lesz, *lakni* fogok benne, nem vigyázni. Mindent úgy használok, ahogy a legkényelmesebb. Márpedig hova lenne célszerűbb fölírni a telefonszámokat, mint a telefon mellé?

– Arra való a papír!

A papír elkallódhat, de a párkányon biztonságban és a telefonhoz a lehető legközelebb vannak a számok.

Illetőleg csak voltak, mert vasárnap Anya újra nekik ment súrolókefével, ultrás vízzel. Egyik-másik azért még olvasható.

Gyakorlati hasznát ezeknek se soká vettem, mert Anya beszerzett egy asztali szökőkutat, ami a fennálló szobarendbe nem illett bele. Átrendezés. A telefon a radiátorról a szürke zsúrkocsira került, halvány felírásaimtól tízlépésnyire.

Az asztali szökőkút egyébként teljesen őrült dolog. Műanyag kávát világít meg alulról egy színes égő, a káva színültig tele vízzel, amit a kellemes szerkezet nyolcvan centi magasra fröcsköl. Bambán lehet bámulni.

Anya nagyon boldog volt vele. Tízpercenként bekapcsolta, engem is odahívott, hogy nézzem.

Azután a vécé-ügy. Anya már hosszú ideje hajtogatta, hogy csak vécépapírt dobjunk a kagylóba, újság- vagy csomagolópapírt soha. Nem értettem, miért izgatja, hogy mi kerül a csatornába.

– Addig tömködtök bele mindenfélét, míg egyszer eldugul, és aztán piszkálhatom!

Ezt nem vettem komolyan. De egyik nap tényleg eltömődött. Ha az ember lehúzta, a víz – ahelyett hogy lefolyt volna – följött a kagyló pereméig, papírok, ürülékdarabok úszkáltak a felszínén. Csak néhány perc

múltán ereszkedett le ismét. Anya alumínium függönyrudat hozott elő a spájzból, L alakúra hajlította, azzal kotorászott benne. Ettől fogva ezt a rudat mindig a fürdőszobában tartotta, szükség esetére.

Megmutatta a nagy halom nedves papírt, amit a fehér lavórba gyűjtött:

– Ez mind benne volt! Mondtam, hogy ne dobáljátok bele! Semmire se vigyáztok! Aztán csodálkoztok, ha minden elromlik!

A rollnira bökött:

– Azért találták ki a vécépapírt! Ez nem falusi vécé, amibe akármit bele lehet hányni!

Én mindig azt hittem, a puha, finom vécépapírt azért vesszük, mert azzal jobb érzés. Sose gondoltam volna, hogy a brit vécé az oka. Ami a durvább papíroktól eldugul.

Úgy látszik, az emberek a tárgyak rabjaivá válnak. Én másképpen akarok élni.

Hogy Apa meghalt, nem akartunk, nem tudtunk tovább maradni abban a lakásban. Anya túl keveset keresett a háromszoba-hallos rezsijéhez. Ráadásul beteg lett, nehezen tudtuk megoldani a nagy méretű szobák takarítását saját erőből. Feleslegesen tág is volt hármunknak.

A lakáscserét nekem kellett intéznem. Kétszoba-személyzetisbe költöztünk, a nővéremé lett a személyzeti (ő úgyis nemsokára férjhez megy a fiújához), a nagyszoba Anyáé, a belső pedig az enyém. Anya a költözködés idejére szanatóriumba ment.

A lakásról mit mondjak? Nem hiszem, hogy olyan nagy különbség volna lakás és lakás között. Kaptunk pénzt is, mert ez kisebb, a cseretárs ráfizetett, jó lesz bútorra, festésre, meg úgy egyáltalán. A lakbér itt szerencsére kevés.

Különös érzés úgy kijönni a kapun, hogy oda nem megyek haza többé. Persze ez csak romantika.

Az új lakás furán nézett ki üresen. Igaz, soha nem láttam még teljesen kiürített lakást. Először a nagyszoba ablakához mentem. A szárnyak kitárva.

A szemben levő, szürke házban alul üzlethelyiség: „Fazekas Árminné, kefe- és ecsetkészítő mester. Disznószőrt, lószőrt, vaddisznószőrt veszek.”

Na, itt fogunk lakni! – gondoltam. A szállítók közben már hordták föl a bútorokat. Alig fél órába tellett az egész. Magunkra maradtunk a nővéremmel. Rakodni kezdtünk, én nem nagy kedvvel.

Délután feljött a nővérem fiúja segíteni. Körbenézett, és azt mondta:

– A falak elég piszkosak.

– Majd festetünk a nyáron, még csináltatni kell ide egy ajtót, az előtt nem érdemes – mondta a nővérem.

A fiúja újra a falat vizsgálgatta, szakértő szemmel.

– Radírozzuk le!

Elmondta: kenyérbéllel le lehetne radírozni a falakat, majdnem olyan lenne, mint újonnan festve.

A közértben hülyének néztek. Harminc kiló kenyeret vettünk, öt fordulóban. Három napig dörgöltük a falakat, tényleg szép tiszták lettek.

Következett az ajtó megcsináltatása. Négy napig téglák, szerszámok szanaszét, mert az illető fusiban vállalta, s csak munka után tudott odajönni. Végre megszűnt a ronda boltív a két szoba között, el lehetett szeparálni őket egymástól. Az előző lakó idejében függöny volt.

A bútorok többszöri tologatása, a kirakodás két hét alatt zajlott. Mire Anya hazajött, már úgy-ahogy rend lett.

A nővérem fél év múlva elköltözött tőlünk, férjhez ment.

A szobám nem négyzet alakú. A barátnőm szerint húrnégyszög. Majdnem mindegy. Az egyik sarka helyén három ablak, félkörben, azazhogy csak kettő, mert a középső: ajtó. Pici erkély van előtte, két ember kifér. Anyám szerint nem is erkély, csak erk.

A régi bútorok legnagyobb részét eladtam a bizományinak. Anyám szobájába világos szekrénysort vettem. Meg csővázas garnitúrát. Viszonylag még az én szobámban maradt a legtöbb régi bútor. De beszereztem egy új heverőt.

Anya függönyt csináltatott az ablakokra. Ettől barátságosabb lett a lakás.

Kívülről elég zord kinézetű ház.

Anya egyszer telefonon beszélt valakivel (szerencsére van telefon). Az illető – gondolom – azt kérdezhette:

– És hova költöztetek?

– Egy… idegen házba! – mondta Anya, majd hozzáfűzte a pontos címet.

Főleg az rossz, hogy senkit sem ismerek itt, és engem se ismernek. Ahonnan jöttünk, ott mindenki, gyerekkorom óta.

Mellettünk balra egy öreg néni lakik, szoktam vele találkozni a közértben. Egyszer behívott magához.

Az előszobájában mindkét falon régi órák erdeje. A néni büszkén mutatta őket:

– Látod, ez az én gyűjteményem.

Egész órakor olyan csilingelést, kakukkolást, galangolást csaptak, alig lehetett megmaradni tőlük.

A néni már negyven éve élt itt.

– Ó, édes fiam, még a világháború (természetesen az első) után költöztünk ide szegény férjemmel. Mindenkit ismerek ebben a házban.

– Itt szemben ki lakik?

– Nagy bajuszú, magas férfi. Korán megy el hazulról, öt óra körül jön vissza. Egyedül él. Néha nőket visz fel magához. Vékony a fal, minden áthallatszik.

– Mi a foglalkozása?

– Azt nem tudom.

– Hát még mit tud a néni?

– Még azt tudom, hogy… hogy gyakran odaégeti az ételt, mert átjön a szag.

– Más nincs?

– Hogyhogy? – a néni kérdően nézett rám. Homlokán körbefutottak a ráncok a halántékáig.

– Mindenkit ilyen jól ismer a házban?

– Én bizony mindenkit! – bólogatott.

Jóindulatú néni, átveszi az ajánlott leveleket, a számlákat.

Rajta kívül még a házmesternél jártam egyszer, amikor elintéztem a bejelentőket. Gyönyörűen kifestett a lakása, fehérre mázoltan, tükörfényesen villognak az ajtók. Csak persze a fény nagyon kevés, mert alagsori.

A mi lakásunk sokkal világosabb, és majd festetünk a nyáron. Fény szempontjából akkor lenne az igazi, ha a szembeni szürke házat lebontanák, vagy, mondjuk, nem az egészet, csak a földszintig. Fazekas Árminnét meg lehetne hagyni. Az már úgyse takarná el a napot.

Anya virágot tett az erkre, piros cserepekben. Vett egy olyan faliváza-féleséget, abba muskátlit ültetett, kiakasztotta. Reggelente szoktam megöntözni, ilyenkor le is törlöm a levelekről a port, puha ronggyal.

Vásároltam a szobába két széket. Erre már nagy szükség volt, hogyha vendégek jönnek, legyen hová leültetni őket.

Szépek a székek. A szekrényt áttoltam a másik falhoz, így a kisasztal központi helyre került a székekkel, az újonnan csináltatott ajtóból rögtön a belépő szemébe ötlik. Jó így átnézni a másik szobából, a nyitott ajtón.

A nővérem látogatóba jött hozzánk. Nagyon tetszett neki a szobám. A székek is. Beleült az egyikbe. Kényelmesen hátravetette magát, a szék nagyot reccsent. Ez borzasztóan rosszul esett. Miért kell úgy elterpeszkedni, nyújtózkodni a széken? Arra való, hogy üljön rajta az ember!

De nem szóltam neki. Tudom, milyen sértődős.

Ezentúl, ha vendégek érkeztek, nem a székekre ültettem őket, hanem a heverőre. Persze előfordult, hogy túl sokan voltunk, ilyenkor a legsoványabbnak és legnyugodtabbnak látszó vendégeket vezettem a székekhez. Előzetes becsléseim, sajnos, nem mindig váltak be. Sok látogatómra néztem a szék miatt – akaratom ellenére – gyűlölködő pillantással.

Az új ajtó is sok bosszúságot okozott. Egyrészt igen óvatosan kellett nyitni-csukni, mert a friss vakolás könnyen lehullhat, és nincs idegesítőbb annál, mint amikor a szemünk láttára megy tönkre valami. Másrészt a zárszerkezete sem a legjobb, ha az ember a kelleténél kicsit hamarább engedi el a kilincset: az ajtó nyitva marad.

Amikor Anya kimegy a szobából, minden alkalommal feszülten figyelem, be tudja-e csukni elsőre. Másodikra. Harmadikra!!!

Felugrom, és én csukom be. Ilyenkor néha nekem se sikerül azonnal, mert már ideges vagyok. Utána percekig csak járkálok föl-alá – semmihez se tudok kezdeni –, belül dobogó lázban.

Legjobb volna mindig nyitva hagyni. De akkor talán elvetemedne, meggörbülne a fa befelé, amerre az ajtószárny húzza a keretet, vagy ahogyan az iparos nevezte: a tokot. Becsukott állapotban viszont ilyen veszély nem fenyeget, csak az, hogy nyitni-csukni kell.

A barátnőm szerencsére ügyesen kezeli a kilincset, neki majdnem mindig sikerül elsőre becsuknia, ez nagyon jó, mert őrá nem tudnék

rászólni.

Hosszú, barna haja van.

Azt hiszem, el fogom venni feleségül.

A bizományiban beújítottam egy falvédőt az ágy fölé. Olyan hosszú szőrű, ún. „SUBA FALISZŐNYEG”. Piros, sárga, barna mintákkal. Az ágy jelenlegi helyén nem mutatott volna jól, kénytelen voltam átrendezni a szobát, az ágy a szekrény helyére került. Így már egészen más. Anyának is tetszett.

A barátnőmnek is tetszett. Ő egyébként végzős bölcsész.

A nővérem volt az egyik tanú, a férje a másik. Anya kezdetben ellenezte a házasságot, végül beleegyezett.

Balatonfüredre mentünk nászútra.

A feleségem néhány okos változtatást javasolt. Például, hogy váljunk meg a szobánkban levő nagy szekrénytől, vegyünk helyébe egy kisebbet, az a monstrum túl sok helyet foglal el. De ha már eladjuk, akkor érdemes volna az egész bútorzatot kicserélni. Mit szólnék egy szép „VARIA” szobához?

Két hétig a bútorüzleteket jártam. Nem is gondoltam volna, milyen nehéz olyat találni, ami tetszik is, és elfogadható az ára.

Az új bútor: heverő, kombinált szekrény, üveges könyvszekrény, dohányzóasztal, két kis fotel, íróasztal. Gyönyörű pillanatok voltak, amikor meghozták. Késő éjszakáig rendezkedtünk. Izzadtam, mint egy ló, de észre se vettem, csak a végén, amikor kész lett.

Hétvégén vendégségben jártunk a feleségem elektromérnök ismerősénél. Éppen rajzolt valamit. Az íróasztala az ablak alatt állt, így természetes fénynél dolgozhatott.

Ez szöget ütött a fejembe. Alig vártam, hogy hazaérjünk. Sajnos, nálunk az ablakokhoz a radiátorok miatt nem lehet odatolni az íróasztalt. Emiatt rossz kedvem lett. Az ablaktól távolabbra már nincs elég fény.

Na persze, ez nem egy olyan világos lakás, mint az elektromérnöké. A fekvése is szerencsésebb. Ráadásul hatalmas terasza van, kerek asztallal, nyugágyakkal, állítólag nyáron ott kint rajzol.

Irigyeltem azt a lakást. Bántott, hogy arra nagyobb élvezettel gondoltam, mint a miénkre.

Órákig tologattam az íróasztalt, míg a lehető legvilágosabb helyre került. Ehhez persze a többi bútort is meg kellett bolygatnom.

A feleségem azt mondta:
– Te sosem ülsz annyit az íróasztalnál, mint a Zoli (a mérnök), nem olyan lényeges a fény, este meg úgyis csak lámpánál lehet írni, olvasni. Viszont a mi szobánk sokkal lakályosabb, mint az övé.
Ez tény.
Megpróbáltam visszagondolni a régi lakásunkra, vajon az elég világos-e, de nem sikerült. Terasza volt, az biztos.
Az is baj, hogy itt, az utcán, közvetlenül az erk alatt, öreg, hajlott ágú fa álldogál, a betonba vágott félkörben. Éppen az ablakig ér, bizonyos fokig ez is sötétíti a szobát. Le kellene vágatni a felső ágait. Szólok majd a házmesternének.
Még kétszer rendeztük át a szobát, mire tökéletes lett. Így nagyon klassz, öröm belépni. Néha, mikor hazajövök, fölfutok a lépcsőn, hogy minél előbb a szobában legyek. Beleülök az egyik fotelba, sétáltatom a szememet a bútorokon, a falakon, élvezem. Ha kérdeznék, mit csinálok ilyenkor, azt felelném: lakom.
Már megszoktam a házat, az embereket is. Nem is olyan idegen ez a hely. Csak a külső szemlélő számára.
A feleségemnek kitűnő ötlete támadt. A lakás tisztasága érdekében bevezettük: csak papucsban lehet bejönni.
– Nyugaton majdnem mindenütt így van!
Anyám igazat adott neki. Elmentek ketten, vettek egy cipőszekrényt. Az előszobában helyeztük el. A fölső két polcra szalmapapucsokat tettünk, még jó, hogy ezeket nem dobtam ki a költözködéskor, pedig akartam.
– Egészségesebb is a lábnak, papucsban jobban szellőzik!
Eleinte furcsa volt, Anya gyakran eltévesztette, veszekedés lett belőle, ha bejött utcai cipőben a szobánkba.
Aztán automatikussá vált, hazaérkezés után rögtön papucsot húzunk, a cipőt az előszobában hagyjuk.
Tegnap vettem egy fali könyvespolcot. Felszereltem az íróasztal fölé. Este ültünk papucsban, néztük. De nemcsak azt.
Így telik az élet.
Ma délután látogatóba jött a jó barátom. Amikor az előszobában rászóltam: vegye le a cipőjét, húzzon papucsot, úgy nézett rám, hogy beleizzadtam.
– Ezt komolyan gondolod?

Odaadtam neki a papucsot:

– Hát én nem, de tudod, Anyáék, és a takarítás miatt…

Pedig komolyan gondoltam.

Körbemutattam neki a lakást. Nem nagyon figyelt oda, unta. Milyen önzőek az emberek! Senkit nem érdekel a más öröme.

Bementünk a mi szobánkba. Már az ajtóból láthatóvá vált a példás rend. A jó barátom becsukta az ajtót. Ám az – szokása szerint – újra kinyílott. Akartam szólni: hagyja, majd én, de megelőzött, becsapta!

Körben vakolatdarabkák hullottak a padlóra. Pokoli érzés volt. Kimentem söprűért, lapátért.

Jó barátom alig egy órát maradt.

A fürdőszoba felé vezettem ki, nehogy ismét becsapja a szerencsétlen ajtót.

Öt óra van. Most, hogy egyedül maradtam, jobb lett a kedvem. Nemsokára hazajön a feleségem és lakunk.

A jó barátom nagyon furcsán viselkedett ma.

Ügyelni fogok, nehogy valaki még egyszer bevágja ezt az ajtót. Elővigyázatosabbnak kell lennem.

Ha majd gyerekünk lesz, sok fáradságomba fog kerülni, hogy már kiskorában ráneveljem: ne csapkodja az ajtót. Még szerencse, hogy a feleségem pedagógus.

Estély

Sorra érkeztek a meghívottak. Egy szép Opel épp az imént ballagott föl a lépcsőn. A portás mélyen meghajolt előtte.

Egy kopasz Fiat 600-as félénk léptekkel indult a nagy üvegajtó felé.

A portás megállította:

– Kérem, nyakkendő nélkül nem lehet bemenni.

A Fiat magyarázkodni kezdett:

– Nem otthonról jöttem, és az a helyzet, hogy…

A portás elutasító mozdulatokkal közbevágott:

– Sajnálom. Nyakkendő nélkül, ide! – a fejét ingatta, s széttárta a kezeit.

Közben egy Mercedes érkezett. A ruhatárból kapkodva sietett elébe a személyzet, lesegítették a kabátját. Úgy vitték a prémes ruhadarabot, mintha törékeny volna.

A Mercedes a tükörhöz lépett. Nézte magát. Néhány ősz hajszálat fedezett fel a lökhárítója körül. Sóhajtott. Aztán bement a Nagyterembe.

A portás utánabámult. Emiatt el is felejtette megnézni, hogy a közben érkezett Wartburgokon van-e nyakkendő.

A Nagyteremben kezdődött a tánc. A nyitó pár – egy Skoda és egy NSU – nagy tetszést aratott.

Legtöbben azonban a Vadászteremben fölállított (ételektől roskadozó) asztalok köré sereglettek. Egy fiatal Volkswagen csámcsogott. Egy Trabant asszisztált neki.

– Ezt kóstolja meg, kérem, ilyet még nem ivott! Százhúszas oktánszámú!

– Áfor?

– Igen, de régi évjáratú. Négyputtonyos!

Az asztal végénél két kövér Warszawa a röviditalokat kóstolgatta. Találtak háromcsillagos Shell-olajat – attól úgy becsíptek, hogy alig tudtak megállni a kerekükön.

A Nagyteremben már emelkedett volt a hangulat.

A táncolók kimelegedtek, forrt a levegő. A személyzet kitárta az ablakokat.

A kék sarokban két Skoda 1000-es suttogva beszélgetett.

– Látod – mondta az egyik –, társadalmunk színe-java itt van!

– Ühüm! – dünnyögte a másik.

– Az a szemüveges Simca a Színház- és Filmügyi Főhivatal elnöke. Ott táncol egy vajszínű Volga, osztályvezető a minisztériumban. Nézz csak körül, minisztériumi kocsik, Kossuth-díjas kocsik, maszek kárpitos kocsik. Csupa előkelőség.

Hirtelen a bársonyfoteleknél nagy nyüzsgés támadt. Egy csillogó fehér sportautó jött erre. Híres futballista. Több nő, például egy erősen dekoltált Moszkvics, rosszul lett.

A táncparketten óriási zsúfoltság. És egyre új párok áramlottak ide. Egy köpcös Renault vezet egy kis töltött galamb Steyer Puchot. Az előbb kérte fel a zöld sarokban.

– Még be sem mutatkoztam, bocsánat, CNY 3228! – hajtotta meg magát a Renault.

– CTY! – nyújtotta a kezét (családiasan csak a keresztnevét mondva) a Steyer Puch.

Aztán táncoltak. CNY 3228-nak könnyű dolga volt. A kis töltött galamb teljesen elájult, amikor megtudta, hogy táncpartnere építészmérnök, a „KRAFT" tervező vállalat igazgatója, fizetése a rengeteg újítási díjjal együtt havi bő kilencezer forint. Ráadásul emleget egy gyönyörű villát Balatonnál, telket a Mátrában, és még nem is annyira öreg. (Negyvenezer van benne.) De vajon nőtlen-e, ahogyan állítja?

– És az, az ott ki? – bökdöste a fent már említett két Skoda 1000-es közül az egyik a másikat.

– Az a Peugeot?

– Nem, ott mögötte!

– Az a kék új Taunus?

– Dehogy! A sárga Wartburg, az ujjam irányában!

– Ja! Az senki.

– Hogyhogy senki?

– Nem érdekes, egy munkás a Ganz Mávagból.

– Hogy kerül az ide?

– Lottózott.

Az ajtó mellett hatalmas pálmafa, cserépben. E mögé bújt a Renault a Steyer Puchhal csókolózni. A kis töltött galamb nő dacosan behunyta a szemét, hogy ne lássa a köpcös embert, aki annyira nem tetszett neki. A víkendházra gondolt, és elszántan simogatta CNY 3228 gumiját.

– És az a gyönyörű fekete Ford kicsoda? – kérdezte az idősebbik Skoda 1000-es.

– Külföldre szakadt hazánkfia. Látogatóban van itt az öccsénél. KI 1956.

Közben a zenekar rövid szünetet tartott. A csevegő párok egymást kerülgetve elhagyták a táncparkettet. Na persze, itt mindenki ismeri a KRESZ-t.

Nézzük például azt a szemüveges Kisautót. A pálmafa előtt lassítva udvariasan megadja az elsőbbséget egy minisztériumi Chevroletnek. Aztán keresi a feleségét, a kis töltött galamb Steyer Puchot. Észreveszi a pálmafa mögött, látja, hogy CNY 3228 az alvázát fogdossa. Zavartan elfordul, menekül onnét. Majdnem nekimegy hivatali főnökének, pedig ő jött jobbról. Gyorsan lefékez. Szeretné, ha többje lenne néhány köbcentivel, vagy legalább egy hengerrel, mindjárt otthonosabban érezné magát itt. De így olyan, mint egy tilosba tévedt bicikli.

A Kisautók ilyenek.

Tizenegy óra. A zenészek fölmennek a dobogóra, hullámzó keringőt játszanak. Újra kezdődik a tánc.

A zene messzire elhallatszik. A nyolcadik kerületben egy repedt borotválkozótükör és egy mosogatókötény nézi a televíziót. Táncdalműsor megy, de nem tudják élvezni, mert elnyomja az idehallatszó valcer.

Nemsokára elzárják a tévét, és kikönyökölnek az ablakba. Hallgatják a zenét.

Egy kis cigaretta,
Valódi, finom…

A borotválkozótükör ritmusra himbálja a fejét. A mosogatókötény szerelmes szemekkel nézi.

Előszó az ábécéhez

„Á, B, C, D, rajtam kezdé…
(vidám dalocska)

Belökte az íróasztal fiókját, és köhhentett. Szódabikarbóna után kutatott, de nem talált. Bágyadtan ejtette az asztalra a fejét.

– Forradalom! Szabadság! Éljen a párt! – motyogta. (Ez egyébként szavajárása volt.)

Mostanában fáradtságot érzett az r ejtésekor. Néha éppen ezért egyszerűen kihagyta, pedig ez gyakran előforduló hang.

Ha valaki belépett a szobájába, bánatosan nézett fel rá:

– Ha.cos hazafiság! Fo..adalom! Bu.zsoázia és p.oleta.iátus! – a feje lekókadt. – Inte.nacionalizmus! – tette hozzá lihegve. – Fo..adalom!

Érezte, hogy az ajka zsibbadni kezd. Akkor hát mégsem csak az r-ben volt a hiba!

Az f betű a bűnös. Mert olyankor összeér az ajak a foggal. Ki kell küszöbölni az f-et is.

Megpróbált olyan szavakkal beszélni, amelyekben nincs f.

– I.ányelvek! – sóhajtotta. – Vég.ehajtó-bizottsági hatá.ozat.

Nem megy ez így, ki kell hagyni.

Ha valaki bejött hozzá:

– .o..adalom! – mondta, majd csettintett. – Indi.ekt és di.ekt .ejlődés! Évi kalkuláció mutatószámai! Konszolidáció.

Ez jó szó! – gondolta magában. – És milyen prímán ki tudom mondani! Csupa könnyű hang.

Nemsokára azonban megfeszült a nyelve a szájában. Lekapta a szemüvegét, összeráncolta a homlokát.

Tervszerűen csökkenteni kell a betűk számát. Tovább, előre a megkezdett úton! Mindent el kell hagyni, amit nehéz kiejteni. Így kívánja a gazdaságosság elve! – tárta szét a karját. (Persze csak gondolatban.)

Telt az idő. Egyre kevesebb hangot használt, pedig igazán sokat beszélt. Értekezett, tárgyalt, felszólalt.

.o..uni..us .ísé.tete!” (Ma.x Ká.oly)

Elterpeszkedett kényelmes foteljában, végighúzta kezét a telefonokon, mappákon, dossziékon, majd az íróasztalra helyezte súlyos öklét, és éltette a forradalmat.

– …….lom!

JELENLEG TIZENHARMADIK A LISTÁN
(1970–72)

Boldog novi

Alábbi egyáltalán nem irodalmi mű. Házi használatra készült, csakis Jutka kedvéért. Ám ez nem csökkenti fontosságát. Sőt.

Nálunk bevett szokás, hogy odaülök az íróasztalhoz, és fölolvasom neki, amit írtam.

Jutka maga alá húzott lábbal kuporog az ágyon. Figyel. Mint egy mókus. Amikor bevégzem, kicsit hallgat, utána elmondja a véleményét. Ez már a dolgok rendes menete.

Egyszer azonban – a fölolvasás kellős közepén – váratlanul odajött.

– Mi baj? – kérdeztem.

Nem válaszolt, kis ideig kutatva nézett az arcomba. Aztán:

– Olvasd tovább, majd a végén megmondom.

Olvastam tovább. A novella (Jutka szóhasználata szerint: novi) arról szólt: van egy férj és feleség. Akik valaha nagyon szerették egymást. De közbejött valami, nem is igen értik, hogy micsoda; elhidegültek egymástól. Mégse akarnak, nem tudnak változtatni, egymás alázatos rabjaivá lettek.

Amikor az utolsó szó is a levegőbe került, Jutka jóval hosszabb ideig tartotta a csendet, mint máskor.

– Mi is ilyenek leszünk? – bökte ki végül.

– Szóval ez a baj?

– Ez.

– Nem szeretsz?

– De.

– Akkor miért kérdezed?

– Hiszen ők is szerették egymást, aztán valami váratlanul közbejött, észrevétlenül megváltozott. Hátha egyszer csak nálunk is így lesz!

– Nálunk nem – kicsit már mérges voltam.

– Biztos?
– Biztos.
– Mennyire?
– Tuti!!!
Jutka erre fölhúzta az orrát, mondván: ne kiabáljak. Amiben tulajdonképpen igaza volt.
Miután kibékítettem, még mindig nem tudott napirendre térni az ügy fölött.
– De ugye megígéred, szólni fogsz, ha valami elromlik közöttünk? Ha csak egészen pirinyót, már akkor is!
– Jól van, na! – végighúztam az ujjam az arcán.
– Különben is – folytatta rendületlenül –, mindig olyan szomorúakat írsz. Múltkor arról a faházról, amit egy bánatos férfinak le kell bontania, előtte az öreg néniről, aki teljesen egyedül marad, mert a gyerekei nem törődnek vele. Mikor írsz már valami vidámat?
– Ez nem irodalmi szempont! – feleltem, de magam is éreztem: válaszom aligha kielégítő.
Jutka ütötte tovább a vasat.
– Aki elolvassa, azt hiszi: rigorózus, mindenben csalódott vénember vagy!
– Az író személye mellékes.
Mintha meg se hallotta volna:
– Biztos nem is szeretsz! Ha tényleg olyan boldog lennél mellettem, ahogy mondod, akkor nem írnál folyton-folyvást boldogtalanokról!
– Nade, Nyuszi…
– Nincs nade!
Ebben az egyben nem volt igaza. Tapasztalatból tudom, hogy mindig van nade.
Nade a lényeg az, hogy ezen kicsit veszekedtünk. Amolyan látszatdühösködés volt, ne emeld fel a hangod – mondta ő –, nem emelem! – mondtam én. Egy darabig így ment, aztán abbahagytuk.
– Mikor írsz már egy boldog novit? – a nyakamba csimpaszkodott. – Tessék írni egy boldog novit!
Nem hagyott békén. Előhozta az Új Magyar Lexikon megfelelő kötetét, kikereste:

– „A realizmus irodalmi, művészeti törekvés a valóság minél hűbb ábrázolására.” Tessék! Márpedig te realista akarsz lenni, ha nem tévedek! Követelem a boldog novit! Miféle dolog az, szerepeltetsz az írásaidban, Jutka néven, közben pedig az soha nem én vagyok.

– A realizmus azt jelenti: a *tipikusat* ábrázolni. És gondolom, elismered, a novellámbeli férj-feleség a jellemző. Gondolj csak Janiékra, Pityu-Verára, a Wolf családra…

Jutkát nem lehetett kizökkenteni.

– Ott a *Jutka írása.* A fiú katona, egyre kevesebb levelet kap a menyasszonyától. Nem igaz, én végig mindennap írtam neked! Így volt?

– Így, de…

– Az *Idegen ház*-ban pedig ellenszenves pedagógusnő vagyok. Miközben sose voltam pedagógus, utálom a tanárokat! És nincs is elektromérnök ismerősünk.

– Ezek részletkérdések.

– Nem bánom, kérem a boldog novit! Tessék megígérni!

– Jutka, kedves, így nem lehet írni, megrendelésre! Hogy csak úgy megadod a témát!

– Hát azon a pályázaton? Ott is adott téma volt, mégis megírtad!

– Az más.

– Miért volna más? Kérem a boldog novit. Ígérd meg!

A lyuk, amit a hasamba beszélt, egyre nőtt.

Beadtam a derekamat. (Mert közben már odáig ért a lyuk.)

– Esküdj!

Esküdtem. Mindenesetre kikunyeráltam három hét határidőt. (Jutka csak egyet akart adni, amilyen keményszívű.) Elvégre a jó munkához idő kell. Különben is, éppen egy jó kis novella közepén tartottam. Előbb azt kell befejezni.

Így aztán a boldog novi felkerült a listára.

A lista egy hosszú papírcsík. Megírni tervezett novelláim címeit szoktam följegyezni rá. Megszámozva, erősorrendben.

Általában tíz-húsz cím szerepel rajta. Ha valamelyik végérvényesen elkészül – kihúzom, így a sorrend is fölborul. De azt egyébként állandóan változtatom. Összetépem a papírt, újat írok. A rangsorolás fő szempontja: melyik eljövendő novella ígérkezik fontosabbnak. Ahogyan minden, úgy ebbeli véleményem is állandóan változik, amit hűen követnek az újabb és

újabb listák, idegesít, ha nem naprakész. No meg aztán, új ötletek keletkeznek, ez is módosítja.

Fentiek értelmében az éppen aktuális lista elavult, újat írtam, belevéve a boldog novit. Hosszas fontolgatás után a negyedik helyre került. Megelőzte a félkész írás, majd egy riport a vendéglátóiparról, és egy elbeszélés arról, hogy az emberek lassanként a tárgyak fogságába esnek. Mind a hármat szívügyemnek tekintettem. Utánuk jött volna a boldog novi.

Eltelt két hét. Megírtam a félkész novellát és a riportot. Így a boldog novi előrerukkolhatott másodiknak.

– Még mindig nem ő a soros! – húzta el a száját Jutka. – Biztos nem is akarod igazán.

Plakátot készített vízfestékkel, kiakasztotta a falilámpára, ezentúl állandóan ott villogott felettem:

BOLDOG NOVIT AKAR A NÉP!

Hogy folyton nyaggatott, érthetően lassan haladtam az emberek és tárgyaik viszonyával. Nehezen ment, többször újrakezdtem. Az idő is sürgetett, már csak egy hetem maradt a kijelölt határnapig.

Egyik éjszaka aztán dühödten összetéptem az addig telerótt papírokat, és az egészet kivágtam az ablakon. Ejtőernyőzve hullottak alá a sötétben. Visszaültem az íróasztalhoz, elővettem az éppen hatályos listát, ez már sokadik volt a fentebb említett után. A boldog novi lett közben ötödik, második, harmadik, megint második, majd pillanatnyilag éppen első.

Jutka felébredt a zajra, amellyel az ablak becsukódott.

– Hogy állsz?

– Sehogy. Összetéptem.

– Most megint elölről?

– Nem. Ezt egyáltalán nem írom meg. Elment tőle a kedvem.

– Hurrá! Akkor most jön a boldog novi! Éljen! – ugrándozott az ágyban. Aztán hirtelen – ahogyan fölébredt – elaludt.

Nekiültem az üres papírnak. Néztük egymást egy darabig. A tiszta ív jóval értelmesebb arcot vágott, mint én. Akkor a listát bámultam, néhány pillanat múltán azt is összeszaggattam, újat írtam.

Hosszú habozással állt össze a sorrend. A boldog novi – ha csupán fejhosszal is – visszaesett a második helyre. Mert eszembe jutott egy sokkal jobb, egy ragyogó ötlet, az a lényege, hogy… de különben nem is mondom el.

Abba fogtam bele.

Reggel Jutka ébredt előbb. Amikor kinyitottam a szememet, ő már az íróasztalon matatott:

– Hát ez meg micsoda? – kérdően nézett rám.

– Egy novella eleje.

– Nem a boldog novi.

– Nem.

Fancsali képet vágott:

– Mit ígértél?

– Jól van, majd megírom!

– De mikor? Már csak három napod van!

Nem válaszoltam. Befordultam a fal felé:

– Hagyj aludni.

– Ez nem válasz!

Feleletképpen elaludtam.

Déltájban újabb lista született, és – magam is megrökönyödtem – a boldog novi újra egy hellyel hátrébb szorult. Most már igazán benne voltam a pácban. Mit tegyek?

Biztonság kedvéért elmentem ebédelni. A vendéglőben találkoztam kedves barátommal (kolléga).

– Mondd – érdeklődtem két falat között –, voltál te már úgy, hogy valamit sürgősen meg kellett volna írnod, de nem maradt rá idő?

– Igen.

– És mit csináltál?

– Határidő-hosszabbítást kértem a kiadótól.

Ez nem is rossz.

Este odahívtam Jutkát.

– Leveled jött! – átnyújtottam neki.

– Honnan? – csodálkozott.

– Tőlem.

Kibontotta, átfutotta.

– Tudtam, hogy ez lesz belőle!

– Ne haragudj – mondtam roppant komolyan –, még a legszigorúbb kiadók is adnak haladékot! A kérvény szabályos, a kézbesítés mintaszerű. Kérjük szíves beleegyezését tíz nap határidő-hosszabbításba. Hódolattal a szerző.

– Te gazember! – húzta meg a fülemet. Láttam rajta, hogy nem haragszik, és ez a fő.

Jó tipp volt, majd megköszönöm a barátomnak.

Így hát egy darabig minden rendben ment.

Mígnem úgy alakult, hogy már megint csak három napom volt. Ráadásul közben a boldog novi – hogy, hogy nem – az ötödik helyre csúszott.

Most mi lesz? Kötve hiszem, hogy sikerül újabb haladékot kapnom.

Este megpróbáltam okosan beszélni Jutkával.

Későig alkudoztunk. Végül is a hónap végére ígértem a boldog novit.

Meg kell mondanom őszintén, ezt a határidőt sem tartottam be. Sőt, az utána kiszabottat sem. Közbejött egy novella és egy rövidke rádiójáték. (Utóbbit később kidobtam.) Jutka onnantól minden felolvasás végén megjegyezte:

– Nem igaz! Ez sem igaz! A nyomorról írsz, pedig nem nyomorgunk, a munkások keserűségéről, pedig sose voltál munkás. Te, te híres realista! Jöjjön a boldog novi!

Hiába magyaráztam neki, hogy nem feltétlen az az igazi probléma, ami engem személyesen érint, meg hogy az író társadalmi méretekben gondolkozik. Oda se figyelt.

Nem hagyott nyugton. Kijelentette: még egy utolsó, éjszakányi haladékot kapok, perccel se többet. Ha reggelre nincsen kész, akkor megnézhetem magam! Amíg oda nem kerül a *pont* a boldog novi végére, szóba sem áll velem. Továbbá, hogy ez válóok.

Felelni akartam, de elvágta egy kézmozdulattal:

– Végeztem! – fejére húzta a paplant.

Nagyon rövid volt az az éjszaka, hamar jött a reggel. Eredménytelenül.

Pont.

Hogy a dolgok idáig fajultak, felírtam a címet ezen sorok legelsője fölé. Aztán letettem a tollat az asztalra, és vártam, hogy Jutka fölébredjen.

A valódi boldog novi egyébként jelenleg tizenharmadik a listán.

Látogatás

A piros Fiat éles csikordulással fékezett a 31-es számú ház előtt.

Ez az – gondolta a mérnök. Nézte a noteszában. Igen.

Kiszállt, bezárta az ajtót. Még egyszer ellenőrizte, megrángatta a kilincseket. Aztán bement a kapun.

Keramitkockás, négyszögletes udvarra ért. Körben gangok, fölnézett, négy egyközepű négyzetet látott.

A harmadikon a húszas ajtót kereste. Zihált. Lift azért lehetne!

Itt van. Fehér, zománcozott táblán, fekete betűkkel: KOVÁCS. A mérnök egy darabig álldogált, a bejáratnak támaszkodva. Lihegett, kifújta magát.

Szőke, bekötött fejű asszony nyitott ajtót.

– Mi tetszik?

A felesége – gondolta a mérnök. – Hát persze, ez egész biztos a Kovácsné.

– Kovácsékat keresem.

– Ki az? – fürdőköpenyes férfi jelent meg az asszony háta mögött. – A mérnök úr? – elbizonytalanodott.

A nő a férjére nézett, zavartan, gyanakodva. A férfi, tétován:

– Hát… tessék beljebb jönni.

A szobában hellyel kínálták. Három egészen új, világos fotel állta körül a rojtos abrosszal letakart, kopottbarna asztalt.

Új szerzemény! – gondolta a mérnök. Hátradűlt, elhelyezkedett.

A nő kis tálcán poharakat, átlátszó üveget tett elé.

Pálinka – a mérnök biggyesztette a száját. – Brrr.

De (mert ügyesen csinálta) az asszony mindebből semmit sem vett észre. Szívesen kínálta.

Közben visszatért a férje, átöltözve. Nedvesen fénylő haján látszott: megfésülködött.

Benyálazta – gondolta a mérnök.

– Hát akkor, egészségére! – emelte a férfi a poharat. A mérnök biccentett. És koccintott.

Marha erős pálinka volt.

Hallgattak.

– Tulajdonképpen… minek köszönhetjük a látogatást?

A mérnök elképedt:

– Hát nem tudja?
– Nem én.
Ez olyan önérzetesen hangzott, hogy mentegetőzni kellett:
– Elnézést, de azt hittem… – most a mérnök jött zavarba, akadozva formálódtak a száján a szavak. – Az értekezleten azt mondták, már az egész üzemet tájékoztatták az aktivisták!
– Aktivisták? – a férfi értetlenül nézett rá.
– Hát a szakszervezeti vezetők. Azt mondták: falragaszokat is készítettek, öt különböző feltűnő helyre tették ki az üzemegységekben.
– Lehetséges. Ritkán nézegetem én a plakátokat.
– Na de állítólag többször felolvasták a hirdetményt a dolgozók előtt.
A férfi széttárta karját:
– Nem emlékszem.
A mérnök az állát simogatta. Miért is emlékezne? – dúlt-fúlt magában. – Törődnek is ezek azzal, mi történik körülöttük.
A zsebébe nyúlt. Előhúzott egyet abból a bizonyos hirdetményből, az asztalra tette. Szétsimította a stencilezett papírlapot.
– Ja! – bökött oda az ujjával a férfi. – Családlátogatás! Erről hallottam.
– Na ugye!
– Mi az? – furakodott oda a felesége. Elolvasta a nyomtatványt. Aztán a fejét csóválta: – Nahát!
A mérnök rágyújtott. Tíz perce vagyok itt – gondolta –, még tízet maradok. Nem, az kevés, legalább tizenötöt.
– Hát – mondta fennhangon –, beszélgessünk, Kovács úr!
– Miről?
– Mindenféle témákról! – a mérnök megint biztonságban érezte magát. – Főként az életükről, a problémáikról.
Az életükről. A problémáikról. Ezt Meyer igazgató mondta a tájékoztatón. „Tárják fel a bajokat, kérdezzék ki őket.”
– Nos, meséljen, Kovács úr.
A férfi csak hallgatott. Kínban.
– Például, hányan laknak itt? Mondja el szépen.
– A feleségem meg én, az kettő, a gyerekek, az négy, meg az anyósom, szóval öten.
– Ez a szoba a maguké?
Az asszony válaszolt:

– Itt anyám lakik. Miénk a belső.
– Nézzük meg! – javasolta a mérnök. (Azzal is telik az idő.)
Nagyobbra számított. A belső szoba feleakkora se volt, mint a külső. Négy ágy. Jóformán semmi más, csak a négy ágy.
– Hol vannak a gyerekek?
– Moziba mentek anyámmal.
Visszaültek a fotelokba.
– Miért nem cserélnek szobát? A mama egyedül jobban elférne abban a kis lyukban, mint maguk négyen.
– Azért nem olyan kis lyuk az! – az asszony arcán látszott: régi viták hegei szakadtak fel. – Azonkívül anyámé a lakás.
– No persze – bólogatott a férfi –, anyádé.
– Anyámé! – ez már éles kiáltás lett. – Vagy nem?
Remek – gondolta a mérnök. – Mindjárt egymásnak esnek.
A marakodás láthatatlan késekkel folytatódott. Azután a férfi:
– Még mire kíváncsi a mérnök úr?
Jó, hogy ki nem dob. Mit csinálna vajon, ha azt mondanám: drága Kovács úr, én egyáltalán semmire nem vagyok kíváncsi, üljünk itt szépen egy keveset, amint letelt a fél óra, elmegyek. Nagyszerű. Hogy mire vagyok kíváncsi.
– A problémáikra!
– Nincsen nekünk problémánk – mondta a férfi.
– Mégis. A fizetésével meg van elégedve?
Kis csönd.
– Meg.
Az asszony fészkelődött a székén. A férfi szemrehányóan nézett rá, de ő nem törődött vele:
– Főmérnök úr, kérem, ha lehetne, azért egy kis fizetésemelés ránk férne! Mondom is a Józsinak mindig, de ő nem hallgat rám…
– Mintha rajtam múlna! – mordult közbe a férfi.
– …mert jó lenne egy nagyobb lakás, ráfizetéssel talán menne a csere – folytatta az asszony rendíthetetlenül –, meg majd kocsit is szeretnénk!
Kocsit is. Nagyon jó.
Kovácsné sürgetően nézett rá, válaszolnia kellett valamit:
– Kedves asszonyom, a bérügyek nem rám tartoznak. Én csak egy egyszerű főmérnök vagyok. Adják be a kérvényt a személyzeti osztályra,

aztán az igazgatóságon majd elbírálják.

– De ha beadjuk, akkor ugye a főmérnök úr támogatja?

– Támogatom.

Megint csöndben ültek. Az asszony arra gondolt, meg kellene kínálni ezt a mérnököt almás rétessel, még meleg. Ez valami főember a Józsi munkahelyén. Ki tudja, mire lesz még jó.

Mindig ilyen ételszag lehet itt? – ezen morfondírozott a mérnök. – Rétes! Mintha a tál tetején ülnénk, a porcukorban.

– Tudja, mérnök úr – kezdte a férfi –, olyan furcsa ez az egész.

– Micsoda?

– Hát hogy kijönnek a főnökök a melósok lakására. A múlt héten a fiam tanítónője volt itt, szintén családlátogatás céljából. De akkor az Öcsit kiküldtük a konyhába, amíg megbeszéltük, melyik tantárgyból áll rosszul, milyen panasz van rá.

– Most szerencsésebb a helyzet, mert önre nincsen panasz, Kovács úr!

A férfi el se mosolyodott.

Micsoda fád pasas! – gondolta a mérnök.

– Úgyhogy most az lenne az igazi, ha engem kiküldene a konyhába, és a fiammal beszélgetne.

– Meg is tenném, ha az illető úriember itthon tartózkodna – kedélyeskedett a mérnök.

– Családlátogatás! – legyintett a férfi. – Nevetséges.

Hát persze hogy nevetséges – a mérnök megint az állát zsurmolta.

Amióta ez a hülye Meyer az igazgató… Először a festés. Kitalálta, hogy halványzöldre kell mázolni az összes falakat, mert az a pszichológusok véleménye szerint serkentőleg hat a munkakedvre. Még a vécé is zöld! Mint egy akvárium. A munkakedvre borzasztó serkentőleg hatott, egy hétig állt az üzem, mindent összefröcsköltek a festők. Azután az átszervezés. Összevissza keveredtek az osztályok. Most meg ez a családlátogatás. Az értekezleten, amikor a Berda osztályvezető megkérdezte: mire jó ez?, ráförmedt: hogyan kérdezhet ilyet egy szakszervezeti titkár? Erre felállt az az idióta Slussz Ernő: „Persze, elvtársak, feltétlenül meg kell csinálni, elvtársak, a legmesszebbmenőkig támogatom az igazgató elvtárs javaslatát.” Akkor a Meyer tartott egy hosszú szpícset. Hogy a vezetőknek milyen fontos a személyi kontaktust

kiépíteni a dolgozókkal. Meg hogy az egyéni problémákat is könnyebb közösen megoldani.

– Már hogy lenne a családlátogatás nevetséges? – kérdezte fennhangon. – Nagyon is komoly dolog.

– Komoly – ismételte a férfi, nem túl sok meggyőződéssel.

– Szükséges, hogy a dolgozók és a vezetők között kialakuljon bizonyos személyi kontaktus.

– Akkor mivel magyarázza azt, hogy például az új igazgató, a Májer, fél éve van nálunk, és még egyszer se jött le a műhelybe?

Mit tudom én, miért nem ment le?

– Az igazgatónak más a dolga. Van magának fogalma, mennyi bonyolult ügy adódik egy ilyen nagyvállalatnál? – (Ahol ennyi csinos nő dolgozik.) – Különben is, mire lett volna jó, ha egyszer végigsétál a gépek között?

– Szükséges a dolgozók és vezetők között a személyi kontaktus. Maga mondta!

Még neki áll följebb.

– Éppen ezt kialakítandó vagyok most itt. Hogy pótoljam az igazgató elmaradt látogatásait.

Bizony, bizony, most az égvilágon mindent pótolunk.

Még öt perc.

A férfi maga elé nézett. Aztán emelte a poharát. Ittak.

Pocsék. Erős, de szar.

– Ugyan, Józsi, te mindig okoskodsz! – mondta az asszony rövid gondolkodás eredményeképpen. – Mikor olyan jól beszélgetünk itt a főmérnök úrral!

Tényleg. Ideálisan beszélgetünk.

Kivágódott az ajtó. Terebélyes asszonyság nyomult be két kisgyerekkel.

– Nem lehet bírni velük! – harsogta. – Feleselnek!

– Öcsi! Mari! Köszönjetek szépen a bácsinak! – Kovácsné szigorú lett, mint egy fából faragott bálvány. Engedje meg, hogy bemutassam anyámat! Anyu, a főmérnök úr, Józsi munkahelyéről.

A mérnök megrázta a koros hölgy kezét. Vagy inkább fordítva. Kovács nagymama jó erőben volt.

– Ön tehát a vejem felettese? – fuvolázta. – Ó, nagyon örülök, hogy megismerhetem.

Én is reszketek a boldogságtól.

– Mi járatban errefelé? Csak nem tett valami rossz fát a tűzre a Józsi? Mindig mondom néki, vigyázzon, mert egyszer megjárja!

A férfi és a nő érezhető ellenszenvvel hallgatta a mama kiselőadását.

Szegény Kovácsné! – A mérnök azt a mély ráncot vizsgálgatta, mely a nő szeme alatt vonult. – Neki kell egyensúlyozni a férje és az anyja között. Hálátlan szerep.

A szőke kisfiú – Öcsi – néhány méternyiről leplezetlen kíváncsisággal figyelte őket.

– Na, Kovács úr, most, hogy itthon van a fia – heherészett a mérnök –, fáradjon ki a konyhába!

A férfi felállt, és már csukódott mögötte az ajtó.

– Józsi, állj meg, hova mész? – röpült utána az asszony.

– Ejnye, gyerekek, mit izéltek a vendég előtt?! – iramodott a konyhaajtó felé a mama is.

Magára maradt a gyerekekkel.

Barmok – a mérnök ideges lett. – Mindent komolyan vesznek. Jobb, ha meg se szólalok.

A kisfiú közelebb jött:

– Bácsi, az öledbe ülhetek?

– Na, gyere!

Öcsi elhelyezkedett a térdén. Kihúzta a mérnök zakózsebéből a töltőtollát, azzal játszadozott.

Aranyos kölyök. Ez az Öcsi ér a legtöbbet az egész családból.

Kovács, Kovácsné és a mama a konyhában pusmogtak, átszűrődött az ajtón. A kislány is felkéredzkedett, a másik térdére.

Na. Úgy ülök itt, mint valami bősz családatya! – a mérnök érezte a két kis test melegét. Csöppet meghatódott. Egy pillanatra sajnálni kezdte, hogy nincs gyerekük. Ez is Ági makacsságán bukott meg.

– Bácsi, add nekem a tollat!

Neki adta. Viszont akkor a kislánynak is kellett valami ajándék (ez minden igazságos családapa számára nyilvánvaló). Némi keresés után Marika világszép radírgumit kapott, rajta egy gyönyörű elefánttal.

– Bácsi, te nagyon rendes vagy!

Ezt is régen mondták.

Öcsi a füléhez hajolt:

– De ne mondd meg apunak!

– Mit?
– Hát hogy nekünk adtad.
– Miért?
– Mert elveszi.
– Ugyan! Miért venné el?
– Ha berúg, mindent elvesz és összetör.
Erre nem volt mit mondani. Megvakarta a tarkóját. Kis szünet után:
– Gyakran rúg be?
– Gyakran.
Öcsi olyan angyali szelídséggel nézett rá, hogy zavarba jött. Ezt feloldandó, megsimogatta a kisfiú arcát:
– És még mit csinál, ha berúg?
– Ver.
– Micsoda?
– Ver – ismételte Öcsi.
– Kit?
– Anyut. És minket.
Baromállatja.
– Itthon iszik?
– Itthon. Meg a kocsmában – mondta a kislány. – Szombaton mindig úgy jön haza, hogy tajt siker.
– Hogyan?
– Tajt siker. Nagyon részeg!
– Anyu szokta így mondani. Tajt siker, tajt siker – ismételgette a kisfiú, mint egy jó viccet.
– És – folytatta a mérnök – miért iszik apátok ilyen sokat?
– Hát… – a kislány habozott: – Mindig azt mondja, ez az egyetlen öröme az életben.
Az utolsó szót már súgta, mert nyílt az ajtó. Kovács, Kovácsné és a mama.
– Nos, mérnök úr, mire jutott? – kérdezte a férfi, amikor leült.
– Elmondtam a kedves szülőknek, hogy Kovács úr bukásra áll számtanból, és magatartásból kettes! – a gyerekekre kacsintott.
– Bácsi – súgta Öcsi –, ugye eljössz hozzánk máskor is?
Amíg a mérnök megfelelő válaszon törte a fejét, a férfi leparancsolta a gyerekeket:

– Most már hagyjátok békén, menjetek játszani!
– Nagy öröm lehet ez a két srác! – mondta a mérnök. – Látni, ahogy fejlődnek, nevelni őket.
– Már amikor én nevelhetem! – a férfi maga elé nézett.
– Megint kezdi! – csattant föl a mama. – Hát tessék, neveljed őket! Ti kértétek, hogy menjek velük moziba! Aztán jön a szemrehányás!
– Arra is mi kértük, hogy állandóan édességgel tömje őket? – a férfi már kiabált. – Megbeszéltük, hogy csak egy ablakba jön a Mikulás, mert rosszak a fogaik, az orvos is megmondta, tilos nekik az édesség! Erre megint mind a négy ablakba jött a Mikulás, aztán az eredmény: újabb két gyökértömés! Már nincs egy jó foguk se!
A mama, mint egy sebzett állat:
– De mikor úgy szeretik a cukrot! Csak te tudnál olyan kegyetlen lenni, megtagadni tőlük!
Aknamező! – gondolta a mérnök. – Akárhová lépsz, robban valami.
– És a hittan? Meg a templom? Oda minek hurcolja őket? Teljesen megbolondítja mind a kettőt!
Ne zavartassák magukat. Mintha itt se lennék. Csak tessék! Elő a kardokat.
– Józsi! – az asszony hangja, mint az eldobott penge. – Hagyd abba! És kérj bocsánatot anyától. De rögtön!
A férfiban megakadt a szó.
– Bocsánat, anya – vetette oda.
Aztán – mint az életben annyiszor – csönd lett.
A mérnök felállt:
– Hát akkor… – és nyújtotta a kezét.
– Ugyan, hová siet, maradjon még! – ez úgy hangzott az asszony szájából, mintha az ellenkezőjét mondaná.
Az ajtónál a férfi azt kérdezte:
– Mondja, mérnök úr, miért vállalta el?
– Micsodát?
– Hát ezeket a családlátogatásokat. Éppen ön, az üzem főmérnöke!
Kicsit habozott:
– Nem egyedül csinálom, tíztagú kollektíva. Engem elsőnek javasoltak. Mert nincs gyerekem.
– Aha. Értem – bólintott a férfi.

– Egy órát kell kinn lenni – bökte ki a mérnök.
– Ezt így előre eldöntötték?
Nem válaszolt. Ismét a kezét nyújtotta:
– Hát… a viszontlátásra, Kovács úr, minden jót kívánok.
– Viszontlátásra – a férfi a gang korlátjának támaszkodott. Bámulta az üres udvart.
A mérnök futott le a lépcsőn. Kettesével. Csattogott a cipője. Ez külön idegesítette.
A fordulónál Öcsivel találkozott. A kisfiú egy lefordított vödrön ült.
– Pszt! – szólt rá a mérnökre. Mire az illedelmesen megállt. Pillanatnyi csend után:
– Mi az?
– A macska! – mutatta a kisfiú.
– Na és?
– Egerészik! – súgta Öcsi. – Maradjál már csendben! – Dühösen nézett, éppúgy, ahogyan az apja szokott.
Olyan lesz, ha felnő – gondolta a mérnök. – Szakasztott, mint a Kovács. Kiskovács, Nagykovács.
Leszaladt a lépcsőn.
A kocsiban kellemes hűvös volt. Érthető, már esteledett.
A motor nehezen indult. Aztán mégis megemberelte magát az önindító.
– Azért! – sziszegte fenyegetően a mérnök. Nemrégen volt a szervizben az autó.
Nagyot fújt, indult.
Az ablakból Kovácsné figyelte a távolodó, piros Fiatot.
– Jó kis kocsija van – állapította meg.
Kovács benyomta a televízió gombját. Lábbal, pontosabban: nagylábujjal. Ezt a mozdulatot már évekkel ezelőtt begyakorolta.
– Nem kellett volna megkínálnunk rétessel? – kérdezte az asszony eltűnődve.
A férfi vállat vont. Fészkelődött a fotelban:
– Hozzad.
Fehér, hófödte hegyeket mutattak a képernyőn; porcukorszagú csúcsokat.

Cédulák

Pityu! Este feltétlenül legyél itthon, vendégségbe jön a Béla bácsi. Már a múltkor is szégyelltem magam, mert, csak köszöntél, és elmentél hazulról. Mondd meg Marinak is. Ezenkívül hozzál tejet!

csók, Anyu

Pityuka, az ebédet kitettem a gázra, a krumplit úgy melegítsd, hogy közben keverjed, mert különben odaég. Csináld meg a leckédet.

Nagyi

Ui.: Ha egyest kapsz, most már nem fogom aláírni, mehetsz vele Apádhoz, aki majd jól elver!

Mari, Anyu üzeni, hogy este itthon kell lenni, mert jön a drágalátos Béla bácsi. Én edzésre megyek, úgyhogy sajnálom, mentsél ki. Ja, és hozzál tejet, légyszív!

István

Pista, itt jártam, de nem voltál itthon, pedig megbeszéltük. Tévedsz, ha azt hiszed, futni fogok utánad. Reggel hívj fel, különben szóba se állok veled!!!

Zsuzsa

Lementem a közértbe, de már nem volt tej.

Mari

Bendáék! Szíveskedjenek a lakbért leküldeni. Elmúlt tizedike! És a liftpénzt.

A házmesterné

A presszóba mentem.

Apa

Pityu! Ha tízig hazaérsz, ébressz föl, mert beszélni akarok veled. Disznóság, amit csinálsz. Nem vagy tekintettel senkire. (Ráadásul Apád is késett másfél órát.)
Kivonod magad minden közös családi ügyből. Nem értem, miért utálod úgy Béla bácsit, ártott neked bármit is?
Hozott ajándékot mindenkinek, mint mindig, odatettem az éjjeliszekrényre.

csók, Anyu

Anya, tizenegy után jöttem meg. Kérlek, holnap reggel kelts fel legalább negyed hétkor, mert még át kell néznem a fizikát. A csoki finom volt.

István

Mari, vegyél
2 kg krumplit,
1 vajat,
3 citromot, ne túl nagyot,
2 kockasajtot,
1 liter tejet. De feltétlenül! Tegnap beszéltem a Vernyáknéval a harmadikon, ő azt mondta, hogy még nyolckor is lehetett kapni tejet, te pedig azt állítottad, hogy nem volt. A kredencen a pénz.

csók, Anyu

Egyébként felháborító, hogy sose mosogatsz el. Estére csinálj rendet a konyhában!

Nagyi, kivettem a perselyedből tíz forintot, be kell fizetni az iskolában, és a Nagypapa nem akart adni.

István

Pityu, Nagymama elment Nagypapával sétálni, menjél te is, mert feljön délután egy fiú. Kösz!

Mari

Anyu, tíz forintot be kell fizetni az iskolában, tedd ki, légy szíves. Kaptam egy intőt földrajzból, de nem én tehetek róla, a Lisznyai kezdte. Kérlek, írd alá!

István

Pityu! Ez nem eljárás, hogy kikészíted nekem az ellenőrzőkönyvedet, aztán késő estig tekeregsz valahol. Arról nem beszélve, hogy az intőn kívül van benne két új egyes. Már megmondtam, ha így elhanyagolod az iskolát, akkor majd mehetsz zsákot hordani. Nem énnekem tanulsz, hanem magadnak!

Megállj, legközelebb meg fogom mutatni Apádnak, lássa, milyen fia van, írja ő alá! Már most is megmutattam volna neki, ha tudnám, hol van, csak egy cédulát hagyott a kredencen, hogy ne várjam vacsorára. Na persze volt kitől örökölnöd a csavargást. Egyszer már komolyan beszélnünk kell! Vagy nem akarod, hogy ember legyen belőled?

csók, Anyu

Kártyázni mentem. Vacsorára ne várj.

Károly

Mari, a Nagypapa ordítozott a Nagymamával, mert nem volt hajlandó lekapcsolni a rádiót vagy lehalkítani, a Nagymama rosszul lett, elvitték a mentők. A Rókusba. Mondd meg Anyáéknak. Itt van ez a csomag, vidd be feltétlenül, hálóing, papucs, szappan van benne. Én randira mentem, de Anyáék úgy tudják, hogy bélyegszakkörön vagyok. Szia!

István

Anyu, a Nagymamát elvitték a mentők. A Nagypapa viszont összetörte a vizeskancsót, és megivott 2 üveg bort, és tökrészeg.

Ezt a csomagot vidd be a Nagyihoz a Rókusba, hálóing, papucs, szappan van benne.

Rajzszakkörre mentem.

Mari

Este későn jövök, ne várjatok.

Apa

Károly! Ez így nem mehet tovább! Úgy viselkedsz, mint egy idegen. Mégiscsak a férjem vagy, a gyerekeim apja. Akármilyen későn is érsz haza, kelts föl. Eddig nyeltem, nyeltem, de most már elég.

Irma

Anyu, tegyél ki húsz forintot kérlek szépen, nagyon kell!

István

Károly! Egy hete képtelen vagyok veled összefutni. Anyámat kórházba vitték, Pityu bukásra áll, Marit többen is látták csókolózni egy fiúval a kapualjban, te pedig nem törődsz semmivel! Ne csodálkozz, ha egyszer majd nem engedlek be a lakásba!

Irma

Akkor aztán mehetsz a kis nőidhez kedvedre!

Pityu, Anyád panaszkodott, hogy rosszul tanulsz meg hogy nem jársz haza. Legyél jó, különben seggbe rúglak. Mondd meg Marinak is!

Apád

Mari, menj le a patyolatba a ruháért.

csók, Anyu

Anyu, itt volt az orvos, Nagypapa nem kelhet föl az ágyból, teljesen mozdulatlanul kell feküdnie, mert infarktusa van. A receptek az asztalon, váltsd ki.

István

Anyu, az Apu délelőtt megint egy nőt hozott fel a lakásba, és nem akart beengedni. Lassan már haza se lehet jönni. Itt a visszajáró pénz.

Mari

Károly! A pohár betelt. Elválok tőled. Dögölj meg.

Irma

A ruháidat kivittem a kisszobába, a Mari alszik mától a te helyeden. Ne is lássalak, te utolsó!

Irma, mindig hülye voltál. De nekem mindegy, ahogy akarod.

Károly

Anyu, elegem van. Kimaradok a gimnáziumból. Este majd mindent elmondok.

István

Károly! Pityuról van szó. Abba akarja hagyni az iskolát. Azt mondja, minek. Légy szíves és beszélj vele. Akármi is történt közöttünk, te vagy az apja! Egy hülye barátja telebeszélte a fejét, ipari tanuló akar lenni. Azt mondja, unja már, hogy térden állva kell könyörögnie, ha szüksége van egy kis pénzre.
Mi lesz így belőle?

Irma

Énvelem senki se törődik. Nem élet ez így. Utálok mozdulatlanul heverni. Isten veletek.

Nagypapa

Anyu! Borzasztó, a Nagypapa bevett egy egész üveg altatót. Vernyákné hívott orvost azonnal, a doktor Vargát a másodikról, de hiába. Fél négykor értem haza, addigra már elvitték. Apunak telefonáltam az üzembe, azt mondták nincs benn. Hétig vártam rá. Átmegyek a barátnőmhöz. Félek egyedül.

Te is hazajöhetnél néha, most már minden este azzal az utálatos Béla bácsival leszel? Mindig csak ezek a cédulák a kredencen.

Mari

Pityu, a halotti anyakönyvi kivonatot vidd le a házmesternéhez, ezenkívül vegyél:
1 kiló kenyeret,
20 deka párizsit, mondd meg, hogy vékonyra vágják,
1 liter tejet.

csók, Anyu

Mari, keresett telefonon valami Szakály Kálmán. Mondtam, hogy hívjon este.

István

Károly! Nagy pofátlanság, hogy Apám temetésére se jöttél ki! Rendben van, beadtad a válópert, de ezzel még nincs jogod mindent lábbal tiporni. Azzal nem törődsz, mit szólnak az emberek?

Különben is, miért ne lehetnénk jó barátok? Annyira támasz nélkül maradtam.

Irma

Anyu, Apu megkért, hogy mondjam meg neked, elköltözik innen! Nekem persze csak akkor szóltok, ha üzenetet kell átadni. Az összes ruháit magával vitte a nagybőröndben. Én moziba mentem.
Üdvözlöm a hájfejű Bélát!

István

Egyébként három napja nyomdászipari tanuló vagyok, ha érdekel.

Anyu, este vártam, hogy hazagyere, mert fenn volt nálunk Attila, tudod, már meséltem róla. Nagyon jól kijövünk egymással, be szerettem volna mutatni neked. Na persze rád hiába vártunk.
Attila vett színházjegyet, úgyhogy későn jövök.

Mari

Pityu! Ez már mégiscsak sok! Először is neked nem Béla, hanem Béla bácsi. Másodszor egyáltalán nem hájfejű. Harmadszor pedig nagyon jól tudod, mi a helyzet. Nem tűröm ezt a hangot!

csók, Anyu

Anya, reggel fél hétkor kelts fel.

Mari

Pityu, ma feltétlenül menj be a Nagymamához a kórházba. Egy hete nem volt nála senki! Vigyél neki kompótot, majd megadom.

csók, Anyu

Mari, kérlek, menj be a Nagymamához, én egyáltalán nem érek rá. Vigyél kompótot.

István

Anyu, ma látogasd meg a Nagymamát te, én táncolni megyek Attilával.

Mari

Különben is a te anyád!

Pityu, Mari, este mindenképpen legyetek itthon; nagyon fontos problémát szeretnék megbeszélni veletek. Már felnőttek vagytok, meg fogjátok érteni. Lehetséges, hogy Béla bácsi hozzánk költözik.

csók, Anyu

Pista, keresett valami Zsuzsa.

Mari

Anya, már harmadszor jöttek a villanyszámláért, hagyjál itthon pénzt rá!

István

Béla! Varrónőhöz mentem, mindjárt jövök. A vacsora a gázon, ha nagyon éhes vagy, melegítsd fel, de jobban szeretném, ha megvárnál vele, és együtt ehetnénk.

a te Irmád

Elzárják a vizet, csőrepedés van a negyediken. Tessék elegendő vizet venni!

A házmesterné

Anya, hozzámegyek Attilához. Három hét múlva lesz az esküvő. Remélem, beleegyezel és örülsz neki. Ha nem, az se érdekel.

Mari

Anyám, ha lennél olyan szíves megkérni Bélát, hogy ne nyúljon a holmijaimhoz! Elvett egy doboz cigarettát, se szó, se beszéd. És ez már nem az első eset.

Arról nem beszélve, hogy mossa ki maga után a kádat.

István

Mari, este légy otthon, meg szeretném beszélni veled ezt a dolgot. Okos lány vagy, nem szabad elhamarkodnod a házasságot. Egy egész életre szóló kötelékről van szó!

Ez az Attila helyes fiú, de egyszerű technikus. Különb férjet is kaphatnál magadnak! Ez a véleményem, este majd bővebben. És a Béláé

is.

csók, Anyu

Nem érdekel a véleményed. Pláne a Béláé. A saját életemet akarom élni.

Mari

Pityu, beszélj udvariasabban a Bélával! Panaszkodott rád. Ne felejtsd el, én az anyád vagyok, ő pedig hozzám tartozik, akármit is gondolsz felőle.

csók, Anyu

Ma későbben jövök egy kicsivel.

Béla

Mari, Attila telefonált, hívd vissza.

István

Pityu, menjél le a közértbe, hozzál
1 kiló kenyeret,
30 deka párizsit,
fél kiló lisztet,
húsz deka háztartási csokoládét,
egy üveg bort, kövidinkát, ma van Béla neve napja. És legyetek itthon, főzni fogok valami nagyon finomat!

csók, Anyu

A haverokkal elmentünk sörözni.

Béla

Mert kaptunk egy kis célprémcsit.

Béla! Nagy vacsorával vártunk, ha nem tudnád, névnapod van. Főztem, sütöttem egész este, te pedig haza se tolod a képed! Szégyellhetnéd

magadat. Mindig csak a haverok. Legalább a süteményt edd meg, az éjjeliszekrényre tettem.

Irma

Pityu, mondd meg Bélának, hogy sajnos túlóráznom kell, ezért csak fél hétre érek haza.

csókanyu

A Béla üzeni, hogy a kocsmában van, de ne merj utána menni, mert akkor megnézheted magad. Meg hogy hagyd őt békén.

István

Pista, itt volt valami Vera, ezt a cetlit hagyta:
„Pista, elfelejtetted? Mára beszéltük meg. Ez rossz vicc volt! Vera”

Mari

Pityu! Este feltétlenül menj el hazulról, mert feljön a Dezső bácsi. Tudod, már meséltem róla. Szólj a Marinak is.

csókanyucsókanyu

EE

1. (elhivatottság)

Egyre többen kérdezték tőlem, ahogy közeledett az érettségi:

– Mi akarsz lenni?

Vontam a vállam.

A földrajztanár még azt is megkérdezte:

– Mihez érzel elhivatottságot?

Erre már végképp nem szóltam semmit, nehogy megsértsem, bírtam az öreget.

Anyám különösen kedvesen viselkedett velem abban az időben. Minden kívánságomat teljesítette, csupa olyan ételt főzött, amit leginkább a szájam íze szerint tudott. Aztán egyszer az ölébe vonta a fejemet, és végighúzta a kezét az arcomon.

– Ugye, kisfiam, te orvos akarsz lenni?

Meghökkentem.

– Dehogy akarok!

Csalódottan magasodott fölém.

– Hát akkor mi?

Csakugyan.

Apa vacsora után állt elő.

– Fiam, gondolkoznod kéne a jövődön.

– Miért?

Dühbe gurult:

– Miféle bárgyú szellemeskedés ez? Hogyhogy miért? Tessék rendesen válaszolni, ha az apád kérdez!

Akkor – rossz szokásomhoz híven – vonogattam a vállamat. Ezt nem kellett volna, Apa megsértődött. Két napig nem beszélt velem.

Miért kéne gondolkoznom a jövőmön?

Pista bátya vasárnap jött hozzánk látogatóba. Nagyon elegáns volt, Anyának virágot hozott, nekem meg egy tábla csokoládét. Utóbbi nagyon ízlett.

Asztalhoz ültünk. Anya úgy terített meg, mintha ünnep volna, a virágos abroszon mindenki előtt dupla tányér várta az ételeket. Pista bátya a legjobb falatokat kapta. Szuszogva evett.

Mindig utáltam, ha valaki szuszogva tömi magába az ételt. Érthetetlen, hogyan lehet annyira vonzódni a zabához. Az ember eszik és kész.

Ebéd után Anyáék magunkra hagytak bennünket. Pista bátya egy darabig a fogát piszkálta, aztán krákogott:

– Kedves fiam, beszéljünk, mint férfi a férfival!

Ennek részemről semmi akadálya nem volt. Mire azt kérdezte tőlem:

– Mondjad, kedves fiam, tulajdonképpen mi akarsz lenni?

Ahá. Szóval, erről van szó. Hátradűltem a széken. Diplomatikusan karba fontam a kezemet:

– Nem egészen értem a kérdést!

Pista bátya a torkát köszörülte, és megismételte, jóval hangosabban:

– Mi akarsz lenni, kedves fiam?

Elgondolkoztam.

– No, ki vele – bátorított –, őszintén!

– Az igazat megvallva, nincs semmi elképzelésem.

– Semmi?

– Semmi.

Pista bátya a homlokát ráncolta.

– Na de mégis. Lehetetlen, hogy ne volna olyan pálya, amihez vonzódnál. Legalább egy szikrányit! Gondolkozz!

Úgy tettem, ahogy kérte, aztán megmondtam neki, nem érzek kedvet semmihez. Kicsit se.

Elégedetlennek látszott.

– Hallgass ide! – emelte föl az ujját. – Tegyük fel, hogy a szüleidet (isten ments, de tegyük fel) baleset éri, vagy mondjuk, megbetegszenek és meghalnak.

– Nem valószínű, hogy egyszerre mind a kettő! – vetettem ellen.

– Persze hogy nem valószínű, ne szólj közbe! – vonta össze a szemöldökét. – Nem valószínű, de tegyük fel!

– Jól van – egyeztem bele –, tegyük fel.

– Na látod! – mondta megkönnyebbülten. – Akkor aztán nem lenne, aki eltartson. Mihez kezdenél?

– Vannak rokonaim, rengetegen.

– De tegyük fel, hogy nincsenek, teljesen egyedül maradnál. Akkor mi lenne?

– Nem tudom:

– Nyilván dolgoznod kéne valahol!

– Valószínűleg.

– Na! Neked teljesen mindegy, hogy hol és mit?

– Hát… nem teljesen.

– Éspedig? – Pista bátya egészen tűzbe jött. – Milyen munkahelyet keresnél?

– Olyat, ahol nem nagyon kell dolgozni.

– De mégis, milyet?

Haboztam.

– Munkás vagy ilyesmi nem szívesen lennék.

– Ennyi az egész?

– Ennyi.
Pista bátya gondterhelten szemlélt.
Nem sokkal később bejöttek Apáék. Anya jelentőségteljesen nézett rá.
Furcsa, miért nyaggat mostanában mindenki ezzel?
Este a fürdőszobából hallottam: Anya sziszegve veszekszik Apával.
– Tessék! A te nevelésed! Itt az eredménye!
Füleltem.
– Miért engem hibáztatsz?
Anya szó nélkül tett-vett. A tárgyak éles koppanásaiban vibrált a feszültség.
– Miért engem hibáztatsz? Én nem tehetek róla! – ez Apa. – Még megjöhet az esze!
– Megjöhet! De mikor, azt mondanád meg! Talán ötvenéves korában fog majd pályát választani?
– Jó, jó, nem kell azért eltúlozni. Végeredményben még csak tizennyolc éves.
– Végeredményben, végeredményben, mást se tudsz kinyögni!
Apának ez a szavajárása volt. Elég sok ilyen visszatérő szöveg forgott a száján.
– Ez a gyerek nem egészen normális! – jelentette ki Anya.
– Ezt azért én nem mondanám! – Apa hangja mintha a szőnyeg alól jött volna, tompán.
– Sose mertél szembenézni a tényekkel! Más gyerek ebben a korban már érdeklődik valami iránt, készül az életre, mittudomén! Ez meg: hazajön, leül valahová. Néha kérdezem: mit csinálsz? Azt feleli: semmit. Mondom neki: miért nem mész olvasni? Vagy legalább miért nem mész be apád mellé, nézni a televíziót? Azt feleli: ülök. Meg nem moccanna. Ül! És erre te azt mondod, hogy majd megjön az esze!
– Emma, ne kiabálj, kérlek! – Apa hangja most már nem is a szőnyeg, hanem legalább a parketta alól érkezett.
– Nem kiabálok! Ezt még a lányok sem érdeklik. Kérdezem tőle: miért nem mész szórakozni, táncolni, azt feleli: minek? Én nem is tudom, lehet, hogy impotens?
– Na de Emma!
– Impotens! Egészen biztos, hogy impotens!
Ez egyáltalán nem fedte a valóságot.

Még sokáig pusmogtak, de én mentem lefeküdni.

Másnap Apa elvitt a zserbóba. Fagylaltot ettünk, habot is hozzá. Miután megtörültem a számat a szalvétába, kis habozás után azt mondta:

– Fiam, nagyon komoly problémáról szeretnék veled beszélni, nem tudom, meg fogsz-e érteni.

– Hallgatlak, Apa.

– Mi anyukáddal arra gondoltunk, most, hogy az érettségi előtt állsz… Remélem, nem érted félre! Szeretnénk, ha eljönnél velünk az orvoshoz, aki megvizsgálna.

– De nincs semmi bajom!

– Persze, persze, nem is azért, mintha valami bajod lenne, csak mert az érettségi, tudod, igen nagy szellemi megterhelést igényel, sőt fizikai megterhelést is, a tudósok megállapították… ez ma már általánosan elfogadott nézet, és… nem szeretnénk, hogy bajod essék – Apa rém zavartnak látszott.

– Hát jó, rendben van.

Kapott a szón:

– Örülök, hogy neked is ez a véleményed!

Fizettünk. A cukrászda előtt Anyával találkoztunk.

Az orvos szürke házban lakott, a hetedik emeleten. Tapétázott hallban várakoztunk, aztán bementünk a rendelőbe.

Az orvos – őszülő hajú, idősebb férfi – kiküldte Anyáékat. Nekem pedig le kellett feküdnöm a fehér díványra. Odaült mellém, és kérdezgetett:

– Milyen könyveket szoktál olvasni?

– Mindenfélét.

– Legutoljára mit?

Megmondtam.

– És azelőtt?

Azt is megmondtam. De aztán közöltem vele, hogy többre visszafelé nem emlékszem így hirtelen.

– Szeretsz rajzolni?

– Nem különösebben.

– Az se baj. Ülj oda az íróasztalhoz, rajzolj egy házat.

Rajzoltatott magának ezenkívül repülőt, hajót, kisgyereket, török basát, Göncölszekeret. Akkor már elegem lett, mondtam, hogy nincs kedvem tovább rajzolni.

Erre különböző feladatokat kellett megoldanom gyufaszálakkal. Még kérdezett egyet-kettőt, és készen is voltunk. Kiküldött, Anyáékat pedig behívta. Jó tíz percig időztek benn, a doktor kikísérte őket, Apával kezet fogott.

– Szóval, ahogy megbeszéltük! Nincsen semmi baj! – mondta búcsúzóul.

Útban hazafelé Anyáék nagyokat hallgattak.

Már azt hittem, elcsitult ez az ügy, amikor Márta újra szóba hozta.

Róla eddig még nem volt szó. Egy ismerősöm mutatta be, házibulin. Elég jól megértettük egymást. Ő nem egészen olyan, mint a többi lány, nem kell neki hajtogatani félóránként, hogy szeretlek ésatöbbi. Ez jó dolog, mert az ilyen fölös szövegelésnek semmi értelmét nem látom. Na, szóval, azt kérdezte Márta:

– Te, mondd, mit fogsz csinálni a gimnázium után?

– Már te is kezded?

– Nem kezdek semmit, csak kíváncsi vagyok. Gondolkoztál már a jövődön?

Összevesztünk. Kár, mert Márta jó nő. Később rájöttem, biztos Apáék biztatták fel, hogy nyúzzon ő is.

Egy este aztán átjött hozzánk a részeges Vilmos bácsi. Éppen nem volt részeg, és ilyenkor jó vicceket tud. De aznap nem mondott egyet sem, nagyon komolyan viselkedett.

Amikor láttam, hogy Apa, Anya egymás után kioldalog a szobából, már tudtam: Vilmos bácsi is a jövőmmel fog macerálni.

– Kapom a lelki masszázst? – előztem meg.

Az öreg az ajtó felé nézett, közelebb csúszott a kanapén.

– Figyelj ide. A helyzet a következő. Úgy látom, tudod, apádék mire kértek engem. De én inkább a következőt mondom neked. Ne törődj semmivel, válassz ki valami foglalkozást, orvos, mérnök, csillagász, egyre megy, és mától kezdve, ha valaki kérdezi, mi akarsz lenni, mondd, hogy az. Már apró gyermekkorod óta. Ennyi az egész! – nézett rám bátorítólag.

– Mire jó ez?

– Azzal te ne tőrödj. Kár faksznizni, válassz egyet a sok közül, aztán kész. Majdnem mindenki így csinálja.

Megvakarta a tarkóját:

– Egyébként azt ajánlom, valamelyik egyetemre törekedjél.

– De Vilmos bácsi, semmi kedvem tanulni!
– Nem baj, majd csak átbukdácsolsz, ha fölvesznek. Azt meg apád úgyis elintézi. Értesz már?
– Igen! – nem hazudtam.
– Nos tehát, fölteszem a kérdést: mi akarsz lenni?
– Mondjuk… mondjuk, orvos. Anyámnak úgyis az a mániája.
– Ez a beszéd!
Vilmos bácsi egy üveg drága konyakot kapott Apától.
Így tehát rendbe jöttek a dolgok, tisztázódott: mi akarok lenni. Vilmos bácsi jó tanácsot adott. Apa azóta járatja nekem az Élet és Tudományt, sőt vaskos orvosi könyveket is hozott haza, Anna nénitől kérte kölcsön, aki belgyógyász.
Ha bejön a szobámba, mindig úgy csinálok, mintha azokat olvasnám. Megjegyzem, elég érdekes képek vannak bennük.
Anna néni pedig elvitt magával a kórházba, fehér köpenyt adott rám, végignézhettem egy műtétet. Izgalmas volt.
Most már Anya is nagyon rendes, néha például, hogy mást ne említsek, ágyba hozza a reggelit.

2. (egyéniség)

Ez is fontos.
Sajnos, csak egyetemi éveim közepe táján jöttem rá. Nem magamtól.
Az egyik lány, akivel éppen kezdeni akartam, állandóan Csentericset dicsérte. (Az illető szintén évfolyamtársunk volt). Már az agyamra ment.
– Az az ember egyszerűen csodálatos! – hajtogatta.
– Miért?
Furcsán nézett rám:
– Ő az egyetlen igazi egyéniség az egyetemen. Téged is beleértve!
Ezen elgondolkoztam. Én miért nem vagyok (miért ne lehetnék) egyéniség?
Figyelni kezdtem Csentericset.
Addig föl se tűnt. Nem öltözködött valami fényesen, még egy valamirevaló farmernadrágja se volt. A legolcsóbb készruhákat, kockás ingeket hordta. Semmi különöset nem találtam benne. Nem használhatta a papája kocsiját, mint mondjuk, a Németh, nem is volt kocsijuk. Nem

hívhatta meg – víkendházuk se lévén – az egész csoportot hétvégére a Balatonhoz, mint a Kemény Ignác. A neve se az a jaj de különös: Csenterics János. Mitől egyéniség?

Feledésbe merült ez a kérdés, azzal a lánnyal meg nem tartott sokáig.

Anna néni új állásba került, egy hatalmas kórház (a nevét is tudom, de nem lényeges) belgyógyászati osztályára. A magasabb pozíció örömére pezsgős vacsorát rendezett, amire mi is hivatalosak voltunk. Én az ilyesminek nagy híve vagyok. Anna néni igazán kitett magáért.

Úgy látszik, a teli has kedvez a filozofikus gondolatoknak, mert az efféle családi evések után általában emelkedett társalgás következik. Most is Anna néni vitte a szót:

– Ez az új hely, tudjátok, egész más. Itt nem olyan hülyék dirigálnak, mint a kopasz Kugler vagy a szenilis Repkényi. Tegnap, mikor bementem, mindjárt jelentkeznem kellett dr. Farkasnál, ő a főigazgató. Majdnem egy óra hosszat beszélgettünk, a terveimről kérdezgetett. Azonnal láttam rajta, hogy eredeti egyéniség.

Amikor ehhez a szóhoz ért, összeráncoltam a homlokomat. Elhatároztam, tanácsot kérek ez ügyben. Először Anna nénire gondoltam, de mégis jobb lenne egy férfi. Vilmos bácsi már adott egyszer hasznos tanácsot, talán őt kéne faggatnom. De majdnem mindig részeg. Esetleg az egyetemen beszéljek valakivel?

De kivel?

Este kis házibulit rendeztem, mert Apáék elutaztak Leányfalura, a nyaralónkba. Körülbelül tízen jöttünk össze, és még vártunk két lányt. Szólt a magnó.

Fél kilenc felé csöngettek, de nem Emese volt, hanem Béla barátnője. Kilenc tájt már idegesített: miért nem ért még ide? Nem mintha aggódtam volna, hogy valami baj érte, de azért mégis. Odatelefonáltam. Hosszan kicsengett, nem vették föl.

Bizonyára már elindult! – le akartam tenni a kagylót, amikor a túlsó végén mégiscsak beleszóltak.

– Tessék! – szálkás férfihang.

– A… az Emesével szeretnék beszélni!

– Nagyszerű! – a hang mintha nyelvet öltött volna rám. – Máris adom!

– Halló, te vagy az? – jelent meg Emese álmosan a túloldalon. – Mi van?

– Ezt éppenséggel én kérdezhetném! – kezdtem dühös lenni.

– Ja… Elfelejtettem szólni, hogy közbejött valami.

– Hm – vártam, hogy magyarázkodjon. Kínos lett a csönd.

– Mondj már valamit!

– Mit mondjak? Nem mentem el, és kész.

– Ez föltűnt! – már határozottan ideges voltam. – Ne hidd, hogy ezek után…

Közbevágott:

– Nem hiszek semmit! Pech, hogy így alakult, de már régen meg akartam neked mondani, hogy mi nem vagyunk egymáshoz valók.

– És miért nem?

– Mert unalmas vagy. Mert szürke vagy. Mert akárhova megyünk, csak ülsz a széken, nem szólsz egy árva kukkot sem. Nézd meg például a Lorándot vagy a Bélát, ők egyéniségek! Nem beszélve a Csentericsről! De te…

Betelt a pohár, lecsaptam. Ez már mindennek a teteje. Visszamentem a többiek közé. Már jócskán ittak. Éppen az Emese által említett Béla beszélt.

Kertész Bélának hívták, de mindenki csak „a nyelvész Béla” néven ismerte. Ami érthető, mert folyton a nyelvészetről fecsegett. (Loránd, az állítólagos másik egyéniség, ezen az estén nem volt ott, gyanítom, hogy Emesénél járt.)

– A magyar nyelv – magyarázta Béla –, mint köztudott, magánhangzókban viszonylag gazdag. Ez azonban egyben korlátja is. Mert külföldiek azt mondják: mekegő nyelv. A sok e miatt. Egy csomó olyan mondat van, amelyikben szinte alig fordul elő más magánhangzó. Például: elmentem egy erdőbe, epret szedegettem.

A társaság érdeklődő arccal hallgatta. Laura, aki már erősen beszívott, vihogva dülöngélt, és váratlanul Béla nyakába borult:

– Bécikém, azt magyarázd meg, miért mondják a kisgyerekek a kakára, hogy ee? Ee! Ee! Eeeeeeeeeeee! – részeg hangon visongott.

Béla félretolta. Nagyon komolyan nekifogott:

– Egyes szemérmes szülők igyekeznek kiküszöbölni a durva szavakat gyerekeik beszédéből. Így beidomítják őket, hogy például, ha pisilniük kell, mondják azt, hogy pislogni akarnak. Hasonlóképpen a nagydolgozás

helyett azt: ee. És ez ismét arra utal, hogy nyelvünknek az e leggyakoribb, legközönségesebb, legszürkébb magánhangzója.

Fölhajtott egy pohárral.

– Az *e*-nek nincs egyénisége! – jelentette ki.

Már csak ez hiányzott. Szerencsére odajött Ilona, a szőke medika, hogy táncoljunk.

Ettől kezdve már jól telt az idő, első osztályúan sikerült az este. Másnap karikás szemmel ébredtem a rendetlen lakásban. Dél felé járt. Csöngettek. Nagy nehezen előkotortam a fürdőköpenyemet. Ki a fene lehet? Meglepetésemre Vilmos bácsi állt az ajtó előtt.

– A szüleid? – kérdezte köszönés nélkül.

– Elutaztak.

– Nna. Akkor én megyek is.

– Ne, tessék csak bejönni! – karonfogva vezettem a nagyszobába. Leültünk a kanapéra.

– Vilmos bácsi, ha meg nem sértem: részegnek tetszik lenni?

– Nem sértesz meg, de miért fontos ez, kedves fiam?

– Mert kényes ügyben szeretném kikérni az őszinte véleményét.

– Ami az őszinteséget illeti, annak egyenesen használ a szesz.

Na jó, előhoztam a konyakot, ami maradt. Koccintottunk.

– Vilmos bácsi egyéniségnek tartja magát?

– Nem. De különben sem az számít, hogy annak tartom-e magam, hanem hogy annak tartanak-e.

– Annak tartják?

– Miért érdekel ez téged?

Elmeséltem neki. Hosszú ideig hallgatott. Végül így szólt:

– A dolog gyerekesen egyszerű. Olyan szeretnél lenni, mint az egyéniségek? Utánozd őket. A mozdulataikat, a beszédjüket, a szokásaikat.

A tanácsot igyekeztem megfogadni.

Mivel Anya szerint Apa is egyéniség, ezért az ő tüzetes megfigyelésével kezdtem. Két fontos dolgot lestem el tőle. Az egyik a „végeredményben”. Nagyon jó szó! Minden szimpla kis mondatot hatásosabbá tesz.

A másik egy kézmozdulat. Olyankor használja, ha valamit nagyon meg akar magyarázni. Összeszorítja ujjait, és az orra magasságába emeli.

Tükör előtt gyakoroltam. Végeredményben nem mindegy, hogy az ember hogyan tartja a kezét, miközben beszél.

Apropó, beszél. Sokáig problémát okozott, hogy miről beszéljek társaságban. Az orvosi dolgok, amiket az egyetemen tanulok (illetve tanulnom kéne), unalmasak. A nyelvészethez meg a hasonló divatos témákhoz nem értek.

– Nem baj – mondta Vilmos bácsi. – Megjegyzed, ami jól hangzik, és úgy adod elő, mintha te találtad volna ki.

Bevált. Mondhatni, majdnem minden általam ismert és megismert egyéniségtől elsajátítottam valamit, a szó szoros értelmében. Különösen sok kifejezést tanultam Lajos nevű új barátomtól, aki építész.

Sajnos, a memóriám elég gyönge. Ezért kénytelen vagyok a jobb dumákat följegyezni, nehogy elfelejtsem. A kézmozdulatokat lerajzolom. Már egy fél füzet tele van. Szorgalmas egyéniség vagyok. Naponta többször átismétlem az egészet, ez a módszer a tudás anyja. Újabban már különféle arckifejezéseket is sikerül eltanulnom.

Hosszú ideig azt hittem, e metódust (utóbbi Anna néni szókincséből való) Vilmos bácsi találta ki. Míg azután egy házibulin – ahol Lajos nem volt ott – visszahallottam kedvelt és gyakran alkalmazott szövegeit Kalmár Károly nevű csoporttársa szájából.

Egyéniségem szorgos munkám eredményeképpen jócskán kifejlődött, már többen észrevételezték. Végeredményben ez valószínűleg a stílusomon is érezhető.

Az a kis szőke nő is azt mondta: „Milyen eredeti pofa vagy!” Amikor elmagyaráztam neki, hogy a magyarban sok az *e*.

Duett

Az anyja eléjött a konyhából. A kulcscsikordulásra.

– Szerbusz, Marikám.

– Csókolom, Anya.

Fölakasztotta a kabátját szótlanul. Mozdulataiban enyhe ingerültség. Ő maga észre se vette, megszokta.

– Van valami baj? – az anyja aggódó szemmel leste.

– Mi volna? – indult befelé. Ledobta magát a kanapéra.

– Fáradt vagy?

Bólintás.

– Kérsz enni?

Vállvonogatás.
Az anyja már indult a konyhába. Behallatszott a kis lobbanás: meggyújtotta a gázt.
Kis idő múlva utánament. Az ajtófélfának vetette a hátát.
– Mi van? – kérdezte az anyja
– Semmi.
A faggatás elől visszahúzódott a hallba. Fogta a kulcscsomót, sietett a bejárati ajtó felé.
– Hova mész? – az anyja jelent meg a homályban, mintha a beépített szekrényből lépett volna ki.
Kelletlenül válaszolt, akár a rajtakapott kisgyerek:
– Megnézem, jött-e valami posta.
– Már voltam lenn. Semmi.
Ezt nem szerette. Hogy az anyja mindennap előbb ért haza, és a levélszekrényt is ő nézte meg először. (Azért csak először, mert Mária többnyire ellenőrizte, hátha az anyja rosszul nézte.) Az volt az érzése, ha ő nyithatná ki elsőül a szürke fémdobozt, biztosan találna benne valamit.
De micsodát? Maga se tudta volna megmondani, mit várt. Levelet? Táviratot? Képeslapot? Ugyan kitől? Esetleg értesítést? Miről? Vagy talán pénzt? Honnan, miért?
Tiszta hülyeség – gondolta. De azért – amikor az anyja nem vette észre – lement.
(A láda üres volt.)
A konyhából egyre finomabb szagok szivárogtak. Anya beszólt:
– Mindjárt kész!
Néhány perc múlva hozta tálcán, letette a hall-asztalra:
– Egyél, Marikám.
Kevergette kanállal a gőzölgő ételt. Az anyja ott ült mellette, ölbe tett kézzel.
– Te nem eszel?
– Már ettem.
Hát jó. Nekem mindegy.
Kiderült, hogy mégse mindegy. Az a tekintet – rezzenéstelen arc, cipőgomb szemek – elvette az étvágyát. Nem bírta tovább szó nélkül:
– Azért csak egyél valamit!
– De hát mondom, Marikám, már vacsoráztam.

Újabb szünet után:
– Anya, mit nézel? Most magyarázd meg, hogy mit nézel rajtam?!
Az anyja, mint aki csapdába került:
– Nem nézek semmit se! Csak itt ülök.
– De igenis, engem fürkészel, amióta hazajöttem!
– Hát én csak… – a szemét elfutotta a könny, kimenekült a konyhába.
Nem kellett volna ennyire – gondolta Mária. – Most sír a konyhaasztalnál. És várja, hogy utánamenjek.
Habozott. Aztán előbb mégiscsak befejezte a vacsorát, mert kihűlt volna.
Tényleg a konyhaasztalnál gubbasztott.
Mária tudta, úgy kell tennie, mintha az előbb semmi se történt volna, hacsak nem akar bocsánatot kérni. És mert nem akart, azt kérdezte érdeklődő arccal:
– Jenő bácsi?
Az anyja fölkapta a fejét:
– Telefonált?
– Nekem? Miért telefonált volna?
– Gondoltam, esetleg… mert nálunk az irodában állandóan foglalt a központ, nagyon nehéz a városból megkapni.
– Nem telefonált – Mária ezzel akarta lezárni, sikertelenül.
– Ugyanis a vonal nagyon túl van terhelve, és már kérvényezték a postánál, mert egyszerűen képtelenek kapcsolni a hívásokat, ezért lehet, hogy a Jenő bácsi…
– Értsd meg, nekem nem telefonált!
– Miért kiabálsz? Mi? Hogy beszélsz az anyáddal? Te szégyentelen!
Most velem veszekszik, mert nem jelentkezik a Jenő bácsija – gondolta Mária.
– Ezt érdemlem én?! Aki fölneveltelek!
Csupa ismerős, visszatérő mondat.
Ezek a hosszú, fel-fellángoló monológok már hozzátartoznak az életükhöz.
Az anyja aztán elhallgatott. Egyszerűen lejárt.
– Na, megyek angolt tanulni! – mondta Mária. Ennek a kijelentésnek nem volt túl sok értelme, hiszen nem ment sehová, csak elővette a

könyvet. Hátul, az anglicizmusoknál nyitotta ki. A füzetét az asztalra dobta.

Az anyja újra odaült mellé. Lóbálta a lábát. Ebben különleges jártasságra tett szert az évek folyamán. Lábszárának ritmikus ingásával egyidejűleg tudta himbálni a papucsát, amely ilyenkor épp csak a nagylábujja hegyén lógott, csoda, hogy nem esett le onnan.

Tire of something = beleunni valamibe.

A Barkó utcába járt, csoportos tanfolyamra. Az angoltanárnő – szigorú, kontyba fésült hajú pedagógus –, egyszer megnézte Mária irkáját, és fölhorkant:

– Miket tanul maga? *To make very light of an evil* – böngészte az apró, egybefolyó betűket. – Tudja, mit jelent?

– Félvállról venni a bajt – mondta Mária.

– Stimmel. De ez egy ritkán használt kifejezés, nem is volt föladva, ha nem tévedek!

Mária biztosította, hogy nem téved.

– Hát akkor? – szúrós, kérdő szemek.

Vállat vont.

A tanárnő tovább lapozgatott:

– *To give vent to one's feelings* – olvasta.

– Kiönteni a szívünket – fordította szórakozottan Mária.

– Miért írta föl ezeket?

– Csak úgy.

A tanárnő a fejét csóválta:

– Értelmetlen dolog ez, kérem. Inkább a föladott leckét tanulná. Így sose fog tudni angolul!

– Lehetséges – mondta Mária.

Bizony, az könnyen megeshet, hogy végül is nem fogok megtanulni angolul. Annyi mindenbe kezdtem már bele!

– Gondolkozol valamin? – kérdezte az anyja.

– Nem. Miért?

– Hát… csak mert olyan hosszú ideje nem írtál semmit a füzetedbe.

Figyel – gondolta Mária. – Mindig figyel.

To stare one down = lesújtó tekintettel elnémítani.

– Nehéz nyelv! – bökte ki hosszú csend után Mária, csak hogy mondjon már valamit ezeknek a szemrehányó szemeknek.

– Azt elhiszem! – az anyja kivirult. – Amikor szegény apáddal Londonban töltöttünk két hetet a nagybátyámnál, te nem emlékezhetsz rá, mert még kétéves se voltál, Emma nénihez adtalak addig, bár először nem akart elvállalni, de aztán eszébe jutott, mennyi szívességet tettem én neki, kezdve azon, hogy a lakáskiutalását is mi intéztük, mert olyan élhetetlen, aztán a porszívót is mindig tőlünk kérte el, úgyhogy csak odavett, mi meg elutaztunk.

Mária bólogatott.

„És amikor leszálltunk a pályaudvaron” – kezdte magában.

– És amikor leszálltunk a pályaudvaron – folytatta az anyja –, jött egy hordár. Mondom apádnak: adjuk oda a bőröndöt! „Nem, majd én hozom!” Mondom: minek cipekedni azért a kis pénzért! Erre ő…

Elhallgatott. Pedig még nem járt le. De a mondatába belecsöngött a telefon.

– Miért nem veszed föl? – mordult rá Mária. Mert az anyja ült közelebb a telefonasztalkához, karnyújtásnyira.

– Úgyis téged hívnak! – riadt szemek.

Mária odaugrott, fölkapta a kagylót:

– Halló!!!

Semmi válasz.

– Halló! Halló! Halló!!! – üvöltött bele a süket csendbe, aztán lecsapta.

Az anyja megrezzent a csattanásra:

– Vigyázz! Összetöröd.

– Azt kellene! Széttörni! Apró darabokra! – Mária tombolt.

– De hát miért… hogy mondhatsz ilyet! – az anyja végképp megzavarodott. – Mi bajod van?

– Semmi!

To stare one down.

Csend lett.

Az anyja megint himbálni kezdte lábát-papucsát, és figyelte a csendet.

Sokféle csend van, ezt mind a ketten jól tudták. *Álmos csend, süket csend, rohadt csend, unalmas csend, méla csend, dühödt csend,* és még lehetne sorolni. Színük is van a csendeknek, de ez most nem fontos.

Az, amelyik az imént közibük telepedett: *feszült csend* volt. Jellemzője: nem tarthat soká, előbb-utóbb megtöri valaki.

Ezúttal az anyja bírta rövidebb ideig:

– Miért vagy ilyen ideges?
– Én? Egyáltalán nem, nyugodt vagyok, mint a halak.
– Volt benn valami?
– Mi lett volna?
Várakozó csend. Aztán az anyja:
– Összevesztetek Gáborral?
– Nem.
– Hát?
– Mit hát? Miért faggatsz? Mondd meg!
Az anyja sírva fakadt:
– Ezt nem lehet kibírni! Hazajön az ember vidáman, jókedvűen, itthon meg mindjárt fölhúzzák! Miért beszélsz velem úgy, mintha a kutyád volnék? Csak annyi tiszteletet adnál meg nekem, mint egy idegennek!
„Tőled egy jó szót se kap az ember!” – gondolta Mária.
– Tőled egy jó szót se kap az ember, mindig kiabálsz! Hát rendben van, ha nem akarsz velem beszélni, akkor hallgass!
Erről van szó – Mária kiment a konyhába. Nem akarta bevágni az ajtót, mégis akkorát szólt, mint egy ágyú.
Bent dühödt csend, kint rohadt csend.
Néhány perc múlva az anyja utánament a rohadt csendbe.
– Gábor feljön ma? – kérdezte közömbösnek álcázott hangon.
– Nem.
Az őszülő hajú asszony akár egy horpadt kérdőjel. Aztán teát tett föl, és közben, csak úgy mellesleg:
– Férjhez kellene menned.
– Anyukám!!! – úgy hangzott, mint egy életveszélyes fenyegetés. – Ne kezdd már megint!
– Jól van, na. Csak úgy mondom.
Mindent *csak úgy* mond – gondolta Mária. – És én is.
Gábor, ő nem. Tegnap azt mondta: Nézd, Mária, te nagyon szeretetreméltó ember vagy. De én nem vagyok beléd szerelmes. Ne haragudj rám, próbálj megérteni.
Hirtelen jött.
Méla csend.
– Azért… ugye, néha találkozunk majd?

– Találkozhatunk. Bár neked jobb lenne, ha más férfiakkal találkoznál. Szedj föl magadnak valami jóféle, hatlövetű férjet!
– Hol?
– Ó, biztosan akad a baráti körödben valaki, aki…
– Nincs baráti köröm.
– Hát szerezz!
Könnyű azt mondani.
„Külön bejáratú, pesti baráti kört vennék. Cserealap nincs. »IGÉNYES« jeligére a kiadóba” – gondolta Mária. Ettől a hülyeségtől mosolyra húzódott a szája. De abból fintor lett, mert Gábor búcsúzott, és otthagyta.
Rohadt csend maradt utána.
– Bekapcsoljam a tévét? – kérdezte az anyja.
– Kapcsold.
– Valami román film lesz. Akarod nézni?
– Nem.
– Akkor miért mondod, hogy kapcsoljam be?
– Jó, hát akkor ne kapcsold! – Mária nézte magát a falitükörben. (Milyen öreg vagyok! Saját magam anyja lehetnék.)
– Miért veszekszel velem? – az anyja szája széle megremegett. – Mikor én csak jót akartam! – és már sírt.
Csöngött a telefon. Mint egy felmentő sereg kürtszava.
– Vedd föl – mondta az anyja szipogva. – Úgyis téged kérnek.
De nem.
– A Jenő bácsi! – széles mozdulattal nyújtotta a kagylót. Az anyja mohón kapott utána. Egy pillanatig várt, elrendezte arcvonásait, csak aztán szólt bele:
– Halló! Kedves Jenci, hát ön az? Alig ismertem meg a hangját! Ja, utcáról beszél! Értem. Hát mi újság, mi újság, kedves barátom?
Mária biggyesztette a száját, kiment – mint rendesen – a konyhába.
Hogy megjátssza magát – gondolta. – „Kedves Jenci, hát ön az?” – utánozta a hangját.
És én? – Elkomorodott.
Az anyja megjelent az ajtóban.
– Na, mi van? – kérdezte Mária.
– Közbejött neki valami.
Már ahogyan az lenni szokott.

Az anyja rakosgatta a tiszta edényeket a mosogatóból a konyhaszekrénybe.

– Nem kéne meggyújtani a villanyt?

– De.

Egyikük sem indult a kapcsolóhoz. Úgy maradtak, félhomályban.

Unalmas csend.

Később az anyja kirakta a hall-asztalra a kottáit. Lapozgatott.

Örülne a Jenő bácsija szíve, ha látná! – gondolta Mária.

Az illető ugyanis tanár, zene–földrajz szakos. És emellett furulyabuzi.

Anya annak idején nagyon megsértődött: „Hogy mondhatsz ilyet, még hogy… ki sem ejtem a számon! Csak te lehetsz ilyen rosszindulatú!” És aztán Jenő bácsi kedvéért megtanult furulyázni.

A legmélyebb titokban gyakorolt, a lánya előtt is szégyellte. Míg egyszer Mária rá nem ordított:

– Ne vonulj félre a vécébe, úgyis kihallatszik! Kornyikálj nyugodtan a szobában, mit bohóckodsz!?

– Hát én csak… nem akartalak zavarni… – már sírt.

Mária megszánta:

– Felőlem annyit fuvolázhatsz, amennyit akarsz. Nem zavar.

Attól fogva esténként a hallban (ez volt a fő életterük, lévén a lakás udvari) fújta az anyja a kis fémhangszert. El-elbotlott a dallam, de azért föl lehetett ismerni.

Lenn a mély völgy ö-lén
Pász-tor síp-ja szó-o-lal

Mária odaült mellé. Nézte, ahogyan a ráncos ujjak fürgén ugráltak a lyukakon, nézte, ahogyan az anyja megfiatalodott.

Kék-lő, bér-cek or-mán
Éb-red már a haj-nal

Ismétlésnél, szünetek helyett, lehet a magányos negyedeket kettőzni – ez állt a kottán. Az anyja kettőzött, ő meg egy pillanatra együtt dúdolta vele.

Vattacukor

Sétálni vitte a fiát egy nyári estén a ligetbe. A földalatti végállomásánál, a hajlott lombú fák alatt, különös masina zürrögött. Felül szélesedő bádogkarimájába egy hórihorgas férfi hurkapálcikát tartott. Köré mintha apró felhők gyülekeztek volna, amelyek aztán fokozatosan meghíztak.

– Mi ez, Apa?

– Vattacukor. Nem láttál még ilyet?

A fia a fejét rázta. Közelebb léptek.

A vattacukorárusnak egyetlen vevője se volt, kihalt a környék, csak csend és puha meleg. Mégis működött a gép, készült a vattacukor.

Az eljárás a következő: néhány szem kristálycukrot szórunk a forró kávára, mely pörög, és beletartjuk a már említett hurkapálcikát. A többi a gép dolga.

– Apa, hogy csinálják? Mitől lesz fehér?

Nem tudta, még sosem gondolkozott rajta. Ezért azt felelte:

– A gép! A gép fehéríti ki.

– Nézd, milyen fura!

Hát nézték. Aztán vettek is kettőt. Darabja egy forint.

Indultak tovább. A fia csupa ragadós lett, összekente az arcát, a kezét.

Megmutatta neki, hogyan kell enni a vattacukrot. Mesélt is hozzá:

– Tudod, fiatalkoromban nagyon sok ilyet ettem. Kijártunk ide a ligetbe vasárnap, ha nem esett az eső. Május elsején mindig. Zászlókkal, májusfákkal, virágokkal. Jókedvünk volt.

– Apa, ez rossz!

– Tessék?

– Kesernyés! Semmi más íze nincs.

Hallgattak.

Újra a fiú szólalt meg:

– Anya is idejárt?

– Igen.

– És ő is vett vattacukrot?

– Ő is.

Furcsa. Anya pénzt adott egy ilyen butaságra? („Nem lopom én a fizetésemet!”)

– De hát ez a vattacukor egy bóvli! – jött ki a fiúból.

– Ez az. – A felelet kis habozás után érkezett, beismerőleg.

– Akkor minek vettétek?

Vállvonogatás:
– Annak idején mi szerettük.
A fia ezzel a válasszal egyáltalán nem volt megelégedve:
– És még mit csináltatok itt?
– Ettünk virslit, énekeltünk, sétáltunk, aztán… aztán vettünk vattacukrot, ezt már mondtam… meg sok ismerőssel találkoztunk…
– Mást nem? – a fia hangja valahogyan bántotta.
– Mást nem! – zárta le.
Hallatszott a kavicsok csikordulása lépteik alatt. Megálltak, visszanéztek. A vattacukorárus előtt hatan álltak sorban.
A fiú ráncolta a homlokát:
– Meg kéne mondani nekik!
– Mit?
– Hogy ne vegyenek! Mert csalás az egész. Nincs semmi íze!
– Tudják ők is.
A fia végképp nem értette:
– De hát hogy van ez, még sorba is állnak érte?
Nehéz megmagyarázni.

Faház

Nem sikerült taxit kapnia. Amikor a sofőrök megtudták, hová lesz a fuvar, elhúzták a szájukat:
– Ilyenkor?
Vállat vont, otthagyta őket. Fölhajtotta a kabátja gallérját. Rágyújtott. A füst illett az alapszínbe, az ég is szürke.
A tejivó még zárva. Megállt előtte, belesett az ajtón. Székek az asztalokon, poharak, kancsók, tálcák a pulton.
A mellékutcából fekete Volga kanyarodott ki. Taxi.
Ő magasba lendítette a karját. A kocsi odafarolt.
– Tessék! – a sofőr lecsavarta az ablakot. – Hová?
Megmondta. A taxis kétkedő arccal nézte a jól öltözött, de borostás férfit. Aki ezt azonnal észrevette:
– Tudom – ingatta a fejét –, mindjárt leadja a kocsit. A kollégái is mind erre hivatkoztak.
– Nekem csakugyan le kell adnom a kocsit, fél hattól a váltótársam jön.

– Na ugye.
– Ide hallgasson, van egy tragacsom, öreg Skoda. Megvárhat, hatra visszajövök vele, két százasért elfuvarozom oda-vissza.
Beleegyezett.
Kár, hogy csak hatkor nyit a tejivó – gondolta –, megreggelizhetnék.
A sofőr pontosan érkezett.
– Tudja az utat? – kérdezte, amikor a férfi beült mellé.
Bólintott. Hát persze.
Mire kiértek a városból, már kelt a nap. A férfi lecsavarta az ablakot, hagyta, hogy az arcába csapjon a szél. Összeborzolta a haját.
Tízpercnyi robogás után megmutatta a sofőrnek a kis elágazást. A kilométerkőtől göröngyös homokút vitte őket a Dunáig.
Őszült a táj, a fák haját megtépázta az idő. Az üdülőhely kihalt, sehol egy lélek. A természet hangjain túl csend, mély csend.
Kék kerítés.
– Ez az! – mutatta a férfi.
A kapuhoz mentek.
– Kulcs van?
– Nincs.
– Hogyhogy nincs?
A férfi nem válaszolt. A kerítés dróthálóját félrehajlította, bebújt. A sofőr is utána. Derékmagasságig ért a telken a gyom. Átgázoltak. Néhány fenyőfa állt a bal oldali kerítésnél. Meg egy apró faház. Vagy inkább bódé. Kopott, korhadt. Láthatóan valaha ugyanolyan színe volt, mint a kerítésnek.
A sofőr lenyomta az ajtó kilincsét.
– Be van zárva – állapította meg. – Ehhez van kulcs?
– Nincs.
A sofőr kezdte elveszíteni a türelmét:
– Miért, kié ez a telek?
– Az enyém.
– És a ház?
– Az is.
– Akkor hogy lehet, hogy nincsen kulcsa?
– Nem is tudom – a férfi tűnődött. – Elveszett. – Kis idő múltán helyesbítette: – Elkallódott.

Rezzenéstelen arccal állta a nála egy fejjel alacsonyabb sofőr gyanakvó tekintetét. Majd a ház apró ablakához indult a keze.

– Egyébként nincs kulcsra zárva! – kihajtotta, benyúlt, és félrehúzta az ajtón a belső reteszt.

A ház még kisebbnek nézett ki belülről. Rozzant emeletes ágy az ajtóval átellenes oldalon, alul-fölül megvetve. Kis asztal, két szék, apró szekrényke. Ez minden. Dohszag.

A sofőr körülnézelődött. A másik leült az ágy szélére. Rágyújtott. Amikorra furcsa lett a csend, a sofőr megtörte:

– És most?

A férfi lassan felállt. Megkopogtatta a ház falát.

– Lebontjuk.

– Ezt? – hüledező arc.

Igenlő biccentés.

A sofőr hitetlenkedve rázta a fejét:

– De hát miért?

A kérdés megválaszolatlan maradt. A férfi a szekrényhez lépett, kinyitotta. Üres konyakosüveg hullott belőle a földre. A férfi leguggolt, előhúzott az ágy alól egy baltát.

– Na gyerünk!

– Egyszerűen szét akarja verni? Ez egy príma kis ház! Masszív! – ütögette az oldalfalat. Döngő hangot adott. – Nincs ennek semmi baja!

A férfi leemelte az ajtót, nekitámasztotta a kerítésnek.

– Miért bontja le? – A sofőr kétségbeesettnek látszott.

– Nincs rá szükségem.

– Akkor adja el! Ezért kaphatna legalább…

– Pénzre sincsen szükségem.

– Na ne vicceljen! Pénzre mindig szükség van.

– Azt hiszi? – A férfi mintha utánagondolt volna.

Leakasztotta az ablakot is, odaállította az ajtó mellé. A sofőr kutyaként kerülgette:

– Magyarázza meg, miért csinálja ezt?

– Le kell bontani.

– Miért?

– Rontja a tájképet.

– Na ne vicceljen!

– Nem viccelek. Írt a tanács, hogy hozassam rendbe.
– Akkor mi a fenének teszi tönkre? Mért nem festi át?
– Minek?
A sofőr ingatta a fejét:
– Magának elment a józan esze!
A férfi közben a szegélyléceket feszegette a ház sarkain.
– Inkább segítsen! – szólt oda a válla fölött.
A sofőr engedelmeskedett. Nem merte újra megkérdezni: miért kell lebontani ezt a házat? Ha nekem ilyen lenne! Hogy örülne az asszony meg a gyerek. Az egész nyarat itt tölthetnék.
A férfi belülről ütötte a hátsó falat. Enyhén visszhangzott. Fokozatosan engedett.
– Vigyázzon!
A sofőr elugrott. A fal lassan kidűlt a helyéről, hosszút reccsenve. A tető megereszkedett.
A földre feküdt falon felírások virítottak. Nem is lehetett észrevenni, amíg állt, a ház homályában.
– Anna és János, ezerkilencszázhatvankettő! – olvasta a sofőr. – Maga a János?
– Igen.
– És az Anna?
– Az egy nő. Egy nő volt.
– Ismerős? – kaján mosoly.
A válasz késett:
– A feleségem volt.
– Elváltak?
– Nem. Meghalt.
A sofőr zavarba jött.
– Elnézést.
Hallgattak egy nagyot.
– Hát ezek a csíkok mit jelentenek?
A deszkán egymástól néhány centire vonalak, a fába vésve. A legfölső olyan mellmagasságban.
– Gyermekkoromból valók. Anya minden évben odamért, hogy lássa, mennyit nőttem.
A sofőr végigvezette az ujját a rovátkákon.

– Gyakran jártak ide?

– Igen. Nyaranta. – A férfi bólogatott. – Na gyerünk!

Nekiestek az innenső falnak. A tartóléceket leütötték mind a két végénél a baltával, azután egy-kettő-háromra meglökték hátulról, nagy erővel. Középen kettéhasadva zuhant a földre, rögtön utána a tető is beszakadt, nem maradt, ami tartsa.

Furcsa volt az a két oldal, ami még állt, L alakban. Ház is, meg már nem is az.

A kidűlt fal tövéből kugligolyó került elő, néhány bábuval. A sofőr fölállította őket.

– Ez a magáé volt?

Egy gurítással szétbombázta.

– Nagyapámé.

– Versenyzett?

– Nem. Kicsit szenilis volt már a végén, úgy játszott, mint a gyerekek. Akkor vették neki.

A sofőr újra eltalálta mind az öt figurát. A férfi nézte egy darabig. Aztán nekiveselkedett, bontott tovább.

A maradék házzal gyorsan végeztek. Csak az emeletes ágy, az asztal és a szekrényke maradt a helyén, mintha mi sem történt volna. Az idegszálak még oda érezték köréjük a falakat.

Talán zavarta a férfit ez a harmónia, mert arrébb rúgta a szekrényt. Különböző papírlapok hullottak ki, halomba gyűlve a földre.

– Hát ezek? – hajolt fölébük a sofőr.

A férfi elhárító mozdulatot tett:

– Hagyja csak. Versek.

– Maga írta őket?

– Valaha költő akartam lenni.

– Mennyi vers! – egyik-másiknak elolvasta a címét. – Megjelentek valahol?

A férfi fanyarul nézett rá.

– Kettő! – és mutatta a kezével.

– Melyik?

– Azt hiszem, azok nincsenek itt. – Leporolta a nadrágját. – Jöjjön, tegyük egymásra a falakat.

– Minek?

Nem válaszolt. Megfogta az innensőt a végénél. Sürgetően nézett a sofőrre.

Fölstószolták szépen a négy oldalt, legfölülre pedig a tetőt. Az asztalt a kerítéshez állították. Rá a szekrényt.

Már csak az emeletes ágy állt úgy, mintha nem a helyén volna ebben az új rendben. A férfi egy mozdulattal odataszította az asztal mellé. Még végighúzta a kezét az alsó párnán, megigazította a felső ágyon a takarót.

– Mehetünk!

– Itt akar hagyni mindent?

Bólintott.

– De hát – kezdte a sofőr – a bútorok teljesen elkorhadnak a télen!

– Na és?

Erre már semmit se lehetett mondani.

– Az ágyneműt is itthagyjuk? – próbálkozott még egyszer a sofőr. – Minden tönkremegy!

– Nem baj.

– Ez esztelenség! Legalább ami a csomagtartóba belefér…

– Nem kell. De ha magának szüksége van valamire, elviheti.

– Nekem nincs otthon hely rá, és nem is azért mondtam…

– Ne szégyellje! – akasztotta meg a férfi. Rászólt szelíden: – Vegye el, amit jónak lát.

A sofőr engedelmesen odalépett. Kiválasztott két párnát meg egy takarót. Ezek hibátlan darabok voltak. – És a telekkel mi lesz? – kérdezte, miközben batyut kötött az egyik lepedőből.

– Semmi.

– Nem adja el?

– Nem.

Simítás a halántékon, az engedetlen hajszálak mindig előrecsúsznak.

– Itt marad, ebek harmincadjára?

– Itt. Ha tudnám se akarnám magammal vinni.

– De eladhatná, kapna érte egy kis pénzt!

– Mondtam már, hogy nincs szükségem pénzre! – vágta el a további kérdéseket a férfi.

Mikor kimásztak a kerítésen, nyolc óra felé járt. A férfi visszanézett, aztán beült a kocsiba.

Rákanyarodtak az országútra. Már szépen sütött a nap. Barátságosabbik arcát mutatta az ősz. A sofőrnek azon járt az esze, hogy délután kiviszi a fiát az állatkertbe.

Mielőtt beértek volna a városba, leállította a kocsit. Kiléptek az árok szélére, végezni a dolgukat.

– Fura pók maga! – A sofőr összehúzott szemmel nézte.

– Tudok itt egy jó kis helyet – mondta erre a férfi, miközben begombolta a nadrágját. – Nem inna velem egyet?

– Szívesen, de tudja, a kocsi…

– Persze.

Később a sofőr megkérdezte:

– Hova vigyem?

– A pályaudvarra.

– Melyikre?

– A Keletire.

– Elutazik?

– Igen.

– Nyaralás?

– Nem. Örökre elmegyek innét.

– Örökre? Hová?

– Vidékre. Ott fogok dolgozni.

– Messzire?

– Nagyon messzire.

A sofőr megint nem tudott kiigazodni rajta:

– És miért?

– Új életet kezdek.

A kétkedő arc ingerelte a férfit:

– Miért? Negyvenéves vagyok, még van időm! Még vihetem valamire, nem? – Az utolsó szó már csattant, mint az ostor.

A sofőr megbántódottan fordult előre:

– Azért nem kell kiabálni.

A férfi kifelé bámult az ablakon.

– Hánykor indul a vonata? – kérdezte a sofőr.

– Kilenc tizenötkor.

– Még fél kilenc sincs.

– Nem baj, menjünk csak a pályaudvarra. Nem akarok találkozni senkivel, nincs semmi dolgom, semmi keresnivalóm itt.

A sofőr először arra gondolt: nem fogad el pénzt a különös idegentől, de aztán mégis. Van neki elég! – vonta a vállát gondolatban.

A férfi megreggelizett a restiben, utána ivott egy féldecit. Fölszállt a vonatra. Szerencséje volt, talált üres kupét. Azonnal elaludt.

A szerelvény a menetrendszerű időpontban kigördült a pályaudvarról.

Az idő lassan elszivárog

Karácsony. Hull a hó, olyan a város, akár a mesében. De csak azért, hogy Odisz szívét fájdítsa.

Albérleti szobába nem fér be az ünnep. Még nőt se hozhatott föl. Egyedül bámult volna ki az ablakon a hóesésbe, ha lett volna a szobának ablaka. De nem volt.

Ajtaja viszont kettő is, egyik a konyhára, másik az előszobára nyílott. Mindkét irányból a főbérlő (dr. Kun Alfréd nyugalmazott igazságügyi szakértő) népes családjának jókedve szűrődött be. Szólt a rádió, az idősebbek a belső szobában nézték a televíziót. Ki-kiszaladt a gyerekek közül valamelyik a konyhába süteményért, italért, szódavízért. Csapkodták az ajtót.

Odisz bort ivott. Egy üveg szamorodnival ajándékozta meg magát. Szomorodni.

Nincs értelme így az életnek.

Kiugrott volna az ablakon rögtön, ha (mint erről már szó esett) lett volna a szobának ablaka.

Nekikészülődött, hogy fölakassza magát. Először is kulcsra zárta mind a két ajtót. Aztán fölállt egy székre, óvatosan leszerelte a plafonról a lámpát. Vigyázott, nehogy megsértse a vakolatot, mert amiatt legorombítaná a háziasszony. Átfűzte a kötelet a kampón.

Talán elbír! – gondolta.

Ám ekkor csoda történt. A díványon egy angyal ült.

Odisz nem hitt a szemének. (Ébren van, vagy álmodik?)

Belecsípett a karjába. De a jelenés nem tűnt el. Sőt. Kért egy cigarettát. Miután megkapta – Odisz tüzet is adott neki –, néhány remek karikát fújt a plafon felé, és azt mondta:

– Üdvöz légy. Én vagyok az üdvözlény.

– Kicsoda?

– Az üdvözlény. Olyasmi, mint az angyal, de mi a bizalmasabb ügyeket intézzük. – Keresztbe rakta a lábát. – Úgy döntöttünk, hogy megajándékozzuk magát. Odiszhoz van szerencsém, igaz?

– Igen.

Az üdvözlény a papírjait böngészte:

– Született ezerkilencszázharmincegyben. Nőtlen. Betanított munkás. Anyja neve Szeusz Lívia. Stimmel?

Odisz bólintott. Hang már nem jött ki a torkán.

– Ehoztam az ajándékát. Több tízezer jelölt közül választottuk ki, ön bizonyult a legalkalmasabbnak. Hiszen végképp nem kapott ajándékot senkitől. Vagy talán tévesek az adatok? – jelentőségteljesen nézett rá.

Odisz a fejét rázta.

– Nos tehát, íme az *ajándék,* egy első osztályú GLASHÜTTE óra, tizenhét köves. Sok szerencsét hozzá. Jó konstrukció, keletnémet gyártmány. Próbálja fel.

Odisz még most se merte hinni, hogy ébren van. Az üdvözlény szakszerűen elmagyarázta neki az óra kezelési módját, rendeltetésszerű használatát, egy rövid brosúrát is átnyújtott, ami erről szólt. Végül odaadta a garanciajegyet és a blokkot, nem felejtvén el kioktatni Odiszt a jótállás szabályaira, időtartamára, érvényesítési helyére vonatkozólag. Ezután távozni készült.

– Hé! Várjon! – kiáltotta Odisz. – Legalább azt árulja el, honnan tudták, hogy nincs karórám?

Az üdvözlény rejtelmesen mosolygott:

– Kérem, az ilyesmi a szakmához tartozik. Ne kérdezősködjön, inkább legyen büszke! Kimutatásaink szerint ön az első betanított munkás, akivel csoda történt.

Ezzel eltűnt.

Odisz a díványra ült, megpróbálta összeszedni gondolatait. Nem sikerült. Akkor egy darabig az órát bámulta.

Munkatársai nem értették, mi történhetett? Az addig komor, hallgatag ember csupa élet! Fütyörészett, arcára mosoly ült, még Gizit is megcsipkedte. (Ő a vágógépnél van, Odisz mindig utálta.)

Az óra egyenletes, halk kettyenésekkel járt. Odisz esténként pontosan kilenckor – ez volt az üdvözlény megjelenésének pillanata – gondosan fölhúzta, mert a brosúrában azt olvasta: az órák szeretik, ha mindig ugyanakkor húzzák fel őket.

Telt az idő (Odisz ezt most már a Glashüttén figyelte), kitavaszodott.

– Annyira megváltozott, nem is ugyanaz az ember! – pletykálta róla dr. Kun Alfrédné a házmesternek.

Sőt. Kunék egyre gyakrabban vendégelték meg ebéddel, vacsorával. (Azelőtt ilyesmi nem volt szokásuk.) Emma, a legidősebb lány szemmel láthatólag vonzódott Odiszhoz. Érezni lehetett, hogy a szülők nem elleneznék az esetleges románc szövődését, föltéve, hogy Odisz szándékai komolyak.

De őt szinte semmi sem érdekelte az órán kívül. Nagy megelégedésére a Glashütte pontosan járt. Tik-tak. Tik-tak.

Eljött a március tizenötödike. Amikor is az óra megállt. Este kilenckor.

Éppen föl akarta húzni, mint rendesen, ekkor a másodpercmutató megdermedt. A hatos és a hetes szám között.

Odisz alig akart hinni a szemének.

– Biztosan elfelejtettem tegnap este fölhúzni!

Nem túl valószínű, nagy műgonddal kezelte. Hiába tekergette a recés gombot, a mutató mozdulatlan, az óra néma maradt.

Hogy lehet ez?

Egyre mérgesebb lett. A végén még ütötte, rázta is. Eredménytelenül.

Éjszaka le sem hunyta a szemét. Reggel első útja az (üdvözlény által megadott) órásszaküzletbe vezetett. A kiszolgálónő hátravitte a Glashüttét a mesterhez. A mester egyik szeme előtt kis cső volt, úgy nézett ki, akár egy félszemű hüllő. Vizsgálgatta az órát.

Kis idő múlva visszajött a kiszolgálónő:

– Kérem, itt tetszik hagyni, ki fogjuk tisztítani. Holnap lehet érte jönni.

– Piszkos? – kérdezte Odisz.

– Igen. Porszem kerülhetett bele. Az is lehet, hogy már eredetileg benne volt.

– De kérem, jó két hónapja vet… azazhogy kaptam, azóta hibátlanul működött!

– Valószínűleg most került a piszok érzékenyebb rugóhoz. Finom kis szerkezetek ezek, kérem! – mondta a kiszolgálónő fölényesen. – Jöjjön

holnap! – letépett a garancialevél három szelvénye közül egyet.

Odisz rosszkedvűen lépett ki az üzletből. Később aztán megvigasztalódott.

– Hát istenem! Porszem. Ez a legjobb órákkal is előfordulhat!

Attól kezdve féltékenyen vigyázott rá.

A gikszert követően még két alkalommal romlott el az óra. Utoljára május elsején. A furcsa csak az volt, hogy mindig épp este kilenckor.

Végül már alig fájt, kezdte megszokni.

Ekkor azonban (emlékezve az üdvözlény szavaira) azt mondta:

– Az a helyzet, hogy most romlott el harmadszor, szeretném, ha kicserélnék. Úgy tudom, erre van lehetőség, mert elfogyott mind a három garanciaszelvény.

A kiszolgálónő odahívta a vezetőt. Az végighallgatta Odiszt, és bólogatott:

– Kérem, ha önnek megromlott a bizalma a márkában, módjában áll választani egy másikat. Ehhez azonban be kell fáradnia Központunkba.

Odisz bement a Központba, elmondta ugyanezt. Többször egymás után, különböző osztályokon. Elvették tőle az órát, adtak helyette egy zöld színű nyugtát, egy piros színű visszaigazolást és egy fehér színű bizonylatot. Emezek ellenében választhat egy másik órát, az eredeti vásárlás helyén.

– Milyen márkát óhajt? – kérdezte tőle a kiszolgálónő.

Zavarba jött. Megvakarta a feje búbját.

– Milyet lehet?

Kiderült, hogy:

1. A szabályok értelmében Glashütte (Ruhla) gyártmányút nem választhat, hiszen abban nem bízik.
2. Sajnos, olcsóbbat nem lehet, mert az egész összeget le kell vásárolnia.
3. Viszont annyiért, mint amennyibe a Glashütte került, nincsen más.

Árban a legközelebbi a LANCO, kitűnő svájci óra, háromszáz forintot kéne ráfizetni.

– Uram! – mondta neki az üzletvezető. – Vegye meg a Lancót. Nézze, más megoldás nincs. Ha ez nem felel meg önnek, esetleg visszamehet a Központba, ha nagyon erőszakoskodik, talán kifizetik a vételárat. De akkor nem lesz órája.

Odisz gondolkozott. Amióta az üdvözlény elhozta neki az ajándékot, minden megváltozott. Hiszen ő maga mondta: csoda történt!

Döntött. Hazament, elővette a matrac alól a spórolt pénzét. Fájó szívvel, de kifizette a háromszáz forintot az üzletben.

A Lanco kárpótolta. Mindenütt mutogatta, munkatársai féltékeny sziszegéssel nézték új szerzeményét. Valószínűleg a jókedvét, mondjuk ki: a boldogságát irigyelték tőle, nem a svájci órát.

Egy kis probléma is adódott. A használati utasításban az állt: portól óvjuk. Ezért elhatározta, munka közben nem fogja hordani. Na de hova tegye? A műhelyben por van. Az öltözőben lopnak.

Otthon hagyni pedig nem akarta. Nem bírt meglenni nélküle.

Amikor a többiek ebédeltek, ő a műhelyben maradt. Reszelt, kalapált, hegesztett. Odament hozzá Bordás (a csoportvezető):

– Mit csinál, Odisz szaki?

– Kazettát! Az órámnak.

Bordás feljebb tolta a sapkáját:

– Ahá! Értem! – Nem értette.

Odisz néhány ebédidő alatt elkészült. Beletette az erős kis acélládába az órát. Lakattal lezárta. Ebben hordta attól fogva.

A Lanco talán még pontosabban járt, mint a Glashütte. Ez is tizenhét köves volt, viszont foszforeszkáló számlapú és *cseppbiztos*. (Azt jelenti, hogy nem vízhatlan ugyan, de az eső nem árt neki. Kézmosáskor sem kell levenni. Odisz azért levette. Pontosabban: föl se vette.)

Félt, hogy valahol elhagyja a kazettát. Ezért egy láncot készített magának, s a csuklójára erősítette vele. Attól kezdve egyetlen pillanatra se vált meg a ládikától.

Ujjal kezdték rá mutogatni. A munkahelyén, meg a házban is.

– Ez bedilizett teljesen! – mondta dr. Kun Alfrédné a házmesternek. – Biztosan a pénzét tartja benne, föltételezi rólunk, hogy lopunk! Éppen őtőle! Röhej.

A házmester bólogatott.

– És még azt merte terjeszteni Dudáné a harmadikon, hogy ehhez a hülyéhez akartuk adni a mi Emmánkat! – mondta Kunné. – Talál ő különbet, mind a tíz ujjára!

– Még a lábujjaira is! – tette hozzá a házmester.

Odisz tudta, mit beszélnek a háta mögött, de nem törődött vele. Múlt az idő. Az órát nap nap után gondosan fölhúzta, pontban este kilenckor. Letörölgette puha ronggyal, és nézte, nagy szeretettel.

Aztán megtörtént a baj. A szokott időben. Ne részletezzük. Egy éven belül mind elfogytak a szelvények.

De ment már az egész, magától. Visszavitte, Központ, zöld nyugta, piros visszaigazolás, fehér bizonylat. Az üzletben régi ismerősként fogadták.

Kiderült, hogy:

1. A szabályok értelmében Lancót nem választhat, mert… (stb.)

Az árban legközelebb eső óra a ROAMER volt, huszonegy köves, négyszáz forintot kellett ráfizetni.

– Miért van az – kérdezte Odisz elkeseredetten –, hogy soha olyan árban nincs, amilyen kellene?

– Nézze, uram, mi nem tehetünk róla. Az árak emelkednek, no meg aztán egyre jobb órákat importál a cég, hogy kielégíthessük vásárlóink növekvő igényeit.

Odisz fizetett. Úgy érezte: megint van értelme az életnek.

Teltek az évek. Következő órája MARWIN lett, ezen már naptár is volt, meg egy kis arany korona a számlapon. Fenséges darab. Sajnos, a Marwint csak utcai órákhoz tudta igazítani, mert a rádiót kénytelen volt eladni, hogy legyen miből megvennie.

Ez már nagyon remek óra. Ezért a kazettát Odisz fáradságos munkával átalakította, sikerült elérnie, hogy teljesen lég- és páramentesen zárjon.

LONGINES következett, majd egy japán MÁRKA (számtalan köves, vízhatlan, ütésbiztos), aztán egy amerikai SZUPERÓRA, és így tovább.

Közben Odisz megöregedett. Haja ősz, keze remeg, csörög rajta a lánc, amelyen a kazetta lóg. Az utcán utánabámulnak az emberek, olyan zajt csap.

Minden órával egy év telt el. Szegény maradt, a pénze ráment a cserékre, nem volt semmi egyebe, csak az ÓRA, a legdrágább, a legértékesebb a világon.

Egyszer, nagy sokára: ismét karácsony. (Mint annyiszor.) Kár mondani, szépen hull a hó, olyan a város, akár a mesében.

Odisz kibámulna az ablakon, ha volna ablaka. Így nincs mit néznie. Becsukja szemeit.

Pontosan kilenckor megállnak utolsó órája mutatói. Már belefáradtak a mindennapi körbejárásba.

Nyikorogva nyílt az ajtó.

Halak a parton

A csarnokban csend, félsötét. Csak a hold járkál az üres standok között, karján vásárlókosarával.

Derengenek a rácsos pultok. Elgurult almák, káposzták kushadnak alattuk.

Az épületet komor, fekete házak állják körül. Az ablakok – kivilágított négyszögek.

Egy lélek sincs a csarnokban ilyenkor. Csak a halak az üvegmedencében. Ez az ő idejük. Surrogva viszik a csövek a levegőt az oldalfalak mentén a víz alá.

Nagy a tolakodás, az erősebbek felúsznak az akvárium pereméig, küzdenek már kiharcolt pozíciójukért. Az alulmaradottak görcsösen igyekeznek fölfelé, néha halk, panaszos dalokat énekelnek.

Gondoltad volna, hogy a halak tudnak beszélni? Ha valaki ilyenkor a medence falához tapasztaná a fülét, lefülelhetné őket. De hát ki jár erre éjnek évadján?

Kevés a hely, csak a vénebb pontyok jutnak fel a víz színéig, kemény lökdösődés árán.

– Meleg éjszakánk lesz! – kezdte a bóbitás öreg. Mellső uszonyaival kormányozta magát. Időnként megtaszították alulról, kibillentették az egyensúlyából. Nem törődött vele, megszokta. Abba az irányba fordult, amerről a cső fújta a buborékokat.

– Menjen már arrébb! – alul veszekedtek. – Folyton rám mászik!

– De kérem, engem is löknek!

– Csönd legyen!

Hullámzottak a kopoltyúk.

– Maga se tud elaludni? – kérdezte a foltos hátú a bóbitás öreget.

Intett, hogy nem.

– Hanem – nyitotta-csukta a száját a foltos hátú – tudja-e, hogy délután a Potya is kikerült?

– Potya? Az a sárga szemű?

– Ő. Bedugták a kétlábú halak a hálót, és addig variáltak, amíg a Potyát kiemelték.

A bóbitás öreg erre nem szólt semmit. Csak kis idő múltán:

– Mázlista.

– Azt mondják – kezdte egy fiatalabb ponty –, holnap mindenkit kiemelnek.

– Mondják – bólintott a bóbitás öreg.

Egy középkorú, enyhén őszülő hal közelebb húzódott:

– Tud valamit?

A bóbitás öreg a fejét rázta:

– Csak azt tudom, hogy kevés a hely. Meg az oxigén. És napról napra kevesebb lesz.

– Már nem tart soká! – ez megint a fiatalabb ponty volt.

– Micsoda?

– Kikerülünk!

– Persze! – a bóbitás öreg mérgesnek látszott. – Én már két hete vagyok itt, és a fene tudja, meddig leszek. Látom, mi folyik. Akinek szerencséje van, vagy legalább jó kapcsolatai, azt kiemelik. A többi marad.

Csend lett.

– Istenem! – mondta a középkorú. – Ha kikerülhetnék!

– Arra várhat! – a bóbitás öreg bólogatott a bóbitájával.

– Talán holnap, holnap sikerül majd a háló közelébe helyezkednem.

– Holnap nem.

– Miért?

– Mert holnap vasárnap van.

– Na és?

– Vasárnap nem jönnek a kétlábú halak.

– Miből gondolja? – a középkorú izgatott mozdulatot tett. – Már ötször volt sötét, amióta itt vagyok, és eddig még mindennap jöttek.

Az öreg legyintett:

– Majd meglátja.

A foltos hátú sóhajtott. Ábrándosan nézett fölfelé.

– Istenem! – a középkorú is arra bámult. – Micsoda élet lehet odakint! A kétlábú halak között! Süt a nap, sok az oxigéndús levegő, rengeteg a hely. Semmi tolakodás, lökdösődés, mindenki akkor és oda megy, ahová akar, nem ütközik folyton láthatatlan falakba, mint itt.

– Az ám! – mondta megenyhülten a bóbitás öreg.

– Hátha holnap! – a középkorú a cső nyílásához igyekezett, de mindig félrelökték.

– Vagy holnapután! – mondta a fiatalabb.

– Vagy akkor se. – A bóbitás öreg visszahúzódott. – Csak legalább aludni tudnék!

– Ott kint! – ingatta a fejét a foltos hátú. Ez olyan szomorúan hangzott, hogy nem is válaszoltak neki.

– Én már voltam egyszer – szólalt meg egy kis szürke ponty alattuk.

– Ugyan! – a középkorú hitetlenkedve nézett rá.

– De, tényleg!

Feléje fordultak a szemek.

– Mikor? – mintha vallatnák.

– Tegnap – mondta a szürke ponty. – Amikor a Potya kijutott, én is beleúsztam a hálóba.

– Kiemelték?

– Ki.

– Akkor most miért van itt?

Kis szünet.

– Visszadobtak.

Csodálkozva nézték.

– És milyen volt?

– Hát… furcsa.

– De mégis! – a fiatalabb türelmetlenül nógatta: – Na, meséljen már!

– Az úgy volt – kezdte –, hogy amikor a víz fölé emelkedtünk, a Potya rajtam hevert, nem láttam semmit. Aztán ledobtak minket valahova, megütöttem a derekamat, elkábultam. Amikor magamhoz tértem, három kétlábú hal hajolt fölém. Potya ott feküdt mellettem. Görcsösen tátogott a boldogságtól. De én is majd megfúltam, úgy zakatolt a szívem.

– És utána? Mi volt utána?

– Az egyik kétlábú hal megfogott a farkamnál, visszadobott. Akkor a lendülettől nekivágódtam a láthatatlan falnak, lejött egy csomó pikkelyem. Nézzék meg!

Megnézték.

– És?

A szürke ponty vállat vont.

A középkorú elégedetlennek látszott:
– Nem érzett valami nagy-nagy felszabadultságot, vízentúli boldogságot, amíg kinn volt?
A szürke gondolkodott. Bizonytalanul nézett:
– Hát…
– Ne hápogjon már, hanem beszéljen!
– Kérem… ott kint fulladoztam… nem tudom. Azt mondhatom, hogy szinte örültem, amikor visszaértem a vízbe. Higgyék el, nekem is furcsa – elhallgatott. Aztán gyorsan hozzátette: – Talán, mert olyan nagyon megütöttem a derekamat.
Hallgattak. Akkor a foltos hátú:
– Nem hiszem.
– Mit?
– Hogy kinn járt.
Erre a középkorú, felbátorodva:
– Persze hogy nem! Gondoltam én mindjárt! Összevissza beszél!
– De kérem… – a szürke ponty széttárta a kopoltyúit a megrökönyödéstől. – Miért hazudnék?
– Hogy miért, azt magának jobban kell tudnia. Annyi bizonyos, hogy nem mond igazat! Ki látta, hogy kinn járt? Nevezze meg a tanúkat!
– Már elnézést, de…
– A tanúkat, uram, a tanúkat!
– Nevezze meg! – követelte a középkorú is. – Ki látta? Most hallgat, ugye?
– Kérem, nekem volt egyéb bajom, mintsem hogy azt lessem, ki néz arra – a szürke ponty ingerülten magyarázkodott. De oda se figyeltek rá.
– Még hogy kinn járt!
– Ugyan – legyintett a foltos hátú. – Mindenki tudja, hogy ott százszor annyi a levegő, mint idelenn, jut mindenkinek elég oxigén, a hely végtelen, nincs harc, tülekedés, marakodás! És akkor van pofája azt állítani…
– Megütötte a derekát, mi?! – a középkorú, epésen.
– Ha kiemelnének! – a foltos hátú farka remegett az izgalomtól. – Ha kikerülhetnék!
– Ott kint! – ingatta a fejét bánatosan a fiatalabb. Mindannyian ugyanarra gondoltak. S ettől rosszkedvük lett.
Alul ismét veszekedtek:

– Menjen innen! Hagyjon egy kis helyet!
– Levegőt! – könyörgő hang.
A bóbitás öreg ásított ott felül. Becsukta a szemét.
– Végre kezd hűvösebb lenni – mondta a foltoshátú. Aztán lassan a csend. (Leszámítva az oxigéncsövek monoton, fémes zaját.)

VÁLTÁS
(1973–76)

Lázadások

Három óra felé járt. Az ország (de tán a földrész) már megebédelt. Kevesebb, mint a fele: annyi volt még az év utolsó napjából.

Pesten, a tizenharmadik kerületben, közel a Dunához, egy kopott, de elegánsnak mondható ház ötödik emeletén, a lépcsőforduló melletti lakásban kissé elhúzódott az utolsó ebéd. Mert közben veszekedtek.

– Na, siehst du? Mindig ezt viselked! Tsak tsinál a botrán! So ein Skandal! – mondta Mutti. Ha nem őróla volna szó, azt kellene írni, hogy kiáltotta. Csakhogy Karin, ez a húsos, fiatal német nő mindig így beszélt, harsogva. Szőke lófarkát hátralendítette, s a férjének: – Persze, mert te enged! Mindent enged!

Emília apja tehetetlenül himbálta magát a széken:

– Hát mit csináljak?

– Jaj, apa, hagyjátok abba! – szólt bele Emília húga. Vékony arcát grimaszba rántotta: – Már ebédelni se lehet tőletek!

– Na, te aztán tsak hallgat! Az lesz jó! – küldött Mutti néhány nyilat oda is.

– Hallgassak, mi?! – a húg legyintett. Erre Mutti, mint akit hátba szúrtak:

– Látod? Látod? Így beszélsz velem! A kedves lányaid mindig így beszélsz velem! – hogy a férje egy szót se szólt (igyekezett beletemetkezni a tányérba), megragadta a vállát: – Ignác! Figyelsz te, amit mondok én?

Emília apja nagy levegőt vett:

– Zsuzsi! Azonnal kérj bocsánatot Karintól!

A húg erre taktikát változtatott:

– Bocsánatot kérek. De miért kell folyton veszekedni evés közben? Hagyjátok már békén – bökött a nővérére.

Emília eközben vörösödő szemmel – ami nála a sírás előhírnöke – turkálta a galuskákat. Mintha nagyon elmélyülten akarná kiválasztani a

következő falatot. Mintha ezen a döntésen múlna minden.

Ingerülten koccantak az evőeszközök; egy darabig csak ők beszéltek. Mutti vállat vont, kenyérbéllel tunkolta a csirkepaprikás levét. Emília apja boldogan evett, örült a parányi fegyverszünetnek. Kopaszodó fején apró izzadságcsöppek gyülekeztek.

Zsuzsit pedig a legkevésbé sem érdekelte az ügy. Megszokta már, hogy az apja felesége heti két-három alkalommal kiveri a huppot. Hogy miért nem mosogatnak el, miért nem ágyaznak be, miért jönnek haza a kialkudott időpontoknál későbben. Vagy hét éve, amikor az apjuk feleségül vette ezt a német nőt, ő sokkal hamarabb belebékült az új helyzetbe, mint Emília. Aki apja követelésére, majd rimánkodására se bírta azt mondani az idegen nőnek, hogy *anya.* Így lett belőle Mutti.

– Menjünk be – ajánlotta ebéd után az apja. Libasorban, szótlanul vonultak a konyhából a nagyszobába.

Körülbelül ez idő tájt három egyforma férfi indult fölfelé a lépcsőházban. A télikabát alatt sötét öltöny, fehér ing, nyakkendő. Födetlen fejükön olajtól fénylő, koponyára tapadó frizura. A kukások.

– Man muss einmal tisztázás tsinálni! – mondta Karin, amikor végigvetette magát a fotelban. – Tessék, Ignác, te muszáj elmondsz, mit akar. Du hast zwei kislán… wie sagt man, minderjährig?

– Minderjährig? – ismételte a férfi szolgálatkészen. Olyan arccal, mintha felelni hívták volna az iskolában.

– Kiskorú – mondta Emília.

– Két kiskorú kislán! Azt muszáj tsinálsz nekik, amit az apjuk mondani!

A férfi rágyújtott, kacskaringós ránc jelent meg a szája sarkában. A plafon felé fújta a füstöt, krákogott:

– Nézzed csak, Milikém – kezdte.

Emília azonnal közbeszólt:

– Apa, már annyiszor kértelek, hogy ne hívjál Milikédnek!

– Miért? Szegény anyád is mindig… – elakadt.

– Ne hívjál Milikének! Emília merev arccal nézett maga elé, kerülte az apja tekintetét.

– Hát jó – a férfi sóhajtott –, akkor Emília. Így megfelel? – várt egy kicsit, aztán, hogy a lány nem válaszolt, folytatta: – Két hónapja úgy viselkedsz, mintha beléd bújt volna az ördög. Reggel elrohansz a

gimnáziumba, ebédelni nem jössz haza, késő estig mászkálsz azzal a fiúval. Képtelen veled az ember két szót beszélni…

– Mikor akartál te velem beszélni?

– Többször is! – csattant föl az apja. – Többször is szerettem volna, de sose voltál itthon! Mászkáltál valamerre azzal a…

– Nem mászkáltam! – vágta el Emília. – Színházba mentünk, moziba mentünk! Sétáltunk! *Beszélgettünk!* – mondta nyomatékkal. „Mert vele lehet!” – gondolta.

– Na, hör mal! Mitsoda hang ez?

– Mili… Emília! – az apja nagyot nyelt. – Úgy megváltoztál, amióta… Régebben olyan jó gyerek voltál, jól tanultál, büszke voltam rád, és most…

– Most is jól tanulok. Négy egész nyolc voltam félévben. Mit akarsz? Tavaly is két négyest kaptam, most is. Fizikából meg oroszból. Nem érettségi tárgyak, nem felvételi tárgyak. Hát mit akarsz?

– Sose jössz haza időben. Pedig megbeszéltük, hogy este fél tízig maradhatsz ki!

– Megbeszéltük? Az túlzás. Három évvel ezelőtt közölted, hogy fél tíz a végső határidő.

– Közöltem, igen! Mégiscsak én vagyok az apád! Talán mégiscsak nekem kell eldöntenem, hogy mikorra gyere haza!– már kiabált: – Amíg az én házamban laksz, addig azt teszed, amit mondok! Majd ha hozzámész ahhoz a fiúhoz, akkor felőlem csinálhatsz, amit akarsz, azt se bánom, ha kiugrasz az ablakon!

– Mint anya, ugye? – mondta Emília remegő hangon. Már nem bírta visszanyelni a sírást.

Jöttek haza az iskolából a húgával. A Sziget utca sarkánál óriási tumultus. Közelebb mentek. A tér felől szirénázó mentőautó száguldott arra, fékezve begördült a szétrebbenő tömegbe. Akkor egy pillanatra látták. Ott feküdt, természetellenes pózban, nyitott szemmel. Ez volt a legrémesebb. Hogy nyitva volt a szeme.

– So ein Skandal – ismételte Mutti. Tulajdonképpen csak úgy a biztonság kedvéért, mert az utolsó párbeszédből nem sokat értett. – Botrán!

– Apúúú, most minek izélsz vele – kezdte a húg, a tízegynéhány évesek jellegzetes, kántáló hangján. – Látod, hogy sír!

– Nem sírok – suttogta Emília. De sírt.

– Emília, nekem nincs kifogásom – mondta az apja tompán –, nincs kifogásom… – nem tudta folytatni. Látta maga előtt Emília anyját, ott a járdán. Sóhajtott. – Máma szilveszter van, elég, ha tizenkettőre megjössz. De gyere haza. Tudod, hogy ez a mániája – óvatosan a feleségére sandított, aztán hadart tovább az orra alatt, hogy az asszony lehetőleg ne értse: – Miért akarsz ebből is veszekedést, éjfélkor ülj be egy taxiba, kifizetem, gyere szépen haza, jó, ígérd meg, hogy hazajössz, és akkor…

– Was sagst du, Ignác? – Mutti előrehajolt, izmos fenekén megfeszült a szoknya.

– Nem fontos. Nicht wichtig.

– Nicht wichtig, nicht wichtig – rázta a lófarkát az asszony –, ezt mondsz mindig, ha nem akarsz megmondani! – egyre magasabb régiókba emelkedett a hangja. – Das sagst du immer! Immer!

– Gyere szépen haza, és akkor minden rendben lesz! Jó?

Emília a fejével intett, hogy nem.

– De hát miért nem? Többet ér neked az a hülye kölyök, mint az apád boldogsága? Mi?

– Honnét tudod, hogy hülye kölyök? Életedben két szót nem beszéltél vele! – Emília összeszorított kézzel küzdött a sírás ellen.

– Mit bánom én, hogy hülye vagy nem hülye! – az apja olyan mozdulatot tett, mintha egy legyet próbálna lecsapni.

– Mindegy is. Elvégre csak a lányod szere… a lányod legközelibb… – nem tudta befejezni.

– Weinen! Immer weinen! Ezt tudsz te! Tsak mindig sírsz!

– De hát értsed meg – bömbölte az apja –, ha nem jössz haza éjfélre, ahogy akarja, akkor itt egy hétig állni fog a bál! Akkor velem fog veszekedni! Értsed meg, kicsi fiam! Az én nyugalmamról van szó! Az én boldogságomról!

– Átmegyek Anciékhoz, jó? – pattant föl a húg, s választ se várva kiment. Hallatszott, ahogy bevágta maga után az ajtót.

– Na! – kiáltotta Mutti. – Még leversz a vakolat!

A három férfi haladt fölfelé a lépcsőn. Minden lakásba becsöngettek. Már a negyediken jártak. A kukások.

Emília felállt a fotelból, összébb húzta a pongyoláját.

– Hajat kell mosnom.

– Itt maradsz! Ülj le – szólt rá az apja.

A lány nem ült vissza, törölgette a szemét.

– Hagyjuk ezt abba, apa – mondta szép csöndesen. Aztán kivonult a fürdőszobába. Vizet engedett magának, odakészítette a sampont, előszedte a hajszárítót.

Csöngettek. Emília nem várta meg, amíg Mutti kiált neki, futott ajtót nyitni.

Három egyforma férfi. Kissé alázatos, görbedt nyakú pózban.

– Mi tetszik? – kérdezte Emília, rövid, zavart csönd után. Erre a kezébe nyomtak egy apró kartont. „Boldog új évet kívánunk! A szemetesek. (kukások)"

Ahogyan fölemelte a fejét, három kaján, majdnem vigyorgó férfitekintetet látott. „Pénzt akarnak" – gondolta. Már indult volna, hogy szóljon az apjának. De akkor észrevette a szemekben, hogy a mellét nézik. Feljebb rántotta a pongyolát, elpirult. A szemetesek élvezték fölényüket, mosolyogva várták a pénzt. Emília pedig csak állt ott, és nagyon kiszolgáltatottnak érezte magát.

– Tetszik tudni, mi visszük ebből a házból a szemetet – mondta az egyik kukás. – És most, ugye, az év utolsó napján… – nem fejezte be, jelentőségteljesen nézett társaira.

Emíliát valami váratlan düh járta át. Odalökte a legelőrébb álló férfinak a kártyát:

– Milyen megható figyelmesség! Elnézést kérek, de idén mi elfelejtettünk kártyát nyomatni, úgyhogy most nem tudom viszonozni. Ezért csak így szóban kívánok új évet! – becsapta az orruk előtt az ajtót.

Ment a fürdőszobába. „Kívánok új évet!" – hallotta vissza a saját hangját. „De milyen új évet? A jelző kimaradt a mondatból."

– Hülye kis kurva! – mondták vagy gondolták odakint a szemetesek. A következő ajtóhoz léptek.

– Ki van az? – kiáltotta Mutti odabentről.

– Semmi – felelte Emília menet közben. – A szemetesek.

De ezek az orr alatt kiejtett dünnyögős szavak nem jutottak el a belső szobáig.

– Nem tudsz válaszolni, ha kérdeznek? – fortyant föl az apja. Emília addigra már a fürdőszobában volt.

– Válaszoltam! A sze-me-te-sek!

Az apja bedugta a fejét az ajtón:

– Milyen szemetesek?
– A kukások.
– Mit akartak?
– Pénzt.
– Mi? – az apja ütődött arcot vágott. Erre Emília, ingerülten:
– Boldog új évet kívántak, és tartották a markukat.
– Milyen pénz? – jött oda Mutti is.
– Sie sagt… – kezdte az apja, aztán vállat vont: – Nicht wichtig. Adtál nekik?
– Nem.
Az apja a fejét csóválta, elsietett a bejárat felé. Kinyitotta az ajtót, nézelődött, hallgatózott a lépcsőházban. Nemsoká visszajött:
– Már a hatodikon vannak.
Emília belelógatta a fejét a meleg vízzel teli mosdóba, marokra fogta a haját, nyomkodta.
– Adni kellett volna nekik – mondta az apja tűnődve.
– Dehogy kellett volna! Nagyon jó, hogy elküldsz! – helyeselt Mutti. – Te adsz mindenki, szórsz a pénz két kéz! Minek pénz adsz a szemétembernek?
– Adni kellett volna nekik – ismételte konokul az apja. – Ti nem tudjátok, milyen az, ha valaki ezerötszázat keres, és huszadikára már nincs egy vasa sem. Tinektek arról fogalmatok sincs! – egyre jobban belehergelte magát. – De én nem voltam ám mindig igazgató-főmérnök! Én segédmunkás voltam évekig! Tudom, milyen az! Te meg, lányom, sajnálod tőlük azt a tízest?
– Nem sajnálom – mondta Emília a mosdóból.
– Egyszer van szilveszter! – hadarta tovább az apja. – A csórikámnak nagyon is számít az a pár forint, amit ilyenkor összekéreget! Hogy legalább szilveszterkor rendesen beszívhasson!
– Na schön, szép kis dolog! Szemétember igyon saját pénze!
Emília hallgatott, markolta hosszú, fekete haját a vízben. Letett róla, hogy megmagyarázza az apjának, miért küldte el a szemeteseket. Hallgatott, mert félt: bármit is mondana, úgy jönne ki, mintha egyetértene valamelyikükkel. Pedig ebben a pillanatban utálta mind a kettőt.
Bedugta két fülét a vízbe, hogy semmit se halljon az egyre komolyabb lángokat növesztő vitából, borítson be mindent a csobogás.

A szemetesek már a szomszéd házban jártak. Közben azért útba ejtették a sarki presszót.

Emília másnap délelőtt, tizenegy óra tájékán vetődött haza. Álmosan, boldogan. Péter a kapuig kísérte. Mutti óriási patáliát csapott, az apja pedig két hétre megvonta tőle a zsebpénzt.

Néhány nap múlva (egy borongós reggelen) Emília összetalálkozott a szemetesekkel. A három férfival. Most is egyformák voltak: koszos, eredetileg narancsszínű munkaruhában. Rángatták a kukásvödröket a kapualjból a szemeteskocsihoz és vissza.

Emília arra gondolt, oda kéne menni, bocsánatot kérni, megmondani nekik, hogy… De csak tipródott a járdán, iskolatáskáját szorongatva.

Akkor valami furcsát vett észre. A kukások hozzáverdesték az úttesten parkoló autók orrához a súlyos bödönöket.

Eleinte azt hitte, véletlenül. De nem. Szántszándékkal csinálták. Kettesével vonszolták a csörömpölő kukákat a betonon, s épp csak egy mozdulat kellett, amikor áthaladtak a lökhárítók közti folyosókon. Betörtek a színes indexlámpák, összekarcolódtak a fénylő sárhányók. „A szemetesek lázadása" – gondolta Emília. Eszébe jutott Mutti. „Szemétemberek…"

És már drukkolt, hogy az ő kocsijuk is megkapja a magáét. Ott állt a fehér Wartburg, tisztára mosva, az apja nemrég hozta a szervizből. „Na, most!"

Hozzáütődött a kukásvödör. De csak egy félcentis, észrevehetetlen karcolást ejtett rajta. Amit a kiváló amerikai autósampon – meg az idő – majd végképp eltüntet. Nem marad nyoma.

Micsoda nyár

Heteken át olyan határtalan lelkesedéssel sütött a nap, mintha lepénzelték volna. A kórház fehérre meszelt falai átforrósodtak, legalább harminchét-ötöt mutatott volna a hőmérő a hónuk alatt.

Micsoda nyár!

Reggel kilenc óra tájt – nem sokkal a vizit előtt – egy lihegő fiatalember rontott be a kórterembe. Egyik kezében sportszatyor, a másikban valami hivatalos irat. Végigszaladt az ágyak között:

– Apa, sikerült! Sikerült! Fölvettek!

– Péter! – az ablaktól számított második ágyon felült az apja. – Hogy tudtál bejönni?

– Azt mondtam a portásnak, élet-halál kérdés! – magyarázta diadalmasan a fiú. – Fölvettek! Tegnap jött az értesítés! – lobogtatta a papírt.

– Jól van, Péter, gratulálok – a sovány, őszes férfi hátradőlt. Haját taréjba gyűrte a párna, próbálta lesimítani.

– Sikerült! – bömbölte a fiú. – Én olyan boldog vagyok!

– Én is. De ne kiabálj, mert fölébrednek a többiek.

A figyelmeztetés elkésettnek bizonyult, már mindenki őket nézte. Míg a férfi a papírt böngészte, az ágyszomszédok hátba veregették Pétert, szorongatták a kezét.

– Maga a nap hőse, fiatalember – mondta a jobb oldali beteg, akinek örökké infúziót adtak. Tű meredt a karjából, vékony gumicső vezette oda az állványon lógó üvegből a folyadékot. Péter gyomra összerándult, igyekezett másfelé nézni. „Ez meg fog halni…” – gondolta.

– Apa, itt van velem Emília. Tudod, az a lány.

– És? – az apja szórakozottan játszott a lepedő sarkával.

– Kinn vár az előcsarnokban. Bejöhet?

– Felőlem… Ha nem zavarja egy súlyos beteg öregember látványa.

– Apa! – szólt rá Péter. – Te nem vagy öreg!

– Gondolod?

– És miért mondod, hogy súlyos beteg? Máskor is volt, hogy rendetlenkedett a veséd.

– Rendetlenkedett – ismételte az apja.

– Hát… te szoktad így mondani!

– Én. Nna – fújt egyet –, hívd be azt a lányt.

Emília mohó tekintetek kereszttüzében csüccsent oda az ágy szélére. Tizenhat korosodó férfi kémlelte, amit a könnyű nyári ruha takaratlanul hagyott. Emília az egészséges életet jelentette, a szabadságot, a nyarat.

– Mondd meg anyádnak, hogy hozzon be papír zsebkendőt – kérte a fiút az apja. – Rengeteg papír zsebkendőt. Állandóan izzadok.

– Jó. De te előbb találkozol vele, mint én, délután bejön. Mi evezni megyünk a Dunára.

– Az helyes. Rád fér egy kis pihenés.

– De még mennyire!

– Jó szórakozást – intett az apja. – Menjetek, mindjárt kezdődik a vizit. Menjetek.

Arcon csókolta a fiát. Péter szerette az apját, de most rosszul esett hozzáérnie a nyirkos bőrhöz.

– Szevasz, apa.

Az apja csak intett, sürgetően.

Az utcán már fullasztott a hőség, pedig még csak fél tíz.

– Isteni idő van – mondta a lány.

A fiú nem felelt, másutt jártak a gondolatai.

– Szóval – bökte ki a buszon –, engem ősszel behívnak katonának. Tizenegy hónapra.

Ezt a lány éppoly jól tudta, mint ő.

– Fix – folytatta a fiú. – Tavasszal a sorozáson megmondták, mindenkit behívnak egyetem előtt. Kivéve, ha alkalmatlan. De én alkalmas vagyok. Abszolút alkalmas.

– Milyen büszke vagy rá!

A fiú rosszkedvűen markolta a kapaszkodót. „Tizenegy hónap…"

Emília a jogi kar büféjében szurkolta végig Péter vizsgáit. „Csak egy kicsit lenne hűvösebb! Megfő abban a sötét öltönyben!" Ő maga akkor már túlesett a szóbelin is. Az apja megtudakolta valami minisztériumi haverjától az eredményt: fölvették. Már csak Péterért kellett szorítani. „Igazán jöhetne egy icipici zivatar. Finom hideg szellők…" Hiába. Mozdulatlanul hevert a meleg a városon.

Később Péter elmesélte, a fiúk engedélyt kaptak, hogy levegyék a zakójukat. Ám ő nem élt e kedvezménnyel, mert tudta, a hóna alatt meg a hátán nedves foltok éktelenkednek a fehér ingen, szégyellte volna, ha látják.

– Persze, téged ez nem érdekel – mondta Péter. – Én megyek katonának, nem te.

– Hogyne érdekelne. De most ne gondoljunk erre, Pé. Még előttünk az egész nyár!

– Micsoda nyár – szuszogott a fiú. Őrült tumultus volt a buszon. – Alig kapok levegőt.

– Adok kölcsön – súgta a lány, és megcsókolta.

– Ne… – nyögte a fiú vérvörösen. – Ne itt.

Leszálltak a gázgyári megállónál.

Pétert először az apja hozta ki ide, még gyerekkorában. Egész napos kirándulás, csónak, fürdés, ebéd a Lupa-csárdában, hab az apja söréből: ezt ígérték a gázgyári megálló gé betűi. Aztán az apját már nem lehetett rábeszélni, hogy eljöjjön vele, folyton fáradt volt. Péter beiratkozott a kajak-kenu szakosztályba, s egy évig rendszeresen járt az edzésekre. Addigra megértette, hogy sose lesz belőle versenyző, szép csöndesen lemorzsolódott. Maradtak a ritka, vasárnapi evezések, barátokkal, barátnőkkel vagy egyedül. Mikor kezdődött a hajtás az érettségire, a felvételire, már erre se jutott idő. Háromnegyed éve járt itt utoljára.

Átöltöztek a csónakházban. Emília kétrészes, piros fürdőruhája virított a természetes rivaldafényben. Ez még jobban kiemelte a bőrük fehérségét. Errefelé az embereket téglaszínűre süti a nap.

Személyi igazolvány és aláírások ellenében kaptak egy öreg kilbótot. Lecipelték a stéghez, többszöri megállással. A dögnehéz hajó alattomos horzsolásokat rajzolt a hasukra, karjukra.

– Hol van az a nyár, hol a régi szerelem – dúdolta Emília. – Tirarararááá, tirarírа tirarammm…

– Csónakba! – vezényelt a fiú. Fogta, amíg a lány beszállt. Aztán elegáns mozdulattal odaszökkent a hátsó ülésre. Ettől majdnem fölborultak.

– Jaj!

– Tartsd a balanszot az evezővel! – kiáltott rá a fiú. – Nem megmondtam?

Amikor lecsillapult a táncoló hajó, Péter kiadta a parancsot:

– Jobb. Jobbal húzzál.

Összeakadtak az evezők. A csónak lassan elindult hátrafelé, sodorta a víz.

– A franc… – sziszegte Péter. Nyögve egyenesbe hozta a kilbótot. Röstelkedett, mert a stégen profi kajakosok napoztak, vigyorogva szemlélték a kocaevezősök indulását. – Na! Most húzzál! Egy-kettő! Egy-kettő. Lass-ssabb-bban. Úgy.

Távolodtak a csónakháztól. Testük beleszokott a ritmusba, egyenletesen siklott a hajó. Péter odanézett a válla fölött, látta, hogy Emília kidugja a nyelvét az erőlködéstől.

– Most lehet egy picit lazítani – mondta neki. – Itt csöndesebb a víz.

Magasan állt a Duna, időnként a folyó fölé görnyedő fűzfák árnyékában haladhattak. Öregesen nyikorogtak az evezőtartó villák.

– Befolyik a víz. De hogy! – a fiú aggodalmasan nézte a lábdeszkát. – Ereszt ez a rohadt hajó…

– Adni kellett volna egy húszast a csónakmesternek – vélte Emília. – Hogy jobbat kapjunk.

– Ne röhögtess. Harminc forint az összvagyonom.

– Nálam van egy százas. Reggel adta apa, sutyiban.

Eveztek tovább.

– Te, nagyon jön – mondta Emília ijedt hangon.

– Ne törődj vele. Húzzál!

– De mi lesz, ha megtelik a csónak?

– Nem telik meg. Már tele van.

Ide-oda úszkált az ülések között a sportszatyor.

Péter a parthoz irányította a csónakot. Megpróbálták kiönteni belőle a vizet. Sokáig kínlódtak. Péter a folyó felől húzta, a villáknál fogva. Térdig süppedt az iszapban. Biztatta Emíliát:

– Toljad!

Végre nagy keservesen sikerült az oldalára dönteni a hajót. Ezzel egyidejűleg a sportszatyor fejest ugrott a Dunába, s indult Pest felé. Péter utánakapott, de a lábát száz tenyérrel fogta az iszap, nem bírta kiszabadítani. Némán figyelték, ahogy a piros táskát – benne a szendvicsek, a törülköző, a napolaj – viszi a sodrás. Hamar eltűnt a szemük elől.

– Klassz – a fiú olyan arcot vágott, mint egy leforrázott hóember. Csurgott róla az izzadsággal keveredő víz.

– Nem volt benne semmi fontos – vigasztalta a lány. – Pé, ne légy már úgy lekonyulva! – odament hozzá.

Csókolóztak, térdig iszapban. A fiú keze behatolt a kétrészes fürdőruha alá.

– Kérem, ez magánterület – mondta egy reszelős hang.

Szétrebbentek. Cejgnadrágos, vörös fejű ember állt a csónak sarkánál a parton. A fejét rázta:

– Itt nem lehet táborozni. Ez magánterület. A Butaki üdülője. Tessék innét továbbmenni. De rögtön.

Emília félrefordult, a fürdőruháját igazgatta. Égett az arca.

– Ereszt a csónak – magyarázkodott Péter. – Ki kellett önteni belőle a vizet.
– Tessék azonnal elhagyni az üdülő területét. Idegenek csak igazgatói engedéllyel tartózkodhatnak itt.
– Vén hülye, mit van úgy oda, mikor…
– Nem vitatkozok magával – vágta el a férfi. – Öt percet adok. Utána hívom a rendőrt. Nézze meg az ember! – fejcsóválva eltűnt a bokrok között.
– Na – mondta Péter. – Még ez is.
– Most mit csináljunk?
– Hát… elhagyjuk az üdülő területét. Segíts!
Vízre rángatták a hajót. Mikor már benne ültek, Emília félénken megjegyezte:
– Újra be fog jönni a víz.
– Újra kiöntjük. Keresünk egy közterületet, és kiöntjük. Jobbal húzzál!
Eveztek szótlanul.
A fiú mérgesen ciccegett. „Ez az én formám!” – gondolta. Görgött előre-hátra a guruló ülésen, nagyokat rántott az evezőn. Mintha a széles folyam lenne a hibás, csépelte a lapátokkal. Pedig a Duna igazán kitett magáért. A lehető legjobb vízállást nyújtotta az evezéshez, a legszebb időt, a legparázslóbb színeket, a legingerlőbb szagokat, ami csak tőle tellett.
Úgy tervezték, a Lupa-csárdában (hol is lehetne másutt?) ebédelnek. Már korgott a gyomruk, húztak szorgalmasan.
Mire odaértek, színültig telt a kilbót vízzel.
– Semmiség, kiöntjük – mondta a lány harciasan.
– Nem! Előbb eszünk.
Ebben alaposan tévedett. A vendéglő zárva volt. Átépítés.
– Megáll az ész! Nyáron tatarozzák! Főidényben! – a fiú ököllel verte a saját koponyáját. Visszaslattyogtak a partra. Lefeküdtek a csónak mellé.
– Szóval – kezdte a fiú. – Továbbmenni nem lehet, mert vészesen ereszt a hajó.
– Nem baj, majd kiöntjük.
– Kiöntjük, kiöntjük! Könnyen beszélsz! Nekem kell megemelnem, a te segítséged annyi, mint pofon a szarnak! – az oldalára fordult. – Nem megyünk tovább. Itt maradunk. Itt maradunk, az úristenit!
– Az se baj – próbálta békíteni a lány. – Fürdünk, napozunk…

– És éhen döglünk.
Hallgattak.
Néhány kajak húzott a kanyarban, a srácok bordó trikóján világított a fölirat: ELŐRE.
– Előre… – motyogta a fiú. Képtelen volt élvezni a napot, a Dunát, ezt az ismerős környéket, ahová annyira vágyott a tankönyvek közül. Rá se bírt nézni.
Hevertek ott a sóderon, két adag feszes, fürdőruhás hús.
Énekeltek a madarak, a víz, a szél, a csönd.
– Pé – kezdte a lány –, ne menjünk tovább egy kicsivel? Legalább még egy kiöntésnyit!
– Á, nem érdemes. Ott se jobb, mint itt. Az igazán klassz helyek Szentendre fölött kezdődnek, addig meg úgyse jutunk el evvel a vacakkal! – belerúgott a csónakba. Utána sziszegve masszírozta a bokáját.
– Azért meg kéne próbálnunk valami kaját szerezni – dünnyögte a lány.
– De honnét? Több kilométeres körzetben sehol semmi – a fiú lemondóan intett. – Máma fogyókúrás napunk lesz. Ha csak az égből le nem hullik valami eledel. Egy kis manna.
– Nyissuk ki a szánkat. Hátha! – mondta a lány.
Hanyatt feküdtek, tátott szájjal, csukott szemmel.
Péter váratlanul valami édes, puha dolgot érzett a szájában. Odakapott, fölült. Csokoládé!
Vékony, inas emberke guggolt mellette, mosolygott:
– Kérem szépen, itt a megváltó.
Emília felkönyökölt, nézte a barátságos, egyenes szájú férfit, akár egy látomást. Péter tanácstalanul szorongatta az olvadékony csokit, aztán kettétörte, s a felét a lánynak adta:
– Fohászunk meghallgatásra talált.
– Nem ismer meg? – támadt rá a férfi.
– Én… – Péter pergette az agyában az arcokat. „Ki a fene lehet?”
– Nálam fölvételizett. Dr. Herc Pál vagyok – nyújtotta a kezét.
– Bucsai Péter.
– Tudom, én jól emlékszem magára – tűnődni látszott. – Történelemből, kérem szépen, a kilencszázötös forradalmat húzta, magyarból pedig Adyt. Úgy van?
– Igen. Professzor úr, hadd mutassam be a…

– Rácz Emília – mondta a lány. Kezet ráztak.

– Na, kérem szépen – a professzor fölállt, a bokrok tövéhez indult. Ott hevert egy barna túrakajak az árnyékban. – Meghívom önt és bájos társnőjét uzsonnára.

– Köszönjük – Emília szájában összefutott a nyál. – A legjobbkor.

– Tudom – a professzor hozta a hátizsákját. – Hallgatóztam. – Ráförmedt a fiúra: – Miért hagyta a napon a kilbótot? Fölhólyagzik a lakk! – lehajolt, megnézte a csónak jelzését: – Persze, állami tulajdon… Tudja, mivel büntették az ókorban a közvagyon rongálóját?

– Úgy tele van, egyedül alig bírtam megmozdítani – mentegetőzött a fiú.

– Akkor öntsük ki – Herc alányúlt. Péter segíteni akart, de addigra már a csónak szépen az oldalára fordult. Könnyedén, szinte magától. A kis ember ismerte a forszát. Csattanva lódult a sóderra az ötvenliternyi víz.

Együttes erővel az árnyékba cipelték a hajót.

A professzor tiszta konyharuhát vett elő a hátizsákjából, kiterítette a földre. Gyors mozdulatokkal rakta rá a kenyeret, fölvágottat, paprikát, vajat, sótartót, gyümölcsöt, evőeszközöket. – Leülni! Kínálás nincs, tessék enni.

Hát, ettek.

– Maga mivel foglalkozik? – kérdezte a lánytól.

– Egyetemre jelentkeztem. Közgázra. Fölvettek! – tette hozzá boldog mosollyal.

– Két mázlista. Két ifjú mázlista – mondta Herc. Harsogott a fogai közt a paprika.

Péter hátradűlt, elégedetten nyújtózott:

– Máma ez volt az első jó. Ez az uzsonna.

– Elég baj – csóválta a fejét a professzor. – Látszik, hogy imád zabálni. Kisasszony, fogyassza le ezt a fiút. Randa, ha egy férfi gömbölyded.

– Nekem így is tetszik! Nem kövér. Ilyen az alkata. Tessék nézni, nincs pocakja.

Péter zavarba jött, a körmét piszkálta. A professzor nevetett:

– Látja, ez rendes dolog. Hogy megvédi. Maga – fordult a fiúhoz –, maga egy százszázalékos mázlista.

– Hát – Péter elhúzta a száját –, idáig ez a nap a pech jegyében zajlott.

– Úgy kell fölfogni, hogy minden rosszat megkaptunk, ami mára rendeltetett – vélte a lány. – Most már csak jó jöhet.

– Tudja, professzor úr, ő nálunk a házi optimista.

– Mit akar? – Herc vállat vont. – Telerakta a hasát, ne huhogjon. Örüljön, hogy él. És még milyen sokáig él, a fene egye meg!

Hallgattak. Fönt, nagyon magasan az égen, lökhajtásos repülőgép kúszott, parányi meztelen csiga. Fehér vonalat karcolt rá a kékre.

Állt a levegő, égetett a nap.

– Micsoda nyár – mondta Emília. – Mindjárt lángra lobbanok.

– Lehet vagy harminc fok – bólintott a professzor.

– Árnyékban – toldotta meg a fiú.

Ejtőztek. A professzor szuszogott:

– Rettenetesen hasonlít az édesapjára… maga mázlista!

– Tetszik ismerni? – csodálkozott a fiú.

– Régről. Amikor annyi idős volt, mint maga most. Vagy tán egy kicsivel több – turkálta a sódert. – Szakasztott ilyen vót. Csak éppen sovány. Iszonytatóan sovány.

– Én úgy tudom – vetett ellene Péter –, hogy ifjúkorában is kövér volt. A régi fényképeken…

– Kérem szépen, nincs az a dagadt ember, aki ne soványodna csontig, ha nem adnak neki enni. És a lágerban nem nagyon adtak. Ráadásul követ kellett hordani. Úgy ekkorákat – mutatta. – Az se hízókúra. Pláne, ha három évig tart… – töprengve huzigálta a fülcimpáját. – Nem beszélt magának erről?

– Nem. Sose beszél magáról.

– Erről ráismerek – bólogatott Herc. – Tudja, az összezárt emberek folyton csak emlékeznek. Volt ott egy pasas, a Meyer. Meyer Jenő. Az minden este elmesélte, hogyan ismerkedett meg a feleségével. Érti? Minden este!

Vontatóhajó tűnt fel a kanyarban, uszályokkal. Panaszosat bődült, a víz messzire vitte a hangot.

– De a maga papája soha nem beszélt. Csak ült a fölső priccsen, és lóbázta a lábát. Alatta feküdtem. Néztem a talpát, a bokáját. Ezt láttam belőle legtöbbször. Mindig csupa horzsolás volt a lába… – egy szitakötő szállt Herc karjára. Elhessintette. – Úgy hallom megmaradt az az ember. Művezető lett.

– Kicsoda? – kérdezte Péter.

– Hát Meyer! Meyer Jenő – mondta a professzor mérgesen. – Figyeljen jobban a nevekre! Fogadjunk, hogy az enyimet se tudja! Láttam a szemén a bemutatkozáskor, hogy nem figyelt. Nos?

– Dr… Herceg.

– Frászt! – kiáltotta a professzor. – Herc. Dr. Herc Pál. Jegyezze meg. Minden embernek a legédesebb muzsika, ha a saját nevét hallja.

Csönd lett. Péter rágta a szája szélét.

„Miért üvöltözik velünk? – gondolta a lány. – Mindenkivel veszekszik?”

– Hogy van az apja? – kérdezte a professzor szelídebbre fogott hangon.

– Köszönöm… most éppen kórházban. Rendetlenkedik a veséje.

– Azóta se láttam – mondta Herc. – Csak egyszer. Vagy másfél hónapja. Bejött hozzám a tanszékre. A maga érdekében!

– Lehetetlen! – szaladt ki a fiú száján.

– Pedig így van! Bejött.

– Protekcióért? – a fiú tétova mozdulatot tett. – Sose kér protekciót! Utálja az ilyesmit.

– Nagyon szeretheti a fiát. Ha mégis rászánta magát, hogy meglátogasson, huszonhárom év után!

– És… mit mondott?

– Semmi különöset – a professzor elmosolyodott. – Zavarban volt. Csak erre járt, gondolta, benéz. De én tudtam, hogy a fia felvételizik, láttam a nevet a listán.

– És? – sürgette Péter.

– És beszélgettünk a régi dolgokról. – Herc élvezte, hogy a srác ideges. – Aztán elment. Magáról egy szót se szólt.

– Na ugye – mondta a fiú elégtétellel.

– De akart! Azért jött!

– Honnan tudja?

– Láttam az arcán. Jó emberismerő vagyok. Végig a nyelve hegyén volt, úgy bizony! Csak képtelen volt kimondani.

– Hát… – Péter hitetlenkedve nézett rá.

– És nagyon helyes, hogy így történt. Különben kénytelen lettem volna áttenni magát egy másik fölvételi csoportba, hogy ne én vizsgáztassam.

– Feddhetetlen erkölcsök – jegyezte meg a lány. Péter dühödt pillantást küldött feléje. „Már kezdi! Kezdi a cikizést.”

– Bájos ifjú hölgy, ha lehet, ne gúnyolódjék! – reccsent rá a professzor. – Ez nem vicc. Én mindenesetre komolyan veszem. Kérdezze csak meg – mutatott a fiúra –, kettőzött szigorral vizsgáztattam, mert tudtam, hogy az apja nagyszerű ember, és féltem, hogy elfogult leszek.

– Hát ezért volt olyan mogorva velem! – jött ki a fiúból.

– Nem mogorva. Csak szigorú. Nagy különbség! Más a barátság, más a vizsga. Jó lesz, ha ezt megtanulja. Az apjától… tőle megtanulhatja. Mert ő tudja. Ezt is tudja. És még sok minden mást… – nagyot fújt.

Péter elképzelte, ha majd apa kijön a kórházból, leülnek a nagyszobában, és beszélgetni fognak. Mint férfi a férfival.

A professzor föltápászkodott:

– Ideje továbbmennem. Egyre Tahiban akartam lenni, s már tizenkettő felé járhat.

Szinte válaszként: a déli harangszót hozta valamerről a szél.

Herc fogta a kajakját, s szakszerűen vízre készítette. Orral a menetiránynak, az eleje a parton maradjon, így nem viheti el a sodrás, amíg beszáll. Péter hozta az evezőjét, Emília a hátizsákját.

Ekkor jött a motorcsónak. Irtózatos sebességgel, cikcakkban. Mögötte, kötélen, egy gumiruhás férfi. Vízisíelő. Csinálta a figurákat jobbra-balra, a sítalpak alól hosszú sugárban fröcskölt a víz. Keringtek a sziget és a part között, a motor bőgése szétszaggatta a csöndet. Nagy hullámokat vertek. Herc kijjebb húzta a kajakot, mérgesen belevágott a levegőbe:

– Hogy vinné el őket az ördög.

A motoros most a túlsó oldalon, a szigetnél forgolódott, a síelő ott is bemutatta a kunsztokat.

– Odanézz! – Emília ujja reszketve meredt a vízre.

A Duna közepén fölbukkant egy arc. Egy váll.

– Ember a vízben! – kiáltotta a professzor, és rohant. Csattogott a talpa alatt a folyó. Ahogy a derekáig ért, úszni kezdett. Járt a karja, mint a motolla.

Közben már a motorcsónakból is észrevették a dolgot, repesztettek arrafelé. Egy kicsivel előbb értek oda, mint Herc. A csónak megállt, a síelőt viszont még vitte a lassuló lendület, elhúzott mellettük, mintha a vízen járna. Látta a hányódó testet, torka szakadtából ordítani kezdett:

– Gyerekek, ennek már tökéletesen minde… – elnyelte a víz.

– Jézusom – mondta Emília rekedten. Péter egy lépést tett előre, mintha be akarna ugrani a folyóba, a mozdulat félbemaradt. „Nekem kellett volna. De mire én kapcsolok…” – topogott, bokáig a vízben.

„Micsoda nap” – gondolta Emília. Ledobta a hátizsákot, tördelte a tenyerét. – Tedd már le azt a rohadt evezőt! – kiáltott a fiúra.

– Jól van, na – mondta Péter. Az árnyékba vitte, nekitámasztotta egy fának.

Közben a csónak vezetője szép sorban beemelte őket. Először a professzort, aztán a síelőt, végül pedig a…

– Idehozzák – dünnyögte Péter.

– Jézusom.

Felbőgött a motor, s a csónak egykettőre a partnál termett, orra csikorogva mélyedt a sóderba.

Középkorú férfi. Fehér ingben, rozsdabarna nadrágban. Puffadtra torzult test, borzasztó színekkel és szagokkal.

Kitették a partra. Herc fogta a kezét, a síelő a lábát.

– Öreg hulla ez már – állapította meg a professzor. – Legalább Váctól jön. Ha nem Győrtől.

– Honnét… – Péter szája nehezen engedelmeskedett: – Honnét tudja?

– A színéről: A halott embert föl-földobja a víz. A gázok miatt. És minden alámerüléskor más a színe.

Péter a professzorra sandított. Herc nyugodtan, szinte kíváncsian szemlélte a hullát. Mintha csak egy tudományos probléma megoldásával állna szemben.

– Emberek – mondta Herc. – Értesítsék a vízi rendőröket. Mi hárman itt maradunk.

„Jaj, ne…” – Emília tiltakozni akart, de nem bírt. Becsukta a szemét, hogy ne lássa. Hiába, akkor is ott volt előtte.

– Na jó – biccentett a síelő. – Gyerünk.

Beugrott a csónakba, elszáguldottak. Kis idő múltán már a zúgás se hallatszott.

A professzor visszavitte a kajakot az árnyékba. A fejét csóválta:

– Mire ezek ideérnek… – legyintett. – Lőttek az ebédnek.

– Az biztos – mondta Péter. Érezte, mindjárt hányni fog.

– Legalább – Emília reszketett –, legalább menjünk messzebb!

– Nyugalom, bájos ifjú hölgy – szólt rá Herc. – A halottak nem bántanak. Üljenek már le!

Engedelmeskedtek. A fölforrósodott kavicsok égették a bőrüket a fürdőruhán keresztül.

– Mondja, professzor úr – kezdte a fiú. – Hogy tud ilyen nyugodt lenni? Mintha semmi se történt volna.

– Hát mi történt? Meghalt egy ember. A világban percenként, talán másodpercenként meghal valaki. Ez a dolgok rendes menete.

– De… mégiscsak megrázó.

– Kérem szépen, én már annyi halált láttam életemben – Herc belezongorázott a levegőbe. – Ez az öregkor előnye. A legjobb barátomat a szemem láttára verték agyon. Egy másik szép csöndesen éhen halt a szomszéd priccsen. A harmadikat főbe lőtték, a negyediket nyilvánosan felakasztották az alakulótéren, mert szökni próbált. Soroljam még? – krákogott. – Irigylem magukat, amiért ennyire kétségbe tudnak esni egy békés vízihulla miatt. Mázlisták.

Nemsokára föltűnt a vízi rendőrség fehér rocsója. Kihallgatás, fényképezés, jegyzőkönyv; húsz percig tartott. Utána a rendőrök berakták a hullát a rocsóba, tisztelegtek, és elrobogtak Pest felé. A professzor is búcsúzott, mint mondta, a feleségét már biztosan kiverte a hideg, hogy hol lehet, mert ő mindig a legrosszabbra gondol.

Egyedül maradtak a parton, a kilbóttal.

– Fúúú… – sóhajtott Péter.

– Hát akkor… Menjünk mi is.

– Minek? Attól nem lesz jobb.

– Haza akarok menni! – mondta Emília sírós hangon.

– Rendben van.

Vízre húzták a hajót, bedugták az evezőket a villákba, indultak. Péter a folyó közepére kormányozta a csónakot, aztán csak a balanszot tartották a lapátokkal, hagyták, hadd vigye őket a Duna. Most nekik dolgozott a sodrás.

– Pé… ígérd meg, hogy nagyon vigyázol, ha egyedül jössz evezni. Ígérd meg!

– Jól van, Em. Hát persze.

Két kiöntés volt a visszaúton.

Fölcipelték a hajót a hangárba, éppenséggel az a kínkeserv is megérne egy strófát, amellyel rátették a másfél méter magasan lévő tartókarokra.

Péter leült a lépcsőre, öltözködött.

– Szépen hazamegyünk – motyorgott ásítozva –, alszunk egy jót, és holnapra elfelejtjük az egészet. Nincsen semmi baj.

De volt. Mert elvesztették a fiú nadrágját.

– Legalább a gatyámra vigyáztál volna – támadt a lányra –, ha már a sportszatyrot elúsztattad!

– Nem én úsztattam el! Igazságtalan vagy.

– Az! Igazságtalan! – dühöngött a fiú. – Egy alsónadrágos igazságtalanság! – csupasz combjait összedörzsölte. – Most hogy a fenébe menjek haza? Így föl se engednek a buszra!

Veszekedtek még egy darabig, aztán a lány Péter derekára csavarta a kardigánját.

– Na, milyen elegáns!

– Mint a delavárok törzsfőnöke, úgy nézek ki – mondta a fiú lehangoltan. – Óriási.

– Lazíts egy kicsit – kérte a lány. – Nem kell mindent mellre szívni.

– Várjál – Péter a fogát csikorgatta –, csak veszítsük el egyszer a szoknyádat, majd meglátjuk, hogyan lazítasz!

Lopakodtak a buszhoz, a legkihaltabb mellékutakon. Péter már messziről észrevette, micsoda tömeg várakozik a megállóban. A férfiak egytől egyig nadrágban. Lecövekelt a sarkon:

– Taxival megyünk.

Döntése kilencvenöt forintos kiadást (Emília madárlátta százasából) és előzőleg negyvenperces ingerült várakozást (az életükből) eredményezett.

Péter körülbelül háromnegyed ötkor szállt ki a kocsiból a ház előtt. Izzadtan, fáradtan, Emília pulóverével álcázott alsógatyában.

A házmesterné a lépcsőt mosta. Csodálkozva fürkészte a fiú szőrös lábait.

– Csókolom! – mondta Péter vidáman. „Nem kell mellre szívni… mára ez az utolsó megpróbáltatás!”

Csöngetett.

Az anyja csak sokára nyitott ajtót. A szeme vörös volt, karikás. Nézte a fia izzadt, maszatos arcát, csupasz térdét.

– Fogódzkodj, anya, elvesztettem a nadrágomat! – hamar túl akart esni a fejmosáson. – Tudod, beázott a csónak, folyton ki kellett borítani, Emília sportszatyra is elúszott! Odafelé még megvolt a gatyám, erre biztosan emlékszem, csak aztán… – bátortalanul abbahagyta a mondatot. „Ez a legrosszabb. Ez a szemrehányó hallgatás. Inkább veszekedne!”

– Hát… meghalt az apád – mondta az anyja. – Meghalt. Délelőtt.

Péter karja rándult egyet, mozdították az izmot a savak. Más nem történt. Állt; várta, hogy belehasítson a testébe valami fájdalom, hogy sírásra, esetleg üvöltésre torzuljon a szája, hogy nyíljon meg alatta a föld, vagy akármi. De semmit sem érzett, az egészséges fáradtságon kívül. Semmit az égvilágon.

„Micsoda nyár” – csak ez járt a fejében.

Váltás

Aki járt mar laktanyában (és ki ne járt volna?), jól ismeri azt a széles, tisztára söpört – általában betonozott – utat, történetünk színhelyét. A főkaputól az alakulótérig tart. Kétoldalt vékony, sóderes csík húzódik mellette, melyről néhány, erre a célra kijelölt katona vesszőseprűvel takarítja el a faleveleket, csikkeket, télen ásóval a havat.

Két nagy, egyforma téglalapra osztja a teret ez a betonozott szalag. Balra a parancsnoki épület, a zuhanyozó és az ebédlő, jobbra a századkörletek. Elöl a kovácsoltvas főkapu, hátul az alakulótér, mögötte a raktárak. Tökéletes, nyugodt szimmetria. Csak az őrszoba bontja meg e szabályos alakzatot, az alakulótér bal hátsó sarkában, elhelyezése nélkülözi a legcsekélyebb mértani rációt is. Akár egy fölvonulási épület, ittfelejtve. Őrségváltáskor a huszonnégy órás szolgálat a parancsnoki épület elől a főúton halad az alakulótérig, majd azon át. Ferde, világosabbra taposott csapás a salakon, mindig arra mennek.

Elég rondán fest a fakó csík a rozsdabarna négyszögben, az innenső oldal kétharmadától vezet a bal oldal háromnegyedéig, még jobban hangsúlyozza az őrszoba odavetettségét. Péter egyszer fölsöpörtette az újoncokkal ezt a sávot, de hiába, másnap megint arra ment az őrség. Pedig csak kicsit kellene kerülniök, s akkor a főút végétől a négyszög bal sarkáig az alakulótér felének átlóját követné a csík, mindjárt rendesebben nézne ki. Mikor Péter volt az őrparancsnok, erre vezette az embereket. De egy

fecske nem csinál nyarat. Azért ne higgyük, hogy őt olyan nagyon foglalkoztatta ez a dolog, csak néha jutott eszébe. És

Bevezetésnek ennyi elég is. Térjünk a tárgyra, azazhogy a június huszonhetedikei események ismertetésére. Ezen a napon – mint mindig – Bucsai Péter őrvezető hatkor kelt. Kiment a hálóból, megmosakodni. Hosszan csurgatta magára a vizet a széles betonvályú fölött, jólesett. Gondosan megborotválkozott, tudta, ma Szűcs őrnagy lesz az üti, s nem akarta, hogy probléma legyen a gyufázásnál.

Felöltözött, összekészítette a hátizsákját, a sisakját, meg ami kell. Aztán ült egy kicsit az ágya végén, a vason. Lóbálta a lábát.

– Ta, tirara-taratíra, tíí, tarara-taratííí! – kürtöltek odakinn. A hálóban óriási röhögés tört ki. Péter is nevetett. „Mostantól vidám lesz az élet” – gondolta. „Trombitaszó, muzsika…”

Levonultak az ebédlőbe. Isten tudja, miért, itt ebédlőnek hívják az étkezdét, pedig reggelizni és vacsorázni is ott kell. Tégla formájú hodály, kecskelábú asztalokkal, fényesre ült padokkal.

Negyed nyolckor Péter teljes felszerelésben, karján a vörös őrparancsnoki szalaggal, átment a második zászlóaljhoz, az őrszázadért. A rend kedvéért kicsit üvöltözött az ügyeletessel: „Miért nincsenek kész az emberei, mindjárt fél nyolc!”, de ez mindig így szokott lenni, azért épp időben odaértek az ácsorgóhoz.

Ácsorgónak a parancsnoki épület előtti térséget nevezik, ahol a váltás reggelente fölsorakozik. Mindenkinek fehér vonal jelöli a helyét, akár egy teniszpályán. Hármas oszlopban az őrség, előttük a két felvezető, az őrparancsnok, mögöttük a hadtáp és az ügyeletesek. Oldalt a füvön a zenekar.

Hát, furcsa egy zenekar volt az! Az elvonuláshoz mindig a Rákóczi-indulót fújták, előírás szerint. De naponta más hangszerelésben. Különösen azóta szemtelenedtek el a zenészek, mióta kürtösszolgálatot kellett állítaniuk. Erre hivatkozva – „szolgálatban vagyok!” – néha csak egy trombitás, a klarinétos meg a dobos jött le az őrségváltáshoz. Egyszer az is előfordult, hogy kizárólag a nagydob és a cintányér szolgáltatta a zenét, akkor kitört a botrány, parancsba kapták: legalább öt hangszernek kell szólnia. De hát a Rákóczi-induló öt hangszeren se játszható el.

Ezen a napon véletlenül egészen rendes zenekar álldogált a füvön. Igaz, hogy most meg a dobos hiányzott. „Ez se rossz – gondolta Péter. – Induló dob nélkül…”

Fölhangzott az *Elöljáró érkezik* című kürtjel. Péter vigyázzt vezényelt, és ment jelenteni Szűcs őrnagynak. Mondta a szolgálati szabályzat által előírt szöveget, és azt gondolta: „Éjszaka is ellenőrizni fog nekem ez a rohadék.”

Szűcs őrnagy ellenőrizte az őrség létszámát, felszerelését, egészen odáig, hogy van-e víz a kulacsokban. Már ez se volt némi ordítozástól mentes. Péter szívta a fogát, ilyenkor az ügyeletes tiszt minden epés megjegyzése személy szerint őneki szólt, az őrparancsnok felelős az embereiért. Tűzött a nap, fölforrt az agyuk, dőlt róluk a víz.

Kezdődött a gyufázás. Szűcs őrnagy mindig ezt csinálta, ha ő volt az üti. Egy gyufaskatulya élét végighúzta az arcokon, s akinél sercegett, azt máris elzavarta borotválkozni. Telt az idő, lassan, kegyetlenül lassan. Futva érkeztek vissza a kipécézettek, ismét végigszántotta arcukat a doboz, utána beállhattak a sorba. Péter topogott – már amennyire vigyázzállásban ez lehetséges –, átkozta az őrnagyot, a katonákat, az egész világot. Ha ő meg tud úgy borotválkozni, hogy ne sercegjen, miért nem tud a többi? Különben is, mire való ez az egész bohóckodás!

Lukács jött vissza utoljára, szalmaszőke, szomorú szemű, hórihorgas fiú. Fújtatva tisztelgett. De Szűcs őrnagy fölemelte a skatulyát…

Újabb tíz perc telt el, mire Lukács másodszor is visszatért, vörösre vakart arccal, és beállhatott a sorba. A nap ezalatt szünet nélkül ontotta gyilkos sugarait a váltás fejére, nyakába.

Végre-valahára felhangzott a Rákóczi-induló (dob nélkül), s megkezdődhetett az elvonulás. Péter a menet élére állt, szépen rákanyarodtak a betonútra, indultak az alakulótér felé. Az őrnagy pedig a bal oldali sódercsíkhoz ment. Kis betonlapocska volt itt, az ügyeletes tiszt helyét jelölte. Az őrnagy rálépett, tisztelgett, várta, hogy elhaladjon előtte az oszlop, vigyázzmenetben, „balra nézz!”-ben, ahogy kell. Ámde

Ekkor váratlan események vették kezdetüket. Mert Péternek hirtelen eszébe jutottak a tegnapi parancsok, a laktanya hős névadója… Elsápadt, gépiesen vezényelt:

– Vigyázz! Balra nézz!

A katonák döngve verték a díszlépést, állukat mereven balra vetve adták meg a tiszteletet az ütinek. Eddig még minden rendben ment. „György Bálint az ezredparancsnok – gondolta. Péter. – Ha betartom a parancsát, abból nem lehet nagyobb baj. Na, hát akkor…”

– Jobbra nézz! – kiáltotta Péter, és. elsőként fordította a megadott irányba a fejét. A katonák nem értették, de teljesítették. Azt hitték, hogy arra jött valamelyik magasabb elöljáró, ám az égvilágon senkit se láttak.

– Balra nézz! – kiáltotta Péter.

Ez már sok volt. Az oszlop összetorlódott, zsongás támadt a sorok között, megálltak. Péter azonban ment tovább, katonásan, vigyázzban, majd amikor már húszméternyire volt az őrnagytól, harsány „pihenj!”-t vezényelve abbahagyta a díszlépést, ballagott az alakulótér felé. Aztán, hogy nem hallotta maga mögött a többieket, visszanézett, és megtorpant. A zene abbamaradt.

Kuszált tabló. Az út közepén, egy csomóba verődve az őrség tagjai. A betonlapon az őrnagy, döbbent arccal, még mindig tisztelgésre emelt kézzel. A füvön pedig a dobtalan, vigyorgó zenekar.

Az őrnagy magához tért, nagyot ugrott:

– Mi ez? Mit csinál, maga idióta! – az üvöltés visszhangzott a parancsnokság és a zuhanyozó épülete között. – Futásban ide hozzám!

Péter a melléhez emelte a kezét, és odaszáguldott. Tisztelgett:

– Őrnagy elvtárs, jelent…

– Lecsukatom! – ordította az üti. – Szórakozik??? Összevissza vezényel! Megbolondult? Agyára ment a meleg? Mi???

– Jelentem, én…

– Ne magyarázza meg, katona! – bömbölt az őrnagy. – Vigye vissza a csűrhéjét, és ismételjék meg az elvonulást!

– Őrnagy elv…

– Nem hallotta a parancsot? Indulás!

– Értettem – nyögte Péter. „Szűcs nem tud semmiről… De hátha György Bálint ott csücsül az ablakban, és figyel, ahogy szokott! Most mit csináljak?”

„Jól nézünk ki – gondolta Lukács. – Egy perc nyugtunk se lesz az őrszobán.”

Csak a zenekar élvezte a dolgot. Volt bizonyos kölcsönös megvetés a zenészek és a tényleges tisztek között. Ebből következően az előbbiek

most úgy röhögtek hangszereik mögött, majd elestek. Mindezt olyan ügyesen csinálták, hogy az üti nem vette észre, ám az emberi nevetés természetéhez tartozik, hogy ilyenkor jelentős mennyiségű levegő távozik a szájból, szakaszos rohamokban. Sajnálatos módon a tubás őrmester nem tartotta elég messzire szerszáma fúvókáját az ajkától, s ennek következtében valamelyik léglöket megszólaltatta a hangszert, halk bődülés jött ki belőle: baouuu… A tuba eme jeladása pedig az őrség szilaj röhögését szabadította föl.

– Kuss! – kiáltotta az őrnagy, mikor szóhoz jutott. Erre csönd lett, de csak egy pillanatra, mert

– ŐRSÉG! A VONALNÁL SORAKOZÓ! – vezényelt Péter, aki időközben visszatért a helyére. – Kérek engedélyt az elvonulásra!

– Rendben van – morogta az őrnagy. – De ez most már szabályos legyen, mert különben… – úgy nézett körül, mintha valakit mindjárt hasba rúgna.

Másodszor is fölhangzott a Rákóczi-induló (dob nélkül), rákanyarodtak az útra, s kezdődött elölről az elvonulás. Az üti újra ott állt a helyén, a bal oldali sódersávon, a kis szürke betonlapon.

Péter most már nem is sápadt, hanem egyenesen hamuszínű volt. Vezényelt:

– Vigyázz! Balra nézz!

Aztán, öt másodperc múlva:

– Jobbra nézz!

A katonák már röhögtek.

– Balra nézz!

Megint összetorlódott a menet, az induló nyávogó hangzavarrá változott.

– Állj! – üvöltötte az őrnagy.

A katonák az út közepén, mintha buszra várnának. Néhányan szabályos „jobbra nézz!”-t, „balra nézz!”-t csináltak többször egymás után. Akár a bólogató lovak. És itt is, ott is gyöngyözött a nevetés.

Az őrnagy majd fölrobbant:

– Egyes számú felvezető, hozzám!

Az illető – testes parasztfiú – nem hallotta abban a zsivajban. Erre az őrnagy óriási levegőt vett:

– Kuss!!! Egyes felvezető, hozzááám!

Néma csönd. Csak a felvezető bakancsa csattogott a betonon.

– Őrnagy elvtárs, egyes felvezető, jelentkezem!

– Átveszi az őrséget – mondta az őrnagy. – A korábbi jelszó érvénytelen, mindjárt megkapja az újat. Az őrparancsnokot a fogdába kíséri, további utasításig ön a felelős az őrségért. Megértette? Egy-kettő, vezesse el az őrséget!

– Értettem.

Pétertől elvették a fölszerelését, fegyvertelenül kellett beállnia az oszlop végére, két honvéd közé. Ilyen se volt még! Hogy az őrség rögtön fogdást vigyen magával!

Harmadszor kezdődött az elvonulás a dobtalan indulóra a felvezető vezényletével. De most már be is fejeződött. Szabályszerűen leverték a vigyázzt az ütinek, egyetlen „balra nézz!”-ben (mint mindig), végigmentek a főúton, majd át az alakulótéren, a kitaposott, ronda csapáson.

Péter a fogdába került, az őrszoba hátulsó folyosójára. Végeredményben nem túl messzire az őrparancsnoki helyiségtől, ahová eredetileg készült. A katonák szótlanul indultak ki az őrhelyekre, ijedt volt a hangulat, senki se tudta, mi lesz ebből. Péter pedig leült a priccsre, és a történteken gondolkodott. Hogy azonban az eseményeket a maguk eredeti mivoltában megértsük, tudnunk kell az

EZREDPARANCSNOK-VÁLTÁSRÓL. A laktanyában már hónapok óta szájról szájra járt a hír, hogy elmegy az öreg. Ha valamely közösségben a beosztottak *öreg*-nek nevezik a vezetőt (igazgatót, osztályvezetőt, műhelyfőnököt, ezredparancsnokot), annak általában semmi köze sincs az illető életkorához. Kifejezhet megbecsülést, szeretetet, de ugyanúgy megvető fintort is, minden a körülményektől függ. Barabás alezredest viszont csak azért hívták öregnek, mert tényleg az volt. Koravén. Harmincévesen negyvenötnek látszott, mikor betöltötte az ötvenediket, legalább hatvannak.

Itt született, a kisváros mellett, egy tanyán. Negyvenöt után került a sereghez, közvetlenül az eke mellől. Úgy érezte, szükség van rá, hát ment.

Nem volt jó katona, de rossz se. Pontos, engedelmes. Sosem hisztériázott a beosztottaival, megkövetelte a szükséges fegyelmet, „szabál

az szabál!” – mással nem törődött. Felettesei és tisztjei szeretettel Imre bácsizták a magánérintkezésben, a háta mögött pedig: „az öreg.”

Barabás az egyenruha ellenére ízig-vérig paraszt maradt. Nem költözött be az őt megillető tiszti lakásba, hanem vett egy házat a város szélén, nagy kerttel, ott lakott, magában. Sose nősült meg, az asszonyokról néhány ifjúkori csalódása miatt elég rossz véleménnyel volt. Azért mégsem élt egyedül, két kutyája, egy macskája, három süldő malaca, számtalan tyúkja és libája kitűnő társaságot biztosított neki. Régebben még lovat is tartott.

Néha megkért egy-két katonát, hogy jöjjön el hozzá kapálni, gyümölcsöt szedni, s mindenki szíves-örömest ment, mert az öreg bőséges eszem-iszommal, utána pedig éjfélig tartó kimenővel jutalmazta az ilyesmit.

Talán ez az egyetlen, ami miatt Barabás nem örült a nyugdíjnak. Elmaradnak a békés vacsorák a szilvafa alatt, pedig olyankor egy kicsit ő is húszévesnek érezhette magát a legények között.

Hát… az időnek nincsen parancsnoka, annak senki se mondhatja, hogy visszakozz!

Június végétől kerül hivatalosan nyugállományba, de hogy az új ezredparancsnok már három héttel előbb megérkezett, az öreg alig járt be a laktanyába.

Kiment autóval

György bálint alezredes elé az állomásra. Zömök, fekete, szemüveges emberke volt az új parancsnok, hebegő-hadaró beszédű. Az öreg üdvözölte, betessékelte az autóba:

– A lakáshoz visszük, jó?

– Inkább a laktanyába! – mondta György Bálint. – Látni akarom, hova kerültem.

– Hát jó – az öreg vállat vont. – A laktanyához, Gábor fiam! – intett a sofőrnek.

Egész úton hallgattak. „Mitugrász” – gondolta az öreg.

Bekanyarodtak a laktanyába, a parancsnoki épület előtt fékezett a kocsi. Kiszálltak.

– Nem helyes, hogy fiamnak szólítja a sofőrt! – mondta György Bálint. – Ez bizalmaskodásra adhat okot.

Az öreg mosolygott. „Szarjancsi.”

Ebben a szellemben telt el a nap. György Bálintnak semmi se tetszett, tízpercenként kioktatta az öreget a szolgálati szabályzat egyes rendelkezéseiről, a titkos iratkezelés előírásairól, és még sok mindenről.

Az öreg békésen tűrte, egyik fülén be, a másikon ki. „Új seprű…” – gondolta.

György Bálint már aznap délután eligazítást tartott a tiszteknek. Igyekezett nagyon katonásan viselkedni, tudta, hogy az első benyomás a legfontosabb. Rövid beszédet tartott, melyet így fejezett be:

– Én szeretem a rendet, a fegyelmet. Szigorú vagyok, de tudniuk kell, nem azért küldtek ide, hogy szórakozzam, hanem hogy rendben tartsam az ezredet.

Mikor György Bálint kiment, az öreg hunyorított, hogy még maradjanak. Hallgatózott, s amint megbizonyosodott, hogy az új parancsnok már leért a földszintre, azt mondta:

– Emberek, én elbúcsúzom. Ne gondoljanak rám haraggal, és néha látogassanak majd meg. Mindig szívesen látom önöket a házamban – kinyitotta a páncélszekrényt, saját főzésű szilvapálinkát vett elő, s az üveg körbejárt. „Még jó, hogy ezt nem találta meg!” – gondolta elégedetten.

A tisztek sorra kezet ráztak vele, aztán rágyújtottak, békés beszélgetés kezdődött. Mellesleg felköszöntötték Szűcs őrnagyot is, a neve napja alkalmából. Ami csak egy hét múlva lett volna időszerű, de Szűcs másnaptól szabadságra megy, a névnap pedig szent dolog, nem maradhat el.

Kicsit becsíptek, kinyitották az ablakot. Látták, hogy György Bálint odalenn a főúton két közkatonával veszekszik.

– Kezdi már a rendcsinálást – mondta Szűcs őrnagy.

– Azért küldték ide! – gúnyolódott a hadtápfőnök.

– Meg egy darab! Kidobták a minisztériumból! Mindenki tudja!

– Hát hiszen, fogalmazás kérdése – dünnyögte az öreg. Az üveg alját bámulta. „Jövőre jobban kiérlelem…”

Három hétig hivatalosan még ő volt az ezredparancsnok, de hagyta, hadd intézkedjen helyette György Bálint, ezen a néhány napon semmi se múlik. György Bálint pedig

INTÉZKEDETT. Először a bútorait hozatta le Pestről, aztán a két gyerekét meg a feleségét. Sovány, sápadt asszony volt Györgyné, törékeny alakját mélabú

és migrén lengte körül. Arcán enyhe, örökös szemrehányás.

Körbejárta a lakást, nézte a falhoz tolt bútorokat, az összecsavart szőnyegeket.

– Na! – kezdte György Bálint. – Mondj már valamit!

– Mit mondjak? – kérdezte az asszony tompán.

György Bálint otthagyta, kiment a konyhába. Az ajtó élesen csukódott.

Kivett a jégszekrényből egy üveg sört, letépte róla a nyitóval a kupakot, egy hajtóra itta ki. Aztán leült a sámlira, kezében a hűvös, üres üveggel.

Pézsmapatkány…

Így hívták a háta mögött a minisztériumban. Már egy éve mindenki arról susogott, hogy Pézsmapatkányt lehelyezik valamelyik isten háta mögötti alegységhez. De ő nem hitte, egyszerűen nem hitte el. Kizárt dolog, hogy ennyi év után, csak úgy…

És mégis. Behívatták, közölték vele. Tíz percbe se tellett az egész. Három napig nem merte elmondani otthon. Aztán egy jól sikerült este végén (moziban voltak, *Az éden aranya*, utána beültek egy presszóba, két konyak, két szóda, és akkor…) csak kibökte.

Elza nem szólt semmit. Az volt a legrosszabb. Csak nézett, nézett, maga elé.

– Áh… – György Bálint a földre engedte az üveget. Fülelt. „Mi a fenét csinálhat ott bent?”

Semmi nesz.

György Bálint nem bírta tovább, fölugrott, benyitott. Az asszony az ablaknál állt, nézett kifelé. A laktanyaudvar. Négy-öt katona söpri a főutat.

– Elintézted a gyerek átíratását? – kérdezte aztán az asszony.

– Elintéztem. Beszéltem az iskolaigazgatóval, minden rendben.

– Minden rendben – ismételte az asszony.

– Most mit akarsz? – kiáltott rá.

– Semmit – mondta az asszony. – Ne ordíts.

Megint a csönd.

– Elintézted a telefont? – kérdezte az asszony.

– El.

„Minden el van intézve” – gondolta György Bálint.

– Be kell mennem – mondta György Bálint. – Ebédre visszajövök.

Az asszony nem szólt semmit, biccentett. György Bálint pedig kifordult a szobából, s ment a laktanyába. Ment, és arra gondolt, hogy

Szégyen, gyalázat! Örülnöm kellene! Hiszen katona vagyok, nem pedig hivatalnok. Itt a helyem; mindig is itt lett volna, az alegységnél.

Na persze, már megszoktad az íróasztalt, a kényelmet, a mozit és a villamost. Személyes sértésnek veszed, ha…

És a többiek? Miért éppen engem?

Mit törődsz te a többiekkel? – torkolta le saját magát.

– Század, vigyázz! Balra nézz! – egy csapat katona haladt az úton, a gyakorlótérről jöttek. Porosan, piszkosan, izzadtan. György Bálint elmosolyodott, büszkén emelte tisztelgésre a kezét.

A parancsnoki épületben leült az íróasztala mögé. Aztán fölpattant, és sietett kifelé. Mindjárt ebédidő, megnézi a sorakozót.

A századok az ebédlő előtt gyülekeztek, hármas oszlopokban. Az ügyeletes tiszt jelentést kért, majd egymás után bevonultak a katonák, tolakodva, lökdösődve.

„Mennek zabálni… – gondolta György Bálint. – Mint a csorda, a vályúhoz.”

Katonásabbá kéne tenni. Megadni a módját. Nem így, akár az állat!

„Ki kell találnom valamit.”

Visszaemlékezett arra az időre, amikor ő volt újonc; támadt egy ötlete. Magához hívatta az ezredzenekar vezetőjét, parancsba adta neki, hogy az ébresztőt, az étkezéseket és a takarodót mától kürt jelezze, a szolgálati szabályzatban előírt dallamokkal. A zenekar köteles kürtösszolgálatot állítani erre a célra. Ugyanezt közölte helyetteseivel és a politikai tisztekkel is.

Este személyesen ellenőrizte, hogy betartják-e a parancsot, a vacsoránál. A katonák csodálkozva nézték az ott ácsorgó trombitást, s amikor felhangzott a kürtjel, elnyomta a röhögés. Az üti csak üggyel-bajjal tudott csöndet teremteni.

„Barmok!” – gondolta György Bálint. Intett a kürtösnek:

– Megismételni!

A katonák most némán, tátott szájjal figyelték:

– Ta, tirara-taratíra, tíí, tarara-taratííí!

György Bálint este az ablakból elégedetten hallgatta a takarodót, az *Il silenzio* dallamát. „Szépen fújja” – gondolta. Ám ekkor a legénységi körletek felől füttykoncert hallatszott. György Bálint bevágta az ablakot.

– Na… – mondta a felesége. – Kitöröd.

– Gatyába rázom ezt az elkanászodott bandát, ha addig élek is – sziszegte György Bálint a sötétben. Másnap reggel, amikor belépett a laktanya kovácsoltvas főkapuján, támadt még egy ötlete. A kapu fölött félköríves tábla:

ZIRNYI MIKLÓS LAKTANYA. Odalépett a kapuügyeleteshez, aki ijedten tisztelgett, és jelenteni akart.

– Pihenj – intett neki György Bálint barátságosan. – Mondja meg nekem, hogy ki volt Zirnyi Miklós?

A katona gondolkodott.

– Na, bátran!

– Hát… róla nevezték el a laktanyát.

– Na jó. De mit csinált, mikor élt?

– Én… – a katona rémülten pislogott.

György Bálint otthagyta. A parancsnoki épület földszintjén volt egy szürkére festett ajtó, ez állt rajta: EZREDMÚZEUM. Előkerestette a kulcsát, bement.

Rémes dohszag, félhomály. Fölkattintotta a villanyt. A falakon fényképek, alattuk üvegvitrinekben fegyverek, zászlók, a laktanya kicsinyített mása gyufaszálakból. Az ajtónál a Zirnyi Miklós emléksarok. György Bálint gondosan elolvasta a kiírást.

Zirnyi Miklósnak semmi köze sincs a szigetvári hős Zrínyi Miklóshoz, kivéve, hogy ő is hős volt: 1944-ben a németek agyonlőtték.

Egy fénykép. Zirnyi Miklós bajszosan, sapkával a fején néz le róla. Alatta az események részletes leírása. György Bálint elképzelte a kivégzést, mormolta a hős utolsó szavait: „Halál a fasisztákra! Éljen a szabad Magyarország!” – s egy pillanatra saját magát gondolta Zirnyi Miklós helyébe.

„Halála tizedik évfordulójára az ezred pártalapszerve Zirnyi Miklós emlékkövet leplezett le” – olvasta György Bálint.

– Emlékkő – dünnyögte, és kiment a múzeumból.

Csak hosszas keresés után találta meg, pedig ott volt, a főút jobb oldalán. Sárga, kúpos terméskő, vésett fölirattal. Eltakarták a köréje ültetett bukszusok.

– Nem tudják, hogy kicsoda! – mérgeset fújt.

Összehívatta a tiszteket, és két parancsot adott:

1. még a délelőtt folyamán valamennyi századnál tartsanak politikai foglalkozást, ismertessék Zirnyi Miklós életét és halálát,
2. mától kezdve minden – az emlékkő előtt elhaladó – katona, akár önállóan, akár alakzatban, köteles megadni a kőnek a hősi emlékművet megillető tisztelgést.

Tudni kell, hogy a szolgálati szabályzat (az a szótárnyi, vörös könyvecske) előírja, mikor köteles a katona tisztelegni. A számos eset között szerepel az is: *hősi emlékmű* előtt. Az emlékkő nyilvánvalóan e kategóriába tartozik.

– Nagyon csodálkozom, hogy az ezred tisztikara idáig nem törődött ezzel – mondta György Bálint. – Tartozunk ennyivel a laktanya hős névadójának!

Fél órán belül az ezred teljes állományának kihirdették György Bálint parancsait, és megkezdték a politikai foglalkozásokat. A katonák örültek, mert eltelt vele a délelőtt, s még mindig jobb a tanteremben üldögélni, mint gázálarcban laposkúszni, vagy alaki gyakorlatokat végezni, hogy a legkínosabb foglalatosságokat említsük.

Mindez június huszonhatodikán történt, egy meglehetősen forró nyári napon, melyet – amint erről már szó került – egy még sokkal forróbb követett. De ne ugorjunk ekkorát. Folytassuk ebéd után, amikor György Bálint ezredparancsnok odatolta az íróasztalát az ablakhoz, hogy ülve is lássa az emlékkő előtti térséget. Egyelőre senki nem jött arra, a tiszti és legénységi ebédlőben körülbelül ekkor fejezték be a második fogást. Itt a sertéspörköltet, ott a babgulyást.

Aztán hirtelen… György Bálint fölpattant. Egy közlegény az úton. Fütyörészve. Odaér a bukszusokhoz, elhalad mellettük… Nem tiszteleg!

György Bálint fogta a telefont, leszólt a kapuügyeletesnek, hogy küldjék föl hozzá azt a katonát.

Egy óra alatt huszonhétszer csöngött a telefon a kapusfülkében, huszonhétszer verte föl a parancsnoki épület csöndjét György Bálint érces hangja, huszonhét ember kapott súlyos büntetést. Nemcsak sorkatonák, tisztek is!

– Ha mi, tisztek sem tartjuk be a parancsot, mit várhatunk a közlegényektől? – vágta Áron százados szemébe. – Értjük egymást?

– Értjük – mondta Áron százados. „Fújd föl magad!” – gondolta.

Elterjedt a hír, hogy most nem ajánlatos a főúton mászkálni. Ennek folytán estig mindössze hatszor telefonálhatott az ezredparancsnok.

Sötétedés után már bátran járkáltak az emberek arrafelé, „úgyse látja". Ámde György Bálinton nem lehetett kifogni, előhozatott a fegyverszobából egy infrás távcsövet. Ez a műszer arra szolgál, hogy éjszakai harcok esetén megkönnyítse a tájékozódást. Az ember csak belenéz, s majdnem olyan tisztán lát, mint fényes nappal.

Fél tucat újabb büntetés kiosztása után György Bálint elégedetten indult hazafelé. „Ez lesz a legrendesebb ezred az országban!" – gondolta.

A felesége az ágyban feküdt, nyitott szemmel.

– Azt se kérded, hol voltam? – bökte ki György Bálint.

– Hol voltál?

György Bálint nem felelt. Hányta le magáról a ruhát. Úgy tervezte, hogy elmeséli a feleségének, mit végzett; útban hazáig már meg is fogalmazta a mondatokat, de most elment a kedve az egésztől.

– Ne csapkodj – mondta az asszony. – Fölébrednek a gyerekek.

Még az történt ezen az estén, hogy Szűcs őrnagy

A FELESÉGÉVEL ÉS A KISFIÁVAL MEGÉRKEZETT A NYARALÁSBÓL. Jókedvűen, barnán. Bőrén a napozás illata, szájában a szabadság ízei. Lerakta a bőröndöket az előszobában.

– Készítsek valamit enni? – kérdezte a felesége.

– Anyu, nekem! – ugrált a fia.

– Én nem kérek. Inkább innék valamit – Szűcs őrnagy a konyhaszekrényben kotorászott.

– Nincs itthon semmi – mondta a felesége. – Menj át Áronékhoz, náluk mindig akad!

Szűcs őrnagy tehát kiballagott a lépcsőházba, becsöngetett Áronékhoz, a szomszédba. Negyedóra múlva, elég lehangoltan érkezett vissza.

– Mi volt? – kérdezte a felesége mosolyogva. – Szilva? Cseresznye? Konyak?

– Sör.

– Van valami baj?

– Holnap én leszek az üti – morogta Szűcs őrnagy. – Ez is jól kezdődik.

– Még mit mesélt, mi újság idehaza?

– Semmi. Azt mondta, elég nagy marha az új ezredpéká.

– Marha? Miért?
– Nem tudom. Azt mondta, majd holnap meglátom.
– Akkor feküdjünk le, korán kell kelned. Ha egyszer te leszel az üti!
Másnap – ama bizonyos június huszonhetedikén – reggel hat óra tájt Szűcs őrnagy már a fürdőszobában borotválkozott. Szerette húzogatni az arcán a pengét, beszippantotta a szappanszagot, fütyörészett, dudorászott, irtó hamisan. Fölvette khakiszínű gyakorlóruháját, és megreggelizett a konyhában. Mire a felesége fölébredt, indulófélben volt.
– Már mész? – kérdezte az asszony, óriásit ásítva.
– Szia.
Azt hitte, ő lesz az első a laktanyában, de tévedett, az ezredparancsnok már bent volt.
– Nagyon helyes, őrnagy – mondta neki. – Szeretem, ha a tisztjeim időben érkeznek a szolgálatra. Figyelmeztetem, hogy én ellenőrizni szoktam az ügyeletes tiszt tevékenységét! Én szigorú vagyok, de tudnia kell, hogy nem azért küldtek ide… – hosszan szónokolt.
A fárasztó lelki fröccstől kellően fölpaprikázva, Szűcs őrnagy hat perc késéssel érkezett az ácsorgóhoz. Ez külön dühítette, szerette a pontosságot, s megkövetelte a katonáktól is. „Eldumálta nekem az időt…”
A váltás szertartása különben a szokott módon zajlott le, néhány embert visszazavart borotválkozni, mint mindig, tudta, ha az elején ráijeszt az őrségre, akkor már végig rendben ellátják a szolgálatot, mert félnek tőle. Sokkal hatásosabb módszer, mint óránként a nyakukra járni ellenőrizni. Igaz, emiatt elterjedt róla, hogy „vaddisznó”, de ez nem érdekelte.
Aztán az elvonuláskor

VÁRATLAN DOLOG TÖRTÉNT. Szűcs őrnagy nem vesztette el a fejét. Azt a halálsápadt őrvezetőt, aki összevissza vezényelt, mintha megbolondult volna, azonnal leváltotta, és a fogdába kísértette.
Mikor az őrség elvonult, Szűcs őrnagy töprengve ballagott a parancsnoki épület felé. „Most mit tegyek? Jelentsem az ezredparancsnoknak? Hisz ez tulajdonképpen szabotázs!”
Aztán arra gondolt, hogy nem jelenti. Mert akkor György alezredes példát statuál, talán hadbíróságra vágja a fiút, ami azért túlzás. „Legegyszerűbb, ha magam járok végére az ügynek.”

Elhatározta, hogy kérdőre vonja az őrvezetőt, miért csinálta? „Adjon magyarázatot!”

Magába merülten lépkedett, majd föllökte Áron századost.

– Már meg sem ismered a szegény embert?

– Szevasz – Szűcs őrnagy mosolyogva kezet fogott vele.

– Mi újság? – kérdezte Áron százados.

– Gyere csak egy kicsit – félrevonta, elmesélte neki az esetet.

– Ajjaj – mondta Áron százados. – Az a szegény srác semmiről se tehet.

– Hogy?

– Világos – biccentett. – Megadta a tiszteletet a kőnek.

– Kőnek???

Áron százados elmesélte a tegnapi eseményeket, György Bálint parancsait.

– Téboly – nyögte Szűcs őrnagy.

– Hát, az – Áron százados a tarkóját vakargatta. – Engem is elkapott, nem tisztelegtem – nagyot fújt. – De még csak ki se látszik az a rohadt kő a bokrokból, nem csoda, ha az ember elfelejti. Tisztelegni, csak úgy, a semmibe!

– Akkor… most már mindig így lesz? Előbb kiveri az őrség a vigyázzt az ügyeletes tisztnek, aztán Zirnyi Miklós emlékének? Balra nézz, jobbra nézz, balra nézz? – mutatta is a fejével.

– Parancs az parancs – somolygott Áron százados –, szabál az szabál, ahogy az öreg mondaná.

Cigarettát vett elő, megkínálta az őrnagyot. Pöfékeltek.

– Erre meg nem gondolt – Áron százados az ezredparancsnoki szoba ablaka felé bökött. – Hogy őrségváltáskor mi lesz.

Szűcs őrnagy a cigaretta füstjét bámulta:

– Az a fiú csak a parancsot teljesítette. Ezek szerint.

Hallgattak. Aztán az őrnagy:

– Most mit csináljak?

– Hát – a százados vállat vont –, semmit.

– De a srác ott ül a fogdában.

Áron százados széttárta a karját:

– Nem hal bele. Néhány nap fogda… édes istenem.

Szűcs őrnagy a fejét rázta. „Azt nem lehet… ilyet nem lehet csinálni!”

Bement az ügyeletes tiszti szobába, fölvette a telefont. Jelentkezett a központ.

– Itt az ügyeletes tiszt – mondta Szűcs őrnagy sóhajtva –, kapcsolja az őrszobát.

Kis szünet után hallotta a kattanást, majd

– Egyes számú felvezető, jelentkezem! – hadarták a vonal másik végén.

– Helyes – bólintott Szűcs őrnagy –, figyeljen rám. Korábbi parancs érvénytelen. Adassa vissza az őrvezetőnek a felszerelését, engedje ki a fogdából. Közölje vele az új jelszót, és mondja meg neki, hogy vegye át az őrparancsnokságot.

Bizonytalan csönd. A vonal recsegett.

– Szóval… ez azt jelenti… tehát… – elakadt.

– Teljesítse a parancsot! – kiáltotta bele a kagylóba Szűcs őrnagy, és letette.

„Őrület” – gondolta. Megtörölte a homlokát, az asztal hűvös lapjára támasztotta a fejét.

Ezalatt az őrszobán az egyes felvezető döbbenten nézett maga elé. Majd fölállt, átment a fogdába, s azt mondta Péternek:

– Megbolondult az üti… azt üzeni, hogy vedd át a parancsnokságot.

– Rendben. Add ide a jelszót.

– Nem is vagy meglepve?

Péter legyintett.

Eltelt a huszonnégy óra, jött a friss őrség, leváltani őket.

– Mi volt az elvonulásnál? – kérdezte Péter az új őrparancsnokot, egy Kő Gyula nevű szakaszvezetőt.

– Semmi. Mi lett volna?

– Hol állt az üti?

A szakaszvezető vállat vont:

– Hát, hol állt volna? A helyén. Illetve… hogy kérded… most jut eszembe, rossz helyen állt!

– Rossz helyen?

– Valami rögtön furcsa volt nekem, de nem esett le, hogy igen, az üti nem arra a betonlapra állt, hanem átment az út másik szélére… – elgondolkodott. Aztán csodálkozva: – Honnét tudtad?

Péter nem bírt válaszolni, mert röhögnie kellett, hosszan, fuldoklóan. „Sikerült megoldaniuk!” – gondolta. Potyogtak a könnyei.

Ha

Az ügyeletes tiszt ezentúl az út jobb oldalára áll, akkor egyetlen „jobbra nézz!” elegendő. Azzal az üti is, meg az emlékkő is el van intézve.

És

Legjobb lesz, ha azt a kis betonlapot mihamarább áthelyezik az út túlsó felére.

Mécs

Halottak napján kezdődött. Péter hét órakor érkezett haza valahonnét, fáradtan, éhesen. Odakint zuhogott az eső. Lehámozta magáról a csuromvizes kabátot, bekiáltott: – Szevasz, anya, megjöttem! – indult a konyhába, hogy egyen valamit.

Furcsa világítás fogadta. A fekete, agyonsikált gáztűzhelyen négy lángocska imbolygott egy kistányéron. Közelebb lépett, csodálkozva nézte. Négy mécses.

– Szerbusz – az anyja ott állt a konyhaajtóban, a félfának dőlve. – Éhes vagy?

– Mi ez? – mutatott a fiú a mécsesekre.

– Halottak napja – mondta az anyja tompa hangon.

Csönd lett. A konyha, mint egy tágas kripta, a síri félhomály reszketett a falakon. Péter érezte, hogy fölgyorsulva verdes a szíve.

– Mire jó ez? – motyogta.

– Ki kellett volna mennünk. Legalább ma.

– Én… – a fiú mentegetőzni akart. Hogy szemináriumi dolgozatok özönében él, hogy holnapután előadást kell tartania a jogtörténeti diákkörön, s még a fele sincs kész, hogy megígérte Emíliának, lefordít neki egy francia közgazdasági szaklapból néhány cikket, már ezt se lehet tovább halogatni. De aztán mégiscsak ott maradt a levegőben az az „én…”. Mert eszébe jutott, hogy az apja temetése óta egyetlenegyszer sem volt kint a temetőben. Képtelen rászánni magát, hogy odamenjen.

– Még meg se nézted a virágtartót – mondta az anyja.

Péter látta maga előtt a tégla formájú betontömbök egyikét, az apró rekeszeket. Ide helyezik a hamvasztottakat. Örök nyugalomra. A sok márványtábla között az apjáé: Bucsai Pál. Elképzelte a tábláról kitüremkedő, leginkább teáscsészére hasonlító virágtartót, amelyet anyja utánjárása és ezer forintja ellenében odaerősítettek az apja rekeszére is. „Most már végképp olyan, mint a többi” – gondolta. Az anyja régebben kénytelen volt a betontömb tetejére tenni az emlékezés virágcsokrait, mintha az ormótlan kődarabban nyugvók összességének szólna.

– Ki akartam menni egyedül – kezdte az anyja –, de nem bírtam rászánni magam, annyira esik. Meg aztán másfél órát zötykölődni a tömött villamoson, sort állni virágért… Ha egyáltalán maradt volna még valami, mire kiérek! Rémes tömeg lehet a temetőkben.

– Ebben az esőben?

– Igen, ebben az esőben! Egyszer van halottak napja az évben.

Hallgattak. Aztán az anyja ellökte magát az ajtótól. Kopogott a lépte a kövön.

– Éhes vagy? – kérdezte újra, s választ se várva, kivette a vacsorát a jégről. A tegnapi rakott krumpli maradékát. Merengve nézte. – Máma rettenetes napom volt, agyonszekált a Bedi.

Péter anyja a Rádióban dolgozott, valami iktatóféleben, legalább húsz éve már. Mióta Péter az eszét tudta, mindig egy bizonyos Bedényi Aladár volt a főnöke. A *Bedi*. Széles e földön az egyetlen ember, aki Péter anyját ki tudta hozni a sodrából.

– De egyszer megdühödök, kitálalok odafent, és akkor megnézheti magát! Olyan fegyelmit kap, hogy még! Azt hiszi a Bedi, hogy neki mindent lehet!

Péter tudta, nem kell válaszolnia, csak szolgálatkész arccal hallgatni az anyja halk, szünetekkel tűzdelt monológját. Mert az anyjának erre van szüksége, nem pedig arra, hogy a Bedi fegyelmit kapjon. Hallgatta tehát, egy kicsit az apja helyett is, akit már csak a négy mécses képviselhetett.

Az anyja óvatosan odébb tolta a kistányért a tűzhelyen, a lángocskák táncra perdültek. Meggyújtotta a gázt, rátette a drótszitát – mely a jénai tál védelmére szolgált, nehogy szétpattanjon –, melegíteni kezdte az ételt.

Szegény apád, hogy szerette a rakott krumplit – mondta elvékonyodó hangon.

– Én is szeretem – dünnyögte Péter.

Az anyja belekóstolt:
– Mindjárt jó lesz.
Forgatta a fakanállal, hogy a teteje is átmelegedjék.
A rakott krumpli nyálfakasztó illata összekeveredett a gyertyaszaggal. Az anyja teleszedte az odakészített tányérokat, s az asztalhoz vitte:
– Ülj le. Egyél.
Villát, kést rakott a tányérok mellé, aztán maga is letelepedett.
– Jó étvágyat.
Péter turkálta az ételt. Az a csámcsogó étvágy, mely a rakott krumpli láttán rendesen rájött, most sehol se volt. Egyre csak a mécseseket nézte.
Ott lobogtak a tányéron. Alig tíz centire a kiürült jénai edénytől. Ha Péter egy kicsit oldalra húzódott, az átlátszó tál mögé került a négy fény, mintha az edényben hunyorognának a vízcseppforma lángok. A néhai rakott krumpli ideiglenes ravatalán. Péter igyekezett elhessegetni ezt a kényszerképzetet. Próbált az evésre összpontosítani.
De nem sikerült. A szeme újra csak odatévedt. Arra gondolt, hogy fölösleges volt a gázrózsa használata, az anyja akár a mécsesek tüzénél is megmelegíthette volna a vacsorát.
– Mi van? Nem ízlik? – szólt rá az anyja.
– De – felelte gyorsan.
– Akkor egyed nekem. Mert kihűl.
Mindig így mondta. „Egyed nekem!” A férjének is, amíg élt.
Péter tehát ette az anyjának a rakott krumplit. Nem túl nagy élvezettel. Képtelen volt levenni a szemét a mécsesekről. Még mindig a melegítésről képzelgett. Szégyellte magát, amiért ilyen hülyeségek jutnak eszébe. Hiszen akárhogy is, az apjáról van szó. Az apjáról, aki meghalt, s rettenetes űrt hagyott maga után.
– Jóllaktam – mondta.
– Azt a pár falatot még edd meg! Ne kelljen kidobnom.
– Nem bírom. Elég volt.
Fölállt, megköszönte a vacsorát. Rosszkedvűen indult befelé.
A szobában lecövekelt az ablaknál, nézte az esőt. Behallatszott a csörömpölés a konyhából, az anyja mosogatott. „Ki kéne mennem törülgetni.”
Végigvetette magát az ágyon, úgy csinált, mintha olvasna, pedig gondolkodott. A gyerekkoráról, az apjáról, az anyjáról, saját magáról,

Emíliáról, életről, halálról.

Teltek a napok. Lassanként elfeledte a mécses-ügyet. Megtartotta előadását a diákkörben a *Code Civil*-ről, Napóleon híres törvénykönyvéről, lefordította Emíliának a cikkeket, túlesett a dolgozatokon. Ment az élet a maga tekervényes útján tovább.

De jó három hét múltán – sötétedett már, mire hazaért, hiába, itt a tél – egy este ismét ott találta a négy mécsest a sparhelton.

„Már megint?”

Mindentől függetlenül, szép látvány. Megrendítő. A tűz, mely életet jelent: evést, meleg szobát. S halált: a kihűlt test végső összezsugorítását akkora adag hamuvá, hogy a szabvány pléhhengerbe töltve épp beleférjen abba a kockányi betonrekeszbe. Ennyi az egész. A tűz szép, még ilyen formában is, porcelán tányéron pislákolva, a sparhelt szélén. Péter bámulta a négy parányi fényességet. „Ha hinnék istenben, hát a tűz volna az.” Odanyúlt az egyik mécseshez, óvatosan megtapogatta a tányérra csorgott viaszt. Meleg, puha, bizsergető érintése volt. Kis golyót gyúrt belőle. Az orrához emelte, élvezte a szagát. Aztán az ajtó felé sandított, s gyorsan visszatette a viaszt a tányérra. „Szentségtörés.”

Aznap nem beszélt az anyjával a mécsesekről.

December végén viszont igen. Mert lassacskán a konyha állandó lakóivá lettek ezek a sztaniolba csavart viaszkorongok. Az anyja tucatszámra vette a háztartási boltban, darabját három-ötvenért. Hetenként legalább egyszer meggyújtotta, ott a sparhelt szélén. Mindig négyet, éppen négyet.

Aztán már a szobában is. Mikor először került a televízió tetejére a kistányér, rajta a mécses-kvartett, Péter nem bírta szó nélkül:

– Anya, mire jó ez?

– Tessék? – az anyja nem fordult oda, nézte a tévét. Az esti mese ment, egy rajzfilm, két bánatos kandúrról. Péter anyja imádta a rajzfilmeket.

– Mire jó ez? – ismételte a fiú hangosabban. Odaállt a képernyő elé, hogy őrá figyeljen az anyja, és a mécsesekre bökött.

– Mire jó? Azt kérdezed, mire jó – mondta az anyja szenvtelen hangon. – Hát, semmire se jó. Eltemettük apádat, ne is beszéljünk róla. Ne gondoljunk rá, igaz? Kész, passz, elintézve!

– Anya, kérlek…

– Mire kérsz? Két éve halt meg az apád, azóta nem tudtál időt szakítani, hogy kimenjél a temetőbe. Rendben van. Ennyit sem ér neked az apád

emléke, hát akkor mire kérsz? Zavar az a négy vacak mécs?

– Mécses – igazította ki Péter gépiesen. De már tudta, nem kellett volna.

– Mécs – mondta az anyja, ellentmondást nem tűrő hangon. – Úgy beszélek, ahogy tudok. Már kértelek, hogy ne javítsad ki a beszédemet. Elhiszem, hogy sokkal okosabb vagy nálam, és a barátnőd, Emília is, ti egyetemre jártok, én meg csak négy polgárit végeztem, de nekem ez már elég lesz, amíg élek. Már nem olyan sok idő.

– Ugyan, anya, hogy mondhatsz ilyet, amikor…

– Ja, és arra is megkérlek, hogy ne szakíts félbe. Én egy buta özvegyasszony vagyok, de úgy gondolom, a szeretteim megérdemlik, hogy néha virágot vigyek a sírjukra, hogy emlékezzek rájuk, és ha nem tudok kimenni a temetőbe, akkor legalább meggyújtsam a mécseket. Apámért, anyámért, a nagybátyámért, a férjemért. A halottaimért. Miért zavar téged?

– Zavar – mondta Péter rekedten. – Ez nem kripta, hanem lakás, és…

– Az én lakásom – szólt közbe az anyja. – Egyelőre. Ha lehet, akkor ne írd elő nekem, hogy mit csinálhatok a saját lakásomban!

– Te is végighallgathatnál engem – Péter keze reszketett, összeszorította. – Komolyan gondolod, hogy ez a megfelelő emlékezés? Fönn a mécses, lenn a rajzfilm, a híradó, a krimi? Ha holnap elüt a villamos, akkor nekem is gyújtasz egyet? Hogy öt legyen?

– Péter! Ne is beszélj ilyeneket…

– Vagy ha te halsz meg – folytatta a fiú elkeseredetten –, akkor azt kívánod, hogy mécseseket égessek érted? Vagy *mécseket,* ha így jobban tetszik! Három-ötven az örökkévalóságnak? Így gondolod?

Az anyja nem szólt semmit. Mereven nézte a képernyőt, a tévéhíradó már a vége felé járt, a sporthíreknél tartottak. Péter csak kis idő múltán vette észre, hogy sír. A válla enyhén rázkódott, arcán csurogtak a könnyek.

– Anya, ne haragudj – odabújt hozzá, megcsókolta. – Bocsánatot kérek.

Zsebkendőt húzott elő, hogy letörülje a könnyeket. Az anyja kivette a kezéből, trombitálva orrot fújt.

Péter átment a szobájába. Járkált, mint akit kergetnek. Érezte, igazságtalan volt az anyjával, de amit mondott, abban igaza van. Hallotta, hogy odaát elkezdődött a film a tévében, s hogy az anyja még mindig hüppög.

MÉCS: MÉCSES. *Főnév.* Ez állt az értelmező szótárban. Szóval, mind a két kifejezés megfelelő. „Olajjal vagy más zsiradékkal töltött edényből és

kanócból álló kezdetleges világítóeszköz. *Szólás:* Eltörött a mécses = elsírta magát.”

Kiderült az is, hogy a mécs francia eredetű szó, *mèche:* lámpabél, gyertyabél, kanóc, gyújtózsinór.

Később befutott Emília. Kért egy szelet kenyeret, még nem vacsorázott. Kimentek a konyhába. Péter anyja utánuk szólt:

– A jégszekrényben találtok libazsírt!

Emília belakott, aztán pusmogtak odakinn, a mécsesek társaságában.

– Mondd, Em – kezdte a fiú –, te jársz a temetőbe?

– A temetőbe?

– Hát… édesanyád sírjához.

– Nem.

– Egyszer ki kéne mennünk. Oda is, meg apámhoz is. Vinnénk virágot.

– Pé, én nem megyek – mondta a lány kis szünet után.

– Miért?

– Csak. Az én anyám meghalt. Nincs a temetőben! Mert ott egy csomó csont van, és nem az én anyám. Tudod? Ami ott kint van, ahhoz nekem semmi közöm – a hangja megbicsaklott. – Érted?

– Na jó, azért mégiscsak az édesanyád sírja az ott!

– Sírja, nem sírja, nem megyek. Ne is haragudj, Pé, ha neked szükséged van rá, menjél egyedül a temetőbe. Én nem megyek.

– Rendben, Em – megsimogatta. – Ne is beszéljünk róla – tette hozzá, mert látta, még néhány szó, és Emíliánál eltörik a mécses. Érezte, félig-meddig behegedt sebben vájkált.

Maga előtt látta az apja sápadt, csonttá soványodott arcát. Összerázkódott. Irigyelte Emíliát: milyen erős, megpróbálja lezárni magában a lezárhatatlant. Amire ő – úgy érezte – soha nem lesz képes.

Éjjel sehogy se bírt elaludni. Hánykolódott az ágyban. Két óra felé fölkelt, s kilopózott a konyhába. A mécsesek még mindig égtek. Mezítláb volt, fázott a talpa, egyik lábáról a másikra állva, dideregve nézte a lángokat.

Hirtelen elszánással nagy levegőt vett, s – akár egy születésnapi tortán – elfújta a mécseket.

Sötét lett. Villanyt gyújtott. A négy kanóc szemrehányóan füstölgött. Péter furcsa nyomást érzett a mellében, fájdalmasat nyögött, s mint az eső, úgy eredt el a könnye.

És akkor végre – kétéves késéssel – vinnyogva, rángatózva a jéghideg kövön, elsiratta az apját. Az édesapját.

Nász

Négyen utaztak a keskeny, másodosztályú kupéban a Balaton felé. Egy fiú, egy lány, egy öregasszony meg egy puffadt liba. Kettesével összetartoztak, előbbiek nászútra, utóbbiak lakodalomba készültek. Bár a liba esetében e kifejezés pontatlan, ő nem készült, hanem vitték, barna füles kosárban.

Az öregasszony mindenáron beszélgetni akart, úgyhogy Agárd tájékán már elég sokat tudtak egymásról, az öregasszony népes rokonságáról, a pesti közlekedés nehézségeiről meg az időjárásról, mely, úgy látszik, kegyeibe fogadta pünkösd vasárnapját.

A liba nagyon szűkszavú volt, unottan bólogatott a kosárban.

Fehérvárnál a lány kiment abba a kis fülkébe, amelynek használata tilos, amíg a vonat áll. Nemsokára visszatért, s tétován integetett a fiúnak, hogy jöjjön ki a folyosóra.

– Pé – mondta neki –, baleset történt.

Muris fintort vágott hozzá, a szája lebiggyedt, ettől kajla kis ráncok jelentek meg kétoldalt, és az állán is. A fiú már sejtette, hogy mi következik. „Baleset történt” + a fent vázolt grimasz = a lány eltört a mosogatásnál néhány tányért, vagy kiégette a vasalóval a blúzát, vagy elvesztette a pénztárcáját, ilyesmi. Apró örömök.

– Mondjad.

– Hát, szóval… De ígérd meg, hogy nem leszel nagyon dühös!

– Em, én sose vagyok rád nagyon dühös. Csak kicsit. Tehát?

– Tehát, nem volt vécépapír – elakadt.

– Na és?

– És papír zsebkendőt akartam elővenni a táskámból, és akkor kicsúszott a kulcs, és beleesett a… – mutatta a hüvelykujjával az irányt.

– Kihorgásztad?

– Nem lehetett, mert rögtön kiesett alul. A sínek közé. Nyúltam utána, de akkor már késő volt.

– Nasszerű – mondta a fiú. Elképzelte Emília szerencsétlenkedését az ülőkén, meg ahogyan búbánatos arccal kémlel a lyukba, s röhögött magában. „Ilyen is csak vele fordulhat elő!”

A kupé meghatározhatatlan színű függönye mögött felvillant a vénasszony arca. Hallgatózott.

– Most mi lesz? – kérdezte a lány.

– Betörünk – mondta a fiú. – Nem hinném, hogy komolyabb zár lenne azon a bódén.

– Lakat – mondta a lány.

– Gá – mondta a liba odabent.

Az öregasszony pedig egyre várta, mikor jönnek már vissza a fiatalok a kupéba, mert az még nagyon kikívánkozott belőle, hogy tulajdonképpen miért is ellenezte ő körömszakadtáig az unokája, a kis Marcsi házasságát a Tóth fiúval. A lakodalomnak – érthető okból – a liba se örült.

Az állomás sárga épületét dundi oszlopok díszítették, tohonya emberre hasonlított. Gömbölyű fedelű kijárata akár egy óriási hátsófél.

Négy ismerősünk a délután sűrűjében, öt óra tájt szállt le a pesti személyről. Kimentek az oszlopok között. Az állomástól jó háromszáz méternyit még együtt haladtak, csak onnét vált szét az üdülőtelepre, illetve a faluba vezető út. Odáig a fiú cipelte a libát, a vénasszony cserébe meghívta őket a lagziba, „jöjjenek át, kedveskéim, de feltétlenül!”. Gondosan elmagyarázta a címet.

– Na, feleség… – mondta a fiú sokat sejtető hangsúllyal, amikor kettesben maradtak.

– Na, férj! – összebújtak. – Most aztán már igazi házasok vagyunk. Öreg házasok!

– Félnapos.

Hamar megtalálták a gyalult deszkákból ácsolt bódét a csiricsáré hétvégi házak között. A kertkapuval nem volt baj, kulcs híján átmásztak a düledező fakerítésen. Körbejárták a bódét.

– Egész rendes – mondta a lány, ám épp az ellenkezőjét gondolta.

– Hát… nem a Ritz Szálló! Nekünk azért jó lesz.

Ormótlan, rozsdás lakat lógott az ajtón.

– Nem akadály – a fiú kés hegyével kiügyeskedte a pántot tartó facsavarokat, ötperces vacakolás után bemehettek. A kis házban sötét volt, meg egy asztal, két fotel, egy ágy, egy szekrény.

– Ablak nincs – mondta a lány.

– Nem baj. Vedd elő az elemlámpát.

Rövid turkálás után:
– Pé… baleset történt.
– Otthon hagytad?
Csönd. Az ajtón beszüremlő fényben derengett a lány arca; a bájos, mindenféle veszekedést eleve kizáró, mulatságos fintorral. A fiú magához húzta, simogatta.
– Ne haragudj, Pé – súgta a lány.
– Nincs… semmi baj. Nászúthoz nem fontos… nem kell lámpa.
Aztán már csak a sodrony nyikorgott.
Mikor a nap eltűnt az égről, hamar lehűlt a levegő. Érezték a bőrükön a tavaszi este lélegzetvételét, betakaróztak.
„Most csináltuk először törvényesen” – gondolta a lány. Mától fogva ez egy államilag jóváhagyott, sőt helyeselt kapcsolat. Reméljük, ettől nem lesz rosszabb. Eszébe jutottak az első, bujkálós szeretkezések. Úgy lopakodtak föl a lépcsőházban, mint a tolvajok, fal mellett. Aztán a kölcsönszobák… Igaz, ezt a bódét is kölcsönbe kapták, három napra, Csilláéktól. „Csakhogy ez rendes, legális kölcsön, amit mindenkinek el lehet mondani, nem afféle titkos, suttyomban szerzett.”
„Szegény anya, biztosan sírdogál otthon. A televízió előtt” – gondolta a fiú. Az anyja az utolsó percig küzdött a házasság ellen. Veszekedett, könyörgött, fenyegetőzött. Hogy gondolja meg, miből fognak élni? De a fiú nem gondolta meg. Van ösztöndíjuk, vállalnak fordítást, korrepetálást, majd csak lesz valahogy. Az anyja kijelentette: őhozzá nem jöhetnek lakni. Akkor albérletet kerestek. „Legalább addig várjatok, míg az egyetemet befejezitek!” De ők már nem akartak várni. Az anyja mindent megpróbált. Elment Emília apjához, a férfi csak a vállát vonogatta, ez a lánya magánügye, ő nem szól bele. Elment Herc professzorhoz, mert tudta, a fiú tiszteli, hallgat rá. „Kedves asszonyom – mondta neki Herc –, maga azt akarja, hogy úgy beszéljek a fiával, mintha apja helyett apja volnék. Kérem szépen, én akkor is csak azt tanácsolhatom neki, hogy vegye feleségül Emíliát. Bár ehhez abszolút nincs szüksége az én tanácsomra. Ez a véleményem, kedves asszonyom. A becsület úgy kívánja, hogy tájékoztassam a fiát az ön látogatásáról. Tegye ön is ezt, és ha lehet, ne haragudjék rám túlzottan.”
– Te, valami perceg itten – bökte oldalba a lány.
Füleltek a sötétben. Halk, de jól kivehető kaparászás: kr-kr, kr-kr, kr-kr.

– A szú – mondta a fiú. – Rágja a házat.
– Szú? – kérdezte a lány aggodalmas hangon.
– Nem volt gyerekszobája, nyitott szájjal eszik. Hallani, ahogy harap, rág, nyel.
– Harap, rág, nyel – ismételte a lány.
– Ne félj. Nem bánt. Ahhoz túl kicsi.
– De rajtam mászik! – kiáltotta a lány rémülten. – Júj!
– Ne hülyéskedj! A szú csak a fában mászkál.
– Hát akkor ez micsoda? – a lány gyufát gyújtott. A vállán tényleg flangérozott egy kis mozgékony, fekete izé.
– Hangya.
– Ide nézz!
– Hű…
Több száz hangya jött-ment az ágyon, az asztal lapján. A lány eldobta a körmére égő csonkot, s fölugrott. Sötét lett, meg éktelen csörömpölés.
– Pé…
– Tudom. Baleset történt.
Újabb gyufák világánál megállapíthatták, hogy Emília az asztal alatt álldogáló petróleumlámpába rúgott bele. Széttört a burája. A fiú az asztalra emelte, meggyújtotta a kanócot. A füstölgő fényben irtani kezdték a hangyákat. A lány lehúzta az ágyról a takarót, óvatos mozdulattal kivitte a ház elé, lerázni. Csakhogy a matracok is tele voltak hangyával. És minden! Csapkodták az asztalt, a falakat, a padlót, tenyérrel és fapapuccsal.
– Egy fejét levágod, hét nő a helyébe – morogta a fiú. A hangyák sehogyan sem akartak elfogyni.
– Még szerencse, hogy nem vörös hangyák – jegyezte meg a lány.
– Miért?
– Mert azok úgy csípnek, de úgy!
– Ezek nem?
– Hát…
– Majd éjszaka meglátjuk – mondta a fiú baljós arccal. És közben durr a szekrény, durr a plafon, durr az ágy.
A lánynak aztán eszébe jutott, hogy az ABC-ben biztos lehet kapni valamit hangyák ellen. A fiú elrohant, talán még nyitva lesz.
Kis ideig egyedül csapkodott a lány a papucsával, míg meg nem unta. Akkor leült az ágy szélére, a hangyák közé. Azok már abbahagyták a riadt

menekülést, észlelvén a veszély múltát. Tették a dolgukat tovább, megfontolt kitartással, beállt a hangyaélet szokásos hétköznapi rendje. A szárnyatlan munkások morzsákat gyűjtögettek, hordták serényen lefelé, kúsztak az ágy lábán a padló réseihez. „Odalent van a boly” – gondolta a lány. Cigarettára gyújtott. És akkor észrevett kettőt, a lámpa mellett az asztalon. Fura pózban, egymáson. „Ezek…”

– Na, itt van! – a fiú lihegve érkezett. – Csak molyirtó volt. Gondoltam, mindegy, ami jó a molynak, miért ne volna jó a hangyának? – Böngészte a használati utasítást: „A MOLYIRTÓ SPRAY-T ÖTVEN CENTIMÉTERNYI TÁVOLSÁGBÓL SPRICCELJÜK A ROVARTALANÍTANI KÍVÁNT FELÜLETRE.”

A lány még mindig azt a kettőt nézte. Úgy látta, mintha a lábuk finoman remegne. De lehet, hogy csak a szeme káprázott.

Hét óra felé járt, odakint már mindent beborított a hideg, rosszkedvű sötétség.

– Gyerünk, mert sose lesz kész! – mondta a fiú. – Te spriccelj, én pedig majd… – fenyegetően lóbálta a papucsot.

A lány levette a flakon kupakját, megnyomta a gombot. Sziszegve dőlt a lyukból a porlasztott méreg. A hangyák tébolyult rohangászásba kezdtek, de hiába. Aratott a gáz és a fapapucs. A lány odasandított az asztalra. A lámpa mellett két szögfejnyi, fekete pacni.

Mindenütt, főleg az ágy alatt, hangyák százai vívták rángatózó haláltusájukat. A molyirtó bűze betöltötte a bódé légterét, a lány spriccelt, a fiú csapkodott, mert még egyre tódultak elő az élők a rejtett nyílásokból.

– Klassz ez a spré! – mondta a fiú. – A szaga kicsalja őket – megtörölte a homlokát. – Gyere, sétálunk egyet. Rájuk zárjuk az ajtót, és mire visszajövünk… – mutatta a tenyerével, hogy kampec.

Maguk sem hitték volna, hogy végül a lakodalomban kötnek ki. A kis Marcsi lakodalmán.

Frissen vakolt, emeletes ház a falu szélén. Palatetős. Vakító fény az ablakok mögött, kihallatszott a vigalom.

– Nesze, te szegény! – a vénasszony félig lerágott csontokkal etette a komondort a kerítésnél. – Látod, Terus néni nem feledkezett meg rólad! – becézte, mint egy gyereket, simogatta. Észrevette a fiút és a lányt. – Hát eljöttek, kedveskéim! Hogy örülök! – bekísérte őket.

Falusi lagzi! Olvasmányai és hallomások alapján valami jelmezes, szertartásos, cigányzenés dáridóra számított a fiú.

Hosszúkás terembe vitte őket a vénasszony, sűrű cigarettafüstbe, zsivajba.

– Pesti kis barátaim! – mondta. – Nászutasok.

– Éljen! – kiáltotta valaki a túlfélen.

Akár egy konferencián, sorba rakott, kecskelábú asztaloknál kosztolt a násznép, vagy harminc ember. A fiú azt hitte, legalább százan lesznek, csalódottan nézelődött. „Népviselet almás.” Sötét öltönyös férfiak, ünneplő kosztümös nők. A menyasszony tiszta fehér esküvői ruhában, a vőlegény fekete frakkban, gomblyukba tűzött szakfűvel: A fiúnak eszébe jutott a jelmezkölcsönző kirakata, majd mindennap elment előtte a Kecskeméti utcán, az egyetem felé.

Az öregasszony leültette őket az asztal végén, tányérokat kerített:

– Van itt minden! Halászlé, marhaperkelt, rántott ponty, libasült, finom sütemény, egyenek, kedveskéim.

„Szegény liba” – gondolta a lány.

– Éljen az ifjú pár! – emelte poharát egy tanár külsejű, szemüveges férfi.

A násznép hurrázott, koccintott, tapsolt, ivott.

A fiú elpirult, készült, hogy megköszönje, amikor rájött, hogy nem róluk van szó. Krákogott, lapátolta magába a méregerős halászlét.

Lakkozott Varia-szekrénysor borította a hosszabbik falat. Parányi íróasztal is volt benne, rajta Tesla magnó, bekapcsolva. Az általános zajongás pillanatnyi szüneteiben hallatszott a divatos tánczene.

Az öregasszony ott állt mögöttük, kétlépésnyire. Figyelte, ahogy esznek.

– Tessék leülni – a fiú át akarta adni a helyét, mint a buszon.

– Maradjon csak! – a vénasszony mosolyogva visszanyomta a székre. Állt, és figyelt. Érezték a hátukon a nézését.

– Szép ez a ház – mondta a lány.

– Meghiszem azt! – bólintott az öregasszony. – A fiam építette, tuggyák, ő kőmíves – a szemüveges férfira bökött. – Ezt adta hozományul a Marcsival.

– Az egészet?

– Persze hogy az egészet! – a vénasszonyból kiböffent a nevetés. A szája elé kapta göcsörtös ujjait. Aztán elkomolyodott, borral, pálinkával kínálta őket: – Hogy jobban csússzék az étel.

Később elvitte a lányt: megmutatja neki a házat. A fiú már degeszre ette magát, iszogatta a bort, bámészkodott.

Akkor kezdődött a menyasszonytánc. A szemüveges kijelentette, hogy eladó a menyasszony. A nagy orrú fiatalasszony addigra már átöltözött, színes kartonruhára cserélte a földig érő, fátylas esküvőit. A férfiak sorban papírpénzeket dobtak egy vázába, és táncoltak a menyasszonnyal. Ennyi az egész. Tom Jones énekelt a magnóról, a táncban összekeveredett a csárdás, a valcer meg a beat-vonaglás.

A lány eközben az emeleti helyiségeket járta a vénasszonnyal, és irigykedett. Négyszobás, jó beosztású ház volt, mindenütt érződött a friss meszelés szaga. Fölül széles erkély húzódott. A lány kihajolt a korláton, innét belátott az alsó terembe. A menyasszony egy hórihorgas, bajuszos férfival ugrándozott, a többiek verték az asztalon a ritmust. „Vígan vannak" – gondolta a lány. És – talán mert fejébe szállt a szesz – nem tudott szabadulni a kényszerképzettől: micsoda riadalom támadna odalenn, ha most egy óriási kéz leemelné a plafont, s bespriccelne a sprével, vagy ütésre emelné a hatalmas fapapucsot.

„Ötszáznál kevesebbet senki se tett" – állapította meg a fiú, nem csekély riadalommal. A férfiak közül már mindenki táncolt a menyasszonnyal, csak ő volt hátra. A nagy orrú lány lihegve, csípőre tett kézzel várt. A fiú érezte, ez most kötelező, nem sértheti meg őket. Fölkelt, ezerforintos összvagyonukból belecsúsztatott ötszázat a vázába, s a násznép dübörgő tapsa közepette fölkérte a menyasszonyt. „Totálkár" – gondolta. Forgott a lánnyal, s közben fogalmazgatta magában, mit mondjon Emíliának. „Em… baleset történt."

Barátkozás

Emíliának Szép Tivadart húzták ki. Azazhogy *Zivatart,* a közgázon mindenki így hívta ezt a kockafejű srácot. Kezdetben – akkor még elsősök voltak – Tivinek szólították a csoporttársai. – Gyerekek, ha egy mód van rá, ne tivizzetek! – kérte, sőt követelte. Így lett belőle Zivatar. Idő múltán a fiatalabb oktatók is rákaptak: – Na, Zápororeső Zivatar, mondjon valamit a bővített újratermelésről!

Emília jóban volt vele, vizsgaidőszakokban állandó telefonkapcsolatot tartottak. Mikor a főbérlő elment hazulról, Emília belopakodott a

nagyszobába, és fölhívta Zivatart. Megbeszélték a buktató kérdéseket, levezették a nehezebb képleteket, félórás telefonjaiktól kiizzadt a kagyló. Péter már röhögött rajta: – Máma megint volt forró drót? – kérdezte esténként. – Ha nem volna telefon, füstjelekkel érintkeznétek, mint az indiánok!

Emíliát ez nem zavarta, Zivatar álmos, kimért hangja megnyugtatta. Mindig együtt vizsgázott vele, kabalából, s ez rendszerint bevált. Örült, hogy éppen őt húzták ki neki. A kalapból. Ugyanis karácsony előtt a csoport elhatározta, hogy ajándékot vesznek egymásnak. Kisorsolták a párokat.

– Mit vegyek Zivatarnak? – kérdezte Pétertől.

– Valami könyvet – mondta a fiú. Lefekvéshez készülődtek, a lány ágyazott, ő meg a vekkert állította be. – Hányra?

– Jó, jó, de milyen könyvet?

– Akármilyet. Hányra mész holnap?

– Nyolcra. Népgazdtervből konzultáció lesz.

„Könyvet nem lehet. Mert ha megvan neki, az kínos.” Próbált visszaemlékezni, milyen könyveket látott Zivatarnál, és akkor rájött, hogy…

– Pé.

– Tessék.

– Mi még sose voltunk Zivatarnál. Azt se tudom, hol lakik.

– Föl van írva a noteszban – mondta a fiú. Összecsukta a könyvét, letette a földre. – Oltok.

Feküdtek a sötétben.

– Pé, találj ki valamit! – kérte a lány.

– Mmm…

– Pé, már alszol?

– Igen! – a fiú kacskaringós műhorkolást hallatott.

– Talán egy szép kerámiát?

– Hülyeség.

– Hát akkor?

– Hát akkor aludjunk, Em – siránkozott a fiú. – Már fél tizenkettő.

– Segítsél! Na, igazán!

– Mit kell ebből akkora ügyet csinálni? Vegyél neki egy… egy… – elakadt.

– Hát ez az!

– Lassan öt éve mindennap találkoztok az egyetemen – mondta a fiú mérgesen. – Neked kell tudnod, mit szeret. Én hatszor láttam életemben!

A fiú a falnak fordult. A lány bámult az ablak bizonytalan négyszöge felé a sötétben. Maga elé képzelte Tivadart. Szögletes vállát, imbolygó lépteit, ritkás bajszát.

„Egyáltalán, hány forintért?” Ha túl drágát vesz, majd azt mondják a többiek, persze, mert igazgató-főmérnök az apja. Nem tudják, hogy apa csak öt-hatszáz forintot ad havonta, az épp az albérletre elég, semmi másra. Ha pedig túl olcsót vesz, azt hihetik, zsugori.

Elaludt. Álmában a KGST-konferencia megtárgyalta az ügyet, és úgy döntöttek: Emília vásárolja meg a Kujbisevi Erőművet Zivatarnak tizenkét havi részletre. De Péter nem akart belemenni, azt mondta, illetlen dolog praktikus ajándékot venni. Aztán az OTP-ben két kezes kellett a hitelhez, és Emília apja lett volna az egyik, de kicsoda a másik? Ez már sose derült ki, mert fölébredt.

Karikás szemmel érkezett a konzultációra. Zivatar elkésett, a terem túlsó sarkába ült. Emília figyelte. A fiú a hóna alatt hozta a füzetét. „Talán egy aktatáska?”

Este megint nyaggatta Pétert, de nem sikerült kisütniök semmi okosat. Eltelt néhány nap, vészesen közelgett a karácsony.

Emília készült a népgazdterv-vizsgára, rendszeresen hívogatta Zivatart. Tán még gyakrabban, mint máskor, remélte, egy elejtett mondatból kitalálhatja, minek örülne a legjobban. Zivatar viszont szigorúan csak a tananyagról beszélt, hiába ügyeskedett Emília, óvatos puhatolózásával csupán azt érte el, hogy kétoldalú tárgyalásaik időtartama megközelítette a hatvan percet. „Nemsokára bevezetik a háromperces telefont, akkor aztán lőttek a forró drótnak… Még szerencse, hogy addigra vége lesz az egyetemnek” – gondolta.

Múlt az idő, dűlőre kellett vinni az ügyet. Emília járta az üzleteket, isteni ajándékokat vett az apjának, a nagyszüleinek, a húgának, Péternek. Csak Zivatar részére nem talált megfelelőt. „Nehéz ügy” – szórakozottan lapozgatta a népgazdterv-könyvet. *A szocialista országok nyersanyagkutatási programja. Felmérik az erőforrásokat.* „Terepszemle!” – gondolta. Remek ötlet.

Rábeszélte Pétert, hogy menjen el vele. Kinézték a noteszból a címet, és késő délután beállítottak Zivatarhoz.

– Telefonálni kellett volna, hogy jövünk – dünnyögte Péter, mikor ott álltak a kopott bérház harmadik emeletén, a gangon.

– De akkor esetleg azt mondja, hogy inkább majd vizsga után, és az már késő – Emilia becsöngetett.

Zivatar nyitott ajtót. Az inge fölgyűrve a karján, a derekán piros pettyes kötény.

– Szevasztok – csodálkozott. Vizes tenyerét a köténybe törülte. – Hát ti?

– Erre jártunk – mondta Emília. – Gondoltuk, fölugrunk. Nem zavarunk?

– Én éppen… gyertek be.

Vezette őket, végig a sötét, hosszú előszobán. Odabent szólt a magnó, irtó hangosan.

– Üljetek le – mondta Zivatar. Tépkedte a bajszát, szokása szerint. „Addig rángatja, míg egyszer a kezében marad” – gondolta Emília.

Péter nézelődött. „Biztos leválasztott lakás.” Egy szoba volt, de az hatalmas. Középen négyszögletes, régimódi asztal, hat hosszú derekú székkel. A sarokban barnára politúrozott ágy, a hosszabbik falon zsúfolásig telt könyvespolcok. Az ablak alatt két terebélyes hangfal ontotta a zenét, tökéletes sztereofóniában.

Zivatar az ajtónál állt, karba tett kézzel.

– Hát, mi újság? – kérdezte.

– Semmi.

Zivatar zavartnak látszott. Mintha várta volna, hogy végre kibökjék: mit akarnak?

– Csak úgy feljöttünk – mondta Emília.

– Barátkozás céljából – tette hozzá Péter, kényszeredett mosollyal.

– Értem – bólintott Zivatar. Az arcán épp az ellenkezőjét olvashatták. – Mindjárt jövök, csak befejezem a mosogatást.

– Segítünk – ajánlotta Emília.

Kimentek a konyhába. Ide is elkísérte őket a zene, drót vitte a házilag barkácsolt hangládába, mely a konyhaszekrény oldalán lógott. Négy kemény férfihang énekelt, fájdalmasan zengő szólamokban, zongorakísérettel: *Deep river, Lord, my home is over Jordan. Deep river, Lord, I want to cross over into camp ground.*

– Szép – mondta Emília. – Mi ez?

– Ősi néger spirituálé – felelte Zivatar. – Mély a folyó, Uram, az én hazám a Jordánon túl van, vissza akarok menni az én hazámba. Ez a szövege.

Emília kivette Zivatar kezéből a mosogatórongyot, munkához látott.

– De mit keresnek a négerék a Jordán folyónál? – kérdezte Péter. Eszébe jutott az arab–izraeli háború. Megírták az újságok, hogy a Jordán eltérítésével kezdődött. Tehát az valahol Izraelnél van, nem Afrikában.

– Ami azt illeti… – Zivatar bajsza alatt már kivörösödött a bőr az örökös macerától. – Amikor a négereket Amerikába vitték, meg kellett keresztelkedniük. Ezért aztán vallásos dalaikban a biblia szövegét énekelték, kis változtatásokkal. Így került Jézus, Józsua és Mózes a spirituálékba. Meg a Jordán folyó. Mert az bibliai terep.

„Mintha felelne a vizsgán” – gondolta Emília. Zivatar mindig ilyen szabatosan fejezte ki magát.

– Szüleid is itt laknak? – kérdezte Péter.

– Rég meghaltak.

– Bocs – Péter zavarba jött.

– Semmi – Zivatar legyintett. Törülgetni akart, Emília nem hagyta:

– Menjetek be, ezt én elintézem. Női munka.

Zivatar engedelmesen az asztalra tette a konyharuhát, de nem mozdult. Közben a spirituálé véget ért, vad, fület szaggató beatszám következett.

– The Rolling Stones – mondta Zivatar.

Uralmába vette a konyhát a tomboló zene. Elakasztotta a beszélgetést. Péter a lehető legmesszebbre húzódott a hangfaltól, idegesen dobolta a ritmust a combján. Az ilyen erőszakos, mellbe verős számokat nem szerette. Egyszer régen – még gimisek voltak – elvitte Emíliát az ELTE klubjába, beatkoncertre. (Korábbi barátnői – főleg Julika – odáig voltak a táncért, a beatért, és Péter arra gondolt, hogy azért Emília is csak lány.) A hordó alakú, félhomályos teremben nem lehetett leülni. Megálltak oldalt, a falnak vetve hátukat. Zsúfolásig telt a helyiség, a vállak összeértek, sűrű izzadságszag lebegett a fejek fölött, ami Pétert némiképp a Kerényi Lipót Általános Gimnázium tornatermére emlékeztette. Szétnyílt a függöny, megszólalt a zenekar, dermesztő hangerővel. Villódzó reflektorok pásztázták a színpadot. A hallgatóság a talpával verte a ritmust. „Szétesik a ház…” Érezték a bőrükön a basszusgitár ostorcsapásait. A közönség

ringott a zenére, akár egy túl szorosan nőtt nádas, itt is, ott is sikoltások röppentek föl, artikulátlan hangok. Senki se táncolt, úgy látszik, az már kiment a divatból. Igaz, hely se lett volna rá. Csak tipródott a tömeg, arccal a színpadnak, rángatóztak, sikongattak. Péter félni kezdett ettől az alaktalan masszától. Pedig tudta, ugyanolyan fiúkból, lányokból tevődik össze, mint amilyenek ők ketten, gimnazistákból, egyetemistákból. Kézen fogta Emíliát, s az első szünetben elmenekültek. „Úgy látszik, ebből már kinőttünk” – mondta a lány.

– Lejárt – dünnyögte Zivatar. Bement, hogy szalagot cseréljen.

– Talán egy jó lemezt kéne venni! – súgta Emília Péternek.

– Szerintem megvan neki minden, ami idehaza kapható – morogta a fiú. – Amilyen zenebolond.

Emília csörömpölt az edényekkel, mert Zivatar visszajött.

– Egy John Lennon-tekercset raktam föl. Remélem, tetszeni fog.

Hallgatták, szótlanul. Emília leltározta a konyhát: „Kenyérpirítója van, autószifonja is van…”

Péter igyekezett megérteni a dal refrénjét:

– Szoljusn – próbálta utánamondani. – Azt jelenti, hogy megoldás, ugye?

– Eeegen – Zivatar a bajszát zsurmolta, rendületlenül. – Nem szoljusn, hanem ájszoléjsn, azt énekli.

– Hogy írják?

– I-so-la-ti-on – szótagolta Zivatar. – Magány, elkülönülés. Izoláció! – Fordítani kezdte a szöveget, gépiesen: – Félünk a magánytól, de mindenki külön otthonra vágyik.

– Bizony – mondta Emília. Eszébe jutott az albérletük.

– Csak egy fiú és egy lány akarja megváltani a világot – Zivatar, akár egy szinkrontolmács. – Ó, az izolációt.

– Ájszolésn – ismételte Péter. A körmeit nézegette. – Jól tudsz angolul.

„Angol szótár!” – gondolta Emília.

– Nem eléggé, pedig gyúrom keményen. Megfigyeltem, hogy a haszontalan tudnivalók sokkal könnyebben megragadnak a fejemben, mint a hasznosak. Egyáltalán, tudásom legnagyobb része csupa fölösleges ismeret.

– Ezzel más is így van – vélte Emília.

– Persze! – helyeselt Péter. – Amiket én a jogi karon tanulok, annak nyolcvan százaléka teljesen fölösleges magolás. Vizsga után úgyis elfelejti az ember.

– De én nem felejtem el – mondta Zivatar. – Ha megrendeznék a haszontalan tudás versenyét, jó eséllyel nevezhetnék.

– Mert?

– Mert például – elengedte a bajszát, hogy számolhasson az ujjain – én tudom sorrendben a pápák és ellenpápák nevét. Tessék, Szent Péter, Szent Linus, Szent Cletus, Szent Kelemen, Szent Evaristus…

– Az semmi – szólt közbe Péter. – Idefigyelj. ABAD, BAD-BUR, BUR-DON, DON-FEL, FEL-GŐZ, GŐZ-HIT…

– HIT-JŐS, JÓS-KOB, KOB-LAK, LAK-MAG – sorolta tovább Zivatar mosolyogva. – Nem tudsz lefőzni, én tíz évig aludtam a Tolnai Világlexikon alatt. Egyébként a Révai és a Pallas Lexikon betűjelzéseit is tudom. Apám gyűjtötte a lexikonokat – nagyot fújt. – És ha már a haszontalan tudásnál tartunk, közölhetem, hogy a Révai Lexikont az azonos nevű irodalmi intézet RT adta ki, melyet 1869-ben alapított Révai Sámuel és Leó. Na?

– Jó, ha így vesszük, majdnem minden, amit az ember olvasott vagy hallott, az fölösleges – mondta Emília. Rakosgatta az eltörölt evőeszközöket a fiókba. – Ha csak azt tekinted hasznos tudásnak, amivel pénzt lehet keresni. Akkor egy utcaseprőnek például az angol nyelvtudás se kell.

– Nem, mert ha külföldre utazik, használhatja – vetette ellen Péter.

– Te, azt ne oda rakjad – Zivatar kivette Emília kezéből a késeket.

– Hát hová? Itt vannak az evőeszközök.

Zivatar a fejét csóválta. Kihúzott egy másik fiókot:

– Meg itt.

Csodálkozva nézték. Két egyforma fiók, egyforma evőeszköztartók. Kések, villák, kanalak. itt is, ott is.

– Nem értem – Emília ráncolta a homlokát. – Mi a különbség?

Zivatar komótos mozdulatokkal osztotta szét a késeket a két fiók között. Aztán újra nekiesett a bajszának:

– Éppenséggel ez is a tök fölösleges tudás tartományába tartozik.

Értetlen arccal várták a magyarázatot. Zivatar rágyújtott egy cigarettára. Szabálytalan karikákat fújt a plafon felé:

– A zsidó vallás előírja, hogy külön eszcájggal kell enni a tejes és a zsíros ételeket. Erről még nem hallottatok?

Csönd lett, John Lennont leszámítva.

– Züleim ortodox zsidók voltak – mondta Zivatar. Tűnődve nyomkodta a cigaretta szárát. – Egyébként a lábasokkal is ez a helyzet – mutatta a konyhaszekrényben. Két külön rekeszben két sorozat edény, a vájdlingtól a kislábosig. Mindenből duplán. Az ajtó belső oldalán sárgult kartonpapír, rajzszögekkel odaerősítve. Ákombákom betűkkel ez állt rajta: OKLEVÉL TIVINEK. TIVI A TÖRÜLGETÉS ORSZÁGOS BAJNOKA. EZEN IRAT HITELÉÜL: ANYU. Legalul dátum: *1955. február 5*.

Zivatar észrevette, hogy az oklevelet böngészik, gyorsan behajtotta a szekrényajtót.

– Igazság szerint külön-külön kéne mosogatni a tejes és zsíros edényeket – mondta színtelen hangon. – Különben tréfli.

Emília mentegetőzve széttárta a karját. Zivatar vállat vont:

– Nem érdekes. Én már nem tartom ezeket a szabályokat. Csak… a különrakósdi nagyon benne van a kezemben.

Szegény bajusz, mit kell kiállnia!

– Ha egyszer megnősülök, ennek is vége lesz – elmosolyodott: – Átrakjuk a konyhaszekrényt, és kész. Nna… kösz a mosogatást.

John Lennon lejárt. A hangfalból csak az elektromos alapzaj jött. Bevonultak a szobába.

– Mit tegyek föl? – kérdezte Zivatar, amikor leültek a kemény hátú székekre.

– Semmit – mondta Emília. – Inkább beszélgessünk.

– Beszélgessünk – hagyta rá Zivatar.

Hallgattak.

„Fél év múlva vége az egyetemnek, szétszóródik a csoport – gondolta Emília. – Elhelyezkedünk különféle munkahelyeken, csak ritkán látjuk egymást…”

Hideg, rossz ízű gondolat volt ez. Mint egy tűszúrás.

– Eljössz a csoportbulira? – kérdezte Zivatart.

– Mikor lesz?

– Huszonharmadikán. Völgyiéknél.

– Még nem tudom – Zivatar bizonytalan arcot vágott. – Az az igazság, hogy én egy kicsit unom a csoporttársaimat.

– Unod?

– Igen. Jelenlevők persze kivételek.

– Hm… – Emília mintha nem lett volna olyan biztos ebben.

– Mindig ugyanaz megy. Elmondják az összes rossz viccet, szidják az egyetemet, megtárgyalják a beatzenekarok tagcseréit, politizálnak.

– Miért, téged nem érdekel a politika? – kérdezte Péter.

– De. Csak nem ilyen pletykaszinten, ahogyan ők előadják. Néha az az érzésem, mintha tíz évvel idősebb lennék náluk.

Péter beharapta az ajkát. Sose tudta megfogalmazni, de ezzel ő is így volt. Szívesebben barátkozott idősebbekkel, mint kortársaival. Mindig azt mondták róla az egyetemen: visszahúzódó. Még a KISZ-jellemzésébe is beleírták.

– Talán csak arról van szó, hogy mindennap találkozunk – mondta Zivatar. – Már túl sokat tudunk egymásról.

Emília rosszkedvűen malmozott az asztalon.

– És ez haszontalan tudás? – kérdezte Péter. Zivatar nem válaszolt.

A lány várt egy darabig, s visszatért az eredeti témához:

– Szóval… eljössz a csoportbulira? – Szünet. – Gyere el. Különben lemaradsz az ajándékozásról:

– Milyen ajándékozás?

– Te nem tudsz róla? – Emília kétségbeesetten nézett rá.

– Nem.

Emília hátradőlt a széken. „A végén még azt hiszi, azért hoztam szóba, nehogy elfelejtse megvenni nekem az ajándékot" – érezte, egy hegyes izzadságcsöpp vándorol a hátán.

– Á, hülyeség – mondta rekedten. – Nem érdekes.

Már emlékezett: Zivatar ott se volt a sorsoláson.

Megint ugyanolyan feszélyben ültek, mint amikor betoppantak ide.

Péter aztán a zsidó szokásokról faggatta Zivatart, a kockafejű fiúnak láthatólag nem volt kedve hozzá, elutasítóan felelgetett.

– A terepszemle nem sikerült – állapította meg Péter az ágyban, amikor eloltotta a lámpát. – Ettől se lettünk okosabbak.

– De.

– Miért, most már tudod, hogy mit vegyél néki?

Nincs válasz.

– Em! Alszol?

A lány átnyúlt a paplan alatt, megszorította Péter kezét. Olyan görcsösen, hogy a fiú közelebb bújt hozzá. És Emília azt gondolta: kár, hogy Zivatar ilyen magának való, hogy mindig valami furcsa zavart érez az ember a társaságában. Pedig Péterrel jó barátok lehetnének.

Szorította a fiú kezét, és örült, hogy legalább egy biztos pont van az életében, egyetlen biztos pont ebben az agyonhangszerelt világban.

Bűnügy

Minden történetnek – ennek is – több eleje van.

Valaki egy izzadságszagú nyári reggelen bűncselekményt követ el, s az igazságszolgáltatás gépezete mozgásba jön, míg végül…

De tán inkább úgy kezdődik, hogy Gyuri bácsi, az öreg ügyvéd, új télikabátot vesz magának, irhát, hosszú, fekete szőrűt. Sokáig készül rá, nézegeti a kirakatokat, halogatja a döntést, mert…

Vagy Takács Jancsi várva várt bírói kinevezése kerüljön előre? Megfontolandó. Hiszen ő lesz az, aki…

Na és dr. Dévay tanácsvezető bíró bal lába is a történet eleje, mert azzal kel ki ágyából a szóban forgó napon, amikor…

Itt van aztán Pé, a negyedéves joghallgató, aki szakmai gyakorlatát tölti a bíróságon, s ez alkalomból Em életében először ül be egy tárgyalásra, ahol…

És még koránt sincs vége az elejének. Mert szót se szóltunk Benczéről, az elhízott taccsbíróról, aki unatkozni fog a fontosabb pillanatokban; Pista bácsiról, a nyugdíjas jegyzőkönyvvezetőről, aki gyorsírással rögzíti, amit kell; Áfonyáról, a fekete uszkárról stb.

A húszasba irányították az érdeklődőket a portán. Második emelet, húszas terem. Ott lesz a tárgyalás.

Háromnegyed kilenckor már tucatnyi ember ácsorgott a folyosón, a tárgyaló ronda, barnára koszladt ajtaja előtt. Az ajtón, üveglap alatt, tenyérnyi, vonalazott nyomtatvány, rajta girbegurba betűkkel: „9 h. Odisz, emberölés min.”

Az ajtó mögött az üres, félhomályos tárgyalóban nagyot csörrent a kályha. Jaca, a fűtő hányta belé a szenet. Különben László volt a neve, de vagy tíz éve dr. Dévay egyszer behozta a kislányát, s a háromesztendős

gyerek szájából „Jaca báci”-nak hangzott a Laci bácsi. Azóta mindenki jacázza, hiába tiltakozik ellene. Sőt. Megalakult a JACÁZÓK TITKOS ÉS TITOKZATOS ÖSSZEESKÜVÉSE, élén dr. Dévayval, aki minden baromságnak híve, amivel másokat idegesíteni lehet. Jaca pedig könnyű préda, egy pillanat alatt a plafonon van.

A fűtő nekidűlt a melegedő, dörmögő kályhának.

– Nna… Mindjárt itt lesz az a rohadék, és siránkozni fog, hogy fázik.

Az a rohadék fél hétkor kelt. Telefonébresztőre. Anélkül egyszerűen képtelen kikászálódni az ágyból. Így is az ablakpárkányra kell raknia a telefont, hogy legalább nyolc lépésre legyen az ágytól, nyolc kába, tántorgó lépésre.

Dr. Dévay negyed hétkor még angol bírói talárban elnökölt valami vérfagyasztó bűnügyet, melyet egyenesben közvetített a világ valamennyi televízió- és rádióállomása.

– Tisztelt uraim… siessünk azzal a bizonyítással – bökött a pulpitus közepén vigyorgó telefonra –, mert ez itten mindjárt csöngeni fog!

A tárgyalóteremben meg a tévék és rádiók előtt összesúgtak az emberek: – Pszt! A bíró telefont vár!

– Csöngessen, bíró úr! – kiabálták az ügyvédek, túlharsogva a zsivajt. – Csináljon csendet! Csöngessen! Csöngessen!

– Majd csönget, ha itt lesz az ideje! – bökött a telefonra.

– Tisztelt bíró úr, vádindítványt terjesztek elő! – mondta a telefon.

Zrrr. Zrrr. Zrrr.

– Rohadj meg… – ez egy reszelős, nyújtott nyögés volt. Aztán: – Vedd már föl!

Dr. Dévay felült az ágyban. A falak még imbolyogtak picit.

– Na! Vedd már föl! – sziszegte a felesége a paplan alól.

Zrrr. Zrrr. Zrrr.

Dr. Dévay először a bal lábával érintette a padlót. Vaktában nyúlkált vele, kereste a papucsát, eredménytelenül. A telefon mintha szét akarna esni, zrrr, zrrr. Dr. Dévay kiugrott az ágyból, talpát megcsípte a padló hidege. Ügetett a telefonhoz. Próbálta összeszedni magát, úgy csinálni a kis nőnek, mintha már ébren volna.

Szép, szőke kis nő, fehér blúzban. Előtte óra és telefon. Dr. Dévay így képzelte. Tiszta, formás keze szánkázik a telefon tárcsáján.

Dr. Dévay mindig úgy érezte, akárha a kis nő nemcsak hallaná, de látná is őt, lompos pizsamáját, szőrös bokáját, bedagadt szemét. Azért mondja olyan ellenségesen:

– Halló, telefonébresztő, jó reggelt!

– Magának is! – felelte dr. Dévay, összeszorított szájjal, elnyomva hangjának álomittas tónusát. „Én már ébren vagyok és dolgozom” – ezt mondta az az odavetett *magának is.* „Íróasztalomnál ülök, olvasom a periratokat. Csak azért kértem ébresztést, mert akkurátus ember vagyok, aki semmilyen körülmények között sem késhet el a…”

– Kivel beszélek? – csattant a kis nő hangja.

– Én… – dr. Dévaynak egy pillanatig nem jutott eszébe a saját neve.

– Dévay? – kérdezte a kis nő.

– Igen. *Doktor* Dévay.

– Viszlát! – a kis nő letette (dr. Dévaynak úgy tűnt: lecsapta) a kagylót.

A felesége ezalatt már föltápászkodott. Pizsamája felső részéről végig hiányoztak a gombok, elformátlanodott húsa itt is, ott is kilátszott. Dr. Dévay e látványtól teljesen fölébredt, megkereste a papucsát. Átment a gyerekekhez, felrázta őket. Aztán indult a fürdőszobába.

A kályha vasa lassan forrósodott, a fűtő már érezte a hátán a tüzet, átsütött a köpenyén-ingén-trikóján. Ellökte magát a kályhától, a szenesláda szélére ült.

– Jó reggelt, Lacikám, hogy van? – Gyuri bácsi kukkantott be az ajtón.

– Köszönöm, ügyvéd úr, vagyok, vagyogatok – a fűtő arca földerült. Szerette ezt a mindig szívélyes öregurat.

Gyuri bácsi közelebb jött. Jó szagú irhabunda volt rajta, hosszú, fekete szőrű. Elöl hímzett díszítés ékesítette. A fűtő csodálkozva nézte, megszokta, hogy az öreg ügyvéd évek – sőt évtizedek – óta ugyanabban a fényesre kopott, ódivatú bőrkabátban járt.

– Tetszik a bundám? – kérdezte gyerekes örömmel Gyuri bácsi. – A Váci utcában vettem. Könnyű, mint a pehely! Nem is érzi az ember, hogy kabátban van.

– Finom puha lehet – mondta a fűtő. A keze elindult, hogy megtapintsa, de észrevette az ügyvéd arcán a riadalmat; persze, hiszen a bunda új volt, tiszta, az ő tenyere pedig szürke a széntől. Így hát félbehagyta a mozdulatot, a tenyere visszaereszkedett a combja mellé.

– Itt vannak már? – kérdezte idő múltán az ügyvéd.

– A Dévay, az még nincs. A többiek a dolgozóban! – a fűtő a háta mögé bökött. A pulpitus bal oldalánál lévő kopott ajtóra. Mely ekkor – szinte végszóra – föltárult. Nagydarab, szőkére festett hajú nő jött be.

– Csókolom, Benczéné drága – az ügyvéd enyhén meghajolt előtte. – Hogy van?

– Üdvözlöm, Gonda úr – biccentett a nő. – Milyen elegáns máma!

– Tisztelettel megjegyzem, csak a kabát új, minden egyéb régi rajtam.

Ezt viccnek szánta az öreg ügyvéd (a fűtő elmosolyodott), Benczéné nem reagált. Hivatalos arcot vágott:

– Jaca, kérem, lesz szíves bevenni az ajtóról a nyomtatványt, és kihirdetni, hogy nem itt leszünk, hanem az ötösben.

– Az ötösben? Miért? – kérdezte az ügyvéd.

– Így alakult – Benczéné vállat vont. – Breuerék jönnek ide. Tudja, az a nemi erőszak. Nem férnek el az ötösben, nagy az érdeklődés.

– A kávénénik mind arra kíváncsiak, mi? – kérdezte a fűtő. Benczéné nem felelt, visszavonult a dolgozóba. A fűtő pedig a bejárathoz lépett. Egy rántással tárta ki az ajtót.

Az ajtó előtt Pé és Em. Böngészték a nyomtatványt. A fűtő kikapta az üveglap alól a papírt, meglobogtatta: – Az ötösben lesz!

A fiú karon fogta a lányt:

– Gyerünk.

A többiek addigra már elindultak a folyosón.

– Pé, ne rohanj úgy! – mondta a lány.

– Jó – a fiú megállt. – De akkor nem lesz helyünk.

A hangjában szemrehányás bujkált. „Engem nem érdekel, én már épp elég tárgyalást hallgattam végig, nekem aztán édes mindegy.”

A tegnap esti vita néma folytatása.

A konyhaablakon bevilágítottak a csillagok. A lány mosogatott, fenyegetően csörögtek a szárítóra tett tányérok.

– Miért nem mehetek el? – a mosogatóvíznek beszélt. – Te mondtad, hogy a tárgyalások nyilvánosak, az ül be, aki akar!

A fiú az ajtófélfának támaszkodva hallgatta.

– Em, értsd meg, én szakmai gyakorlaton vagyok a bíróságon, nem pedig szórakozásból. Hogy nézne az ki, ha vendégeket hívnék a…

– Nem vendégeket! – csörr: újabb tányér. – Hanem engem.

– Ez nekem kényelmetlen, értsd meg! Én ott nem tudnék veled foglalkozni, mert nekünk a tárgyalás előtt meg a szünetekben oda kell mennünk a bíróhoz, akihez beosztottak, és…

– Énvelem nem kell foglalkozni! – csörr, csörr.

– Mit szólna a Dévay… Már úgyis haragszik rám, tudod, amióta elkéstem – bizonytalan szünet. – Kifejezetten utálja, ha nagy hallgatóság van. Mindig azt mondja, megjöttek a laikusok, vért szagolni. Mit szól, ha megtudja, hogy én…

– Mit szól, mit szól! – csörr, csörr, nagyon csörr. – Más se érdekel. Csak hogy mit szólnak az emberek, mit szól iksz és ipszilon! – a lány a kötényébe törülte a kezét, szembefordult a fiúval. – Vedd tudomásul, hogy holnap veled megyek, és kész.

– Na, de Em…

– Vagy talán szégyellsz? – robbantott újabb aknát a lány. – Igen? Tessék, mondd meg! Mondd meg, ha szégyellsz a csoporttársaid előtt!

– Senki se hívja be a tárgyalásokra a barátait vagy a rokonait! Nem szokás.

– Nem?

– Nem. Értsd meg, ez munkahely! Ugyanolyan, mint egy gyár vagy egy hivatal.

– Pé, de én úgy szeretnék veled menni – a lány hangot váltott, könyörgőre fogta. – Vigyél el! – odabújt a fiúhoz.

Csókolóztak, aztán a lány befejezte a mosogatást, a fiú pedig eltörülgetett.

A tükörben egy puffadt, több ponton vérző arc. A mosdó szélén a zsebrádió, sípoló kontakthibái keresztrejtvénnyé alakítják a híreket: „…eruzsálem közelé ismét felláng a harcok. A lesztin badító zgalom épviseleté…”

Dr. Dévay dühödten sikálta frissen borotvált arcát a timsóval. Csípte a bőrét, de a vérzések csak nem akartak elállni. Akkor szesszel kísérletezett, az arca vörösen égett, a csörgedező piros patakok viszont minden ellenük

irányuló megmozdulásra fittyet hányva, vidáman folydogáltak lefelé a nyakán, egészen addig, míg végleges otthonra leltek az ingén.

– A fene egye meg! – dr. Dévay tehetetlenül nézte magát. Így mégse mehet be a bíróságra. A másodfokú büntető tanács elnöke több sebből vérezve érkezik a tárgyalásra…

Fölkapta a timsót, kínozta tovább a bőrét.

– romnegyed olc múlt két ccel! – csikorogta a rádió.

– A rosseb! A végén elkések – sziszegte dr. Dévay. Ebben a pillanatban utálta magát, szívből utálta. A gyenge bőrét, az erős szakállát, az ügyetlen kezét, *in toto,* ahogyan a jogi szakkönyvekben szokták írni.

Kapkodva gombolni kezdte a nadrágját. Aztán belepillantott a tükörbe, s megint véresre vakart arcához kapott.

– eggeli nés műsorunk zel véget rt, nyolc ra – motyorogta a rádió –, bip bip ip p…

– Pé, mitől függ az, hogy melyik teremben van a tárgyalás?

– Sok mindentől.

– Ez nem válasz – mondta a lány. – Tudod vagy nem tudod?

– A polgári ügyeket a legkisebb tárgyalókban tartják, el se hinnéd, milyen csöpp lyukak! A büntetőügyekre vannak a közepes meg a nagy tárgyalók.

– Az ötös melyikhez tartozik?

– Nagy. Majd mindjárt meglátod.

– És a húszas?

– Az a legnagyobb. Úgy hívják, hogy esküdtszéki terem – a fiú elgondolkozott. – Pedig nálunk nincs esküdtszék… – Kis szünet után: – A húszasban még mikrofon is van, abba beszélnek.

– Akkor ott beatkoncertet lehetne tartani – jegyezte meg a lány.

– Beatkoncert! Micsoda ötleteid vannak!

– És a mi ügyünket most miért helyezték át a húszasból az ötösbe? – kérdezte a lány.

A fiú az állát piszkálta. „A mi ügyünk! Már otthon érzi magát!”

A lány elbámészkodott. Egy férfit kísértek arra a szürke egyenruhás őrök. Sápadt, cigányarcú ember volt, a keze megbilincselve.

– Mondd, figyelsz te egyáltalán? – förmedt rá a lányra a fiú.

– Figyelek.

– Persze! – csattant föl a fiú. – Tíz perce hallgatok, észre se veszed. Minek kérdezel, ha nem érdekel?

– De érdekel.

A fiú ütötte tovább a vasat:

– Mindig ezt csinálod! Azt hiszed, olyan nagy élvezet nekem, ha jártathatom a számat? – a mondat végére egy picit elbizonytalanodott. Valójában imádott magyarázni, szívesen vitatkozott, érvelt, győzködött.

– Pé, ne zabolj, igazad van. Légy szíves, folytasd.

– Mit folytassak?

– Hogy miért küldenek át minket az ötösbe.

– Biztos van valami pikáns ügy, annak kell az esküdtszéki.

– Pikáns ügy?

– Liliomtiprás, vérfertőzés, megrontás – szavalta a fiú. – Elnevette magát: – Érdekelne, mi?

– Igen – mondta a lány. – Menjünk inkább oda!

A fiú arca erre megfagyott:

– Már említettem, hogy ez munkahely. Nekem a Dévay tárgyalásait kell hallgatnom, őhozzá vagyok beosztva. Ha nem tetszik…

– Jó, jó, nyugi. Megyünk a Dévayhoz. Meséld el, mi lesz most, milyen ügy? – kérdezte a lány, hogy a további dödögésnek elejét vegye.

– Igen, de siessünk, mert… – a fiú kézen fogta, megnyújtotta a lépteit.

– Bilincsben lesz a vádlott?

– Ha előzetes letartóztatásban van, akkor megbilincselve szokták elővezetni. A tárgyalás idejére leveszik róla – a fiú úgy magyarázott, mintha egyetemi katedrán állana. – Kérdés, hogy előzetesben van-e? Ez attól függ, hogy elrendelte-e a nyomozó hatóság vagy az ügyész. Az új büntetőeljárási törvény kilencvenkettedik szakasza szabályozza, mely esetekben lehet a terhelt előzetes letartóztatásának helye.

– Terhelt? – kérdezett közbe a lány.

– A nyomozás során gyanúsítottnak, a bírósági eljárásban vádlottnak, a büntetés jogerős kiszabása után pedig elítéltnek nevezik azt a személyt, aki ellen az eljárás folyik. E három elnevezés gyűjtőkategóriája a terhelt, az új *bée* negyvennegyedik szakaszának első bekezdése alapján. Tehát ha azt mondom, terhelt, ez a büntetőeljárás valamennyi szakaszára vonatkozólag…

– Mi az, hogy bée? – jött ki a lányból.

– Talán mégis, ha végighallgatnál! – szólt rá a fiú. – Ez a minimum!
– Bocsánat.
– Mondd meg, ha nem érdekel, amit beszélek, akkor abbahagyom!
– Érdekel. Folytasd – a lány átkarolta.
– Tehát a negyvennegyedik szakasz harmadik bekezdése…
A lány nézte azt a gondterhelt, ugráló hajlatot a szája sarkában, azt a kajla barázdát, amit úgy szeretett, ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy megcsókolja. Oda is hajolt, de a fiú riadtan arrébb húzódott, s körbetekingetett:
– Emília! – súgta. – Ez nyilvános hely!
Az ötös tárgyaló ajtaja előtt álltak. A fűtő épp akkor dugta az üveg alá a nyomtatványt: „9 h. Odisz, emberölés min.”
– Pé, mi az hogy min?
– Minősített eset. Na, gyere!

A húszas tárgyalóterem melletti – ugyancsak húszas számmal jelölt – parányi dolgozószobában hárman voltak. Takács János járkált föl és alá, Benczéné az íróasztalon ült, Pista bácsi pedig elgondolkozva rágcsálta a szivarját az ablaknál. Odaát dr. Breuer tanácsa már javában tárgyalta a nemi erőszakot.
– Pista bácsi, de büdöset szív máma! – mondta Benczéné.
– Csongor – az öreg kivette a szájából, és megforgatta a szivart. – Mindig ilyet szokok én szívni!
– Fölkérem a tanúkat, hogy kint várakozzanak, amíg szólítani fogjuk őket – hallatszott odaátról Breuer bíró rekedt basszusa.
– Figyelmeztetem a tanúkat – dünnyögte Takács János menet közben –, hogy a bíróság épületét engedély nélkül nem hagyhatják el.
– Fölhívom a tanúk figyelmét – jött odaátról –, hogy a bíróság épületét engedély nélkül elhagyni nem szabad!
Takács biccentett, rótta tovább a köröket.
– Kilenc múlt tíz perccel – közölte Pista bácsi. Akár egy rádióbemondó.
Takács az órájára nézett.
– Ne menjünk át az ötöshöz? – kérdezte.
– Minek? – Benczéné heherészett. – Elnök nélkül úgyse kezdődhet a tárgyalás!

– Az biztos – bólintott Pista bácsi. Rendíthetetlen nyugalommal szivarozott.

– Legalább ne fújja ide! – szólt rá Benczéné.

– Igyekezni fogok – mondta Pista bácsi. De nem igyekezett. Láthatólag a szivar fanyar ízeire összpontosított, semmi mással nem törődött.

– Ne rohangáljon már, Jancsi – vetette Takács felé Benczéné –, elszédülök, ahogy nézem.

Takács János megállt. Az ujjai malmozni kezdtek az íróasztal lapján, pom-pom-pom, pom-pom-pom, pom-pom-pom-pom-pom…

„Izgul – gondolta Benczéné. – Nagyon izgul."

Visszaemlékezett azokra az időkre, amikor ő várta az első tárgyalást, frissen kinevezett bíróként. Ő is izgult; hát persze, mindenki izgul ilyenkor.

Az a rakott szoknya! Fényesre vasalt, kék rakott szoknyát vett föl, fehér blúzzal. Az volt az ünnepi öltözéke… Hja, más idők jártak!

– Ne izguljon annyira, Jancsi, nem érdemes! – mondta Takácsnak kedves hangon.

– Igen… – Takács bólintott. Tudta ő jól, hogy nem érdemes. Három éve gyakornok, épp elég tárgyalást végigült, a kisujjában van a *bée:* a büntetőeljárási törvény. Az előadóbírónak úgy sincs más dolga, csak az iratismertetés. Aztán persze kérdezhet, ha akar, na de Dévay mellett kérdezni… Ez egy nagyon tiszta ügy, majdnem biztos, hogy helyben fogják hagyni az elsőfokú bíróság határozatát.

„Hogy izzad…" – gondolta Benczéné, s Takács szórakozott arcát fürkészte.

Benczéné majd megpukkadt mérgében, amikor kiderült, hogy Takács Jancsi lesz az előadóbíró. Mert a Kende bácsi nyugdíjba ment. Benczéné biztosra vette: mostantól ő az előadóbíró, a *második ember* a tanácsban, és Takács lesz a…

Taccsbíró! Így hívják a szakmabeliek a másodfokú tanács harmadik tagját. Mert az lényegében semmit sem csinál, csak üldögél a pulpitus szélén, a „taccsvonalnál". Legföljebb kérdezhet. Na de Dévay mellett kérdezni…

És akkor jön ez a hórihorgas fiatalember, még meg se száradt a kinevezésén a tinta, mégis mindjárt őbelőle csinálnak előadóbírót!

– Negyed tíz – jelentette Pista bácsi. Újabb szivarra gyújtott.

– Nem megyünk át? – kérdezte Takács.

– Minek? – Benczéné vállat vont. – Különben is, Dévay nem tudja, hogy az ötösben leszünk, itt fog kóvályogni a húszas körül.

– Hagyhatunk üzenetet – mondta Takács János. Vagy kitehetünk egy cédulát!

Benczéné nézte a túlméretezett fiatalembert, sötétkék, élesre vasalt nadrágjára siklott a tekintete. Elmosolyodott:

– Jól van, gyerünk.

– Szevasztok!

Tarka, zsivajgó csapat, fiúk, lányok. Pé egyetemtársai.

– Itt lesz a tárgyalás? – sárga hajú, alacsony lány pattant oda, táskáját lóbálva.

– Igen – Péter rosszkedvűnek látszott. Az egész társaság a mellette álldogáló Emíliát fürkészte, lopva vagy nyíltan.

– Pé… – súgta Emília a fiú fülébe.

– Mi van?

– Mutass be!

– De hiszen mindenkit ismersz!

– Nem mindenkit.

A fiú vállat vont, mintha az egész kérdést lényegtelennek tekintené. Pedig percek óta erre a jelenetre várt, pontosabban: ezt szerette volna megúszni. Mindig zavarba jött az ilyesmitől. Most túlságosan is nagy hangon (úgy hitte, ezzel leplezheti a feszélyt) azt mondta:

– Aki nem ismerné, a feleségem – színpadias mozdulattal Emíliára bökött.

Sorra bemutatkoztak, kezet ráztak a kölyök arcú, nemtörődöm ruházatú lányok, meg a vállig érő hajú, farmernadrágos, táska helyett különféle tarisznyákkal és átalvetős iszákokkal fölszerelkezett fiúk. Látszott, hogy az egész ismerkedősdit avult formaságnak tartják.

Pedig a lányok most már nyíltan vizslatták a nadrágkosztümös Emíliát, tetőtől talpig, akár nagyanyáik az estélyre érkezett ismeretlen hölgyvendéget.

A fiúk röhögcséltek, a lányok sugdolóztak. Mindez méla zsongássá keveredett a folyosó léptektől követett csöndjében.

Néhány lépéssel odább – a páternoszter közelében – Gyuri bácsi, az öreg ügyvéd beszélgetett Takács Jánossal.

– Hát, Jancsikám édes, azért ez nagyon nagy dolog! Én szívből gratulálok.

– Kösz szépen, Gyuri bácsi, jólesik – Takács boldogan mosolygott.

– Hogy telik az idő… még emlékszem rád, amikor ilyen kicsi voltál – a tenyerével mutatta, lehajolva. Szegény apád büszke volna, ha… – bizonytalanul elhallgatott.

– Igen – Takács sóhajtott –, erre én is gyakran gondolok.

– Amikor fölvettek téged az egyetemre, bejött az üemkába, hozott két üveg pezsgőt, hogy megünnepeljük. De a lépcsőn megbotlott, odalett az itóka, ripityomra tört! Bizony – Gyuri bácsi ábrándosan nézett a magasba –, nagyon, nagyon-nagyon szeretett téged.

Kis ideig hallgattak. Aztán Gyuri bácsi:

– Szóval, eztán már csak tisztelt bíró úrnak szólíthatlak?

– Ugyan, Gyuri bácsi!

– Örülök, hogy ilyen jól összefutottunk. Pedig nem is akartam elvállalni ezt az ügyet.

– Miért? Pofonegyszerű.

– Éppen azért. Nem szeretem a pofonegyszerű ügyeket. Azokhoz minek az ügyvéd, nem igaz? Bár az ember sose tudhatja előre, hogy mi mire jó. Így most meghallgathatom első produkciódat. Úgyhogy kösd fel azt a bizonyos alsóneműt! – az öreg ügyvéd szeretettel lapogatta az ifjú bíró hátát.

Takács nem felelt, hirtelen eszébe jutott minden. Az ügy, az iratok, a perceken belül kezdődő tárgyalás. „Igen! Ha egyáltalán megérkezik a Dévay!”

– Mondd, Gyuri bácsi, mi van akkor, ha a tanács elnöke nem jön el a tárgyalásra?

– Miért ne jönne el?

– Mondjuk, elüti egy autó. Vagy… mit tudom én!

– Elhalasztják a tárgyalást. De miért kérdezed?

– Semmi. Csák úgy.

– Nem mondasz igazat – ráncolta a homlokát az öreg ügyvéd. Elgondolkozott: – Nincs még itt a Dévay?

Takács bólintott.

– Ne izgulj. Egész biztosan befut.

Az öreg ügyvéd bátorítólag – és ismételten – vállon veregette Takácsot. Aztán (hogy más mederbe terelje a beszélgetést) játszott dühvel ráförmedt:

– Az új télikabátomat meg észre se veszed!

– Tényleg! – Takács odanyúlt, tapogatta a nemesen munkált bőrt. – Gyönyörű!

Gyuri bácsi kihúzta magát:

– Meghiszem azt! A Váci utcában vettem. Margitka eljött velem.

– Margitka?

– Tudod, a szomszéd. Szegény apád is jól ismerte, sokáig ott dolgozott nálunk az üemkában mint gépírónő. Adok neki néhány száz forintot, mos, vasal rám, felvarrja a gombokat, ilyesmi… Vasárnaponként nála ebédelek, amióta meghalt az anyám. Tudod, hogy van az, egy agglegény… De hisz te is nőtlen vagy!

– Nem – mondta Takács zavartan.

– Ne-em?

– Másfél éve megnősültem.

– Hát én ezt nem is tudtam!

– Pedig… pedig – Takács kínban volt – küldtünk értesítést! „Úgyse lehet bebizonyítani, hogy nem. Szegény Gyuri bácsi, róla teljesen elfeledkeztünk.”

– Nem kaptam meg – mondta az öreg ügyvéd rosszkedvűen. Épp elég ideje foglalkozott emberekkel, átlátott rajtuk. – Mindegy, utólag is gratulálok. Jól megvagytok?

– Igen.

Ez nem volt annyira meggyőző, hogy Gyuri bácsi tovább feszegesse a kérdést.

– Gyerek van?

– Nincs.

Erre megint hallgattak. Gyuri bácsi tanácstalanul, Takács szégyenkezve.

– Megvan még Gyuri bácsi fekete uszkárja? – kérdezte aztán Takács, épp csak hogy mondjon valamit.

– Áfonya? – Gyuri bácsi földerült. – Éldegél, öregesen… Nem fiatalodik ő se.

Takács néhai édesapja mindig nagy szeretettel – és egy csöpp lenézéssel – beszélt az öreg ügyvédről. „Soha nem lesz ennek a Gyurkának

tisztességes lakása, bútora, nem lesz semmije, olyan élhetetlen!”

Az öreg ügyvéd tudta, hogy ilyesmiket mondanak róla a háta mögött, de nem törődött vele. „Mindenki élje a maga életét, és ne próbálja a másét” – ez volt az alapelve. Őneki jó így, ahogy van. Áfonya, a szomszéd, a bűnügyek; kitöltötték a napjait. Ja, és a mozi! Különösen a piff-puff filmeket szerette. Meg a vadászkalandokat. E tekintetben hatvannégy éves fejjel is gyerek maradt.

Dr. Dévay fújtatva, csatakos arccal érkezett a bíróság épületébe. Egészen komolyan kerülgette a guta. Pláne amikor észrevette, hogy a páternoszter előtt kígyózó sor a kapubejáratig ér.

Megfordult az agyában, hogy szólni kéne: – Kérem, nekem tárgyalást kell vezetnem, már így is késésben vagyok! – akkor talán előre engednék. Inkább nekivágott az emeleteknek gyalog.

Mire fölért, jelentős folyamok csordogáltak az inge alatt. Az arcán égtek a frissen borotvált sebek, csípte a veríték. Ebben a pillanatban ölni tudott volna. Pokolra kívánta a buszokat, a villamosokat; a kisfiát, akit reggelenként ő visz az óvodába; a bamba arcú óvónőket, akik észrevették, hogy Pistinek fehér a nyelve; a lázmérőt, mely harminchét-nyolcat mutatott, s így az óvodából haza kellett vinni a srácot; az összes taxikat, mert egy se állt meg, hiába integetett nekik, és…

Fölért a megfelelő folyosóra, rohant a húszashoz. Benyitott, hátrahőkölt. Már folyt a tárgyalás! Zavarodottan állt a nyitott ajtóban, a padsorokból minden szem őrá szegeződött. A pulpituson Breuer és tanácsa. A tanúkihallgatásnál tartottak. Dr. Dévay gyorsan becsukta az ajtót, nekidőlt kívülről. „Átadták az ügyet Breuernak?” – törölgette az izzadságot a homlokáról, lihegett.

– Elnök úr, kérem!

Fölkapta a fejét. A fűtő állt előtte, kezében szeneskanna, piszkavas.

– Mi van?

– Nem itt lesz a tárgyalás! Hanem az ötösben. Változás történt.

– És ezt csak most mondja?

– Elnök úr, ott lóg a cédula a füle mellett – bökött előre a fűtő a piszkavassal.

A barna ajtón rajzszöggel odaerősített papírlap:

Az ötösben lesz az Odisz-ügy!!!
Benczéné

Az ötös tárgyalóterem ajtaja félig nyitva. Takács belesett. Nyolc-tíz öregasszony üldögélt a padsorokban. Legelöl a vádlott, két fegyőr között. Takács nézte egy darabig az ügy főszereplőjét. De semmi gondolat, semmi érzelem nem támadt ettől az agyában. Mintha egy földön heverő autóbuszjegyet látna. Az illető dohányzott, mindkét kezét a szájához emelte, ha ki akarta venni onnét a cigarettát, még rajta volt a bilincs.

Néhány ember álldogált a terem előtt a folyosón. A tárgyalás megkezdésére vártak. Az ablaknál tucatnyi fiú és lány. „Az egyetemisták!" – gondolta Takács. Némelyiket látásból ismerte. Amikor ő végzett, akkor voltak elsősök. Biccentett nekik. Az egyetemisták köréje gyűltek.

– Mikor kezditek? – kérdezte egy szemüveges srác.

– Nemsoká – Takács lopva a páternoszter felé nézett. „Jöhetne már…"

– Tudjuk ám, hogy kineveztek! – egy sárga hajú lány mondta ezt, sejtelmes arckifejezéssel. Takács nem felelt, a lány feszes mellére tévedt a tekintete. Ettől valami furcsa, rossz érzés szállta meg. Eszébe jutott, hogy néhány éve még ő is… Egyszerre feszélyezte a sötétkék öltöny (melyet a felesége gondosan kivasalt-lekefélt), a fehér ing, a nyakkendő. Gyorsan elköszönt, odébbállt.

– Ki volt ez? – kérdezte Em.

– Az előadóbíró – felelte Pé.

– Az mi?

– De hiszen az előbb már elmagyaráztam! – a fiú dühösen nézett rá. – Az előadóbíró ismerteti, hogy mi történt eddig.

– Meddig?

– Az isten szerelmére, ez egy másodfokú bíróság! Első fokon megtárgyalták az ügyet, ítéletet hoztak. Az ítélet ellen a vádlott és védője fellebbezett, most azt fogják elbírálni. Tehát helyben hagyják az ítéletet, vagy hatályon kívül helyezik, és új eljárásra utasítják az első fokot, vagy megváltoztatják.

– És mi volt az ítélet?

– Halál.

– Tessék?

– A vádlottat halálra ítélték – mondta a fiú, olyan hangon, mintha ő lenne a bíró.

– Értem.

– Dehogy érted! – fortyant föl a fiú. – Öt perc múlva újra meg fogod kérdezni! Sose figyelsz, amikor én…

– Pé! – a lány egy mozdulattal elvágta a szemrehányást.

Nem sokkal fél tíz előtt végre befutott dr. Dévay. A kabátját már menet közben kigombolta:

– Gyerünk, gyerünk!

A fűtő ott állt a nyitott ajtóban, idáig kísérte a tanács elnökét, akár egy szénporos őrangyal. Dr. Dévay észrevette, ráripakadott:

– Jaca, kérem, nagyon merem remélni, hogy jól befűtött a tárgyalóban, és ezúttal nem fog látszani a bíróság lehelete! Volt rá ideje elég!

A fűtő visszahúzódott, bevágta az ajtót. Dr. Dévay csípőre tette a kezét, már indult volna utána, hogy rendreutasítsa, de nem tehette, végre el kellett kezdeni a tárgyalást.

A megnyitás és a szükséges résztvevők számba vétele után dr. Dévay intett Takácsnak. Takács krákogott, belefogott az ügy előadásába. A hangja bizonytalanul csengett, gombóc fészkelődött a torkában. Elég halkan beszélt, a padsorok közül innen is, onnan is köhögés, nyikorgás érkezett.

Em odahajolt Péhez, súgva kérdezni akarta: „Mit mond?” A fiú megelőzte, és mutatta: Pszt! Papírt húzott elő, odaírta: *Tárgyaláson tilos a beszéd!*

Emília elolvasta, aztán válaszolt: *Miért mondja ilyen részletesen? Kit érdekel, hogy mi volt a nyomozásban?*

Pé erre azt írta: *Így kell. Ez a szabály.*

– Ki engedte meg, hogy jegyzeteljen? – üvöltötte dr. Dévay a pulpitus mögül. Ujja vádlóan Péterre szögeződött.

A fiú fölkapta a fejét.

– Maga, igen, maga! – az elnök hangja félelmesen döngött a hideg falak között. – Álljon föl!

Pé elvörösödve engedelmeskedett.

Benczéné, aki idáig nyitott szemmel bóbiskolt, fölriadt, s megértvén a helyzetet, odasúgta dr. Dévaynak:

– Hagyja, egyetemista…

– Ha egyetemista – mennydörögte az elnök –, az súlyosbító körülmény! Ismeri a béet?

– Igen – nyögte Pé.

– Mit mond a száznyolcvankilencedik szakasz harmadik bekezdés?

– Száznyolcvankilencedik szakasz, harmadik… – motyogta a fiú. Aztán, mintha vizsgán volna: – Azt, aki a tárgyalást zavarja, a tanács elnöke rendreutasítja, és… és ismételt rendzavarásnál kiutasítja vagy kivezetteti – lángolt az arca.

– Úgy van! – Dr. Dévay hűvös bólintással nyugtázta a feleletet. – Nem árt, ha jól megjegyzi!

Pé leült. Borzasztó tekintetet vetett Emíliára: „Ez is miattad van…”

Takács zavartan nézett maga elé. „Mégis, ha folytathatnám!”

Benczéné már újra szundikált.

Gyuri bácsi vonalakat huzigált egy papírra. „Hogy szeret kötözködni ez a Dévay!”

A hallgatóság izgatottan leste, mi lesz, hátha egy jó kis botrány…

Pista bácsi elégedetten üldögélt asztalkájánál, az egész tárgyalásból az iratismertetést szerette legjobban, mert ilyenkor nem kellett vezetnie a jegyzőkönyvet, az iratokat úgyis mellékelik.

Dr. Dévay arra gondolt, hogy értesíteni kéne a feleségét, menjen haza, csináljon valamit. Szegény gyerek, otthon fekszik, betegen, a házmesternére bízva, aki csak annyit ígért, hogy majd fölszalad néha.

– Folytassa, kérem – intett dr. Dévay Takácsnak. Hátradőlt a karosszékben.

Takács folytatta. Sikerült lenyelnie a gombócot, nyugodtabban és hangosabban beszélt.

„Jó bíró lesz belőle” – gondolta Gyuri bácsi. Nagyon hasonlított ez a fiú az apjára, mindenféle szép emléket juttatott az öreg ügyvéd eszébe.

„Soha többé nem hozom tárgyalásra” – gondolta Pé, szörnyű pillantásokat lövellt a lány felé.

– Álljunk csak meg egy kicsit! – Dr. Dévay Takács felé fordult. A fiatal bíróban benne szorult a szó. – A szakértői véleményekről elfelejtkezett! – mondta dr. Dévay.

– Nem felejtkeztem el, később térek rá.

– Szerintem szorosan a nyomozáshoz tartozik!

– Szerintem meg nem – Takács érezte, hogy a fejbőrén idegesen göndörödik a haja. – Folytathatom?

– Kérem, kedves *kolléga* – Dévay ezt a szót megnyomta –, ahogy gondolja.

Takács legyűrte az idegességét egyetlen erőszakos nyeléssel, és mondta tovább.

Gyuri bácsi rosszkedvűen nézett az elnökre. „Okoskodik. Mindig okoskodik! Semmi nem elég jó neki!” Magában azért kénytelen volt elismerni: Dévaynak most is igaza van. Akármilyen ügyet visz, a szükséges adatok a kisujjában vannak, soha nem keresgél az iratok között, mindig fejből tárgyal. „Komputer…” Az öreg ügyvéd megpróbált odaképzelni Dévay nyakára egy hatalmas számítógépet. Ezen a látványon elszórakozott néhány percig.

Ekkor azonban váratlan dolog történt.

Dr. Dévay ismételten félbeszakította Takács Jánost. Többször elnézést kért, amiért *kénytelen* beleszólni. Közölte, hogy Takács (akit következetesen „igen tisztelt ifjú kollégám”-nak szólított) több helyütt pontatlanul ismertette a tanúvallomásokat. Tételesen meg is mondta, hogy mit hagyott ki, mit idézett pontatlanul.

Gyuri bácsi lapozgatta a papírjait. „Valóban… Hogy a fene enné meg!”

– A jogszabályokat a bíróság köteles maradéktalanul betartani, s azok előírják az ügy pontos ismertetését. Ha az iratok tartalmának előadása hiányos, a vádlott és ügyvédje joggal kifogásolhatja, hogy a másodfokú bíróság nem ismeri az ügyet, amelyben döntenie kell.

Takács szemlesütve hallgatta a hegyibeszédet, gyomra egyre gyorsabban rángatózott. „Jól van, te mindentudó barom, most már hagyd abba, hagyd abba!” Pillanatonként közbe akart szólni, hogy: „Folytathatom?”

Ám arra nem került sor. A bíróság elnöke hirtelen mozdulattal megragadta az iratokat, s maga elé húzta. Takács döbbenten nézte a távolodó aktacsomagot, mely végül dr. Dévay mellénél, húsos tenyere alatt állapodott meg az asztalon.

– Kénytelen vagyok magam bevégezni az iratismertetést – mondta az elnök. Úgy is tett. Összefoglalta az elhangzottakat (megejtve a szükséges módosításokat, kiegészítéseket), majd – anélkül hogy egyszer is belenézett volna a papírokba – onnét folytatta, ahol Takáccsal abbahagyatta.

Takács úgy érezte, forog vele az emelvény. „Ezt a szégyent!” – közel állt a síráshoz. Azt hitte, mindenki őt nézi, nem merte fölemelni a fejét.

Pedig a hallgatóság észre se vette, hogy mi történt. Eddig az egyik bíró beszélt, most meg a másik, na és aztán?

Az egyetemisták rájöhettek volna, mi zajlik a bírói pulpitus mögött, de az utolsó sorban ültek, ahová az elnök szónoklatából csupán néhány foszlány jutott el. Különben se figyeltek oda, tudták, hogy az iratismertetés formaság, az igazi tárgyalás utána kezdődik.

Az ügyész szintén kizárható e sértő történés tanúinak sorából. Mert az ügyész mindezalatt a saját papírjait bújta. Készületlen volt, helyettesített. Reggel szóltak neki, hogy Bandi – akihez az ügy tartozik – megbetegedett, neki kell beugrania. Próbálta átolvasni legalább a vádiratot, az elsőfokú ítéletet és a fellebbezést.

Benczéné mindent látott, mindent hallott, mindent értett, s kárörömmel nyugtázta a dolgot.

Pista bácsi hidegvérrel figyelte az eseményeket. „Nekem az egészhez semmi közöm” – ezt mondta az arca.

Gyuri bácsi irtó mérges volt Dévayra, és nagyon sajnálta a Jancsi gyereket.

Tíz perc múlva dr. Dévay befejezte az iratismertetést, szünetet rendelt el. Rohant telefonálni a feleségének.

A terem lassan kiürült. Takács János ott maradt a helyén. Az asztal lapját bámulta. Gyuri bácsi egy tétova lépést tett a pulpitus felé. Addigra már rajtuk kívül mindenki elhagyta a tárgyalót, odakint a folyosón beszélgettek, cigarettáztak. A vádlott is távozott, őrei kíséretében, pisilni.

– Na… Jancsi! – mondta az öreg ügyvéd.

Takács fölállt. A szemében ijesztő fények gyúltak, fenyegető léptekkel indult az ajtó felé.

Az öreg ügyvéd agyán rémképek futottak át. Ez a fiú utoléri az elnököt, megragadja a torkát… Kést ránt, és szíven szúrja… Szíjat hasít a hátából… Letépi az orrát, a fülét, a…

De Takács nem ment ki az ajtón. A falra erősített fogasoknál állt meg. Kutatott a kabátok között, az egyiket marokra fogta, hatalmasat rántott rajta. A súlyos télikabát fájdalmas nyekkenést hallatott, akasztója kiszakadt, a bélés két darabjával együtt.

Takács lassan az öreg ügyvéd felé fordult, kezében áldozatával:

– Látod, Gyuri bácsi, ilyen szegényes bosszúim vannak – kényszeredetten mosolygott. – Ő kiveszi a kezemből a papírokat; én meg leszaggatom a kabátját…

Csönd lett.

– Jancsi fiam – kezdte Gyuri bácsi –, az az én kabátom.

Takács rémülten meredt a hosszú szőrű irhabundára. A széle az olajos padlóra lógott, gépiesen följebb emelte. Csak szorongatta némán.

Gyuri bácsi odalépett, kivette a kezéből. Két komoly seb éktelenkedett a bunda nyakánál.

– Jaj, istenem… Gyuri bácsi – mondta Takács rekedten –, én… – nem tudta folytatni.

Az öreg ügyvéd még mindig a kabátot nézte. Aztán Takácsra tévedt a szeme.

– Nem baj, fiam. Majd megvarrja a szomszéd. Semmi baj… – hátba veregette.

„Én állat! Én állat!” – gondolta Takács.

Gyuri bácsi visszarakta a kabátot a fogasra. Elsőre nem sikerült, lecsúszott. Az öreg ügyvéd elkapta, s rágyűrte a bunda nyakát az akasztó fölső ágára. Mintha karóba húzná.

Minden történetnek – ennek is – több vége van.

– Azt hittem, ünnepélyesebb lesz – mondta Emília a folyosón Péternek, kis csalódottsággal a hangjában. – Mégiscsak egy bűnügy…

– Mi az, hogy mégiscsak? – a fiúnak eszébe jutott az a kínos közjáték a tárgyalás elején. Dühbe gurult: – A bűnügyek ilyenek. Ilyen hétköznapiak! Sajnálom. Te akartál eljönni! Okosabb, ha meg se szólalsz!

– Jól van, na.

– Nincs jól! Egyáltalán nincs jól!

Észrevette: a csoporttársai figyelik. Elhallgatott. Otthagyta a lányt, hogy megkeresse dr. Dévayt. (Az egyetemisták kötelesek a szünetekben a felügyeletükkel megbízott bírónál jelentkezni, és megbeszélni vele az adott ügy jogi problémáit.) „Egyébként is, illene bocsánatot kérnem” – gondolta.

Ha közelebbről szemügyre vesszük dr. Dévay kabátját, tapasztalnunk kell, hogy szegény Takács semmiképp se téphette volna szét az akasztóját.

Tudniillik nincs rajta. Jó három hónapja szakadt le egy filmszínház ruhatárában. Dr. Dévay azóta minden este szól a feleségének, hogy most már varrja föl! Egyre ingerültebb hangon. Ám az asszony mindig elfelejti.

Lefolytatván a szükséges eljárást, a bíróság délután háromkor vonult vissza tanácskozásra. Az elsőfokú ítéletet megváltoztatták. A vádlottra (egy Odisz nevű, görög származású férfira) – figyelembe véve az enyhítő körülményeket – halálbüntetés helyett tizenkét évig tartó szabadságvesztést szabtak ki. Ebben nem kis szerepe volt Gyuri bácsi remek, dühödt védőbeszédének.

Négyen, jogászok

Négyen, jogászok, összegyűltek. A diplomaosztás után. Négy frissen avatott doktor.

Nem voltak éppen jó barátok. Csak egyetemi ismerősök.

Az avatás végeztével együtt ballagtak le a lépcsőn, röhögcsélve. Nem látszott rajtuk semmiféle áhítat vagy illetődés, lenéztek minden formaságot s ünnepélyt, mert ez volt a divat.

Nem akaródzott szétválniuk. Toporogtak a járdán. Négyen, jogászok. Leendő ügyvéd, bíró, ügyész, jogtanácsos.

– Srácok, gyertek föl hozzám! – ajánlotta a kövér, szeplős Remenyik Aladár.

Ráálltak. Így kerültek abba az üres, Bajza utcai garzonlakásba, melyet Remenyik kapott az apjától, diplomaajándékul.

– Jó kis kégli! – Mérő János.

– Nem is olyan kicsi – Bucsai Péter.

Leültek a meztelen padlóra.

– Sajnos, bútor még nyista – sajnálkozott Remenyik –, de pia azért akad! – a sarokban sorakoztak az üvegek. Bor, sör, pálinka.

Remenyikék Vazs megyéből tjöttek föl Pestre, onnét hozta ez a puffadt, jóindulatú fiú a kiejtését. Az apja pedig a pénzt, ő volt a községben az egyetlen ügyvéd. Csak tavaly tette át a székhelyét fővárosba.

Ittak. A házigazda pálinkát, Péter bort, a másik kettő sört.

– Meleg, mint a pisi –, jelentette ki Najn Iván, s látható élvezettel figyelte Reményik vidékies mentegetőzését:

– Sajnos, jégszekrény is nyista még.

– Nem kell magyarázkodnod – mondta Péter. – Nem vagy te csapos! – aztán Najn Ivánnak, félhangosan: – Szállj le róla, jó?

Remenyiket folyton cukkolták a társai. Mert lehetett. Birkaszelídséggel tűrte. Péter volt az egyetlen, aki sose macerálta.

Nem úgy Najn Iván, ő a legnagyobb cikizők közé tartozott az évfolyamon. Mindent és mindenkit leszólt; az arcán állandóan ott ült a gúnyos idézőjel. Rosszul tanult, de valamennyi professzortól megkapta a hármasát-négyesét, mert magabiztosan vizsgázott, elegánsan tudott blöffölni és mellébeszélni.

Najn Iván – külsejét tekintve – rettentően hasonlított Péterre: Ugyanaz a termet, erőteljes, de tömzsi; egyforma fekete szem és haj; kissé kerekded fej; szabályos, puha vonások; rövid, húsos száj. Pedig Péter amúgy mindenben Najn Iván tökéletes ellentéte volt, eminens diák, halk, homlokráncolós típus. Maradjunk az írásjeleknél, Péterre azokból leginkább a gondolatjel a jellemző. Mérő Jánosra a kérdőjel. Remenyikre a pont.

– Mennyibe került a kégli? – Mérő.

– Megkérték az árát a nyüvesek – Remenyik. – Százötvenezer pézt („az n-eket elspórolja” – gondolta Péter) kellett fizetni azonnalra, és még eccer annyi az ótépékölcsön. Az összesen háromszáz péz.

Mérő megint füttyentett:

– Háromszáz *péz* – ismételte Najn Iván –, mi az nektek?

– Háromszázezer! – javította Remenyik. – Akárhogy is nézzük, ammán komoly dohány. Nem bagó. Egy ilyen picike lyukért, kérlek szépen.

Hallgattak. Négyen, jogászok, törökülésben.

– Csirió! – emelte az üvegét Remenyik. Példáját követték.

– Szerbusztok, doktor urak – vigyorgott Merő. – Azért mégiscsak nagy nap ez a mai.

– Bizony, kérlek szépen – helyeselt Remenyik. – Mától végérvényesen kilépünk az életbe.

– Csupa nagybetűvel, igaz? – Najn Iván.

– Akármilyen betűvel – Péter –, de így van.

– Mikor álltok munkába? – Mérő.

A kérdés ott maradt a levegőben. Az utolsó félévben iszonyatos könyöklés kezdődött a jobb állásokért. Minden a felszín alatt játszódott,

beszélni, pláne kérdezni nem lehetett róla. Akinek már biztos helye volt, hallgatott, mint a sír. Ügyvédi állást például a fővárosban egyet se hirdettek hivatalosan, mégis októberre kitudódott: ez a hetedik kerületben, amaz Újpesten lesz ügyvédjelölt. Barátok acsarkodtak egymásra, komoly atyai, nagybátyi protekciók csaptak össze a háttérben, fröcsögő gyűlölet szabdalta elemeire az évfolyamot.

– Én jövő hó elsején, kérlek szépen – felelte Remenyik készségesen.

– Hol? – Mérő.

– Kérlek szépen, apámék munkaközösségében leszek ügyvédbojtár, Angyalföldön! – mesélte a gyanútlan Remenyik. – Innét oda nagyszerű a közlekedés. A húszas busszal fogok járni.

– Amíg nem vesz apád egy autót – szúrta közbe Najn Iván.

– Kérlek szépen, van neki! Van egy Skodája. Anyunak meg egy Trabantja. De nem hinném, hogy éngem fognak fuvarozni.

– Úgy értettem: amíg nem vesz apád egyet neked is.

– Hát… – Remenyik vállat vont. – Kétlem, hogy megkapnám a jogosítványt. Nyócdioptriás a szemüvegem, kérlek szépen.

Najn Iván cöcögött:

– Nyóc? Az pech.

– De kérlek szépen, minek nekem autó? A busz épp ott tesz le, srégen szembe a munkaközösséggel. A busz sokkal kényelmesebb.

– Különösen csúcsforgalomban! – így Najn Iván, azon a szenvtelen hangon, melyről sose lehetett biztonsággal megállapítani, hogy viccel, vagy komolyan beszél.

– Hát – Remenyik krákogott –, kérlek szépen…

– Házi? – kérdezte Mérő a pálinkáról.

– Az bizony! – Remenyik fölvidult: – Nagyapám kotyvasztotta, saját kezűleg. Van neki egy apparátja, kérlek szépen, kuktafőzőből meg csövekből mahinálta, avval csinálja a pálinkát.

– Jó erős – Péter. – Marja a torkomat.

Kézről kézre jártak az üvegek, ittak összevissza. Fölszállt az alkohol a fejekbe, megoldódtak a beszélgetés nehézségei.

Fecsegtek az időjárásról, majd a nőkről. Szeszélyesek. Remenyik a szerelmi csalódását mesélte, mire a többiek előadták az idevágó közhelyeket.

– Hát mondd meg nekem, arany apám, nem mindegy? – bökdöste Mérő. – Egyik nő olyan, mint a másik. Lyuk-lyuk!

– Lyuk-lyuk – ismételte Remenyik bávatagon.

Péter föl-alá sétált a szobában, és csöndesen irigykedett. „Ha a miénk lehetne ez a garzon! Istenem!” – gondolatban berendezte. Eszébe jutott a töméntelen apróhirdetés, az ócska, de méregdrága lakások, amelyeket megnéztek. Most is tárgyalásban álltak egy angyalföldi mukival, másfél szoba, gázfűtés. „Ha az apósom tényleg kölcsönadna százezret, akkor talán…”

Célszerűbb volna, ha Remenyik költözne Angyalföldre (sokkal közelebb kerülne a munkaközösséghez), ők pedig Emíliával ide, a Bajza utcába. „Igaz; hogy ez csak garzon.” Viszont remek helyen van. Nyugalmas, csöndes, tele fákkal, egy ugrásra a belvárostól. „Isteni környék!”

– Igyunk, barátim! – Mérő költői hangulatba esett. – Itt a nyár! Most gyertek, szabadmellű örömök, s pusztuljatok, bilincses iskolák!

Mérő az egyetem alatt minden nyáron Balatonszabadiban kereste a kenyerét. Az Utasüdítő nevű vendéglő háromtagú zenekarában ő volt a zongorista. Rászorult, mert özvegy édesanyja csak komoly nehézségekkel és egy másodállás révén tudta őt eltartani. Lee farmernadrágra, kazettás magnóra nem futotta.

„Az utolsó nyár!” – gondolta Mérő. Balaton, zenélés, részeg vendégek, nők…

Najn Iván már megint Remenyiket ugratta. Komoly képpel magyarázta neki, hogy jövőre törvény fogja eltörölni az ügyvédséget mint kapitalista maradványt. Addig is azonnali hatállyal bevezetik az ügyvédekre a kötelező nőtlenséget. A cölibátust, mint a papoknál!

– Viccelsz, kérlek szépen – mondta Remenyik bárgyú mosollyal. Ő volt a legrészegebb.

A nőtéma kifogyott, rátértek a futballra. Aztán az autómárkákra.

– Mikori az anyukád Trabantja? – Najn Iván, Remenyiktől.

– Új! UN a rendszáma.

– Milyen keverékkel jár?

– Hogyhogy?

– Harminchármas? Vagy már negyvenes?

– Asszem, hogy negyvenes – motyogta Remenyik tétován.

– Tudod te egyáltalán, mi az a keverék? – förmedt rá Najn Iván.

– Kérlek szépen… konkréte nem tudom.

Najn Iván – a körülményekhez képest összefüggően – elmagyarázta, hogy kétütemű motoroknál a harminchármas keverék azt jelenti: harminchárom liter benzinhez egy liter olajat kell tankolni.

– Nekünk is volt Trabantunk – mondta merengve. – Negyvenes keveréket bonyolult tankolni, mert még harminchármasra vannak beállítva a benzinkutak

– Anyunak mindig kimérik a kutasok. Olyan kis bádogedénnyel, mint a tejcsarnokban.

– Huszonhat literes a Trabant benzintartálya – Najn Iván húzott egyet a borból. – Tehát hogy huszonhat literhez kell számítani az olajat, vagyis…

– Fenét! – szólt közbe Péter. – Ha huszonhat literes a tank, és huszonhat liter benzint teszel bele, akkor az olajat már csak mellé öntheted!

– Igaz – biccentett Najn Iván. – Akkor… – összpontosított: – mondjuk, huszonöt és fél lityi benzinhez mennyi olaj kell, hogy negyvenes keveréket kapjunk?

– Aránypár! Aránypárral lehet kiszámítani – Mérő ceruzát vett elő, körülnézett, és nekilátott, hogy fölírja a falra a feladványt.

– Ne! – lökte odébb á kezét Péter. – Összerondítod a festést.

– Nyugodtan – Remenyik –, úgyis tapétáztatni fogok. Érezzétek magatokat otthon, kérlek szépen.

Mérő tehát fölírta a falra óriási számokkal:

40 : 1 = 25,5 : ?

– Ne kérdőjelet – Péter. – Hanem ikszet! Negyven aránylik az egyhez, mint huszonöt és fél az ikszhez.

Mérő átjavította á kérdőjelet, ronda, kajla X lett belőle.

– Na – dünnyögte Mérő. – Idáig megvolnánk. Az aránypár megoldása… – gyötörte az agyát. De hiába.

– Valami a kültagokkal. A kültagok meg a beltagok – Najn Iván ennyit bírt összekaparni a gimnáziumi számtanórák homályos emlékéből.

– Kültagok, beltagok – ismételte Péter. „Ha itt volna Emília, ő tudná.”

– A kültagok szorzata egyenlő a beltagok… a beltagok – motyogta Remenyik zavaros szemmel. Félig már aludt.

Ennél tovább nem is jutottak.

– Mi van a kültagokkal? – kérdezte Mérő, hevesen gesztikulálva. – És egyáltalán. Kik azok a kültagok?

– Bucsai Péter, akadémiai kültag! – Najn Iván röhögött.

– Gondolkozzunk józan paraszti ésszel – kezdte Péter.

– Józan? – Mérő a falra firkált. – Hol van az már!

Péter elővette a pénztárcáját. Kiborította a tízfilléreseket a padlóra.

– Na. Ide teszünk negyven pénzt…

– *Pézt!* – Najn Iván.

– Ide pedig egyet – Péter tologatta az alumínium- korongokat a padlón. – Ha a negyvenet megfelezzük, marad húsz. Az egyet megfelezzük, marad fél.

Mérő és Najn Iván érdeklődve figyelte ezt a pénzdominót.

– Tehát: húszhoz kell fél. Nade! Minket huszonöt és fél érdekel – Péter összevissza rendezgette a pénzeket. Gondterhelten nézett körül: – Nem értem. Na még egyszer. Negyven aránylik az egyhez… – de most már ez se jött ki. Összesen harminchét tízfilléres volt a padlón.

Mert Najn Iván időközben négyet elcsent, s most kárörömmel figyelte, hogy mi lesz.

– Sörre bort csak a disznó iszik – Mérő meghajolt, mintha várná, hogy tapssal jutalmazzák ezt a kijelentést. Aztán bocsánatkérő mosollyal: – Meg én!

Péter még mindig a pénzzel bajlódott. Najn Iván elhevert a sarokban, malmozott az ujjaival. Mérő a falra firkált, Remenyik hortyogott. Ezt a sípoló-rotyogó indulót leszámítva, csönd volt.

A padlón szanaszét hevertek a műanyag fedelű mappák, a diplomák. Egy közülük vörös (SUMMA CUM LAUDE), a többi csak közönséges kék (CUM LAUDE).

A falon az X óriási női nemi szervvé alakult. Mérő megpróbált a számokból is hasonló ábrákat készíteni. Újra lírai hangulatba zuhant, ünnepélyesen kérdezte a falat:

– Mi lesz belőletek, ti kül- és beltagok?

Akkor már este volt, hunyorgott fenn a hold.

Környék

– Kiállhatatlan vagy! – mondta a lány. – Hallod?

Nincs válasz. A fiú a fal felé fordulva feküdt az ágyon. Hogy ne is lássa azt a keskeny, talpalatnyi szobát, a foszladozó tápétát, a bőröndöket, könyvkupacokat, dobozokat.

– Pé! Figyelsz rám? – emelte föl a hangját a lány.

– Figyelek – mondta a fiú. „Kiállhatatlan vagyok" – gondolta. Tudta: Emília ugyanolyan pocsékul érzi magát, mint ő, csak éppen fegyelmezettebb nála. Tudta: segítenie kellene Emíliának, szétrakni a könyveket, kicsomagolni a ruhákat, s közben viccelődni, nevetgélni, mintha virágos kedvében volna.

– Minden költözködésnél kikészülsz. Összecsuklasz! Egyszerűen összecsuklasz!

A fiú csak hevert azon a göröngyös ágyon, összecsukolva.

– Elhagyod magad! – a lányt dühítette a csönd. (Amely valójában a zárt ablakon áthatoló dübörgésből, dudálásból, fékcsikorgásból, vonatfüttyből s egyéb zajokból állt.) „Vigasztalni akarja az ember, ő meg úgy viselkedik, mint egy leszázalékolt vértanú" – gondolta.

– Mondj már valamit! – szólt rá. S hogy erre se kapott választ, elvesztette a türelmét: – Talán én tehetek róla, hogy ebben a rohadt városban minden albérletből kiutálnak minket?

– Ne kiabálj, Em. Kihallatszik.

– Ennek is úgy mutatkoztál be, olyan foghegyről tárgyaltál vele, mintha a sofőröd volna! – sziszegte a lány. Az ajtóra sandított. ;„Biztosan ott görnyed mögötte, és hallgatózik." Sóhajtott, egy időre elment a kedve a beszédtől.

Kopogtak.

– Bejöhetek?

A lány fölugrott, lesimította a szoknyáját, Megbökdöste a fiú vállát:

– Kelj fel!

A fiú felült. „Na, már csak ő hiányzott."

– Tessék! – kiáltotta a lány, dallamosra erőltetett hangon. – Szabad!

A főbérlő – ősz hajú, rozsdabarna arcú, magas férfi, selyempongyolában – jött be, ünnepélyes léptekkel. Krákogott.

– Jó napot kívánok. Csak egy pillanatra zavarnék, kérem.

– Foglaljon helyet – intett a lány.

A férfi kis habozás után leereszkedett az egyetlen székre, a kerek asztal mellé. Péter és Emília szemben vele, az ágy szélén kuporgott. „Mintha vonaton ülnénk, egy jobb kupéban” – gondolta a fiú. A szóban forgó helyiség – méretét és formáját tekintve – valóban inkább vasúti kupéra hasonlított, mintsem lakószobára.

– Látom, már berendezkedtek – állapította meg a férfi.

– Igen. Csak még a könyveket kéne fölrakni a polcra – mondta neki a lány. Beharapta az ajkát. „Ezt nem kellett volna…” Mert eszébe jutott: a férfi kikötötte, saját bútort nem hozhatnak. „De hát a könyvespolcot és az íróasztalt muszáj volt! Meg kell értenie!”

– Tegnap, kérném, nem adódott alkalom egy kis beszélgetésre – dűlt hátra a férfi. Mindkét kezét maga elé emelte, ujjait egymásnak támasztotta. – Éppen csak a megállapodásra került sor. A feltételek közlésére.

– Nyolcszáz forint havonta, konyha-, fürdőszoba-használat reggel és este, telefon készpénzfizetés ellenében – darálta a lány.

– Nos, igen – mosolygott a férfi. Két fémfoga elővillant. – Hiszen megállapodtunk!

– Meg – bólogatott a fiú. Recsegett alatta az ágy. „Mindjárt kiszúrja az íróasztalt…”

– Remélem, ki fogunk jönni egymással – mondta a férfi. – Az előző bérlőkkel semmi baj nem volt, kérném, apróbb átmeneti döccenőket leszámítva! – elmélázott egy pillanatra. Aztán hirtelen: – Hogyan telt az első éjszaka? Remélem, nincsen panaszuk az ágy minőségét illetően!

– Nincs panaszunk.

– Mert, kérném, az előző bérlők kifogásolták, hogy túlzottan nyikorog. De én leszögeztem, hogy minden ágy nyikorog, ha az ember forgolódik rajta. Mire ők elismerték, hogy igazam van, ám megjegyezték, hogy néhány rugó is eltörhetett benne, mert göröngyös.

– Göröngyös – ismételte a fiú gépiesen.

– Erre én – emelkedett ki a székből a férfi – szabad kezet adtam nekik a megcsináltatás tekintetében, természetesen a saját költségükre. Három évig laktak itt, kérném, de az ágyjavíttatásra nem került sor! – ezt már úgy mondta, mint egy hazafias költemény utolsó sorait. – Tehát mégse nyikorog annyira! Mégse göröngyös olyan nagyon! – szemrehányó arccal magasodott föléjük. Aztán visszaereszkedett, átrendezte vonásait.

Érdeklődő hangon: – Miért jöttek el az előző helyükről? – ujjai szétváltak, majd újra és újra egymásnak dőltek.

– Mert férjhez ment a házinéni lánya. Kellett a szoba – felelte a lány készségesen.

A fiú a férfi kezét bámulta. „Milyen fényes a körme! Mintha szidolozná.”

– Bizony, bizony, előbb-utóbb családot alapítanak a fiatalok! – heherészett a férfi. Megköszörülte a torkát: – Öö… szóval férjhez ment – nem lehetett tudni, hogy kérdezi vagy állítja.

– Férjhez ment – jelentette ki a fiú.

A lány elpirult:

– Ha nem hiszi, akkor…

– Említettem én egy szóval is, kérném, hogy nem hiszem? – csóválta a fejét. – Csak egyetlen szóval is?

Hallgattak.

– Előreláthatólag mennyi ideig szándékoznak bérelni a szobát? – a férfi ujjai egy pillanatra sem hagyták abba a lapogatást.

– Hát… – a lány habozott.

– Arra a négy hónapra biztosan! – mondta a fiú.

– De hiszen mindenütt így szokás! – ismét a szék fölé emelkedett legalább tíz centivel. – Négyhavi bért előre, egy összegben, a beköltözés napján! – mintha valami sokszorosított házirend első paragrafusát közölte volna velük. – De ha, kérném, ez önöknek zsenánt! Egy szóval sem mondták! Én, kérném, esetlegesen hajlandó lettem volna… hajlandó lettem volna a tárgyalásra.

– Nem zsenánt – zárta le a fiú.

A lány szemrehányó arccal nézett rá. „Mit kezdi itt szekálni ezt az embert, akitől annyi minden függ!”

– Hát, akkor… – a férfi a térdére csapta a tenyerét, fölegyenesedett.

A lány is felállt. Aztán lassan, kedvetlenül a fiú is:

– Hát, akkor…

Hátakkor.

– Pé. Tessék.

– Még mindig olyan állott a kedved?

– Mmmm.

– Gyere! – a lány hozta a fiú cipőjét.
– Hová?
– Bebuszozunk a belvárosba, és aztán… ott aztán…
– Ott aztán?
– Megvacsorázunk valami jó helyen.
– Száz – mondta erre a fiú.
– Hogyan?
– Ennyibe kerül. Egy jó helyen.
– Utána beülünk egy… egy bárba! Én még sose voltam bárban!
– Háromszáz.
– Hajnalig mulatunk, zárásig maradunk! – szavalta a lány.
– Száz. Taxira.
– De legalább jó kedved lesz!
– Végösszeg: ötszáz – a fiú, akár egy blokkoló automata.
– Ne légy már olyan ünneprontó – mondta a lány, lefelé biggyedő szájjal.
– Ünnep van?
A lány nem tudta, mit válaszoljon. – Lehet menni olcsóbb vendéglőbe is!
– Lehet.
– Annyi pénzünk azért még van!
– Nincs. Hatszáz forint – mutatta. – Ez minden. Pedig ma még csak huszadika.
– De volt egy kis dugi…
– Volt! Elfelejted, hogy háromezerkétszázat fizettünk ennek a majomnak. Meg a tehertaxi, meg a borravaló, csak számítsd ki.
– Jó. Akkor legalább menjünk sétálni.

Olyan volt az a kis utca, mint egy nudli, két kés közé szorulva: egyik végén a gyorsforgalmi út, másikon a vasúti töltés. Mindkét irányból dőlt a zaj, de az utca maga kihalt és mozdulatlan. Málladozó vakolatú házak, sóderral fölszórt, vékony járdák, villanypóznákra erősített, bádogtányéros lámpák, benzinszag, pernye, füst. „Nem valami barátságos környék” – gondolta a lány.
Ballagtak a kerítések mellett. Minden harmadik udvarban kutya. A kuvaszok, pulik, komondorok, korcsok lógó nyelvvel kísérték őket a

rácsok (deszkák, dróthálók) túlsó oldalán. Egy dühödt, loboncos állat hosszan, idegesen ugatott utánuk.

– Még nem ismernek minket – mondta a fiú. – Idegenek vagyunk.

Már a töltésnél jártak. Elindultak mellette, a kitaposott ösvényen. Talpuk alatt csikorogtak a kavicsok. Öreg bácsi jött szembe. Tántorgó léptű, koszos ruhájú.

– Tessék mondani – állt eléje a fiú –, merre van itt egy közért? Vagy egy trafik?

A bácsi nézett rá, kerekedő szemmel, mint a süketek.

– Egy trafik! – kiáltotta a fiú. – Egy do-hány-bolt!

– Értem, fiam, nem vagyok én süket! – nyikorogta a bácsi. – Dohánybolt nincs. Itt nincs.

– Hogyhogy?

– Nincs!

Csak ezt ismételgette: – Itt nincs! – Mint egy gramofon.

Tehervonat húzott el a belső sínen, kiszorította a bácsi gyönge hangját a levegőből. De ő észre se vette, mondta a magáét. Tátogott.

– Hol vesznek cigarettát? – kérdezte a fiú, amikor csönd lett.

– Én nem dohányzok – jelentette ki a bácsi.

– Jó, de azért laknak erre dohányos emberek is! – a fiú kezdte elveszíteni a türelmét. – Vagy nem?

– Laknak – mondta a bácsi. Nehéz volt eldönteni, hogy bólogat, vagy csak a feje remeg.

– És ők hol veszik?

– Benn a városban. Talán a korcsmában. A pénztárnál! Dohánybolt nincs. Itt nincs.

A lány már rángatta a fiú karját, hogy gyerünk tovább. Kicsit félt ettől a lángoló szemű öregembertől. Otthagyták. Bámult utánuk, reszkető fejjel.

– Nincs trafik – dünnyögte a fiú.

Már visszafordultak. A fiú nézte az alacsony, kormos vakolatú családi házakat. Az ajtók, ablakok zárva. Hogy kinn maradjon a füst. Azért biztosan beszivárog a réseken, repedéseken.

„Viszont mindig lehet integetni!” – gondolta. Neki az integetés a nyaralást jelentette. Apjával állnak az úton, a vállalati üdülő előtt. Várják a

vonatokat. Leszámolják a kocsikat, és integetnek rendületlenül. Az elsuhanó ablakokban lobogó kezek!

De errefelé csak tehervonatok járnak.

– Szar érzés – bökte ki.

– Mi?

– Hogy senkit sem ismerünk itt. Olyanok vagyunk, mint a virág…

– Tudom! – vágott közbe a lány. – Mint a virág, ha elszakadnak a gyökerei! – grimaszt vágott. – Folyton ezt mondod. Elképzellek, mint virágot! – ingatta a fejét.

– Képzelj kaktusznak. Hosszú, szúrós tüskékkel.

– Te! – a lány a nyakába csimpaszkodott. – Kis dühös kaktusz!

A fiú átkarolta, s szép csöndesen mondta tovább:

– Hat helyen laktunk, amióta házasok vagyunk.

– Házasok? Hiszen ha házunk volna!

– Hat ismeretlen, külvárosi környék…

– Mit csináljak, a belvárosban lehetetlenség szobát kapni. Pláne házaspárnak! Ablaktalan lyukakért is csillagászati árat kérnek.

– Hat különböző utca. Hat többé-kevésbé göröngyös, nyikorgó ágy.

– Minden ágy nyikorog, ha az ember forgolódik rajta!

– Ez lesz a hetedik. Vándorlunk, mint a kóbor kutyák. Lekoptak a barátok, az ismerősök. Lekoptak!

– Ugyan! Azért, mert mostanában kevesebbet járunk társaságba, édes istenem, nincs annyi időnk…

– Lekoptak! Csak ketten vagyunk.

– Hát mit akarsz? – tört ki a lány. – Háremet? Kommunát? Vegyek föl társalkodónőket? Nyissak irodalmi szalont az albérletünkben? Mi?

– Nem erről van szó. Tudod te is.

A lány hallgatott. Mert tudta.

– Talán ha gyerekünk volna – dünnyögte a fiú. – Az esetleg elterelné a figyelmünket a…

– De hiszen te nem engeded! – kiáltotta a lány.

– Nem én! A körülmények.

– Körülmények! – ismételte a lány gúnyosan.

– A körülmények! A főbérlők! A bérek! Az árak!

– Ne kiabálj – mondta a lány. Könnyes volt a szeme. – Mindig kiabálsz.

A fiú nézte, nézte, és egy szerelemből, hálából, szomorúságból font háló szorítását érezte. Zsebkendőt húzott elő, letörölte a lány arcát.

– Em, ne sírj. Bocsánatot kérek – megcsókolta.

– Nem tudom… ab-ba-hagy-ni – hüppögte a lány.

A fiú arra gondolt, hogy ha az embert baj éri, folyni kezd a szeméből a víz (mintha náthás volna), és csuklik (mintha mellényelte volna a falatot). Náthás cigányút.

– Ne haragudj, tudod, mennyire megvisel minden költözés. Nincs semmi baj – simogatta a lányt. – Majd megszokjuk ezt a környéket is. A házakat, a kerítéseket, a kutyákat…

Sötétedett. Égtek a lámpák.

Itt akár abba is hagyhatnánk. A következő költözésig. Ám a félhomályban, a töltés oldalán…

…meglátták azt a pöttömnyi bódét. TRAFIK. A színesre pingált cégtábla úgy virított a tetején, akár a vándormutatványosok bungalóján a reklámszöveg.

– Hogyhogy idefelé nem vettük észre? Elég feltűnő!

Semmi kétség, ez egy dohánybolt. Egy valószínűtlenül kicsi trafik.

– Tudtam én! – bólogatott a fiú. – Dohánybolt azért mindenütt van.

A bódénak olyan ajtaja volt, mint egy lakásnak. Kukucskálóval. A fiú a csöngőt kereste, aztán önkéntelen mozdulattal bekopogott.

– Tessék! – mondta valaki belülről, dallamos hangon. – Szabad!

Benyitottak. Odabenn apró pult. A selyempongyolás férfi állt mögötte.

– Maga… maga? – hüledezett a fiú.

– Mi tetszik? – kérdezte a rozsdabarna arcú férfi barátságosan.

– Én… – a fiú zavarban volt. – Nem is tudtuk, hogy maga trafikos.

– Nem mondtam volna? – tűnődött a férfi.

A sarakban négyszögletes olajkályha duruzsolt. Parányi üvegablaka mögött villogott a tűz. A férfi észrevette, hogy a lány a kályhát nézi:

– Jó meleg van, igaz? Fűtünk! – mondta büszkén.

– Minek? Szeptember elején járunk!

– Mindig fűtünk – mosolygott a férfi. – Melegszerető ember vagyok.

A fiúról csurgott a víz. De nem volt kellemetlen. Kigombolta az inge nyakát.

– Na, foglaljanak helyet, kérném – intett a férfi.

„Hová?” – kérdezte volna a fiú, de a pult mellett kényelmes kanapé tűnt elő a félhomályból. Leültek a süppedős párnázatra.

– Meghívom önöket egy kávéra! – a férfi inyitotta a pult fedelét, villanymelegítő volt alatta. Sistergett a fekete lé, alumíniumedényben. – Minden reggel lefőzök egy adagot a négyszemélyes Unipresszel, aztán délután is – szakavatott, kissé nőies mozdulattal szétöntötte a kávét, virágrajzos csészékbe. Mintha a pongyola ujjából varázsolta volna elő a kiskanalakat, csörömpölve táncoltak a findzsákban.

– Nem akarunk zavarni – szabadkozott a lány.

– Szó sincs róla, kérném. Örülök, hogy bejöttek. Szolgálhatok a kávéhoz kondenztejjel? Svájci! – mutatta nekik a színes pléhdobozt. – Kisasszony?

– Tessék nyugodtan Emíliának hívni.

– Engem meg Péternek!

A férfi csorgatta a sűrített tejet:

– A lányom küldte, Zürichből. Mert ott él, kérném. Igen – elérzékenyülten himbálta a fejét. – A férje jógás. Jógaedző. Nyolcszobás villájuk van!

Előkerültek a fényképek. Péter és Emília nézegette azt a másik fiút és lányt a házuk előtt, a tengerparton, a nyitott sportkocsiban.

A férfi megint egymásnak támogatta az ujjait. És Emília akkor rájött, honnét olyan ismerős ez a mozdulat. Az apja… az apja játszik így a kezével, ha beszél.

– Tessék mondani, mikor tetszik nyitva tartani? – kérdezte Péter. – Már úgy értem, mettől meddig? Én ugyanis sokat dohányzom, sajnos, és…

– Mindig – a férfi mosolygott. – Bármikor jöhetnek, szívesen látom magukat! – dörzsölgette a tenyerét. – Jut eszembe, vesznek is valamit, kedves…?

– Péter – segítette ki a fiú. – Veszünk.

– Mivel szolgálhatok?

– Természetesen cigarettával – mondta Emília.

– Nono! – emelte föl az ujját a férfi. – Itt nemcsak dohányáru kapható! Mert ez nem dohánybolt, hanem trafik! Én azt tartom, hogy a vevő minden óhajtását teljesíteni kell.

– Minden óhajtását?

– Mit csak a szeme-szája kíván – bólintott a férfi. – Tessék kérném, próbálják ki!

– Hát, akkor… – Péter habozott.
– Hát, akkor?
– Mondjuk… kérünk egy üveg vegytintát! – vágta ki Péter.
– Parancsoljon.
A pulton ott termett a lapos üveg. Ámulva nézték.
– Pé, minek nekünk vegytinta? – kérdezte Emília.
– Még egyébbel szolgálhatok? – a férfi diadalittasan lapogatta az ujjait.
– Egy adag molyirtót!
– Tessék, kérném.
A pulton ott állt a zöldes flakon. A tintásüveg mellett.
– Hű! – nyögte Emília.
– Még egyebet?
– Egy tizennyolcszor tizenötös Rembrandt-reprodukciót, ofszet nyomással! – jött bele Péter.
– Melyik művéről?
– Mindegy.
– Tessék.
A pulton a tinta és a molyirtó mellett szétterült a csillogó kép, az *Éjjeli őrjárat*. Tizennyolcszor tizenötös méretben.
– Na, kérném – a férfi széttárta a karját, suhogott rajta a selyemköntös. – Ugye, megmondtam! – rákönyökölt a pultra. Fütyörészni kezdett. Valami régi, andalító valcert.
A fiú nagy kedvet érzett, hogy vele dúdoljon.
– Várjanak csak – mondta a férfi, hamiskás mosollyal. Felnyitott a háta mögött egy kisajtót. Sötét lyuk. Akár egy pincelejáró, csak éppen szűkebb. A férfi belekiabált: – Amália! Amálííí!
Valahonnét távolról, visszhangosan érkezett a válasz:
– Mi vaaan?
– Gyere át egy kicsit!
– Mineeek?
– Csak gyere, na! – visszakönyökölt a pultra.
– Hová vezet ez a folyosó? – kérdezte Emília.
– A töltésbe. Tudják, a másik oldalon is van egy trafikunk. Azt a feleségem vezeti. Átfúrtuk a töltést, hogy könnyebben érintkezhessünk.
– Jó ötlet – mondta Péter. – Nekem nem jutott volna eszembe.
– Azt hittük, egyedül él – dünnyögte Emília.

A lyukban megjelent egy apró, gömbölyű néni:

– Hívtál, itt vagyok – megpuszilta a selyempongyolás férfit.

„Csoda, hogy elfér abban a szűk folyosóban – gondolta Péter. – Egy ilyen egérlyukban! Persze, meg lehet szokni ezt is.”

– Amália, észre se veszed, hogy vendégeink vannak?

– Á, az új albérlők! – a néni pukedlizett. – Nagyon örülök.

– Mi csak… cigarettát akartunk venni.

A néni kacsintott, háta mögül előhúzott valamit. Egy üveg.

– Cigaretta! – mondta megvetően. – Mindig csak cigaretta! Inkább igyunk. A találkozás örömére. Töltsél, apukám.

A férfi kupicákat varázsolt elő. Ittak. Aztán megkóstolták a friss teasüteményt, mert az is akadt. Végül rágyújtottak, hosszú, illatos cigarettákra. Remekül érezték magukat.

– Milyen családias kis trafik.

Az utolsó szóra halk csilingelés kezdődött.

– Ajjaj! – mondta a néni. – További kellemes szórakozást! – és eltűnt a lyukban.

– Biztosan jött egy vevő – magyarázta a férfi – Elektromos jelzőcsengő van az ajtón.

– Lassan mennünk kéne.

– Ugyan, hisz fiatal az idő! Maradjanak csak, maradjanak. Még annyi mindent lehet kapni nálunk! Riasztópisztoly! Esernyő! Falilámpa! Könyvjelző! Zenélő fésű! Sztriptízes töltőtoll! Szivacsnyuszi! Tengerészjelvény! Csak tessék, tessék!

Boldogan, sikongva kapkodtak a köröttük repkedő tárgyak után, a férfi huncut mosollyal nézte őket.

Az utolsó fillérüket is elköltötték volna abban a trafikban.

A töltés oldalán nincs semmiféle bódé.

Zöld vadászkalap

A teherkocsin áztak a bútorok. Fújta a szél a rájuk kötözött ponyvákat, átlátszó műanyag huzatokat, recsegve lobogtak.

A fiú érezte, hogy a nyakába csurog az eső. Csiklandós patakok indultak meg a gerincén lefelé, az alsónadrág irányába. Jó konstrukció az emberi

test: erre a célra függőleges csatornát rendszeresítettek rá, hátul, középen.

A lány – hosszú haja nedves csomókba ugrott, kilógott a kendő alól – rohangált a lépcsőkön, föl a lakásba, le az utcára, röpködött a hórukkos emberek körül. Neki ez volt a feladata. A fiú pedig lent a kocsinál álldogált, így beszélték meg, jó előre.

Szekrény, ágy, asztal, székek, polcok, zsákok, bőröndök, összespárgázott könyvkupacok vonultak fölfelé, mint egy karaván. Lassan kiürült a teherautó. A fiú úgy érezte, mindjárt őt is fölkapja valamelyik munkás, és viszi.

Akár egy raktár, ahol részeges a raktárnok, olyan lett a lakás. Amikor magukra maradtak, leültek az ágyneműtartóra. Az eső elállt, a felhők résein kibújt a nap, besütött a szobába. „Déli fekvés!" – gondolta a fiú, boldogan. Átkarolta a lányt, s egy nevetős, fölszabadult mondat készülődött benne.

Tizenegy óra tájt tetőzött a rumli, a csomagok már nyitva, minden szanaszét. A lány a konyhában, a fiú a nagyszobában próbált némi rendet teremteni, egyelőre eredménytelenül.

Csöngettek. Három feszes, erőszakos zrrr.

– Ki a fene lehet?

A lány átmászott az előszobában torlaszkodó bőröndökön, kinyitotta a kisablakot. Idős hölgy állt az ajtó előtt. Furcsa kalapban.

– Kit tetszik keresni?

Addigra a fiú is odaküzdötte magát:

– Vilmuska! – mondta csodálkozva. Nyitotta volna az ajtót, de csak félig sikerült, megakadt egy könyvcsomóban.

Az idős hölgy nem zavartatta magát, szó nélkül benyomakodott a résen.

– Drága Vilmuska – kezdte a fiú –, nagyon örülök, hogy el tetszett jönni… micsoda meglepetés!

A hölgy kalapján rezegtek a tollak:

– Bemutathatnál a feleségednek!

Az idős hölgy nem várt, kezet fogott a lánnyal.

– Én vagyok az egyetlen nagynénje ennek a kölyöknek – közölte vele. – A többiek meghaltak – sejtelmesen mosolygott.

– Örülök, hogy megismerhettem – udvariaskodott a lány. Aztán, háziasszonyi mozdulattal: – Menjünk beljebb!

– Tegyétek félre – intett a hölgy. – A kijárathoz vezető utat mindig szabadon kell hagyni!

A fiú és a lány kapkodva tologatta odébb a csomagokat. A hölgy belépett a nagyszobába, ők utána.

– Üljünk le! – ajánlotta a fiú.

– Hová, te nagyokos? – szólt rá a lány. Próbálta kiszabadítani a székeket.

– Hagyjad! –a hölgy az ablakkilincsre akasztotta a kalapját, leült az egyik zsákra. Fekete táskájából selyempapírba burkolt üveget halászott elő, s a középen álló hajóbőröndre állította: – Ezt nektek hoztam. Az új lakás örömére.

A fiú nagy levegőt vett:

– Ejnye, Vilmuska, minek…

– Tudom – vágta el a hölgy –, minek vertem magam költségbe. Szegény apád is mindig ezt mondta.

A fiú hallgatott, lábával egy rongyot piszkált a padlón.

– Gizustól megtudtam, hogy lakást kaptatok, hát idejöttem. Remélem, nem zavarok?

– Dehogyis! – hazudta a fiú.

A hölgy fölállt, tett egy kört:

– Barátságos kis szoba!

– Egyáltalán nem kicsi – tiltakozott a lány. – Négyszer négyes!

– Négyszer négyes – bólogatott a hölgy. A falakat nézte. Aztán, hirtelen: – Miből van a ház?

– Hogyan?

– Miből? Azt kérdezem, miből van. Mi az alapanyaga?

– Hát… – a fiú a lányra nézett: – beton.

– Panel?

– Olyasmi.

A hölgy biccentett, de látszott az arcán, hogy nincs megelégedve a válasszal. – Ahhoz képest elég masszívnak látszik – dünnyögte. – Figyeltem, ahogy jöttem, szép nagy villámhárító van a tetején.

– Mi?

– Villámhárító. Az fontos! Nagyon fontos.

A fiú vállat vont.

– Tessék jönni, megmutatom a konyhát – hívta a lány.

– Inkább a másik szobára lennék kíváncsi! – mondta a hölgy. Indult az ajtóhoz.

Ez olyan hurkaforma helyiség volt, hivatalosan csak félszoba. Az idős hölgy körülnézett, rágyújtott egy cigarettára.

– Szép! Nagyon szép! – a falnák vetette a hátát. – De… – habozott. – Miért nincs rács a kisablakon?

– Milyen kisablakon? – a lány ütődött arcot vágott.

– Odakint. A bejárati ajtó kisablakán. Rácsot kell rá csináltatni.

– Minek?

– Rács kell – jelentette ki az idős hölgy. – De nem arra az ajtóra.

– Hát melyikre? – kérdezte a lány összezavarodva.

– Természetesen ki kell cseréltetni – mondta a hölgy. A plafon felé fújta a füstöt.

– Kicseréltetni? Minek?

– Minek, minek – az idős hölgy türelmetlen mozdulatot tett –, hát mert túl vékony.

– Az ajtó? Vékony??? – ismételte a fiú, mint aki nem hisz a fülének.

– Igen, vékony! – emelte föl a hangját a hölgy. – Süketek vagytok?

Csönd lett. Az idős hölgy ellökte magát a faltól, körbesétált a félszobában. Pak, pak, pak, a léptei. Lóbálta a táskáját. Aztán megállt előttük:

– Mi baj? Mért vágtok olyan fancsali képet? – táskájából fedeles fémhamutartót vett elő, a csikket gondosan szétmorzsolta rajta, belenyomta.

– Én… – a fiú zavarban volt.

– Na? – a hölgy megszagolta a fémkasznit, aztán visszadugta a helyére. – Mondjad!

– Hát…

– Ne hápogj, Péterke! – a hölgy megsimogatta a fiú arcát. – Nagy dolog ám az, hogy két ilyen taknyosnak lakása van. Becsüljétek meg!

– Igyekezni fogunk – mondta a lány csöppnyi gúnnyal. De az idős hölgy azt nem vette észre:

– Helyes, helyeeees – énekelte. Az ablakhoz lépett, összeszorított szemmel nézte a keretet. – Redőny? – kérdezte. – Redőny nincs?

– Tetszik tudni, ez modern ház, itt elsötétítő függöny van redőny helyett.

– Elsötétítő? – kapta föl a fejét a hölgy.

– Bizony – mondta a lány.
– Baj. Nagy baj.
– De miért, drága Vilmuska? – kérdezte a fiú.
– A redőny sokkal jobb. Minden szempontból.
– Szerintem a függöny praktikusabb – vetette ellen a fiú.
– Mit tudsz te? Semmit se tudsz – legyintett a hölgy. A körmével megkocogtatta az üveget: – És ez a teschauer ablak… – csóválta a fejét.
– Mi van a teschauer ablakkal? – kérdezte a lány ellenségesen. „Ennek semmi se jó" – gondolta.
– Nem lehet leakasztani külön a belső szárnyakat – mondta a hölgy.
– Miért kéne külön leakasztani?
– Hogy ne törjön ki egyszerre mind a kettő.
– De az ég szerelmére – a lány kezdett ideges lenni –, miért törne ki egyszerre mind a kettő?
– A légnyomástól.
A lány a fiúra nézett. Találkozott a tekintetük.
– Ráadásul túl nagyok – folytatta a hölgy.
– Tessék?
– Én nem értem – fakadt ki –, poros a fületek? Túl nagyok az ab-la-kok!
– Az is baj?
– Hát persze!
– Elnézést kérek, drága Vilmuska, de én úgy gondolom, az a jó, ha az ablak minél nagyobb.
– Nem, fiacskám. Az a jó, ha az ablak kicsi.
A hölgy megint a falat vizsgálta. A lány viszont egyik lábáról a másikra állt, türelmetlenül tipródott. A fiú kicsit várt, aztán nekirugaszkodott:
– Hát akkor nagyon szépen köszönjük a látogatást, kedves Vilma néni, de nekünk most…
– Hol a kályhalyuk? – akasztotta meg az idős hölgy.
– Kályhalyuk? Vilmuska kérem, itt gázfűtés van – mondta a fiú az ujjait tördelve –, minek kellene kályhalyuk?
– És ha egyszer csak kikapcsolják a gázt? Akkor mi lesz?
– Akkor… – a fiú elakadt. – Akkor majd villannyal fűtünk. Van egy légmelegítőnk.
– Micsoda marhaság! – a lány már nem bírta tovább: – Miért kapcsolnák ki a gázt?

A hölgy mintha meg se hallotta volna:
– És ha a villanyt is kikapcsolják? Mert az is megtörténhet. Mindenre gondolni kell.
– Kályhalyuk nincs, és kész – mondta a lány. – Bízzunk benne, hogy senki semmit nem kapcsol ki.
A hölgy föl-alá járkált. A sarka hűvösen kopogott a meztelen parkettán. Három lépés ide, három oda. Egyre gyorsabb tempóban: pak, pak, pak – pak, pak, pak.
„Megkergült” – gondolta a lány.
A hölgy hirtelen lefékezett az ablaknál.
„Ha most megint a redőnnyel jön…” – a lány beharapta az ajkát.
– Mi ez itt szemben? – bökött előre a hölgy.
– Nem tudom – a fiú vállat vont. Nem vette észre, hogy a lány integet, kibökte: – Valami gyár.
– Úgy! Szóval gyár. Egy gyár! És ezt csak így mondod?
– De Vilmuska, hát hogy mondjam?
– Egy gyár mellé költöztetek?
– Úgy van! – bólintott a lány jókedvűen. – Nagy baj, ugye?
– Veszélyben az életed! – mondta a hölgy rekedten.
– Mi? – a fiú rémülten nézett rá.
– Először mindig a gyárakat bombázzák. Géppuskafészek lesz a tetején. Egész biztos. Odanézz!
A fiú és a lány dermedten bámult a hölgy reszkető ujja irányába.
– Ott, a kémény mellett. Az a kúpos micsoda!
A gyár tetején, két koszladt kémény között egy apró, de jól kivehető, szürke bunkerszerűség. Az innenső oldalán vékony, vízszintes lőrés.
– Hát aztán! – a lány hangja élesen, idegenül csengett. – Kit zavar?
– Az meg a légvédelmi sziréna! Hát persze! Minden gyáron van sziréna! – otthagyta az ablakot, járkálni kezdett, oda-vissza, akár az előbb. Mint egy gyorsított felvétel. Táskája széles ívben lengett a karján.
A gyár tetején – a bunker mögött – másfél méteres vasrúdon négy egymásra borított fekete cintányér. A sziréna.
– Nem baj – dünnyögte a hölgy menet közben –, ez nem baj. Legalább azonnal meghalljátok, ha valami lenne…
– Mi lenne? – kiáltotta a lány. – Mi lenne??

Az idős hölgy akkor már nem volt ott, útja az előszobába vitte. Kint folytatta dühödt körsétáját, a kövön még hangosabban kopogtak a léptei.

– Mindenre gondolni kell. Mindenre gondolni kell!!!

Enyhe visszhang volt a lakásban, fölerősítette a szavakat.

– Vilma néni… – suttogta a fiú.

A hölgy lerogyott a kőre, eszelősen, vinnyogva sírt. Odarohantak hozzá, betámogatták a szobába. Ledobálták a rekamiéról a holmikat, ráfektették. A lány hozott vizet, az idős hölgy ivott egy kortyot, gyógyszert vett be. Táncolt a kezében a pohár.

– Semmi baj… Semmi baj…

Dél lett, mire elment, szóltak a harangok. Bimm, bamm.

Valamit itthagyott.

– Nézd, milyen muris! – mondta a lány. – Fölpróbálom!

De aztán mégse nyúlt hozzá.

A kilincsen – akár egy fáradt zászló – a zöld vadászkalap.

VALAKI MÁS
(1977–80)

Gáz van

– Kívánok. Gyorsszolgálat.

– Hehehe!

– Mi az, hogy: hehehe?

– No, hát a gyorsszolgálat. Az a hehehe. Mert ugye, akkor milyen a lassú? Azt ígérték, nyolc és tíz között jönnek! Most pedig hány óra van? Negyed három!

– Sajnos, gázömlés volt Angyalföldön. Eltörött a főcső. Képzelheti…

– Képzelhetem… De énnekem szabadságot kell kivenni! Mi közöm a maguk főcsövéhez? Elvégre a szabadság mégse arra való, hogy az ember a szerelőt várja!

– Igaza van. De higgye el, uram, nekünk se népünnepély egy ilyen főcső, már szóval, ha eltörik. Föl kellett bontani a betont, leásni, az egész vonalon, a gáz meg csak ömlött. Mi szeretnénk, ha a lakosság elégedett volna a szolgáltatásainkkal, de a téma megbukik a munkaerőhiányon. Ért engemet!

– Értem én, barátom, viszont ha itthon kell gatyáznom, azáltal össznépi viszonylatban szintén csak nő a munkaerőhiány. Lévén hogy magam is egy munkaerő vagyok. És éppen a szolgáltatásban dolgozok, mint írógépszerelő. Ott az óra.

– Kösz. De azt azért ne mondja, hogy az írógép összehasonlítható a gázzal. Mert tegyük föl, maga nem csinálja meg az írógépeket, rendben van, az is okoz egy kicsike kis zavart. De gondolja el, ha mi hagynánk szivárogni a gázt! Az mégis más! Kaphatnék egy kis szappanos vizet?

– Szappanos vizet? Kézmosásra?

– Dehogy! A vizsgálathoz kell. Egy lavór víz, bele csipetnyi szappan. Mosópor is jó.

– Milyen mosópor?

– Teljesen mindegy, ultra, tomisztár, tomipríma, ami van: A habzás a lényeg.
– Hát, tessék. De engedtessék meg nekem, hogy vitázzak magával. Mert ahhoz, hogy ide kiszálljon, ahhoz ugye megrendelőlevél kell. A megrendelőlevélhez pedig írógép. Higgye el, szakikám, ha egyszerre lerobbanna az összes írógép, rögtön bedöglene az egész ország!
– Tudom, ön a bürokráciára céloz. Ismerjük a témát. De a gáz, az mégiscsak más.
– Megengedem, szakikám, hogy más, de abból indultunk ki, hogy énnekem szabadnapot kell kérnem maguk miatt.
– Már elmagyaráztam önnek, objektív akadály esete forgott fenn. Ez mindenütt előfordul.
– Jó, viszont én nem mondhatom a főnökömnek, hogy objektív akadály miatt nem megyek be. Mert így is leszidja a kurva anyámat, a cégnek kötelezettségei vannak, és a százötven szerelői státuszból jelenleg hatvankettő betöltetlen, tekintettel a munkaerőhiányra, ért engemet!
– Naná, hogy értem. Nézze uram, nálunk éppen feleannyi az ember, mint amennyire szükség volna. Mert akinek egy csöpp esze van, az elmegy maszeknak. Hát én is abból élek, hogy fusizok, lakatosmunka, csőszerelés, ami jön.
– Megvan a hiba?
– Azon vagyok, uram, hogy megtaláljam. El se hinné, hány helyen szivároghat!
– Szaglással akarja…?
– Dehogy, kérem. A szaglás csak kisegítő eszköz. A szappanos víz a fő. Rákenem mindenütt, és ahol szivárgás van, ott buborékok jelentkeznek.
– Nem valami modern módszer.
– Modern vagy nem modern, ez a legbiztosabb. Higgye el, a szappanos vízben sose csalódik az ember. Óhó! Itt a bibi. Látja? Látja???
– Látom.
– Akkor, most elzárjuk a gázt, tíz perc alatt kész leszek.
– Helyes.
– … phű… Jól rászorították! Ki volt az a barom, aki így meghúzta? Őrület!
– Fogalmam sincs, szakikám. Segítsek?

– Kösz, nincs rá szükség. Csak, tudja, vigyázni kell, mert ha kiszakad a cső a falból, akkor cseszhetjük!

– Hát… vigyázzon.

– Naná, hogy vigyázok. Mert ha kiszakad, az egész házban el kell zárjam a gázt, falat kell bontsak, satöbbi. Meg se bírnám csinálni egyedül. Aztán a gáz kinyitásához bizottság kell, amelyik minden lakást végigjár, nehogy valami baj történjen, érti, ugye? Szóval, az több napos téma, peches esetben több hetes.

– Ne ijesztgessen!

– Nyugi. Már elfordult. Minden oké.

– Két gyerekünk van, tudja, és a gyerekszoba ajtaja ide nyílik. Úgyhogy a gázszivárgás nem tréfadolog!

– Nekem mondja? Uram, ez a szakmám! A gáznak nem szabad szivárognia. Avval együtt, hogy persze, az emberek azt hiszik, ömlik a gáz, mikor éppen csak egy leheletnyi szökik a csőből, mert rém büdös.

– Azt tudom. Abszolúte tudom.

– Szóval, szagról nem lehet megmondani, hogy mennyi gáz folyt ki. Mert egy egész kicsi mennyiség is óriási bűzt csinál. Direkt szagosítják a gázt, merkaptánnal, pont azért, hogy észre lehessen venni. És aztán avval telefonálnak, hogy ömlik, mikor alig szivárog. De persze ezt nem azért mondom, mintha… A legcsekélyebb szivárgást is azonnal jelenteni kell! Mert sose lehessen tudni.

– Nálunk, szakikám, dőlt a gáz! Én nem értek hozzája, de járt a gázóra, pedig nem is használtuk a sparheltot. Kattogott.

– Ugyan, ugyan. Ez itt mikroszkopikus rés volt, résecske. Uram, ismerje be, hogy a kattogás erős túlzás.

– Hát… kattant egyet-egyet. Éjszaka hallottuk.

– Óránként egyet. Legföljebb.

– Inkább félóránként, szakikám, félóránként.

– Jó, legyen magának igaza. Most már tök mindegy, mert megoldjuk a témát. Újra kócozom a csövet.

– Kóccal szigetelik a gázcsöveket?

– Na ja, maga most megint azzal akar jönni, hogy nem valami modern módszer. Én viszont erre azt felelem, hogy nem kell annyira odáig lenni a modernségért. Mert a kóccal is úgy vagyok, mint a szappanos vízzel. A kócban se csalódtam még.

– Tehát, ez most mán jó lesz.

– Naná, hogy jó.

– Szóval, nem fog szivárogni nekünk. Csak azért mondom, mert, mint említettem, pont itt van a gyerekszoba, és az ember, ugye, aggódik. Ért engemet!

– Világos. De nem kell aggódni, szivárgás nuku.

– Helyes.

– Hát, részemről készen vagyok. Itt írja alá.

– Kösz, szakikám. Tessék, ezt tegye el.

– Hálásan köszönöm.

– Nincs mit.

– Viszlát.

– Kívánok. Gyorsszolgá…

– Szakikám, maga megőrjít engem! Fél négy van, a kurva istenit a gyorsszolgálatnak! Nem elég, hogy újra ki kellett hívjam, mert trehányul végezte a dolgát, most is délután állít be nekem, mikor azt ígérték, nyolc és tíz között, hát, hallja! Csak nehogy ismét valami gázömléssel jöjjön, mert engem rögtön megüt a guta!

– Elnézést kérek, de én csak tizenkettőkor kaptam kézhez a megrendelőt.

– Na, és ezt el is higgyem?

– Mondja, minek hazudnék magának?

– Azt én nem tudom. De a rosseb csapna bele, még egy nap szabadság! Ez már mégiscsak sok!

– Miért nem maradt itthon a felesége?

– Nohisz! Csuda ötletei vannak magának, szakikám. Majd pont az asszonyra bízok egy ilyen ügyet! Hogyne, őneki bármit bemesélhet maga, és akkor…

– Nem mesélek én be semmit, senkinek. Kérem a szappanos vizet.

– Már kikészítettem. Kikészítettem a szappanos vizet magának, szakikám! Reggel nyolckor! Azóta itt poshad!

– Nem számít. Fölkeverjük. Ugyanis a szappan kicsit leülepedik az állásban.

– Mondja, hogy fordulhatott ez elő? Hiszen esküdött rá, hogy jó lesz!

– Nem tudom, uram. Mindjárt megvizsgáljuk a témát. Magam sem értem.
– Nem érti?
– Hallja, miért olyan agresszív velem, kedves uram? Hát bántottam én magát?
– Beszéljünk a szabadságról! Már két napomba került a gyorsszolgálat! Két napomba.
– Elhiheti, én igyekszek úgy megcsinálni, hogy ne kelljen megint kiszállnom, hisz látja, csak éngem ugrasztanak, ha baj van! Ne gondolja, hogy nekem olyan nagy boldogság, hogy újra itt lehetek.
– Azt látom. Persze, maguk, fiatalok, mind ilyenek. Azt szoktam mondani, hogy a mai fiatalság csupa *ímmel-ámmal*-ból áll. Hehehe!
– Uram, ahogy így elnézem önt, szintén nem veti szét a lelkesedés. Pedig az apám lehetne!
– Na, na! Negyvenhat éves vagyok!
– Én pedig huszonhét.
– Meg is látszik magán! Szakikám, kapjon a fejéhez, mi történt volna, ha ne adj isten, valaki gyufát gyújt itt az előszobában? Mert ugye, maga megcsinálta a csövet, tehát joggal hihettük, hogy nem szivárog a gáz! És akkor: bummm! Repül az egész ház. És maga még körül se nézett, már a börtönben csücsül. Vagy inkább az akasztófán!
– Hahaha.
– Mi az, hogy: hahaha?
– Semmi. Elképzeltem magamat, amint az akasztófán csücsülök.
– Jó, ne kötözködjék, hát lóg! Szóval, hálával tartozik nekem. Hogy olyan jó orrom van, és észrevettem. Mert a gáz csak szivárog, hiába volt olyan nagy mellénye magának a szappanos vízzel meg a kóccal! És ha itt valami történt volna, akkor azért egyedül maga a felelős, maga, fiatal barátom!
– Ne túlozza el a dolgokat. Igaz, hogy a földgáz a levegővel keveredve robbanóelegyet alkot, de csak akkor, ha kábé húsz százalékos a telítettség! Márpedig itt még egy százalék sincs.
– Trallala!
– Tessék?
– Most megfogtam magát, szakikám! Legutóbb azt állította, hogy szaglással lehetetlen a kiömlött gáz mennyiségére következtetni! Akkor

tehát honnét tudja?
– Trallala!
– Mi?
– Csak ismétlem a maga kifejezését. Onnét tudom, hogy az eredeti rés, amelyet eltömítettem, túl picike ahhoz, hogy komolyabb mennyiség átszivárogjon rajta.
– Eltömítette? Azt mondja, eltömítette? Na, akkor nem lenne itt ilyen büdös, ha eltömítette volna.
– Igenis, eltömítettem! Nézze meg! Rajta van a szappanos oldat! Képződik buborék? Nem képződik. Tehát: el van tömítve.
– Ööö… de mégis szivárog!
– Szivárog.
– Nem értem.
– Pillanatnyilag én sem. De majd kiderül.
– Talán másutt?
– Talán másutt, igen.
– Istenem… micsoda dolgok! Hhhh… Képzelje, barátom, a régi lakásunk… a régi lakásunkban minden gázzal ment, a fűtés, a bojler, és a feleségem folyton attól rettegett, hogy egyszer fölrobbanunk. Én mondtam neki, ez hülyeség, de addig-addig ismételgette, míg a fülembe nem ültette a bogarat… És amikor ideköltöztünk, úgy örültünk neki, hogy itt csak a sparheltban van gáz, mert a fűtés központi, a bojler pedig villany. Aztán látja, ott a régi lakásban soha semmi baj nem volt, nem szivárgott a gáz, és minden szuperált. Itt viszont…
– Ne essen kétségbe, uram, most végleg rendezzük a témát.
– Őszintén remélem, szakikám. Habár a múltkor is ezt mondta… És adtam magának ötven forint borravalót.
– Minek emlegeti? Tessék, itt van, nekem nem kell! Van az embernek önérzete is, drága uram!
– Na, most mit pattog? Nem azért mondtam! Tartsa meg. Elvégre mindannyian a piacról élünk.
– Az biztos. Hm. Egyelőre sehol se buborékol.
– De akkor hol az istenbe folyik?
– Kedves uram, ez egy öreg ház, plusz leválasztott a lakás, láthatja, nyolc tagból eszkábálták össze a csöveket, nyolc kötés, nyolc szigetelés, bármelyik ereszthet. Szivároghat a gázóra is, habár az ritkán fordul elő. És

ki tudja, mi van a falon belül? Lehetséges, hogy odabenn elrepedt a cső! Most essek neki, mint tót az anyjának, bontsam ki végig? Hát akkor tataroztathatja a lakását! Jöhet a gáz a szomszédból is, jobbról, balról, alulról, fölülről! Nem olyan egyszerű téma ez!

– Kösz, szakikám, most aztán jól megnyugtatott!

– Pusztán azért magyaráztam el, hogy lássa, nem az én trehányságomról van szó. Az ember igyekszik rendesen dolgozni, aztán a kuncsaftok mégis ilyen hangot ütnek meg, mint maga az előbb. Ez persze rosszul esik.

– Hát… ne haragudjon, nem kell azért…

– Hopp! Itt a bibi! Látja? Van buborék? Van. Tehát szivárog.

– Hm. De maga legutóbb is végigvizsgálta az összes kötést, hogy lehet, hogy akkor itt nem szivárgott?

– Az, kérem, nagyon könnyen lehet, sőt módfelett könnyen. Mert amikor az ember egy kötést lecsavar, akkor az egész csőrendszer kicsit elmozog, és aztán megesik, hogy míg az egyik hibát kijavítjuk, csinálunk valahol egy másikat. Persze, modern házaknál ez nincs, mert ott hegesztett csöveket tesznek föl, de ilyen régi épületekben, pláne leválasztásoknál, csak úgy összegányolják, látja, itt is, nyolc darabból. Sok lelketlen kontár futkos a városban, akik csak a pénzre buknak… Ez az eredménye.

– És nem lehetne kicserélni? Úgy értem, az egész csövezetet!

– Lehetni éppen lehetne.

– Esetleg maga meg is csinálná, szakikám? Persze, kedvező feltételekkel, hisz ért engemet.

– Értem önt, de sajnos, nekem nincsen anyagom. Mi csak gyorsjavításra vagyunk berendezkedve, ugye, ez gyorsszolgálat, amint a neve is mutatja.

– De magánemberként, esetleg…

– Esetleg. Csakhogy, tudja, ez nem egyszerű téma, tudniillik itten azért csinálták nyolc darabból, hogy elférjen, szűk az óra ürege, és ha egy tagból akarjuk, ahhoz falat kell bontani, satöbbi. Sajnos, ez az ábra. Legföljebb, ha sikerülne szerezni méretre hajlított csöveket… De az drága mulatság. Na. Mindjárt kész is. Csak még leellenőrzöm az egészet, mert ha most bekenem szappanos vízzel, és nincs buborék, akkor ugye kizárt, hogy bárhol szivárogjon! Nézze végig, lát buborékot?

– Ööö… nem.

– Naná, hogy nem lát, mert nincs szivárgás. Részemről, készen vagyok. Itt tessék aláírni.

– Kösz, szakikám. Szóval, ez most már biztos nem fog szivárogni?
– Tuti.
– Tessék, ez a magáé.
– Ó, nincs erre szükség, drága uram!
– No, tegye csak el.
– Hálásan köszönöm.
– Viszlát.

– Kívánok. Gyors…
– Hagyjuk ezt.
– Már megint?
– Már megint.
– Érthetetlen.
– Nem is tudom, mit mondjak most magának, szakikám. Harmadik nap a szabadságomból.
– Elnézést, de Zuglóban egy főcső…
– Tudom, tudom. Gázömlés. Itt viszont: gázszivárgás.
– Nos… manométert is hoztam.
– Manométert?
– Vagyis nyomásmérőt.
– Ne vicceljen, szakikám, tudom én; hogy mi a manométer, abszolúte tudom. Ilyen U-alakú cső, és a folyadék szintje mutatja a nyomást, illetve annak változását.
– Úgy van. Persze, amit maga elmondott, az csak a folyadékos manométerre vonatkozik, mert másmilyen is van. De én folyadékosat hoztam, amely vízzel működik. Egyébként a manométer azt jelenti szó szerint, hogy *ritka mérték.*
– Ritka mérték?
– Igen. Görögül. Ezt én tanultam a szakmunkásképzőben.
– A mérték rendben van, de miért ritka?
– Uram, mindent én se tudhatok.
– Na… és eddig miért nem hozott manométert?
– Mert csak városi gázos manométerem volt.
– ???
– A maga lakását átállították földgázra. Ott a címke a sparhelton, olvassa csak el. Márpedig a földgázhoz másféle manométer kell, mint a

városi gázhoz.
– És?
– És nekem nem volt földgázos manométerem. Mert abból még kevés van a gyorsszolgálatnak.
– Hát persze! Ezért ritka!
– Nem hinném. De most már kaptam. Íme. A sparhelt csövének a végére kell erősíteni. Na. Bizony, esik a nyomás, valahol szökik a gáz.
– Idáig mindig eljutottunk a szappanos vízzel is.
– Naná, hogy eljutottunk. Mondtam én, a szappanos vízben sose csalódik az ember.
– Szakikám, kérem, könyörögve kérem, hogy most már oldja meg valahogy véglegesen ezt a dolgot! Meséltem magának, a feleségem retteg a gázrobbanástól, már én is… Csak Eunoctinnal tudunk aludni! És a gyerekek ott vannak, szemben a gázórával! Értse meg, hogy… Nézze, én fölajánlok magának egy összeget, arra az esetre, ha…
– Drága uram, nem ezen múlik. Hisz láthatja, én mindent elkövetek, ami emberileg lehetséges. Még manométert is hoztam!
– Nézze, a feleségem súlyos depresszióban szenved. Már kezdett kilábalni a betegségéből, amikor jött ez a cirkusz a gázzal. Most ismét visszaesett, a doktornő azt mondta, ha így folyhatja, újra be kell feküdnie a… a Lipótra, na!
– Ezzel ön érzelmileg akar zsarolni engemet? Fölösleges, drága uram. Énnekem az a dolgom, hogy megszüntessem a szivárgást. Azért vagyok itt. Nos, a szappanos…
– A szappanos víz a gázóra alatt! Mint rendesen.
– Kösz.
– Gondolja, hogy most megtalálja a…
– Remélem, őszintén remélem.
– Szóval, nem biztos!
– Drága uram, biztos a halál, igaz? Minden egyéb bizonytalan. Sajnos.
– Igen. De az biztos, hogyha most sem sikerül… akkor én… én ebbe beleőrülök!!!
– Ne cukkolja föl magát. Az ön idegei sokkal többet érnek, mint ez az egész hóbelevanc.
– Nem érti, hogy a feleségem szünet nélkül sír és őrjöng, a gyerekek éjszaka sikoltoznak álmukban, Sarlós úr panaszt tett a tanácsnál?

– Ki az a Sarlós úr?
– Az eltartottunk. Vagyis a lakásadónk. Vagyis…
– Aha. Szóval, eltartási szerződést kötöttek!
– Igen. Sajnos. Már tizenhét éve.
– Tizenhét? Atyavilág! És mennyi idős az öregúr?
– Kilencvennyolc múlt.
– Akkor… akkor már nem tart soká.
– Azt maga csak hiszi, szakikám. Ez a Sarlós olyan erőben van, hogy elél még húsz évet is. Ez a Sarlós, kérem, minden reggel gimnasztikázik, utána úszni megy, este sétálgat a Gellérthegyen! És időnként bepanaszol a tanácsnál. Hogy rossz a koszt! Pedig harminc deka parizer, az neki bakfitty! Barátom, ez a Sarlós annyit eszik, mint egy ló! Följelentett minket, hogy nem takarítunk nála eleget! De képtelenség tisztán tartani a szobáját, mindent a földre dob, az almacsutkákat az ágy alá… Most meg, hogy büdös van a lakásban, azért jelentett föl, hogy mi direkt büdösítünk neki, így akarjuk eltenni láb alól! Pedig a büdöset a gáz csinálja! Csinálja meg végre rendesen!!!
– Na, csak ne kiabáljon velem, drága uram! Nem vagyok én a maga cselédje! Hát, dolgozok!
– Bocsánat. Gyöngék az idegeim.
– Azt látom. Mit szólna maga, ha egy olyan emberrel kellene együtt élnie, mint az én Gelbem?
– Szintén eltartási?
– Á! Társbérlet. De a maga Sarlósa, az földre szállt angyal az én Gelbemhez képest.
– Nehezen bírom elhinni.
– Jó. Hát, figyeljen ide. Az én Gelbem lusta kimenni a vécére, konzerves üvegekbe pisál, és az éjjeliszekrény alá teszi! Ehhez mit szól?
– Szakikám, ez semmi. Az én Sarlósom tizenöt éve egy sötétbarna pongyolában alszik, pizsamája tudniillik nincs, és sose hagyta kimosni, pedig már messzire szaglott az izzadságtól! Egyszer, mikor elment hazulról, beledobtuk azt a barna pongyolát a mosógépbe, és kiderült, hogy lényegében fehér-lila mintás!
– Gyerekség! Az én Gelbem szivarozik, napi tíz Csongor, el tudja maga képzelni? És a földre hamuzik! De ő nem panaszkodik a takarításra, lévén hogy társbérlő, tehát nem nekünk kell tisztán tartani a szobáját, viszont

muszáj, ment különben elárasztják az egész lakást a csótányok! De nem engedi be a feleségemet, hogy őnála idegen ne takarítson! Ezt adja össze, drága uram!

– De nekünk el kell tartanunk, etetni, itatni, elmosogatni a tányérját, ágyba vinni a reggelit, az újságot! És megköveteli, hogy a gyerekek puszit adjanak az arcára, a zsíros, bibircsókos, borostás pofájára! És aranyere van, szétszórja a véres vattákat az egész lakásban!!! És…

– Na, itt a bibi, látja? A bejövő csőnél.

– A bejövő csőnél.

– Most miért mondja ezt ilyen pikírten? Igen, a bejövő csőnél!!

– No természetesen. Amely akkor mozdulhatott el, midőn kegyed legutóbb kijavította a hibát.

– Pontosan!

– Hahaha!

– Nem értem, uram, mitől lett ilyen jókedve?

– Magam sem értem. Hehehe!

– Hát… hihihi!

– Csavarja csak azt a csövet, drága szakikám! Fogadást ajánlok! Szerintem legközelebb ez a legalsó kötés fog ereszteni! Na, csapjon a tenyerembe! Egy százast teszek a legalsó kötésre!

– Nem fogadok. Látom, ön cukkolni óhajt engemet.

– Jaj… de kifáradtam… le kell ülnöm picit…

– Figyelje meg, most jó lesz. Nem fog szivárogni sehol. Manométerrel is ellenőrzöm. Nézzen ide! Esik a folyadékszint? Nem esik, egy millimétert sem. Tehát az egész rendszer biztosan zár, sehol sem szökik a gáz. Részemről készen vagyok.

– Én is…

– Itt tessék aláírni!

– Na. Ezt a százast most odaadom magának. De ha még egyszer találkozunk, akkor visszajár!

– Rendben: Csakhogy erre nem kerülhet sor. Látta a manométert!

– Láttam.

– Köszönöm a türelmét, gyorsszolgálatunk vezetője, valamennyi dolgozója, s a magam nevében. Még egyszer elnézését kérem a történtekért.

– Szóra sem érdemes.

– Viszlát.

– Kívánok. Gyorsszolgálat. Lógok magának egy százassal. Hát, tessék.
– Örülök, hogy látom, szakikám. Hogy van mindig?
– Ne is kérdezze, uram. Gázömlés a nyolcadik kerületben…
– Hopp! A főcső!
– Úgy van.
– Már megint az a frányа főcső!
– Tudom, önnek ez újabb szabadnapjába került, tekintettel arra, hogy már negyed öt van, de…
– Á, szakikám, semmi hézag. Betegállományban vagyok.
– Hát, ennek őszintén örülök! Illetve… izé…
– Ráérek! Bármikor szívesen látom! A feleségem bevitték a Lipótra! A Sarlósom nyaralni ment! A gyerekek a nagymamánál! Úgyhogy minden időmet a gáznak szentelhetem!
– Bizony, ez szivárog, az isten verje meg!
– Szivárog. Szivárog-gat… Szivárogcsál…
– Nézze, én nem tegnap óta vagyok a szakmában, de ezt most már kezdem nem érteni.
– Én viszont kezdem érteni! Átböngésztem a szakirodalmat.
– Hacsak maga a gázóra nem ereszt!?
– A földgáz a talaj mélyebb rétegeiben előforduló szerves vegyületek elbomlásánál keletkező gázelegy.
– Kicserélem. Hoztam magammal egy új órát. Ez nem fog kattogni magának, mivel hangtalan. Cseh gyártmány, abszolút néma.
– Főleg metánból áll, de tartalmazza annak homológjait is, úgymint etánt, propánt, butánt. A földgáz gyakran kíséri a kőolajat, s fontos szerepe van a kőolajkutak nyomásának biztosításában. Viszonylagos olcsósága miatt jelentősége fűtőgázként az elmúlt időszakban megnőtt.
– Na, az órát kicseréltem. Látom, idekészítette a szappanos vizet, én viszont elhoztam ám a manométert!
– Fontos kiindulóanyag a vegyipar számára is, acetilént, szintézisgázt, etilént, propilént, butilént gyártanak belőle, valamint további eljárással műanyagokat, műkaucsukot. Egyébként a korom is földgázból készül.
– Brávó! Maga aztán alaposan utánanézett a témának!

– A földgáz bizonyos mennyiségű szénmonoxidot is tartalmaz, emiatt mérgező. Mert ugye, a szénmonoxid, CO, színtelen, szagtalan, nehezen cseppfolyósítható, vízben kevéssé oldódó gáz, mely a szervezetbe hatolva a vér hemoglobinjával egyesül, így a vér oxigénszállító képessége megszűnik, a belső légzés megbénul, s bekövetkezik a fulladásos halál!

– Épp ezért a lakosság köteles haladéktalanul értesíteni a gyorsszolgálatot, ha szivárgást észlel.

– Summa summárum, a szóban forgó gáz kémiai felhasználásra, fűtésre, világításra, gyilkosságra avagy öngyilkosságra kiválóan alkalmas. A világ évi gáztermelése uszkve négy és félszáz milliárd köbméter, Magyarországé – ugyancsak uszkve – négyszáz millió. Jelentősebb lelőhelyeink: Babócsa, Tótkomlós…

– Drága uram, rosszul van?

– Én? Dehogyis! Remekül érzem magam! Végre tisztán látom a dolgokat. A gázszámla két tényezőből tevődik össze. Úgymint készenléti díjból, mely havonta három forint, és fogyasztási díjból, mely köbméterenként egy forint kilencvenhét fillér.

– Nem kellene esetleg orvost hívni?

– Miért, szakikám, talán beteg?

– Én nem, de…

– De a számlafizetők rendelkezésére áll a gyorsszolgálat, mely a gázszivárgást azonnal és ingyenesen megszünteti. Tehát csupán a borravalót kell kifizetni.

– Na, ez azért… Követeltem én öntől valaha is a jattot? Mindig magától adta! Igaz vagy nem igaz?!

– Látom, a munkát elvégezte, buborék nincs, a manométer szintje nem csökken, tehát minden rendben van, tessék, ez a magáé, örültem a szerencsének, viszontlátásra, remélem, hamarosan ismét találkozunk, nézzen be, ha erre jár, én mindig itthon vagyok, szívesen látom, viszontlátásra!

– Kívánok. A gyorsszolgálattól… Nem ismer meg?

– Dehogynem. Mi újság, szakikám? Hogy van?

– Kösz, jól.

– Na. És mit óhajt?

– Én? Semmit a világon. Csak… csak úgy benéztem. Éppenséggel erre jártam. Ön mondta, hogy nézzek be…
– Én mondtam. Bizony. Hogy van az ön Gelbe?
– Soha rosszabbul. Följelentett magánlaksértésért. Mert az előszobában tíz centivel arrébb toltam a szekrényét. És az ön Sarlósa?
– Úgy hiszem, a legjobb egészségnek örvend. Bár pontosan nem tudom, régen láttam.
– Hogyhogy?
– Hát, itt ülök a gázóránál, háttal az előszobának, nincs időm azt figyelni, mit csinál az én Sarlósom. Hisz ért engemet!
– Persze hogy értem. De… tulajdonképpen mit csinál itt?
– Tűnődöm.
– Aha. És… a szivárgás? Úgy értem, megszűnt? Már napok óta nem telefonált a központba, gondoltam…
– Nem telefonáltam.
– Ezek szerint nem szivárog?
– De. Szivárog. Hogyne szivárogna!
– Uram, akkor miért nem telefonált?
– Nem voltam telefonközelben. Mondom, hogy itt ülök azóta.
– Mióta?
– Azóta, hogy maga utoljára kinn járt nálam.
– Itt ül a gázszagban? Elment az esze? Ember, az ég szerelmére, mit csinál?
– Mondtam már, tűnődöm.
– Na jó, de… Legalább menjen egy kicsit odébb, így nem tudok hozzáférni a gázórához!
– Szakikám, minek akar maga hozzáférni a gázórához?
– Hogy megcsináljam! Elállítom a szivárgást!
– Fölösleges.
– Tessék?
– Mondom: fölösleges.
– Én ezt nem értem!
– Naná hogy nem érti. Ahhoz még túl fiatal.
– Keljen föl innét, de rögtön!
– Ne lökdössön! Vigye a mancsát, különben én is följelentem magánlaksértésért!

– Ember, meggárgyult maga? Ébresztő! Szivárog a gáz!!!
– Szivárog. Mit kiabál? Tudom én azt, hogy szivárog. Azért ülök itt.
– Mi???
– Persze, ezt maga nem érti. Maga egy földhözragadt lélek.
– Én…
– Bizony, maga. De én rájöttem a dolgok lényegére.
– Na, kíváncsi vagyok. Tessék, mondja el, hogy mire jött rá.
– Ugye, az alkohol öl, butít és nyomorba dönt. Ha az ember mértéktelenül fogyasztja. Vagy vegyük a kígyómérget… A kobrakígyó harapása halálos. De gyógyszert készítenek belőle! Ért engemet?
– Hát… konkréte nem.
– Persze hogy nem. Maga még túl fiatal.
– Ebből elég! Mondja meg, hogy mi a francot csinál itt?
– Szoktatom magamat a gázhoz. Rájöttem, hogy nincs más megoldás. Ugye, a gáz, az szivárog. Ha az egyik kötést megcsináljuk, elromlik a másik, satöbbi. Kár kapálódzni, mindig szivárgott, mindig szivárog, mindig szivárogni fog. Kérem alázattal, értsük meg végre, hogy egy kis gáz nem a világ, gázszagban is lehet élni, az ember nagyon szívós ám, bizony, állítólag a macska a legszívósabb állat a világon, mert az mindig a talpára esik, hát, fiatal barátom, az ember még a macskánál is macskább, ezt én mondom magának, és azért ülök itt! Magának is azt tanácsolom, hogy fogja azt a sámlit, és telepedjen szépen mellém!
– Eresszen el! Eresszen el!!!
– Na, üljön csak le. Persze, az elején fulladozik az ember egy kicsit, egy kicsikét, egy irinyó-pirinyót, de aztán már föl se veszi, és megy, mint a karikacsapás, hisz ért engemet, ugye, ért engemet, ért engemet…

Kérelem

(piszkozat)

Kedves őrnagy elvt Tisztelt Őrn Kedves mélyentisztelt Ráday Őrnagy Elvtárs, azért fordulok Önhöz írásban levélileg és nem szóban, mert ugyanis szóban az ember nem tudja olyan jól nem tudja olyan pontosan nem tudja olyan világosan megmondani a dolgokat. Mert a kihallgatá Mert szolgálati úton soká tartana, mire kihallgatást kaphatnék, különben is katonai nyelven nehéz volna szolgálati nyelven képtelenség. Főleg nekem,

mert én sajnos egy kicsit da Most én össze vagyok zavarodva, mert az én lapom mindig tiszta volt, velem az őrn az Őrnagy Elvtárs mindig meg volt elégedve és többször megdicsért. A minősítő eredményeimért például jutalomszabadságot kaptam 3 napot, és csak 2 tized hiányzott, hogy Kiváló Katona legyek, de 2 tized az majdnem semmi de 2 tized az semmi. És a kilián haditor És a Kilián Haditorna Jelvény Arany Fokozatát is elnyertem. Amit nem dicsekvésből mondok írok, hanem csupáncsak avégből, hogy bizonyítsam, én mindig igyekeztem, hogy panasz ne legyen rám, és éppen ezért bánt, hogy most mégis. Tudniillik az Őrnagy Elvtárs mint ügyeletes tiszt joggal hihette, hogy én gúnyt akarok űzni, mikor mondtam jelentettem, hogy problémák vannak a beosztással az őrhelyeket illetőleg. Pedig gúny egyáltalán nem merült föl a részemről Nem akartam én gúnyolódni, és basztatni az Őrnagy Elvtárs életét pedig abszolúte nem, ahogy az Őrnagy Elvtársnak tetszett kifejezni magát. És most azért fordulok önhöz Önhöz, hogy jelen kérelmem révén azt kérjem kérelmezzem, hogy Őrnagy Elvtárs, ha csak egy mód van rá, ha lehet ne tessék engemet máskor őrparancsnoknak kijelölni. De ez nem jelenti azt, ho De ne tessék arra gondolni azt hinni, hogy én evvel megpróbálok kibújni kivonni magamat, hogy én szabotál Én nem akarom bojkottálni az őrszolgálatot. Kérelmem csupán mindössze arra irányul, hogy ha legközelebb ránk kerül a sor, hagy legyek én csak őr csak egyszerű őr. SZÓVAL NEM ŐRPARANCSNOK. Remélem hogy Gondolom hogy kérésem nem okoz nehézséget, tekintettel arra, hogy századunkban 4 tisztes van, ebből 3 tizedes: Sarlai, Tóth, Kustyán, és én vagyok a negyedik mint őrvezető, és mivel havonta 2 vagy legföljebb 3 alkalommal kerül ránk a sor, tehát a tizedesekből tellik tehát a tizedesek fejenként legföljebb egyszer lesznek akkor őrparancsnokok, és én úgyis csak őrvezető vagyok, és ha őket tetszik beosztani, akkor énrám nincs is szükség. Talán bizonyára az Őrnagy Elvtárs meglepődik a kérésemen furcsálja a kérésemet, mert hiszen a tisztesek mindig versengeni szoktak, hogy ki legyen az őrparancsnok, mert ha már menni kell a szolgálatba, akkor őrparancsnoknak lenni sokkal jobb, mint kinn állni az őrhelyen, habár rajta van a felelősség, de akkor is, mert az őrparancsnok ülhet az őrparancsnoki irodában, és van saját ágya, míg az Őrök hálótermében csupán 6 priccs van 6 fekhely van, ami kemény, és egyszerre csak 6-an alhatnak, tekintettel ugye arra, hogy 6-an mindig kinn őrködnek, 6-an pedig ülnek a készenlétiben a készenléti helységben

helyiségben helységben, hiszen 18 őrből áll az őrség, plusz a 2 felvezetőből meg plusz az őrparancsnokból, vagyishát összesen 21 emberből 21 személyből 21 katonából 21 főből. És mindig vegyes őrség van, legalábbis általában, tehát két századnak kell kiállítani a 21 főt, mint példának okáért mostan mink és a tüzérek lettünk a sorosak. És mivelhogy legutóbb, amikor a tüzérekkel kerültünk egybe kerültünk össze, akkor tőlük lett kijelölve őrparancsnok, a Vincze szakaszvezető, hát ezúttal mitőlünk ment őrparancsnok, vagyis én. Mert az Őrnagy Elvtársnak engem tetszett kijelölni. Azonb Csakhogy énnekem viszont meg kellett csináljam az őrség beosztását, ami az őrparancsnak joga feladata kötelessége. És ebből adódott a bökkenő, amelyet mondtam mondani akartam az Őrnagy Elvtársnak, amire le tetszett basz kiabálni tetszett, pedig ez tényleg egy bökkenő, én nem is gondoltam volna, hogy milyen bökkenő, mert én idáig még csak egyszer voltam őrparancsnok, de akkor helyettesként lettem küldve az utolsó pillanatban. Mert a Kustyán tizedes reggel hányni kezdett, mint a lakodalmas kuty Mert a Kustyán tizedes elrontotta a gyomrát, és a gyengélkedőbe gyengélkedőre került. De ő már megcsinálta a beosztást, szóval nem nekem kellett. Én most tehát először életembe legelőször. Adva van a 6 őrhely, és úgyszintén adva van a 18 fő, akit be kell osztani az őrhelyekre. Föl kell írni az őrhelyeket, jó tágassan, hogy legyen mellettük mögöttük még elég üres hely, 1. üzemanyagraktár: 2. lőszerraktár: 3. tüfe: 4. hátsókerítés: 5. elsőkerítés: 6. harcigépbázis: így, kettősponttal. És azután mindegyikhez oda kell írni megsorszámozva 3 nevet, vagyishát a 3 főt, akik majd váltják egymást sorrendben szépen, 2 óra őrködés, 2 óra készenlét, 2 óra pihenő, ami alvást jelent. Akkor még ezen kívül be kell osztani az őrszoba előtti ügyeletet is, szóval a támlázást, itten óránként kell váltani az embereket a főket a szabályzat szerint. Ámde mivel 18 a létszám, míg 1 napban 24 óra van, 6 főre sajnos kétszer fog sor kerülni, vagyishát ők 6-an duplán támláznak. De persze arra is kell ügyelni, hogy nehogy olyankorra legyen beosztva támlázni valamely őr, amikor éppen kinn fog állni a saját őrhelyén az alapbeosztás szerint, mert ugye senki se bír 1-szerre 2 helyen lenni. Ezentúl még nehezíti a dolgot, hogy akinek pihenőideje van hogy aki alszik, az se támlázhat, csakis aki készenlétben van, ez előírás, hogy kipihenhessék magukat, mer a fáradt őr az nem őr, ahogy mondani szokták szoktuk szokta az Őrnagy Elvtárs. Nem is olyan könnyű ezt így kisakkozni, hogy klappoljon hogy stimmeljen hogy rendbe

legyen. Ezért én kis papírfecniket csináltam készítettem, és minden őr 1 papírfecni lett, már úgy értve, hogy ráírtam a neveket. Aztán csak tologatni kellett az asztalon a cetliket, és minden világos volt, így a tévedés kizárva, és el is készültem a beosztással vacsoráig. Utána már csak le kellett tisztázni az egészet az áttekinthetőség kedvéért, mert az nagyon fontos. Hogy ne legyen ruml banz zűrzavarodás. És aztán lefeküdtem aludni, habár ez nem tartozik ide. Felébredtem, és azt hittem, hogy reggel van ébresztő van. Valaki bökdöste a karomat, hogy keljek föl. Ez a valaki a Kóci volt a Rákóci Pali a Rákóci honvéd volt. Aki mondta, hogy ez meg micsoda dolog. Mi micsoda, csodálkoztam én, nem értve, hogy mi az ábra. A Kó A Rákóci honvéd erre utánzott gúnyolódott gúnyt űzött, hogy én dadogok, de ez az álmosság okából volt, mert én gyerekkoromban kicsit dadogtam, már elmúlt, csak ha fáradt vagyok vagy ideges, akkor jön rám. Ekkor láttam már a sötétségbe, hogy ott áll az ágyamnál a Lajos, a Köcsög és a Kishanák ott áll Soós, Csik és Hanák honvédok honvédek honvéd elv honvéd bajtársak is. Na haverok, mi a fran Nos, mi van, kérdeztem én, hogy mért ébresztenek föl takarodó után másfél takarodó után 1 és háromnegyed órával, amikor már alszok, tekintettel a másnapi őrszolgálatra, mer a fáradt őr az nem őr, és ez az őrparancsnokra is kiterjed vonatkozik és ez alól az őrparancsnok sem képez kivételt. Ők meg egymás szavukba szavába vágtak vágván mondták, hogy ez nem igazság, és hogy én javítsam ki, és szidták a kur és káromkodtak hozzája. Ekkor már sejteni kezdtem, hogy a beosztással van valami bajuk. Onnét kezdtem sejteni, hogy a Kó a Rákóci honvéd az orrom alá dugta a papirost a tisztázatot, és úgyszólván hadonászott vele. Én elvettem tőle, nehogy összegyűrje, mert akkor kezdhetem elölről, és kinek van kedve éjnek évadján. Sejteni kezdtem, hogy nincsenek megelégedve a beosztásukkal. Habár ez nem vitakérdés, mert ez katonaság és nem kupleráj, az őrparancsnok joga és kötelessége beosztani, az őrök pedig kötelesek pedig tartoznak betartani a parancsot, és a beosztás az parancs, az őrparancsnok a rangjától függetlenül az őrök feljebbvalója, ez a nevéből is látható érthető. Viszont én ővelük egy faluból származok, és már gyerekkorból ismerjük már gyerekkortól együtt vagyunk barátságban, és mindig összetartunk és segítjük egymást. A hazai csomagokat is folyton közösen esszük meg, vagyishát megkínáljuk egymást. És amikor példának okáért a Köcsög felcsípett a városban egy kur egy nőt, akkor a Kisha Tehát mi négyen

barátok vagyunk, habár ez a szolgálatban nem számít, de azért ha valaki hőbörög, akkor föltétlenül meg kell mindig kérdezni tőle, hogy mi az isten baja van, különösen ha barát az illető ember az illető bajtárs. Csakhogy akkor a hálókörletben már többen fölébredtek a zajra, és dobáltak mifelénk párnákat meg surranókat szóval bakancsokat, hogy kuss. Ami érthető, mert aludni akartak, főleg nyilván a másnapi őrség kijelölt tagjai, mer a fáradt őr stb. Épp ezért lemásztam az emeletes ágyról, én tudniillik felül vagyok, a Rákóci honvéd fölött, ebből kifolyólag közös a szekrényünk, amely indokolja, hogy mért olvashatta el ő a beosztást, mert azt én a szekrénybe tettem, az összehajtogatott szolgálati ruhám öltözékem tetejére, hogy majd reggel kéznél legyen. Ám így a Kócinak volt kéznél. Átmentünk a tanterembe, és akkor megkérdeztem, hogy tulajdonképpen mi kifogása mi kifogásuk van a beosztás ellen. Amelyet én nagy hosszas én fárasztó munkával állítottam össze. Erre ők, hogy akkor elég nagy szemét vagyok. De az isten ba a kutyafáját, ki a szemét mért vagyok én szem Mi a probléma, kérdeztem, amikor a Lajos széjjelválasztott minket. A Kóci honvéd orra kissé vérzett, mondtuk neki, hogy hajtsa hátra a fejét. És akkor ő hátra hajtott fejjel is csak őrjöngött, és csak kitartott mellette, hogy én egy szemét vagyok, de sőt rohadék, amiér őket a hátsókerítéshez tettem. Hogy az a legrosszabb őrhely, mert a legmesszebb van az őrszobától, tehát mindig rá kell húzni a 2 órára még, mert soká tart, amíg kiér a felvezető a váltással, és az egész bandából ők járnak így legrosszabbul, mert a támlázásnál is duplán fognak duplán veszik a részüket, mert ők kezdik, és így ismét rájuk kerül a sor, tekintettel a 18 fő és a 24 óra különbségére. Mondtam, hogy ez nem szándékos, hanem így jött ki, énbennem föl se merült eszembe se jutott. Erre a Kishanák, hogy épp ez a baj. Szóval még a Kishanák is ugrált, ő is pattogott, pedig ő nem a hátsókerítéshez, hanem az üzemanyagraktárhoz volt beosztva, mondtam is neki, hogy abszolúte nincs mit pattognia, őrá a támla is csak egyszer jut; hát tartsa a pof kussol hallgasson. De nem hallgatott, és a Lajos, neki adott igazat, hogy az üzemanyagraktár se fényes hely, mert annak a körzete a legnagyobb, és ottan őrbódé se nincs, eső alkalmából tüdőgyulladás egyenest. És a Köcsög is rákezdte, hogy pont a haverjaimmal ba pont őket osztom a legrosszabb helyekre, és ez disznóság, nem várták volna tőlem. Akkor már mind a négyen, egyszerre beszéltek, úgy felizgultak. Én mutattam nekik a cetliket, hát én nem tehetek róla, 6 őrhely van és 18 cetli, ráadásul a támla, hogy

csak aki a készenlétiben van, hát nem könnyű, de jó, a kedvükért szívesen átírom az egészet, na. Még szép, hogy átírom, mondta a Kóci, még mindig hátra hajtott fejjel, naná, hogy átírom. De erre már dühös lettem, mit nanázik, mit mégszépezik itt nekem, amikor én el is zárkózhatnék, mer ez itten katonaság és nem kupleráj, csakis a barátság kedvéért ésatöbbi. Hogy én csak ne óberkodjak, ez volt a válasza, ami már abszolúte felháborító, mért képzelik, hogy övéké a diófáig, az ember szépen beszél velük, és ők erre így, még hogy én óberkodok, hát ki óberkodik, elmehetnek az anyjuk p Hülyék ezek, mikor a Köcsög honvéd lefogott, már nekem is vérzett az orrom, és mondták, hogy tartsam hátra, marhák, tudom én azt magamtól is, hogy hátra kell tar Na és akkor, lássák, ki vagyok én, nekiálltam, hogy máshová írjam be őket, rajtam ne múljék, pedig ez jelentős plusz munka, pláne éjszaka, pláne ha az embernek vérzik az orra. És tologattam a papírfecniket, amíg minden átalakult, és ez elég sokáig tartott, de a végén sikerült megoldani, hogy a Rákóci és Soós honvédek a lőszerraktárhoz, 1-ső és 2-sodiknak, a Csik és Hanák honvédok pedig a harcigépbázishoz, úgyszintén 1-ső és 2-sodiknak legyenek beosztva, így mind a 4-en csak 1 órát támláznak, és a lőszerraktár a legközelebbi őrhely, a harcigépbázis sincs messze, a 3-adik legközelebbi. Tessék, mutattam nekik, most már mehettek a jóbüdös fr mehettek aludni, mer a fáradt őr stb, és nekem még le kell tisztáznom miattatok, csókoljátok meg a seg jóéccakát. Csakhogy ők abszolúte nem mentek aludni, hanem újabb követeléssel álltak elő, ami már óriási pofátlanság volt tőlük. Hogy én őket osszam a tüféhez. Mert az a legjobb őrhely, és ők oda akarnak menni. Akarnak. Csak így. Ez jó. Előszöris megmondtam nekik, hogy ez eleve lehetetlenség, mert ugye 1 őrhelyhez csak 3 őrt lehet beosztani, ti pedig 4-en vagytok, mondtam. Hogy nem baj, azt felelték, 4-ük közül 3-at osszak a tüféhez, 1-et pedig a lőszerraktárhoz. Mit lehet erre mondani, ugye. No persze, mert a tüfe a fegyverműhely a 3-as őrhely az csak éjszakai őrhely, ottan a többi őrhellyel szemben csakcsupán éjjel kell kinn állni este 8-tól reggel 8-ig, ami mindösszesen 12 óra, ezért a tüfénél 1-1 őr éppen fele annyit áll, mint másutt, vagyishát csak 2-szer 2 órát. Ez tehát nagyon előnyös. És ezért akartak ők a tüféhez kerülni, mert az csak fél őrség tulajdonképpen, nappal bent lehetnek az őrszobán. És ami már abszolúte de nagyon nagyon abszolúte pofátlanság, még emellett azt akarták, hogy továbbra is úgy csináljam, hogy őrájuk a támlázásnál csak 1-szer kerüljön a sor. Szóval a

könnyebb megoldást keresték akarták, a legeslegkönnyebbet. Csakhogy én tiltakoztam. Mert ez már kivételezés lenne ővelük. Csupáncsak azért, mert ők a barátaim, ők csak feleannyit teljesítsenek, mint a többi, hát hogy veszi ez ki magát, kérdem én. De hogy én csak ne kérdjem, mondták ők, amikor én a tahó tüzéreket osztottam a tüféhez, hát elment az eszem, és dühöngtek, hogy ez már a századunkkal szemben is szemétség, és így meg úgy, szidalmaztak engemet. Elhatároztam, hogy nem fogok kijönni a sodromból, akkor se ha a fejük tetejükre tetejére állnak, ezért aztán szép nyugodtan mondtam, hogy én azzal nem foglalkoztam, hogy tüzér vagy nem tüzér, engemet csak az érdekelt, hogy stimmeljen a támlázás és a készenlét és a pihenőidő, szóval hogy minden szabályos legyen. Erre ők, hogy én szabályosan le vagyok szarva, ha képtelen vagyok megtenni ennyit a barátaimért, és akkor mit ér a haverság. De evvel ne játsszanak, mondtam én, mert a haverság az komoly dolog, és én azt mindig tiszteletbe tartom. Jó, hogy akkor írjam be őket a tüféhez, különben nix haverság. Ha nix hát nix, mondtam én, látván hogy ezek becsavarodtak abszolúte. Hülyék, nektek semmi se elég, miattatok mindent összekutyultam nem csekély munkával, a fene egye meg, én nem fogok itt kivételezni, hogy majd aszongyák, hogy én a haverjaimnak csalok. De mi itt a csalás, támadtak rám, hát valakit mindenképpen be kell osztani a tüféhez, ha nem minket osztol akkor mást, ha nem nekünk kedvezel akkor másnak, és ha már egyszer valaki úgyis jól jár, mért éppen a tahó tüzérek, mért ne mink. Nagyon érdekes, mondták, hogy amikor a tüzérektől van az őrparancsnak, akkor véletlenül éppen mindig a mieinket küldi a hátsókerítéshez, szóval a legrohadtabb helyekre, és ez tény. Mert mindenki a saját embereinek kedvez, mert a kéz kezet mos, ez az igazság. És csahol És hadarásztak összevissza, holott mi az istennek kell hadarászni, így nem lehet megbeszélni semmit. De hogy nem is kell megbeszélni semmit, mondta a Kó a Rákóci honvéd, írjam be őket és kész. És erre akkor én nem tudtam, hogy mit tegyek. És már fél 12 volt, tehát késő. És én haboztam. Mert tudniillik én az igazságtalanságot nem szeretem. Nálunk otthon a családba édesapa csakis azért vert meg minket gyerekeket, értve ezalatt rajtam kívül a 4 testvéremet, hogyha hazudtunk vagyha az egyik elvette a másikét. És az ételt is mindig igazságosan osztottuk el egymás közt. És mindent. Mert ez így helyes ezt így kell. Amikor az iskolába tanultuk a nagy francia forradalomban, hogy SZABADSÁG EGYENLŐSÉG TESTVÉRISÉG, akkor én ezt otthon

kiírtam a falra. Amiér édesanya nagyon haragudott, tudniillik friss volt a meszelés, habár ez nem tartozik ide. És azóta ez az én jelmondatom. Meg hogy egyenlő munkáért egyenlő bért, az is, mert amikor a kőműveseknél dogoztam, és a brigádvezető le akarta vonni tőlem az állásidőt, mivel én slapec voltam vagyis újonc, akkor a többiek kiálltak értem. Illetve az igazságért. Mert az mindennél fontosabb, és azt tiszteletbe kell tartani. De viszont a barátságot is ugyancsak. Mert engem a Kóci eccer kimentett a halastóból, ahol fuldoklottam. Emiatt nem haltam meg akkor. Viszont én az őszön minden vasárnap ott dogoztam az épülő házuknál házukon, a Lajossal és a Köcsöggel és a Kishanákkal. Mert mi mindig tudtuk, hogy össze kell tartani. És amikor a Köcsögöt meg akarták verni a külsősoriak a Borcsa miatt, akkor mi megvédtük. Ugyanis tudtuk, hogy ez nem igazság, mert a Borcsa egy ócska ringy egy rossz nő. És amikor a sánta Singert ki akarták dobni a kocsmából, azt mi nem engedtük, mert igazságtalanság, hogy ő ne ihasson ottan, csakcsupán azért, mivel ő sváb és nyomorék. Este pediglen a csaposnak a fészer mögött szépen elmagyaráztuk, hogy mi az ábra, és megrugdo Mert mi mindig De mostan Jelenleg tanácstalan lettem. Folyt a vitatkozás, amelyben a 4 barátom a 4 bajtársam mind ellenem beszélt, támadott engem, és én nem tudtam kiigazodni. Tudniillik azt mondták állították feszt, hogy akkor ha én nem őket teszem a tüféhez, akkor tulajdonképpen kibasz kitolok velük. Mert akkor ők mindig csak a rövidebbet húzzák, ha a haverjuk a góré, ha nem. Míg mások legalább akkor jól járnak. És így igazságtalanság van az ő rovásukra. De ez valahogy zavaros. Mert amikor a téeszelnök a luvnyáját a szeretőjét nevezte ki a halasbrigád vezetőjévé, akkor mindannyian föl voltunk zúdulva, hogy mért hogy igazságtalanság hogy csalás. És ez most ugyanaz, ha én a barátaimat teszem a jó helyekre, igaz hogy más a szerető és más a barát, de akkor is. Elbátor Elbizonytalanodtam. Kóciék meg egyre kötötték az ebet a karóhoz, hogy hát ezt mindenki így csinálja. Szóval mindenki csal ezek szerint. Hogy ez nem csalás, mondta a Kishanák, mert ma nekem, holnap neked. Előbb-utóbb mindenki sorra kerül. Vagyishát a kölcsönkenyér visszajár. Csakhogy édesapa mindig azt mondta, ha urambátyám beugrik a kútba, mink azér ne ugorjunk utána. Már úgy értve, hogy ha más hülyeséget csinál, az nem jelenti azt, ho Ha más csal, az nem indok arra, hogy akkor csaljak én is, mert az igazság a fő. De viszont a Kó Viszont ők az én bará Szóval ezt én abszolúte nem értem. Ezen

gondolkodni kell. Ám amíg én gondolkodtam, a Kóciék dühösen otthagytak engemet, dühösen, mert tudniillik jól bevágták az ajtót a tanterem ajtaját, és erre többen felébredtek odaát, és hallottam az ajtón a bakancsok durrogását, mivel odadobálták joggal, mer a fáradt őr stb. Most aztán itt maradtam a beosztással, illetve épp az, hogy a beosztás nélkül, mert azt a Köcsög darabokra tépte, és a fecniket is széjjelszórták, kezdhetem egész elölről. És már akkor 3 negyed 2 volt, és papírom se volt, bemenni a hálókörletbe pediglen veszélyes, míg a srácok a katonák a szakasz újból el nem aluszik, mert megdobálnak, hát vártam. És reggel lett, ott ébredtem az asztalra dőlve, fájt minden tagom, és beosztás nuku nincs. Már megvolt az ébresztő fel, menni kellett mosakodni, öltözködni. Kóciék nem fogadták a köszönésem, elfordították a fejüket, marhák, hát én most micsináljak, akkor mi legyen. Az is eszembe jutott, hogy át kéne menjek a tüzérekhez, és beszélni velük. Tudniillik megmondom nekik, hogy most én a barátaimat osztom be a tüféhez, de ez nem kivételezés miatt van, hanem az igazság kedvéért, mert ők mert a tüzérek is mindig a barátaikat szokták. Ezt a tüzérek is megérthetik, akármilyen tahók. Viszont Nade mi van azokkal a kat azokkal az emb Mi lesz azokkal, akiknek nincsenek barátaik, velük mi lesz, akkor ők pusztán azért mindig rábasz mindig rosszul járnak. Mert például a Fenyvesi honvéd is rendes srác, csak épp pont mint a keresztapám, senkivel sincs jóba, olyan magánakvaló, akkor ő mindig a nehezét neki mindig a neheze az alja a sűrűje jut, ez mégis igazságtalanság, akármit hadovál a Kóci. Talán sorsolni kéne, kihúzni a neveket 1 kalapból, döntsön a szerencse. Ámde viszont ha én sorsolok, a tüzérek pedig példának okáért nem sorsolnak, akkor megint fölborul a mérleg, és nincs igazság, hát hiába sorsolok én, ha a többiek mindig a haverjaikat mindig a komáikat mindig ma nekem holnap neked. Így hát ez se jó semmi se jó. És én Végül is én úgy gondoltam határoztam döntöttem, hogy az Őrnagy Elvtárs tanácsát kérem emiatt, mivel az Őrnagy elvtárs mindig szokta mondani, hogy szigorú ember vagyok hogy szigorú ember az Őrnagy Elvtárs, de igazságos, és ez így is van, és ezek után az Őrnagy elvtárs már nyilván mindent ért már érti, hogy mért kértem én engedélyt jelenteni, amikor az Őrnagy Elvtárs az őrségváltáskor pihenjt vezényelt, habár az mindenképpen hiba volt, hogy nem előbb fordultam önhöz Önhöz, de hát nem volt rá idő, és beosztás nélkül mégse lehet elindulni az őrszobára, hát ez volt az utolsó a legutolsó alkalom. És ezért

kértem engedélyt jelenteni, majd helyesbítettem, hogy kérek engedélyt kérdezni illetve tanácsot kérni, amire az Őrnagy Elvtárs meglepődött és dühös lett, rámüv rámszólt, hogy ne kérdezősködjön most, katona, szolgálatban van nem pedig nyári iskolán, amin az őrség röhögött. De kénytelen voltam muszáj volt a beosztás miatt, és kezdtem mesélni a problémát hogy mi itt a bökkenő, ám az Őrnagy Elvtárs nem hallgatott végig mert akkor már persze dadogtam, hanem ordított hanem határozottan parancsolta hogy ne nézzem hülyének mert úgy megzavar hogy leszakad a tököm, és hogy bökkenőzzek a jóédes anyámmal. Amire én ki akartam magyarázkodni, de nagyon rámjött a dadogás, az őrség meg röhögött és az Őrnagy Elvtárs pedig már ideges volt, hogy ne basztassam az életét mert lecsukat ha sokat pofázok, hogy tévedünk ha azt hisszük hogy a miénk a diófáig és ez itten katonaság nem pediglen kupleráj, és az Őrnagy Elvtárs jó ember de csak míg a sodrából ki nem hozzuk. És hogy énbennem csalódott mert éngemet komolyabbnak hitt, mint hogy ideálljak hülyéskedni ővele holott nincsen április elseje. A legjobban ez fájt nekem hogy az őrnagy elvtárs azt gond hogy feltételezni tetsz pedig én csak azt akartam mindössze hogy abszolúte igazságos legyek szigorú de igazságos és kapkodás volt aztán az őrszobán találomra jelöltem ki az őröket és mindenki morgott és nagyon rosszul alakult az egész és ennek okából kérem hogy éngemet őrparancsnoknak jelölni többé ne tessék többé soha ne tessék mert mostan én teljesen meg vagyok zavarodva és a torkomba nagy göb van a sírhatnéktál mert a kóci kiköpött a lábam előtt mikor a felvezető felvezette őtet az elsőkerítéshez pedig mink gyerekkortól mindig együtt voltunk és úgy csinálom hogy támlázni csak 1-szer fog a lajos is a köcsög is a kishanák is csak 1-etlen 1-szer

Valaki más

– Jó napot, Lajoska.
– Kezcsókolom, Olgika.
– Mi szél hozta erre?
– Csak úgy… fölugrottam.
– Jöjjön be. Pista még nincs itthon, pedig már… De üljön le, várja meg.
– Iiigen… Őszintén szólva én nem is Pistához jöttem.
– Hát?

– Öö…
– Hozzám?
– Igen.
– Értem.
– Nem, azt hiszem, még nem érti… nem értheti.
– Miért olyan sejtelmes, Lajoska?
– Ugyanis… nem tudom, hogyan kezdjem.
– Attól függ, mit akar kezdeni.
– Én…
– Kér egy kávét?
– Nem… Igen… Nemigen… Esetleg lehetne azt, hogy mi most… pusztán a mai estére… De ne értse félre! Arra szeretném kérni, hogy…
– Na?
– Tegeződjünk! Úgy sokkal könnyebben menne.
– Mi?
– Olgika, én zavarban vagyok.
– Azt látom.
– Engedje, hogy tegezzem!
– Persze, tegezhet, ha akar.
– És akkor maga is… te is engem… netántán?
– Igen. Mondjad, Lajoskám.
– Jó. De kérlek, légy türelmes, mert… Hosszú lesz!
– Én türelmes vagyok, viszont Pista bármelyik percben befuthat, és akkor félbe kell hagynod, hisz ismered, rögtön vacsorát követel.
– Nem… Pista nem fog befutni.
– Történt vele valami? Lajos, mondd meg az igazat, ne kerülgesd!
– Nincs semmi baja, félreértesz. Ülj vissza, ne idegeskedjél. Pistával minden a legnagyobb rendben van. Illetve…
– Megőrjítesz! Beszélj már, karambolozott?
– Dehogyis! Légy nyugodt, szó sincs balesetről vagy efféléről. Csak hallgassál türelemmel, mert bonyolult, olyan nehéz ezt így… Mondtam Pistának, hogy inkább őneki kéne, de annyira makacs, hisz ismered.
– Jaj, kezdd el, az ég szerelmére, fogjál bele!
– Jó. Kényelmesen ülsz?
– Lajos!!!

– Tehát… az a helyzet, hogy… Tudod, Pista az utóbbi időben egy kissé ideges.

– Tudom. Hajjaj, én tudom csak igazán.

– Mármost nyilván arról is értesültél, hogy a pszichiátriai kezelés… Mert amióta pszichiáterhez jár, úgy látszik…

– Pista? Pszichiáterhez? Ne hülyéskedj!

– Nem hülyéskedek. Ez komoly. Azt hittem, te tudsz róla. Muszáj volt csinálni valamit, mielőtt… Teljesen kikészült, alig lehet ráismerni, folyton levert, ingerült, nincs türelme semmihez, állandóan panaszkodik, hogy…

– Elvesztette az életkedvét.

– Igen. Ez olyan lelki izé… Míg együtt dolgoztunk a laborban… Persze, talán te még nem hallottál róla, hogy én is otthagytam a labort.

– Tényleg?

– Már másfél éve.

– És miért?

– Várjál, csak sorjában. Szóval, láttam, hogy mindig eszi magát, és féltettem, a végén még valami bajt csinál, nagy hőfokú kazánoknál észnél kell lenni, ő meg szédelgett, mint gólyafos a… Semmire se figyelt. És kezdődtek a zűrök.

Milyen zűrök?

– Tudod, amikor lespriccelte a kisfőnököt szódavízzel! Meg amikor föl akarta jelenteni, amiért fröccsöntéssel foglalkozunk, holott a kutatóintézet nem végezhet ilyen melléküzemági termelést a szakmai munka rovására. Meg amikor összetört egy rakomány normál lombikot… Nem mesélte?

– …Nem.

– Én azt, hittem, hogy…

– Tovább.

– Egyre romlott a helyzet, gyakran előfordult, hogy be se jött a laborba, beteget jelentett telefonon. A főnök őrjöngött, orvosi igazolást követelt, Pista a pszichiátertől hozott papírokat, de ez olaj volt a tűzre, a főnök nem akarta megérteni, hogy az ilyen lelki izé is betegség, habár nem kell ágyba feküdni vele, és sajnos a körzeti orvos nem adott igazolást, kitört a botrány. Hogy Pista faksznizik, hogy nem lehet otthon maradni pusztán azért, mert valakinek rosszkedve van, hogy ezen az alapon a fél ország beteget jelenthetne. Jó, mondta Pista, én nem vitatkozom, és onnantól bejárt, csak éppen semmit se csinált, kiestek a kezéből a dolgok,

összekeverte az anyagokat… De az volt a legnagyobb baj, hogy kezdődtek a pletykák, a suttogások, a háta mögött. Elterjedt róla, hogy iszik.

– Pista? Megrögzött antialkoholista!

– Az nem számít. Ha valakibe bele akarnak kötni, mindig ez a szöveg. Hogy piás, és…

– Hm?

– És… Ezt nem én mondom, csak idézem. Szóval, hogy buzi. Aztán… hogy béemspion.

– Pista???

– Igen. Én próbáltam beszélni vele, de végig se hallgatott. Hogy ne akarjam megmenteni őt, mert neki a léleknemesítőkből elege van, és ha mégis szükségét érezné ilyesminek, hát arra való a pszichiáter. Akkor mondta el, hogy doktor Berényihez jár, Kincsesék ajánlották be. Berényi azt javasolta, hogy változtasson az életén, mivel neki úgynevezett teljesülési komplexusa van. Vagyis negyvenéves korára mindent elért, amit csak lehet, jó lakást, autót, víkendházat, feleséget, gyereket, tudományos megbecsülést, és az a probléma, hogy már nem lát célt maga előtt, tehát nincs miért küzdenie. Szóval, változtasson valamit, cseréljen lakást, vagy mittudomén, mert ha új körülmények közé kerül, akkor majd lefoglalják a tennivalók, például a költözködés, rendezkedés, satöbbi, lesz neki sok kis célja, ha már olyan igazi nagy nincsen, és végeredményben sok kicsi sokra megy…

– Aha! Ezért kellett ide költöznünk a belvárosból Hidegkútra, a prérire! Óriási.

– Azt hittem, megbeszéltétek.

– Ugyan már, szerinted lehetséges, hogy mi megbeszéljünk valamit? Hiszen ismered!

– Jó, kicsit önfejű, de azért…

– *Kicsit* önfejű!

– Az volt a terve, hogy majd a kertben fog matatni, sövényt telepít, rózsalugast csinál…

– Rózsalugast! Nézz ki az ablakon. Derékig ér a gaz.

– Igen, mesélte, a kert nem vált be, mert nem köti le, hiába próbál…

– Ahogy ő próbált! Három napig tartott a lelkesedése, utána ki se ment többé. Fölfogadtunk egy kertészt, sajnos, mindent ellopott, amit ért, még a szemetesvödröt is, kénytelen voltam kirúgni, azóta nincs senki.

– Akkor jött az ötlet, hogy vesz egy nagy nyugati autót, s majd azt bütyköli.

– Az Impala! Ne is emlegesd! Szétszedte, nem bírta összerakni, viszont röstellte bevallani, hónapokig hevert a kocsi a garázsban, kibelezve. Megcsináltattuk, de újra hozzányúlt, aztán már sose lett tökéletes, örökké lerohadt, reggelenként nem indult, taxival jártunk dolgozni, az a batár pedig itt rozsdásodott, alig tudtunk megszabadulni tőle!

– Épp azért hagyta ott a labort, mert azt mondta, már nem lehet mást változtatni az életén, talán egy új helyen majd jobban érdekli a munka.

– Zseniális! A laborban megbecsülték, azzal foglalkozhatott, ami a szakterülete, erre ő kilép, elmegy a kőolajkutatóhoz, pedig már az étolaj szagától is ájuldozik, és most a belváros kellős közepén üldögél egy íróasztalnál, onnét kutatja, hogy hol van olaj a nagy magyar Alföldön!

– A kutatómunkát nem úgy kell elképzelni. Igenis, lehet egy íróasztalnál…

– Csak te ne védd! Ne védd. Még mindig nem értem, hová akarsz kilyukadni.

– Megígérted, hogy türelmes leszel! Ha sürgetsz, nem bírom… Így nem lehet…

– Hallgatok, mint a sír.

– És gúnyolódsz!

– Nem gúnyolódom. Folytasd.

– Én… újabban sehogy se találom a helyemet, mindig ingerült és kedvetlen vagyok, és… ugyanaz jött rám, mint Pistára, pedig ki van zárva, hogy az ilyen lelki izék ragályosak legyenek. Én is elmentem doktor Berényihez, persze, tisztára kidobott pénz volt, mert értelemszerűen ugyanazt mondta, mint amit Pistának, hogy változtassak. Eladtam a Zsigulit, vettem egy Daciát, aztán lakást cseréltünk, Zuglóba költöztünk, végül otthagytam a labort, a Pannónia kátéesznél dolgozom mostan, emlékezzél, tavasszal én szereztem nektek virágkádakat a kertbe. De sajnos hiába változtattam, semmit sem ért, és összefutottunk az utcán Pistával, beültünk egy presszóba… és…

– És?

– Kitárgyaltuk a dolgokat. Hogy ő is… meg én is… Megváltoztattuk a körülményeket, de hiába. És jött az ötlet. Mármint Pistának, mert ő vetette föl… ő találta ki!

– Mit?
– Azt, hogy… cserélnünk kell…
– Vagyis…?
– Rám ne haragudjál, ő agyalta ki, és nem lehetett lebeszélni róla semmi áron, tudod, milyen makacs, azt mondta, ez mindkettőnk problémáját megoldja, mert ez az igazi változtatás, kár, hogy eddig nem jutott eszébe, szóval… Érted?!
– Világos. Feleségcsere.
– Most ott ül nálunk, illetve Vicánál… Én mondtam neki, hogy ezt így nem lehet, de ő erősködött, igenis, csak így lehet, gyerünk, fejest a közepébe, követelte, hogy rögtön idejöjjek, és máma már aludjak itten… Mondtam, hogy ebbe te nem fogsz beleegyezni, kértem, hadd hozzam el legalább a pizsamámat meg a fogkefémet, de ő… Tudod, hogy milyen!
– Igen.
– Hát… Mit szólsz te ehhez?
– Hahaha.
– Na. Kinevetsz?
– Nem. Eszembe jutott, milyen pofát vághatott a te Vicuskád, amikor Pista rárontott.
– Rárontott? Talán azért ezt nem kellett volna mondanod. Én… telefonálni szeretnék.
– Mi van, megijedtél?
– Ne bántsál engemet.
– Ott a telefon a polcon.
– Nem… nem kell.
– Ahogy gondolod.
– Hát… akkor…?

– Laja! Nekem hoztad?
– Naná.
– Miért?
– Hogyhogy miért? Örömet akartam szerezni vele.
– Köszönöm szépen. Aranyos vagy! Szeretem a fehér rózsát.
– Tudom. Tegyél a vízbe egy csipet sót, úgy tovább eláll.
– Pista sose hozott nekem virágot ok nélkül. Csak születésnapra, névnapra, nőnapra, anyák napjára… és amikor rájött a bűnbánat. Például

ha megcsalt!
– Olga!!!
– Miért? Házastársak között előfordul az ilyesmi.
– Nem is vagyunk házasok.
– De három hónapja együtt élünk. Ez már több mint futó viszony.
– Az biztos.
– Vagy talán te sose csaltad meg Vicuskát?
– Csak… ritkán.
– Na látod! Nincs abban semmi rendkívüli. Három hónap hosszú idő.
– Ezzel most arra akarsz célozni, hogy…
– Á! Azt hiszed, bevallanám?
– Hm…
– Veled nem érdemes viccelni, mindent komolyan veszel. Bezzeg Pistánál sohasem lehetett tudni, hogy mikor marháskodik, és mikor beszél őszintén.
– Ne hasonlítgassál folyton Pistához!
– Miért? A javadra billen a mérleg. Először is, te nem horkolsz. Fogalmad sincs róla, milyen hangokat hallat a barátod éjszakánként. Idefigyelj: krrrhrrrbrrr zrrrssssss… Körülbelül így, de sokkal erősebben. Namármost, ehhez jön a forgolódás, keresztbe fekszik az ágyon, engem fölpasszíroz a falra, reggelenként úgy éreztem, hogy egy matrica vagyok a tapétán.
– Nálunk nem a fal mellett van… volt az ágy.
– Ó, próbáltuk mi is, akkor letaszított a földre. Vicuska nyilván a szőnyegen éjszakázik.
– Vicuskát hagyd.
– Bocs. Szóval, főnyeremény vagy a barátodhoz képest. Jó vásárt csináltam. Mert ugye, ő egy szalmaszálat se mozdított meg itthon, ledobta magát a fotelba, s ordítva követelte a vacsoráját. Míg ezzel szemben te bevásárolsz, mosogatsz, kitűnően főzöl, tanulsz a lányokkal, virágot hozol, és ami nem mellékes, ágyba szolgálod föl a reggelit! Emlékszem, gyerekkoromban mindig imádkoztam, hogy beteg legyek, és ne kelljen iskolába mennem, mert akkor tízig aludhattam, és anyám odahozta tálcán a kakaót meg a vajaskalácsot ribizkelekvárral.
– Ha akarod, hogy kávé helyett esetleg inkább kakaót…

– Dehogy, kávé nélkül nem bírom összeszedni magamat. Nagyon édes vagy. Maradjunk csak a kávénál.

– Talán lehetne szerezni valahonnét ribizkelekvárt.

– Kizárt dolog. Ma már nem divat.

– És ha csinálnánk?

– Angyal vagy. De nem éri meg a fáradságot. Ez csak nosztalgia.

– Ahogy akarod. Minden kívánságodat teljesíteni szeretném.

– Én is.

– Ennek örülök.

– És?

– Hogyhogy: és?

– Meg vagy velem elégedve?

– Hát persze.

– De miért? Részletezd. Hiszen te szeretted Vicuskát.

– Szerettem. Azért vettem feleségül. Csak… valahogy… Vica rendes nő, nem mondhatok róla semmi rosszat, tele van jótulajdonságokkal, de hosszú távon épp ez a hibátlansága idegesített egy kicsit. Mert ha én spiccesen mentem haza, sosem haragudott, fürdőt csinált, hozta a borogatást. Mindig megértett, mindent rám hagyott, szóval, hiányzott belőle a… Olyan volt, mint… igen, mint egy tökéletes gép. Te egészen más vagy.

– Na? Na? Dicsérj engem, olyan jól esik hallgatni.

– Veled meg lehet beszélni a dolgokat, és erőt adsz az embernek, lelkesítesz… Érted!?

– Csak ennyi?

– És szép vagy, nincs iksz lábad, bár engem sose zavart, hogy Vicának… Te nem festeted a hajad, nem használsz rúzst, púdert, igaz viszont, hogy… Már szólni akartam, ha lehetséges, ne szórd a kőre a hintőport a fürdőszobában, mert széthordjuk, és foltosak lesznek a szőnyegek, légy szíves, vigyázz erre.

– Jó, vigyázni fogok. Kérlek, hogy rögtön szóljál, ha valami zavar téged, én szívesen alkalmazkodom.

– Nem kell alkalmazkodni, ne szórd széjjel a hintőport, pusztán ennyi az egész. Vagy ha mégis, akkor söpörd össze. Majd odakészítem a kisseprűt a mosdó alá. Tudom, hogy amikor a combodat… izé… akkor szokott a kőre szóródni.

– Elpirultál!
– Ugyan, csak melegem van… Nagyon erősen fűtenek, és…
– Elpirultál, ne tagadd! Ilyen vagy te, mint egy kisfiú. Az ágyban is.
– …Mi van az ágyban?
– Pista barátod mindig úgy gyűrt maga alá, hogy néha az volt az érzésem; ha ellenállnék, megerőszakolna. Te viszont szelíden csinálod, lassan és lágyan.
– Talán… Esetleg ez zavar téged? Akarod, hogy…
– Dehogy akarom! Hisz éppen azt mondom. Szeretem a gyöngédségedet.
– Eleinte féltem, mert… Á, ez olyan kínos, hagyjuk.
– Ne hagyjuk! Velem mindent megbeszélhetsz. Csak nyugodtan, mondjad!
– Nos… láttam egyszer a Palatinuson… Ez régen történt, még egyetemista korunkban… Szóval, Pistának hatalmas… Nekem pedig ugyebár…
– Nem a mennyiség, hanem a minőség számít.
– Tehát… jó velem?
– Persze!
– Jobb, mint… hm… Pistával?
– Egészen más. Hagyjuk Pistát, te mondtad, hogy ne hasonlítgassak, és igazad volt. Na. Megyek, megfürdetem a lányokat.
– Akarod, hogy inkább én?
– Nem, pihenj csak. Olvass újságot, vagy nézd a tévét.
– Tudod, hogy utálom a tévét. A szem rágógumija! Az újságot pedig már bent átnéztem.
– Akkor gyere, csináljuk ketten.
– Otthon… Vicánál is az én dolgom volt a fürdetés. Szeretem nézni, ahogy pancsolnak.
– Szombaton Pista feljön, hozza a srácaidat, és elviszi a lányokat. Találj ki valami jó programot.
– Bolgár grafikai tárlat van a Műcsarnokban.
– Én a tárlatokat…
– Tudom, tudom. Viszont a fiaimat apró gyerekkoruk óta minden érdekesebb kiállításra elvittem, nekik a vasárnaphoz legalább annyira

hozzátartoznak a szép képek, mint a rántott csirke. Szeretném, ha velünk jönnél!

– Jó. Bár én a rántott csirkét mégis többre becsülöm.

– Majd sort kerítünk rá. A Kéményseprőben.

– Megint a Kéményseprőben!

– Vacak hely, de a Műcsarnok közelében sajnos nincs más.

– Nem baj, beülünk a kocsiba, és…

– Még vasárnap is az autóban akarsz rohaszkodni? Én arra gondoltam, hogy földalattival mennénk. Ebéd után pedig séta a ligetben. A friss levegő egészséges.

– Igen.

– Nincs kedved?

– De. Van.

– Helyes. Gyerünk, készítsd ki a lányok pizsamáját, én megeresztem a vizet.

– Ereszd, Lajoskám. Csak előbb adj egy puszit.

– Tessék.

– Ne ilyet! Rendeset.

– Mmmm… Siessünk, már háromnegyed nyolc. A gyerekeknek legkésőbb fél kilenckor ágyban a helyük. Sose ügyelsz erre, hol korábban, hol későbben teszed le őket, és mindig kikunyerálják, hogy még egy kicsit égve maradhasson a villany. Ez nem helyes. Rendet kell szokniuk.

– Igazad van. Majd vigyázok. Légy szíves, esténként figyelmeztessél, mert nekem összevissza jár az órám.

– Megcsináltatjuk. Add ide, majd én elintézem.

– Olyan jó, hogy te mindenre gondolsz!

– Igyekszem.

– Lajos!!!

– Szerbusz.

– Hány óra van?

– Talán mégis, ha köszönnél!

– Azt ígérted, fél hatra itthon leszel. Már negyed tíz!

– Igen. Ne kiabálj. Minek kiabálsz?

– Lajos, te ittál.

– Bizony, én ittam.

– Bűzlesz az alkoholtól!
– Bizony, én bűzlök.
– De… arról volt szó, hogy színházba megyünk. Elfelejtetted?
– Olga, nagyon jól tudod, hogy én vagyok az, aki soha semmit nem felejt el. Egyszerűen így alakultak a dolgok.
– Remek! És miért nem telefonáltál?
– Nem voltam telefonközelben.
– Itt vártalak, puccparádéban, a lányokat átvittem az anyámhoz…
– Az anyádhoz!
– Most miért mondod ezt ilyen élesen? Hát hová vigyem őket?
– Vacsora?
– Lajos, az ég szerelmére, hiszen neked kellett volna…
– Úgy alakult, hogy máma nem jutottam el a közértbe. Sebaj, van néhány konzerv a spájzban, melegíthetsz egy zöldborsófőzeléket hússzelettel. Gyorsan, mert kopog a szemem az éhségtől.
– Zöldborsófőzeléket hússzelettel… Megérdemelnéd, hogy lekeverjek neked egy jó nagyot, jó gyorsan!
– Csak az hiányzik! Úgyis harapós kedvemben vagyok. Nna. Mielőtt elfelejteném, adjál hatszáz forintot, kölcsönkértem, és holnap kell vissza…
– Lajos! Ma kaptál fizetést!
– Aha. Igen. Nem kaptam.
– Mi???
– Aki nem dolgozik, az ne is egyék. Vagyis, nem kap fizetést.
– Te, ez… Mutasd csak a személyidet.
– Nesze. Ha a papírnak jobban hiszel.
– …Szóval, két hónapja kiléptél a kátéesztől.
– Bizony, ki.
– Volnál szíves fölvilágosítani, hogy miért?
– Természetesen. Azért, mert egyszerűen elegem lett.
– Miből?
– Úgy globálisan. Ilyenkor változtatni kell, hát ez jutott eszembe.
– Te megőrültél!
– Nono! Könnyű ám a szavakkal dobálózni! Nekem míszem van.
– Már megint?
– Sajnos, ez időnként visszatér. Pista is…
– Mi van Pistával?

– Őneki is.
– Találkoztatok?
– Igen. Kerestük együtt a kivezető utat.
– Lajoskám, miért titkoltad, miért nem mondtad el nekem őszintén? Talán én… Azt hittem, bízol bennem.
– Nem akartalak megijeszteni, és reméltem, hogy elmúlik magától.
– Még sose múlt el magától. Legutóbb új bútorokat vettünk, emlékszel, napokig jártuk az áruházakat, s amikor kiszállították a szekrényfalat meg a garnitúrát, mindjárt jobban érezted magadat!
– Igen, néhány hétig. Aztán kezdődött elölről. Pista is mondta, hogy a tárgyakkal nem sokra megy az ember. Hiába cserélgetjük, hamar hozzászokunk az újhoz, és szart se ér az egész. Ráadásul költséges.
– Az biztos. Harmincezer forint törlesztésünk van. Havi ezerkétszáz! Nem bánnám, ha legalább eredménye volna… Mondd meg, hogyan segítsek? Mit tehetnék még?
– Persze, persze, most az jön, hogy semmiben sem szenvedek hiányt, autó, lakás, víkendház, kicsi asszony, aki csókkal vár, ésatöbbi, miért nyavalygok, minek sírok a tejbe, ahelyett hogy inkább fürödnék benne, úgyszintén a vajban, sokan irigylik a helyzetemet, á, ezt a lemezt ismerem, hajjaj, kívülről fújom.
– Ugyan, Lajos, mikor mondtam én ilyesmit? Nagyon is megértem, hogy vannak olyan pillanatok az ember életében, amikor a kedélyállapota kissé…
– Te csak hiszed, hogy érted. Fogalmad sincs róla. Majd ha egyszer te is… De nem kívánom ezt neked!
– Azért őrület, hogy az orvosok lelki téren mennyire a sötétben tapogatóznak. Pedig ez ma már népbetegség! A huszadik század végén vagyunk, az atomkor küszöbén, és ők csak azt makogják, hogy változtass az életeden, kész röhej! Mi a jó istent lehetne még változtatni?
– Éppenséggel… Pista szerint…
– Pista! Láttuk, mennyit érnek az ő zseniális ötletei.
– Miért? Végeredményben neki köszönhetjük, hogy most mi ketten…
– Azt neki.
– Talán már megbántad?
– Frászkarikát, Pista vagy te, tökmindegy, ugyanabban a cipőben jártok, Vicuska se csinált jobb cserét, mint én.

– Ami azt illeti, Vicuska sokkal megértőbb. Beleegyezett, hogy…
– Lajos! Mit tartogatsz a begyedben? Tálald ki végre.
– Csak ha megígéred, hogy szép türelmesen végighallgatsz.
– Jaj…
– Tessék?
– Semmi. Hallgatlak.
– De ne idegeskedjél!
– Én? Sose voltam nyugodtabb. Tiéd a szó.
– Pista azt mondta, hogy ha már cserél az ember, nem szabad megállni félúton.
– Vagyis?
– Vagyis tovább kell menni…
– Nem értem.
– Példának okáért, ők Vicuskával megállapodtak, hogy elcserélik a gyerekeiket. Illetve az én fiaimat. Tehát a mi két közös gyerekünket.
– Hogyan?
– Hát úgy, hogy az egyik ismerősük, bizonyos Gedeon Gábor, hasonló helyzetben van, mint Pista, vagyis kiborult, kezdett változtatni, ahogyan mi, de persze hiába, na, és Gedeonéknak két óvodáskorú lányuk van, így aztán jött az ötlet… Pista a két iskolás fiú helyett óvodás lányokat kap, ez alapvető változás, és biztosan segít. Ennyi az egész.
– Á, te ugratsz engem.
– Van eszembe!
– Velem hiába próbálod megetetni ezt a maszlagot, kizárt dolog, hogy Vicuska ebbe belemenjen.
– Pedig már át is vitték a fiúkat Gedeonékhoz, úgyszintén a ruháikat, játékaikat, könyveiket, szóval, az összes cuccukat, és Pistáék viszont megkapták a kislányokat, nagyon édesek, láttam őket, Kati és Csilla, aranyszőkék.
– Aranyszőkék! Azt mondod, aranyszőkék!
– Most mit idegeskedsz? Én csupán elmesélem a történteket.
– Ne is haragudj, de igazán nem kívánhatod tőlem…
– Semmit se kívánok. Te kérdeztél, aztán most ordítozol.
– Jaj… Jaj!
– Rosszul vagy?
– Nem. Csak… a fejem fáj egy picit. Nem számít. Mi van még?

– Más nincs. Illetve… Pistáék tárgyalásokat folytatnak Gedeonékkal, hogy esetleg az anyósokat is elcserélik, értve ezalatt Vica mamáját, akivel Pista egyáltalán nem bír kijönni, igaz, vele az isten se tudna kijönni, erre én vagyok a tanú, nékem abszolút báránytermészetem van, de avval a szipirtyóval képtelenség szót érteni. Gedeonné mamája azonnal beleegyezett a cserébe, mert ő gyűlöli Gedeont, Pistát viszont nagyon rokonszenvesnek találja, és így…

– Zseniális!

– Gúnyolódni könnyű. De ha látnád, milyen jót tett Pistának ez a változás! Rá se lehet ismerni.

– Külsőleg vagy belsőleg?

– Külsőleg is, és… Veled nem lehet komolyan beszélni!

– Miért? Mondtam én, hogy ellenzem a dolgot? A lányokkal annyi baj van, szemtelenek, feleselnek, szétdobálják a játékaikat; visítoznak, verekszenek, s már az én idegeim sincsenek rendben, épp ideje, hogy változtassunk. Majd keresünk két iskolás fiút, ha lehet, ikreket, és szépen nyélbeütjük a cserét. Ez lesz a legjobb megoldás.

– Szóval… nincs kifogásod?

– Nincs. Nem vagyok én semmi rossznak elrontója.

– Semmi rossznak?

– Nyelvbotlás volt. Elcseréljük a lányokat, kész. Csak azt nem tudom, hogyan szokták ezt csinálni. Adjunk föl egy apróhirdetést?

– Apróhirdetést? Nem, idegenekkel nem lehet. Baráti alapon, az ismeretségi körben. Vagy talán képes volnál odadobni a lányaidat az első jöttmentnek? Kérdezősködni kell. Biztosan találunk megfelelő cserepartnereket.

– Remélem.

– Majd én kézbe veszem az ügyet, légy nyugodt. Bízd csak rám!

– Hát, persze, Lajoskám. Rád bízom. Kire is bízhatnám?

– ………………..és elcseréltük a gyerekeket, aztán az apámat, a nővéremet, Olga anyját és féltestvérét.

– ………………..jól jártunk az új gyerekekkel, habár nem sikerült ikreket kapnunk, ahogy eleinte akartam, de Zoli és Vili igazán sok örömet szerez, mindketten jeles tanulók, Zoli vívni jár, Vili rajzszakkörbe, és udvariasak, kedvesek, szerények, aranyszőkék.

– Külön előny, hogy tizenkettő, illetve tizennégy évesek, így nyertünk kábé egy évtizedet, mert a lányok ennyivel voltak fiatalabbak náluk, a fiaim tehát nagyjából ötvenéves koromra már felnőttek lesznek, önálló egzisztenciával, szóval, még mielőtt aggastyán válna belőlem, jönnek majd az unokák, ami megint alapvető változást jelenthet az életemben, s a változás mindig előnyös.

– Az új nagymama szintén bevált, igaz, ővele viszont vesztettünk tizenhat évet, mert pontosan ennyivel idősebb az anyámnál, csakhogy prímán tartja magát, tízet nyugodtan letagadhatna.

– Az új apám csudapofa, már nyugdíjas, örökké horgászni jár, néha elkísérem, nézem a vizet, ez nyugtatólag hat az idegekre, legalábbis azt mondják.

– Ami az új testvéreinket illeti, rájuk sem lehet panasz, én úgyis mindig szerettem volna egy fivért, hát most ez megvalósult. Lajos szintén férfira cserélte a nővérét, fess ember lett a sógorom, harminchét éves, nőtlen, építész.

– Így rendeződtek a dolgok, azt hittem, már sose jön vissza a lelki izé, és…

– Egy este betoppant a sógor, Lajos nem volt itthon, és… Nos, igen, arra a döntésre jutottam, hogy Lajost elcserélem. Vagyis a sógor ottragadt. De vele rossz vásárt csináltam, hamar kiderült, hogy jobban szereti a kocsmákat és a kurvákat, mint engem, már éppen mondani akartam neki, hogy fel is út, le is út, sajnos, megelőzött, elcserélt egy laboránsnőre. Akkor én…

– Három hétig Bulgáriában voltam, hivatalos úton, Olga nem jött ki elém a reptérre, taxiba ültem, csöngetek, hát, egy vadidegen pasas nyit ajtót, azt mondja, Olga már nem lakik itt, mert bár néhány napig ővele élt, de ő aztán Olgát elcserélte a főnökével egy molett vörös nőre, behívott, szó mi szó, megérte, a vörös spiné gyönyörű volt, mint egy színésznő, hatalmas mellekkel, jó, jó, de Olga hová lett, és hol vannak a fiaim, megadták a címet, odamentem, ám a pasi már továbbadta Olgát valami jogásznak, és itt elvesztettem a fonalat, mert a képkeretező, akihez a jogász küldött, semmit se tudott róla, úgy látszik, félreértés…

– A jogász egy félreértés volt részemről, gyorsan odébbálltam, előnyös cserének látszott a külkereskedő, csakhogy neki két felnőtt fia van, ezeket elcseréltem egy kövér bakfisra és egy fekvőbeteg nagyanyára…

– Nem tudtam, mit tegyek, kerestem Pistát, kiderült, hogy őt Vicuska már réges-régen elcserélte egy autószerelőre, aki később őrajta adott túl egy óvónő kedvéért, én az egészet az óvónőtől tudom, nagyon kedves asszony, megkínált konyakkal, és ottmaradtam nála, mert mint mondta, már úgyis szerette volna elcserélni az autószerelőt, aki rémesen horkol, én viszont nem horkolok, és házias vagyok, és ágyba viszem a reggelit, és ez előnyös, és így…

– Végül csupa idegenek közé kerültem, és már senkit sem ismerek, és kicsit összezavarodtak a dolgok…

– És röpködnek az arcok, nem érdemes megjegyezni a neveket, de az biztos, hogy nekem aztán nincs semmiféle lelki problémám…

– Mert mindig van valami változás, valami újdonság, ami lefoglal…

– Sose idegeskedem, ellenben nyugodt vagyok, úgy érzem magam, mintha kicseréltek volna…

– Mintha nem is én volnék, hanem…

– Valaki más!

Az utolsó szalmaszál

Azzal kezdődött hogy kimentünk anyám telkére a víz miatt amit ugye ősszel el kellett zárnom nehogy télen belefagyjon a csövekbe na és anyám hetek óta rágta a fülemet a víznyitás végett hogy ő nyugdíjas lévén kijárhatna már a telekre ha én végre hajlandó volnék megtenni neki ezt a szívességet mert itt a tavasz bár ez az időjárásból nem látszik de addig úgyse lesz nyugtom míg nem teljesítem a kérését hát jó megbeszéltem Verával hogy kössük össze a kellemest a hasznossal és töltsük kinn a hétvégét tessék a meteorológia szombat-vasárnapra tizennyolc fokot jósolt meleghullámok jönnek mondta anyám diadalmasan ő éjjel-nappal rádiót hallgat kivéve az esti órákat mikor tévét néz íme verőfény lesz és a víz pedig nincsen kinyitva oké rendben van

A Flórián térnél óriási dugóba kerültünk javítják az utat szélesítik elterelték a forgalmat állt a kocsisor az építkezés vasbeton díszletei között mi lesz már evett a penész gyűlölöm a várakozást folyton arra gondolok mennyi mindent csinálhatnék én ezalatt úgy érzem ilyenkor valami felsőbb hatalom lopja az időt az életemből mert múlnak a percek az órák a sok várakozással egy nappal megint rövidebb az élet s a fogság is idéztem

Radnótit Vera kijavított dühbe gurultam minek javítgat nem irodalomórán vagyunk veszekedtünk háromnegyed tízre értünk a telekhez nyilván másokat is becsapott a meteorológia és az összes nyaralótulajdonosnak pont most jutott eszébe hogy ki kéne ruccanni a telekre mert itt a tavasz

Leállítottam a Trabantot a murvás utcán anyám kis faházával szemben melyet lelkiismeret-furdalás nélkül bódénak is nevezhetnénk pindurka szoba hálófülke mosdó slussz Erdért gyártmány sok ilyen áll ezen a telepen az országút és a folyó között rengeteg zsebkendőnyi telken rengeteg faház sorakozik egymás mellett igazi bódéország persze könnyű fintorogni de például anyám se bírta volna megvenni a telket ha nagyobb volna ugyanez a helyzet a házzal a kispénzűeknek is joguk van hozzá hogy üdülőjük legyen és emiatt keletkeznek az ilyen telepek a bódéországok de még mindig jobb mint a semmi sokszor víkendeztünk már itt és kis telken is lehet napozni zuhanyozni tollaslabdázni sok jó ember kis helyen is elfér

Aznap sajnos hidegebb volt a kelleténél és Zimmerék a bal hátsó szomszédok kopácsolni kezdtek renoválták a házukon a tetőt jobbra viszont Magyari doktor fűnyírózott a saját készítésű diesel fűnyíróján melynek olyan hangja van mint egy traktornak szemben Telcsné pedig a lehullott faleveleket égette és a szél odahozta mifelénk az összes füstöt és bűzt ezáltal megszűnt a jó levegő mely már amúgy se túl tiszta errefelé a sok autó miatt ugye minden telekhez nagyjából egy kocsit is lehet számítani mert az emberek előbb autót vesznek csak azután következik az üdülő és akkor örökösen barkácsolnak fúrnak faragnak matatnak rajta én nem értem mi ebben az élvezet állítólag a fizikai munka levezeti a feszültséget szóval bal hátulról durr durr durr jobbról brrrrrr grrrrrr zrrrrrr szemből füst + bűz kár hogy nem hoztunk magunkkal gázálarcot mondtam és füldugót mondta Vera és Valeriánát mondtam és fagykenőcsöt mondta Vera

Kinyitottam a vizet ami nem ment könnyen de Vakulity a jobb hátsó szomszéd segített sajnos télen mindig berozsdásodnak a menetek a vízaknában aztán bekapcsoltam a villanyórát is és sétáltunk Verával a folyó partján és ebédeltünk a Vadász étteremben és csak eltelt a délután és korán lefeküdtünk mert mindketten fáradtak voltunk

Éjszaka arra ébredtem hogy valaki mászkál a tetőn hülyeségeket álmodtam előtte s amikor fölriadtam tisztán hallottam a lépéseket ez teljes képtelenség a háznak hullámalumínium teteje van nem bír el egy embert

különben is ferde és azonkívül semmi értelme hogy valaki a tetőnkön mászkáljon ha betörő volna bejönne az ajtón szóval baromság de akkor felült az ágyon Vera is te mi ez valaki matat odafönn kiröhögtem és magyaráztam neki hogy ez nonszensz jó de akkor mi a fene lehet és erre már nem tudtam választ adni hallgatóztunk a sötététben talán a szél mozgatja a tetőt mondtam bizonytalanul tudniillik nem úgy tűnt mintha szél fújna odakinn és töltöttünk már itt néhány viharos éjszakát de sose recsegett a tető

Esetleg a lehűléstől igen a fémek összemennek a hidegben és a nagy hőmérsékletváltozás hatására talán az anyag önmozgása okozza a ropogást Vera kétkedő arccal hallgatott láttam nem hiszi és őszintén szólva én se nagyon hittem fölkeltem vettem a frottírköpenyt kimentem körülnézni sehol semmi csak a hideg sötétség elemlámpával pásztáztam a tetőt természetesen senki se volt rajta érthetetlen visszabújtam az ágyba és akkor kezdődött megint totty totty odafönn totty totty totty olyan tipegős gyereklépteк rejtély mondta Vera hátradőltem bánom is én aludjunk de nem tudtunk aludni egyrészt a zaj miatt másrészt

Másrészt nőtt bennem a rossz érzés amelyről csak később állapítottam meg hogy tulajdonképpen félelem volt nem értettem hogyan félhet egy ilyen nagydarab marha ember pusztán attól hogy ropog a ház teteje hiszen az nem izgatott hogy valaki odafönn járkál mert ellenőriztem és mert ki van zárva és mert azt adja az isten majd én lecibálom onnét s kap két akkora frászt hogy megemlegeti viszont nem tudtam mitől ered a zaj és ez bizonytalanságot okozott vagyis féltem egyre jobban és egész éjszaka virrasztottam és izzadt a hátam pedig hűvös volt

Reggel lett végre valahára fölkeltem tüzetesen megvizsgáltam a tetőt persze nem találtam semmit ideges gyötrött kialvatlan voltam kavargott a gyomrom mert rágyújtottam éhgyomorra ami nagy hiba nézelődtem és észrevettem egy madarat a villanypóznán ekkor támadt az agyamban a föltevés amely a következő másodpercben bizonyítást nyert tudniillik huss a madár a tetőnkre röpült a hullámalumínium lemez pedig roppant egyet szóval erről van szó kár volt izgulni előbb-utóbb mindenre találunk magyarázatot hívtam Verát ám mire ő odaért a madár eltűnt viszont a ropogást továbbra is hallottuk ettől azonban már nem jöttem zavarba biztos a tető alá bújt mondtam és hoztam a kerti asztalt rátettem a fonott széket föláálltam be akartam lesni a hullámalumínium résein de imbolygott a szék

és hiába nyújtózkodtam nem értem el persze a tető alatt amúgy is sötét van szóltam Verának hozzon egy rudat vagy pálcát vagy seprűnyelet ő a régi táskarádió antennáját adta oda mely letörött na avval bekotortam sok toll szalmaszál vattaszerű pihe hullott alá s kirebbent két madár a résből én tovább nyúlkáltam a végén előbukkant a fészek leesett a fűbe

Vera megnézte hűha fiókák vannak benne én éppen lábujjhegyre ágaskodva próbáltam bekukucskálni a tető alá s egy pillanatra sikerült is láttam több kilónyi száradt madárszart füvet levelet gazt a homályban és ekkor hallottam Vera megjegyzését a fiókákról majdnem leestem ez eszembe se jutott hogy a fészekben fiókák lehetnek talán vissza kéne tenni mondta Vera én is erre gondoltam csakhogy máris kissé megvetemedett a vékony rostlemez mely plafonul szolgál nyilván a sok pisi kaki amit ráeregettek ugye ha visszadugjuk a fészket akkor ez folytatódik a végén tönkremegy a lemez s ki issza meg a levét én hisz nekem kell szaladgálnom újat vennem szerelőt hívatnom vagy mittudomén mert anyám mindennel engem nyaggat szóval nem tehetem vissza sőt ellenkezőleg ki kell piszkálnom az összes mocskot a tető alól s a rések elé fogok szögezni egy lécet hogy máskor ne tudjanak ide betelepedni a madarak mondtam Verának s nem értettem miért van annyira odáig

De amikor lemásztam és megtekintettem a fiókákat már én is odáig voltam még sose láttam ilyen kismadarakat illetve fiókákat mert túlzás volna madárnak nevezni azt a három csupasz sárga nedves pici lényt amik a fészekben ültek és csak a csőrük emlékeztetett valamelyest a verébre tudniillik a két madár veréb volt akiket elriasztottam és most a villanypóznán ugráltak csiripeltek izgatottan míg a gyerekeik tátogatták a csőrüket és erőtlenül nyivákoltak igen leginkább halk nagyon halk macskanyávogásra emlékeztetett a hangjuk ez vicces ugye tekintettel arra hogy a macska a verébnek ellensége

Csak álltunk ott bambán a pucér lényecskék fölött és nekem kapart a torkom mintha náthás volnék huzatot kaphattam mikor éjszaka kirohangáltam egy szál fürdőköpenyben de nem nátha hanem valami lelkiismeret-furdalásféle jött rám persze ha vettem volna a fáradságot hogy kihozzam a létrát a sufniból akkor az elemlámpával előbb megnézhettem volna hogy mi van de én rögtön bedugtam az antennát és lezuhantak szegénykék csoda hogy élnek

Tegyük föl a fészket a tetőre kívülről rá a hullámalumíniumra mondta Vera hm ezt meg lehetne próbálni hoztam a létrát és felraktam a fészket a villámhárító mellé eközben a verébszülők egyre nyugtalanabbul zajongtak a póznán ezek azt hiszik hogy mi bántani akarjuk a csemetéiket nagyon meg vannak rémülve lemásztam s vártuk hogy odarepüljenek a fészkükhöz de hiába ők ott maradtak a póznán talán tőlünk félnek kicsit arrébb mentünk és ekkor a madarak a levegőbe szökkentek kört írtak le a ház fölött na most gondoltuk ám mégse szálltak oda csak cikáztak négy-öt méterre a fészektől mit vacakolnak motyogta Vera hát ott van az orruk alatt vártunk vártunk hiába a verebek köröztek a tetőnél de egyikük sem ereszkedett le a fészekhez bolondok ezek vagy mi

Biztos azért nem mert úgyse tudják elszállítani a fiókáikat onnét mondta Vera már miért ne tudnák vegyék szépen egyenként a csőrükbe de éreztem Verának igaza van és szólni kéne a verebeknek hogy csináljanak valahol egy új fészket mi majd odaszállítmányozzuk nekik a kicsiket mutogattam a madaraknak próbáltam értésükre adni hogy ne féljenek jó szándékkal vagyunk irántuk csupán félreértés volt az egész de sajnos nem engedhetjük hogy a tető alatt lakjanak mert szétrohasztják a lemezeket viszont szívesen segítünk csakhogy akkor már az összes szomszédok engem figyeltek ahogy ott ágáltam biztos hülyének néznek na még ez hiányzott bevonultam a házba gondolkodni a verebek különben se akarták megérteni hogy mit mutogatok csak köröztek a ház fölött élesen csiripelve buta dögök cigarettára gyújtottam nagyon dobogott a szívem s egy ér mocorgott a halántékomon

Később mégis visszatettük a fészket a tető alá ideiglenesen bár én már belenyugodtam volna hogy ott maradjon örökre és rohadjanak meg a lemezek szóval visszacsúsztattam mert fújni kezdett a szél és aggódtunk hogy lesodorja a fészket a ferde hullámalumímiumról nem kell hogy újra akkorát essenek mint amikor kikotortad őket mondta Vera tehát én vagyok a hibás köszönöm már elegem volt a verebekből hisz annyi van belőlük mint égen a csillag mi a fenének vacakolunk velük de nem tudtam megnyugodni állandóan azt lestem mikor röpülnek végre be a szülők a résen a fészekbe ám azok az idióták továbbra is csak ott ingáztak a villámhárító tájékán semmi hajlandóságot nem mutattak hogy visszamenjenek a gyerekeikhez pedig már a házban is hallani lehetett azt a halk jajongásszerű hangot és Vera egy csomó verébfészket fedezett föl a

szomszéd házak ereszeiben meg az utca fáin furcsa hogy eddig észre se vettük ezeket most figyelni kezdtük a többi verébszülőket akik időről időre befutottak a fészkükhöz nyilván ennivalót visznek a kicsinyeiknek csak pont ez a mi két madarunk a kivétel a fiókák már biztos halál éhesek dünnyögte Vera persze mert a papájuk és a mamájuk megtébolyodott erről végképp nem tehetek

Végül Vera kérésére újra levettem a fészket mutattuk a verebeknek tessék itt van gyertek barátaim a fűbe raktam feltűnő mozdulattal és bementünk a házba hogy ne zavarjuk őket de akkor se röpültek oda a kétségbeesetten nyiváköló fiókákhoz én pedig már éreztem hogy a dolog helyrehozhatatlan sejtettem hogy Vera a mi másfél éves Julcsi lányunkra gondol aki most anyámnál van annak idején amikor ötnaposan hazavittük a kórházból éppilyen csupasz tehetetlen lény volt csak kicsivel nagyobb kábé akkora mint egy grillcsirke és úgy is nézett ki na de azért mégse ugyanaz a mi gyerekünk aki ember mint ezek a verébfiókák és nem kell olyan szemrehányóan nézni rám neked is lehetett volna annyi eszed hogy figyelmeztess ahol fészek van ott fióka is van de egy szót se szóltál miért vágod a pofákat nagyon érdekes

Kiment otthagyott cigarettáztam nem sokáig bírtam ülve maradni leselkedtem az ablakon láttam hogy etetni próbálja a fiókákat kenyérmorzsát szórt a fészekre micsoda marhaság hol hallottad te hogy a verébfiókák fehérkenyeret esznek Vera vállat vont hogy akkor mondjam meg mit adjon nekik fogalmam sincs talán tejet jó de hogyan elvégre nem itathatja őket pohárból bánom is én mérgesen visszazöttyentem a kempingszékre felőlem azt csinál amit akar láttam a másik ablakon át hogy a verébszülők még mindig fölöttünk köröznek elmehetnének már a büdös francba

Vera műanyag szívószálat vett a szájába s azzal próbált tejet csöppenteni a kicsik szájába illetve csőrébe na erre befizetek kisétáltam néztem a tátogató állatkákat melyek akkorkák se voltak mint a hüvelykujjam szemmel láthatólag fuldoklottak a torkukba zúduló folyadéktól szerintem kisebb cseppeket kell csorgatni elvettem tőle a szívószálat kortyoltam a tejből s tapasztaltam hogy mondani könnyű csinálni nehéz így elpusztulnak abbahagytuk

Fölpakoltam a fészket a kertkapu oszlopára hátha majd odamerészkednek a szülők viszont ekkor átszólt Magyari doktor a

szomszédból hogy kár a fáradságért tudniillik a madarak soha nem térnek vissza a fészkükhöz ha idegen állat hozzányúlt s e tekintetben az ember is állat én szigorúan néztem rá azt hittem sértegetni akar mert rossz viszonyban voltunk tavaly többször kértem hogy legalább vasárnap délelőttönként ne dübörögjön a fűnyírójával ő megsértődött de most nem látszott ellenségesnek magyarázta hogy az öccse állatorvos és ő mesélte ezt neki

Jött Vakulity hogy fojtsuk vízbe a fiókákat ne szenvedjenek tovább és jött Telcsné hogy adjuk oda a gyerekeknek hadd játsszanak velük és jött Zimmer hogy szerinte meg kéne próbálni fölnevelni őket kalitkában szóval kiderült hogy egész idő alatt figyeltek minket jobbról balról elölről hátulról ó az csak látszat hogy az ember legalább a saját zsebkendőnyi területén a maga ura hisz egymás nyakán vagyunk itt nincs menekvés már javában érveltek-ellenérveltek ott a kertünkben és idegesített a csődület senki se hívta ezeket csak az a fontos nekik hogy okoskodjanak Verára néztem még mindig a fészek mellett állt bámulta a kicsiket a szülők pedig rendületlenül röpdöstek fölöttünk már a csiripelést beszüntették huss ide huss oda némán hát ebből elég

Fogalmam se volt mit ehetnek a fiókák eltarthatóak-e ketrecben hogyan lehetne mégis odacsalogatni a szüleiket és nem tudtam igaza van-e Vakulitynak hogy talán tényleg humánusabb eljárás volna vízbe fojtani őket ha már így áll a helyzet és egyáltalán szörnyű tehetetlenséget éreztem mely olyan volt mintha viszketne minden porcikám és szívtam a cigarettákat és vártam hogy elmúljon ez az egész

Otthagytuk a fészket a kertkapu oszlopán s beültünk a Trabantba bár eredetileg úgy terveztük hogy a Vadász étteremben ebédelünk de Vera mondta hogy inkább induljunk hazafelé mert nem különösebben éhes rendben legalább megússzuk a csúcsforgalmat ami csak részben sikerült sajnos a félig kész viadukton rémes dugóba kerültünk s onnét lépésben vánszorogtunk a Flórián térig talán mégis odarepülnek dünnyögte Vera nem feleltem alig vártam hogy otthon legyünk lássam Julcsit és amikor az anyám elment csúnyán összevesztünk egy leejtett pohár miatt és este altatót vettem be hogy tudjak aludni és ne álmodjam

Azóta pedig nincsen nálunk békesség valami szétpattant nem beszélünk róla de látom Vera szemén ő meg az enyémen hogy félünk igen félünk mert mi volna ha egy hatalmas erő benyújtaná a póznáját a lakásunkba és

kikotorná az ágyat a könyvespolcokat az íróasztalt a szőnyegeket a szekrényt a ruhákat a vázákat az edényeket a hamutartókat az iratainkat szóval mindent amit az évek során összegyűjtögettünk és mi kimenekülnénk valahogyan de Julcsi lezuhanna a mélybe és a monstrumok mutogatnának de mi nem értenénk karattyolnának de mi nem értenénk jót akarnának de mi nem értenénk segíteni akarnának de mi nem értenénk és valami öblös csővel igyekeznének táplálni a lányunkat de nem sikerülne és az a cső volna az utolsó a legeslegutolsó szalmaszál ami megmenthetne minket csakhogy olyasmi csurogna belőle amitől fulladoznánk és brrr grrr zrrr mondanák nekünk barátságosan és mi félőrülten röpködnénk az életünk romjai fölött és

Tudom én hogy ez ostobaság elvégre a veréb kártékony állat megnéztem a Nagy Brehmben a házi veréb Passzer Domesztikusz az ember gazdaságán élősködő szárnyas és nem érdemli meg oltalmunkat ezt írják de az a legnagyobb baj hogy Vera engem vádol sose beszél róla csakhogy látom én érzem én és még azt is olvastam a Brehmben hogy a veréb nélkül szűkölködő városka oly szomorú benyomást kelt mint a gyermektelen ház és én már napok óta figyelem az utcánkat és keresem a verebeket de csak galambok vannak nagy kövér galambok hát én nem értem hova lettek a verebek mondd meg nekem hova lettek mikor pedig ők nem is költöznek télire Afrikába hanem itt maradnak velünk akkor hát hová tűntek mondjátok meg

HOGYAN ÖLTÖZKÖDJÜNK
(1980–84)

Az ember szerez

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira (5,20 ill. 145 SR 13), akkor először is –

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, ez azt jelenti, hogy autóján az abroncsok még príma állapotban vannak, a csere csupán körülbelül hat-nyolc hónap múltán válik időszerűvé, ám ahhoz, hogy majdan akkor ne főjön a fejünk, most rögtön neki kell látnunk –

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, csakis NDK gyári abroncsot vegyen, ugyanolyat, mint amilyet a kocsival eredetileg adnak, mert 1. úttartása jó, 2. viszonylag tartós, harmincezerig rá sem kell nézni, 3. tömlő nélküli, így nem kaphat durrdefektet, s ez már önmagában is elegendő indok, hiszen tudjuk, milyen veszélyes a durrdefekt, következésképp az embernek esze ágában se legyen *lengyel gumit* venni, az tudniillik 1. rosszul tartja az utat, 2. kopik, mint a rosseb, 3. tömlős (DURRDEFEKT!!!), és még csak nem is olcsóbb; mindezt apránként derítjük ki, trabanti tanácsadók egymástól független véleményének összesítése révén, s fölsejlik a jelenet, amint a megfelelő szakboltba libbenünk, télikabátunk zsebébe csúsztatott kezünk a slusszkulcsot morzsolgatja, piros sálunk bohókásan úszik mögöttünk a levegőben, így fordulunk a szakpultnál kifejezetten szakkéréseink teljesítése végett várakozó szakeladóhoz, a velünk született sármmal: adjon két NDK gyári gumit, Trabant 601-esre, eladóné asszonyom, eladó kartárs, kislány, fiatalember, aranyoskám, öregem, gyöngyvirágom, galambom –

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, még véletlenül se hívja fel a boltot érdeklődni, a munkaerőhiány közismert, kevés az eladó, és ha örökösen csöng a telefon, azzal fölöslegesen ingereljük őket, amúgy sem bízhatunk efféle tájékoztatásban, hisz sokkal egyszerűbb azt mondaniuk, hogy NINCSEN, és lecsapni a kagylót; akinek van némi vásárlói tapasztalata, elkéredzkedik a munkahelyéről, esetleg beteget jelent, esetleg

szabadságot vesz ki, esetleg csúsztat, és személyesen jelenik meg az illető szaküzletben, beáll a hosszú sorba, naná, nyilván nem csak egyedül őneki támadt az a jó ötlete, hogy pont máma délelőtt próbáljon beújítani két NDK gyári gumit, avagy rézkábelokat, avagy egy hatvoltos, régi Wartburgba való, de Trabantba is beszerelhető nagy akkumulátort, avagy megszakító alaplapot a közös bütyökkel és röpsúlyos gyújtásszabályozóval vagy mi a fenével; akad köztünk, ki nem is képes végigmondani a vásárolni óhajtott alkatrész nevét, hanem papíron nyújtja a tisztelt eladónak, mert fölírták neki, ám a többség már betanulta, ó, biztos forrásból, nálunk tájékozottabb, hogy ne mondjam: *bennfentesebb* trabantosoktól kaptuk a tippeket, ha …-t látunk valahol, ész nélkül vegyük meg, ilyen alapvető hiánycikkekből célszerű tartani otthon legalább egy darabot, sőt biztonság kedvéért inkább kettőt, mellesleg január elsejétől fölemelik az alkatrészek árát, susogják némelyek a hosszú sorban, ötven százalékkal, hetvennel, túrót, szakikám, a duplájára, ojvé, beeezony, kollega, és amikor végre a pulthoz érünk –

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, imígyen szól az eladóhoz: kezcsókolom, kaphatnék NDK gyári gumit, Trabant 601-esre? – és a kövérkés hölgy, kinek ábrázatán anyánk szemrehányó pillantását véljük fölfedezni, azt válaszolja: *nincskérem!* – esetleg hozzáteszi: *idénmégegydarabotsekaptunkkérem!* – és már mehetünk is a következő szaküzletbe, mindaddig, míg a bennfentesek által közölt címekből s az időnkből futja, ám később, ha sikerül valahol megkapnunk azt a két rohadt gumit, már viccelődhetünk, elmesélhetjük szeretteinknek, hogy a Bartók Béla úti Trabant-boltban a következő diskurzus zajlott le: tessék mondani, kérdezte valaki (a történet aztán észrevétlenül egyes szám első személybe kerül), a 22-es gumibak létező áruféleség? – itt hangsúlyoznunk kell, hogy a 22-es gumibak egy filléres kis izé, fogyóeszköz, *válasz:* az áruféleség létező (szünet), de nem mindig (szünet), például most se! *kérdés:* és tessék mondani, van rá kilátás? *válasz:* ha kilátást akar, menjen a Gugger-hegyre! – a hallgatóság pedig ring a röhögéstől, mint a himbatengely, mert naponta vetik felénk az undorító NINCS-eket a pultok túloldaláról, néha csak fej-, kéz-, váll-, szájmozdulat formájában, és ha már gumibak nincs, legalább vicc legyen, nemzetünk híres a humoráról, csillogtassuk, valaki bizonyára elmeséli azt, amit egyikünk se mert még megpróbálni: bemegy az ember a szaküzletbe, mert biztos forrásból hallotta, hogy Dáciához való

gömbcsuklóból (ez tudvalevőleg egy nem létező áruféleség) nagyobb szállítmány érkezett ma reggel, de persze nincs-et kap az ember az eladótól, miután ők is a piacról élnek, s a pult alól árulják, kizárólag bennfenteseknek, erre az ember búgó hangon kéri: édes uram, legyen olyan szíves, és nézze meg, hátha mégis akad kettő a raktár fenekén, NAGYON HÁLÁS LENNÉK! – mire a hegyes ádámcsutkájú fiatalember bólint, érti ő a csízió t, mit tesz isten, tényleg talál kettőt, és bólogatunk, és pénztár, és árukiadó, és az ádámcsutkás ott áll vigyorogva, ám nem az következik, amire számít, hanem térdet s fejet hajtván közöljük vele: NAGYON HÁLÁS VAGYOK! – majd távozunk, lőn elképedés, valamint fogaknak csikorgása, hahaha, hihi, bruhaha, hehe –

Ha az embernek szüksége van két Trabant-gumira, viszont sehol sem kapott, hiába járta tövig a lábát, hiába ígért pénzt az eladóknak, hiába ruccant át Pozsonyba (Bratislava), majd Drezdába (Dresden), hiába próbálkozott a Keleti pályaudvar érkezési oldalánál a szocialista országokból érkező turisták feketepiacán (kiskágéesté), bizony nincs kedve viccelődni, mert közben hónapok teltek el, tavasz s nyár, kezd csakugyan égetővé válni a dolog, ősszel fokozott közúti ellenőrzést tart a rendőrség, és az energiatakarékossági kampány a tetőfokára hág, a kopott bordázat növeli a benzinfogyasztást, kinek van erre energiája, ráadásul az esős hetekben csúszik, mint a franc, és mögöttünk a gyerekülésben a lányunk, a fiunk, mellettünk a kedves feleségünk, ha pedig valami baj történne, bevonják a jogosítványt + pénzbírság, súlyosabb esetben börtön, tehát a fele sem tréfa, SZEREZNI KELL KÉT GUMIT, mert az elsők már majdnem simák, éjjel parázna illatokat árasztó abroncsokkal álmodunk, nappal pedig vadul kérdezősködünk, elsősorban Jencinél, ő a belkerben jogász, illetve Lajoskánál, ő szerezte a virágkádakat is, ám Jenci: SAJNOS…, Lajoska: NEM MEGY, ÖREGEM, s vesszük sorra a listán lejjebb szereplő neveket, Ernő: MAGAMNAK SE BÍRTAM KIHAJTANI, Júlia: GÉZA BÁCSI SZERINT TAVASZIG ÉRDEKLŐDNI IS KÁR, Bandi: NEM, Tóni néni: NEM, Gedeon NEM, Pirike: NEM, múlik az idő, NEM, NEM és NEM, az istennek se, januárban műszaki vizsgára kell vinnünk a kocsit, és már szeptember, október, november, újra itt a tél, a műszaki vizsgán úgy visszadobják az autót, mint a szart, ha az abroncsbordázat mélysége nem haladja meg a két millimétert, mondják a szakértő trabantosok, rémülten méricskélünk, jesszus, tehát a hátsókat is ki kell cserélni, tehát égető, tehát szerezni kell, tehát –

Ha az embernek szüksége van NÉGY Trabant-gumira, gyertyát gyújthat Szent Antalnak, ha a legvégső pillanatban véletlenül kiderül, hogy Zoltán unokahúgának barátnője a mezav (Mezőgazdasági Anyagellátó Vállalat) értékesítési osztályán dolgozik, illetve dolgozott, de az mindegy, a nexusai megmaradtak, a MEZAV időnként szokott kapni NDK gyári gumikat, véletlenül 5,20, ill. 145 SR 13-ast is, mert az egyik kerti traktorhoz ilyen abroncs való, szóval, talán, esetleg, ha szerencsénk van, és áldozunk rá egy üveg kurvoázié konyakot, az eredmény nem biztos, de nem is kizárt, szóval, valószínű, aj, hát hogyne áldoznánk, Zoltán továbbítja a dobozt az unokahúgának, az unokahúga továbbítja a barátnőjének, a barátnője továbbítja Bobor Dezsőnek (főelőadó az értékesítési osztályon), azután ugyane csatornán küldünk még kétszáz forintot, amely összeget Bobor Dezső Tax bácsinak (raktáros) juttat, cserébe ígéretet kapunk, a következő szállítmányból négy abroncs minket illet, majd, ha megérkezett, szólni fognak, és mi dédelgetjük ezt az esélyt, miközben készülünk a karácsonyi bevásárlásokra, biztonság kedvéért hetenként fölhívjuk Bobor Dezsőt, aki egyre ingerültebben válaszolgat, SAJNOS MÉG NEM, TÜRELEM, VÁRNI KELL, KÉSIK A KÜLDEMÉNY, HAMAROSAN —

Ha az embernek szüksége van négy Trabant-gumira, és már a kötelező műszaki vizsga időpontján túlhaladtunk, leállítjuk a kocsit, kiváltjuk a kombinált (villamos-autóbusz) bérletet, és várunk és érdeklődünk és várunk és érdeklődünk, míg hirtelen fény gyúl a februári ködben: LEHET JÖNNI! – üzeni Bobor Dezső, akkor az ember elkéri magát a munkahelyéről, taxiba ül, lóhalálában száguld Kőbánya-alsóra, a MEZAV telepére, festői szépségű ipari táj ez, súlyos elektromos vezetékek és matt alumíniumcsövek vonulnak a korompettyes légben, rágó, döngő, sivító hangok érkeznek a környező üzemekből, a taxisofőr káromkodik, nem hajlandó a MEZAV drótkerítését megközelíteni, uram, tengelyig süppednék a sárba, mondja, méltányoljuk, mi sem hajtanánk szívesen a kátyúszabdalta dűlőútra a Trabanttal, kiszállunk, s a rozsdás vizeken áttocsogva behatolunk a MEZAV előcsarnokába, ahol a tepertőevésben megzavart portás szigorú kérdésére: milyen ügyben keresi Bobor elvtársat? – azt motyogjuk: *magánügyben,* ez tulajdonképpen tartalmazza az igazság felét, hiszen magánüzleti ügyről van szó, de csitt, mert habár az egész ország hasonló módszerrel szerzi be a dolgokat, azért ez mégis bűncselekmény, vesztegetés, mindegy, fő, hogy végre megtaláljuk Bobor elvtárs irodáját,

két nagy seggű nő társaságában kávézgat ő, borostás arcú izompacsirta, idősebbnek képzeltük, a nevünk semmit sem mond neki, erre bedobjuk a jelszót: Czippán Aranka küldött! – Bobor Dezső bólogat s aházik, diszkréten kivon a folyosóra, minden rendben, majd Lilike elintézi, máris Lilike előtt állunk, Lilikém, négy száznegyvenötesertizenhármasról adjon utalót az úrnak, tudja, az Aranka-féle gumik, darálja Bobor Dezső, aha, feleli a szőke asszonyka, kitölti a nyomtatványokat, hat nagy alakú ív, két piros, két fehér, két zöld, platty, platty, az írógép bágyadtan araszolgat a rubrikákban, tűnődünk, érdemes-e a táskánkban lapuló három doboz konyakos meggyből Lilikének juttatni egyet, megtesszük, Lilike nem rezzen, platty, platty, a doboz a fiókba kerül, mi pedig nemsoká a szomszédos szobába, ahol a piros blanketták helyett pénztári számlát kapunk, mellyel a folyosó végén a falba vágott ablakocskánál átnyújthatjuk az égszínkék sálat horgoló pénztárosnőnek az összeget, hozzávetőlegesen annyi ez, mint Tax bácsi havi fizetése, ekkor a Bobor Dezső közvetítette kétszáz forintra gondolunk, s arra, hányféle hiánycikk lapulhat Tax bácsi raktárának homályában a gumin kívül, nem kell őt félteni, föltűnik Bobor kartárs, belénk karol, az átvevőben megkapja, kedves uram, mondja, udvariassága – személyesen kísér minket az udvaron át a tejüvegkockás vasajtóhoz – nyaldossa a bőrünket, észre sem vesszük, s már a kezébe nyomtunk egy doboz konyakos meggyet, nincs erre szükség, édes uram, harsogja, miközben a zakója zsebébe csúsztatja, atyavilág, mekkora hatalmas zsebe van ennek! – forró kézfogással búcsúzunk, belépünk az ígéret rozsdafoltos kapuján, hiszen –

Ha az embernek szüksége van négy Trabant-gumira, abban az olajtól feketére iszamosodott padlójú teremben kell várakoznia, ahol kecskelábú asztalok körül támlátlan padokon sok-sok ember ücsörög a szemfacsaró cigarettafüstben, első pillantásra számukat ötvenre taksáljuk (később lesz időnk pontosan megszámlálni: hetvenhárom), jézus, ha ezek mind előttünk vannak a sorban, estig sem végzünk, hát, a mai nap már úgyis az ebeké, szemlélődünk, három oldalról pultok szegélyezik a termet, rajtuk plafonig érő üvegtáblák, melyeket belülről homokszínű függönyök borítanak, az általános zsongás mélyén fölfedezzük a kósza író- és számológép-kattogást, nyilván odabenn intézik a sorsunkat, tehát várakozzunk csak idekinn, végtelen türelemmel és nyugalommal, nem megy másként, hirtelen fölrándul egy függöny éles zsittyenéssel, kövér asszonyság dől az

üvegbe vágott kerek beszélőlyukhoz: KABA! KABA! KABAKABA! – kiáltja, mire két kucsmás férfi odaszalad, csönd lesz, a sutyorgó párbeszédre fülelünk, de semmit sem hallani, már zárul is a függöny, a Kabák visszaülnek, hm, talán itt név szerint szólítják az embert, Kabáék felé sodródunk, látjuk, egy papírlapon áthúznak bizonyos sorokat a tintakulinak becézett vaskos, csöpögős töltőtollal, hm, hm, hm, rágyújtunk, pamm, pamm, pamm, kong agyunkban a vánszorgó idő, zsitty, másik függöny nyílik, miniszoknyás lányka, cérnahangon VÖCSI! VÖCSI! HOL A VÖCSI? – hárman ugranak, két bajszos, csizmás, pufajkás és egy hórihorgas, bundás, őszhajú, most ügyesen helyezkedtünk, mert az elcsitult teremben szövegfoszlányok jutnak hozzánk, valami benduxról vagy bendixről mondja a lányka, hogy az sajnos huszonkettesben nincsen, mire a hórihorgas siránkozva kérleli, legalább egyet aggyon, kisnagysád, háhiszen Bobor úr megígérte, háhiszen már negyedszer gyöttünk érte, háhiszen megígérték! – ekkor parányi rémület szúr belénk, nehogy a végén mi is így járjunk, zsitty, függöny be, Vöcsiék a padra hanyatlanak, a hórihorgas nyitja a táskáját, vászonkendőből kenyér, kolbász, szalonna, nejlonzacskóból kovászos uborka, mindhárman nekilátnak, nyálunk szétspriccel szájunk padlásán, fél kettő múlt, ideje volna ebédelni, Vöcsi, nem úgy hangzik, mint egy emberi név, bár amilyen hülye nevek vannak, éppenséggel lehetséges, zsitty, csimbókos hajú srác integet az üveg mögül, azt hisszük, nekünk, de nem: TURA ÉS BÖDÖGE JÖJJÖN IDE! – négyen pattannak föl mögülünk, usgyi a pulthoz, érezzük, fürtjeink vonaglanak az izzadságban a sapka alatt, Tura és Bödöge, mi a franc, mi folyik itt, kérdezzük önmagunktól növekvő kétségbeeséssel, talán rossz helyre irányított a Bobor, talán egy másik ajtón kellett volna…? – tétován a tejüvegkockás vasajtóhoz közelítünk, hátrapislogván, nehogy elszalasszuk, ha végre minket szólítanak, zsitty, a szélső függöny, a kövérkés nő, akár egy dalosmadár: KILITI! KILITI! KILITI! – és emberek tódulnak elébe, őrület, gyors mozdulattal nyitjuk a vasajtót, íme az udvar, meddig a szem ellát, sehol egy másik ajtó, jobbra nézünk, balra nézünk, futólépésben elrohanunk mindkét irányba, hiába, csak ez a bejárat van itt, semmi kétség, és Bobor egészen idáig kísért, lihegve érünk vissza a terembe, ahol a három függöny nyitva, a kövérkés nő Kilitiékkel tárgyal, a csimbókos hajú srác: GAMÁSZA! GAMÁSZA! MEDDIG VÁRJAK? – a lányka pedig: EGYSÉG! EGYSÉG! SZEGI EGYSÉG! – és hullámzanak a vállak, az asztalokon itt is, ott is elemózsia, a terem harap, rág, nyel, rikoltva korog a gyomrunk, és

zsitty: HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! – ekkor észreveszünk egy üres helyet a pad végén, lerogyunk, a mellettünk ülő mokány férfi cinkosan bólogat, önkéntelenül visszaintünk, talán érdeklődhetnénk ettől az embertől, de félünk, hisz végső soron tilosban járunk, inkább hallgatunk, HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! NINCSENEK ITT? – és a férfi azt mondja: Hajós az előbb még a maga helyén ült, mostan elment hugyozni, baszhatja mán, HAJÓS, PATAJ, POLGÁR! MIT KÉPZELNEK MAGUK, BEADJÁK A PAPÍRT, ÉS ÁTCSÁMPÁZNAK A KOCSMÁBA? ÍGY NEM LEHET DOLGOZNI ÉS MÉG REKLAMÁLNAK, HOGY SOKAT KELL VÁRNI, NANÁ, HA KÖZBEN ÁTCSÁMPÁZNAK A KOCSMÁBA! – ordítja egy köpcös alak az üvegfalon túl, valami főnökféle, ez látszik rajta, a terem szeppenten kuksol, a cigány képű férfi pálinkával kínál, mondtam én neki, hogy maradjon, meséli, mer ha nincs itt az ember, amikor hívják, a legvégire teszik a papírját, valóban, a köpcös a kezében lévő blankettát az íróasztalán magasodó ívek alá gyűri; én a derecskei egyesülttől vagyok, hát maga? – kérdezi a cigányképű, krákogunk a házi főzetű ital erejétől, örvendünk, dünnyögjük, hogy időt nyerjünk, ám zúgó agyunk nem képes semmi elfogadható hazugságot kisütni, négy Trabant-gumi… tudniillik Bobor elvtárs… – magyarázzuk dadogva, a cigányképű röhögni kezd, ba-ha-rá-há-to-hom, gurgulázza, Trabant-gumi, hát hol él maga, Trabantra nem létezik gumit kapni, csak csupán nagynéha tömlős lengy –

Ha az embernek szüksége van négy Trabant-gumira, szomorúan végighallgatja a cigányképű pasas eszmefuttatását, miszerint ő már az ország összes megyéjében próbálkozott, mert ő is trabantos, de nincs abroncs, Keletnémetből se bírt hozatni, pedig a sógora ott kinn dolgozik Karlmarkszstadtban, és mintegy tizenhatszor kérdi tőlünk: hol él maga? – de mi erősen a kurvoázié konyakra gondolunk, Bobor Dezsőre s a Tax bácsinak küldött kétszáz forintra, azután rendszerezzük észleleteinket, megállapítjuk, hogy tehát ezek az emberek itten anyagbeszerzők, különféle falvak téeszeiből, megnyugodva jövünk rá, hogy a Vöcsi nyilván Vörös Csillag Mgtsz, közben NAGYBAJOM, ABÁDSZALÓK ÉS PÜSPÖKLADÁNY szólíttatik a pulthoz, közlik velük, hogy köténylemez NINCS, fogaskoszorú NINCS, szilentblokk csak Utoszhoz, abból is legföljebb hármat kaphatnak, nyolcötvenes bovden NINCS, ellenben a bütyköstengelyek és trapézkarok rendben vannak; ejj, uram, mondja a cigány képű, hetedszer jöttem mostan, lassan kezdeni kell a tavaszi szántást, és az ember alig bírja összekoldulni az alkatrészeket, pedig hoztam az osztályvezetőnek három demizson… – újra kínálja az üveget, meghúzzuk, zsibong a vér

halántékunk alatt, adhatna valaki egy falás kenyeret, zsitty: FÖLSZABADULÁS! FÖLSZABADULÁS! – ó, baljós jelek a slicc tájékáról, húgyhólyagunk feszül, pisilni kéne, de nem moccanunk, nehogy úgy járjunk, mint szegény Hajós, ki azóta is kétségbeesetten kocogtatja az üveget, no persze, a köpcös alak szóba sem áll vele, hanem: LENIN EGYESÜLT! IBRÁNY! BÁTASZÉK – növekvő rosszullétben görnyedünk a zsírfoltos asztalra, s elhatározzuk, hogy inkább magunk alá vizelünk, mintsem itthagyjuk a helyünket, ha már eddig kitartottunk, és várunk, és sok-sok zsitty, azaz: VÉSZTŐ, BATTONYA, MEZŐCSÁT, ÁGERDŐ, NAGYKÁTA, VELEMI ÁG, ÚJ ÉLET, BÜKKÁBRÁNY, BÉKE, UGOCSA ÉS SZABADSÁG után a miniszoknyás lányka végre-valahára a nevünket ciripeli, ágyékunkat comb közé szorítva, kínosan apró léptekkel odatipegünk, beadjuk a nyugtát s a konyakos meggyet, megvárjuk, míg kitölti a raktárjegyet, majd azzal kivánszorgunk, át az udvaron, a raktár utcai kapujához, ahol Tax bácsi vár minket a négy csomagolópapírba göngyölt abronccsal, hálásan köszönjük, már sötét van, eleredt a hó, jaj, emberek, hol találunk mostan egy vécét és egy taxit, áh, reszkető kézzel kigombolkozunk, levünket a dermedő pocsolyába csurgatjuk, nna… győzelem, a táska fülét szájba vesszük, kettesével karunkra fűzzük s átöleljük a gumikat, így indulunk a város fényei felé, térdig latyakban, dudorászva.

Lehetne vallomás

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Hm… az jó lesz, ha visszahívsz. Nem tudtam, hogy már neked is ilyen izé, telefongéped van. Nyilván külföldről hoztad, annyit utazgatsz mostanában, sose vagy otthon, és másutt sem… sehol se bírlak utolérni, szerintem a szövetségben a titkárnő simán letagad, szólhatnál neki! Változatos időpontokban kerestelek, de vagy még nem jöttél be, vagy már elmentél, állítólag.

Na mindegy. Szeretném, ha jelentkeznél és beszélgethetnénk. Ennyi az egész.

Szia! – – – *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Megint csak én. Nem ellenség, jóbarát. A masinád az agyamra megy. Mondd, öreg, vetted az üzenetemet? Vagy hetek óta nem jártál a lakásodban? Vagy mi van?!

Te… talán szándékosan? Ne csináld ezt, már felnőttek vagyunk, és azért, mert nem dolgozunk együtt, még nyugodtan maradhatunk… nincs harag, szóval, a magam részéről…

Az isten verje meg, így nem tudok beszélni, evvel a…!

Kérlek szépen, olvastam a Sternben, hogy a drágább telefonautomatáknál a tulaj egyenesben hallgathatja az üzenetet, ha otthon van, s eldöntheti, akar-e beszélni a… az emberrel.

Ugye neked nem ilyen géped van?

Nagyon… mostan… szükségem volna… kissé nehéz helyzetbe kerültem, és szeretném, hogy…

Áh, inkább… ha lehetne, törölném ezt az egészet, olyan hülyén dadogok.

Bujkálsz előlem?

Hm… talán meg sem ismered a hangomat, régen találkoztunk utoljá- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Még mindig én, a rohadt gép közbevágott. Miért állítod ilyen rövidre? Spórolsz a magnószalaggal? Vagy csak ennyit tud fölvenni?

Szóval, Pintye volnék, immár harmadszor. Pé, mint piha, i, mint irigátor, enn, mint náncsinéni, tyé, mint tyúkszemtapasz, e, mint… egyenmegafene!!

Mellesleg, amikor legutóbb találkoztunk… na nem, találkozásnak azért nem nevezném, mondjuk inkább, hogy összefutottunk, emlékszel? a körúton, te csak kirohantál a szövetségből, kabát nélkül, hogy bekapj egy kávét a Sárga halálban. Sárga halál, a narancsszörpjük miatt, ez is tőlem van, most meg már mindenki így hívja, fogadjunk, nem tudod, hogy azelőtt Kis piszkos volt a neve!

Igen, és én be akartam ülni veled, de te leráztál, hogy sietsz, hogy vársz valakit, persze, persze, és meghaltál, és vidéken vagy eltemet- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Juszt is befejezem! Azt mondtad, a héten jelentkezel, igaz? Ennek idestova három hónapja!

Elvem, hogy az ember tisztelje a barátai agybaját, s legyen velük türelmes, tudom, sok zűröd volt, a válás, a lakáscsere, a mamád betegsége, de annak is már több mint fél éve, meddig várjak még?

Szégyellem magam, kérincsélek, akár egy cserbenhagyott hitves, ahelyett hogy férfiasan tudomásul venném… végső soron nem erőszak a disznótor, a barátság pláne nem, ha neked jó így, isten pá, kimutatkozhatunk egymásból!

Nehéz elhinnem, hogy ennyire megváltoztál.

Gáborka, bajban vagyok, szükségem volna rád! Hívjál, ne csak ígérgesd, jó? – – – *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Igen… ez a szöveg jellemző rád. Festő, mázoló és tapétázó *mester,* hátul a hangsúly! Nyilván taxit is így hívsz, hálló, itt Gass Gábor Dávincsi-díjas festő, mázoló és tapétázó mester, a kisiparosok szövetsége lakásdíszítő szakosztályának titkára, a mestervizsga-bizottság és az állami megrendelések zsűrijének tagja, kérek egy kiskocsit. Habár kiskocsi már régen nincsen, csak Zsigulik vannak. No de honnét tudnád te, aki leginkább állami autón jársz? Esetleg beülsz a Fiatodba. Néhanapján. Ezért aztán taxit se hívsz, úgyhogy sztornó az egész.

Legszívesebben azonnal odarohannék, és bepancsolnék egyet a szemed alá, csakhogy te nem vagy otthon, pedig három óra múlt tíz perccel, hajnali három! Hol a fenében kódorogsz?

Jelzem, azt is olvastam abban a cikkben, hogy a telefonautomata éjszakai nyugalmunk őrizője, a szlíp állásba nyomjuk a gombot, s akkor szunyálhatunk, csöngetés nuku, de a gép szorgalmasan rögzíti a hívásokat. Reggel szépen meghallgatjuk a szalagot, majd föltárcsázzuk ügyfeleinket, rokonainkat, ismerőseinket. Fontossági sorrendben. Aki a lista legalján van, arra esetleg már nem kerül s- *(bip)*

Vámos Miklós vagyok, légy üdvözölve. Üzenetrögzítőből hallod a hangom, tudom, ez kellemetlen, de ne feszélyezd magad, a sípszó után beszélhetsz. Tessék, parancsolj! – (bip)

Öö… bocsánat, téves – – – – – –

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Mivel sajnos jelenleg most sem vagy itthon a számomra, vissza pedig akkor hívsz majd, ha a vasmacska tejet kér, elhatároztam, hogy kipakolok, végigmondom a magamét, kerül, amibe kerül, amúgy is ráérek, újabban álmatlanság gyötör.

Összpontosíts, Gáborka, késő van, és kissé beszeszeltem, ilyenkor nyakatekertebben fogalmazok a kelleténél, sebaj, legföljebb kétszer hallgatod meg. Szakíthatsz rám egy picit a drága idődből.

Mikrofonpróba: három, négy, öt!

Barátságunk rövid története, melankolikus felhangokkal. Ta-ta-ta-tammm!

Zoltánéknál találkoztunk először, emlékszel? Bemutattak. Engem neked, nem pedig fordítva, ez fontos. Mert te már akkor is önálló iparos voltál, saját raktárral, tüchtig felszereléssel, úgymint nagylétra, kislétra, keverőládák, adagolóhengeres tapétázóasztal, ecsetkészlet, szórópisztoly ésatöbbi.

Még nem ment valami fényesen a bolt, akadtak nehéz hónapjaid, a szakmát az öregurak klánja tartotta a kezében, neked csak resztli jutott, kisebb festések a nyolcadik kerületben, néha csupán mellékhelyiségek.

Mi voltam én? Ablaktisztító, feketén. Ne vedd szemrehányásnak, arról egyedül én tehetek, hogy a bölcsődétől a szakmunkásképzőig minden iskolát ellinkeskedtem, ahogyan szegény jó anyám fejezte ki magát.

Kár szépíteni, úgy hoztak minket össze, „házasságközvetítéssel”, Zoltánék sattyenoltak, kérlek alássan. Itt ez a bohém fiú, a Pintye Gyuri, tapétatervei vannak, meg egyéb érdekes ötletei, evvel szemben nincs semmiféle bizonyítványa, házakhoz jár takarítani, fura pók! Szeretem a fura pókokat, mondtad te kacsingatva.

Elmeséljem, milyennek láttalak? Hanyag tartásban ültél Zoltánék rokokó kanapéján, lóbáltad a pipaszár lábadat, s a szakálladat tépkedted. E két mozdulat egyszerre jelzett szerénységet és magabiztosságot, be kell

vallanom, mérhetetlenül rokonszenvesnek találtalak, jólesett az eszmecsere, cirógatta a hiúságomat, hogy komolyan veszel, hogy méltánylod a terveimet, pedig még egyet sem láttál közülük, hogy ugyanúgy utálod a szegélylécet, mint én, hogy te is a régi gipszdíszítés föltámasztását szeretnéd, éppen ezért kétségbe vonod a sima plafontapétázás létjogosultságát, hogy azonnal a fegyvertársadnak tekintettél, pontosan emlékszem a mondataidra, melyek *mi*-vel kezdődtek, mi majd szakítunk a mértani szemlélettel, mi harcolni fogunk az uniformizált falsíkok ellen. Nem számított, hogy én egy kis senki voltam, figyelmesen végighallgattá- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Ugráltam hazafelé a járdán, sőt az úttesten is, mi maga, bakkecske? – kérdezte a rendőr, fütyültem rá, kifizettem az ötven forint helyszíni bírságot, aj, micsoda óriási dolog volt, hogy Gass Gábor fölajánlotta: dolgozzunk együtt, sőt! próbáljuk ki a terveimet a gyakorlatban, másnap már fel is jöttél, megnézted a rajzaimat, boldog voltam, az se bántott, hogy a legjobbakra hümmögtél, mutattam a saját készítésű háromhengeres csíkozómat, rögtön lecsaptál rá, ragyogott az arcod, hiszen ezzel függetleníthetjük magunkat a gyári tapétáktól, magunk készíthetünk tekercseket, akár csomagolópapírból is, csak festék kérdése az egész! – lázasan tervezgettünk, s én elfogadtam, hogy átalakítod a csíkozómat, letéped a középső hengert, jóból is megárt a sok! – felkiáltással, nem zavart, hogy belejavítasz a terveimbe, hiszen mi egy csapat vagyunk, forradalmasítjuk a belső terek színvilágát! – szünet nélkül vigyorogtam, mint egy káposztafej, előhoztam a spájzból a Pintye-vizet, mutattam, látod, ezzel a papírtapétát impregnálni lehet, óriási, mondtad te, zseniális, öregem, add ide! – a falra spriccelted, mert a puding próbája az evés, közben megjött Anna, ó, emlékszel Annára? dehogy emlékszel, hiszen én is alig tudom fölidézni az arcát, csak a testét látom magam előtt, s érzem a bőre szagát, aznap este elköltözött tőlem, elege van a haverjaimból és a rögeszméimből, bántam is én, te fontosabb voltál akkor, hajnalig a csíkozóval vacakoltam, húzogattam a falon, a plafonon, sőt még a parkettán is.

Váratlanul beindult a gépezet, hívtak elegánsabb házakhoz, az ötödik kerületbe, aztán a Naphegyre, a Pasarétre, a Rózsadombra, a Farkasrétre, szétszaladt a híre a cégnek, az egyedi tapétáinknak, a gipszplafonjainknak, hirtelen dőlni kezdett a pénz, érdeklődtek a szövetségből, hogy mi az igazság a Pintye–Gass csíkozóról, büszkén mutogattuk, jelentkezett egy kátéesz is, esetleg gyártaná, sorozatban, akkortájt intézted el, hogy rendkívüli engedéllyel szakmunkás-bizonyítványt kapjak, jöttek az állami megrendelé- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Örültem, amikor gyors egymásutánban beválasztottak téged a mestervizsga-bizottságba és az állami megrendelések zsűrijébe, úgy éreztem, közös sikerünk ez, munkánk elismerése.

Az viszont bántott egy picikét, egy irinyó-pirinyót, hogy a csíkozó sorozatgyártásáról szóló szerződés tervezetében „Gass–Pintye hengerkombináció” szerepelt. Végeredményben mégiscsak én találtam föl. De nem mindegy? – gondoltam akkor, ábécésorrendbe rakták a neveket, kár ezen fönnakadni.

Nem is akadtam fönn rajta. Azon sem, hogy a szakmában mindenki csak Gass-gurigaként emlegette, elvégre te vagy a híresebb, benne ülsz az összes bizottságokban, világos, hogy inkább a te nevedet ismerik. Amikor a szövetség lapjában, a *Korongecset*-ben nyilatkoztál a csíkozónkról, igazságot szolgáltattál, olyan szép szavakkal beszéltél rólam, hogy akár hiszed, akár nem, könnyes szemmel olvastam. Láthattad, az ágyam fölé szögeztem azt a cikket, máig kívülről tudom.

Természetes, hogy a sorozatgyártásból semmi se lett, gondolhattuk volna, az öregek klánja betette a lábát, itt búslakodtunk az erkélyen, vigasztaltalak, sörrel és pálinkával, szarni reá, úgysem a szakmának dolgozunk, hanem a nagyközönségnek, az a fő, hogy hívnak mindenfelé, a többi érdektelen. Te legyintgettél, meddig tűrjük még az aggastyánok uralmát, már nem sokáig mondhatjuk, hogy helyet a fiataloknak, mert mire megkapjuk azt a helyet, vének leszünk, kopaszok és impotensek! – ököllel verted az asztalt.

Egy hét múltán jött a hír: téged jelöltek a Dávincsi-díjra! Vonogattad a válladat, ismered az ilyet, majd kihúz a listáról valaki a minisztériumban,

lehetetlen, hogy neked adják, ahhoz túl sok az irigyed és haragosod.

Én azonban gyermekesen hittem: az igazság erősebb a haragnál és az irigységnél, elmentem a szövetség közgyűlésére, pedig nem is vagyok tag, a folyosón lelkesen hirdettem, hogy neked kell kapnod a díjat, nem értettem, miért vontál félre, miért ripakodtál rám olyan rondán, fogjam be a pofámat! – na ja, te már tudtad, a díj a tiedé, hogyan is lehettem annyira naiv, hiszen ott ültél a bizottságokban, az öregek között, akik bejáratosak a főhivatalokba, és megsúg- *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Féltékenységgel igazán nem vádolhatsz, engem az bántott, miért nem mondtad el? én minden örömöt és bánatot először veled osztottam meg, azt hittem, a barátság lényege, hogy együtt sírunk, együtt nevetünk, így is van, csak éppen… észre kellett volna vennem.

A díjkiosztás után napokig nem láttalak, illetve kizárólag a fényképedet a lapokban, egyedül dolgoztam, nem csoda, ha lekéstem a határidőket, a közösen vállalt munkákat alig győztem nélküled, annyi baj legyen, gondoltam, jár neked egy kis lazítás, nem mindennap fordul elő, hogy az ember Dávincsi-díjat kap, na jó, na jó, végre följöttél, hoztam a jégszekrényből a pezsgőt, koccintsunk a kitüntetésre! fintorogtál, ne is emlegesd, csak harmadik fokozatot adtak, amikor a Baló másodikat kapott, ez olyan, mintha szembeköptek volna!

Eltűnődtem, tényleg, ha a Baló másodikat… a fakezű Baló, akinek a glettje a hullámzó Balatonra emlékeztet, tulajdonképpen disznóság! – megértettelek, együtt szidtuk a véneket, a főhivatalokat, az egész világot. Az volt az utolsó közös esténk.

Nemsokára kineveztek a lakásdíszítő szakosztály titkárának, és fölvettek a pártba, klassz, végre egy korunkbeli intézi az ügyeinket, külön adomány a sorstól, hogy éppen te, bravó, napokig kerestelek, szerettem volna gratulálni, eszembe se jutott, hogy ez gyakorlatilag duettünk föloszlatását jelenti. Sose panaszkodtam, amiért a munka zöme rám maradt, úgy éreztem, missziót teljesítesz a szövetségben, ott te értem is küzdesz, cserébe zokszó nélkül bonyolítottam helyetted az adminisztrációt, elvállaltam a melókat, kalkuláltam az árakat, készítettem a tapétákat, szállítottam a felszerelést, mindent megcsináltam, amit egyedül lehetett, na

de a plafon kétemberes munka, a mázolás szintén, a nagyobb ajtókat le se bírtam akasztani, szégyenszemre a tulajok segítségét kellett kérnem, összetorlódtak a határidők!

Azt mondtad, vegyek föl segédet, hívtam Kónya Jencit, arról igazán nem tehetek, hogy cserbenhagyott, hívtam Zalatnai Pityut, ő egyszerűen átvert, előleget kért, többé sose láttam, és összecsaptak a fejem fölött a hullámok, a megrendelők zúgolódtak, teljes joggal, írták a feljelentéseket a szövetségbe, Balóék elrendelték a vizsgálatot, tudom, ez téged kínosan érintett, mit csináljak, ügyetlen voltam és naiv, de arra nem számítottam, hogy olyan gané módon… sok mindenben én vagyok a hibás, mégis… mégse… akkor se… – *(bip)*

Gass Gábor festő, mázoló és tapétázó mester lakása, sajnos nem vagyok itthon, hagyjon üzenetet, visszahívom! – (bip)

Megkaptam a szakosztály fegyelmi bizottságától az értesítést, kitűzték a tárgyalást, kerestelek, de örökké vidéken voltál, mondta a titkárnő, hogy a színes falak mozgalom beindítását ellenőrzöd a megyékben, oké, azért a tárgyalásra csak eljössz, gondoltam, hiszen egy cég vagyunk, közös a felelősség, még akkor is, ha… Telefonálgattam, üzenetet hagytam, levelet írtam.

Nem jöttél el. Baló volt a fegyelmi bizottság elnöke, a fakezű Baló, kiderült: nem is az elmaradt határidőkkel van baj, hanem hogy nincsen nekem iparengedélyem, tehát feketén dolgozom, tehát folyamatosan adócsalok! hiába hivatkoztam rád, hogy mi társak vagyunk, és én veled… a te neveden! Baló dörzsölgette a szemüvegét, mivel tudnám igazolni állításomat? Kértem, hallgassanak ki téged, csóválták a fejüket, nincs rá mód, Gass elvtárs tegnap elutazott Bulgáriába, egyhónapos szakmai továbbképzésre. Utóbb hallottam, hogy nem tégedet képeznek tovább, te tartasz előadásokat a nemzetközi festő-, mázoló- és tapétázó-egyesület vándorgyűlésén, azután pedig a szocialista dekorációs konferencián, Varsóban, de onnét se jössz haza, mert Magyarország téged delegál az Uneszkó-lakótelep vizsgálatait összegző internacionalista munkacsoportba, a szekcióüléseket Párizsban tartják, így hát augusztus végéig leszel távol, addig nem várhatnak a fegyelmi döntéssel, tekintettel a megrendelőkre, és higgyem el, nekem is az az érdekem, hogy kapjak gyorsan egy méltányos büntetést, azután spongya rá, mert ha a sajtó

nagydobra veri az ügyet, bíróság elé kerülhetek, oltsuk inkább a tüzet házilagos kivitelezésben, tehát maradjon a mi belügyünk, tehát egy évre eltiltanak a szakma gyakorlásától, tehát ötvenezer forint pénzbírságot fizetek, ebből kártalanítják a megrendelőket, plusz rámverték a le nem rótt adót, ami körülbelül harmincezer, arra részletfizetési kedvezményt kapok, tehát jóindulatúak velem szemben, tehát a saját érdekemben ne fellebbezzek, tehát hagyjam békén Gass elvtársat, tehát örüljek, hogy ennyivel megúsztam!

Remek, nagyon örülök, és ezt te ölbe tett kézzel szemléled a háttérből, a múlt hónapban már idehaza voltál, Zoltánéktól tudom, lesülhetne a bőr a pofádról, tűröd, hogy kicsináljanak! de bezzeg megtalálnál, ha kéne egy hülye kuli, aki a gesztenyét kikaparja neked, na ennek vége, drága aranyos Gass elvtárs, vedd olybá, hogy barátságunk visszamenőleg sztornó, és dögölj meg, és fulladj bele a speciális Gass-gipszhabarcsba, és akaszd föl magad, és… és… és… – *(bip)*

Pintye György lakása, ne jöjjön zavarba az üzenetrögzítőtől, a sípoló hang után beszélhet. Vissza fogom hívni. Kivételt képez a végrehajtó, az adóellenőr és Gass Gábor. – (bip)

Gyurika, nem jöttem zavarba, vettem a humort, én vagyok ama bizonyos Gass Gábor. Mindenekelőtt gratulálok új üzenetrögzítődhöz, Zoltánék mondták, hogy eladták neked az övékét, ezek szerint megértetted az idők szavát, remélem, már belátod, milyen gyerekes dolog volt annyira fenekedned az én automatám ellen. Az új kezdetben mindig furcsa, de ami jó, ahhoz érdemes hozzászokni. Nem igaz?

Végighallgattam összes üzeneteidet, s nagyon csodálkozom. Mi ütött beléd? Miért acsarkodsz rám? Oké, nem hívtalak vissza, ennyi a bűnöm, ezért ünnepélyesen bocsánatot kérek, a többi viszont színtiszta félreértés, hogy ne mondjam, félremagyarázás. Kérlek, ne tegyél engem a végrehajtóval és az adóellenőrrel egy sorba, hanem mégis jelentkezzél. Bővebbet majd élőszóban.

Szeretettel üdvözöllek. – – – *(bip)*

Pintye György lakása, ne jöjjön zavarba az üzenetrögzítőtől, a sípoló hang után beszélhet. Vissza fogom hívni. Kivétel a végrehajtó, az adóellenőr, s velük nem egy sorban Gass elvtárs. – (bip)

Aha… illetve: hahaha! Képzelem, mit szól ehhez az, aki nem tudja, ki vagyok én!

Föltétlenül muszáj közhírré tenned, hogy haragszol rám? Nem azért, mintha túlságosan zavarna, de talán hallgasd meg előbb az én álláspontomat, aztán ítélkezzél!

Felháborodva értesültem az ügyedről, próbálok intézkedni, hogy rövidítsék az eltiltásodat. Nem lesz könnyű, a szövetségben senkire se számíthatok, nehezen tartom a frontot az örökös áskálódások kereszttüzében.

Gondolod, hogy a magam érdekében ragaszkodom a posztomhoz? Tévedsz, épp eléggé terhes nekem, ha pusztán az anyagiakat nézzük, akkor is, fogalmad sincs, milyen rossz üzlet, jóformán alig jutok munkához, annyira igénybe vesznek a szövetségi feladatok. De hagyjuk, nem akarok panaszkodni, csak szeretném, ha megértenéd: ez nem rang, nem pozíció, hanem őrhely, amíg én állok a szakosztály élén, addig ti – te, Zoltánék, Gubacsi Feri, Kellner Zotyó satöbbi – biztonságban érezhetitek magatokat. Erről van szó! Vádpontjaid közül némelyik talán tartalmazza az igazság magvait, pontosabban: féligazságokat, de egészében és alapvetően tévesen látod a mi kapcsolatunkat! – *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. – (bip)

Nos, kedves Pintye György, lehet, hogy neked nincsen velem beszélnivalód, de nekem van. Hálát adok az úristennek, amiért megvetted Zoltánéktól ezt a gépet, mert most viszont én következem!

Amikor Franciaországból hazatérve végighallgattam gyűlölettől csöpögő vádaskodásaidat, dühbe gurultam, első mérgemben oda akartam rohanni hozzád, hogy én pancsoljak be a szemed alá, azután tárcsáztam a számodat, de téged lehetetlenség otthon találni, és akkor még nem volt üzenetrögzítőd.

Lassacskán lehiggadtam, úgy döntöttem, inkább alszom egyet rá, elvégre a harag rossz tanácsadó. Áriádat még egyszer meghallgattam, mondhatom, roppant tanulságos! Átjátszottam egy kazettára, elteszem a majdani Pintye György Emlékmúzeum számára. Bizonyos vagyok benne, hogy szégyenkeznél, ha szitkozódásaidat hideg fővel átgondolnád.

Tehát: egy barátság története, melankolikus felhangok nélkül, az elvakultságot és az indulatokat is mellőzve, lehetőség szerint tárgyilagosan.

Jelzem, olcsó bosszú volna részemről, ha bevinném a kazettát a szövetségbe, hadd hallják a kollegák, milyen vagy te, az angyalarcú Pintye György, a szegény üldözött zseni, a mártír! De ne félj, ilyet én nem csinálok. Ez nem az én módszerem. Én nem szoktam följelenteni a barátaimat.

Csak hogy tudd: ügyed kivizsgálása miatt kerestünk a szövetségből, felhívattalak a titkárnővel, Iluska háromszor is végighallgatta szellemes közleményedet, miszerint a végrehajtó, az adóellenőr, és velük nem egy sorban én.

Mit gondolsz, miért háromszor? Azért, drága barátom, hogy jól megjegyezze s szétkürtölhesse! Lőn. Ebből adódott a – mindkettőnkre nézve – csudás fordulat: berendelt az elnökünk, a kopasz Zalavári, résztvevő arccal érdeklődött, hallom, Gass elvtárs, nézeteltérésed támadt Pintyével, igaz ez? Kénytelen voltam magyarázkodni. Szépen besétáltattál a kelepcébe! Mert Zalavári közölte, hogy miután engem ellenséges érzelmek fűtenek irányodban, nem vehetek részt ügyed kivizsgálásában, a te érdekedben!

Na? Tetszik? Most majd Zalavári hájas kezébe kerülsz, sikerült elintézned magadnak. Sejtheted, mit jelent ez.

Egyébként ki kell ábrándítsalak: az én „masinám” is lengyel gyártmány, semmiféle extrakunsztra nem képes, a keletinél szereztem, kemény magyar forintokért, *polak venger dvá brátánki!* – alapon, ugyanúgy, mint Zoltán az övét, illetve a tié- *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. – (bip)

Éppenséggel a te fahangod is eléggé idegesítő. Mellesleg…

Azt mondod, leráztalak, amikor kávézni rohantam a Sárga halálba! El se tudod képzelni, hogy akkor tényleg vártam valakit? A csíkozód gyártására – már nem merem csíkozónknak nevezni – találtam egy szövetkezetet, annak az elnökével tárgyaltam! Megelőzvén gyanakvásod rohamait, hadd szögezzem le: azért nem hívtalak oda téged is, mert te egyszerűen képtelen

vagy a normális üzleti tárgyalásra, örökké pattogsz és handabandázol, féltem, csak nehezítenéd a dolgomat. Végül kiderült, tökmindegy, komolytalan ajánlat volt.

Nem én változtam meg, hanem te, méghozzá alaposan! Mindenütt aljasságot szimatolsz, s ha van valami, ami a barátságot szétzilálja, hát éppen az állandó gyanakvás. Gondolkozzál ezen!

Hogy pedig miképpen hívok taxit, azt bízd rám. Sose szoktam dicsekedni a mestervizsgámmal, a szövetségbeli funkcióimmal, pláne nem a nyavalyás díjjal.

Tudom, az bánt téged, hogy te nem kaptál, igazad van, megérdemelnéd, de mér engem hibáztatsz? A jelölőlistára felírattalak, ám azután Zalaváriék mamelukjai leszavaztak, arra hivatkozva, hogy még mestervizsgád sincs, ami tény. Én harcoltam érted, latba vetve minden tekintélyemet, sajnos, ők voltak többen. Nem hálát várok, no de szemrehányást se!

Istenem, miért kell magyarázkodnom? nekem? Amikor Zoltánék összehoztak bennünket, legalább olyan rokonszenvesnek találtalak, mint te – állítólag – engem. Pedig éppen elég támadás ért miattad! Hörögtek ám a kedves kollegák: a Gass lejáratja a szakma becsületét, összeállt egy kezdővel, akinek ráadásul szakmunkás-bizonyítványa se volt, nem hogy mesterlevele! De én kitartottam melletted, mert becsültem a tehetségedet, és kérdezem: éreztettem veled valaha is a köztünk lévő különbséget? A pénzre se lehet panaszod, kerestél nálam rendesen, bútort vettél, kocsit vettél. Mi a fenét akarsz?

A sanda célzást, hogy Anna énmiattam hagyott volna ott, egyszerűen kikérem magamnak! Melletted soha senki nem maradt meg, Anna se, Zsuzsa se, Gabi se, Ildikó se! Vagy szerinted őket is én üldöztem el? Nem inkább a te pontatlanságod, rendetlenséged, megbízhatatlanságod, linkséged? Hogy akármennyi a jövedelmed, hó végén mindig pontosan háromszáz forint hiányzik? Újabban már ötszáz?! Amit aztán kölcsönkérincsélsz úton-útfélen! Nem veszed észre, mennyire lejáratod magad? A tarhás Pintye… Ha még csak tőlem kérnél!

Oké, egyszer-kétszer előfordult, hogy nem adtam, mert éppen nem volt! Én se vagyok krőzu- *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon

semmi beszélnivalóm nincsen. – (bip)

Ráadásul iszol, mint a gödény! És csodálkozol, hogy nincs elég pénzed! Hatezer a kereset, plusz négyezer az üvegbetét, hogy ebből miért nem lehet kijönni? ugye??

Jössz nekem a bizottságokkal, csak előnyöd volt belőlük! Nekem pedig hátrányom! Ahelyett, hogy szépen haladhattam volna előre a pályán, a ti ügyeitekben kellett rohangásznom! De ez nem számít, csak az, hogy néha egyedül kellett dolgoznod! Korántsem annyiszor, mint ahogy te állítod, mindegy, nem akarok kicsinyeskedni.

Jössz nekem a Gass–Pintye… a hengerkombinációval, igenis, az ábécé miatt volt úgy a tervezetben, arról igazán nem tehetek, hogy a szakma Gass-gurigának hívta, én mindig hozzámondtalak téged, nemcsak a *Korongecset*-ben, hanem mindenütt! Közben pedig lótottam-futottam, hogy végre legyen belőle valami! Te viszont ülsz a babéraidon, érzékenykedsz, nyalogatod a sebeidet! A vélt sebeidet! Abból sose lesz sorozatgyártás, tudod? De ilyen vagy te, sajnos! Pofázol összevissza! Nem kell olyan gúnyosan kántálni, hogy én missziót teljesítek a szövetségben, ez tény, nekem köszönhetitek, hogy rend van a szakmában, hogy ma már nem törülheti belénk a lábát akármilyen jöttment firkász, hogy végre észreveszik az újságírók a mi munkánk nehézségeit is!

Csináltad helyettem a kalkulációt? bonyolítottad az adminisztrációt? éppen ez a baj, kedves Pintye, *bonyolítottad!* mindent összekutyultál, elvállaltál melókat übtre, eszedbe se jutott, hogy a határidőket egyeztesd! sose kértelek, hogy intézkedj helyettem, pontosabban: sose hatalmaztalak föl rá! Arra ne hivatkozz, hogy engem nem értél utol, eddig még mindenki megtalált, aki nagyon akart! Azért, mert csináltunk néhány közös melót, még az enyém maradt az iparengedély, kár, hogy ezt az apróságot kihagytad a számításból! Arról is én tehetek, hogy az ivócimboráidat szerződtetted segédnek? Mire fölkaptam a fejemet, már benne voltunk a pácban, *voltunk!* ha nem tudnád, írásbeli megrovásban részesített az elnökség, miattad! A szakosztály titkárát meg kell büntetni, mert nem ellenőrzi az alkalmazottját! Gyönyörű!!

Ha te nem hülyéskedsz az üzenetrögzítőddel, talán sikerült volna méltányossági alapon felülbíráltatnom az egyéves eltiltásodat! de az én megrovásomat senki se fogja bolygatni! örökre rajta marad a lapomon!

röhöghetnek a hátam mögött a kedves kollégák, rendet akar teremteni a Gass a szakmában, közben pedig éppen ő… hhh… Rövid szünet. – *(bip)*

Pintye György lakása, házon kívül vagyok, hagyjon üzenetet, visszahívom. Mellesleg közlöm mindenkivel, akit illet, hogy Gass elvtárssal az égvilágon semmi beszélnivalóm nincsen. – (bip)

Itt vagyok. Csak bevettem valamit. Újabban rendetlenkedik a szívem.

Ne sajnálj, jó? Akkor sajnáltál volna, amikor… mindegy, hagyjuk.

Azt hiszed, az én életem fenékig tejföl?

Gizus fölszedett magának egy olasz hapsit, férjhez akar menni hozzá, és vinné ki a gyereket a napfényes Itáliába. Ez érthető, mégiscsak ő az anyja, viszont az én engedélyem kell, hogy elvihesse. Mert én vagyok az apja! Mondtam, költözzön ide az olasz, de nem lehet, kávéüzlete van Milánóban, és Gizus váltig hangoztatja, hogy nem kérhet ekkora áldozatot tőle. Jó vicc, tőle nem, tőlem igen? Tűrjem, hogy elvegyék a lányomat, sose lássam, legföljebb évente egyszer, két hétre… megérem, hogy rám sem ismer, bácsizni fog! Ha ugyan tud majd még magyarul.

Unod, igaz? Érdekel is téged az én sorsom! frászkarikát, téged csak a saját problémáid izgatnak. Mellesleg kórházban is voltam, kivizsgáltak, a szívemmel. Ne félj, nem szerzem meg neked azt az örömöt, hogy fölforduljak! Juszt se fogok belefulladni a Gass-gipszhabarcsba!! És dögölj meg te!! Élvezettel várom… hhh…

Azt hiszem, végeztünk.

Kész. Zárom soraimat.

Halló! Halihó!

Mi van, elromlott?

Visszhang, hol a bip?

Se bip, se báp.

Na!

Véééé-ge!! – – – *(bip)*

Gass Gábor lakása, ne lepődjön meg, a telefonautomatámmal beszél. A sípoló hang után hagyjon üzenetet. Vissza fogom hívni! Vonatkozik ez Pintye Györgyre is! – (bip)

Ne tudd ki… Miért lepődnék?

Saját személyes sikeremnek könyvelem a *festő, mázoló és tapétázó mester* kiiktatását. Vivát!

Ha hihetném, hogy magyarázkodásodnak csak a fele igaz volna! Példádat követve, átjátszottam a szövegedet egy kazettára, a majdani Gass Gábor Emlékmúzeum részére. Érdemes lenne megkérni egy pártatlan kívülállót, hallgassa végig fölvételeinket, s döntse el, hol az igazság. Félek, fájdalmas győzelmet aratnék. Már a hangsúlyaid is hamisak.

Téged egyáltalán nem zavar, hogy én alkalmi segédmunkákból élek?! Rövidítést és méltányosságot emlegetsz, tehát elfogadod a vádpontokat, csak éppen túl súlyosnak tartod a büntetést, kösz, haver! a méltányosság nekem smafu! vagy visszavonjátok a határozatot, vagy maradjon minden a régiben!

Ami pedig a Dávincsi-díjat illeti, idén még a listára se vettél föl, lekötelezel, ha nem vársz hálát!

Te tényleg elhiszed a saját frázisaidat?

Különben a gépet kizárólag azért szereztem be, hogy ne mondhassad: hívtál, de sose voltam itthon.

Üdvözöl a tarhás Pintye, az angyalarcú mártír. – *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. – (bip)

Nagyszerű. Ezért vetted te a géped, nem miattam! Figyelmeztetlek, hogy ezek adóköteles tevékenységek, ha valaki följelent, Zalaváriék örökre lesöpörnek a pályáról!

Oké, hozzad a pártatlan kívülállót! És rögtön kérdezd meg tőle, jelölhetünk-e ép ésszel olyasvalakit a Dávincsi-díjra, akinek hatályos fegyelmi büntetése van? Ugyan, kérlek! Az is nyilvánvaló, hogy csak az eltiltás csökkentéséért érdemes harcolni, még nem fordult elő a szövetség fennállása óta, hogy a fegyelmi bizottság visszavonta volna a határozatát!

Komolyan gondolod, hogy létezik objektív igazság, amit majd a te kívülállód a fejünkre olvas? Nem bokszmeccs ez, ahol a bírák pontozzák az ütéseket! Csak akkor érthetünk szót, ha félretesszük sérelmeinket, és előre nézünk, nem hátra. Hangsúlyokon lovagolsz, nem érzed, milyen gyerekes dolog?

Ha kicsit összekapnád magad, még elölről kezdhetnénk. Folytathatnánk, ahol abbahagytuk! Év végén úgyis lejár a mandátumom, kizárt dolog, hogy

megint engem válasszanak titkárnak, és… Szóval, érted?! Én hajlandó vagyok… csinálhatunk tabula rázát, tehát tiszta lappal… ha ugyan egyáltalán…

Már elkezdődött a pereskedés Gizussal, hozzáment az olaszhoz, be akarja bizonyítani a bíróságnak, hogy én alkalmatlan vagyok az apai teendőkre. Jó, mi? Te… kérlek szépen… esetleg szó lehetne róla, hogy elgyere tanúskodni? Hisz végeredményben a legközelebbi… a… olyan jó barátok voltunk! miért kell ezt a háborúsdit játsza- *(bip)*

Gass Gábor lakása, a telefonautomatámmal beszél. A sípoló hang után öné a szó. Vissza fogom hívni! – (bip)

Bravó! A szó tényleg az enyém. Más se.

Ájulj is el, abszolúte legálisan irtom a poloskákat, hatósági engedéllyel! Nem túl fölemelő munka, büdös és megalázó, de valamiből csak élnem kell, ha már egyszer eltiltottatok a hivatásom gyakorlásától!

Nna. Gass elvtárs, felőlem békülhetünk, viszont tanúskodni nem megyek. Szerintem a kis Bucinak sokkal jobb dolga volna a napfényes Itáliában, mint veled kettesben. Érdekes, eddig eszedbe se jutott, hogy van egy gyereked, apai ténykedésed kimerült a vasárnapi zserbózásban, utána legföljebb elvitted az állatkertbe, többre nem futotta. Miért csinálod most a kravált? A kissrácnak az anyjánál a helye, e szempontból tökmindegy, hogy Gizus Mucsára vagy Milánóba ment férjhez! Tedd a kezedet a szívedre, egyszerűen bosszút akarsz állni rajta! Csak tudnám, miért?

Ne haragudj, de ha föl akarod melegíteni a barátságunkat, ragaszkodnunk kell a teljes őszinteség göröngyös talajához, másképp nem megy. Ez a véleményem, esetleg személyesen majd bővebben kifejtem. – *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. – (bip)

Kezded megint a vádaskodást! Honnét veszed magadnak a bátorságot, hogy belepofázz a magánéletembe? Tudod is te, mit jelent, ha valakinek gyereke van, neked sose volt!

Jó, elismerem, ritkán értem rá, nem foglalkozhattam eleget Bucival, de nem kocsmáztam, nem kártyáztam, nem lóversenyeztem, hanem dolgoztam! Azt akartam, hogy szépen élhessünk, boldogan, örökös

pénzgondok nélkül! Ezt veted a szememre? Különben is, időm javát éppen tirátok pazaroltam, az összes gané festőre, mázolóra és tapétázóra, a ti érdeketekben harcoltam Zalaváriékkal, ebben pukkadt ki a szívem, erre ment rá a házasságom, most aztán itt az eredmény: Balót jelölitek titkárnak, nagyon köszönöm!

Bánom is én, ne gyere tanúskodni… kihasználtatok, amíg lehetett, mehetek már a francba.

Sejtettem, hogy Zoltán a Gizus pártjára áll, de tőled nem ezt vártam, azok után… még akkor is, ha… Hát tévedtem. Van ilyen!

Túl fogom élni!! – *(bip)*

Gass Gábor lakása, a telefonautomatámmal beszél, kórházban vagyok, hagyjon üzenetet, amint kiengednek, visszahívom! – (bip)

Ám azonban Zoltánéktól tudom, hogy nem kórházban vagy, hanem szanatóriumban, a relaxáció fedőnevű olcsó nyaraltatási program keretében, a magasb elvtársak között. Reméljük, ott százas nyelvcsapásokkal sikerül elintézned, hogy mégis te légy a titkár. Nem irigylem tőled, sőt! biztosíthatlak, én rád szavaznék, ha volna szavazati jogom.

Ellenben mint élő lelkiismereted, emlékezetedbe idézem, hogy Gizus nem az áldozatos munkásságod miatt tett lapátra, hanem éppenséggel Etuska miatt. Persze Etuska is fölfogható harci feladatnak, kemény éjjeli műszak, ugyebár!

Nem akarsz te énvelem dolgozni, se barátkozni. Csak most kéne, hogy tanúskodjak, igaz? Ezért pöngeted a békülés húrjait.

Kár, hogy az ember rögtön elveszti a barátait, amint őszintén beszél velük. Ideje szakítanom korszerűtlen eszményeimmel. Nem érdemes igazat mondani. Akkor viszont barátkozni sem érdemes. Majd kutyát tartok. És szeretőket. És aranyhörcsögöt. És akváriumot. Vagy – legrosszabb esetben – ivócimborákat.

Á, mégis inkább kutyát veszek. Egy pulit. Vagy pudlit! A kutya hűségesebb állat, mint… mint te! – *(bip)*

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. – (bip)

Slussz-passz. Kabbe! – – – – – –

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, vissza fogom hívni! – (bip)

Remélem, a megrendelők széles ívben elkerülnek. Ha baj van, szóljál, hozzám mindig jöhetsz, fölveszlek ablakpucoló segédnek! Mellesleg kabbe te! – – – – – –

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. – (bip)

Mellesleg kinyalhatod, tisztára! – – – – – –

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, vissza fogom hívni! – (bip)

A nyalás a te szakmád, édes! – – – – – –

Pintye György lakása, takarítást, ciánozást vállalok, alkalmi áron, azonnalra is. Hagyjon üzenetet, visszahívom. – (bip)

Rohadt dög!! Részeg állat!! Haszonleső csótányvadász!! Hálátlan barom!! – – – – – –

Gass Gábor lakása, festést, mázolást, tapétázást vállalok! Hagyjon üzenetet, vissza fogom hívni! – (bip)

Notórius hazudozó!! Karrierista patkány!! Felfújt hólyag!! Pedálgép!! – – – – – –

Vámos Miklós vagyok, légy üdvözölve. Üzenetrögzítőből hallod a hangom, tudom, ez kellemetlen, de ne feszélyezd magad, a sípszó után beszélhetsz. Tessék, parancsolj! – (bip)

Hülyeee. – – – – – –

– Gass Gábor.

– …

– Halló, Gass-lakás, ki az?

– …

– Döntsd el, hogy beleszólsz-e, mert leteszem.

– Tedd. Legföljebb újra hívlak. Van teje, van ideje.

– Eegen. Mi újság?

– Semmi. Hogy szolgál a kedves egészséged?

– Kösz. Megvagyok.

– Hm.
– Mondjad már!
– Mit?
– Amit akarsz!
– Semmit sem akarok.
– Nem?
– Nem.
– Értem. Miért hívtál akkor?
– Isten tudja.
– Aha.
– Igen.
– Kezdd már el végre!!!
– Miért kiabálsz?
– Nem kiabálok. Szörnyen recseg. Tedd le, visszahívlak.

– Pintye.
– Itt vagyok.
– Most már nem recseg?
– Nem.
– Az jó.
– Igen. Szóval…
– Szóval?
– Én… örülök, hogy hívtál.
– Aha. Bár most te hívtál.
– Igen, mert nagyon recsegett. Nos.
– Hallgatlak!
– De épp nem mondok semmit.
– Úgy látszik, kimerítettük a témát.
– Eegen… pompásan beszélgettünk.
– Ez van. Szerbusz, Gáborka.
– Szia. Viszhall.
– Pá.
– Na, ezt már úgyse tudjuk folytatni, rakjuk le.
– Rakjuk.
– Vagy akarsz még valamit?
– Nem. És te?

– Sem.
– Akkor… bontok.
– Én is.

Útirajz

Nyolcvannal haladsz, Trabantod vadonatúj, hatszázegyes limuzin speciál, színe a hivatalos papírok szerint delfinkék, te azonban inkább piszkosfehérnek véled –

Z. városkában töltötted katonaidődet, s a leszereléskor esküvel fogadtad, hogy e porfészekbe többé a lábadat sem teszed be, sőt még a koszladt budapesti pályaudvart is széles ívben elkerülöd, honnét Z.-be utazhatnál. Kár, hogy emiatt más ártatlan falvak és városok szintén megközelíthetetlenné váltak számodra, sebaj, minden harc áldozatokkal jár, szilárdul ragaszkodtál fogadalmadhoz, az érintett tájékot nem tekintetted Magyarországhoz tartozónak, lelkedben azért elégedetten nyugtáztad, hogy Z. elleni gyűlöleted nem a Déli, Keleti vagy Nyugati pályaudvart sújtja, úgy a veszteség fájdalmasabb volna –

Tíz éve már, hogy véglegesen kiléptél a laktanya kapuján, feszült rajtad a civil ruha, meghíztál, hiába, a sok babgulyás! Ott, akkor tetted a nevezetes esküt, három katonatársaddal együtt, magasba emeltétek jobbotokat, szívetekre szorítottátok balotokat (vagy fordítva?), mindnyájan mormoltátok a szent fogadalmat, tanúm az ég, s az összes csillagok! Wé időközben disszidált, röhögtetek rajta, mihez kezd a jogi diplomával odakint, míg jött a kósza hír, hogy Izraelben egy év után honosították a bizonyítványát, igaz vagy sem, ne bolygassuk –

Zé viszont határainkon belül szívódott föl, némelyek szerint vidéken ügyvédeskedik, mások a monori benzinkútnál látták, kezelőként, ezzel szemben nemrégen a hosszabb alkohol-elvonókúra változatát hallottad valakitől, sosem vetted magadnak a fáradságot, hogy utánajárjál. A kis Tével sem tartod a kapcsolatot, őt szeretted a legkevésbé, szakállas favicceivel az agyadra ment, mindenesetre az égen s az összes csillagokon kívül csupán a halvérű Té hányhatná szemedre, ha esküt szegnél –

Nincs már szükséged a pályaudvarra, Trabanton közlekedsz, pontosabban bejáratod *azt* (kis híján *őt* mondasz, szereted e műanyagkasznit, hosszú spórolásod eredményét), Szeged felé tartasz, mert

a bejáratáshoz sima, egyenes út kell, még nem döntöttél, megteszed-e a kerülőt Z. felé, autóról nem volt szó, ugyebár! Tíz éve el sem tudtad képzelni, hogy valaha saját autódon furikázol, igaz, azt sem, hogy lakásod lesz, feleségedet gondos szülei idejekorán bejelentették a nagyanyjához, az idős asszony váratlanul meghalt, szégyenkezel, nektek a legjobbkor jött a… az üresedés. Vera harmadik hónapos terhes volt, szóval, a dolgok hirtelen megoldódtak, a lakásra félretett összeget bútorvásárlásra akartátok költeni, amikor jött Zotyóék ajánlata, hogy vegyétek át a kiutalást, a családi tanács az autó mellett döntött, könnyebben mozoghattok majd a csecsemővel –

Szerencséteket barátaitok és ismerőseitek sárgán irigylik, ez az egyetlen üröm az örömben, te pedig mintha engedtél volna az emberiség iránti szigorodból, elégedetten szorítod a kormányt, élvezed a haladást. Vigyázol, hogy a sebességmérő mutatója ne emelkedjék nyolcvan fölé, a bejáratástól függ a kocsi élettartama, mondják az okosok, hagyod, hogy mindenki megelőzzön, nem is szabad nyolcvannál gyorsabban hajtani az országutakon, betartod a KRESZ-t, nem akarsz büntetést fizetni, meg aztán félted a vadonatúj autót, különben a robogás mámora biztosan hatalmába kerítene, tiszta szerencse, hogy ha majd nem lesz bejáratós a Trabant, akkor sem tud száznál többet –

Tíz évig ragaszkodtál esküdhöz, most egyszer igazán megszegheted, K.-nál lekanyarodsz Z. felé. Körülbelül két óra a menetidő Pesttől Z.-ig, ha az ember kocsival utazik, s ha tiszteli a sebességkorlátozást, ezzel szemben vonaton majdnem négy óráig tartott, télen még tovább, jól emlékszel a keserves bumlizásokra, éjféltájt indult a vonat Pestről, K.-n át kellett szállni, illetve kornyadozni egy órácskát az ellenszenves resti cigaretta- és pálinkabűzében, míg végre-valahára előállott a vicinális, három kocsiját s mozdonyát a k. u. k. időkből örökölhette a MÁV, a lokomotív harciasan fújtatott, mintha transzkontinentális versenyre készülődne, pedig a rövidke távot Z.-ig kedvező időjárási körülmények között is negyven-ötven perc alatt tette meg. A télről ne beszéljünk, havazás esetén az indulás és az érkezés egyaránt a bizonytalanság ködébe fúlt, még a legöregebb vasutasok se mertek jóslásba bocsátkozni. Akadt olyan domb az útszakaszon, melyet vonatunk csupán harmadszori nekifutásra tudott megmászni. A vagonok belseje régi villamoskocsikra emlékeztetett, poros, cirádás boltozataival, hosszanti fapadjaival. Középen vasrózsás kályha

terebélyesedett, csöve az oldalfalon át meredt a magasba, a vasút hőskorának ferde totemoszlopaként, a kalauz úr egy teniszbajnok mozdulataival kezelte a szeneslapátot –

A vasárnapi látogatásra Vera ugyanilyen tortúra árán érkezett, hajnali négykor lépett ki z. állomásának fatornácos kapuján, melyre valaha népművészeti virágokat pingáltak, aztán gyalogolhatott szegényke a laktanyáig majdnem két kilométert, ujjait hólyagosra törte a szatyor, abban hozta neked a gyümölcsöt, rántott húst, keménytojást, zsömlét, kiflit. A fene egye meg a távolsági autóbuszt, mely éppen negyed egyre fut be z.-re, a látogatás viszont csak egyig tart, ezért kell Verának egész éjjel vonaton zötyögnie, átkozódtál, vicsorogtál, káromkodtál tehetetlen dühödben –

Kicsit izgulsz, amikor fölismered a hosszú jegenyesort az országút mentén, teherautó platójáról láttad eleget, erre vittek titeket lőgyakorlatra, rossz katona voltál, az akadálypályán soha nem tudtad elérni a normaidőt, csámpás díszlépésednek híre ment, dobógyakorlataidat tizennégy éves gyermekek is túlteljesíthették, a lövészetben viszont mindig jeleskedtél, mert azért jutalomszabadságot kaphattál, s téged egyéb sem érdekelt a tizenegy hónap alatt, így háromszor adtál vért, vállaltad a tablók kasírozását, megalakítottad a színjátszócsoportot, a dalárdát, a furulyazenekart. Minden egyes nap, amit a laktanyán kívül tölthettél, aranyat ért, az sem érdekelt, hogy társaid rohadt lógósnak neveztek, természetesen csak azok, akiket nem vettél be a bulikba, istenkém, egy furulyazenekar mégse lehet háromszáz tagú –

Ez a község már összeépült z.-vel, annak idején örökké pálinkaszag terjengett errefelé, zugfőzésből módosak a gazdák, butángázos palackokban szállítják az alkoholt, kerékpár csomagtartóján. Hiába szimatolsz, csak friss kenyérszagot érzel, az a sárga ház a pékség, mindig adtak néhány forró zsömlét, ha arra jártatok. Lefékezel, kiszállsz, hátha fölismer valaki, hülyeség, nyilván senki se figyelt rád, egy katonasrác a sok közül, aki ugyanolyan kódis arccal bámulta a vörösbarna kenyereket a drótháló mögött, mint a többi. Veszel egy veknit, vizslatod a kövérkés péklegényt, á, nem volt ő itt akkor, szeretnél beszédbe elegyedni vele, de túl sokan állnak sorba, nem szólsz semmit, kilépsz az utcára, beletúrsz a kenyér hasába, mintha meleg iszapba markolnál, falod gépiesen, pedig nem vagy éhes, ám éppen a katonaságban szoktál rá, hogy mindent meg kell enni, amit lehet, szükség van a kondira a hajszához. Emlékszel a

legelső reggelire a legénységi étkezdében, vigyázz! ülj le! jó étvágyat! – ordította az ügyeletes tiszt, nadrágod hosszúkás oldalzsebéből az asztalra raktad az egymásba csúsztatható kincstári étkészletet, a nyeletlen kést, a majdnem egyenes villát, a pici öblű kanalat és az idomtalan konzervnyitót. A kecskelábú asztalok között tolták a konyhások a szenesre feketedett üstöt, abból osztották a főtt kolbászt a pléhtányérba, melléje löttyintvén a fakó mustárt, a kenyér később érkezett, forgattad kezedben a szikkadt szeletet, azután a villát a kolbászba döfted, a ruganyos húsdarabból a zubbonyodra spriccelt a zsíros lé, letörölted sóhajtva, gyerünk hát, láttad, a többiek kézből harapáljdák, te is megmarkoltad a kolbászt, ebben a pillanatban ordították: fel! vigyázz! balra át! – s már vonulni kellett kifelé. Ott maradt az asztalon a reggelid, az étkészleteddel együtt, nem szoktad meg még, hogy zsebre kell vágni, amúgy zsírosan –

Visszaülsz, indítózol, gyerünk tovább, kalimpál a szíved, amikor az út baloldalán feltűnik a Z. város közigazgatási határát jelző tábla, fekete varjú ül a peremén, félrehajtott fővel néz rád, bár ezt talán csak képzeled. A drótkerítések mögötti házak furcsán idegenek és ismerősök, elhaladtál itt sokszor, menetelve vagy futva, kimenőcipőben vagy gyakorlóbakancsban, ez utóbbi vérhólyagokat gyúrt a talpadra, öregujjad felpúposodott körme máig őrzi a nyomát, végszóra sajdul egyet a bőr alatta, emlékezik a húsod, gondolod fennkölten. Lekapod a lábad a gázpedálról, hoppá, lakott terület, ne rohanjunk, hatvan a megengedett sebesség, különben is, nézelődni jöttél, ha már esküdet szeged, használd ki a pillanatokat. Fölajzva szemléled a hasábokat szállító lovaskocsit, a biciklizö asszonyság hatalmas hátsóját, a vízvezető árok szélén ugrókötelező kisfiút, a betonozott garázsfeljáraton veszteglő szürke Zsigulit, mindez semmit se jelent a számodra, várod, hogy végre valami szívmelengető múltfoszlány kerüljön elébed. Leparkolsz a főtéren, itt nincs változás, csak az aszfalt látszik túlságosan újnak, nem tudod eldönteni, hogy milyen volt akkoriban, mindenesetre a szaggatott csíkokat nemrég festhették a közepére, világítanak a lankadt napfényben –

A női börtön előtt cingár fegyőr hölgy ácsorog, hüvelykjét a derékszíjba akasztva bambul, várja, hogy leteljen a szolgálat, e mozdulat az uniformisba bújtatott ember végső menedéke, amikor már nincs mit kezdeni a csüggedten lógó karokkal. Meglep, hogy a smasszerasszonyka ilyen sovány, a ti időtökben puffadt hordók strázsáltak a kapunál,

kiérdemelték a *téharmincnégyes* nevet, e híres tankra ütő termetükkel, hm, fogyókúra a divat. Nézed a járdát, keresed az ablakokból kihajított cédulákat, mennyit röhögtetek a helyesírási hibáktól hemzsegő, kétségbeesett üzeneteken, Lajosoknak, Pistáknak, Jóskáknak kellett volna postázni, hogy várjanak a rabságban sínylődő Marcsákra, Borcsákra, Erzsikre. HA MEGCSALSZ, VÉGEDLESZ, NEHOGY ÖSSZEÁJJÁL AZZAL A RIBANCCAL, TUDOD KIRE MONDOM – AKI MEGTALÁJJA, TOVÁBBÍCCSA –

A járda üres, talán új vezetés van a börtönben, s szigorúbbak a rendszabályok, a fegyőr hölgy már gyanakodva figyel, biztosan azt hiszi, valamelyik Marcsa hozzátartozója volnál, gyakran látni a kidobott cetlikre vagy csupán a rácsok mögül felvillanó arcélekre vadászó legényeket, hála istennek, senkid sincs börtönben. Átballagsz az út túloldalára, úgysem tudnál már mulatni a papírdarabokra rótt híradásokon, időközben elvégezted a jogi egyetemet, jártál a váci fegyházban, megborzongatott a cellák sivársága, tudod, mit jelent, ha valaki levelet csak hosszabb időközönként írhat s kaphat, ha látogatót csak ritkán fogadhat, ha életében a dugicigarettázás jelenti az élvezetek csúcsát. Abban is kételkedsz, hogy az eleve elrendelt sorsok fölött jogod – jogunk – van-e ítélkezni? Nem hiszel továbbá a szabadságvesztés nevelő hatásában, tapasztalataid szerint odabenn még az egyszeri botlókból is hivatásos bűnözőt csinálnak a többiek. Tulajdonképpen miért röhögtetek olyan jóízűeket e szerencsétlenek nyomorán? Bizonyos mértékig foglyok voltatok ti is, szabadságotokat korlátozta a katonaság fegyelme, bár azért más a börtön és más a honvédség. Ne légy túl szigorú akkori önmagatokhoz, csüggedt kamaszok voltatok, kínotokban nevetgéltetek, céltalanul ődöngtetek a város porlepte utcáin, mit kezdhet az ember a kimenővel, ha senkit sem ismer? legföljebb beülhet a vendéglőbe sörözni, hallgathatja Té favicceit, hajkurászhatja az izzadságszagú bakfisokat a kerthelyiségben, akik mindent megengednek, csak *azt* nem, valahogy el kell tölteni a délutánt –

Íme a vendéglő, melyet a város híres paprikájáról neveztek el, a teremben jobbra eszpresszó, balra étterem, az emeleten szálloda, valamelyik szobában a legenda szerint egy ittas tiszt a szolgálati fegyverével végzett magával, szívesen kérdezősködnél a pincértől az esetről, csakhogy tizenéves siheder hordozza az alumíniumtálcát, ő még kisdobos volt, amikor te katonáskodtál. Tonikot kérsz, nincs, akkor jaffát, persze, meleg, e téren sincs változás, na ja, itt sört vagy bort kell inni,

hiába, kocsival vagy, tehát óne alkohol. Bámészkodsz még egy darabig, már csodálkozol, miért törölted le a térképről ezt a települést, semmi különös, egy az ország várossá előlépett falvaiból, igazán nem a helység tehet róla, hogy ide hívtak be, szürcsölöd a szörpöt, hiányérzeted van, vártál valamit a viszontlátástól, sejtetted, hogy nem fehér ruhás szűzleányok sorfala közt hajtasz be a főtérre, de mégis –

Rájössz, nem a vendéglő a megfelelő hely emlékeid idézésére, újra autóba ülsz, elsőbbséget adsz egy Skodának és egy oldalkocsis motorkerékpárnak a kereszteződésben, majd a laktanyához vezető útra kanyarodsz, ah, gyalogosan blattyogtál erre először, bevonulásod napján, civilben még, de már hármas oszlopban, nagyjából az őrmester ordításának – kettő-eeegy, kettő-eeegy – ritmusára. Mérhetetlen hosszúnak tetszett a távolság a laktanyáig, beesteledett, mire odaértetek, a fogadtatás öblös kurjantás volt: *Megjöttek a rohadt tudaósok!* – bőgte valaki a kapun túlról, ezek vagytok tehát, a rohadt tudósok, az egyetemi előfelvettek, akik csak félidőt szolgálnak (háromszázharmincnégy napot), szemben a többiek két teljes évével, ellenetek irányuló gyűlöletük érthető, gondolod most, de akkor rángott tőle a gyomrod, rohadt tudaósok, na köszönöm –

Védtelennek érezted magad, elvették a ruhádat, nagyüzemi zuhanyozás és féregirtás után termetedre csöppet sem illő zubbonyt, inget, nadrágot kaptál, lábadra ormótlan bakancsot, majd lefényképeztek, e fölvétel került a katonakönyvedbe, rövidre nyírt hajjal, fáradtan biggyedő szájjal, fénytelen szemmel bámulsz a semmibe, álladon a hajnali kapkodós borotválkozás bizonytalan hegei, vállad picit fölhúzva, mert hónod alatt a váltás fehérnemű, az egy napi hideg élelem maradványai, a gyakorlósapka, a tornacsuka, a gumipapucs, továbbá a nélkülözhetetlen kefék (ruha-, cipő-, súroló-, haj-, fog-, köröm-). Végre fölvezettek a hátulsó legénységi épületbe, a nyolcvanszemélyes hálóteremben lerogytál az emeletes ágy szélére, s csak ültél ott bávatagon, míg rád ordítottak: ágyazzon! katona! süket maga? Lassú mozdulatokkal hajtogattad szét a lepedőt, amikor újabb üvöltés döfött a hátadba: Ne a saját ágyát, hallja-e! hanem az enyimét! Megfordultál, dühtől vörös nyakú suttyót láttál, seszínű bajsza égnek meredt a bömböléstől kerek ajkak fölött, betekinthettél a torkába a garatmandulájáig, összeszedted magad, s indultál feléje, hogy megfojtsd, kettéharapd, szíjat hasíts a hátából, de társaid lefogtak. Megkeserüli ezt

még, a hülye kopasz! – tajtékzott amaz, nem érdekelt, aludni akartál, mélyen, hogy ne gondolhass semmire –

Előtűnik a sárga oszlopos kőkerítés, a kettős szárnyú, széles vasajtó, nem mersz a laktanya parkolójába állni, inkább a túloldalon hagyod a kocsit. Hórihorgas fiú a kapuügyeletes, a nyakában lógó távcsőbe fogódzkodva ácsingózik, persze, anélkül is leolvashatja a rendszámodat, a kapuügyeletes köteles a laktanya előtt elhaladó vagy megálló gépjárművek rendszámát följegyezni, sosem értetted, mire jó ez. A srác nem moccan, nyilván ugyanúgy sumákol, ahogyan te csináltad, beír majd a füzetbe kamu számokat, ellenőrizze, aki tudja –

Na jó, és most? – tipródsz egy darabig, látod a kapu mögött azt a széles, betonozott sávot, a miniszteri utat, két oldalán a parancsnoki épület, az orvosi rendelő, a zuhanyozó, az étkezdék, hátul a legénységi körletek, az út végén az alakulótér, mellette az őrszoba, ezt álmodból fölrázva is pontosan tudnád, innen nézve minden a helyén. A távcsöves srác laposan pislog feléd, amiként a börtönnek őrasszonya tette az imént, szívesen megszólítanád, végigkérdezhetnéd, mi van Bé őrnaggyal és Cé századossal? még Dé ales az ezredpéká? kikaptak-e ők is egy miniszteri szemlét? Érdekelne továbbá, hogy tudaós-e ő, avagy kétéves? – előbbinek nézed, igen, ám őrségben tilos beszélgetni, nehogy miattad kapjon fogdát ez a fiú. Indulsz a kerítés mentén, a fogda fényes priccsének nyomását érzed a hátadon, téged kétszer fenyítettek, először azért, mert a vécében utánoztad Bé őrnagyot, s beköptek, másodszor pedig azért, mert negyvenperces késéssel tértél vissza eltávról, habár a MÁV volt a hibás, de az államvasutakat nem lehet fogdába zárni –

Puha szellők pásztázzák a fülledt levegőt, az oldalsó műszaki kapuhoz közeledsz, itt járnak ki s be a tankok, teherkocsik, fugok, viponok, a laktanya benzinkútjánál fölfedezed az első ismerős arcot, Máris szakaszvezető magyaráz valamit egy sofőrnek, aki méltatlankodó mozdulatokkal válaszol, azért lett *Máris*, mert negyvenéves korában kéredzkedett át a hadseregbe, odáig rendőr volt, tizedes, a honvédség léptette elő, szép karrier! Hah, lehervadtak ám a gúnymosolyok, mikor láttátok, hogy Máris szakaszvezető egy vérvörös Toyotával érkezik reggelenként a laktanyához, míg Dé ales – az ezredpéká – a rozsdás kerékpárján teker, pocakja himbálódzik a nyereg fölött. Szállingóztak bizonyos hírek Máris szakaszvezető bűnös üzelmeiről, hiszen ő

hadtápvonalon dolgozik, ott lehet lopni csak igazán. Te nem hitted, hogy e sovány, kukoricaorrú emberke ilyen élelmes volna, inkább osztottad az ellenpletykát, miszerint Máris apósa F. falucska dúsgazdag kőművese. Odasasszézol a kerítéshez, várod, hogy észrevegyenek, először a sofőr sandít rád, szőke, széles arcú srác, biztosan kétéves, a nagyján már túl lehet, ezt elárulja hanyag tartása, gombhiányos zubbonya, szeméből érzed a civilre sugárzó irigységet, ugyanígy néztél te is mindenkire, aki a kerítésen kívül volt. Most a szakaszvezető pillant feléd, nem ismer rád, folytatja a sofőr leckéztetését, valami benzinelszámolásról van szó, a szőke srác unottan bólogat, egyik fülén be, másikon ki, szinte hallod a gondolatát: ugass csak –

A homokos út a laktanya mögé vezet, az elvadult, gizgazos mezőre, ahol az újoncokat gyakorlatoztatják, a dimbek-dombok között számtalan lövészárkot, -gödröt és -teknőt ásattak veled, dobáltátok a fanyelű, ólomfejű kézigránátokat, rohamoztatok vegyvédelmi köpenyben és gázálarcban, kúsztatok, felfejlődtetek, visszavonultatok, az izzadság foszlósra marta a bőröd, a por csípte a szemed, reszelte a torkod, csontjaid égtek a merev húsban, már csak a kétségbeesés hajszolt előre, nehogy még egyszer megismételtessék –

Talán rálelsz bakancsod vagy ásód nyomaira a sebhelyes földön, vászoncipőd orrával rugdosod a göröngyöket, tíz év hosszú idő, azóta sokan taposták errefelé a torzsás gyöpöt, rengeteg kurta nyelű rohamásó mélyedt az agyagos talajba, a régebbi gödröket belepte a gyom. A növényzet alapszíne fakó sárga, több hektónyi izzadság csoroghat itt évente a homokba, hamarjában nem tudod, lúgos vagy savas-e az emberi veríték, de bizonyára árt a finom gyökereknek, halódik tőle a mező, gondolod, elmerengsz a költői képen, krákogsz kicsit, arcul csapott a szél sodorta porfelhő –

Hátad mögött tompa buffogás, odafordulsz, egy század katona vonul feléd, teljes menetfölszerelésben, tizenöt méternyire vannak, csoda, hogy csak most vetted észre. Biztosan tudod, a lőszertáskákban a tárak üresen zötyködődnek, így nem riaszt a fenyegető látvány, jól emlékszel, állig felfegyverkezett szakaszodat egyetlen vasvillás parasztember elzavarta dinnyeföldje mesgyéjéről. Kitérsz útjukból, hallgatod a bakancsok semmivel össze nem téveszthető döngését, a katonalábak azonos ütemű csattanásainak erejét nem szabad lebecsülni, szerencsétlen esetben

összedőlhet tőle a híd. A föld rengését érzékeled a bőrödön, hátrálsz, a tisztet figyeled, hiszen ez Vé őrnagy, a rettegett *kúpfej,* ó, ti szegény fiúk, jól kikaptátok, Vé a legádázabb vaddisznó az ezredben, agyadban harsog már: MEGZAVAROM, KATONA, HOGY MAGÁBA FAGY A SZAR! NE MAGYARÁZZON! FEKÜGGY! FÖL! FEKÜGGY! FÖL! FUTÓLÉPÉS! BÉKAÜGETÉS! HÁTRA ARC! VIGYÁZZ! DÍSZLÉPÉS! EMELJE A LÁBÁT, LUSTA DISZNÓ! CSÁMPÁS BAROM –

Század, állj! pihenj! szerelvényt igazíts! – vezényel Vé őrnagy, hozzá képest csekély hangerővel, a fiúk szuszogva fékeznek, lábuk a pihentető kisterpeszbe nyílik, ellenségesen fürkésznek a szemek a rohamsisakok pereme alól. Az őrnagy melléd léptet, kúpfejét oldalra döntve néz, arcán tétova vigyor, maga… ön… –

Történelmi pillanat ez, nem te vergődsz Vé őrnagy kígyótekintetében, ő van zavarban, jó napot, mondod neki csöndesen, megnyalja a szája szélét, pincéres főhajtással válaszol, majd ujját a sapka ellenzőjéhez érinti, efféle tisztelgésért ő békaügetésben kergetné végig az embert… a honvédot a miniszteri úton. Amíg te szót váltasz vele, a fiúk lazíthatnak, széles mosollyal kezded: megismer? Ja, bólingat, leveszi a sapkáját, tenyerével törli az izzadságot tojásdad fejéről, a kopasz bőr dudorba gyűrődik a homlokán: Szoboszlai tizedes? – kérdi végül bizonytalanul. Nem. Akkor pedig… várjunk csak, mingyár, a nyelvemen van… Berkes? Nem. Affene, a levegőbe bokszol, na pillanat, köszörüli a torkát, már óvatos: Kopcsá…? Nem. Affene, akkor… Pinté…?

Hagyod kínlódni még, azután bemutatkozol, neved hallatán örömujjong, ütögeti a hátadat: Hogy vagy, édes fiam? Jelentem, jól, feleled, ő röhögcsél a katonás válaszon, te inkább búsongsz, nem viccnek szántad, önkéntelenül csúszott ki a szádon, úgy beléd sulykolták, tíz év kevés volt, hogy véglegesen kitörölje, sajnos a két bokád is gépiesen átlóba rándult, erről sem tudsz leszokni, ha kockaköves folyosón kell várakoznod, mindig a vonalra állsz, valamint a *jelentem*-hez bizony kihúztad magad! Már biztosra veszed: ha belöknének a sorba a fiúk közé, öt perc múltán szakavatottan rohamoznál, mint ők, idegeid megadnák a parancsokat az izmoknak a szükséges mozdulatokra, kár tehát annyira büszkén viselned civilségedet –

Vé őrnagy kikérdezett, hol dolgozol, van-e családod, miként boldogultál, szabatosan felelgetsz neki, bólogatsz, amikor elpanaszolja, rettentő gyönge az idei eresztés, csupa kripli, nem olyan fasza gyerekek,

mint ti voltatok, javasolja, maradj itt, tekintsd meg a gyakorlatozást, máma vegyvédelmizés lesz –

Bávatagon szemléled a srácok gyötrődését a fullasztó műanyag nadrágban és köpenyben, vezényszóra fölveszik a gázálarcot, szaggatottan szívod a levegőt, mintha rád is húztak volna egyet, a kúpfej torka szakadtából üvöltözik velük, ahogyan szokott, mellesleg tényleg sok köztük a kripli, görbedt hátak, vékony vállak, pipaszár lábak, alig várod, hogy kínjaiknak végük szakadjon, az őrnagy búcsúzóul még megfuttatja őket, aztán összehajtogathatják a vegyvédelmi fölszerelést, sorakozó –

A laktanyáig veled beszélget a kúpfej, kérdéseidre terjengős válaszokat kapsz, a híreket így sommázhatod: néhány tiszt a régiek közül már nincs itt, különben minden a régi. Csak azért érdeklődsz tovább, hogy az őrnagy ne a fáradtan poroszkáló fiúkra figyeljen, mert ha észrevenné, milyen marhacsorda módjára vonulnak, lenne itt békaügetés doszt. Gyerekarcokat látsz a lötyögő rohamsisakok alatt, eltűnődsz, ti is ennyire tejfelesszájúak lettetek volna annak idején? A sor szélén vánszorgó langaléta srác rád ölti a nyelvét, te lopva követed példáját, szerencsére a kúpfej nem veszi észre, vadul gesztikulálva meséli Té százados balszerencsés kalandját a kövér kantinosnővel, akit te nem ismerhetsz, mivel a tiszti kantinba van, talán csak csupán látásból, hisz már a ti időtökben is ott vót –

A történet megfelelő pontjain aházol és nevetgélsz, közben a fiúkat lesed. Te még mindig mindenütt a legfiatalabbak közé tartoztál, életedben először érzed magad öregnek, tévedtél, amikor azt hitted, ha belöknének, nem rínál ki a sorból, ezek a kölykök hatvanban születtek, tíz évvel utánad, a különbség holtodig behozhatatlan, a nyelvöltés az autódnak, az állásodnak, a lakásodnak szólt, talán a feleségednek és a gyerekednek is. Tenéked OTP átutalási betétszámlád van s bútorrészleted, nem beszélve egyéb kötelezettségeidről, már nem vagy olyan szabad, mint ők, pedig téged nem terelnek be a laktanyába, mehetsz innen Szegedre, hogy megedd azt a halászlét, hogy szépen bejárasd a kocsidat –

Homályos önvigasztalásul arra gondolsz, tíz év múlva ők lesznek fasza gyerekek, ha erre vetődnek. A kapunál elbúcsúzol Kúpfej őrnagytól, az autóig kísér, no, hogy megy a kis Traguár? – kérdi meleg hangon. Jól, tiszta új, feleled, ő elmondja, neki is Trabantja van, most fogja vizsgáztatni, sajnos, a fékhengerek repedezettek, a kormányfogasléc billeg, de talált egy megbízható szerelőt! – és integet utánad –

Vé, őrnagy, Trabantban… – barátkozol e képpel, rákanyarodsz az országútra, megadod az elsőbbséget egy kamionnak, finoman kapcsolod a sebességet, kettes, hármas, négyes, lakott terület, hatvan, fészkelődsz az ülésen, igyekszel a halászlére összpontosítani, de már elfancsalodott a kedved, abban a vadonatúj műanyag kaszniban, melynek színe a hivatalos papírok szerint delfinkék, ám te határozottan piszkosfehérnek érzed –

A katedrál árnyékában

Legyél velem nagyon barátságos, rám fér.
Hagyjad, azok nem lécek, nem tűzifa, hanem ablak. Az előszoba ajtajának ablaka. Valóban, némileg megrongálódott, az üveg összetört, a keret szétesett elemeire, node anyag nem vész el, csak átalakul.

Özvegy Bellorosszi Albertné! – van-e, ki e nevet nem ismeri? Például te sem. Pedig itt van mindjárt a sarkon túl, a beállványozott házban. Gusztusos pincelejárat, ramaty ajtó, csiricsáré üvegkockákkal, cégtábla nincs, viszont én biztos forrásból hallottam, hogy Özvegy Bellorosszi Albertné a megoldás kulcsa, fölírták nekem a pontos címet, nem a vakvilágba indultam.

Csak azt nem mondták, hogy amikor benyitsz, egy csöngettyű a Sors szimfónia elejét kling-klingeli, és bumm, a homlokod a meredek plafonba vered, ámbár odapingálták: FEJRE VIGYÁZNI! Ismered a Sors szimfóniát, Bétóven, ta-ta-ta-tamm!

A szemközti falon rengeteg tükör, kerek tükrök, mind torzít, és mind a te szerencsétlen pofádat mutatja, édes barátom, hidd el, akkor kellett volna visszafordulni. Hejhaj. Özvegy Bellorosszi Albertné helyett két férfi állt a posztóborítású asztalnál, szótlanul cigarettáztak, konzervdoboz volt a hamutartó.

Képzelj el egy olyan magas, viaszarcú pacákot, jócskán középkorú, a nyakán a sápadt bőrt majd átdöfi az ádámcsutka, a szeme meg a haja valahogyan túl sötét, mintha piszkos volna. Hozzá a rozsdabarna munkaköpeny, a fekete nyakkendő, a cigaretta borús füstfelhője, csupa baljós szín. Na, ez a főnök. A segéd pedig egy kis ugrifüles huligán, csimbókos és bandzsa, ferdén biggyed a szája. Kopott bőrzakóján autóscímkék, TRABANT, SKODA, WARTBURG DE LUXE.

Mit tehetek önért? – kérdezte az ádámcsutka, és beszaladt az ing nyaka mögé. Csakhogy én tudtam, a szolgálatkész kezdet semmit se jelent, a maszekok többsége így fogadja az embert. Mutatom neki az ablakot, akkor még rendes ablak volt, hosszúkás, alul-felül kerekített, átlátszó üvegje úgyszólván hibátlan, igaz, itt-ott csorba, és két darabból összetákolva. Tehát a harmadánál vízszintes vonal látszott, amúgy kutyabaja. Méltányolnám az ellenvetést, hogy miért nem volt az jó nekünk?! Istenkém, hát ronda, nagy valami. És a lépcsőházból mindenki beláthat, ennyi az egész. De ilyen az ember, folyton vágyálmokat hajszol.

Kérlek, mi – a magam s feleségem nevében beszélek – *áttetsző* üveget akartunk. Tudod, mi az az áttetsző? Ami beengedi a fényt, ám csupán annyira, hogy a tárgyak rajta keresztül nem vehetőek ki tisztán. Bizony, efféle dialektikus üvegre áhítoztunk, mintha az előszoba ablaka éppenséggel világnézeti kérdés volna.

Ezt nevezik a szakemberek tejüvegnek. Avagy katedrálüvegnek. Azok ketten vizsgálgatták, forgatták, tapogatták az ablakot, szótlan fejcsóválás közepette. Van valami problema? – így én. A főnök: hogy ez kerekített. Kerekített, kétségtelen. A segéd: hogy tetszik-e tudni a méretet. Tetszem, százötvenegy és fél a hossza, tizenkettő a szélte. A főnök: hogy ajjaj. A segéd: hogy rém szabálytalan méret.

Dühbe gurultam, ne ajjajozzanak nekem, én már tapasztalt üvegügyi szakértő vagyok, végigjártam az állami és magánszektor boltjait, hónom alatt az ablakkal, pontosan ismerem az összes nehézségeket, 1. nem vállalják, vagy minimum három hétre vállalják – ebben az esetben viszont az ajtón tátong a rés, csak az nem tör be, aki nem akar, 2. e szabálytalan mérethez kétméteres tábla kell, ami nincs, ami csak év végén lesz, ami csak jövőre lesz, 3. meg kell vennem az egész táblát, 4. a kerekítésnél az üveg könnyen elpattanhat, s a rizikó természetesen az enyém, 5. az ÜVEGES-KÉPKERETEZŐ maszekok többsége speciel üvegezéssel nem foglalkozik, hanem csupán képkeretezéssel, a fönnmaradók sajnálkozva küldenek el, pillanatnyilag ekkora anyaguk nincsen, rossz méret, ROSSZ MÉRET!

Mi a rossebet csináljak, ha egyszer Hofstätter Béla és Domány Ferenc ilyenre tervezte a házat (1934), valamint Mann József és fia ilyenre építette (1936); verjem szét az ajtót? vegyek újat? cseréljem el a lakást? bontsuk le a házat???

Dehogy vagyok építész, a lépcsőházban ki van írva, pontosabban ki volt, mert a betűknek csak a helye látszik, az árnyéka, a kosz-sziluettje! Tévedsz, nem kiabáltam, nem őrjöngtem, lenyeltem a véres ideggombócot, s nagyon fegyelmezetten – csak a szemöldököm rángott egy picikét – kérdeztem, vagy inkább kijelentettem, hogy tehát nem vállalják?! A viaszarcú pacák ádámcsutkája megint az ingnyak alá bukott, a segéd pedig szipákolt, és rágta a szája szélét. Jó hosszú szünet után a főnök: hogy azt ő nem mondta, habár ők főként képkeretezők, le is vették a cégtáblát, ennek ellenére mindenki ablakokat hoz, de nem ám ilyen kis hosszúkásakat, hanem egynyolcvanszor hetveneseket, dupla tessauereket, tetszik látni! – mutatta a falnál sorakozó hatalmas kereteket.

Győzelem, gondoltam, ha amazokat vállalta, akkor ezt a *kis hosszúkásat* – ő mondta! – biztosan megcsinálja, az én ügyem már lényegében sínen van. Közben a sápadt pasas csak magyarázta tovább, hogy hiába vették le ők a cégtáblát, az emberek roppant figyelmetlenek, kiírathatná a bejárat fölé, hogy FŐBUHA, akkor is hoznák az abla…

Ekkor a segéd: hogy a Főbuha már rég megszűnt. Aladár! ezerszer kértelek, hagyjál kibeszélni, ne szakíts félbe!! – az ádámcsutka legalább akkorát ugrott, mint a gazdája, döngött a padló. A csimbókos hajú rám nézett, nehezen tudtam eldönteni, hogy kacsint-e, avagy a bandzsaság mellett mérethibásak is a szemei, az egyik jóval nagyobb a másiknál. Utóbbi álláspontra helyezkedtem, rossz méret, dünnyögtem kajánul, persze csak magamban, hiszen még nem mondtak áment az ablakomra.

Tehát? – kérdeztem óvatosan. Erre a főnök minden átmenet nélkül sipítani kezdett: hogy ő a célozgatást nem szereti, sosem is szerette, tessék rendesen beszélni, óne köntörfalazás, igaz-e, Aladár? Igaz, igaz, visszhangozta a ferde tekintetű segéd, újra haboznom kellett, kacsingat mostan, vagy mi a franc? Tökhülyék, gondoltam, célszerű volna fölkapni a hosszúkás ablakot, s pucolni innét! – mégis maradtam, mert jó vicc, hova pucoljak, ezek ugyan kétségtelenül elmeháborodottak, viszont előfordulhat, hogy megcsinálják, lehetséges, tehát nem kizárt, a korábbi változatokhoz képest az esély nyilvánvaló.

Hallgattam, a viaszpofa pedig átszellemülten magyarázta, hogy a mellébeszélés milyen szörnyű csapás az emberiségre, ő példának okáért idegbajt kap, amikor az újságban azt olvassa, hogy iksz ipszilont érdemei elismerése *mellett* fölmentették, mert ugye, vagy elismerték az illető

érdemeit, vagy nem, tessék áperté megmondani, de hogy az elismerés a fölmentés mellett történt, az röhej, hány centivel mellette, hö, hö, igaz-e, Aladár? Nagyon igaz, főnök úr, kérem! – így a segéd, kórusban bruhaháztak, nekem meg csurgott a hátamon a víz, meddig hagynak itt tipródni télikabátban? bekaphatják.

Hirtelen a főnők elkomorult, rámförmedt: Bökje má ki, hogy mit parancsol uraságod? Számoltam magamban tízig. Hhh, drága szaktársak, parancsról szó sincs, ellenben ha volnának szívesek ezt a *picike hosszúkásat* katedrálni. Ka-ted-rál-ni, ismételte az ádámcsutkás göcögve, ez jó, mi, Aladár? Borzasztó jó, főnök úr kérem, bólingatott a segéd, csontos ujjai az ablak keretén zongoráztak, hanem, tetszik-e tudni a méretet? Igen, mint már említettem, százötvenegy és félszer tizenkettő! – így én, hangom, mint a gordonkáé.

A segéd: hogy jó, jó, de mivel mértem? Mivel, mivel, hát centiméterrel! A főnök: hogy ők csak colostokkal vett méretet fogadhatnak el. Ej, uraim, ott a kezükben az ablak, mérjék, ahogy akarják! – ez már sirárkozás volt, lángoltak a füleim. Végre valahára méricskélni kezdték a keretet a szétesés határán lévő colstokjaikkal, őrület, az én vadonatúj, olasz gyártmányú acél mérőszalagom ezekhez képest precíziós műszer, sebaj, ő dolguk, csak gyerünk.

A főnök ádámcsutkája rendületlenül ingázott, teltek a másodpercek, azután a segéd a szája szélét nyalogatva megkérdezte, hogy ez nagyon fontos-e énnekem? Még a választ fogalmaztam, mikor a viaszarcú rám emelte éjsötét tekintetét, s halkan, sóhajtozva: hogy legyek olyan szíves, vigyem máshová, mert ők nem szeretnek üvegezni, hanem csak keretezni, ezt megérthetem. Hová máshová, az ég szerelmére, üvegezni senki sem akar… talán jobb üzlet a keretezés? Á, deeehooogy, kántálta a főnök, sőt! sajnos, ma már az emberiség nem méltányolja a szépet, tessék, nézze, miket hoznak, KIVÁLÓ DOLGOZÓ, IPARENGEDÉLY, OKLEVÉL, EZÜST DIPLOMA, vagy legföljebb családi fényképek, és a legócskább, filléres léckeretbe kérik, kasírozás nélkül, épp csak hogy üveg legyen rajta, amiről alkalomadtán letörülhetik a légyszart, á, uram, ebből sokára fogok én villát venni a Svábhegyen, igaz-e, Aladár? Hajjaj, de még mennyire! – a csimbókos hajú most már határozottan kacsintgatott, mit tehettem? visszahunyorítottam, pillantásom nyilván esedezett a kegyeiért, szégyelltem magamat, ganaj a

pofámra, alázatoskodok itt egy kis üvegért, egy kis tejszínű homályért, hogy ne lássanak be a lépcsőházból, fogaimat az ajkamba mélyesztettem.

Na jó, nem bánja, mondta a főnök a vállát vonogatva, de sokba fog kerülni! Elővette a fiókból a zsebszámológépét, nyomogatta a gombokat, végtelennek tűnő ideig, a segéd közben lerakta a posztóborítású asztalról az iparengedélyeket, az okleveleket, a diplomákat, s vadul kacsingatott.

Én? Én is kacsingattam, túró a fülembe. Arra gondoltam, mi a rossebet kalkulálhat a viaszfej, talán hatványoz és gyököt von, vagy szinusz, koszinusz, tangens, kotangens, szekáns, koszekáns, avagy engem akar koszekálni ezzel a matematikai hókuszpókusszal? – agyamban csörömpölve blokkolt egy pénztárgép, háromszázig rendben van, illetve négyszázig, ötszázig… legföljebb hatszázig. Mert ki kell ám fizetni a leeső részt, dünnyögte a főnök, én bólogattam, persze-persze.

Hatvankilenc forint lesz, közölte ő a végeredményt, s úgy nézett rám, mint aki biztos benne, hogy most már az üzlet tárgytalan. Bambán vigyorogtam, talán ezt még túl fogom élni. A főnök ingatta a fejét, sose tudhatjuk, uram, hogy mikor zuhan a fejünkre egy tégla! – lekopogta az asztal peremén, bal kézzel, alulról, háromszor. Aladár követte a példát.

Én? Én is lekopogtam. No, Aladár? – a főnök a csimbókos hajúra nézett. Az meg: hogy kezdjem akkor, főnök úr kérem? A főnök: hogy naná, mire vár, tapsra? A segéd: hogy jó, jó, beszabja ő, viszont a vágásért nem vállalhat felelősséget, mert ha megint anyaghibás a katedrál, akkor a végén ő lesz a bűnbak. A főnök: hogy Aladár tudhatja, őneki be kell fejeznie a Frantisek néni esküvőjét, tizenkettőre ígérték, nem foglalkozhat mással.

Mind a ketten rám pillantottak, elpirultam, talán arra várnak, hogy én vágjam le, saját kezűleg? – éreztem, az ajánlkozás a nyelvem hegyén bizsereg. Amazok közben gyors szemcsatát vívtak, ebből a kancsal segéd került ki vesztesen, lesújtva vonult a sarokba, a hullámpapírba burkolt, terjedelmes csomaghoz. Tépkedte a göngyöleget, bánatosan. Fénylő szélű tejüveg táblák voltak benne, saccra másfélszer kettesek, megnyugodtam, van tehát anyag, van elhatározás is, mi jöhet még közbe?

Föltesszük az asztalra, főnök úr kérem? Neeem! – bőgte a viaszarcú, erre a segéd csúfondáros mosolyt küldött feléje, nekem pedig újabb kacsintást. Aztán morogva: hogy jó, jó, levágja ő álltó helyében. De nem mozdult. A főnök sötét szembogarában ijesztő fények gyúltak, nem szabad fölemelni a táblát, nem szabad! – hadarta lázasan. Éreztem, jobb volna

kussolni, de már kiszaladt a számon egy bátortalan miért? Csak azért, mert akire az üveg haragszik, az jobb, ha nem nyúl hozzá! Aha… értem… és kire haragszik az üveg? A főnök szerényen a saját hasára bökött: rám! – ádámcsutkája szédítő sebességgel aláfelezett a pattanásig feszült bőr mögött.

A segéd az ablakkeretet az üveglaphoz támasztotta, s a gyémánthegyű szerszámmal függőleges vonást húzott a katedrálra. *Vvvü!* – így hangzott, fölállt tőle a hátamon a szőr. *Plitty!* – gyors rántással letörte a csíkot, s odahozta, a kerettel együtt.

Na látod, Aladár, ugye-ugye, így is lehet, most már szabhatod. Szabom, főnök úr, kérem! – a segéd az asztalra fektette a keretet, rá a hosszú üvegdarabot, szipogva méricskélt. *Vvvü!* – lenyeste a végét. Jól van, Aladár, szerencséd van, kerekítheted. Kerekítem, főnök úr, kérem! – parányi szilánkokat hasogatott belőle, *plitty, plitty, plitty.* Reménytelennek látszott, hogy valaha sikerül félkörívesre vagdalnia. Sebaj, gondoltam, ott a sok üveg, ha elrontja, újrakezdheti.

Látja, uram, nem olyan könnyű! – a főnök megragadta a kabátom gombját, higgye el, maga is jobban járt, hogy nem emeltük föl a táblát! Én? – már egybefüggő izzadságfolyam csípte a bőrömet, miért? Mert az üveget tisztelni kell, igaz-e, Aladár? De még mennyire, főnök úr kérem! *Plitty, plitty.* Az ádámcsutkás pedig tébolyult arccal: hogy az üvegnek bizonyára fáj, ha földarabolják, ezért aztán megharagszik az emberre, sajnos, ez a helyzet. Őneki például nemrégiben szétzuhant a kezében egy kétszer kettes tábla, amikor az asztalra akarta emelni, alattomos kis repedés lehetett benne, és ő határozottan emlékszik, hogy utána akart kapni, hálistennek mégse tette, különben a pengeéles darabok levágták volna a karját, tőből, bizony, azóta is látja maga előtt a hosszúkás, hegyes törmelék zuhanását, hallja a gyilkos recsegést, csörgést, vijjogást, s az olajos hajópadló jajdulását, amint az éles csúcsok beleszántanak. Attól fogva ő fél az üvegtől, nem szégyelli! ez nem mese, az üveg haragszik rá! legszívesebben csak keretezést vállalna, no de hiába vette le a cégtáblát, hozzák egyre az ablakokat, mert az emberek szörnyen figyelmetlenek, igazam van, Aladár? Nagyon jól mondja a főnök úr! – a segéd a szeme sarkából engem figyelt, közben: *plitty, plitty, plitty.*

Jesszusom, lúdbőröztem, csírázott bennem a bűntudat, épp abban a pillanatban a segéd fölszisszent, egy üvegszálka az ujjába fúródott, a

keretre fröccsent a vér. Kipiszkálta a szilánkot, azután némán szopogatta a sebet. A főnök a fiókból széles guriga ragtapaszt nyújtott neki, Aladár szakavatott mozdulattal az ujjára tekerte. Láthatta rajtam a riadalmat, á, uram, mondta kacsingatva, semmiség, napjában százszor előfordul, ide tessék nézni! – mindkét karján fölrántotta a koszladt bőrdzsekit. A csuklóján vízszintes árkok. A legmélyebbet meztelenül lüktető, lila erek keresztezték.

Akár egy ifjúkori öngyilkosság hegei. Dermedten bámultam. Katedrál, mondta a segéd nyomatékkal, három milliméteres katedrál, rám esett, amikor kiszedtem a keretből, törött tábla volt, szárnyas ajtóban, tudtam, vigyázni kell, vigyáztam is, és mégis! – rázta a csuklóit az orrom alatt. Hogy azóta ő szintén fél az üvegtől, pedig ennek idestova tizenkét éve, még inaskorában történt, emlékszik, főnök úr? Ugyan, Aladár, hát lehet azt elfelejteni?

Nem tudtam hirtelenjében, sírjak vagy röhögjek, mert az ugyebár elég peches eset, ha az üveges éppen az üvegtől fél, itt rettegnek édes kettesben, ahelyett, hogy pályát változtatnának! másrészt viszont nem olyan könnyű odahagyni az embernek a mesterségét, amit sokáig tanult, és bizonyára szeret, a *nehézségek* ellenére! íme, a csimbókos hajú csodásan bevarázsolta a katedrált a keretbe, mintha selyempapírt szabna, olyan pontosan, aztán gyönyörűen körbegittelte, tehát érti a dolgát, csakhogy a ragtapasz már tökéletesen átázott a vértől, szóval… vagyis…

Kifizettem a hatvankilenc forintot, akartam adni borravalót, nem fogadták el, köszönöm akkor, hónom alá csaptam az ablakot, viszlát, fölbotorkáltam a lépcsőn, fejre vigyázva, nyitottam az ajtót, ta-ta-ta-tamm.

Arcul csapott a jeges szél. Álltam ott, elanyátlanodva, s akkor a sarkon föltűnt egy különös csapat. Elöl két kisgyerek, kapucnis kezeslábasban, csúszkált a cipőcskéjük a járdára fagyott havon. Hátul két felnőtt – férfi, nő –, bundasapkában, kalapban, irhakabátban. Közöttük pedig egy döbbenetes méretű ajtó, a srácok fogták az elejét, a szülők a végét. Az óriási üveglapot cakkos repedés átlózta. Ezek is katedráloztatni akarnak, egy ekkorát, uramisten!

A falhoz lapultam, különben nem fértek volna el mellettem, a hóbuckák csak vékony ösvényt hagytak a járdán. Az asszony arcán feleségem reménykedő tekintetére ismertem, ugyanilyen kerekre tágult szemmel

magyarázta, hogy ha áttetsző üveget csináltatunk, akkor majd bejön a fény, de nem látnak be hozzánk, és…

Az irhakabátos férfi oldalba taszított, elvesztettem az egyensúlyomat, szétcsúsztak a lábaim, jaj, az ablak! – a hókupácba buktam, a kőkeményre fagyott rakáson puffant a hátam, csattant a tarkóm, az ablak ripityára tört! nemcsak az üveg, a keret is! most nem tudom, mi lesz velem, mit tegyek, mert ugye, először asztaloshoz kéne mennem, ámde ott nyilván kiderül, hogy a mester kezében szétzuhant egy fagerenda, s azóta ő fél a fától, utána lakatoshoz kéne mennem, ámde ott nyilván kiderül, hogy a mester kezében szétzuhant egy fémlemez, s azóta ő fél a fémtől, végül újra üvegeshez kéne mennem, azaz Özvegy Bellorosszi Albertnéhoz, mivel másutt nem vállalják – ezt viszont én nem vállalom!! az én kezemben is szétzuhant valami, érzem, szétzuhant, mégis csinálom tovább a magamét, rettegve és szorongva, így van ez! hát te? neked mi a foglalkozásod? nálad mi a helyzet? megmondod? hohó, figyelj, most jut eszembe, hiszen a képkeretezéshez is üveg kell! talán kisebb darabok, de nyilván ugyanolyan nagy táblákból kénytelenek levágni, vagy nem? akkor mi a különbség? te érted ezt? mi a különbség?

Mianyánk

– Jó napot kívánok, kérem szépen, kitől kell érdeklődni, hogy valakit hol temettek el?

– A parcella számát tudja?

– Igen. Illetve…

– Tudja vagy nem tudja? Parcellaszám, sorszám, sírszám?

– Nem tudom, de odatalálok.

– Helyes. Akkor viszont mi a probléma?

– A probléma az, hogy… kérem szépen, én egyszerűen nem találom!

– Hm. Az imént méltóztatott kijelenteni, hogy odatalál.

– Oda is! Elnézést, magam sem értem a dolgot. Bocsánat, egy másodperc…

– Csak nyugodtan. Azért vagyok itt, hogy a kedves ügyfelekkel foglalkozzam. A papírt keresi?

– Milyen papírt?

– Gondoltam, elhozta a bérleti szerződést. Vagy legalább a nyugtát, ugye.

– Nem, én… Nincs véletlenül egy papír zsebkendője?

– Van. Véletlenül van. Tessék.

– Hálásan köszönöm. Velem ilyesmi még sose fordult elő, nem mondom, néha kiesik a fejemből ez-az, de még nem vagyok szenilis, és határozottan emlékszem… érthetetlen!

– Méltóztassék végre közölni, hogy miben állhatnék a rendelkezésére?

– Hisz épp arról beszélek! Nincs meg a férjem… vagyis a néhai… a szegény megboldogult… nincs a helyén! Eltűnt!

– Igeeen??

– Ne tessék így nézni rám, ez olyan kellemetlen! Kijöttem szegény férjemhez, mert mindjárt itt a halottak napja, és akkor képtelenség, gondoltam, idén néhány nappal előbb hozom a virágot, szegénynek mindegy, ő még nálam is jobban utálta a tumultust, képzelje, inkább gyalog járt a munkahelyére, pedig Angyalföldön dolgozott, a Forgácsoló Szerszámok Gyárának jogügyi osztályát vezette, tetszik tudni, az a hosszú, klinkertéglás épület, a Rákos-pataknál, a harmincas busszal kell menni, vagy a húszassal, de a százas gyorsjáratok ott nem állnak meg…

– Szóval, ki tetszett jönni a kedves szegény férjéhez.

– Kijöttem, de nem találom! Pedig határozottan emlékszem, hogy a második sor legvégén volt, alulról a harmadik, a hátsó oldal szélén, négyszer is leszámoltam, hiába, nincs ott, valami özvegy Mártonffyné van a helyén! Özvegy Mártonffy Kálmánné!

– Ha jól értem, nem sírhelyről van szó, hanem urnafülkéről.

– Persze, kolumbáriumba temettük, ő akarta, hogy hamvasztassuk.

– Ne sírjon, drága hölgyem. Itt van még egy papír zsebkendő, de jól ossza be, mert több nincsen.

– Köszönöm. Három éve csináltattam új márványtáblát szegénykének, tetszik tudni, olyan peremeset, kis vázával, sajnos hogy a vázát rögtön ellopták róla, mivel csak úgy oda lett ragasztva, nincs az emberekben semmi tisztesség, kénytelen voltam csináltatni egy újat, amit azután anyáscsavarral rögzített rá az iparos, külön borravalóért, még így is csak hosszas könyörgésem után, az a váza picivel magasabb, mint a többi, a csavarozás végett, messziről föl lehet ismerni!

– Nyugalom, mindjárt utánanézünk. Elhunyt neve?

– Doktor Kádas Iván.
– Halév?
– Tessék?
– Halálozás éve?
– Ja, kilencszázhatvankilenc. Istenem…
– Hó? Nap?
– Augusztus huszonkettő. És szeptember nyolcadikán temettük.
– No kérem, Doktor Kádas Iván, kilencszázhatvankilenc, szeptember nyolc, kolumbárium. Nézzük csak. Ugyebár annak idején hosszabbítani tetszett a bérletet?
– Mikor annak idején?
– A lejáratkor!
– Nem értem.
– Drága hölgyem, az urnafülkét tíz évre adjuk bérbe, leteltekor hosszabbítható. Tehát az ön kedves férjének hatvankilenctől hetvenkilencig tartott az első tíz év, vagyis akkor kellett önnek befizetnie az újraváltást, illetőleg pontosan ezerkilencszáznyolcvan július hó harmincegyedikéig volt rá kitűzve határidő.
– Ez nem… erről én nem tudtam! De mindegy, adjon csekket, és rendezni fogom a tartozást, amint megkapom a nyugdíjamat!
– Ajjaj.
– Miért, csak tudnak várni még két hetet??
– Félre tetszett érteni. Mivel sajnos az a helyzet, hogy… Mikor járt ön utoljára idekint?
– Hát… tavaly.
– Az nem lehetséges.
– Akkor tavalyelőtt! Igen, már emlékszem, tavaly akadályoztatva voltam, a… a gyerekeim utazása! és betegség miatt!
– Aha.
– Most miért mondja ilyen nyomatékosan, hogy: *aha?* Összesűrűsödtek a dolgok, és egyszerűen… magának mindig van ideje mindenre?
– Tessék lehiggadni. Sajnos, a tavalyelőtt sem stimmel, mert mint említettem, nyolcvan július végéig volt a határidő, és ön elmulasztotta meghosszabbítani a kedves férjét, illetve az urnafülkéjének a használati idejét, mely törvényesen van kiszabva tíz évben, ebből következik, hogy

az intézet igazgatója a fennálló rendelkezések értelmében a lejárt, de meg nem hosszabbított sírokat és urnafülkéket kénytelen… hm… megszüntetni.

– Hogyan???

– Ahogy mondom. Sajnos.

– Ez nem lehet igaz! Kivették onnan a férjemet?

– Fogalmazhatjuk így is.

– Jaj… és hová tették?

– A fennálló rendelkezések értelmében kénytelenek voltunk áthelyezni, az intézet igazgatója által kijelölt tömegsírba.

– Tömegsírba? Az én férjemet? Nem… nem… nem!!!

– Velem ne tessék ordítozni. Szabály az szabály, nem tehetek róla. Miért nem tetszett hosszabbítani? az itt a kérdés!

– Honnét tudtam volna, hogy kell?

– Ej, hiszen a bérleti szerződésben világosan le van szögezve, hogy az urnafülkék törvényes használati ideje tíz év! Mielőtt aláírunk egy hivatalos papírt, el is kell ám olvasni!

– Könnyen beszél maga! A férjemet a vállalata temette, ők intézték az ügyeket, én nem láttam az iratokat. Illetve csak később, postán küldték el! Különben is, amilyen állapotban voltam én akkor… honnét tudtam volna? Miért nem értesítettek, hogy lejárt a határidő?

– Nézze, mi nem tarthatjuk számon az összes sírok és urnafülkék használatának kezdetét, egyenként! Van magának fogalma arról, hány temetést bonyolítunk naponta?

– Rosseb a temetésekbe, a férjemről beszéljen! Hol van most, hová tették?

– Kérem, én igazán udvariasan bántam önnel, nem sürgettem, pedig már legalább tíz perce tart föl a munkámban, nem érdemlem ezt a hangot! Gondolja, hogy szórakozásból ülök itt? Hogy direkte arra várok, jöjjön végre maga, a sirámaival? Maga, aki három éve ki se tolta a képét a drágalátos férjéhez! Ha ennyire nem törődik a halottjával, akkor miért csinál itt jelenetet?

– De törődöm, igenis törődöm, én akadályoztatva voltam, mert külföldre utaztam… külföldön tartózkodtam…

– Külföldön. Három évig?

– Három évig, igen, három évig! miért ne lehettem volna külföldön három évig? Közben maguk tömegsírba tették! Amikor megúszta a

háborút, a lágert, a hadifogságot, és mégis ez a vége, hogy tömegsírba került! Én nem élem túl…

– Kedves asszonyom, ne sírjon! Sajnos hogy nincs több papír zsebkendőm.

– Hol az a tömegsír? Mutassa meg! Oda akarok menni!

– Kérem, kérem, a kétszázhatvankettes parcellában. Fölösleges így üvöltözni, ugyanúgy megmondom akkor is, ha rendesen kérdezi. Az ember türelmes, udvarias, szolgálatkész, az ügyfelek pedig ordibálnak. Vagy zokognak. Ez jut nekem.

– Ne haragudjon, annyira szíven ütött! annyira felzaklatott!

– Betettük a hirdetményt az újságokba, kinn lóg a kapunál is, arról mi nem tehetünk, hogy a mélyen tisztelt ügyfelek nem olvassák el, aztán jönnek sorban, ordibálni, zokogni. Van, aki fenyegetőzik, hogy így meg úgy, majd ő befűt nekünk, mert az ő fia a minisztériumban osztályvezető, az ő sógora a pártbizottságon dolgozik, az ő apósa a polgármester, az atyaúristen! Ismerjük az ilyeneket. Persze, ha valaki évszámra ki se jön a temetőbe, ha fütyül a halottjára, nem csoda, hogy egyszer csak hűlt helyét találja! Bezzeg aki szép rendszeresen hozza a virágokat, az ugye elolvassa a hirdetményt, meghosszabbítja a bérletet, és nincs semmi probléma.

– Én úgy tudtam, huszonöt évre adják a helyet!

– Igen, a sírokat huszonöt évre, az urnafülkéket viszont tízre. Ez a szabály.

– Merre van az a parcella?

– A kétszázhatvankettes? Végig tetszik menni a főúton, és azután ki lesz írva. Bal oldalon.

– Messze?

– Őszintén szólva, eléggé. Majdnem a túlsó kerítésnél. Adok egy térképet, grátisz! De nem javaslom, hogy most neki tessék vágni, pláne gyalogosan, legalább háromnegyed órányi út, oda-vissza másfél, és mindjárt záróra, szóval, talán inkább majd jöjjön ki holnap délelőtt, lehetőleg taxival, be szabad hajtani, kocsival kényelmesebb.

– Érdekel is engem a kényelem, amikor a férjemet kidobták a helyéről! Ez maguknak az örök nyugalom? Már a halottakat se hagyják békében! Miért zavarta magukat az én férjem abban a rohadt rekeszben? Persze, mert újra el akarták adni valakinek! Hiába hivatkozik folyton a szabályokra meg a törvényekre, ez felháborító, ez embertelen, ez

megalázó! Egy percig se várnak, rögtön kidobják az ember halottját, amint letelt a határidő, és miért? A koszos pénz miatt! Van maguknak szívük?

– Na jó. Eleget diskuráltunk, viszontlátásra.

– Engem nem tud ilyen könnyen lerázni! Forduljon ide, hallja? Küldje azonnal a vezetőt! A vezetővel akarok beszélni.

– Ezen már túlestünk. Én vagyok a vezető.

– Miféle vezető?

– A temetkezési csoport vezetője.

– De… de nekem látnom kell azt a tömegsírt! Nem bírom ki holnapig!

– Ugyan kérem, ha három évig kibírta! Különben sincs ott semmi látnivaló. Az égvilágon semmi. Nehogy valamiféle sírboltra tessék számítani! Ástak egy gödröt, beledobták a pléhdobozokat, vagyis a meghosszabbítatlan hamvakat, és kész, a talaj elegyengetve, füvesítve.

– Hogyhogy, jelet se raktak rá? A nevek sincsenek kiírva?

– Mondom! Csak egy oszlop van, illetve tábla, vagy nem is tudom pontosan.

– Jeltelen sír! Mint a rablógyilkosoknak! Szégyen, gyalázat! Ezt nem hagyhatom annyiban! Ki fogom vetetni onnét, kivetetem! Bérelek neki egy új rekeszt, egy új urnafülkét! Kerül, amibe kerül!

– Nem maga az első, aki evvel az ötlettel jön. Ámde sajnos a dolog megoldhatatlan, igazgatói utasítás tiltja, a tömegsírt kibontani nem lehet, mert abban a maga férje mellett több százan nyugszanak, s a temető mégse átjáróház, nem bolygathatjuk folyton-folyvást a megboldogultakat. Jelzem, hiába is túrnánk föl a tömeges nyughelyet, nehéz volna megállapítani, hogy a sok egyforma pléhdoboz közül melyik az övé, tesznek ugyan rá a krematóriumban sorszámot, de nincs róluk nyilvántartásunk. Bele kell nyugodnia a helyzetbe. Sajnos. És most már tényleg tessék hazafáradni, mindjárt zárják a kaput. Tegye föl a kalapját, odakint zuhog a hó. Gombolja be a kabátját. Hamar megfázik az ember ilyenkor.

– Mit szólsz te ehhez, édes kisfiam?

– …Őrület.

– Hívtalak este, tízpercenként, gondoltam, idejövök és megbeszéljük, már attól féltem, valami baj történt, mert hol lehettek ti, ilyen későn? Sehogy se tudtam elaludni, újra meg újra tárcsáztam a számotokat, kicsöngött, de nem vettétek föl, bejelentettem a központnak, hátha most is

átázott a vonal, mint a múlt héten, felhívtam a mentőket és a rendőrséget, hogy talán baleset…

– Ugyan, anya!

– Miért? Mentek az autóval, egy-kettőre kész a szerencsétlenség!

– Itthon voltunk! Hazahoztuk Julcsit az óvodából, és öttől végig itthon voltunk, csak… kihúztam a telefont.

– Kihúztad? Miért húztad ki?

– Mert egy sürgős munkát csináltam, és… tudod, hogy nálunk örökké csöng! Margó már lefeküdt, nem akartam, hogy… csendet akartam.

– Öcsikém, kisfiam, szépen kérlek, ne húzd ki a telefont! Annyira megijedtem! Nagyon szerettem volna beszélni veled, szükségem lett volna rád! Úgyis olyan rossz állapotban vagyok, és akkor ez a história! Egész éjjel virrasztottam, töprengtem, mit tegyek, reggel korán hívni akartalak, de elnéztem az órát, nyolckor kaptam észbe, addigra persze ti már útnak eredtetek, tűnődtem, odamenjek-e az óvodához, féltem, nem lenne időnk beszélni, nyilván rohannotok kell a dolgotokra, inkább összekészülődtem, hogy újra kivánszorogjak a temetőbe, és megnézzem azt a tömegsírt, ahová szegény apádat bedobták. Caplattam végig az istenverte főúton, hosszúkás kövek jelzik a parcellákat, de teljes az összevisszaság, némelyik kidőlt a helyéről, alig olvashatóak a számok. Hiába kérdezősködik az ember, senki nem tud semmit, mindenki csak a saját halottjához talál oda. Rosszul mondta a csoportvezető, nem háromnegyed óra, hanem legalább kettő, tövig jártam a lábamat, mire a túlsó kerítéshez értem, a térkép szerint ott kell balra fordulni, a merőleges sorba, de a valóságban nincsen merőleges sor, az a rész már tiszta ugar, a sírok teljesen elhanyagoltak, dülöngélnek a keresztek, úgy kell átmászni a hantokon, nem lehet megkülönböztetni a parcellákat. Ott kóvályogtam tehetetlenül, szemerkélt a hó, sehol egy lélek, míg a végén jött egy lovaskocsi, a kocsis állította, hogy a kettőszázhatvankettesnek a közepén vagyok, arról viszont fogalma sincs, melyik a tömegsír, talán a sarokban. Sok száz térdig érő fakereszt volt ott, egyforma, gyalulatlan, korhadt fakeresztek, mindet végigjártam, nincs rajtuk se név, se szám, talán ezek a tömegsírok? Talán valamelyikben benne van szegény apád is! Fölkönyörögtem magam a lovaskocsira, visszavitt egy darabon, a csillagparcelláktól szállították a homokot hátra, mert a temető végét rendezni fogják, érted!? rendezik! ugyanúgy kiforgatják a halottakat a sírokból, ahogy szegény apádat a rekeszből.

Tessék, itt a plakát. A hirdetmény. Amit állítólag olvashattam volna az újságokban. Ami kint lóg az irodaépület kapujánál. Illetve lógott. Mert én letéptem.

– Akkor most a többiek? akiknek a hozzátartozóit meg kéne hosszabítani? azok honnét fogják tudni?

– Ez izgat téged? A többiek? Ahelyett hogy szegény apáddal foglalkoznál? Gondolod, hogy a plakátot csak egy példányban nyomták? Majd újra kiteszik. Persze, nem a temető főkapujára, ott túlságosan feltűnő volna. Neaggyisten, az emberek elolvasnák, és meghosszabbítanák a bérleteket. Akkor nem lehetne újra kiárusítani a rekeszeket! Visszamentem a csoportvezetőhöz, hogy megkérdezzem, miről ismerhetném föl a tömegsírt, ő nem mondhat mást, saját szemével sose látta, de bizonyára ráírták, hogy a nyolcvan júliusig újra nem váltott halottak nyugszanak benne. Keressem csak. Őket felelősség nem terheli, ahhoz semmi közük, hogy én Angliában voltam, őnekik teljesíteniük kell az éves tervüket.

– Angliában???

– Bizony, Öcsikém. Azt hazudtam neki, három évig Angliában tartózkodtam. Arra nem hivatkozhattam, hogy a családból az utóbbi években a kutya se járt a temetőben!

– Ugyan, anya, tavaly is kimentél, halottak napján!

– Halottak napján. Igen. Nem mentem ki. Csak akartam. Ígérgetted, hogy kiviszel, de aztán sose értél rá, nekem meg nem volt erőm, szörnyűséges egy út az, négyszeri átszállás, a villamoson a rengeteg gyászruhás öregasszony, virágokkal, koszorúkkal, az árusok megvetően pislognak, ha csak pár szál szegfűt vesz az ember, és az a temetői délelőtt annyira fáj! folyton halogattam… Neked persze eszedbe se jut, hogy egyszer-egyszer te is kimehetnél! nem csak az én hibám, ha most… most már…

– Ne kezdjed ezt, anya, szépen kérlek! Ezerszer megbeszéltük.

– Megbeszéltük!? Közölted velem, hogy te nem mész a temetőbe, és kész!

– Közöltem, mert ez a véleményem! Az én apám meghalt, ő nem létezik, nincs a temetőben, nincs sehol! ami a temetőben van, az egy marék hamu a pléhdobozban! annak semmi köze az én apámhoz! az égvilágon semmi!

– Nna. Ezt most hallom századszor.

– Te akartad! Te kezdted!
– Én?? Én csak össze vagyok zavarodva, mert nem tudok elszámolni magammal, nem bírom elviselni, hogy szegény apádat bedobták a tömegsírba, és mi itt üldögélünk a fotelban, kávézgatunk… Nem ezt érdemelte ő mitőlünk, édes kisfiam! Arra vágyott egész életében, hogy jusson neki egy külön szoba, ahová beveheti magát esténként, nyugodtan olvasgathat, rádiózhat, keresztrejtvényt fejthet… Sose teljesülhetett ez a vágya, most még halálában sincs nyugta, azt a tenyérnyi rekeszt is elvették tőle! Ne félj, nem fogok sírni. Bőgtem eleget.
– Sírjál nyugodtan, ha jólesik. Engem nem zavar.
– Nem zavar? Remek. Örülök neki. Igazán nagyvonalú vagy máma. Köszönöm, hogy végighallgatsz. Hogy végighallgatod a hülye anyádat, aki izgatja magát egy ilyen semmiségért.
– Most miért mondod ezt?
– Ne szorongasd olyan szerencsétlenül azt a nyomorult plakátot! Olvasd el, ha már letéptem!
– Jó. Hirdetmény a 44. számú parcella 1955-ig temetett, a 129., 130., 131., 132., 178., 181. és 182. számú parcellák helyeinek kiürítése, valamint az 1969. évi december hó 31-ig elfoglalt urnafülkék újraváltására. Micsoda szöveg! A hirdetményi címben felsorolt parcellák sírhelyei, valamint a jelzett urnafülkék törvényes használati ideje lejárt. Az esetlegesen behelyezett további urnák nem hosszabbítják meg az első ízben elfoglalt urnafülkék használati idejét…
– Tehát ha időközben elpatkoltam volna, és oda lennék rakva szegény apád mellé, őt akkor is kidobják. Kidobják az első ízben elfoglalt urnafülkéből a behelyezettet!
– A jelzett sírokat, illetve urnafülkéket a 10/1970 (IV.17.) ÉVM-EüM együttes rendelet 32. §-ában foglaltak alapján, a Temetői Szabályrendelet 1. § (4) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva kiürítésre, illetve újraváltásra meghirdetem. Erről az érdekelteket azzal a felhívással értesítem, hogy az e sírokban nyugvó halottaik áthelyeztetéséről, illetve az urnafülkék újraváltásáról 1980. évi július hó 31-ig gondoskodjanak. Közlöm, hogy a sírhelyek egy része a temető átrendezése folytán eredeti helyén nem maradhat, az ott nyugvó halottak csontmaradványainak és síremlékeinek áthelyeztetéséről úgyszintén a fenti határidőn belül kell a temető irodájában intézkedni. Az áthelyezésre kijelölt új sírhelyeket a

temető vezetője jelöli ki az illetékesek személyes érdeklődésére. Felhívom az érdekelteket a határidőig történő intézkedésre, mert ellenkező esetben – a fennálló rendelkezések értelmében – a sírokat megszüntetjük. A Fővárosi Temetkezési Intézet igazgatója. Őrület!

– Igen. Ezt már mondtad.

– Miért kötözködsz? Mi mást mondhatnék?

– Például azt, hogy most én mit csináljak? Mit csináljunk? Szerinted?!

– Szerintem… semmit.

– Semmit??? Az a véleményed, hogy a dolog teljesen rendben van? Hogy ne is törődjünk az apáddal? Már egy vacak márványtáblája sincs neki, már semmi se őrzi az emlékét, de nem számít, spongya rá, ugye? Szerinted!?!

– Miért bántasz engem, anya? Miért gondolod, hogy a táblán múlik? Éppenséggel… én őrzöm az emlékét.

– Jó, jó, ezek csak szavak, Öcsikém.

– Vagyis arra célzol, hogy nem hiszed! Úgy képzeled, én fütyülök az apámra, te egyedül tartod a fáklyát?! Milyen jogon ítélkezel? Három éve jártál utoljára a temetőben, akkor is azért, hogy megcsináltasd azt a peremes márványtáblát, a vázával, mert az összes barátnőid megcsináltatták, te sem adhatod alább! Gyújtogatod a mécseseket a sparhelton, amikor eszedbe jut, ennyivel teszel többet, mint én! Erre vagy olyan mérhetetlenül büszke?

– Hogy beszélsz az anyáddal? Mi? Szememre hányod a mécseseket? Bűn az, hogy ha nem tudok kimenni a temetőbe, akkor legalább meggyújtom a mécseseket, hogy emlékezzem? El kell intéznünk, hogy szegény apádnak legyen egy sírja, vagyis egy urnafülkéje, egy márványtáblával, egy peremes márványtáblával, amelyre rácsavaroznak egy vázát!

– De kérlek szépen, az imént magyaráztad el, hogy apát nem lehet kivenni onnét, abból a tömegsírból!

– Azt mondták nekem, hogy nem lehet. Azért még megpróbálhatjuk! Még semmit se csináltunk! Nem tudok ilyen egyszerűen belenyugodni! Harcolni fogok az igazamért! Pert indítok! Panaszt teszek a tanácsnál! a pártbizottságon! Beírok a rádiónak! a televíziónak!!!

– Ugyan, anya…

– És ha nem lehet kivenni, akkor is lesz neki sírja! Lesz! Bérelni fogok egy urnafülkét, beleteszek valami emléktárgyat tőle, az óráját vagy a szakszervezeti igazolványát vagy néhány fényképet! Igen, ezt fogom csinálni, ha nincs más megoldás.

– Aha.

– Mi az, hogy aha?

– Csak…

– Persze. Ő is mindig aházott, ha valami nem tetszett neki. Ebben egyformák vagytok. Tessék, mondd meg, mi kifogásod van ellene, hogy az apádnak csináltassak egy táblát a temetőben, ami őrzi az emlékét. Ha már így alakultak a dolgok.

– Nincs semmi kifogásom. Sőt! szívesen állom a költségeket. Érdeklődd meg, hogy mennyibe kerül, és én odaadom a pénzt.

– Azt nem, Öcsikém. Legföljebb felesben. Nekem a férjem, neked az apád, fifti-fifti. Kár vitatkozni, ragaszkodom hozzá, hogy az én pénzem is benne legyen.

– Jó. Ahogy akarod.

– Így akarom. Örülök, hogy végre egy nevezőn vagyunk. Mikor megyünk ki? Holnap délelőtt ráérsz?

– Holnap… nem.

– Holnapután?

– Holnapután… sem.

– Hát mikor?

– Hát… semmikor! Ne haragudj, én nem megyek a temetőbe. Nekem nincs szükségem arra az urnarekeszre! apának sincs szüksége rá… szerintem. Ha téged furdal a lelkiismeret, mert elfelejtetted meghosszabítani…

– Elfelejtettük! *Tük!!*

– …mert elfelejtet*tük,* nyugodtan béreljél egyet, csináltass rá márványtáblát peremmel, csavaroztass rá vázát, nem bánom, kifizetem, de azt ne kívánd, hogy én menjek a temetőbe.

– Csak vigyél ki legalább! Ne kelljen villamoson bumliznom, több mint hetven perc, háztól házig, vagyis… szóval, a lakástól a…

– Ülj be egy taxiba. Az én költségemre.

– A te költségedre, nagyszerű! De ha én arra kérlek, hogy légy szíves, vigyél ki! Nem akarok egyedül menni! Olyan gyakran kérek én tőled

szívességet? Ne ingassad a fejedet, magyarázd meg, hogy miért nem? Olyan nehezedre esne, ha egy délelőttöt, egy *fél* délelőttöt nekem adnál abból a szörnyen értékes idődből? Abból a másodpercre beosztott életedből? Ennyi csak jár egy anyának!

– Jár, igen, bármelyik délelőttöm a tiéd, oda viszlek, ahová akarod, kivéve a temetőt.

– Aha, szóval nem lusta vagy, hanem önző! Félsz, hogyha meglátod azt a tömegsírt, neked is összeszorul a torkod! Félsz, hogy akkor mindenre emlékezni kell, és minden fájni fog! Ezt akarod te megúszni, édes Öcsikém, igaz?

– …Nem lehet azt megúszni.

– Bizony nem. Jobb, ha beletörődsz, ki kell jönnöd velem a temetőbe. Addig rágom a füled, amíg kiviszel.

– …Kiviszlek.

– És segíteni fogsz nekem. Segítesz, hogy elintézzem. Hogy fölbontsák a tömegsírt, visszaadják az apádat, s berakhassuk az urnafülkébe.

– Jól van, anya. Bár fogalmam sincs, mit tehetnénk ez ügyben. Legföljebb… írhatok egy cikket. Egy novellát vagy tárcát vagy… szóval, érted! Amelyben lelepleztém, micsoda felháborító disznóságok történnek a temetőben.

– Gondolod, hogy akkor fölbontják? Akkor visszaadják?

– Nem valószínű.

– Mindegy is neked, igaz? Fő, hogy te megírhasd. Mondtam én, önző vagy! Belőlünk élsz, fiam, és közben lenézel minket! Mert nem vagyunk olyan okosak, mint te! Mert ragaszkodunk a halottainkhoz! Mert nem tudunk belétörődni, hogy még egy rohadt márványtáblájuk se legyen!!!

– Miről beszélsz, anya, ki az a *mi?* Kit nézek én le?

– Áh… nem érdekes. Holnap kimegyünk a temetőbe, és rendezzük az ügyet.

– Ha lehet, inkább holnapután! Bár… ez a hetem nagyon zűrös, halasszuk hétfőre! Most miért fintorogsz? Néhány napot még várhat! várhatsz! várhatunk!

– Mit bámul maga? Mit bámul?

– Jó napot kívánok, nagysos asszonyom, nem bámulok. Szabadjon figyelmeztetnem, hogy egy illetőnek a sírhantján tetszik üldögélni.

– Na és? Mi köze hozzá?
– Csak csupán annyi, hogy hűvös az idő, és ha sokáig tetszik ott csücsülni, fölfázás lesz a vége.
– Miért izgatja az magát?
– Mert, kérném, ember vagyok. Tessék csak feltápászkodni, majd segítek. Így. Menjen szépen.
– Hová?
– A kedves mélyen tisztelt halottjához.
– A halottamhoz! Azt maguk beledobták a tömegsírba!
– Netalán el tetszett feledni a bérlet meghosszabbítását?
– Igen. El tetszettem feledni. Erre maguk, ahelyett, hogy értesítenének, kikapják a halottat a helyéről, és zutty! a tömegsírba!
– Ha már… ha már egyszer az illető egyén a tömegsírba került, akkor mit tetszik keresni errefelé? A tömegsírok hátul vannak!
– Megnéztem szegény szüleim sírját. Hogy az legalább rendben legyen. Sírra persze huszonöt év a bérlet.
– Bizony. Viszont többe is kerül.
– Fütyülök a pénzre! Szerettem volna elintézni, hogy a férjemet kiszedjék, de nem lehet… most mondja meg, miért nem lehet?
– Higiéniai okból. A tömegsírok fertőtlenítve vannak.
– Jézusom!
– Muszáj, nehogy megmérgeződjék a talaj. Tetszik érteni! Na… ne tessék pityeregni, drága nagysos asszony. Tessen szépen hazamenni. Higgye el nekem, nem érdemes túl sokat foglalkozni a halottakkal.
– Ezt éppen maga mondja?
– Éppen én mondom, mert én értek hozzá. Amikor engem megbíznak az özvegyek, hogy ápoljam a férjük sírját, s látom, furtonfurt kinn rostokolnak, mindig arra gondolok, szörnyű életük lehet. Mert akinek van öröme az életben, az nem szívesen jön a temetőbe. Így van ez, nagysos asszonyom. Különben is, tételezzük föl, hogy kivennék magának a kedves férjét a tömegsírból, honnét tudná, hogy valóban ő van abban a dózniban?
– A csoportvezető szerint számozva lettek… annak idején.
– Igen, igen, de honnét tetszik tudni, hogy pont a kedves férje hamvait töltötték bele… annak idején?
– Szörnyen kíméletlenek maguk, temetőiek! Amikor a férjemet búcsúztattuk, egy kalauzsapkás férfi hozta az urnát, első dolga volt, hogy

megrázza, azután közölte: a csontdarabok zörögnek, mert csak a hús ég porrá! Már sose tudom elfelejteni… miért kellett megráznia az urnát? Maga pedig avval jön, hogy talán nem is őt tették a dobozba!

– Azt hittem, így inkább bele tetszik nyugodni. Én, kérném, kötelezném a hozzátartozókat, hogy saját kezűleg fürösszék meg a halottjukat, ők öltöztessék föl, ők tegyék be a koporsóba, vagy legyenek ott a hamvasztásnál, lássák, hogy az illető végleg és visszavonhatatlanul ment el. Nem a levegőbe beszélek, hét éve temettem a feleségemet, ide, a kilencvenhármasba, de csak akkor megyek arra a parcellára, ha küldenek. Ha dolgom van ottan.

– Ezt most azért mondja, hogy megnyugtasson.

– Dehogy, drága nagysos asszony! Ami időm még hátravan, azt inkább a lányomékkal töltöm, a három szép unokámmal! Tudom, a feleségem is így tenne, ha én mentem volna el hamarább. Megbeszéltük ezt mi.

– Megbeszélték?

– Bizony. Amikor már a kórházban volt szegényke. Érezte ő, hogy kitelt az ideje. Úgy tekintem, ez a végakarata neki. Rám bízta a lányunkat és az unokákat, azt a kettőt, akit még ismerhetett. Magának tán nincsen senkije?

– De. Van egy fiam. Kint ül a kocsijában, a bejáratnál. És fázik.

– Na látja! Rendes tőle, hogy elhozta magát!

– Igen. Hosszas könyörgésre.

– Unoka nincs?

– De. Egy kislány.

– Mennyi idős?

– Négy és fél éves.

– Mi a neve?

– Julcsi.

– Fénykép?

– Várjon csak… Tessék.

– Gratulálok. Ez itt a kedves fia, ugye? Mondhatom, fess legény!

– Fess. Az biztos, hogy fess. De… de mi legyen a férjemmel?

– A kedves férje nyugodjék békében.

– A tömegsírban?!

– Nézze, drága nagysos asz…

– Mit nézzek? Nem elég, hogy nem adják vissza, még egy nyavalyás urnafülkét se bérelhetek, hogy beletegyek valami emléket róla, hogy

legyen egy márványtáblája neki! Hiába könyörögtem a csoportvezetőnek, csak azt szajkózza, hogy ehhez engedélyt kell kérni a központban, menjek a Szántó Imre útra, bár nem hiszi, hogy megkapnám, kell a hely az igazi halottaknak! Az én férjem nem igazi halott, mi? Miért őt büntetik azért, mert én egy rohadt alak vagyok, egy lelkiismeretlen… egy… egy…

– Ne gyötörje magát! Teljesen igazi halott a kedves férje, csak éppen most már nem itt van, hanem amott. Mindegy az!

– Nekem nem!!! És a régi táblát, a peremes márványtáblát hová tették? Erre feleljen! A csoportvezetőjük hiába makogja, hogy elkallódott, abból egy szó sem igaz! Ellopták! Naná, hogy ellopták! Biztosan mutyiznak a sírkövesekkel, őnekik szállítják a használt márványtáblákat! Ki lehet szedni a betűket, ugye? Aztán újra el lehet adni valakinek, jó pénzért!

– Én csak kertész vagyok, nyugdíjas állásban. És még ha igaz is… Ha teszem azt, a sírásók vinnék a használt táblákat a sírköveseknek… Kinek ártanak vele? Azok, akik nem hosszítják meg a bérletet, úgyse törődnek már avval. Bizony, lehetséges, hogy a sírkövesekhez került a kedves férjének a táblája. Más nevet vésnek rája, és talántán tíz év múlva megint. Olyan ez, kérném, mint a természet körforgása. Anyag nem vész el, csak átalakul. Vegyük például az elhullott állatokat. A tetemüket részben megeszik a dögevők, gondolok a keselyűkre és a hiénákra, részben pedig beszívja a talaj, szerves trágya gyanánt. Így új élet keletkezik belőle. Mutatták ezt szépen a Deltában. Nem tetszett látni véletlenül?

– Nem.

– Kár. Én igen szeretem az ilyen természeti filmeket. Mutatják azokat a messzi tájakat, ahová sose fogok eljutni. Az őserdőket, a sivatagokat, a tengereket… Hja, csodálatos dolgok vannak a világban! Nem gondolja?

– De. Gondolom.

– Végrendelet. Önként és teljesen józanul, szabad akaratomból írom ezeket a sorokat… ezt a végrendeletet. Kedves Öcsikém, kedves kisfiam, amikor majd elolvasod… akkor… arra halálom után fog sor kerülni. Az istenit, szétfolyt a tinta! Nagyon reszket a kezem… Nyugalom!!

Végrendelet, melyet önként és szabad akaratomból írtam. Fiam, te vagy az örökösöm, az egyetlen örökösöm. Remélem, a lakást kiutalja neked a tanács, hiszen be vagy jelentkezve hozzám. A bútoraimat eladhatod, vagy csinálsz velük, amit akarsz! Van a bankban tizenháromezer forintom,

bemutatóra, a betétkönyvet a szekrényem legfölső polcán találod, az arany karkötővel, apád karikagyűrűjével és a fülbevalóval együtt. Slussz-passz!

Jól megfontolt végakaratom az, hogy hamvasztassál, és feltétlenül legyél ott, amikor csinálják! Ezután az urnát vigyed magaddal, és ami belőlem maradt, azt szórd szét valahol! Szórjad a Dunába vagy akárhová! semmiképp se akarok a temetőbe kerülni! érted?!

Özvegy Doktor Kádas Ivánné, született Walkó Rozália

Kérdezz-felelek

Mit kapott Kisbence az anyukájától ajándékba?
Kisbence az anyukájától villanyvonatot kapott ajándékba.

Sejtette-e Kisbence, hogy mit fog kapni az anyukájától ajándékba?

Nem, Kisbence mit sem sejtett.

Volt-e nagy meglepetés, amikor kibontotta a csomagot?

Bizony, nagy-nagy meglepetés volt, amikor Kisbence ollóval elvágta a nejlonspárgát, lehántolta a harangvirágmintás papírtakarót a hosszú, lapos dobozról. Mi ez? mi ez? – kérdezte izgatottan, az anyukája pedig huncut mosolyt erőltetett magára.

Miért kellett erőltetni a huncut mosolyt?

Azért, mert Kisbence anyukája egy mániás depresszió nevű betegségben szenved. Két ellentétes szakasz váltakozik életében. A fölívelő korszakokban fergeteges a jókedve, duzzad az energiától, hét helyett rohangál, alig alszik, lehetetlen ötletekkel áll elő, így például maszek lángossütődét kíván nyitni, vattacukor-készítő gépre alkuszik, a szomszédos szocialista országokba utazik, Csehszlovákiában bicikliláncot vásárol, amit azután Romániában értékesít, hogy onnét konyakot, pólóinget, prémkucsmát csempésszen haza.

Miért lehetetlen ötlet a lángossütés, a vattacukor, a biciklilánc, a konyak, a pólóing, a prémkucsma?

A biciklilánc, a konyak, a pólóing és a prémkucsma azért lehetetlen ötlet, mert rendszerint elkobozzák a határon. A lángossütés avagy a vattacukor ezzel szemben a gyors meggazdagodás biztos útja.

Miért nem tetszik Kisbencének az anyukája gyors meggazdagodása?

Tetszene neki. De tudja, az ő családjuknak nem megy az ilyesmi. Az anyja is csak beszél róla.

És az apja?
Az apja már régen halott.
Milyen régen?
Tizennégy éve.
Hogyhogy, hát Kisbence mennyi idős?
Kisbence pontosan harmincéves, amikor bontogatja a különös alakú dobozt.
Kisbence tehát felnőtt?
Életkora szerint föltétlenül. Épp ezért vág olyan ütődött pofát a villanyvonat láttán. Tétován kotorászik a sínelemek között, kiveszi a mozdonyt és a három személyszállító vagont. Két elsőosztályú meg egy hálókocsi. Az angol királyi államvasutak emblémája díszeleg rajtuk. A mozdony a magyar Kandó Kálmán találmánya szerinti. A transzformátor alján a használati utasítás, természetesen angolul. Kisbence úgy tesz, mintha elmélyülten böngészné, hogy időt nyerjen.
Miért akar Kisbence időt nyerni?
Mert zavarban van. És mert az anyukája szeméből könnycseppek szöknek ki, amelyeket gyorsan szétdörgöl a keze hátával.
Miért sír az anyukája?
Az anyukája azért sír, mert meghatódott. Régi vágya teljesült most.
Hát Kisbence mit csinál?
Kisbence még mindig zavarban van. Segélykérőn pislog a feleségére, akit családi és baráti körben általánosan Csöpinek hívnak.
Kisbence ezek szerint nős?
Igen. Gyermekük négyéves, Picurnak becézik.
Talán bizony tévedés történt, és Kisbence anyukája valójában Picurnak szánta a villanyvonatot?
Nem, nincs tévedés, a villanyvonatot a kedves mama az ő kicsi fiának hozta Angliából.
Mit keresett az anyuka Angliában?
IBUSZ-társasutazáson vett részt. Amikor befizette az utat, még a fölívelő korszakban volt. Amikor elutazott, már a lekonyulóban.
Milyen az a lekonyuló korszak?
Szörnyű. Nincs az embernek életkedve, úgy érzi, fölösleges a világban, senkinek semmi szüksége rá, ennek folytán legszívesebben az ágyban heverne naphosszat, nem enne, nem inna, nem mosakodna, várja a halált.

Olykor némelyik depressziós tesz is valamit, hogy sürgesse azt, szerencsére ritkán következik be a kívánt eredmény.

Most tehát az anyuka ilyen lekonyult?

Nem, hiszen akkor nem jönne látogatóba a fiához, a menyéhez, az unokájához. Állapota javult valamicskét az eltelt időben. Fodrásznál volt reggel, ami biztató jel. Mindennek Kisbence örül. Csöpi szintén örül. Picur nem örül, ő azt hitte, neki hozta a nagymama az ajándékot, látott már villanyvonatot az egyik óvodás társánál. Görbül a szája lefelé. Minek a papának villanyvonat? A papa nem játszik vele úgyse. Kisbence kerüli az anyja pillantását, legszívesebben azonnal Picurnak adná az egészet.

Miért nem adja hát?

Nem meri, fél, hogy az anyja megsértődik. Pedig ugyanazt gondolja, amit a gyerek mondott. Csakugyan, mivégre a villanyvonat őneki, Kisbencének, pontosabban Kis Bencének, még pontosabban Doktor Kis Bence vállalati jogtanácsosnak, aki érett férfi már, idejét felelősségteljes állása, családi kötelezettségei s a társadalmi elvárásokból adódó egyéb teendői fölemésztik, színházba, moziba, kártyapartira se jut sok, mikor is vonatozna villany?

Vajon Kisbence anyukája azt hiszi, hogy játszik majd az ajándékkal az ő kicsi fia?

Igen, azt.

Azért hiszi, mert depressziós?

Nem. Tény és való, hogy Kisbence mindig villanyvonatra vágyott. Már apró gyermek kora óta. Ám az utóbbi időkben – mintegy tizenöt éve – ritkán emlegeti.

Miért?

Mert felnőtt. Mellesleg ha Kisbence beszélt volna is a villanyvonatról a közelmúltban, kevéssé valószínű, hogy épp az anyukájának. Ritkán beszélgetnek ők.

Miért beszélgetnek ritkán?

Mert Doktor Kis Bence túlságosan elfoglalt. És mert az anyukája szintén túlságosan elfoglalt, ha a felívelő korszakban van. A lekonyulóban viszont utál beszélgetni.

Mit csinálnak most?

Most hallgatnak.

Miért hallgatnak?

Mert gondolkoznak. *Hallgatnak,* ez az irodalomban azt jelenti: merengenek, spekulálnak, terveket szőnek, morfondíroznak, ábrándoznak, töprengenek, képzelegnek, elmélkednek, tűnődnek, satöbbi.

Megtudhatnánk, mire gondolnak ők?

Természetesen. Az irodalomban úgyszólván kötelező más emberek homloka mögé látni és láttatni. Íme.

1. Anyuka érzi, az ő kicsi fia nem örül igazán az ajándéknak. Semmi se sikerül nekem, véli mélabúsan. Pedig odakint, amikor betévedt a háztömbnyi játékáruház villanyvonatrészlegébe – sínek, terepasztalok, vagonok, mozdonyok s egyéb kellékek az egész emeleten –, árnyalatnyi kétsége sem volt. Hiszen Kisbence gyermekkora a villanyvonatvárás jegyében telt. Hiszen Jenci bácsi minden évben telefonált, és mindig újra megígérte. Hiszen rendszeresen álmodott róla az ő kicsi fia, kiabált éjszakánként, jön a vonat, jön a vonat! elöl ül a masiniszta! hátul meg a krumplifejű palacsinta!

2. Csöpi haragszik a férjére. Szerinte megható gesztus anyukától, hogy végigcipelte Európán a villanyvonatot. Bence számtalanszor mesélte Jenci bácsi telefonjait, a villanyvonatot és az alvósbabát, Csöpi mindannyiszor átélte a gyerek mérhetetlen csalódását, a várva várt csodavonatot csak nem hozta a postás, év elején minden csöngetés heves szívdobogást keltett vékonyka mellkasában, a fényképek tanúsága szerint madárcsontú kisfiú volt, kunkori hajába – akkori szokás szerint – hullámcsatot tűzött az anyja.

3. Kisbence hátán izzadságcsöppek gyülekeznek, mondj már valamit, te barom! – nógatja önmagát, az anyád a kevéske dollárjából összekuporgatta e drága játékszert, légy boldog, köszönd meg szépen, csókold arcon, gyerünk! – ehelyett áll, mint egy darab fa, az jár a fejében, micsoda szenzáció lett volna ugyanez akkor, négy-öt-hat-nyolc-kilenc-tíz évesen. Tizennégy esztendős koráig még tudott volna kezdeni vele valamit, ha Jenci bácsi elküldi, de nem küldte. Most, harmincon túl, már késő.

4. Picur nem akar beletörődni. Reménykedik: a végén azér biztos nekem adják! – felnőttnek nem kell játék.

Ki az a Jenci bácsi?

Jenci bácsi Kisbence korán elhalt apjának testvére, aki huszonhatban ment ki Kanadába. A háború után Londonban telepedett le. Állítólag igen vagyonos.

Ki állítja ezt?

Ezt Jenci bácsi állítja. Évi rendes karácsonyi telefonja alkalmával célozgat rá, angolos sejtelemmel válogatva szavait. Habár lehetséges, hogy nyakatekert mondataiért megfakult magyar nyelvkincse okolható, huszonhat óta nem járt itthon. Karácsonykor menetrendszerűen telefonál, anyuka szerint spiccesen, közli, hogy ők karácsonyolnak, pulykát vacsorálnak, biztosíthatja a sógorasszonyt, náluk kitűnő a hangulat, minden ólrájt, és majd küld ő Kisbencének villanyvonatot, Kisesztinek pedig alvósbabát.

Ki az a Kiseszti?

Kiseszti Kisbence nővére. Tulajdonképpen neki köszönhető, hogy a villanyvonat, alvósbaba végül kikerült az évi rendes telefonok szövegkönyvéből, ugyanis egyszer csak anyuka kénytelen volt az ígéretre így válaszolni: nagyon aranyos vagy, Jencikém, de az alvósbaba már tárgytalan, két hónap múlva tartjuk Esztike esküvőjét. Jenci bácsi picit gondolkozott, azután kijelentette, hogy akkor lábasokat és fazekakat küld Kisesztinek, de mit küldjön Kisbencének? Nekem semmit ne küldjön! – üvöltötte ő dühtől vörös nyakkal, amikor anyuka elmesélte a párbeszédet. Anyuka viszont azt felelte, hogy Kisbence egy gitárnak örülne mostan.

Hány éves volt akkoron?

Tizenöt. A nővére pedig húsz.

És megkapta a gitárt?

Természetesen nem. Aminthogy Kiseszti sem a lábasokat, fazekakat.

Miért ígérget Jenci örökké, s miért nem teljesíti soha?

Ilyen ember ő.

Mi történt végül a villanyvonattal?

Picuré lett, természetesen. Amikor anyuka elment, rögtön megkapta. Kisbence összeállította neki, s a falat támasztva figyelte, ahogyan játszik vele. Csöpi félhangosan – a gyerek ne hallja– szemrehányást tett a férjének, amiért olyan kelletlenül viselkedett. Nyugodtan színlelhetett volna, ennyit megérdemelne anyuka, aki csupa szeretetből hozta a villanyvonatot, nem csekély anyagi és fizikai erőfeszítések árán.

Erre Kisbence?

Ő hallgatott.

Megtudhatnánk, miről?

Természetesen. Nézte a körbe-körbéző vonatot, s arra gondolt, hogy hiába, mindent későn kapnak. Mire elvégzik az egyetemet, már nincs

szükség jogászra, alig találnak állást. Mire hatalmas és kétoldali szülői segítséggel megszerzik az első parányi lakást, már kicsi, mert jön a gyerek. Mire szert tesznek egy használt Trabantra, már nem lehet autózni, mert az utak megteltek, nem lehet megállni sehol, mert nincs parkolóhely, nem lehet leruccanni hétvégére a Balatonra, mert olyan drága a benzin (egyébként sem érdemes, a tó vize szennyezett, a strandok túlzsúfoltak). Időközben annyira megdrágult a lakbér, a távfűtés, a villanyszámla, hogy alig tudják kifizetni, ezért – ha netán sikerült nagyobbra cserélni a lakást – fontolgatják, költözzenek-e újra egy kisebbe, ahol a kevés hellyel arányos a rezsi. Napról napra élnek, mint a legyek, nem számíthatnak csodára, mert csodák sincsenek manapság. Mire őt kinevezik a jogügyi osztály helyettes vezetőjévé, elmúlik negyven, mire osztályvezetővé, már közel a nyugdíj, késő, késő, mindig, minden vonalon.

És Csöpi? Megtudhatnánk, miről hallgat?

Természetesen. Csöpi gyanítja, merre viszi Kisbencét a töprengés kanyargós útja, ismeri a férje idevonatkozó elméletét. Ő azonban eredendően optimista alkat, a dolgok kedvezőbb oldalára figyel. Talál olyan összehasonlítást, melyben helyzetük *ahhoz képest* remek. Ha másra nem, hivatkozhat arra, hogy nincs háború, például. Ami ugye nagy szó.

És Kisbence?

Őszerinte is nagy szó, ám az ilyen érvelésre azt mondja: demagóg *(gör.* a demagógia eszközeit felhasználó, népcsaló, népámító). Mert ugye Auschwitzhoz képest szinte minden remek. Nincs mit tenni, rosszkor születtünk, lekéstünk a tettek korszakáról, és ha – tegyük föl – jő majd oly idő, mikor megint cselekedni kéne, arról szintén csak lekéshetünk, mert addigra vének, kopaszok, impotensek, egyszóval cselekvésképtelenek leszünk.

Hát akkor?

Játszadozhatunk játékainkkal.

És?

Reménykedhetünk, várakozhatunk.

És?

Hallgathatunk.

És?

Kérdezhetünk.

Vége van a nyárnak

Lagymatag idő, gondolta, amikor kiszálltak a kocsiból a kerítésnél. Úgy látszik, mintha teljes erővel sütne a nap, mégsincs elég meleg, a rövid ujjú ing már kevés. Eszébe jutott a harmadik telekszomszéd, a kövérkés humorista, aki víkendház helyett takaros betonbunkert emeltetett magának, kis ablakokkal, nagy teljesítményű olajkazánnal, lehet itten mínusz húsz fok nekem, én akkor is befűthetek plusz harmincra! – fátyolos szemében öreges káröröm, amiért így kibabrált a zordon természettel. Higgye el, Ferenckém, télen sokkal szebb a világ errefelé, olyan mély a havas táj csöndje, hogy szinte fáj a fülnek!

Ő azonban nem akarta, hogy a havas táj csöndje fájjon a fülének, ráadásul tudta, a humorista se jár ide telente, legföljebb azért szalad ki, hogy ellenőrizze, nem törtek-e be a házába. Holott ahhoz a maffia szakértelme kéne, vastagok a falak, erősek a rácsok, furfangosak a külföldről hozatott zárberendezések.

Szembántóan káprázott a fény a tető hullámalumínium lemezein. Napelemeket kéne fölszerelni, gondolta Ferenc, s elképzelte a bordás üvegmicsodákat, ahogyan a tévé tudományos műsorában látta. Á… amennyi áramot itt fogyasztunk, annyiért fölösleges. Nem zárom el ma a vizet, biztosan kijövünk még néhányszor az idén.

Kata közben odatette a kávét, Ferenc hallotta a kedvező neszeket, összefutott a szájában a nyál, milyen jó, hogy kérni se kell, leült a teraszon a maga barkácsolta támlás padra, nyújtóztatta a tagjait. Rozsdás falevelek fedték a sárguló gyepet, Ferenc már múlt vasárnap is úgy döntött, ebben az évben nem nyírja többet. Álmosan pislogott, vége van a nyárnak. Kiskata szokta szavalni, az anyjától tanulta, vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak, nagy bánata van a cinegemadárnak… – itt rendre elakad, várja, hogy a mama súgjon. Gyorsan megy az idő, amióta a lányunk megszületett. Holnaptól iskolás, elsős! Hihetetlen.

Hátradőlt, tarkóját az ablakpárkánynak támasztotta. Mindjárt alszom… majd alszom én, ha véget ér a kín! – tisztán hallotta az áriát, Székely Mihály basszusával, az anyja a Don Carlos-lemezalbumot kérte az utolsó születésnapjára, melyet azonban már nem érhetett meg. Porból lett és porrá lészen minden, mi a földön él, tiriraramm!

Kortyolta a kávét, s a szeme villanásával jelezte Katának, hogy nézze a gyereket. Kiskata egy gilisztával társalkodott, ne félj, te buta! nem bánt a néni – mondta a rémült gyűrűsféregnek, a türelmes ápolónők hanghordozásával. Édes Culikám, dünnyögte Kata ellágyulva. Ferenc megfogta az asszony kezét, arra gondolt, hogy amikor rátör a gyereke iránti szeretet forró hulláma, mindig átsugárzik belőle a feleségére, Kata is így lehet vele, a lányukról szóló történeteket este szereti mesélni, az ágyban, őhozzá bújva. Érzelmeik mintha már ritkán találnának közvetlen utat, szívesebben haladnak *via Kiskata.* Tavasszal Olaszországba utaztak, Culit Kata mostohaanyjára bízták, s ha valamelyik elmerengett, a másik pedig kérdezte: mire gondolsz? – azt felelték: via Kiskata. Többé nem hagyjuk itthon!

Culi Mandró az ilyen, énekelték egy bárgyú dalocskára, melynek angol szövege efféle szavakra hasonlított. A Culi néhány hónapja tartja magát, annak előtte volt a Kakadu, a Bébinéni, a Katimalac… Ezek még csak-csak érthetőek, ám az rejtély, hogyan lett a gyerek például Cummpumm, Dönöge, Bigbambu, sőt Agyabugya?!

A magyarázat Kata szerint nem lehet más: elvesztették a kedves szülők a józan eszüket. Uramisten, én egyáltalán nem akartam gyereket, gondolja Ferenc. Csak Kata kitartó kérlelésére adta be a derekát, remélve, hogy azért talán mégse… Ezzel szemben az asszony rögvest teherbe esett, arcára különös vonás rajzolódott, mint aki valamiféle titkok birtokosává vált, úgy mosolygott. Ő azt hitte, a felesége elformátlanodik, de Kata soha nem volt annyira vonzó, mint amikor peckesen domborodott a hasa, melynek alakjáról a népi bölcsesség fiúra következtetett.

Ameddig a jövevény nem tudott beszélni, Ferenc csöndes derűvel szemlélte, akár egy érdekes játékszert. Ám az alvóbaba, a bőgőmasina, a kakilógép egyszer csak megszólalt, egyszer csak olyan selymes hajat növesztett, hogy a fodrászok kiszaladtak az üzletből az utcára, s pénzt ajánlottak a copfjaiért, egyszer csak szeretni kezdte az apját, szeretni, sőt csodálni, Ferencben pedig valahonnét mélyről szakadt föl a viszonzás, azon kapta magát, hogy átrendeződött az egész élete, és Kiskata körül forog minden. Olyasfélét érez a lánya iránt, ami szinte perverz, bizseregnek az ujjai, hogy belecsípjen a popsijába, legszívesebben folyton-folyvást a pihés nyakát simogatná, maszatos kezét szorongatná, varkocsával játszadozna. A szerelem egy fajtája ez, nem vitás, hamar

rájött, s röstelkedett miatta. Soha nőre nem áhítozott úgy, mint a lányára. Tudta, az összevetés értelmetlen, köztük a testiség föl sem merülhet, mégsem szabadulhatott a gondolattól: ilyesmi lehet az igazi szerelem, és ha így van, akkor ő még sosem volt szerelmes… *igazán.* Kár, hogy erről Katával nem beszélhet. Bár talán… á, megsértődne, joggal. Hülyeség, más a gyerek és más a feleség, hagyjuk ezt. Élvezzük inkább a csöndet, az őszi színeket és szagokat, fújja tisztára az egész heti munkába belezápult agyvelőnket a lanyha szél.

Átjött Hunor, a szomszédék kisfia. Kata rögtön pártfogásába vette, kínálta rétessel, barackkal, szörppel, a tüskefrizurás srác mindenből kért, sőt belekortyolt a kávéba is, egy szemvillanás alatt történt, fölkapta a hosszú nyelű pitlit, zutty! Teszed le rögtön, mordult rá Ferenc, nagyot rándult a gyomra, gyönyörű élet lehet ezeknél, nyilván a szüleitől látja, hogy szabad a kiöntőből szlopálni. Fujjj… Katának arcizma sem rezdült, te még nem ihatsz kávét! – határozott mozdulattal megkaparintotta a bádogedényt. De nekem szabad! – a fiú hangja nyúlósan kunkorodott fölfelé. Kata összenézett Ferenccel, aztán vállat vont, nálunk nem. De miért? Azért, mert a kávéban koffein van, és az a kiskorúaknak árt! De már én felső tagozatos vagyok! – a srác csak a kötözködés kedvéért vitázott, Kata nem válaszolt, félrefordult. Culi, menjetek játszani, azért jött a kis barátod, vagy nem? – a mondat vége hajszálnyival élesebb lett, mint Kata szánta. Játszunk akkor? – érdeklődött a lányuk, Hunor a férfiak magabiztos biccentésével indult előre. Kiskata követte, van egy nagy-nagy sátorom, magyarázta, és föl szoktam csinálni a kerítésnél, és benne szoktam lakni!

Ferenc markolta a pad támláját, nézett utánuk felindultan. Sosem kedvelte ezt a kacsaléptű kisfiút, akinek a bőrét piszkosbarnára égette a nap, látszott, legalább két komoly hámláson esett túl a nyáron. Már a neve is bosszantotta, hát nem barom, aki Hunorra anyakönyvezteti a gyerekét? A papa valami mérnök, idős ahhoz képest, hogy csak tizenegy éves a fia, csupa ín test, ősz haj, indián arc. Aszott pasas, mondta Kata, s Ferenc elismerte, ennél találóbb jelzőt kár keresni. Megérkezik rozzant Fiatján, lenyírja a füvet a kertjében, aztán kicsapja a fiát a szabadba, s ő maga fölszívódik. Errefelé tart szeretőt? Feleségének vagy élettársának semmi nyoma, mindig ketten jönnek, az aszott atya a csámpás gyerekével. Aki csak úgy beleiszik az ember kávéjába! – Ferencnek újra fortyogni kezdett a gyomra, ahogyan agyába idéződött a kép.

A gyerekek előráncigálták a háromszög alakú sátorlapot a fészerből, Kiskata dirigálta Hunort, a fiú ügyesen szúrta le a rudat, feszítette a ponyvát, Kiskata tapsikolt, így lesz a jó, bizony! – szaladt a *bébiért,* az alvósbabáért, melyet Ferencék Triesztben vettek, ezt szánták bűnbánati ajándékul, amiért Culit otthon hagyták. Kicsi ő még ekkora utazáshoz! – mondogatták egymásnak és maguknak. A lányuk azóta a bébijével alszik.

Idenézzél! – mutatta Hunornak, ha kihúzza a cumit, a baba sírva fakad s nyöszörög: *mamma! mamma!* A hátán van egy ajtócska, mögötte a pici lemez, ha megfordítják, a bébi nevet, teli szájjal, gurgulázva. Sírjon vagy nevessen (Kiskata)? Nevessen (Hunor), senki se bántja, mindjárt vacsorázunk!

Ferenc a baba kacajától jobb kedvre derült, úgy hatott rá, mint a néhány éve divatos röhögőgép. Milyen szépen játszanak, mondta Kata, ő pedig elszégyellte magát, hülye vagy te, gyűlölködsz egy gyerekre, nem tehet róla, hogy neveletlen, és… hát gyerek! Hunor bebújt a sátorba, hason fekve kandikált kifelé, éhes vagyok! Sül már a csirke, éhen ne halj nekem! – a lányuk hanghordozása kísértetiesen azonos volt Katáéval. Arany Culikám! – gondolta Kata, gondolta Ferenc is.

Jönnek a törökök! – üvöltötte Hunor torkaszakadtából, Ferenc kinézett az útra, a sorvégi szomszédot hívták Töröknek, három örökké óbégató gyereke volt. De nem a buszmegállótól jöttek a törökök, hanem az *Egri csillagok*-ból, és nem az úton, hanem Hunor fejében. A tüskehajú srác hadonászott egy furkóval, amit Ferenc a vaskapu kitámasztására használt, Allah akbár! – rikoltotta, vívott a janicsárrokkal életre-halálra. Kata arra gondolt, hányszor mesélt neki Ferenc gyerekkora csatáiról, a háromház grundján csaptak össze a szpáhik és huszárok, kurucok és nyilasok, labancok és partizánok. Úgy látszik, hiába az atomkor, a cirkáló rakéták, a *Csillagok háborúja*, a gyerekek ragaszkodnak a kardhoz, lándzsához, buzogányhoz.

Csakhogy mindjárt fejbe vágja Kiskatát! – Ferenc fölpattant, a srác csépelte a sátorlapot, mely mögött a lányuk a bébijét babusgatta, s amikor felhangzott a keserves sírás, ő egy pillanatig reménykedett, hátha a baba, de nem. Rohant oda, félretaszította a kölyköt, letérdelt, vizsgálta a zokogó Kiskata tagjait. Nagy púpot tapintott a fején, a haj alatt, magához ölelte, nyugi, kicsi, nincs semmi baj, mindjárt elmúlik, mondta neki higgadtra préselt szájjal. Culi könnyes szemmel pislogott rá, puszild meg! – kérte,

mint totyogós korában, amikor még hitte is, hogy a szülők csókja azonnal ható orvosság. Ferenc cuppantott néhányat a forró dudorodásra, Kata közben Hunorral veszekedett, hogy képzeled ezt? majdnem kiverted a szemét! képtelen vagy normálisan játszani? mi???

Ferenc az imént hajlamos lett volna fölpofozni, ám Kata hisztérikus kirohanása idegesítette, s ez az érzés elnyomta dühét, hagyjad, nyilván véletlenül… ugye, véletlenül? Hunor vonogatta a vállát, nem mentegetőzött, nem kapaszkodott a Ferenc kínálta fogódzóba, nem törődött az asszony mélyről fakadó indulataival. Háá minek tartja oda a fejit, kántálta aztán, háá mér nem vigyáz? Ferenc látta, Kata beharapja a száját, bizonyára számol magában, Kata tényleg ezt az ősi módszert választotta a lehiggadásra, miért kell tűrnöm, kilenc, hogy egy ilyen tökfej, tíz, karóval csépelje a lányomat, tizenegy, egész nap itt lesz, tizenkettő, a nyakunkon, hol az apja ennek, tizenhárom, megmondom neki, hogy húzzon haza, tizennégy, még szerencse, hogy nem történt komolyabb baj, tizenöt…

Visszaültek a teraszra, de nyugalmuk már oda, árgusan figyelték a gyerekek ügyködését, Kiskata széles vigyorral hallgatta, amit Hunor a fülébe sugdos, könnyei éppoly gyorsan száradtak föl, mint ahogyan kibuggyantak, nem fáj neki túlságosan, gondolta Ferenc megnyugodva. Egy pillanatra találkozott a tekintete a lányáéval, Culi összerezzent, s gyorsan másfelé fordult, ettől őbenne határozatlan borongás támadt. Valami rosszban sántikálnak… sántikál a Hunor… rólunk beszélheti – erőlködve figyelt, hátha elcsíp valamit a fiú szövegéből, de csak értelmetlen foszlányok jutottak a füléig. Rosszkedve nem múlt, az járt az agyában, mennyi terve volt erre a napra. Hiszen Kiskata utolsó szabad hétvégéje pereg lefelé, reggel évnyitó ünnepség, s kezdődik az iskola. Beszélni akart a lányának azokról az időkről, amikor őt íratták be a szülei az általánosba, rég elmosódott arcú tanítónőkről, névtelenné felejtett osztálytársakról, homályos emlékekről, melyeknek Kiskata – Ferenc úgy vélte – hasznát vehetné, ne kelljen mindent a saját kárán megtanulnia. Adhatna apró tanácsokat, fölkészíthetné a gyereket egy picit, hadd legyen fogalma róla, mi vár rá. De nem akar eltakarodni ez a Hunor gyerek… ez a tüskefrizurás… ez a karcos hangú… ordít, már megint ordít! folyton ordít!

Enyim a vár, tied a lekvár! – Hunor a homokozóban nyargalászott, melyet Ferenc maradék deszkákból tákolt a telek sarkába. Szétrugdalja a

homokot a fűre… mindegy, hagyjuk. Gyerek. Fiúgyerek, azok vadabbak, ugye.

Kata vizet forralt az ebédhez. Zellerkrémleves lesz zacskóból, krumplipüré dobozból, hamburger mirelitből. Ferenc kedvelte a hipp-hopp ételeket, pillanatok alatt sokfogásos menü varázsolható belőlük, s számíthatsz rá, hogy ízük – ha olykor érezhető is a tartósítószer – mindig ugyanolyan. Kata szerint ők azért ilyen igénytelenek, mert városban nőttek fel, nem tudják, mi az a jó zsíros falusi koszt, amit az asszony szélütött nagynénje emleget örökké. Emlegetett, míg képes volt beszélni. Újabban már csak mutogat.

Leeeeee! – szállt a sírás a homokozó felől, nyaggatják megint a bébit, gondolta Ferenc, visszafordították a lemezt. Állítólag a lányok leeeznek, a fiúk oáznak. Eszerint a bébi lány. Persze hogy lány, te hülye, látnivaló, a hajáról, ruhájáról, meg a… hát…: azt sose nézted. Elképzelte a műanyag baba rózsaszín nemi szervét, a merev plasztik vágatot, borsózott tőle a háta. A bébi bőgött tovább, Kata kifordult az ajtón: mi van már megint? – határozott léptekkel indult a ház mögé, Ferenc hirtelen rájött, Kiskata sír! nem a bébi! – rohant a felesége után.

Hunor a múlt héten nagy műgonddal épített homokvárat verte szét a furkóval, Kiskata védeni próbálta, ezért aztán rá is sózott egyet-egyet. Enyim a vár, tied a lekvár! – üvöltözte diadalittasan. Ferenc megelőzte Katát, kikapta a srác kezéből a durungot, széttörte a térdén, tudod, mi a tiéd!? amit tőlem kapsz mindjárt!! – a vállába markolva húzta közelebb, a fiú sunyin lesett föl rá, mint aki tudja, a pofon elkerülhetetlen, s összpontosít, hogy jókor rántsa félre a fejét, tompítandó az ütés erejét. Most Kata volt a higgadtabb, gyors mozdulattal leemelte Ferenc tenyerét a gyerekről, nna, kisfiam, kezdte aránylag békés hangon, későre jár, mi ebédelünk, ezért ideje volna hazamenned! Hunor sejtette, elmúlt a közvetlen veszély, hátrébb lépett, ráérek én, mondta vigyorogva, csókolom!

Akár egy szobafestő kisiparos, úgy ejtette a *csókolom*-ot. Nem értesz a szóból? – Ferenc zsebre vágta ökölbe szorított kezét: mi ebédelünk, tehát legyél olyan szíves távozni most! – járomcsontjai majd átdöfték a vörösödő bőrt. A fiú vállat vont, kacsázott a kapu felé, micsoda gonosz társaság, mormogta útközben.

Kata tehetetlenül harapdálta az ajkát, utálta, hogy így bánnak ezzel a gyerekkel, másrészt viszont utálta, hogy a srác így bánik velük, illetve Kiskatával, és tudta, már sehogyan sem szabadulhat a viszketeg ingerültségtől, amit Hunor jelenléte kelt benne. Pedig ő legszívesebben minden gyereket pátyolgatna, náluk otthon gyakori vendégek Kiskata óvodás társai s egyéb barátai, szabad maradni éjszakára is, ha úgy alakul. De Hunor… Hunorból most elég!!!

A tüskehajú srác bevágta a kertkaput, fájdalmasat döndült. Ferenc arcán ugráltak az izmok. Miért külditek el a Hunit? – kérdezte Kiskata sírósan, ne küldjétek el a Hunit! Micsoda? – Ferenc ordított, hogyhogy Huni? mi az, hogy Huni?? Kiskata megrémült, orrát csecsemősen ráncolva bőgött, leeeeee, leeeeee. Ferenc a teraszra ballagott, belevetette magát a kempingszékbe, reccsent a vászon, nyikordult a fém. Huninak hívja, gondolta kétségbeesetten.

Huni a kapunál guggolt, a vasrudakba kapaszkodva, s nézett befelé, mint egy bábu a paraván mögül. Majd ebéd után játszhattok tovább, dünnyögte Kata, nehéz volt eldönteni, hogy Culinak vagy a srácnak címezve. Terített. A lányuk egyszeriben megvigasztalódott, odabaktatott a kerítéshez, ebéd után játszhatunk megint, közölte Hunorral bizalmasan.

A fiú nem moccant kényelmetlen helyzetéből, mintha attól tartana, úgy elvesztené jogát a visszajövetelre. Szemlélte a szótlan étkezést, hallgatta az evőeszközök koccanásait, azokról Kata és Ferenc azonos pillanatban állapította meg, milyen kellemetlen zörejek. Kata oda-odasandított Hunorra, már-már a nyelve hegyén ült a hívó szó, ám azután lecsúszott a torkán a krumplipürével együtt. Kiskata alig várta, hogy túl legyen a fogásokon, villámgyorsan kanalazott. Hová sietsz? – szólt rá Ferenc, ne kapkodj, senki se veszi el tőled! Culi fintorgott, s úgy pillantott Hunorra, mint a színésznők, amikor teljesíteni próbálják a szerzői utasítást: *félre.*

Hunit nem lehetett levakarni, egész délután ott randalírozott. Culit negyedóránként megríkatta, Kata és Ferenc mind erőtlenebbül avatkozott közbe, számtalanszor akarták hazazavarni, de a lányuk mindig a pártjára állt, csak játszottunk a Hunival! – ismételgette ügyefogyottan.

Ferenc zúgó fejjel ült a teraszon a nyugágyban, háttal a gyerekeknek, ne is lássa őket. Elképzelte, hogy odasétál, megragadja Hunit, a két fülénél, pindurit fölemeli, mire a tüskehajúnak olyan hegyesre nyúlik a hallószerszáma, akár az őzé, így viszi a kerítéshez, meglóbálja, áthajítja.

Óóó… – rögtön folytatódott a kép, jön Huni papája, vad ökölrázással, esetleg doronggal, késsel, vadászpuskával… Különben sem lehetsz annyira rohadt, hogy egy gyereket…!

A te családod hol van? – érdeklődött Culi. Huni rángatta a vállát, az nem az én családom, az én családom az, ha baszok egyet!

Mind a ketten tisztán értették. A srác észrevette, hogy a felnőttek figyelnek, nemtörődöm fintort küldött a terasz irányába, ez van! Kata arcát hirtelen zárt fennsíkokra tagolták a vonások, melyek az eljövendő tíz év alatt állandósulnak, kisimíthatatlan ráncok formájában. Hallod, amit én hallok? – kérdezte Ferenc megsemmisülten. Nyugi, Kata már mosolygott, okosabb hozzászokni.

Ferenc nézte az asszonyt, s próbálta elgondolni a jövőt, amikor az ő Culijuk mocskos körmű, bakbűzös kamaszokat hoz majd a házhoz, később lefekszik velük, és azután – hamarabb, mint hinnék – Katából anyóst, belőle apóst csinál egy idegen fiú… egy ilyen Huni-féle. Abban a szerepben is Kata lesz a bölcsebb.

Az asszonynak valami hasonlón járt az esze. Culit látta maga előtt, gimnazistaként, fiatalasszonyként, kismamaként. Nyugi, mondta hangtalanul, még csak hatéves.

Ültek a teraszon, nézték, amint Hunor bokszolni tanítja a lányukat, s míg a nyárvég hűvösödő szellőitől összehúzódtak a pórusaik, úgy hitték, az idő múlását érzik a bőrükön.

Hogyan öltözködjünk?

Művészemberféle volt ő – az összetétel mindhárom szava egyaránt fontos. Nevét bizonyos körökben jól ismerik, hallatán a biccentés méltányló inkább, mintsem lekicsinylő. Híresnek azért nem mondható, könnyű meggyőződni róla, az utca emberének rendszerint fogalma sincsen, kicsoda ő.

Ahhoz viszont művészi rangja éppen elegendő, hogy a televízió szakmagazinja nyilatkozatot kérjen tőle, van rá apropó, hisz legutóbbi munkája tisztes sikert aratott, kapott lábhoz eresztett kardú bírálatot, lelkes dicséretet, s elragadtatott leveleket is a nagyközönség soraiból, mi kell még? Befáradhat tehát a tévé állandóan tatarozott épületébe, mely az ő gyerekkorában Technika Háza, valaha pedig Tőzsdepalota volt.

Befáradhatok, dünnyögi, kedveli az efféle fordulatokat. Az imént rakta helyére a telefonkagylót, agya újra és újra visszajátssza a beszélgetést. Letegezett, állapítja meg, no jó, a mi köreinkben szokás ez, a mondatot máris sztornózza, nincsen ő azonos körben a tévé ifjú riporterével, habár régóta ismerik egymást, szívélyes bólingatást s kézfogást cserélnek, ha találkoznak. És találkoznak, az utóbbi időben mind gyakrabban, utcán, presszóban, étteremben. Pedig nem járok én a tévé tájékán! – e gondolatban bujkál némi sértettség, elvégre tavaly… amikor… akkor is csinálhattak volna velem egy interjút… hagyjuk.

Fáradjál be pénteken, tizenkettőre! – így a riporter, anélkül, hogy megkérdezné, ráér-e, tudja, az efféle nyilatkozat az ő számára kitüntető, nyilván esze nélkül szabaddá tenné magát, ha – tegyük föl – nem érne rá. De ráér. Ő, ugyebár, örökké ráér. Ő a szabadfoglalkozású művész, akinek nincs állása, munkaideje, főnöke, kötöttségeit legföljebb önmaga teremti, csak füttyenteni kell neki, s farkát csóválva robog a Szabadság tér tizenhétbe. Vau-vau. Azért habozhattam volna egy kicsit! Egy icipicikét. Egy órapendülésnyit. Hadd lássa, elfoglalt ember vagyok én! Kapós! Alig fejeztem be az egyik munkát, már itt a nyakamon a másik, hálisten, mennek a dolgok rendesen, szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy… Ehhez jön a családi élet, meg minden.

A családi életre semmiképp sem hivatkozhatol! – közli önmagával szigorúan, a *hatol*-on eltűnődik, kissé régies, kissé népies… szabatos ez egyáltalán? Nóra mindenesetre megteszi, amit tehet, hogy a művészetednek élhessél. Mostanában mégis folyton veszekszel vele, mert… mert rohadék vagy! – szögezi le gyorsan, máris könnyebb a lelke, szeret az öngyalázás fedezékébe bújni, melyet az önsajnálat kerítése övez, ellágyulhat ott kedvére, anyátlan gyermeknek érezvén magát. Ez egy spirituálé, jut eszébe, s áriázza az angol szöveget, illően öblögetve: Sometimes I feel like a motherless child.

Amikor Nóra befut a gyerekkel, ő nem mondja el azonnal a hírt. Vár. Várja a kedvező pillanatot. Nézi, amint a felesége kipakol a szatyrokból a konyhaasztalra, hozott húst, tejet, kenyeret, zsömlét, kakaót, retket, ásványvizet, kristálycukrot, lisztet, májkonzervet. Julcsi meséli, az óvodában skarlát van, de az ő csoportjukban még nincsen. Nóra meséli, a zöldségesnél be akarták csapni tizennégy forinttal, de rájött és szólt, és még nekik állt följebb. Be kellett volna írnod a panaszkönyvbe, véli ő.

Julcsi már harapja a zsömlét, issza a kakaót, ettől neki is kedve szottyan, hogy azon melegében befaljon egy lisztporos *péksüteményt,* a szó szépségén elmereng kicsit. Ne csámcsogj! – kéri Nóra. Te se! – feleli Julcsi. Ő pedig behúzza a nyakát, mert csámcsog szintén, de az ő fülét csöppet sem zavarja ez a békés családi cuppogás, furamód inkább kedvére való. Ám erről nem merne beszámolni a lányoknak, tudja, úgy helyes, ha Julcsi nem csámcsog, és amilyen a szülő, olyan a gyermek, jó példával kell elöljárni, satöbbi.

Hívtak a tévétől, hogy nyilatkozzam, dünnyögi közönyösnek szánt hangon. Nórának kerekedik a szeme örömében, neki nincs szüksége színjátékra: ki? hol? mikor? – kérdi egy lendülettel. Ő mondja a riporter nevét s az időpontot, Nóra látványosan ünnepel, hallod ezt, Julcsi? lesz a papa a tévében! és mi megnézzük!! Julcsi figyel, azután két kezével vezényelve kiáltja: éljen a papa! Nóra beszáll, zeng a kórus: éljen a papa! éljen a papa!!!

Élvezi a hajcihőt, de azért rosszalló arcot vág. Miáltal jelezné, nem nagy ügy a tévényilatkozat. Úgyszólván jár néki az, hogy nap nap után zaklassák a különféle újságírócskák, esengve kegyeiért, mindez természetes és magától értetődő, naná, hogy interjút kér tőle a televízió is. Hm, utoljára három éve szerepeltél a tévében, mint zsűritag, abban a vetélkedőben…

Ideje bevallanod, majd kidurransz a büszkeségtől, ha eszedbe jut, milyen pofával néznek majd a kollégák, főként ama kollégák, akiket nem állhatsz, s kiknek nem is kívánod, hogy mikrofon- és kameravégre kapja őket a tévé. De nem ők a fontosak, hanem a különféle barátaid, haverjaid, ismerőseid, teniszpartnereid, akik örülnek, ha sikered van. Boldog lesz a – sajnos, nagyon gyér – rokonság, anyád, anyósod, apósod, sógorod, ők csakugyan azt hiszik, kitüntetés, ha valakit beszéltetnek a tévében. Üzennek majd Nóra munkatársai is, megállítanak a szomszédok, kacsingat a kávéházban a pincér, gratulál a házmester néni. Ne játszd meg magad, érdekel ez téged nagyon, önvédelmül hordod a pléhpofát, meg azért, mert most épp az a divat.

Mit vegyek föl?

Nem mintha a ruha tenné az embert, de mégis. Nórával nem érdemes megvitatni e kérdést, ha rajta múlna, öltönyben, fehér ingben, gondosan csomózott nyakkendővel tűnne fel ő a képernyőn, frissen nyiratkozva és

borotválva. Nóra elegáns angol úrnak álcázott külsővel kedveli leginkább, sosem mulasztja el megjegyezni, ha színházba mennek, hogy milyen remekül áll neki az öltöny.

Az ám, hazám! csakhogy nemzedéktársaid többsége már a színházba sem öltönyösen jár, nyakkendőt legföljebb vizsgához, ünnepélyhez, kitüntetés átvételéhez hord. Ha tehát kravátlival mutatkozol, öltönyegben, azt fogják hinni, hogy… De érdekel téged, mit hisznek? Egyáltalán, kit értesz a többesszámba? A kollégákat? A barátaidat, ismerőseidet, rokonaidat? Vagy a közönséget? Melyikük ízlésének akarsz megfelelni?

A kollégák le vannak… A rokonok és üzletfelek viszont eleve a te oldaladon állnak. Nyilvánvaló, a közönség a fő, nekik készül a tévéműsor, igyekezned kéne, hogy újabb híveket szerezzél általa, akik odafigyelnek majd a dolgaidra, esetleg meg is veszik, és az ugyebár mindennél fontosabb.

Öltözködjem a publikumnak?

Már a kérdésben ott konganak a figyelmeztető vészjelek. Aki szolgamód alkalmazkodik a közönség igényeihez, az előbb-utóbb kiűzetik a művészet templomából. De semmi templom, semmi művészet, maradjunk annál az egészen hétköznapi feladványnál, hogy mit vegyek föl tévényilatkozatom alkalmából? Végre is a ruházkodással a nézőket becsüli meg az ember. Ámde zakósan, mellényesen a letűnt korokból ittmaradt öregurak járnak csupán, s a hivatalnokok, kik munkaruhául viselik az öltönyt. Mutatkozzam, mint ókonzervatív őslény, avagy mint éltartóra vasalt bürokrata? Az kéne még! Mikor pedig formabontó vagyok én, elővédharcosa új irányzatoknak, nyughatatlan képzelőerejű rebellis… Hát, ez talán túlzás, mondjuk úgy: meg nem alkuvó.

A sportos elegancia a menő mostanában, kár, hogy arról mindjárt a belvárosi úrifiúk, a dekadens aranyifjak jutnak az ember eszébe. Ráadásul egy vagyonba kerül a hófehér Adidas-cipő, a csíkos Fila-trikó, a borjúbőr dzseki. Nincs is nekem… illetve volna éppen, ám színben össze nem illő darabok, s a blézer bőre csupa repedés. Mindegy, aki így öltözködik, arról sugárzik a jólét, nem hiányzik, hogy *vastagpénzű* jampinak nézzenek, amikor valójában… ööö… Juszt se panaszkodom.

Bújjak rojtosra koptatott farmeráncúgba, viseljem kihívóan az aluljárók szakadtjainak átalvetős iszákját, csiricsáré kalárisát, váltakozó formájú és föliratú (CERBERUS PUNK?) jelvényét? Nincs sok közöm e barátságosan

világunt társasághoz, külsőségeik csöppet sem tetszenek, idegesít a tisztátalanság, a körmök fekete szegélye. Még távolabb áll tőlem a tehetősebb hippi, kinek bal (jobb?) fülében aranykeretű drágakő virít, s tépett ruházatát Párizs, London, New York bolhapiacain szerzi be.

Mi marad?

A kör bezárult, már csak a frakkot, a zsakettet, a szmokingot, s az elmúlt századok bohó öltözékeit nem emlegettük, a díszmagyart, a ködmönt, a mentét, az atillát, a dolmányt, a kacagányt. Emezek természetszerűleg szóba se jöhetnek.

Atilla, dolmány, kacagány, ismétli ő magában, mint egy régen elfeledett vers zárósorát, a franc! hogy nincs semmiféle írott vagy íratlan szabály, az isten verje meg! bármit veszel föl, jelent valamit, valami mást, mint amit szeretnél! a rohadt élet! semmi sem érvényes már, és mindennek az ellenkezője is áll, nincsenek többé szokások, melyekbe ösztönösen kapaszkodhatnál, ami régen helyénvaló volt, az ma hivalkodó vagy nevetséges vagy ósdi vagy feltűnést keltő, és hogy mi a helyénvaló most, azt már az isten se tudja, jaj! túlbonyolítottam, megint túlbonyolítottam valamit! abban a pillanatban, amikor gondolkodni kezdtem rajta, módszeresen és mélyenszántón, rögvest túlbonyolítottam!

Csüggedten törölgeti a homlokáról a verejtéket, csípi a bőrét, pedig a stúdió légkondicionált, nincs meleg, hűvös van inkább, de a reflektorok torkolattüzéhez önkéntelenül hozzáérzik a hőséget az idegek, pláne ha ilyen izzadós valaki, elég egy kis zavar, leheletnyi feszély, azonnal dől róla, csorog a hát csatornáján lefelé, bugyog a hónalj árkaiban, sötétre sávozza az inget, hintáznak a cseppek a fültő körül, a hajszálak végén.

Túlkomplikáltam, motyogja hangtalanul, látja az ezüstös fémekbe burkolt monitort, a képernyőn a parányi asztalka s a két forgatható karosszék, a túlsóban izeg-mozog a riporter, papírjait rendezgeti, várja, hogy a technikai helyiségből fölhangozzék a csábszó: FELVÉTEL! A másik fotelban ő szorong, kövérkés alak, jóval kopaszodóbb, mint amilyennek magát tudja, s ellenszenvesebb is, amint játszott fölénnyel pislog ide-oda. Ámde nem ez a főbaj. Hanem az a rémes izé… kardigánféleség, mely valójában… sajnos, tréningfelső, népiesebb nevén: mackóruha. Otthon szolid mélybarnának tetszett, e kegyetlen világításban viszont pontosan olyannak látszik, amilyen: *szarszínű,* egy szarszínű melegítőfelső, nem lehet mást mondani rá, széles gallérja, mely miatt ő kardigánszerű

ruhadarabnak vélte, tépett fülként kunkorodik, anyagából varrott négyszögletes zsebei, melyek miatt ő semleges, zakópótló kabátkának vélte, formátlanul feszülnek, az egyiket puffadt zacskóvá nyomja a zsebkendő, iszonyú az összkép, kár tagadni, határozott tornatermi hangulatot áraszt, amit az erősödő verejtékszag is támogat.

Jelentős barom vagyok én! – legszívesebben felpattanna, letépné magáról. Addig habozott, hogy mit vegyen föl, míg az utolsó pillanatban ezt kapta ki a szekrényből, mert színét a drapp kordbársony nadrágéval harmonizálónak találta, s mert azt hitte, szerencsés átmenet az Adidas-elegancia és a jeans-toprongy között, pofonegyszerű megoldás, a gordiuszi csomó kettéhasításához hasonlatos, így vélte otthon ő. A monitorra mered, s már biztosan tudja, balfogása nagyobb nem is lehetne, úgy néz ki, mintha egyenest a kocogásból érkezett volna a stúdióba, nyilván ezért izzad annyira, gondolhatják majd a kedves nézők, nyilván ezért fújtat picit, nyilván ezért tarajodik búbba a haja hátul, ahol még van, mi tarajódjék.

E pillanatban megüti a fülét egy mondatfoszlány, annyira halk, hogy szinte kétséges, csakugyan emberi beszéd morzsája-e, s nem valamelyik rejtett masina nyöszörgése. Kicsiny idő múltán rájön, hogy az egyik operatőr fejhallgatójából szivárgott elő az a felszólítás, újabb másodpercek teltével hiánytalanul összeáll az agyában: *vedd szűkebbre, minél kevesebbet lássak a tréningjéből!* A rendező – szakállas tökmag – mondta ezt, a technikai helyiségben, sziszegős mássalhangzói jellegzetesek.

Pösze, gondolja ő gyűlölködve, hülye pösze! – elképzeli, mennyit élcelődhetett már a rendező az ő rovására, hány poén lándzsáját döfhette abba a barna melegítőbe, milyen sok röhögcsélés lehetett odabent az üvegfalú fülkében. Látja, a monitoron egészen közeli képet mutatnak, na persze, szűkebbre vették, éppen hogy belefér a riporter meg ő. A krapek kérdőn néz rá, mi van, talán már föltette az első kérdést? uramisten! ég a piros lámpa, megy az adás!

Bo… bocsánat, nem figyeltem, makogja görcsbe ránduló gyomorral, a riporter arcán a türelmes elmeorvosok tekintete, beszélne nekünk legutóbbi munkájáról? – bátorítón nyomatékolja a szavakat. Ő bólint, most már magázódunk, gondolja, dereng neki valahonnét, hogy a riportereknek kötelező a magázás, aztán eszébe jut, meg kellett volna törölnie a homlokát, mi szükség rá, hogy ilyen csatakosan nyilatkozzék? – de késő, sürgeti őt a csend, a kamera undok hüllőszeme, s a vágy, hogy végre

kikászálódjék ebből a nyavalyás fotelből, leszaggassa magáról gönceit és görcseit, s mielőbb a jeges zuhany alá állhasson.

Az egész ország rajta fog röhögni, hallja már a bruhahákat, hallja vetélytársainak és ellenségeinek vérgúnyos megjegyzéseit, hallja, amint a házmesterék, a szomszédok, Julcsi óvónői és Nóra munkatársai taglalják, micsoda bunkó ő, van pofája mackóruhában nyilatkozni ötmillió embernek, szép kis művész az ilyen! Nem érti, hogyan lehetett ennyire hebehurgya, miért nem vette föl az öltönyét, a sötétet vagy a kockásat, miért nem volt jó neki valamelyik mértéktartó színű s szabású pulóvere, miért hallgatott ostoba előítéleteire, konfekcionált aggályaira, szövevényes szorongásaira, miért?

A riporter közelébb hajolt, homloka feszes ráncain a türelmetlen üzenet: szólalj már meg, te szerencsétlen! Ő nyelte a nyálát, csodálkozva hallgatta a saját hangját, mely valahonnét messziről jött, tompán, de – hála a stúdió nemrég befejezett fölújításának – tökéletes akusztikai minőségben: a hétköznapok divatját nehezebb megalkotni, mint az úgynevezett fantáziamodelleket! – tudta, nem erről kéne beszélnie, hiába, már benne volt, heves taglejtésekkel magyarázta, hogy tavaszra igen egyszerű kreációt képzel, melyben azonban van valami kis ötlet, amitől egyéni, eredeti és izgató.

Vegyes páros

– Áááááá… rrrrrr… Maga kicsoda?

– A nevem Gidus.

– Aha. És hogy kerül ide?

– Félek, nem sok öröme lesz a válaszban. De ne rám haragudjék. Én nem tehetek róla!

– Miről?

– Ugyanolyan szenvedő alanya vagyok a helyzetnek, mint ön, kedves… Ha volna szíves bemutatkozni!

– Kornis. Tehát mit keres itt?

– Miért kiabál velem?

– Eh… bánom is én… biztos megszökött valahonnét.

– Szó sincs róla!

– Hagyjon nekem békét. Legokosabb, ha gyorsan fölszívódik. Ha éhes, egyen, ott a koszt, én rá se bírok nézni.

– Köszönöm, nem élek vele. Sajnos, tartózkodásom nem átmeneti jellegű, hanem hosszabb időtartamú lesz, mivel mától itt lakom.

– Tessék???

– Ide lettem telepítve a régi lakásomból, tekintettel a helyszűkére, tudniillik ott már tizenketten vannak, és az igazgatóság végre intézkedett, figyelembe véve a tűrhetetlen higiéniás állapotokat és a bűzt…

– De ez az én otthonom itten! Ha otthonnak lehet nevezni ezt a betonkasznit!

– Sose szabadkozzék! Igazán csinos!

– Kár hízelegnie! Itt nem maradhat.

– És miért nem?

– Mert ez az én helyem! Magam is alig férek, ha megfordulok, a farom súrolja a rácsot!

– Kétségkívül… eléggé terjedelmesre csinálta magát a jóisten.

– Isten nincs, csak ez a rohadt élet van, és tessen takarodni, míg szépen beszélek!

– Rendben, kössünk kompromisszumot. Mondjuk, isten nincs, viszont maradok… maradnom kell, mert ide lettem beutalva.

– Képtelenség!

– Nyugalom… az ön idegei sokkal többet érnek, mint ez a kis kellemetlenség, amit a jelenlétemmel okozok… okozhatok… Tessék parancsolni, itt a papír, a kiutaló határozat, ha nekem nem hisz!

– Ez nem lehet igaz! Már azt a kis életteret is elveszik az állattól! Abba lassan beletörődtem, hogy nem fürödhetek, mert a medence repedezett, a víz elszivárgott, és nem töltik fel a vízhiány miatt! Kezdem megszokni, hogy esténként nincs villany az energiatakarékosság miatt! Nem érdekel, hogy Kotász főápoló nem takarít, rügyezik itt minden a kosztól, és hiába tesz panaszt az állat, az igazgatóságon csupa dodók ülnek, akik semmit se képesek elintézni! Tudomásul vettem, hogy hiába ír elő napi háromszori sétát a doktor, nincs rá hely! hiába kéne átfesteni a falakat, nincs rá munkaerő, Kotász főápoló is szabadságra ment, tanulmányi szabadságra, mert ő egyetemre jár, esti egyetemre, szociológia szakra! hiába reklamálnak azok, akik télen fáznak, nincs több szén, és akik nyáron majd megdöglenek, azoknak nincs ventillátor! a tevék tizenketten járnak egy

csapra! a jegesmedvéknek összesen másfél szikla jut, a többi leomlott! a zsiráfok nem tudnak kiegyenesedni, mert a házuk alá van dúcolva, immár harmadik éve! és ez így megy, és minden rohad, és akkor… akkor…!

– Rosszul van?

– Még kérdi?

– Nézze, szerintem okosabb, ha higgadtan elfogadjuk a tényeket.

– Én ezt nem vagyok képes elfogadni! Nekem kiütések nőnek a hátamon ettől a szövegtől! „Lakóhelyéül jelölöm a XIII/38-as ketrecet, társbérleti jogviszony létesítésével. Kérjük a költözést haladéktalanul lebonyolítani. Az intézkedés az igazgatóság 1983. évi tizenegyedik utasításán alapul, mely a túlzsúfoltság miatt maximálja az egy főnek járó négyzetmétereket. Kisvadak öt, majmok, kutyák, közepes ragadozók rókától fölfelé, továbbá őzek, zergék, bárányfélék tíz, nagyvadak pedig tizenöt négyzetméter lakótérre tarthatnak igényt. Kivételes elbírálásért csak az extra méretűek folyamodhatnak, így az elefánt, a zsiráf és a víziló… ” A víziló igen, de én nem! Pedig vagyok akkora, mint a Jónás!

– Bizony, sőt!

– Miért nem mondja a szemembe, hogy dagadt?! Hogy puffadt?! Hogy hájpacedli?!

– Ilyen rossz a véleménye önmagáról?

– Az én véleményem? Ugyan! Mindenkié. A tudományos leírásokban is… Aránylag kicsi száj, rövid és ráncos nyak, lecsüngő has, befelé görbülő, vaskos lábak, plusz az orrtülök, ez a ronda, kajla szarv!

– De nagyon jó fegyver viszont! Nem szeretnék közelebbi ismeretségbe kerülni vele.

– Hízeleg, már megint hízeleg, Gidus kisasszony!

– Akkor most elmondom az egészet! Asszony vagyok én, elvált asszony. Egy nagyon álmos elvált asszony. Úgyhogy ha lehetne, lefeküdnék.

– Utoljára kamaszkoromban éjszakáztam idegenek társaságában! Ezt nem lehet kibírni! Ápoló! Doktornő! Főorvos!! Igazgató!!! Nem hallják? Nem hallják!!!

– Drága aranyos Kornis úr, nyugodjon meg, ha ennyire a terhére vagyok, inkább elmegyek, világgá megyek! Segítsen átjutnom a kerítésen, emeljen föl, és én soha többé… Nem venném a lelkemre, hogy belebetegedjék.

– Szó sincs róla, egészséges vagyok… nagyjából. Úgyszólván semmiféle szervi bajom sincsen, csak a túlsúly, az elhízás, azért kéne sétálnom napi háromszor, de nem engednek ki a ketrecből, most még magát is iderakták, hogy még szűkebb legyen, megdögleni se lehet, ha fölfalod, amit a látogatók bedobálnak, jön a gyomormosás, mert ugyebár legfőbb érték az állat!

– Nem értem, miért ennyire… miért látja ilyen sötéten a… Az élet szép! Énnekem is van bajom elég, de mikor fölébredek, és látom, hogy süt a nap, legszívesebben azonnal ugrándozni volna kedvem.

– Na ja, egy zerge könnyen ugrál!

– Zerge? Én? Deeehogy!

– Hát micsoda?

– Kameruni kecske.

– Kameruni?

– Igen. Akkor most elmondom az egészet! Tulajdonképpen földiek vagyunk! Illetve hát a felmenőink. Gondolom, Kornis úr is itt született már.

– Itt. De jártam Afrikában… egyszer. Cirkusszal. Kellettem egy számba. Betanítottak. Tudok az orrtülkömön egyensúlyozni.

– Mit?

– Labdát, széket, sétapálcát.

– Mutassa meg! Szépen kérem, Kornis úr!

– Nincs ingyencirkusz. Különben se vagyok tréningben, és jócskán meghíztam azóta.

– Hát aztán! Próbálni lehet!

– Nem, nem. Egy orrszarvú akkor is nevetséges, ha semmit se csinál. Épp arra kellettem a cirkuszosoknak, hogy röhögjön rajtam a nép, ahogy az otromba testemmel imbolygok a porondon. Senkit sem érdekel, hogy szépen egyensúlyozok-e a szarvamon. Ami egyébként nem más, mint egy csomó összetapadt és megkeményedett szőr! Eléggé nevetséges, mi? Szőrszarv! Ráadásul én *bicornis* vagyok, vagyis dupla szarvú rinocérosz, de a hátsó letörött, még a cirkuszos időkben, rosszul estem, és… mindegy, *unicornis*-ként is meg lehet dögleni.

– Sokat szenvedhetett, Kornis úr. Azért az nem akármi, hogy kijutott Afrikába! A magunkfajta mind arról álmodik! El se tudom képzelni,

milyen lehet ott, milyen az élet a végtelen erdőkben, ahol nincs ketrec, és…

– És egy-kettőre lelövik az állatot a vadászok! Vagy csapdába ejtik, hogy állatkertbe vihessék.

– Nem értem, miért kell mindennek az árnyékos oldalát nézni? Miért nem az afrikai napfényről beszél, az ottani növényekről, a trópusi esőről vagy a…

– Vagy a dzsungeltüzekről. Olyankor legszebb álmából arra ébred, hogy pirított szalonnává változott. És nincs igazgatóság, nincs Kotász főápoló, aki belökné az ennivalót, akármilyen gyatra is az. Csak azt falhatod, amiért véres verejtékkel megdolgoztál, a szúrós bozótokban, ahol a híres afrikai nap fölforralja az agyvelődet, és vadul csípnek a mérges bogarak.

– Ezek szerint ott se jó? Sehol se jó? Semmi se jó?

– Maga még túl fiatal, hogy megértse.

– Nem szeretem, ha a koromra hivatkoznak.

– Nem szereti? Hát ne szeresse! Nem én kezdtem ezt a beszélgetést! Nem én telepedtem be más vackára! Hiába csacsog, hiába próbál levenni a lábamról, ebbe nem fogok belenyugodni! Tiltakozom! Panaszt teszek! Fellebbezek! Ápolók, takarítók, szakszervezet, ide, ide! Részlegvezető, igazgató, halló, halló! Jogaimmal élni akarok! Beadványt szerkesztek, levelet intézek! Hé, valaki! Embereeek!!!

– Morcos úr, drága, megtenné azt a szívességet, hogy áthengeredik a másik oldalára? Ugyanis takarítok, és boldogan fölmosnám az ön helyét is. Ha óhajtja. Nem kell megszólalnia, biccentsen a bal fülével, ha igen, a jobbal pedig, hanem. Nos? Helyes. Ideje, hogy kiganézzon itt valaki. Mellesleg, mit szólna, ha azt az otromba testét is lecsutakolnám, a csüngő hasától az orrtülkéig? Nézze, nekem mindegy, de ha koszosan visszafekszik a tiszta kőre, fölösleges a felmosás. Egyébként megszabadulhatna a bolháitól is. Persze, nekem mindegy. Döntse el, és biccentsen azután. Maga rég nem lesz a világon, amikor én még mindig imádom, tarararam pamm pamm pamm járnék maga után!

– Mmm!

– Rendben, ha zavarja, nem énekelek. Kérem, kérem. Csak egy szavába kerül. Ne mozogjon, mert leesem. Nem csekélység végigsikálni a hátát. Beleette magát a redőibe a kosz.

– Hö… hö-hö… hö-hö-hö… Én csiklandós vagyok!

– Nem hiszek a fülemnek! Morcos úr méltóztatott megszólalni? Á, kizárt dolog. Hi-he-tet-len!

– Ó, de jól esett.

– Részemről az öröm. Ha volna olyan szíves kiönteni a vizet!

– Igenis. Gidus kisasszony, irigylem a kedélyét.

– Ej, de figyelmetlen, mondtam már, hogy asszony vagyok, méghozzá elvált.

– Igen, bocsánat… olyan fiatalkának látszik. És, ha szabad érdeklődnöm, miért váltak el?

– Csak azért, mert az én párom annyira jókedvű ember volt, hogy azt ép ésszel nem lehet elviselni.

– Nem értem. Mi rossz van abban, ha valaki jókedvű?

– Persze hogy nem érti, morcos uraság. Azt se tudja, mi fán terem az. Én kénytelen voltam megtanulni. Akkor most elmondom az egészet! Eleinte igen tetszett, hogy ha én eltörtem valamit, ő, ahelyett hogy haragudott volna, felkapott, a nyakába ültetett, és körbeügetett velem, miközben azt kiabálta: pá! pá! világ, pá! megy a kecske világgá, több is veszett Mohácsnááá!

– Mohácsnááá?

– Igen. Ha vendégek voltak nálunk, akkor se zavartatta magát! Aztán mindennap hozott valami ajándékot, de nem adta oda, hanem eldugta, és tűz-vízzel kellett megtalálnom.

– Tűz-vízzel?

– Ő mondta: meleg, hideg, langyos, forró, tűz, aszerint, hogy a rejtekhely felé mentem-e. Nem ismeri? Pedig ezt mindenki játssza gyerekkorában!

– Én már nagyon régen voltam gyerek.

– A párom is régen volt, de úgyszólván semmit se felejtett el! Képzelheti, milyen feltűnést keltett, amikor nyilvános helyen adj király, katonát akart játszani velem és a gyerekekkel!

– Gyerekekkel?

– No persze, született tizenkét kiskecském. Mi nagyon szapora fajta vagyunk.

– És hol vannak?

– Felnőttek, szétszéledtek.

– Ki se nézném magából.

– Amilyen figyelmetlen, még meg se nézett, úgy istenigazából! Fogadjunk, nem tudja, milyen színű a szemem! Hátra arc, leskelődni nem ér!

– Várjunk csak. Kék! Vagyis szürke!

– Barna! Látja, morcos úr, milyen állat maga?

– Nem kell azért gúnyolódni! Maga talán mindent megfigyelt rajtam?

– Mindent, mindent! Lestem, amikor aludott! A párom szokta mondani, hogy aki alszik, annak a vonásai nem hazudnak, mutatják, kiféle, miféle az illető.

– Miféle, kiféle vagyok?

– Nem árulom el, mert meg talál haragudni.

– De én szeretném tudni, mit tart felőlem. Naaa, szépen kérem!

– Mit tesz, ha megmondom?

– Amit kíván.

– Szépen megmutatja nekem az összes mutatványt, amivel a cirkuszban föllépett! Áll az alku?

– Elfelejtettem én már…

– Maga baja! Ez a feltételem. Az én párom tudott zsonglőrködni, három golyót dobált egy kézzel, így! Megbírná azt maga, morcos úr?

– Gyerekség! Szerezzen golyókat, majd lát csudát!

– Csiribi, csiribá, hipp és hopp!

– Honnét vette?

– Kaptam Kotász főápolótól!

– Kotász tanulmányi szabadságon van!

– Már nincs. Az egyik vizsgán ötöst kapott, a másikon valami polgazból vagy miből négyest, mert nem tudta a bővített izét… tenyésztést… termelést! Amíg maga hortyogott, én beszélgettem vele, megígérte, hoz egy kis cementet, és kifoltozza a medencét, hogy fürödhessék kedvére, morcoska!

– Maga összeszövetkezik az én esküdt ellenségemmel?

– Ne zaboljon, orrszarvúkám! Hadd lássam a mutatványt, a közönség már türelmetlen!

– Hohó! Előbb teljesítse, amit ígért. Milyen vagyok én?

– Akkor most elmondom az egészet! Szerintem egy aranyos orrszarvú a Kornis úr, csak túl sok csalódás érte, azért olyan búskomor mindig, és már

elfelejtett nevetni, legföljebb akkor tud, ha birizgálják, így ni! A vastag bőre csiklandós neki, bizony!

– Ne, Giduska! Hö… hö-hö! Azt a mindenit! Vigyázz, én is csiklandozok!

– Ne tegezzen, morcoska, ki engedte, hogy tegezzen?

– Ha már egyszer össze vagyunk zárva, ihatnánk pertut. Csak az a baj, hogy… hö-hö! Nincs mivel! Juj-juh!

– És ha én szereztem attól az úúútálatos Kotász főápolótól, akit Kornis uraság annyira gyűlöl?

– Add elő, te angyal!

– Keresd meg, keresd meg! Tegyél le, te buta, a végén még elejtesz! Keresd csak, keresd!

– Hová dugta, hová dughatta? A medencébe?

– Víz, víz, jeges víz!

– A szalmába?

– Langyos, langyos!

– A vályú mellé?

– Melegszik! Tűz! Tűz!

– Hopp! Itt van! Igyunk hát! Szerbusz, Giduska!

– Szia, morcoska! Puszi! És most következik a nagy mutatvány! Cirkuszunk ünnepelt sztárja, a legkornisabb Kornis, a zsonglőrök királya! császára! oroszlánja!

– Várj csak, így! Néggyel is tudom! Öttel is tudom! Hattal is tudom! Most nem megy, de tudtam.

– Gyakorlat teszi a mestert. Ez is testmozgás! Ha már nem sétálsz, legalább zsonglőrködhetnél, naponta háromszor!

– Hú… szakad rólam a víz.

– Nem bírja a tehén a szántást!

– Ne szemtelenkedj, mert megcibálom a szakálladat!

– Inkább cirógassad! A kecskék nagyon szeretik, ha a szakállukat birizgálják.

– Az én végtagjaimmal nem lehet birizgálni.

– Aki zsonglőrködni tud, az birizgálni is!

– Hát… megpróbálhatom.

– Finom! Megy ez neked. Most mondd meg őszintén, nem sokkal jobb velem beszélgetni, mint panaszokat írni, beadványt szerkeszteni, kerítést

rugdalni?

– De. Sokkal jobb!

– Ugye? Mától minden másképpen lesz, meglátod.

– Az isten küldött téged énhozzám! Olyan jó itt, így, veled! Annyira félek, hogy valamiképpen vége lesz! Hogy ezért egyszer még fizetnünk kell! Hogy benyújtják a számlát!

– Ne félj. Örülj annak, ami van, ennyi az egész.

– Csakhogy ami van, az ritkán olyan, hogy örülhessek neki. Hogyan örüljek ennek a szűk, koszos, büdös, sötét ketrecnek…

– Most takarítottam ki, és szellőztetünk!

– …a korlátolt, kegyetlenkedő, hanyag főápolónak…

– Majd én tartom vele a kapcsolatot!

– …az energiahiánynak, a súlyosbodó nemzetközi helyzetnek, vagy annak, hogy itt élünk az atombombák árnyékában, ezen az agyonszennyezett földgolyón, ahol állat állatnak farkasa, és az egész művelt állatiság önmaga vesztébe rohan! Erre mit mondasz, Giduska? Te, aki mindenre tudsz valami vigasztalót? Hallgatsz, ugye?

– Most akkor figyeljél. Elárulom, hogy a látszat ellenére én sem vagyok tökhülye. Én is olvasok újságot, nézem a híradót a tévében, van fogalmam a dolgokról. De változtathatok rajta? Kérdezik tőlem, hogy gyártsanak-e rakétákat? Hogy szeretem-e a radioaktív felhőket, az olajos tengerpartokat, a savas esőt? Ugye, nem kérdezik. Ez különben se kérdés, senki se szereti, az elefánt se, a bivaly se, még az alattomos krokodil se! Mégis marad minden a régiben. Nem rajtunk múlnak a dolgok, kár tehát mellre szívni.

– Én nem akarok beletörődni, hogy ennyire kiszolgáltatottak vagyunk!

– Jaj, morcoska, miért kell ilyen súlyos szavakat használni? Mondd utánam: ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk.

– Nem… ezt ne…

– Mondd utánam, vagy fejbe kólintalak a söprűvel! Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk!

– Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk.

– Ne ilyen lelketlenül, hé! Nagyobb átéléssel!

– Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk!!! Így jó?

– Nagyon jó! Egyébként is, az a fő, hogy nincsen háború! Hogy nem lőnek! Hogy élünk!

– Élünk.

– És tudod, mit fogunk most csinálni? Táncolunk.
– Ne viccelj! Az én vaskos lábaimmal? Ki hallott már ilyet?
– Miért? Az orrszarvú is állat! Ugyanolyan állat, mint a többi. Táncolhat, ha kedve tartja!
– De nem tartja kedve.
– Biztos? Én nagyon jó tánctanár vagyok ám! A páromat is megtanítottam, pedig annál kétballábasabb bakkecskét nem hordott a hátán a föld! Gyerünk, mire vársz? Állj ide mellém. Csülködet a csípőmre. Úgy! A legegyszerűbbel kezdjük, kettőt jobbra, kettőt balra. Pamm-pamm!
– Nem tudok én!
– Micsoda beszéd az! Egészen jól megy! Ügyelj a ritmusra, morcoska! Maga rég nem lesz a világon, amikor én még mindig imádom, amikor én még mindig járok maga után! Te is!
– Maga régen el lesz feledve…
– Ez az, és csak általam lesz szeretve!
– Tiraramm, pamm-pamm…
– Paréramm, pa-pa-pa-pamm!

– Ébresztő, itt a tej, öltözködni kell!
– Hagyjál.
– Ágyba hoztam a reggelit az én Giduskámnak!
– Köszönöm, nem vagyok éhes.
– És szomjas?
– Szomjas se. Kérlek, morcoska, hagyjál egy kicsit magamra. Szépen kérlek!
– Nem értem… hogy hagyjalak magadra? Hát hová menjek?
– Csak maradj csöndben, és fordulj a másik oldaladra. Nem érzem jól magam.
– Miért nem ezzel kezdted? Mi baj? Mi fáj?
– Úgy… minden.
– Rossz a közérzeted?
– Igen, és ne haragudj, nincs kedvem beszélni.
– Értem, de… Engedd, hogy segítsek!
– Nem tudsz segíteni.
– Hogyne tudnék! Te mondod mindig, hogy két állat együtt több, mint egy meg egy! Te is segítettél rajtam, emlékezzél csak, milyen morózus,

depressziós, rigorózus vénlegény voltam én, amikor idejöttél, most viszont teljesen átalakultam! Átalakítottál! Azóta csupa derű az életem, viccelünk, játszunk, énekelünk, táncolunk! Ma nem táncolunk? Gyere, hátha jobb kedved lesz tőle.

– Ne bántsál! Nincs hangulatom… hadd feküdjek itt békén.

– Megijesztesz!

– Ne nyugtalankodjál.

– De nyugtalankodom! Hívom az orvost.

– A doktornő külföldön van, a doktor pedig fölmondott.

– Az nem lehet, hogy ne tudjak egy orvost keríteni!

– Nincs szükségem orvosra.

– Miért vagy ilyen makacs? Aki beteg, ahhoz orvost kell hívni!

– Nem beteg vagyok, illetve nem úgy.

– Hanem hogy?

– Édes Kornisom, higgyél nekem, ne beszéljünk róla, jobb lesz, mindkettőnknek!

– Te sírsz?

– Nem! Csak bántja a szemem a fény.

– Giduska! Giduskám! Emberek, segítség! Orvost! Mentőt! Gyorsan, gyorsan! Állatéletről van szó! Hahóóó!!

– Hagyd abba! Kérlek! Na jó. Akkor most elmondom az egészet. Ülj le, légy szíves. Ülj ide mellém. Ígérd meg, hogy nem veszed a szívedre… nem fogsz… nem csinálsz… szóval, okosan viselkedsz.

– Rendben. Mondjad már!

– Ne ijedj meg, de lényegében… tulajdonképpen… nos, én a végemet járom.

– Mi? Honnét veszed?

– Érzem. Igen. Érzem, amit érzek.

– De… éppen most, amikor minden olyan jól alakult… ilyen váratlanul!

– Ez mindig váratlanul jön.

– És… biztos?

– Az állatok ilyesmiben ritkán tévednek.

– Istenem, Giduska! Mit csináljak? Mit tegyek?

– Semmit. Maradj nyugton. Próbáld szokni a gondolatot. Ennek meg kell történnie. Senki sem élhet örökké.

– Örökké? Te még olyan fiatal vagy!

– Hozzád képest. A mifajtánk nyolc-tíz évig él. Én már tizenkettő vagyok, szerencsésnek mondhatom magam. Ne haragudj, fáraszt a beszéd.

– Majd én beszélek! Te csak hunyorítsál a szemeddel. Vagy biccents a füleddel! A ballal, ha igen, a jobbal pedig, ha nem! Nincs szükséged valamire? Mégis!? Enni? Inni? Simogassalak? A hátadat? Vagy inkább a szakálladat? Édes Giduskám, lehet, hogy nem voltam eléggé… nem voltam megfelelő párod, főleg a kezdeti időkben, de nem terád voltam mérges, hanem magamra, nem veled volt bajom, hanem önmagammal! Érted?

– Igen.

– Ne beszélj, csak biccents! Szeretném, ha tudnád, mennyire hálás vagyok neked, mindenemet odaadnám érted, az életemet is, mert nélküled úgysem élet az élet!

– Ne sírjál. Ne nehezítsed.

– Mindent tőled tanultam, ami jó, amit szeretek! Magamat is csak azóta bírom elviselni!

– Fordulj el! Mindenre kérlek, ami kedves neked, hogy fordulj el!

– Gidus! Giduska! Élsz még? Giduská-ám! Itthagyott… egyedül… Mocsok, rohadt élet! Hé, ápolók, hozzátok a tepsit! Kotász főápoló! Mi lesz már? A rosseb az anyátok, jöjjön valaki! Részlegvezető!! Igazgató!! Szemetek!! Nagyon jól látták, mi a helyzet, de egyik se szólt!! Senki se figyelmeztetett! Nem mondták, hogy a kecskék ilyen korán halnak!!!

– Figyelem magát egy ideje! Azért, mert nem bújok ki, még látok!

– Mély tiszteletem. A nevem Kornis. Megtenné, hogy előbúvik, kedves…

– Nem. A sziesztaidőm ez. Alapjában véve szundikálok. Alszom én most. Egyáltalán, mit keres itt? Hogy kerül ide? Némileg magánlaksértés esete forog fenn!

– Nem vagyok én magánlaksértő, szívesen elmondanám az egészet, ha volna olyan szíves kibújni.

– Ellenjavaslatom van. Most háromig számolok, azalatt maga szépen elhordja az irháját. Méghozzá ugyanolyan csöndesen, ahogyan belopódzott ide. Különben kiabálok Kotász főápolónak, aki úgy rúgja ki, hogy a lába se éri a földet!

– Tisztelettel megjegyzem, Kotász főápoló már megint szabadságon van. Tanulmányi szabadságon!
– Mi a frász?! Akkor hívom a helyettesét!
– Helyettese nincsen neki.
– Hm… csak takarít valaki!
– Nem mondhatnám. Régen tetszett körülnézni.
– Az ételt csak beadta valaki!
– Tanulólányok. De ők délután sosincsenek itt.
– Bánom is én. Hagyjon nekem békét. Tűnjön el.
– Sajnos, nem áll módomban.
– Nem áll módjában? Miért nem áll módjában?
– Mert az igazgatóság újra maximálta a négyzetmétereket, még kevesebb jut egy főnek, engem kiebrudaltak a ketrecemből, a gnúvadakat helyezték oda, és… tessék, a határozat, én nem tehetek róla! Mától itt fogok lakni.
– Micsoda???
– Ez a helyzet. Legutóbb az extra méretű állatok még kivételes elbírálásban részesültek, persze, énrám az nem vonatkozott, csak az elefántra, a zsiráfra meg a vízilóra, érdekelne, hogy engem miért hagytak ki, vagyok akkora, mint a víziló, no, és miért maradt ki a bölény, kérdem én? Vagy a barnamedve? Szerintem egy papagáj húzta ki a neveket a kalapból!
– Deeehogy! A protekciósok, uram! Mindig a protekciósok járnak jól! Az elvtársi kapcsolat dönt minden kérdésben, a kéz kezet mos, a ma nekem, holnap neked! Tudom én…
– Maradjon még egy kicsit!
– Minek?
– Beszélgetni! Ismerkedni!
– Utcán nem ismerkedem.
– Nem utcán vagyunk! Hanem az ön lakásában.
– Ez már nem az én lakásom. Ha az én lakásom volna, maga sose léphetné át a küszöböt.
– Miért ilyen zord velem?
– Még kérdi? Betelepítik a lakásomba, fölforgatják az életemet, megbontják a nyugalmamat, ezek után nem várhatja, hogy tapsikoljak örömömben!

– Nézze, teljesen igaza van. Hiába, semmit sem tehetünk, okosabb, ha higgadtan elfogadjuk a tényeket.

– Én ezt nem vagyok képes elfogadni! Az én hátamon fát lehet vágni, annyira türelmes az alaptermészetem, de ami sok, az sok. Először azt mondják, szanálni fogják az épületet, mert itt lesz az új majomház! Azután azt mondják, nem azért, hanem mert életveszélyes a födém! Múlnak az évek, nem történik semmi, hagyják az állatot bizonytalanságban, hogy akkor életveszélyes vagy nem, és minden rohad, beáztunk, a lefolyó eltömődött, ráadásnak jön maga! Mindegy. Az élet így is, úgy is eltelik.

– De hogyan! Az a kérdés: hogyan, drága nagysos asszony. Vagy netán kisasszony?

– Szólítson Babusnak. Különben özvegy vagyok. A páromat baleset érte.

– Miféle baleset? Ha ezzel föltépném a régi sebet, akkor inkább ne válaszoljon, beszéljünk másról. Szép időnk van, máma!

– Bivalyban ilyen tapintatossal nem találkoztam még.

– Ha meg nem sértem, én nem bivaly vagyok!

– Hm… kissé rövidlátok.

– Orrszarvú! Bicornis, legalábbis eredetileg, mert az egyik orrtülköm, sajna, letörött már.

– Aha. Hát, a férjem meg kiszáradt. Mi, óriásteknősök, téli álmot alszunk. Szegénykém, nekivetette a hátát a fűtőtestnek, ami állatemlékezet óta sose működött, de azon a télen richtig bekapcsolták. Így aztán kiszáradt a drágám. Istenem, mennyi éve már!

– Magam is özvegy vagyok. Viszont énnekem az az elvem, hogy előre nézzünk, ne hátra. Gondolom, nehéz élete lehetett, kedves Babuska, és…

– Babuska? Miért nem mindjárt: Babucika?!

– Ezer bocsánat. Egy ilyen bájos teknősasszonyt legszívesebben azonnal tegezne az állatfia!

– Na, na! Ne hízelegjen, Kornis út. Mára elég a beszédből. Folytatom a sziesztámat. Ez az egy, amit teljesítek az orvos utasításai közül.

– Mit nem?

– Nem testmozgok, nem diétázom, nem veszem be a gyógyszereket.

– És miért nem?

– Eszem ágában sincs meghosszabbítani ezt az amúgy is mérhetetlenül soká tartó életet.

– Hogy mondhat ilyet, kedves Babuska? Az életnek vannak árnyékos oldalai, de ha ezt tudomásul vesszük, akkor kiderül, hogy az élet szép!

– Gyönyörű…

– Igenis, gyönyörű! Ami nem ránk tartozik, azzal nem foglalkozunk! Az a fő, hogy nincsen háború! Hogy nem lőnek! Hogy élünk!

– Meggárgyult maga? Minek ordibál itt? Azt hiszi, süket vagyok?

– Nem, csak… szerettem volna, ha utánam tetszik mondani.

– U-tá-na?

– Szóval, velem együtt! Kórusban.

– Kó-rus-ban?!?

– Attól rögvest jobb kedvre tetszene derülni, ez biztos, ki van próbálva! És azután énekelhetnénk meg táncolhatnánk!

– Táncolni? Az én vaskos lábaimmal? Ki hallott már ilyet?

– Miért? Nyilván nem tetszik fából lenni, az óriásteknős is állat, ugyanolyan állat, mint a többi, miért ne táncolhatnánk? Kettőt jobbra, kettőt balra! Pamm-pamm, pamm-pamm! Maga régen el lesz feledve, és csak általam lesz szeretve… amikor én még… mindig…

– Napszúrást kapott tán? Orrszarvú létére riszálja a farát, mint egy gazella!

– Már az is baj, ha az állatnak jókedve van? Szerettem volna fölvidítani! Mi tulajdonképpen rokonok vagyunk! Szegről-végről.

– Csak tán nem?!

– De, de, mert mind a ketten a Föld őslakóitól származunk, és jóformán csak mi tartjuk magunkat, a többiek nagyjából kihaltak!

– Aha. Nna. Viszlát.

– Kezcsókolom. Hát… kemény dió. Nem megy egyik napról a másikra. Sebaj, ráérünk, nem hajt a tatár. Az óriásteknős sokáig él, legalább száz évig, az neki a minimum. Hm, de talán… attól függ, mikor született! Bocsánat, egy pillanatra! Babuska, legyen olyan bűbáj, bújjék elő egy másodpercecskére! Csupán aziránt érdeklődnék, hogy hányban tetszett születni? Tudom, modortalanság ilyet kérdezni egy hölgytől, de… ez nekem élet-halál kérdés! Kérem, könyörgök, feleljen! Jaj… Emberek! Doktornő, részlegvezető, igazgató, valaki!! Hány éves az óriásteknős?? Halló, halló, figyelem!! Hány éves?? Mondják meg!! Aki hallja, adja át!!!

BÁRNOVELLÁK
(1994–98)

– majd egy másik kötetben olvashatóak –

VIRÁGMESÉK
(2008–2013)

– újabb, kötetben még nem szerepelt írások –

Alkalmi áron

A szocializmusban a lányoknak volt jobb. Őket nem hívták be katonának. Akadtak olyan elvetemült apák és nagyapák, akik azt a nézetüket hangoztatták, hogy a kétéves szolgálat (határőrségnél három) kifejezetten jót tesz. Tanultok egy kis becsületet! Toll a fületekbe, gondoltuk. Amit lehetett, megtettünk, hogy más tanuljon egy kis becsületet a Magyar Népköztársaság Néphadseregében, ne mi. Titkos megoldások és receptek jártak szájról szájra. Törj össze tíz darab iskolai fehér krétát, oldd föl egy pohár vízben, hajtsd fel közvetlenül sorozás előtt. Húsz darab méregerős feketekávét igyál aznap reggel. Játszd el, hogy epilepsziás (skizofrén, pszichopata) vagy. Az epilepsziás a nyerő, ha tudsz a szádban tartani némi szappanhabot, mely a szükséges pillanatban kiülhet a szád szélére. Szerezz orvosi igazolást szívinfarktusról, agyvérzésről, kétoldali kulcscsonttörésről.

Soha senkivel nem találkoztunk, aki az említett módok bármelyikével megúszta volna, de szilárdan hittük, ha elég ügyesek lennénk, sikerülne. Nem voltunk elég ügyesek. Szerencsére mire betöltöttük a tizennyolcat, már bevezették az „egyetemi előfelvett” intézményét. A fiúkat, ha bejutottak valamelyik főiskolára vagy egyetemre, a tanulmányi idő megkezdése előtt vonították be – ám csak egy évre. Ami azért nagy különbség.

Száznemsok kilométerre található Kalocsa a fővárostól, dél-keletre. Mégis négy-ötórás vonatozásba tellett akkoriban, hogy oda lejussunk. Ha valamelyikünk nagy ritkán eltávot vagy szabadságot kapott, a vicinálison együtt utazhatott néhány szovjet katonával (mi ruszkiknak hívtuk őket), akik azonban csak szabadságra mehettek – eltávra (72 óra) sosem engedték

őket, a szovjet parancsnokság nem akarta, hogy császkáljanak Magyarországon. Útban a főváros – a vecsési katonai reptér – felé duhajul vigadoztak, megosztva a vodkát a hazaengedett magyar honvédekkel. Visszafelé a levertség szürke ködébe burkolóztak, s nélkülünk ürítgették lapos flaskáikat.

Laktanyánkat fél méter vastag, két és fél méter magas fal övezte a bal oldalon. Tudtuk, mögötte vannak a ruszkik. Semmit nem láttunk belőlük. Nem is hallottunk. Az világos, hogy nincsenek emeletes házak odaát. Talán sátrakban laknak? Vagy jurtákban? A mi kaszárnyánk még Ferenc József idején épült, a miniszteri betonút két oldalán négyemeletes kockaépületek. Az ablakok középre néztek, így a ruszkikhoz legföljebb a lapos tetőkről leshettünk volna át. A lapos tetőkre azonban szigorúan tilos fölmenni.

Néha-néha szemünkbe ötlött, amint a falon túl egy emberi fej húz el, általában csálé kucsmában. Tiszt, lovon, gondoltuk. Ha a mi tisztjeinktől próbáltunk felvilágosítást kapni, leugattak, tabu! Az egyik főhadnagy odáig ment: Miféle szovjet laktanya? honnan veszik? nincs semmiféle szovjet laktanya! gyári munkások laknak ott! Magyarok? – kérdezte valaki tanácstalanul. Naná, majd albánok!

Hazudnak. Találgattuk, mit csinálhatnak a ruszkik a fal mögött? Egyáltalán, miféle fegyvernem? Ha tankosok volnának, ahogyan a szovjet katonákat általában elképzeltük a háborús filmekből, hallanánk a T–34-esek dübörgését. Talán hírszerzők? De milyen híreket szerezhetnek itt, az isten háta mögött? A laktanyák mögötti mezőn volt a gyakorlótér, oda soha ki nem jöttek. Az egyetlen kapcsolat a közös zötyögés a vicinálison, ám ahhoz senki nem tudott eléggé oroszul, hogy ott tájékozódjék. Miként képesek éveket eltölteni bezárva anélkül, hogy elődugnák az orrukat?

Mér, és aki börtönben van? – kérdeztük társainktól és magunktól.

Terjengtek különféle pletykák. A szökést odaát halállal büntetik, a vétkeseket a túlsó falnál lövik agyon hajnalban, viharos éjszakákon, amikor a mennydörgés elnyomja a puskaropogást. Olykor furcsa konyhaszagot hozott felénk a szél. Káposztaleves, mondta valaki. Borscs. Máskor rothadó zöldség és kozmás hal bűze jött át.

Múltak a napok, kegyetlen lassúsággal. Minél közelebb kerültünk a sorkatonai szolgálat végéhez, annál képtelenebb csigavánszorgással telt az idő. Sőt állni látszék. De valahogyan csak eljutottunk a cső végéhez.

Amikor leszerelt társainkkal együtt kikászálódtunk a vonatból a Józsefvárosi pályaudvaron, szent esküvéssel megfogadtuk, ebben az életben többé be nem tesszük a lábunkat Kalocsára, sőt e ramaty pályaudvarra sem. Az országnak azok a megyéi, ahová innét kell menni vonaton, számunkra megszűntek létezni.

Te betartottad. Pöfögő gőzmozdony húzta szerelvényként zakatolt az életed előre, ismerős és ismeretlen tájakon. Voltál szerelmes, férj, atya, győztes, elvált, lelkes, ösztöndíjas, letaglózott, szabadúszó, szabadon fuldokló, partra evickélő. De hallani sem akartál a pályaudvarról és Kalocsáról, akkor sem, amikor a sors tréfájaként hivatásod keretében hívtak oda, inkább beteget jelentettél. Nem hazudtál, katonáskodásod színhelyének gondolatától is rosszul lettél.

Tapasztaltad, mások azért már túltették magukat ifjúkorotok legrandább évén. Házibuliban gyakran megesett, hogy korodbeli hímek adomázni kezdtek a néphadseregben töltött hónapokról, ahhoz hasonlóan, ahogyan az ember a gimnáziumi kalandjairól mesél. Ők mintha nem szenvedtek volna annyira, mint te. Az ő idegrendszerükben a szörnyűségeket valamiképp békévé oldta az emlékezés. Már nem a szocializmus rettentő túlzásokba eső karikatúrájának festették le a harmadosztályú hétköznapi fasizmust, amivé bunkó kiképző tisztjeitek és tiszteseitek változtatták a haza védelmét. Történeteik, akárha ha a *Švejk*-ből származnának.

Nem értetted, hogyan feledhették el: heten meghaltak közületek, hárman őrségben lőtték agyon magukat, a többiek hadgyakorlaton estek áldozatul balesetnek és emberi hibának, nem nagy ügy, vállalható selejt, vélte x százados. Miként nyomhatta el bennük az örökös kiszolgáltatottságot és a magánemberi szuverenitás durva fölszámolását néhány vicces vagy poénosan előadható anekdota, amivel megnevettetik mindazokat, akik sosem voltak katonák, főként a lányokat.

Húzott azonban tovább az idő, egyre ismeretlenebb állomásokra, nemcsak te álltál minden fülkefényben, hanem a szeretteid is. A lányod például, akit nyaranta elvittél kéthetes autós utazásokra, Fedezzük föl Magyarországot! Külföldre hordja eleget az anyja. Mindig más megyében csalinkáztatok, ott éjszakázva panzióban, magánháznál vagy kempingben, ahol rátok esteledett. Sorsolással választottatok megyét. Harmadszorra, mit tesz Isten, Kalocsa megyéjét húzta a lányod. Nagyot nyeltél. Eleinte gondosan elkerülted az erős paprikájáról s nem ezredéről híres várost. A

lányod, aki épp eleget hallott róla tőled, a pokol szinonimájaként, azt kérdezte: Ne nézzük azért meg?

Ráálltál. Már olyan régen volt! Időközben Magyarországon eltörölték a sorkötelességet. A hazai fapados kapitalizmusban a fiúknak jobb, ők happolják el a valamirevaló állásokat a lányok elől.

Buffogott a szíved, amikor odaértél. Elhagytad a település elejét jelző táblát. Ismeretlen városba kerültél. Egyetlen ház vagy utca sem emlékeztetett arra, ami benned élt. Hol a pályaudvar? Tudtad, a bekötő út elején, ám ahelyett rögtön lakótelepféle, aztán üzemcsarnokok. Mi történt? Szégyenszemre fölvilágosítást kellett kérned egy járókelőtől. Útbaigazított, s hozzáfűzte, az ezred már megszűnt. Hogyhogy megszűnt? – kérdezted volna, de dudáltak mögötted.

Aha. A laktanya környéke alaposan beépült, azért nem találtad. Kocsidat a főbejárat előtt hagytad, ahol annak idején nem parkolhatott emberfia. Kiszálltatok. A kerítés, a vaskapu, a miniszteri út és az épületek a helyükön, ám a tábla szerint Továbbképző Központ van az ezred helyén. A fegyveres őr barátságosan köszönt, s készséggel szolgált felvilágosítással – a ti időtökben szóba sem állhatott senkivel, ellenben köteles volt följegyezni az arra haladó gépjárművek rendszámát. Tanfolyamokat tartanak itt, magyarázta, a hivatásos állománynak. Tipródtatok néhány percig. A lányod indulni akart, éhes volt. Akkor jutottak eszedbe a ruszkik. Terelted arra a lányod a könyökénél fogva.

Úristen… A vastag fal elöl kibontva, és… sehol semmi, leszámítva egy portásfülkének látszó bódét. Magas fák. Erdő… azóta nőtt? Földbe gyökerezett a lábad. Kijött a fülkéből egy barátságos, korodbeli férfi. Hogy az önkormányzattól jöttetek-e? Ráztad a fejed. Kérem szépen, volt itt egy rusz… szov… orosz laktanya, kezdted akadozó nyelvvel. Nem, itt mindig röptér volt, mondta a férfi, jöjjenek be, megnézhetik. Valóban, lapos, nagy alakú hangár árválkodott a fák takarásában, keskeny kifutópályák vezettek háromfelé. A betonszalag már töredezett, de az irányfények a helyükön, a reptereken szokásos csíkok is, itt-ott fehérrel odapingált cirill betűs jelek, lekopóban. Mostan az önkormányzat eladja a francba az egészet, mondta a férfi, ha valakinek röptér köll, alkalmi vétel.

Reptér??? Soha nem hallottátok se fölszálló, se landoló gépek motorzúgását, kerékvíjjogását. Képtelenség.

A lányod gyomra korgott. Elbúcsúztatok. A portásfülkére odasprézték görbe betűkkel, hogy eladó, s egy mobil telefonszámot. Töprengtél, fölírjad-e. Á, röptér se köll neked, főleg nem itt, bármilyen alkalmi az ára.

Azóta se került épeszű magyarázat. Ahogyan hátrahagyott ifjúságod más fölfeslő titkaira sincsen.

Lépjünk ki a fikció medréből, két szolgálati közlemény erejéig:

1. Megírtam már, vagy másfél évtizede, miként látogat el a főhős a régi laktanyájába – ám azt a történetet csak úgy kifundáltam, reális alap híján. Az iménti novella viszont valóságos élmény eredménye.

2. Nemrég összeakadtam a honlapomon egy ifjú olvasómmal, az illető lány, sőt anya. Érdekes módon a Honvédelmi Minisztériumban dolgozik, vagy -zott, a levelezés kezdetén. Megkértem, nézne utána, mi lehetett a helyzet a kalocsai szovjet laktanyával. Azt felelte, nehéz ügy, az a nemzedék már nyugdíjba ment. Csodával határos módon mégis sikerült neki. Kiderült egy régen visszavonult magasrangú tisztről, akivel baráti kapcsolatban maradt, hogy a kalocsai magyar laktanya ezredparancsnoka volt, kevéssel az én sorkatonai szolgálatom időszaka előtt. Ő tudta a választ. A hatvanas években korszerű reptéri bázist létesítettek az oroszok a jelzett helyen. Ám amikor a néphadseregnél is használatba vették a MIG típusú vadászgépeket, azok számára rövidnek bizonyult a kifutópálya, így a továbbiakban nem használták a repteret, csak őrizték. Ez történt a magas kőkerítés mögött. Titokzatosabb és költőibb megfejtésben reménykedtem. Mit mondhatnék? A valóság nem mindig jobb író nálunk.

Álom, szerelem, bizalom

Valaha elhagyatott legelő volt ott, ahol – akár egy szökőkút – kitört a gyógyforrás. Annak előtte csupán a gyalázat tört ki néha, főleg a pléhkocsmában, repültek a poharak, kijött a rendőrjárőr a közeli faluból. Harminc év telt el, három gyógyszálló és tucatnyi gyógypanzió fogadja a gyógyvendégeket a forrásra épült gyógyfürdő körül. A legrégibb, ma már legolcsóbb szállodába harmadszor érkezett az a férfi, a két fiával. A személyzetnek derengett, hogy nem először látják őket.

A strand időközben tovább bővült, kacskaringós csúszdával és három egymáshoz érő kajabódéval. Régebben ki kellett menni lángosért, sült

halért. „Egy gonddal kevesebb!” – a férfi örült. Annak is, hogy gyerekei győzelmi üdvrivalgásnak hangzó ujjongással rohamozták meg a csúszdát. Igazán fölöslegesnek értékelhető az aggódó mondat, amit utánuk küldött: Vigyázzatok egymásra! A fiúkat már beszippantotta a girbegurba pályát uraló tucatnyi barnára sült kamasz csoportvonzása.

Hősünk társaságban gyakorta ismételgette: ő nem nyaral, csak nyaraltat. Lehetséges, hogy ennek az időszaknak lassacskán vége. Tűnődhet, neki vajon mihez volna kedve egy ilyen strandon? E fölismerés napernyője alatt elballagott, s vett két újságot, egy országosat, meg a helyit. A lapokhoz kávé kéne. Jóféle dupla fekete, ahogyan az apja mondogatta hajdanán. Léteznek még olyan vastagfalú üvegpoharak, amelyek a fáma szerint törhetetlenek?

A középső bódé előtti sörpadok egyikére ült, ott a legsűrűbb az árnyék a háromszögletű ponyvatető alatt. Egyedüli vendégként várta a kiszolgálást, ha van itt olyasmi. A belföldi hírek keserves áramlatába süppedt. Félszemmel érzékelte, hogy egy fiatal nő nedves rongygyal törölgeti a barnára lakkozott asztalokat, hamarosan odaér őhozzá. Ideje, tapadós a deszkafelület.

Mingyár nyitunk! – dobta oda a nő, még háttal, azon az iskolázatlan hangon, melytől a férfi fölkészült a suk-sükölésre s más bárdolatlanságokra. „Nyissatok,” gondolta. A nő vaskosabbnak tűnt, mint az életkora indokolta (húsz-huszonöt lehetett), feneke a szürke sortban már megkezdte a terjeszkedést, ami ellen a küzdelem évtizedről évtizedre nehezebb lesz, a férfi (hatvan tájt) ezt tapasztalatból tudta. A kakaóbarna combokon rengemények, a lábszárakon néhány ér aggasztó kékje. A cicik még rendben, állapíthatta meg, amikor a pincérnő végre odafordult: Hozhatok valamit? – ő is végigmérte a férfit.

Aki erre ösztönösen behúzta a hasát: Jegeskávé… esetleg? A nő mosolygott: Természetesen! – sötét szemében fáradtság. Elvonult a bódé irányába. Az ülepe lustán ringott. „Milyen kis…” – a férfi nem fejezte be a gondolatot, melyben az alany a liba vagy a ribanc lett volna, a jelző pedig a falusi. „Hagyjuk ezt, mielőtt a csaj is gondol valamit rólad.” A bódé mélyén ázatag öregasszony bukkant föl a pult mögött, faspatulával vakargatta a vélhetőleg lángossütésre használt, szénfeketére égett fémmedencét. Mögötte baseballsapkás öregember jelent meg, kezében ismeretlen rendeltetésű szerszám, az is fekete a mocsoktól. A sapka

fölirata: I ♥ MALTA. Ezek talán a papa-mama? Hát persze. Itt született a nő, ezen a tájon, s itt is fog meghalni, az égett olaj átható bűzében. Mely bizonyára lemoshatatlanul beleitta magát a hajába, a fiú, aki odahajol, ezt fogja beszívni, nincs az a kifinomult sampon vagy parfüm, mely semlegesíthetné.

Tiszta szívvel sajnálta már a szerencsétlen lányt, a magyar pampa vadvirágát, akinek sose jut az, amit… megérdemelne. „Mindazonáltal hozhatná végre a jegeskávét. Meglátjuk, milyen lesz, ne táplálj túlzott reményeket.”

További tizenkét perc múltán kapta meg. Fehér műanyagpohárban. Kevéske flakontejszínhab felül, rengeteg jégkocka alul. „Sebaj. A fiúk istenien szórakoznak a csúszdán, jólesőn kihalt a strand még, olvassad újságaidat, később úszhatsz is, érd be azzal, ami jut.” Szürcsölt, olvasott, beérte. Tömeges baleset az M1-es autópályán. Holnaptól drágul a benzin és a dízel. Csődbe ment a Hungeco. „Mi a szent szar az a Hungeco?” Odalépett a pulthoz fizetni. Négyezerötszáz! – mondta a pincérnő, időközben ő is baseballsapkát csapott a fejébe, ugyanolyat, mint az apja. I ♥ MALTA.

„Mennyi???” – harsant föl egy reszelős basszus a férfi agyában. De nem érzett erőt reklamálni, odanyújtotta két tízezreséből az egyiket. Míg a nő kirakta a visszajárót, ő az alábbiakat gondolta:

„1. Így fölmentek az árak? A francba, azér ez nem a Riviéra!

2. Málta szigetén nyaraltak? Ha így számolnak, futja rá.

3. Ennél Máltán is olcsóbb lehet a jegeskávé!

4. Nem hoztam magammal elég készpénzt.”

Összezúzott lélekkel hagyta ott a bódésort. Megállt a csúszdás medencénél, figyelte a gyerekeit. akik sikítozva zúdultak a klórtól zöldes vízbe. Úgy érezte, semmi keresnivalója itt. Visszakanyarodott a kajaáruldákhoz. A szélsőnek a kitárt ablakára erősítették az árjegyzéket. Itt is adnak jegeskávét. ÖTSZÁZ forintért. „Na, pillanat!” – hátulról kerülte meg a bódésort. A túlsó büfé listáját átlátszó műanyag irattartóban rajzszögezték ki. A jegeskávé ott is ötszáz. „A pofám leszakad! Mit képzelnek ezek középen?” – elhaladt a pincérnőék pultja előtt, mint aki véletlenül csámborog arra. Az oldalfalon fekete tábla, rajta a kínálat, krétával. Primitív betűk. Jegeskávé: 500. A nő épp felmosott odabenn, s lehajoltában a pánt nélküli trikó kényelmes belátást engedett. Üde halmok,

kivételesen apró bimbókkal. Csak ezek látszottak olyan fiatalnak a nő testén, amennyinek a valóságos életkora saccolható. Furcsamód az icipici bimbók fokozták a férfi dühét, karcos hangon indított: Csókolom, homályosítson már föl, miért kért tőlem négyezerötszázat a jegeskávéért, ha ötszázat írtak ki? – ujjával olyan hevesen bökött a táblára, hogy megcsikordult rajta a körme.

A nő lekapta a baseballsapkát, sűrű barna haja a vállára omlott: De nem, tízezrest tetszett adni, és én szépen visszaadtam kilencezerötöt, tessék csak megnézni a tárcájában! – mindezt higgadtan, szinte szomorkásan. Árnyalatnyi mosollyal, mely az ilyen szórakozott öreg csótányoknak jár. Oké! – a férfi faképnél hagyta, bódéstul, mellbimbóstul, Máltástul. Meg kéne számolnia a pénzét. De tartott tőle, hogy ha a lánynak igaza van, kudarcérzete elviselhetetlenné fokozódik. Inkább úgy döntött, soha többé nem vesz semmit középen. Pedig az látszott a legelfogadhatóbb büfének, déltájt ott mindig sor állt. Tíznapos nyaralásuk alatt be is tartotta, rossz lelkiismerettel és magyarázat híján fosztva meg a fiait a nutellás palacsintától, amit másutt nem adtak.

Ücsörgött eleget a padokon magában, szigorúan a két szélső bódénál. Minden erőfeszítése dacára újra meg újra összeakadt a tekintete a nőével. „Talán várja, hogy bocsánatot kérjek?” Nem, a mélybarna tekintet szemrehányás vagy megbántottság helyett valamiféle kíváncsiságot sugárzott. „Mi ez?” – sokáig nem talált semmiféle magyarázatot.

Az ötödik délelőttön a nő odatámaszkodott a férfi asztalára: Így megváltoztam? – a sapka napellenzője most a nyakát takarta. A férfi ütődötten bámult rá, míg a nő türelmét vesztve legyintett, s ezúttal ő hagyta faképnél. Távolodó feneke erőteljes ringással tartotta magán a hímek figyelmét.

Hirtelen szakadt föl az emlék. Vagy öt éve, amikor először járt itt, még a kisfiúk mamájával négyesben, ült a strand pénztárában egy metszően értelmes tekintetű lány, akivel a felesége összehaverkodott. A lány valamelyik vidéki bölcsészkarra járt, pszichológia szakra, és azt vette a fejébe, hogy autista gyerekekkel akar foglalkozni. A feleség tíz éve csinálta pontosan ezt. Eszmecseréjüket ő csak félfüllel hallgatta, a kisfiúkat fölügyelte. A lány, amikor a munkaideje lejárt, odaterítette melléjük a gyékényét. Makulátlanul barnára sült hasfalát három kínai írásjel ékesítette, a legalsó már félig a fekete bikinibugyi takarásában.

Magyarázta, hogy a fiújával mindketten ugyanazt tetováltatták oda. ÁLOM, SZERELEM, BIZALOM. A sorrendben nem biztos.

„Jézusom…” – rátört, mennyire kívánta akkor azt a hibátlan alakú lányt, akinek a haja úgy röpködött a válla fölött, mint egy kacér madár. Azonnal magáévá tette volna valamelyik kabinban. A felesége még elég formátlan volt a szüléstől.

Abból a nyúlánk szépségből lett ez a trampli pincérnő? Ilyen rövid idő alatt? Ugrott a vonzerő, a pszichológia, az autista gyerekek megmentése? Vagy a fölszolgálás csak nyári meló neki? Á… hiszen az értelem semmivel össze nem téveszthető ragyogása is ugrott a barna szempárból.

A kétgyerekes elvált apa filozofikus hangulatba merült. „Úgy van ez talán, hogy a férfiak ingerültsége mögött többnyire ott található az erotikus izgalom, ha lehántjuk a takaró rétegeket? Meg úgy, hogy a megkívánt nők az ilyesmit nem felejtik? És úgy, hogy ha kaphatnánk valamiféle gyorsfényképet arról, mi lesz a mágnesként vonzó lányokból, nőkből, nyomban szertefoszlana a vágy? Lehetséges, hogy ez az igazi becsapás, nem a pénzbeli?”

Immár szívesen megkérdezte volna: Csókolom, a kegyed hasán talál-e olvasnivalót, aki tud kínaiul? Ám a nő soha többé nem pillantott feléje. Ügyet se vetett rá. Sőt mintha látványosan kerülte volna. Amit a férfi meggyőző bizonyítéknak vélt.

Úszóhorgony, célzsák

Csöngettek. Art nem mozdult. Ki a fene lehet ilyenkor? – az „ilyenkor”-t az óra állásától függetlenül fűzte hozzá, ha valaki beállított, amióta magányosan peregtek napjai. Immár ő volt az egyetlen, az ötemeletes házban, aki nem cseréltette le a bejárati ajtó külső kilincsét merev gombra. Pedig ő sosem zárta kulcsra. Mit lehet tőlem elvinni? – felelte az aggódó nőknek és haveroknak, akik szorgalmazták az illetéktelen behatolók dolgának megnehezítését. (Akkoriban a hevederzárak még nem jöttek divatba Magyarországon.)

Azt remélte, a csöngető talán elunja s továbbáll. De nem. Zrrrrrrr, zrrrrrrr!!! Fölállt a hátán a szőr. Bújj be, nyitva! – kiáltotta megadón. Az a valaki csak nyomta a csengőt, míg ő végül feltépte az ajtót. A fölötte lakó családból az asszony állt a félrecsúszott lábtörlőn, kisírt szemmel, lila

selyem pongyolában. A nő, aki Julia Robertsre hasonlított, ha volt a szemlélőben egy kis jóindulat. Art igyekezett leszakítani a tekintetét a nő melléről, amely látványosan domborította a pongyolát. Ismerte a férjét, a kislányát, sokat tudott róluk, fölötte laktak, és a leszűrődő zajokat könnyű történetekké szerkeszteni.

Artúrkám, kezdte a nő (azon az olajos alton, melyet ő erotikusnak érzett), szépen kérlek, gyere gyorsan, mert nagy baj lesz, Laci tombol! Milyen nagy baj? – Art aggódott, Laci testi erőben és méretben többszörösen felülmúlta. Olyan nagy baj, hogy Bori nem hajlandó bevenni a gyógyszert, és Laci rém ideges, ha nem sietünk, megveri!

A házban az a pletyus járta, hogy Laci oda-odasóz a feleségének. Ám az asszonyt sem kell félteni, ő meg karmol, mint a jávai tigris! – ez a mosodás Garasék véleménye a harmadikról. Artnak tetszettek az erős, pirosra festett körmök, melyek repkedtek a levegőben, ha beszélt. Most is azokkal nógatta Artot, aki visszalépett a lakásba, hosszúnadrágra cserélni a sortot, mielőtt megvív a fönt dühöngő bikával.

Az ötödiken résre nyitva a bejárati ajtó, Art faltörő kosként tört előre. Látta, szükségtelenül öltözött át, Laci hófehér vállltrikóban és alsónadrágban körözött a nagyszobában, mely tágas és világos volt (Artnak csak az élettér másik fele jutott odalenn, azt a lakást leválasztották.) Bori, az óvodás, lila bugyiban és kombinéban kuporgott a keleti mintás vastag perzsaszőnyeg közepén, törökülésben, két karját összefonva még ki nem nőtt mellén.

Szerbusz, Laci, mondta ő halkan, a nagy termetű férfi erre fölordított: Én nem tudom, mit csinálok, ha nem veszi be! én olyat teszek, hogy mind sírni fogunk!

A nő, aki Julia Robertsre emlékeztette Artot, gyorsan a férje és a lányuk közé lépett, mint aki súlyos testi sértést próbál megakadályozni: Na, na, na, Lacííí! higgadjál le, jó, Lacííí! – így ejtette, legalább három í-vel. A férj nem adta jelét higgadásnak: Hogy lehet ilyen makacs ez a hülye kölök? amikor a doktor Dinkel megmondta, be kell szednie, napi háromszor! pontosan ugyanabban az időben! – két ujjával fogta a fehér-szürke kapszulát, s rázta, mintha pirinyó rumbatök volna. Art lelki füleivel érzékelni vélte az alig hallható zizegést. Mi ez? – kérdezte. Valami cilin, nem mindegy? be kell szednie! idefigyelj, Borika, kapd be, különben…! –

a férj másik keze ökölbe szorult. A bodor hajú feleség félretolta, kezdte újra a higgadjál le!-zést és a Lacííí!-zást. Olaj a tűzre.

Art hirtelen megvilágosodást élt át: 1. a nőnek Lili a neve (i-végű család), 2. ha ezek nem fogják be, de rögtön, ő is visítani fog. Sőt jódlizni. Emberek, mondta keményen, kérem a kapszulát, és menjetek ki, jó? – az utolsó szó úgy zengett, mint a lecsapó balta a tűzifában. A szülők e zord hangra szoborrá váltak. Lili tért magához hamarább, tolta a férjét: Gyerünk, Lacííí! nem hallod? majd Artúr intézi!

Már az ajtónál jártak, amikor Art utánuk szólt: Van itthon C-vitamin? kéne egy levéllel! Lili jótanulósan bólintott, s hozta. Amikor átadta, megszorította Art kezét, mint aki sok szerencsét kíván ehhez a fellépéshez. Beugrás, gondolta Art. Vészhelyzet, arra se volt idő, hogy átfussam a szerepet.

Leült Borival szemközt a süppedékeny perzsára. Egy vagyonba kerülhetett, gondolta. Ne irigykedj, domboríts! – szólt magára. Na jó. Bori… Borikám! – rekedt hangját kicsit köszörülte. Tudod, arról van itten szó, hogy az ember… talán már hallottál arról, hogy mi a majmoktól származunk, állítólag a bonobo majmoktól. A kislány fölélénkült: Persze hogy, Ica néni mesélte az oviba! Jó, csakhogy régóta nem a természetben élünk, hanem ilyen nagy épületekben, és a szervezetünk sokat romlott, könnyebben kapunk betegségeket, olyankor be kell vennünk az orvosságot, látod, így ni! – kinyomott egy vitamint, földobta, s a szájával kapta el. Bori biccentett, könnyedén csinálta utána a mutatványt. Príma, egy-egy az állás! – örvendezett Art, most jön a döntő! – újabb tablettát adott a versenyzőknek. A kislány kezébe a kapszulát csempészte.

Kettő-kettő, szuperdöntő! – lenyeltek még egy-egy vitamint, Art most szándékosan vesztett, ami kissé nehezére esett. Mindegy. Ennyi vitamin mára elég, gondolta. Jöhettek! – szólt ki diadalittasan a szülőknek, akik a másik szoba ablakánál veszekedtek, suttogósra fogott hangon. Lili szemében kigyúlt az őszinte bámulat tüze: Artúrkám, ezt hogy csináltad? csodálatos vagy! – két puszit nyomott az arcára. Laci szemében viszont a féltékenység zöld lángja lobbant föl. Okosabb kotródni. Visszaadta a C vitaminok levelét, s távozott.

Eltelt tizenegy év. Csöngettek – alkalmatlan időben, mint rendesen. Artot időközben kétszer is kirabolták – várakozása ellenére volt mit elvinniük. Ennek hatására beadta a derekát, súlyos keresztpántot

csináltatott, csak háromszori kulcsfordításra nyílott. Lili állt a lábtörlőn. Még mindig maradt benne Julia Robertsből, bár a haját újabban természetellenesre melíroztatta. Gyorsan-gyorsan! – sikította. Rémült arckifejezése jelezte, nagy a baj. Odafönt a fürdőszobában Bori térdelt a kádnál, a víz csordogált, s az Artnál egy fejjel magasabbra nőtt lány öklendezve hányt. Ami kijött belőle, spenótnak látszott, míg a szaga el nem jutott Art orráig. Lili megragadta Bori vállát: Mi van veled? mondjál már valamit! – hiába. A lány levegő után kapkodott: Semmi-semmi, aznapos vagyok, nyögte. Legyintgetett, hogy mindjárt összeszedi magát. De nem.

Art visszalépett a benyílóba a telefonasztalkához, tárcsázta a mentők számát. Húsz perc múlva futottak be. A kedves szülők menjenek ki! – a mentőorvos, szelíd eréllyel. Engedelmeskedtek. Összenéztek. Art világéletében szerette volna, ha történik köztük valami. Rajongott Julia Robertsért. Laci már hosszabb ideje elköltözött, a ház híradója szerint egy platinaszőke kurvához, aki még csak nem is fiatalabb a szegény Lilinél.

Elvitték a mentősök a félájult Borit hordágyon, Lili rohant utánuk. Art csapta be a lakás nyitva felejtett ajtaját. Mikor leért a sajátjába, még hallotta a távolodó szirénaszót. Ruhájába belekapaszkodott a spenótszerű okádék keserű bűze. Ételmérgezés? Vagy epét hányt ez a szegény lány?

Nem kellett sokáig várnia a helyes megfejtésre. Este tíz tájt Lili újra becsöngetett. Kiderült: Bori rossz társaságba keveredett, drogoznak rendesen, most valami túladagolódott. Te jó isten, ehhez azért még kislány! – Artot idegesítette a saját hangjának vénasszonyos sipítása. Sápítása. Sápítozása, na. Kislány? ne viccelj! tizenhat múlt, mikor legyen hülye, ha nem most? – Lili arcára olyasféle huncutság terült, amiből Art sejthette, alaposan kivette a részét a hülyeségből, amikor ő volt annyi idős, mint Bori most. Reménykedett, e közlés azt is jelenti, hogy Julia Roberts távoli másolata talán hajlandó erre-arra. De Lili gyorsan elköszönt, tájékoztatni akarja Lacit, okosabb, ha nem telefonon, hanem élőszóban. Azt hittem, fölhívtad a kórházból! Hát, nem! – Lili szaladt föl a lépcsőkön, kopogott a törpe-tűsarkú szandálja. Art jelentős összegben fogadott volna rá, hogy a nő eddig azért nem telefonált a volt férjének, hogy élvezhesse a bosszú édes ízét.

Egyedül maradt. Rágyújtott, pedig már nem dohányzott. Drog… tulképp mit szednek a fiatalok manapság? Van az az LSD… konkréte mi az?

Megnézte az American Heritage szótár-lexikonban (internet még nem létezett), amit a kettővel azelőtti barátnője, a műfordító felejtett nála. *LSD: 1. least significant digit. 2. lysergic acid diethylamid.*

Legkevésbé szignifikáns szám? – nem értette. Meg az a bizonyos vegyület, nyilván savas, ha acid. Akkor nem valami pirula?

Ah… társult a képzet. Agyába ötlött a réges-régi jelenet, amikor ő, Art, a sikertelen színész tanította meg Borikát, hogyan vegyünk be könnyen-gyorsan bármely tablettát. Óriási. Ilyen alapon lehetséges, hogy éppen ő indította el a kislányt a drogokhoz vezető úton. Remélte, hogy Lilinek nem állt össze mindez, és nem is fog. Elég, ha ő hibáztatja önmagát. Van arra erős hajlama.

Megnézte a szótárban a drogot is. Amit talált, abból egy kukkot sem értett. Fölütötte az angol–magyart. *Drogue [drog] fn 1. (hajó) úszóhorgony 2. (kat) célzsák.* De hol a kábítószer? Ennyire finomkodóak a nyelvészek, hogy nem foglalkoznak vele?

Az, hogy az angolszászok másképpen írják, nem jutott eszébe. Az sem, hogy a drog első értelme: orvosság.

Úszóhorgony, célzsák? – kérdezte félhangosan.

Kilépett a csöppnyi erkélyre, elszívott egy cigit. Most éppen újra dohányzott, maga sem tudta, hányadszor szokott vissza.

Házasság/2

Másodszor nősülni gyerekes derűlátás. (Vagy ostobaság?). Különösen negyvenen túl, s főleg ha idősebb férfi vezet oltár – anyakönyvvezető – elé jóval fiatalabb nőt. Ez történt novellánk férfi főszereplőjével, veled. Tudtad pedig, hogy ebből baj lesz, de remélted, majd… sokára. Ebben nem tévedtél.

Negyvenes éveid végét tapostad, míg az ifjú nő – Zsuzsi – csak lassan közelgett a harminchoz. A bölcsészkaron hasonult kinyúlt pulóveres, táska helyett durván font tarisznyával járó évfolyamtársnőihez – lyukas térdű farmer, kinyúlt pulóver –, akik úgy tettek, mintha fütyülnének a felnőtt társadalom tartalmatlanná vált szabályaira és szertartásaira. Zsuzsi sokáig semmiféle házasságkötésre nem gondolt. Bár egyszer leleplezte magát, elmesélte, hogy gyereklányként parádés esküvőről álmodozott, férjül Bornemissza Gergőt képzelve magának az *Egri csillagok* című regényből,

amellyel hamarabb ismerkedett meg, mintsem kötelező olvasmány lett volna az iskolában. Házasságra nincs szükség, hirdette, ha mégis, csak a legyártandó gyerekek miatt. Úgyis mindenki elválik. Ebben meg ő nem tévedett.

Valahogyan mégis bekúszott közétek az esküvő gondolata. Tudtoddal nem te vetetted föl, még a legpuritánabb változatot is nevetségesnek találtad ilyen idősen, őszülőn és kopaszodva. Neked már tökéletesen megfelelt az együttélés, *óne papír,* ahogyan az anyád mondta volt az ilyen kapcsolatra, adjátok mindazt az örömöt a másiknak, ami tőletek telik, oszt ennyi. De beláttad, ha Zsuzsi pecsétes papírt akar, ugyanúgy megérdemli, mint az első feleséged, Nóra, akivel tizennyolc boldognak (vagy legalább békésnek) mondható évet húztál le, a kapcsolat teljes kiüresedéséig.

Csakhogy Zsuzsi szigorú katolikus család hálóján rágta át magát pulóveres-tarisznyás kortársaihoz, a mamája, az istenített nagyanyja és az egész népes pereputtya – a szent család – számára csak a templomi számított esküvőnek, és szívesen vettek számításba helyszínként Bazilikát, a budapestit vagy az esztergomit. Ezt akarod? – kérdezted bizonytalanul Zsuzsitól. Ő, még tétovábban: Őszintén… nem is tudom, vágyom rá egy kicsit, de nekem kedves elképzelni, hogy csak a szűk család… – e mondatot félbehagyta, mind a ketten tudtátok, a szűk családja létszáma meghaladta a húsz főt, a legszerényebb számlálással. Kezdett egy másikat: Lehet pici gond azzal, hogy te *azért* zsidó vagy.

Azért, ismételted magadban. Pontosnak érezted. Ez a pici gond eszedbe se jutott. Zsidó vagy *azért,* hiába érzed magad magyarnak. Nálatok odahaza a zsidó szó soha el nem hangzott. A papa összes felmenőjét kiirtották a nácik, ő maga a munkaszolgálatot és a szovjet hadifogságot élte túl. Erről se hallottál. Érintettségetek számodra csupán gimnazista korodban derült – inkább bökődött – ki. Az anyai ág apai része hetedíziglen szerb asztalosokból állt, viszont a nagymamát Schwarzer Katónak hívták, és állítólag a zsidó törvények szerint az anya számít. Közben éppen ő ragaszkodott ahhoz, hogy téged megkereszteljenek, öt évvel Auschwitz után: Mit lehessen azt tudni! Titokban vitte el a csecsemőt, aki voltál, a Szondi utcai templomba. Hatévesen gyóntál, áldoztál. Vallásos nevelésed 1956 októberében szakadt meg.

Latolgattad, el tudnád-e fogadni a behóvet katolikus eskembeskem gondolatát, mígnem kiderült, korántsem olyan egyszerű, annak előtte

valamiféle tanfolyamra kéne járnod a család házipapjához. Kerekperec visszautasítottad, már csak nyelveket vagy hajlandó tanulni. Idefigyelj, mondtad Zsuzsinak, ha a szent család sokat okoskodik, zsinagógába viszlek! – ez hatott. Legkisebb közös többszörös a kerületi anyakönyvi hivatal. Polgári esküvő! – ahogyan Zsuzsi rokonsága nevezte, minősítő hangon.

Ha már lúd, legyen sovány! – abban állapodtatok meg, hogy minimal art jelleggel csupán két tanú jelenlétében történjék. Zsuzsi a mamáját kérte meg, te a nagylányodat.

Újdonsült feleséged töprengett, miként értesítse családtagjait és barátnőit arról, hogy csöndben bekötötték a fejét. Küldjünk képeslapot mindenkinek, személyre szólót, saját kezűleg dekoráltat, ajánlottad. Zsuzsi már be is szerezte a hozzávalókat, amikor az anyja nyomásának engedve úgy döntött, szervezni kell legalább egy mérsékelten ünnepi vacsorát, s bejelentés a desszert után. Főételnek a kedvedért bélszínt tervezett, valami extra recept alapján készítve, krumplipürével.

Sejtetted, sokan lesztek, ám ekkora tömegre nem számítottál. Te csak a lányodat és a legjobb barátodat hívtad, őt családostul, de egyedül jött. A rendíthetetlen házigazda túlzásba vitt mosolyával segítetted le a kabátokat, s amikor a sebtében bérelt lakás előszobájának akasztói megteltek, hordtad a többit a spájzba. Közben kínálgattad az italokat. Azt hitted, kellően fölkészültetek, de az almalé kisvártatva elfogyott, a szent család apraja-nagyja azt kért. Neked a kutya se mondta, hogy ezek pünkt az almalére buknak.

Zsuzsi abban segédkezett, hogy a kérés és ígéret ellenére befutó ételek helyet kapjanak a széthúzott ebédlőasztalon. Arról, hogy bárki odaülhessen enni a bérbeadó zord, nádtámlás székein, szó sem lehetett. Émelyegtél a kaják szemérmetlen sokaságától, azt hitted, több hétre elegendő lesz a maradék, ám a szent család meghökkentő sebességgel ürítette a tálcákat és edényeket. Siserahad, gondoltad, noha nem voltál biztos abban, mit jelent. Napok múltán nézted meg a neten, a Bibliában szereplő Sisera kánaáni vezér nevéből ered, jelentése: zajos, garázdálkodó csoport. Ami téged illet, egyre szarabbul érezted magad, háttérbe szorultál vagy vonultál, nőtt benned a feszültség. Pedig ez a te esküvői vacsorád, bizonygattad magadnak. Mért vagy ilyen izgatott?

Szünet nélkül csilingelt a kaputelefon.

Mert aggódsz, sőt inkább félsz, mit szólnak ahhoz, hogy Zsuzsi egy ilyen idős pasassal… apja lehetnél. Az nincs neki, pici gyerekkorában lépett le. Kapcsolatuk hézagos. Nem tudtad, nyert-e meghívást mára, mint örömatya, mindegy, így is, úgy is konfliktus lesz a vége. Kerülted a tekinteteket. Kettőtök fellépésére készültél, de máris egyedül érezted magad a túlvilágított színpadon. Talán ezért izzadtál, mint a ló. Zsuzsi se látszott nyugodtnak, őt a szent család ítéleténél jobban nyomasztotta az, hogy a legfontosabb mellékszereplő, az anyja még sehol. Egy óra késés nála pontosságnak számít, de már két órája itt kéne lennie, segítséget ígért az előkészületekben. A mobilját persze miért venné föl?

Az se lett volna rossz, ha képes vagy megjegyezni a neveket, legalább egyet-kettőt. Még a kaján tekintetű nagymamáé se jutott eszedbe, akivel már találkoztál. Az ezüst hajú matróna kacsingatott, ha odanéztél, ez idegesítőbb volt a többiek törekvésénél, hogy csak lopva fürkésszenek.

MIT AKARTOK TŐLEM? – kérdezte egy vibráló falzett a koponyádban. Zsuzsi épp kirohant az előszobába, követted. Talán megjött az anyja? Nem, újabb házaspár érkezett, korodbeliek, hatalmas csomagokkal. Próbáltál mosolyogni, leráncigáltad a drágának látszó rókabundát a bodorított hajú nőről. A férfi egyensúlyozott a pakkokkal: Hová tehetem le? Átvetted az egyiket. Befordultál a konyhába, ahol enyhe köd gomolygott, és Zsuzsi sírt, az ajtófélfának dőlve. Mi történt? – megrémültél. Zsuzsi félretolta a kezed, a jövevények üdvözlésére sietett. Ekkor ért az orrodig valami kesernyés szag, s a hátad mögött fölhangzott ez a tárgyilagosan kemény szó: DISZNÓ! – a férfi szájából.

Megmerevedtél. Okosabb, ha nem fordulsz arra. Igaza van. Aki ötven felé jár, ne csavarja el a fejét egy olyan széperményű fiatal lánynak, mint Zsuzsi. Bizonyára a szent család többi tagja is ezt gondolja – igazuk van, igazuk van! – de csak ennek a sörtehajú pasasnak van bátorsága a fejedhez vágni.

Ismét csöngettek. Lódultál a bejárat felé, hogy néhány lépésnyire távolodhass a vesztőhelytől. Térlátásod érzékelte, hogy a bodorított hajú nő porcelán tálakat varázsol elő a selyempapírokból, a férfi pedig fölszabaduló tenyerével legyezgeti a ködöt. A barátod érkezett meg, a legjobb. Gábor. Ha őszinte vagy, hozzáfűzöd: ekkoriban az egyetlen. A válás után baráti körötök zömét is a volt feleségednél hagytad. Gábort úgy fogadtad, mint a fölmentő sereget szokás. Puszit adtál neki – sose szoktál

–, picit hökkenten viszonozta. Ő ismerte valahonnan az imént érkezett házaspárt, s a te puszidat továbbadta a nőnek. Az megmutatta a barátodnak az egyik tálat: Disznósült! – a szeme rád tévedt, s óvatosan hozzáfűzte: Bocsánat.

Na, ez meg micsoda? – visította a hang a fejedben. Azért kér bocsánatot, mert a zsidók nem ehetnek disznót? Egyáltalán, honnan veszi, hogy te… Mondjuk, rád van írva. Az orrodról, például. De semmi jele, hogy tartanád az ilyen vallási izéket, nincs két konyhaszekrény, két frizsider, két mosogató – ami azt illeti, mosogatógép egy sincs ebben a lepusztult lakásban.

Mire idáig értél a füstölgésben, újra fölfigyeltél a ködnek hitt füstre. Rájöttél, Zsuzsi azért zokogott, mert a nagy kavarodásban elfeledkezett a bélszínről, s az feketére égett a sütőben az alufólia-borítás alatt. Egyetlen ép szelet sem maradt a huszonhatból, noha a siserehadnak már többször bejelentette: Mindjárt kész a bélszín, ne egyétek magatokat tele, bombabiztos recept a netről!

A krumplipüré csak odakozmált a tűzhelyen, a bodorított hajú nő sietve átmerőkanalazta egy levesestálba a felső részt, ami menthető. Arra senki nem számított, hogy a püré az égett szagot is viszi magával.

Végre-valahára betalpalt az örömanya, kezdhettétek. Kibontottad a négy üveg pezsgőt a lehető legkisebb durranással. Csak ujjnyi jutott belőle a szedett-vedett poharakba. Zsuzsi néhány jól szabott mondatban adta az egybegyűltek tudtára a nap hírét. Így zárta: Azért nem szóltunk senkinek előre, hogy megspórolhassátok a nászajándékra költendő összeget.

Pillanatnyi csönd lett. Utána – őszinte meglepetésedre – kitört a taps, és nem is maradt abba sokáig. Zavarba jöttél. Azt várják, hogy hajlongjunk? – kérdezte benned a hang, immár engedékenyebben. Talán félreértetted az egészet, mégse zsidózás volt a disznó, inkább csak arra utalhatott, hogy közönséges sertéssültet hoztak, nem valami különlegesebbet. Talán nem is haragszanak rád… annyira. Zsuzsi meglehetősen vadul élt előtted, ahhoz képest esetleg tűrhető kompromisszum lehetsz. Már a biztosítótűt sem hordta a fülében.

Legjobb barátod emelkedett szólásra. Azzal kezdte: Zsidó családokban (jaj, ne! – gondoltad) úgy szokás, hogy házasságkötéskor a legidősebb férfi rokon köszönti az ifjú párt (összerezzentél). A jelek szerint most ez a szerep őneki jutott. Csak annyit akar mondani, hogy te olyan ember vagy,

akire bármikor nyugodtan rábízná az életét, és a gyerekeiét is, ezért azt kívánja, hogy te pedig Zsuzsira bízhassad a magadét, meg a leendő gyerekeitekét! – magasba emelte a poharát, neki épp a hat pezsgősből jutott egy. De még folytatta a beszédet, a hangja kicsit remegett. Elmondta, annyira szeret téged, mintha a testvére volnál, épp ezért Zsuzsit is szeretni fogja, legalább annyira, mint te, bár nem egészen úgy. Utána a saját házasságairól mesélt, mind a háromról, s oda lyukadt ki, hogy bármilyen nevetséges, ő mindig halálosan komolyan gondolta a holtomiglan-holtodiglant, szerinte most te gondolod halálosan komolyan, jelentse az örökké ezúttal tényleg azt: ÖRÖKKÉ, csupa nagybetűvel! – a szeme gyanúsan csillogott. Mintha még akart volna mondani valamit, ám inkább befejezte, ivott egy kortyot a pezsgőből.

Belőled hirtelen szakadt ki a fölgyülemlett feszültség, s könnyelműen felrikkantottál: *Éjmen!*

Csak utólag érzékelted, milyen idétlenre sikeredett a hangsúlyod. Azt hitted, ellenállhatatlanul humoros, hogy a giccs határát súroló szöveget így kommentálod, angolszász módra ejtett *ámen*-nel. Több évig éltél az USA keleti partján az előző feleségeddel és a lányoddal. Ám épp a lányod arcán láttad, mekkora bakot lőttél. Senki nem nevetett. Gábor azzal a lenge arckifejezéssel pillantott rád, amellyel akkor szokott, ha a tanácsodat kéri. Most nem segíthettél, se neki, se rajtad. Végtelennek tetsző csöndet követően a többiek is ittak, kezdődött a koccintgatás. Cincogtak a poharak.

Amint lehetett, kisomfordáltál a vécébe. Ültél a vadonatúj deszkán – műanyagon –, melyet nem sikerült tökéletesen a helyére csavaroznod, billegett. Brávó. Elkúrtad a délután legszebb pillanatát. Mi a francnak kell folyton humorizálnod? Akkor is, amikor igazán helye volna áhítatnak, elérzékenyülésnek, meghatottságnak. Disznóság, hogy belevakkantottál a barátod hatásszünetébe. Disznóság, hogy az apád, akinek itt beszédmondani volna tiszte, már régesrég halott, és anyád sincsen mióta! Disznóság, hogy nem figyeltél a bélszínre, láthattad, Zsuzsit leköti a rokonsága. Disznóság, hogy csak itt, a fülke homályában tudsz olyan lenni, mint egy normális ember. Disznóság, hogy foglalod az egyetlen vécét, kizárt, hogy a vendégseregből ne akarna valaki pisilni, talán már sor áll az ajtó előtt. Disznóság, hogy bőgsz a saját esküvődön… esküvői vacsorádon! A másodikon. Eszedbe jutott az első. Kisvendéglő, após,

anyós, a feleség két barátnője, és… Gábor. Ő azon is ott volt. Sírtál. Remélted, nem hallatszik ki.

A többi ehhez képest már ment, mint a karikacsapás. Zsuzsi mamája megsértődött, mint rendesen, ezúttal azért, mert őt nem kértétek föl beszédre. Zsuzsi hiába magyarázta, hogy senkit sem kértetek, Gábort belső szükség indította rá. A siserahad várakozásodnál hamarabb kezdett távozni. Amikor kiürült a lakás, Zsuzsi végighordozta tiszta kék szemét a romokon: Nincs is akkora kupleráj! De, gondoltad te. Átölelted. Sebaj. Itt a rendrakás ideje.

Majd… holnap. Hamar ágyba bújtatok. Nászéjszaka? – Zsuzsi, dévajul. Persze, édesem – odabújtál. ALL YOU NEED IS LOVE, LOVE! – énekelte a Vándor-kórus az agyvelődben.

Reggel nekiláttatok. Két szemetes zsákot töltöttek teli a megcsócsált ételmaradványok. még délután is fölbukkant három szelet agyontiport sertésszelet a szőnyeg bolyhaiból. A szénné égett bélszíndarabok a sütőben felejtődtek estig. Kár, hogy nincs kutyátok. Még.

Tervezted, hogy fölhívod Gábort, s bocsánatot kérsz tőle. Halogattad.

Az első házassági évfordulótok ünneplése egybeesett Zsuzsi baráti körének jubileumi bulijával. Ez már egy másik lakás volt, húsz százalékig a tiétek, a többi a hitelt adó banké. A *ház*-asság miért nem azt jelenti, hogy az ifjú pár kap ajándékba egy házat? Persze, kitől? A rokonságtól? Az államtól, Az istentől? Utóbbi esetben melyiktől?

Ekkor hoztad szóba az *éjmen*-t Gábornak, kinn a teraszon, a város fényei fölött.

Milyen ámen? – kérdezte a legjobb barátod. Ő nem emlékezett semmire.

Hiába hordoztad e fájó emléket ilyen sokáig, most sem tehetted le. Ami – valljuk meg – ugyancsak disznóság.

Ravasz Fux

Odisz helyettesként került az öregek partijába. Negyvenes évei közepén, akkor még tudott valamennyire teniszezni. Az öregek sem voltak igazán vének, csak a pályán játszók korátlagához képest. Ketten már nyugdíjasok, a másik kettő majdnem. Odiszt fiatalúrnak hívták. Úgy szólt a felkérés, hogy jöhet, ha a négy alapöreg valamelyike nem ér rá. Ami egyre gyakrabban fordult elő. A szocializmusban mindenki nagyon ráért. A

rendszerváltozás óta szinte senki, nyugdíj ide vagy oda. A két korelnök korábban edzőként kereste a kenyerét, továbbra is be-bejártak sportegyesületükbe, de már csak megszokásból, különféle bizottságokban és szövetségekben töltöttek be igazi vagy számukra kreált funkciókat, társadalmi munkában.

A helyettes a vártnál gyorsabban lett rendes tag, amikor a kézilabda-válogatott hajdani legendás irányítója kijelentette, többé ne számítsanak rá, tenisz után annyira fáj a gerince, hogy két napig alig tud járni. Odiszt nagyon megrázta, hogy ez az elálló fülű férfi – inkább bácsi – bedobta a törülközőt. Ő soha nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, úgy látszott, vasból gyártották a szülei (avagy az égiek). Bár kétségtelen, hogy a zokni fölvételéhez le kellett ülnie, s még úgy is csak nyögdécselve tudta kivitelezni ezt az egyszerűnek vélt mindennapos mutatványt. Gyakran mondogatta, neki jobb volna, ha a térd tájra helyezi a lábfejet a teremtő. Sosem mulasztotta el hozzáfűzni: Akiben én nem hiszek!

Odisz szomorúan vette tudomásul teljes jogú tagságát az öregek partijában. Erre a napra datálta középkora lezárultát. A magyar kézilabda örökbecsű hősének visszavonulását úgy élte át, mintha táviratot kapott volna, amelyben az élet végességére figyelmeztetnék. Egyszer majd ő is kénytelen búcsút venni a salakos pályák rozsdaszínétől, melyet pedig annyira szeretett, hogy olykor álmodott róla. Neki vajon mije fájdulhat meg olyan kegyetlenül, hogy meghozza a végzetes döntést? Gyanakodva listázta a fehér sport által leginkább igénybe vett testrészeit, izmait, ízületeit. Szörnyű lesz a kanapét választani a férfias erőpróba helyett.

Az olimpikon úszó lett a doyen a partiban. A ravasz Fux. Gúnynevét a *Normandia–Nyeman* című világháborús film (szovjet–francia koprodukció, fekete-fehér) nyomán kapta, abban állítja a vadászgépek megbízható orosz szerelője valakiről: Az egy ravasz Fux! – ki is derül, hogy az illető áruló (osztályellenség). Odisz nem sejtette, hogy az eredetiben zsidózás volt e mondat. Mindegy. A teniszező ravasz Fux átvette a szervezést a kézilabdaszövetség örökös tiszteletbeli elnökétől, immár ő telefonálta körbe a sporttársakat heti kétszer, hogy ki ér rá. Odisz leggyakrabban vele került egy párba. Eleinte örült, a ravasz Fux fondorlatos ütésekkel csapta be az ellenfeleket, s korát meghazudtoló fürgeséggel küzdött, lehetett rá számítani. Amit tudott, azt többé-kevésbé mindig hozta, ez kevés amatőrről mondható el. Vág az esze, mint a

borotva, térlátása kitűnő, így magas fokon űzi az ellenfelek szívatásának művészetét, amit mindközönségesen tenisznek hívunk. Ám ez csak addig ment a ravasz Fuxnak zökkenőmentesen, míg föl nem bukkant lőtávolban egy nő.

Odisz sokat füstölgött emiatt. Mi a túróért bámul meg a ravasz Fux gúvadó szemmel minden lányt és asszonyt, korra és kinézetre való tekintet nélkül? Nem érzi, hogy ez ciki? Ennyire öregen mire számít? Odisz feje paradicsommá vált ilyenkor, fogalmazott néhány bocsánatkérő, egyúttal metszően szellemes mondatot, amelyek kisüthetnék a (főleg benne gyűlő) feszültséget. A nők elnevetnék magukat, megállapítanák: Az a hibbant öregúr igazán röhejes, de a göndör fiatalabb milyen helyes, és ellenállhatatlan a humora.

Fiatalabb? Te is öreg vagy… csak azért még nem annyira. Milyen volt göndörséged, nem tudod már… hogy a mezők szőkék-e, az neked mindegy, eredetileg sötétbarna voltál. Odiszról már lekopott a fiatalúr, őszült és kopaszodott azonos ütemben, a verseny nyílt. Nem tudta eldönteni, melyiknek szurkoljon. Egy tisztes, őszes halánték a nők számára ajándék, ugyanakkor a kopaszság állítólag a tesztoszteron bőségének jele. Bármilyen hihetetlen, a nők kedvelik a kopaszokat, nyilván emiatt. Meglátjuk, ha megérjük.

Nincs más lehetőség, Odisz tűrni kénytelen agg partnerének bicskanyitogató szemmeresztéseit és idétlen beszólásait. Emezek olyan laposak, mint az állványzatról lekiabáló munkások szövegei. Néhány elrettentő példa a ravasz Fux készletéből:

Drágaságom, a maga formája már nem bír tovább javulni!

Cica, ha odaütöm, megfogja a golyómat?

De jó volna, ha jó volna, és letérdelne elém!

Szívesen megragadnám a két fülét!

Stb.

A ravasz Fux mindehhez ijesztően kacsingat. Odisz pedig röstelkedik szemlesütve. A játék áll. Érthetetlen. A szóban forgó nők kevéssé vonzóak, pláne tréningruhában, feltűzött hajjal, make up nélkül. A jelek szerint a ravasz Fux képes gyönyörűnek látni őket. Vagy csak úgy tesz? Neki mindegy, elég, ha alul középen ott van az a bizonyos lyuk?

Egy ízben Odisz nem bírta türtőztetni magát (három–kettőre vezettek a sorsdöntő tie breakerben): Te, mire jó ez, komolyan azt hiszed, hogy

valamelyik idejön, és kötélnek áll? Nem, felelte a ravasz Fux csillogó szemmel, de jólesik. Micsoda? Örömöt szerezni.

Odisz csípőre rakta a kezét, mint Albert Flórián, ha valami nem tetszett neki: Szerinted örüljek? A ravasz Fux elsétált a háló felé: Tudom, hogy nincs náluk esélyem, de a mentorom, Szakacsi Jenő bácsi arra tanított, hogy kegyetlenség, ha nem kezdünk ki a csúnyább nőkkel is… adogassál, fiatalúr.

Na jó! – Odisz földobta a labdát, rálendítette az ütőt. Out. A második szervát is elszúrta, kettős hiba. Mert az agyát Szakacsi Jenő bácsi töltötte be. Az öregúr – neves vívóedző – néhányszor kilátogatott hozzájuk, ha dolga akadt a pálya mögött az egyesület irodájában. Könyökmankóval sántikált. Valaha férfiszépség lehetett. A ravasz Fuxnál is idősebbnek látszott, tíz évvel. Nézte kicsit a játékot. A mérkőzés után meghívta az egész társaságot egy italra a klubház büféjébe. Csörgedezett az idős férfiak nevetgélős semmitmondása. A központi téma az egészség, a képességek fokozatos elvesztése. Ki-ki előadta, mi került a legutóbbi leleteibe. Csak Odisz hallgatott, ő túl szemérmes ahhoz, hogy urológiai nehézségeivel előhozakodjék ebben a körben.

Kisvártatva elindult a viccmesélés. A poénok zöme a nők rovására pukkant. Ha egy-egy élő nő járt arra, a mesélő – szándékosan? – mintha még harsányabb volna. Aztán Szakacsi Jenő bácsi ragadta magához a szót: Idefigyeljetek, drága fiatalok, adok én egy jó tanácsot tinektek ingyen és bérmentve, sürgősen tanuljatok meg puha fasszal dugni, mert ha öregkorban kell, az megalázó.

Égzengető röhögés a válasz. Két asztallal odább húsz körüli lányok kóláztak, az idén létesített fitneszteremből jöhettek ki. Úgy tettek, mintha nem hallották volna. Odisz szégyenkezett, már megint. Ez a rozoga Szakacsi Jenő bácsi ajánlotta tehát a ravasz Fuxnak, hogy tegyen kétértelmű megjegyzést habozás nélkül MINDEN NŐNEK, bárminő disztingválás nélkül, BÁRHOL, BÁRMIKOR. Azért ezen még gondolkozniuk kéne. Más a feszített víztükrű medence vidéke, és más a való élet.

A következő parti alatt bukkant föl az a nő. A szomszéd pályán működő trénerhez jött. Mazsolaként. Nem tudta még, hogy teniszezéshez fölösleges a szem vastag kihúzása és a rúzs (óra végére úgyis lecsorog az izzadsággal), valamint a haj erőltetett begöndörítése (előbb-utóbb csapzott

lesz). Ráadásul ettől olyan benyomást kelt, mintha parókát hordana. Úgy is emlegették azután: a parókás nő.

A ravasz Fux rögtön stírölni kezdte, amikor a nő átiszkolt az alapvonal mentén, tekintete látványosan a sötét cicanadrágba bújtatott fenékre tapadt. Odisz megvetően hátat fordított a jelenetnek. Olcsó, gondolta. Sejtette, mi következik. A tréner hangos instrukciói hamarosan szétverik az összpontosítását. A nőstény jelenlét (Szakacsi Béla pácsi kifejezésével: pinaszag) pedig a ravasz Fuxét. Hiába nyerték ők az első szettet, ki fognak kapni. E hervasztó tudattal rohangált a fehér vonalak között, jól végrehajtott ütések helyett csapkodva.

Majd azér én is játszanák magával! – így a ravasz Fux. Kezdi már, gondolta Odisz, a nákozástól puskaporos hangulatban. Soha nem javította ki az idős sportemberek nyelvi botlásait, de mindig füstölgött miattuk. Aki két olimpián tud érmet nyerni, megtanulhatná az igeragozást. Odisz ügyelt a szép magyar beszédre, pedig Görögországban született. Nem értette, a magyarok miért fütyülnek nyelvük szépségeire, például az ikes igékre. Ő túlzásba vitte használatukat.

Kisnadsád, szóljon bátran, ha benne van a tutiba! – kiáltotta a ravasz Fux. A tréner kényszeredett mosolyához Odisz csatlakozott a magáéval. A parókás nő idáig eleresztette a füle mellett a megjegyzéseket, most operettintéssel jelezte, hogy vette. Csak a keszkenő hiányzott hosszú, vörösre lakkozott körmei közül – azokat is kurtábbra fogja vágni, ha nem átfutó szeszély nála a tenisz. Amikor az órájának (ötven percének) vége lett, az öregek partija még zajlott, a döntő szett közepén jártak. A tréner visszatartotta a parókás nőt, várjon, míg a labdamenetet lejátsszák, csak aztán keresztezze az öregek pályáját. Odisz alig hitt a szemének: elhaladtában a nő kifejezetten riszált – nyilvánvalóan a ravasz Fuxnak. Pedig… 1. Lehetett köztük vagy harminc év. 2. Mindketten tisztában voltak azzal, hogy soha nem kerül sor olyasmire. 3. A ravasz Fux viselkedése bármely illemtan és szokásrend szerint tűrhetetlen, az újabb amerikai normák értelmében emiatt akár per is indítható ellene, hiába a haza büszkesége ő, olimpiai és világbajnoki érmekkel a vitrinjében.

Odisz ettől kezdve nagyon figyelt. A parókás nő kitartónak bizonyult, az egész nyári szezonban mellettük próbálta elsajátítani az alapütéseket. A szemfestékről, a rúzsról és a hosszú körmökről hamar lemondott, az erőltetett bodorításról soha. Mintha szüksége volna valami

hangsúlyozottan nőiesre, hogy elfogadja – vagy akár kiváltsa – a ravasz Fux szűnni nem akaró verbális incselkedéseit. Bármilyen különös, a beszólások fölvillanyozzák a nőt, állapította meg Odisz. Szinte… boldoggá teszik. Amikor egyszer a ravasz Fux nem jelent meg (részleges izomszakadás a jobb vádlijában), a parókás nő csalódottnak látszott. Odiszban fölhorgadt a lovagiasság, talán most őneki kéne eleresztenie néhány Fux-féle megjegyzést?

Vakamelyik reggelen a nőnek sehogyan se ment a tenisz. A tréner buzdította, nógatta, korholta, hiába. A labdák fáradt madárként szálltak, a T-vonalig sem jutottak. Odisz tudta, akadnak ilyen napok. Amikor kár erőlködni. Jobban jársz, ha megkevered a paklit, igyekszel mást csinálni, alapütés helyett röptézel, átemelsz, ejtesz. Persze, a trénernél ez nem lehetséges, ő szabja meg a teendőket.

A parókás nő az óra közepén lefékezett, csüggedten rázta a fejét, odakullogott a trénerhez. Pusmogtak. Aztán a nő fizetett, s elhúzott az öltözőbe. A tréner a padra ült, bámulta az öregek meccsét, kifejezéstelen arccal. Hamar föladta! – mondta a síoktató (ő volt a legújabb helyettes). A tréner biccentett: Hát föl, szegényke, megy a kezelésre… sugár.

Odiszéknak leesett, hogy parókás nő tényleg parókát hord. Templomi csönd. Talán bonctermi. A távolabbi pályákon pattogtak tovább a labdák, akár a végzet kopogtatása. Ki tudja, hány teniszóra juthat még a nőnek? Egyáltalán, hány nap? hét? hó?

Ennek fényében a ravasz Fux beszólásai már-már kegyeletes jótéteménynek minősültek. Kizárt, hogy tudta volna. Az is, hogy ráérzett. Odisz gondolatban bocsánatot kért a ravasz Fuxtól. Meg a parókás nőtől. Életében először – nem volt kedve tovább küzdeni. Lélekben föladta.

A művészet halála

Szerdánként jött hozzánk a zongoratanárnő. A „művésznő”. Anyám csupa nagybetűvel ejtette, mély áhítattal. Apám csupa kicsivel. A nővérem sehogy, ha módja nyílt rá, úgy ügyeskedett, hogy ne legyen otthon. Én nem tudtam dönteni, hajlottam a MŰVÉSZNŐ-re. Talán a kinézete miatt? Fájdalom, a neve törlődött az agyamból. Pedig valamelyik akkortájt sikeres zongoraművésznő közeli rokona volt. Nővére? Állította, hogy képességei és muzikalitása alapján őneki jósoltak fényesebb karriert a tanárok. Ehhez

képest elkerülte a hírnév, a Kossuth-díj, a külföldi meghívások áradata, be kellett érnie egy korrepetitori állással a Zakcsin (idővel kiderült, ez a Zeneakadémia szakmai becéje), míg ki nem fúrták onnan az irigyei.

A művésznő negyven forintot kért a kettős zongoraórákért, komoly érvágás akkoriban (ezerkilencszázötvenhét vagy ötvennyolc), anyáméknak nem tellett rá, apám többek között ezért ellenezte. Anyai nagyanyám – az özvegy asztalosné – ragaszkodott ahhoz, hogy a nővéremmel zongorázzunk, s fizette a Művésznőt (ő nagy kezdőbetűvel ejtette).

Ideje szót ejtenem a már említett kinézetről. Hét-nyolc évesen az embernek fogalma sincs a felnőttek koráról, csak azt láttam: öreg. Mai eszemmel negyven tájára becsülöm. Kissé duci test, vaskos combok dudorodása a pepita szoknya és a télen-nyáron hordott, fekete hasított bőrből készült csizma között. Mohairpulóver – aminél kevés undorítóbbat talált föl a ruhaipar –, méghozzá a szürke és a halott piros árnyalatok elegyével színezett. Csiricsáré muszlin kendő a nyakban. Aranykeretes szemüveg, amelyet zongorázáshoz mindig lekapott a húsos orráról. Elmosódó vörös rúzs. Végül: bődületes hajtornyozat. Voltaképp puffadt kuglófra emlékeztető kontyépítmény.

A kezdeti lelkesedés után két okból vált gyűlöletessé a zongorázás. Egyrészt, ha melléütöttem (azaz szinte mindig), határozottan az ujjamra vágott a töltőtollával, ő nem hibázott, eltalálta a tíz közül a vétkest. Másrészt szívesen lecsavarta fél-rejtett hegyű tolla kupakját, hogy összefirkálja a kottát különböző jelekkel és instrukciókkal, amelyeket alig értettem. Szép látvány a hibátlan vonalak kvintettje, s rajtuk a szabályos kottafejek rendíthetetlen vonulása a da capo al fine felé, miért kell elrondítani krikszekkel, krakszokkal?

Anyám igyekezett a kedvébe járni, s feltűnően tág mosollyal: „Művésznő drága!” Aprósüteménnyel és teával kínálta, elővette a féltve őrzött meisseni porcelánkészletet, amelyet nászajándékba kapott (az első házasságkötésekor, még a második világháború alatt). Az a férj nemcsak zeneértő kultúrember volt, hanem rendszeresen kamaramuzsikált, gyönyörűen oboázott. Ezt a mondat apám rendszeresen megkapta. Bezzeg!

Valahogyan kialakult a pompás terv: házi koncert! Eleinte a nővéremmel mi is fölléptünk volna egy négykezessel (*Szamárinduló*), de nem sikerült megtanulnunk. Sebaj. Művésznő drága, tessék játszani nekünk, az egész családnak, ünnepi vacsora keretében! – fuvolázta az

anyám. Inkább előtte, ajánlotta a főszereplő az imbolygó óriáskonty alatt, teli hassal nincs művészet!

Ez a gondolat azóta kísért. Igaz volna? Lehet benne valami, de azért… Üres hassal van művészet? Bonyolult.

Azon a bizonyos szombaton egész délelőtt konyhai segédmunkára kényszerültünk a nővéremmel. Anyánk ki akart tenni magáért. Húslevest főzött, csirkét rántott (kettőt), rósejbnit készített (rengeteget). A nagymama kedvéért krumplipürét is. Cékla- és káposztasalátát. Édességnek rakott palacsintát. Desszert bor, kávé, szovjet pezsgő! – mondta a mi anyánk, akár egy verssort. A szovjet pezsgőért apám bejárta az egész hatodik kerületet, míg végül kapott, pult alól, felárért, a Novhét tér tájékán.

A különleges művészi élményt ígérő előadásra hivatalos volt anyám bátyja családostul (feleség, két hozzánk hasonló korú kislány). Picit késtek, anyám hang nélkül szitkozódott. Szerencsére a művésznő sem érkezett pontosan, és nyomban eltűnt a fürdőszobában, majd szóljunk, ha kezdheti. Amíg a közönség várakozott, kókuszgolyókat nassolhattunk az ovális meisseni desszert-tálról, de anyám ismételten ránk sziszegett: hagyjatok neki is! Köztudott volt, hogy aki elejti a kistányért vagy a híres készlet bármely darabját, halál fia.

Ültünk a nagyszobában (anyám szerette szalonnak hívni), a valaha kék huzatú garnitúrán és a kemény derekú székeken, némán. Pedig engem már elküldtek, hogy szóljak neki. Kopogtam az ajtón. Moment! – kiáltotta odabenn. Csak sokára jött ki, peckes léptekkel. Odaállt a fényét vesztett, sötét pianínóhoz, mely a falat támasztotta, sikkesnek szánt mozdulattal rákönyökölt, s azt kérdezte: Megtörtént? Anyám buzgón bólogatott Kettejükön kívül senki nem tudta, hogy a művésznő a koncert előfeltételének tekintette a szakszerű zongorahangoltatást. Anyám titka maradt, hogy ezt elbliccelte, túl magas árat adott meg a feladatra fölkért mesterember.

A művésznő sötét estélyi ruhát vett az alkalomra, éppenséggel mintha a pianínóhoz öltözött volna. Színpadiasan meghajolt, anyám erre tapsviharban tört ki, egyedül. Mire a többiek észbe kaptak, és összeütötték a tenyerüket, a művésznő már az általa beállított magasságú zongoraszéken ült, nekünk háttal, kezét a magasba emelte, lecsapásra készen. A feneke kétoldalt picit lebuggyant az ülőkorongról.

Anyám pisszegett, mert az éretlen közönség gyér tapsa még nem maradt abba. Amikor csönd lett, a művésznő szántani kezdte a billentyűket kövérkés, vagy talán csak izmos ujjaival, melyek egy sokkal ígéretesebb pályafutás lehetőségét kínálták tíz-húsz évvel korábban. Úgy dereng, Csajkovszkijt játszott, és nem volt kegyelem. Orosz tengeri vihar zúdult a nagyszobánkba, villámlott-dörgött irgalmatlanul, ádáz hullámok bombázták a lélek sziklás partjait. A művésznő vonaglott, előre-hátra, jobbra-balra, néha átlósan is, a zongoraszék egyre vészesebben recsegett. Néhányan arra számítottunk, hogy összecsuklik alatta. Ám ritkán történik éppen az, amire számítunk.

Amikor a tomboló szélvész már a háztetőket szaggatta, s egy utolsó rohamra indult – a művésznő vadul döngette a mélyeket ballal, jobbal pedig vette a lendületet a támadáshoz –, durva pendülés hallatszott, fülrepesztő, idegborzoló. Becsapott a villám? Nem. Elszakadt egy húr. Vagy több? Rőt zengés-bongás követte, fölteszem, tébolyult kígyóként verdengett odabent a sérült, csépelve a helyükön maradt társait.

A művésznő görcsbe merevedett, balja az utolsó akkordba fagyott, a jobb pedig ölni készülő vércsekaromként reszketett a válla magasságában. Csak a fejét fordította mifelénk, bagoly módjára, ám mindkét szeme nyitva, sötét tűzláng sütött belőlük. Torkából éles sikoly szakadt ki: EZ... EZ A MŰVÉSZET HALÁLA! – idegesen a hajába túrt, mire a gondosan fölépített kontykolosszus féloldalra dőlt.

Fölpattant, Elrohant. Faképnél hagyva ezt a bárdolatlan családot, mely még arra se képes, hogy tisztességesen fölhangoltassa a vacak pianínóját (ha ugyan egyáltalán), egy ilyen jeles koncerthez.

A MŰVÉSZET HALÁLA! – sokáig álmodtam ezzel a sikollyal. Tőrdöféssel. Villámlással.

A közönség nehezen tért magához bénultságából. Apám kezdte, a maga rekedtes szűkszavúságával: Akkor talán együnk! Anyám csüggedten ingatta a fejét, szemében könnycsepp. De – ettünk. Csámcsogtunk. Ittunk. A felnőttek vörösbort (azt a nagybátyámék hozták) és pezsgőt. A nagymama hamar becsípett, kisvártatva lánykora slágereit kezdte énekelni. Nagybátyám (éppúgy asztalos volt, mint az apja) az alkoholtól fölbátorodott, emelte poharát: A művészet halálára, fenékig!

Ezen anyám rosszallása ellenére röhögtünk.

Aznap este a nagybátyám felesége váratlanul visszajött hozzánk. Átlátszó esőkabátját a lépcsőházban rázta le, odakinn zuhogott. A felnőttek pusmogtak a konyhában – niht for dém kind! Anyám öt perc alatt bepakolt nekünk a vulkánfíberbe, mi is esőkabátot húztunk, s mentünk át a nagybátyámékhoz. Az volt a duma, hogy reggel utazunk Balatonszabadiba, egy hét rendkívüli nyaralás, vagyis tavaszolás. Meglepetés. Ajándék, mert olyan jók voltunk. Tényleg?

Örültünk. Egy hét lógás a suliból, klafa. Az se zavart, hogy végig esett, társasoztunk négyesben a nagybátyám lányaival. (Akikbe néhány év múltán szerelmes lettem. Előbb az egyikbe. Aztán a másikba.) Mikor hazaértünk, anyám gyászfeketében fogadott. Meghalt valaki? – kérdeztem, viccnek szánva. Anyám bólogatott: Igen, a nagymama.

A koncert napján tehát nem csak a művészet halt meg. Egész gyerekkoromban gyötrődtem a bökkenőn: van-e – lehet-e – összefüggés. Máig se tudom a választ.

Stílszerű lett volna, ha a művésznő a másik áldozat, a szegény nagyi helyett. A zongoraóráknak végük szakadt, eltűnt életünkből, aki fizette. Ezért nem tudok én se játszani, se kamaramuzsikálni. Noha kultúrembertől elvárható.

Nem lehet azt megtanulni

Tanuljáá meg várni! – förmedt egy szürkekabátos férfi Odiszra. Ő csak később ismert rá, akkor barátságosan köszönt neki: Szia, írókám! Bárkapcsolat volt az övék, arról a pasiról úgy tudta a Zanzibár törzsközönsége, hogy könyvei jelentek meg. Néha meghívta Odiszt egy italra. Most a vécé előtt ütköztek össze, Odisz biztosra vette, hogy a pasas nem oda vár, csak a női előtt szokott sor állni. Mér, te tudsz várni? – kérdezett vissza, félmosollyal. Amaz vállat vont, talán tudnék, de nem szokásom. Hogy ő legfeljebb tizenöt percet hajlandó, s egyszer ilyen alapon a főpolgármestert sem várta meg. Nőkre csak vársz azért! – vélte Odisz. Az író hümmögött, mint aki nem olyan biztos ebben, Odisz pedig sóhajtott, ő bizony egész életében várt. Sokszor nőkre. Gyakran nőkkel, ami talán a legnehezebb. Ám ezt nem mondta el az írónak, félt, hogy meg találja írni.

Odisz legtöbbet mégis a gyerekeire várt, óvodák-iskolák előtt. Mindez semmi ahhoz képest, ahogyan és amennyit a megszületésük előtt várt rájuk. Háromszor nősült, és mind a három asszony rögtön gyereket akart tőle, pedig az egybekelés előtt erről egy szót sem szóltak. Visszatekintve a nyugdíjkorhatáron túlról, akár hízelgőnek is tarthatná, tulajdonképp miből vették, hogy egy ilyen szédült alak jó apa lesz?

Az első asszony bejelentette, háromig ő meg sem áll. Klassz, gondolta Odisz a Zichy Jenő utcai albérletben, háromemeletes ágyat képzelve a konyhaszöglet helyére – abban az odúban legalább a belmagasság rendben volt. De az az egy sem akart besikeredni. A nej minden hónapban fölajzva várta, hogy a havi rendes kimaradjon, s amikor reményeiben csalatkoznia kellett, pityergett. Később torka szakadtából bőgött. Valamiféle orvosi tanácsot követve kényszerítette a férjét, hogy csakis hátulról hatoljon beléje, mert így a legnagyobb az esélye annak, hogy a kis harcosok célba találnak. Ez az a pozitúra, amit Odisz a legkevésbé szeretett, neki az kellett, hogy lássa a nő arcán, amit átél. Ráadásul az orvos szerint célszerű, ha az asszony utána négykézláb vár negyedórát, farát magasabbra emelve a fejénél. Odisz magára maradt az aktus végén. Ellenségesen szemlélte a célért homorító nőstényt. Azzal a növekvő riadalommal, hogy ha így folytatják, őneki nulla kedve lesz a testiséghez. Már előfordult, hogy el se ment rendesen, csak úgy abbahagyta. Ezt nem merte bevallani, jobb a békesség.

Tette a dolgát, működött, mint a célszerszámok, annak is érezte magát. Arról még gondolkodni sem akart, mi az ő pillanatnyi álláspontja gyerekügyben. Egyfelől unta már e szarakodást. Essen végre teherbe, az isten szerelmére, ha annyira akarja! Másfelől biztosra vette, a kis trónörökös(nő) megérkezése esetén eddigi, viszonylag kényelmes életvitelének lőttek. Két lábon járó pénztárcává válik, egyetlen feladata marad, hogy biztosítsa a családnak szükséges anyagiakat. Mellékállásban betöltheti a második beosztott rabszolga szerepét, éjszakáit elrontja a babasírás, a kakibűz. Nappali óráinak zömét is.

Vegyük hozzá, hogy hamvas hitvese, akivel úgy szerette az erotikus torna minden válfaját, míg rá nem álltak a gyerekgyártásra, kilenc hónapra formátlanná püffed, s még mázli, ha ugyanannyi idő alatt vissza tudja nyerni azt az alakot, ami Odiszt rabul ejtette. Sokáig se kedve, se hajlandósága nem lesz a szexre. Kell ez az ember fiának? Ez nem, de a

gyereket imádni fogja, ami több mint kárpótlás. Az is gond, hogy ha majd lőnek, ő beáll egy oszlop mögé, aztán vagy eltalálják, vagy nem, de hogy legyen, ha gyerekkel kényszerül menekülni háború – világégés – közepén? KELL EZ NEKÜNK? – ismételgette a fejében egy elvékonyodó hang. Ekkoriban (hetvenes évek félideje) idehaza mindent áthatott a szocializmus, a propagandagépezet világszerte éppúgy a valószínűségek közé sorolta a harmadik világháborút, mint azt, hogy a szovjet hadsereg példát statuál valamelyik csatlós országban. Odisz családja Görögországból menekült Beloianniszba, a Fejér megyei görög faluba a polgárháború elől, a fasiszta diktatúra az óhazában nem tűnt biztonságosnak.

Három és fél évbe telt, mire megérkezett a madárcsontú fiúcska. Addigra a feleség tűrőképessége és erőtartaléka fölmorzsolódott. Nem csoda, ha válás lett a vége. Sokan a gyerek kedvéért házasodnak, igen, de sokan meg épp miatta válnak, magyarázta Odisznak az ügyvéd. Lehet, hogy a nők még kevésbé bírják a várakozást, mint a férfiak?

A második házasságkötés idején Odisz a krisztusi korba lépett. Amint távoztak az anyakönyvvezetői díszteremből, az új asszony rögtön bedobta, ő egy kislányra vágyik, kezdetnek. KEZDETNEK? Igen, de az se baj, ha fiú lesz, utána legyártjuk majd a hugit!

Odisz gyanította, nem lesz az olyan sétagalopp. A nők (legalábbis az övéi) mind azt képzelik, hogy szerény személyükben a termékenység istennőjével kötötte össze a sorsát, így a fogamzás nyomban megtörténik amaz éjszakán, amikor óhajtják. E hiedelmüket az sem csorbította, ha a valóság sorozatosan beintett nekik. Nem kezdtek kételkedni termékenység-istennői mivoltukban, inkább Odiszt hibáztatták. Ennek következtében hosszú élete során kétszer is ott találta magát abban a málladozó csempéjű, ablaktalan és szűk helyiségben, hogy „produkáljon anyagot."

A recepciós hölgy szavai ezek. Hölgy? Lány. Kiscsaj. Combtőig szétnyíló szoknya, mélyen kivágott top, szájfény, vörösre lakkozott köröm. Provokáció, hogy amikor kezünkbe nyomja a lapos tégelyt, odakínálja nekünk a két feszes melle látványát is, a meglepően vastag bimbókkal. Az ő pasijának nyilván nem kell anyagot produkálnia. Az ilyen csajok nem akarnak gyereket még.

A fülkében egy koszladt vaságyból állt a berendezés, előtte viharvert kartondobozban gyűrött pornólapok, azokból kéne ihletet meríteni. A falba vágott katedrálüveges tolóablak mögött mozgolódás. Odiszt kioktatta a

csaj, a teli tégelyt hagyja nyugodtan a párkányon, a laborosok majd beveszik, ha ő már eltávozott. Óriási. Úgy érezte, csapdába esett. Nem akaródzott leülnie arra a gyanús tisztaságú lepedőre. Viszolygott attól, hogy kézbe vegye a testrészét, amelyből a görög–magyar sejthadsereg szokott kitámadni. Igen, amikor nem kötelező. Elátkozta a feleségét, aki ebbe a helyzetbe kényszerítette.

Miért nem tudnak a nők várni? A gyermekáldás, amint a neve is mutatja, akkor jön, amikor a fajfenntartás ősi rítusát végző emberpárra rámosolyog az Isten (anyagelvűeknek: Sors, Jószerencse, N számú véletlen kedvező összjátéka). Kár erőltetni. Aki mégis szívózik, rohangásszon ide egymaga, ahelyett hogy a pasiját küldené.

Az Intézet – ahogyan az ott dolgozók (pénzt keresők) szerették hívni –, egy belbudai bérházban üzemelt, két egybenyitott földszinti lakásban. A főnök (tulaj) Ausztráliából hozta haza fogamzásserkentő tudományát. Mint azt a faliújságra kitett interjúban fejtegette, az a célja, hogy a magyarok szaporodását föllendítse. Ehhez képest már a sima vizitért is aranyárban kellett fizetni.

A gyerek az a varázsszó, amivel az embert a legkönnyebb megvágni, tudják ezt a ruhával, cipővel, játékkal, könyvvel kereskedők. Meg az efféle intézetek is, ahol reményt árulnak. Odisz még soha nem látott kiszolgáltatottabb arckifejezést (békeidőben), mint amilyen az előcsarnokban várakozó pároké. A szent cél köti őket össze. Mely szentesít az eszközt. Úgyhogy produkáljad azt az anyagot, barátom, hajrá!

Mondani könnyű. Izzadt. Agyában össze nem illő jelenetforgácsok kavarogtak, mint hó a szélben. Gimnazista korában évente elvonult az osztály valamiféle egészségügyi felülvizsgálatra, röntgen, vérvétel, vizeletminta. Ő pisilni sem tudott parancsszóra. Az egész osztály rá várt. Míg a Kombinak becézett matektanár félre nem hívta: Kisöreg, van egy módszer, bombabiztos, többször kipróbáltam, hunyd le a szemed, képzeld el a számegyenest, kezdjél lépegetni rajta, közben számolj magadban, egy, kettő, három, pontosan negyvenig. Mért éppen negyvenig? – Odisz. Csak, nem tudom, de negyvenig kell, garantálom, hogy húsz-harmincnál csobogni fogsz, mint a hegyi csermely!

Hegyi csermely… Kombinak igaza volt. Odisz most töprengett, hogyan alkalmazhatná a matektanár módszerét jelen helyzetre. Sehogy.

Végül azért csak sikerült kifacsarnia magából némi produktumot. Ezt követően a laborosok megállapították, vele minden rendben. Előbb vagy utóbb ugyanezt a verdiktet hozták a szakemberek az adott termékenység-istennővel kapcsolatban.

Mikor aztán már senki se számított rá, csak összejött, és kilenc (vagy kevesebb) hónap múltán megszületett valaki, hogy fejtetőre állítsa a szülei életét. Így Odisz lett az, aki meg sem ált négyig, bár ehhez három anyára volt szükség. Kettővel szaporítottam a magyar népet, kettővel a görögöt, szokta közhírré tenni a Zanzibárban. Kettő, az nem szaporítás, mondta az író, akkor még csak pótoltad magadat és az asszonyt. Jó, számítsuk mind a négyet magyarnak, a görögök oldják meg nélkülem!

E javaslatot a Zanzibár törzsközönsége elfogadta. Odisz emelte fröccsét a saját egészségére. De jó, hogy legalább a gyerekkérdés miatt nem kell többé se várnia, se aggódnia. Testét-lelkét átjárta az elégedettség zsibongása. Míg…

Eszébe jutott a lánya. Jaj… most a lánya várta, hogy végre bebizonyosodjék termékenység-istennő mivolta, Odisz pedig, ahogyan valamennyi rendes atya, mélyen átélte a lánya csalódottságát, valahányszor beköszöntöttek ama napok, amikor a retikülbe kerül a fehér-türkizkék tamponos doboz.

Ki mondta, hogy tanuljak meg várni? Csak valami ostoba férfi lehetett. A nők tudják, hogy nem lehet azt megtanulni.

A város peremén

Tizennyolc kicsi otthonból állt a lakópark, közel a főváros határvonalához. A háromszobás, teraszos kulipintyók a saját ház illúzióját nyújtották, falatnyi önálló használatú kerttel.

Az új lakó mérhetetlen büszkeséggel költözött be, nyolcadik emeleti panellakást hagyott hátra. Még minden tetszett neki, és mindenki. Szomszédaival igyekezett barátságszerű kapcsolatot kialakítani, már csak azért is, hogy a felesége és a két gyereke ne hiányolja a minden bizonnyal megszakadó panelkapcsolatokat. Azokat az „egyszerű” embereket semmiképp nem akarta ide meghívni, pedig sokat segítettek nekik eddigi életükben. Az asszony és a srácok szívesebben maradtak volna a megszokott helyen, hiába papolt nekik a férfi fák és bokrok csiripeléséről,

rügyező madarakról, melyek helyett a panel csak az odakozmált étel sűrű szagát nyújtja, és a sűrűn lerohadó liftet. Majd rájönnek, gondolta, akkor belátják.

A 11-es számot viselő zöldessárga házikó lett az övék, akkora bankkölcsönnel, amelyet a feleség körömszakadtáig ellenzett. De az ember anyagi ügyekben nem oszt lapot a nejének. Az asszony hamar föltérképezte a lakópark népességét. Mi vagyunk a legszegényebbek! – jelentette ki a harmadik vacsoránál. Első és második vacsora nem volt, akkor még nem rakták ki a tányérokat, evőeszközöket, lábasokat a dobozokból, benzinkúti szendvicset és hozatott pizzát ettek. Nem mindegy? – így a férfi, (nevezzük Lajosnak) kissé sértetten. Ha itt lakhatunk, mi is elég gazdagok vagyunk! – igyekezett nem gondolni a jelentős bankkölcsönre, amit egy kis ország pénzében vett föl.

Lajosné leginkább a 9-eséket irigyelte, akikről megtudta, hogy bornagykereskedők. Tuti üzlet! – mondta, mint aki otthon van borügyben. Lajos el sem tudta képzelni, milyen lehet nagykereskedni valamelyik hegy levével. Vagy bármivel Ő egy cipőboltban dolgozott, havi fixért, az előrelépés lehetőségének árnyalatnyi reménye nélkül, s már kissé túlkorosnak érezte magát ehhez, negyvenhat évesen. Lajosné lépcsőházakat takarított, mióta a bőrfeldolgozó üzem csődbe ment. Nem bánta, elege lett a vegyszerekből és az övsömörből. Sose voltak igényei, vélte róla a férje. Pedig a dolgok jelenlegi állásában meg kéne becsülni, hogy két fizetésből élhetnek. Mindennapos veszély, hogy a bolt tulajdonosa, egy özvegyaszony, kiteszi Lajos szűrét. Az emberek egyre kevesebb cipőt vesznek, legalábbis náluk, ahol állítólag a magas minőséghez képest még elfogadható az árszínvonal. (Ez a tulajdonosnő véleménye.)

Péntek este Lajosék hazahozták a pirinyó kutyát, ez volt a gyerekeknek beígért engesztelő ajándék a költözés meg az új óvoda miatt. A kutyus a Párduc nevet kapta, talán mert fajtahibás lévén, enyhén rózsaszínű. Megsétáltatták a gáton. Épp amikor haza akartak térni a kerti kapun át, összefutottak a 9-esékkel és a 10-esékkel, akik szemmel láthatólag piknikezni jöttek ki, kempingszékekkel, hűtőtáskával, műanyagpoharakkal. Zavarukban meghívták az új lakókat is. Kiderült, csak borivászat lesz. Lajosné beszaladt két hokedliért és kóláért a gyerekeknek. A hokedliket nem kellett volna, gondolta Lajos, évekkel

ezelőtt lekopott róluk a festék. Ő állva maradt, a felesége újra visszaügetett a házba, az anyja sütötte cseresznyés rácsosért. Sajnos, csak a 10-es férfi vett egy szeletet, a többiek diétára vagy fogyókúrára hivatkozva utasították el, a 9-es férfi cukorbaj miatt. „Sebaj, több marad nekünk!” – gondolta Lajos. Az anyósa szinte mindent rosszul csinált, kivéve ezt a süteményt.

Koccintások után kölcsönösen fölajánlották a tegeződést. Lajos majd szétdurrant az örömtől és büszkeségtől, lám, akármit ugat az asszony, ezek itt befogadják, egyenrangúként. Elhatározta, ha a foglalkozását kérdezik, azt feleli: cipőkereskedés. Fölösleges belemélyedni a részletekbe, hogy kis- vagy nagy-. Látta, végre a felesége is elégedett. A gyerekekhez odajött a 10-esék kislánya, egyelőre még csak méregették egymást, de hamarosan önfeledt játszás lesz a vége. Naccerű.

Keskeny betonút húzódott a kerítések és a füves – gyomos – törpegát között, amelynek a tetején egy még keskenyebb, kikövezett ösvény volt, biciklisták és kocogók foglalták el. Épp ezért telepedett a társaság a lenti útra, autó ide csak a tiltó táblák ellenére hajthat be. A bornagykereskedő újabb palackot nyitott, a szokatlanul hosszú nyakú üveg címkéjén repülő sólyom vadászott. Saját? – a kölyökfrizurás nő a 10-esből. Nem, chilei vörös, elég testes, lehet, hogy behozzuk! – töltött az üres poharakba, kecses mozdulattal. Lajos már látta, nem illik nekiesni, előbb szemlélni és szimatolni kell.

Ekkor kanyarodott az útra a motoros. Tökéletesen hangtalanul. Mindannyian odanéztek. Az ilyen elektromos jármű még ritkaságnak számított. A hímneműek szívesen kipróbálták volna. Tizenöt körüli fiú húzott feléjük a néma motoron. Amikor kavicshajításnyira ért, a borkereskedő ráripakodott: Lassítsál mááá! nem látod, hogy itt ülünk? A kölyök biccentett, vakmerő kormánymozdulattal föllendült a törpegát rézsűjére, nagy ívben kikerülve a társaságot.

Néztek utána. Lajos a mutatványnak járó elismeréssel. A motor távolodott a betonúton. A srác legurult a Dunához. Néhány pillanat múltán újra feltűnt, s a másik irányból közeledett feléjük. Úgy tetszett, megint arra a trükkre készül. A borkereskedő sóhajtós nyögéssel föltápászkodott, s elébe ugrott. A fiúnak hirtelen fékeznie kellett, ha nem akarta elütni. A borkereskedő föléje magasodott, megragadta a srác fülét, és torka szakadtából: Az anyád istállóját, süket vagy? mondtam, hogy lassítsáá! mit képzelsz te magadról?!

Már valamennyien látták, hogy az a srác cigány. Roma, ha úgy tetszik. Lajosékat leszámítva mindenki tudta, hogy öt hete betörtek a 9-esbe, elvittek készpénzt, ékszert, táblagépet. A takarítónő, aki saját kulcsával nyitotta az ajtót, látta őket elszaladni, s átugrani a kerítésen a Duna felé. Állítása szerint cigányok (romák) voltak – *valószínűleg*. Hárman. A borkereskedő azóta szorgalmazza, hogy a lakóközösség szerződtessen fegyveres őröket a hasonló esetek megelőzésére. Ám az őrző-védő káefték havi díja tizennyolc részre osztva is olyan magas, hogy leszavazták. Azóta dúl-fúl.

A 9-es ház ura visításba bicsakló hangon zárta dührohamát: TE SZEMÉT! Mire a srác válaszolhatott volna, tiszta erőből az arcába löttyintette műanyagpohara tartalmát, a chilei bort, amit lehet, hogy behoznak. Csönd lett. A iú szabadult volna, de a borkereskedő szorította a fülét, s hadart tovább eltorzult arccal: Honnan van ez a motor is? loptad, mi? nehogy máá ennyi pénzed legyen, TE SZEMÉT!!!

A srác valahogyan kiszabadította magát, gázt adott, vagy inkább elektromosságot, hajtott sebesen az első Dunára merőleges keresztutcához, s eltűnt a szemük elől.

„Ez egy ilyen rasszista állat?" – gondolta a kölyökfrizurás nő a tízesből. A férje fogalmazott egy rendreutasító mondatot, ám az történetünk végéig nem készült el.

„A francba!" – Lajos, mert a testes vörösbor mintegy ötven százaléka őt találta el, bepöttyözve vadonatúj szürke ballonját, amelyet kivételesen elegánsnak vélt.

„Mindjárt észreveszik, hogy Lajosban van néhány vonó!" – Lajosné, aggódva.

„Hülye farok, előbb lő, aztán köszön!" – a borkereskedő óaranyra festett hajú és körmű felesége, a férjére értve.

Mire ki-ki idáig jutott, a keresztutcából két elektromotor fordult ki. Egyiken az iménti cigányfiú, a másikon egy idősebb, talán a bátyja. Húsz-harminc méternyire álltak meg a piknikelőktől. Lőtávol. A vélhető báty üvölteni kezdett: ROHADT KÖCSÖGÖK! EZT MEGEMLEGETITEK! JÖNNI FOGUNK AZ EGÉSZ BANDÁVAL! ANYONVERÜNK! RÁTOK GYÚJTJUK A HÁZAT! ROHADT BUZI ZSIDÓ KÖCSÖGÖK!!!

Messzire vitte a víz e szózatot. A Dunán kajakosok és kenusok, edzésről hazafelé. Bráávóó! – kiáltotta egyikük.

A lakók mind talpon, akár egy szoborcsoport. A 10-esbeli nő a nyolc körüli lányát szorította magához, rossz előérzettel. Lajosné ugyanígy tett óvodás gyerekeivel. Lajos még mindig a ballonját gyászolta, bocsánatkérésben vagy jóvátételben már nem reménykedett. A borkereskedő és a 10-esbeli férfi ökölbe szorított kézzel várta a harcot. A báty elismételte fenyegetéseit, kicsit cifrázva. A borkereskedő leszegte a fejét, támadó bika módjára, s tett egy lépést a motorosok felé. Amazok megfordultak, eliramodtak: MÉG VISSZAJÖVÜNK, ROHADT BUZI ZSIDÓ KÖCSÖGÖK!

Dúlt hallgatás maradt utánuk. Lajosné idegesen fölnevetett: De hát ki itt a zsidó? – kérdezte hideglelősen. A férje helyeselt: Igen, és ki a buzi?

Egyikük sem kapott választ. Sem a 10-esektől, akik találva érezték magukat, sem a 9-esektől, akik a zsidókat sem szerették. Idáig nem föltételezték, hogy a 10-esek zsidók volnának. Már csak azért sem, mert a 10-es férfi a Magyar Nemzetet járatja, és a teraszon olvassa kora reggelenként. „Ha richtig erre kérdez, lehet, hogy buzi?" – a 10-es nő, Lajosra pillantva. Ez a kellemetlen meglepetések napja.

A 9-es és a 10-es ház lakói biztonság kedvéért már vonultak befelé a kerítés mögé, hátrahagyva kempingszékeiket, hűtőtáskájukat és a feszültséget. A borkereskedő most sajnálta igazán, hogy nincsenek fegyveres őrök. Még.

Nem értem, dünnyögte Lajosné, most akkor mi van? Szerinted kijönnek ezek a foltok? – Lajos mutatta a meggyalázott ballont a feleségének. Az asszony vonogatta a vállát, „lehet, hogy csak éles ollóval!" – gondolta. Iszkoltak befelé ők is. Lajos kulcsra zárta a kerti kaput, kettőt fordítva, ütközésig.

„Ha itt se jó, hová költözhetnénk? a Holdra?"

Nevezett égitest már elindult fölfelé a menny kékítős vizében. Noha a napnak még esze ágában sem volt lebukni a zavarosan teleépített dombság mögé.

Fekvés

Odisz, egy görög származású férfi, humoros hangulatban készült a műtétre. Jó kedvvel, bőséggel, gondolta. Remélhetőleg így fog pisilni a jövőben, és persze sokkal ritkábban. Rendellenessége végleges megoldását ígérte neki Menderesz professzor, az urológus, akinek a neve szájról szájra

járt a városban a segítségre szoruló férfiak közt, mint a népdalok. Menderesz is görög származék volt. Az óhaza nyelvét egyikük sem beszélte, amin az előzetes vizsgálatkor kisajnálkozták magukat.

Odisz egy csúnya napon bevonult a külvárosi kórházba, nemzeti alapon protekciós lévén, csak délután. A következő reggelen őt műtötték először. Vadakat álmodott a negyvennyolc perc alatt, míg a testébe juttatott szerek kikapcsolták a tudatát. Menderesz később azt mondta, csak az ébredezés fázisában álmodhatott, a mélyaltatásban aligha. Az utolsó fölidézett jelenetben női kezek takarták be egy csiklandósan szőrös, vajszínű lepellel, mely összeomlott sátorként viselkedett. Ő mindenesetre szolgálatkészen fölvette az embrió-pózt, amelybe alváshoz szokott összekuporodni.

A „fekvőbeteg” szó idáig Odisz számára olyan szakkifejezésnek hangzott, mint a mérlegkönyvi főösszeg, amelyhez nincs semmi köze. De most itt hevert, karjába műanyag cső vitte az áttetsző folyadékot, alul hasonló csőbe s abból egy négyzet alakú zacskóba folyik valami, amit a vizeletének hinne, ha nem volna májszínű. Remélte, hogy nem a mája olvadt szét s ömlött a húgyhólyagjába. Majd Menderesztől érdeklődik.

Az ötszemélyes kórteremben hozzá hasonló embertárgyak feküdtek az aránylag korszerű ágyakon, melyeknek fej- és lábrésze gombnyomásra emelkedik vagy süllyed. Ezt leszámítva a szoba és az egész kórház őrizte elhanyagolt horthysta laktanya jellegét. A plafonról éles háromszögekbe meredezett a pattogzó festék, vélhetőleg a betegek szájába hullhat, ha pechük van. Azt, hogy pechesek vagy mázlisták, Odisz nem tudta megítélni, mindenesetre valamennyiüket hozzá hasonlóan becsövezték, némelyiket még alaposabban. Az ápolónő sorozatban cserélte a folyadéktartalmukat vesztett fönti nejlonzacskókat, s ürítette a szinte robbanásig puffadó alsókat. Perpetum mobile.

Volt, aki már a műtét délutánján kiülhetett az ágya szélére, Odisz csak másnap. Különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy a meghatározhatatlan színű (piszkosfehértől krokodilzöldig) kórházi hálóinget végre levehesse, úgy képzelte, addig fekvőbeteg, amíg ebben van. Magára ügyeskedte a saját királykék pizsamáját, nehezen birkózott meg a csövek okozta gabalyodással. A figyelmes szemlélő – ilyen nem akadt a kórteremben – észrevehette a visszafogott anyagmintát, a vízszintesen körbe-körbéző meandereket. Odisz ezzel a származását

fitogtatta. Ahogyan a fitogtatásokkal gyakran megesik, ez se jutott el a címzettekhez.

Amikor megengedték, hogy föl is keljen, kapott egy kerekes állványt, ráakaszthatta az infúziót. Az alsó zacseknak nem gyártottak rá helyet, így azt zsebre vágta, de az ápolónő ráripakodott: Térdmagasság!!! különben visszafolyik, a közlekedő edények elve, hármaska, gimnázium!

Odisz vállat vont, az ápolónő adta cukorspárgát a zacskó lyukába dugta, s annál fogva vitte a baljában, míg jobbal tolta a nyikorgó állványt. Indult a folyosóra. Hova, hova? – egy másik ápolónő. Közlekedem, mint edény! – így Odisz. Igyekezett gyors léptekkel kitűnni a zord személyzet látóköréből. Szédelgett, de nem törődött vele. Elhaladt a többi kórterem előtt, minden ajtó nyitva. Ezek odabenn tényleg betegek lehetnek, gondolta. Én viszont… járok, tehát vagyok.

Kereste a büfét. Valaha régen, amikor az anyja és az apja két különböző kórházban zárta földi pályafutását, Odisz mindig a büfékben szedte össze magát. Emlékezete szerint az akkori idők kínálatához képest azokban az üvegpultokban mindig talált valami ínycsiklandót. Legtöbbször úgynevezett bécsis zsemlét vett. Ámbár az a bécsi sertéshúsból készült, nem borjúból, ahogyan kell. A szocializmusban szinte semmi nem abból készült, és nem is úgy. Spongyát rá. Egy fehérköpenyes asszony jött szembe, kezében üvegballonnal, úgy ölelte, mintha strandlabda volna. Odisz kérdezte, merre, az asszony – akit elsőre csúnyának látott, (bibircsók, csomókba ugrott, bordóra festett haj) –, elmosolyodott, és igen barátságosan: Lemegy a kedves beteg azon a liften, fordul a porta felé, aztán megint balra, máris megérkezett a beugróba, és fogyaszt a kedves beteg, jó étvágyat, váljék egészségére! – e mondat alatt megszépült.

Odisz köszönte szépen. Bár ő nem enni akart, ahhoz túlzottan émelyeg, csak kalandtúrára indult, mint afféle egészséges ember, aki már nincs ágyhoz kötve. Na jó, lábadozó. Odalenn elvétette a kanyart, intenzív osztályféleségbe jutott, plafonról lógó, áttetsző műanyagfüggönyök vették körül az ágyakat, néhol páros oxigénpalackok álltak, és surrogtak is. Amennyire kivehette, az itteni ápoltak nem voltak öntudatuknál. Sajnálta őket. Furcsállta, hogy senki nem állította meg, félúton visszafordult, kimenekült. Hiába, recehártyáján vitte magával azokat a moccanatlan embereket.

Rátalált a büfére, de már annyira szédült, hogy okosabbnak vélte visszabotorkálni az ágyához. Ezúttal a belgyógyászatot keresztezte. Érdekes, ebben a kórházban egyöntetűen a hátukon fekszenek a kedves betegek. Vagy másutt is? Orvosi utasítás? Ez a jó testhelyzet a gyógyuláshoz? Netán a kiszenvedésre?

Eszébe jutott az apja, aki bármilyen pózban kezdte az éjszakát, előbb-utóbb a hátára hengeredett, és horkolt, mint aki utolsó kétségbeesett lélegzeteit veszi. Odisz félt attól a fuldoklást idéző hrrrrrr!-től. Virrasztott rá eleget a hallban, ahol felnőtt, a lágyan ringó sezlonon, melyben pattogtak a törött epedarugók.

Már a kardiológián tolta át szánalmasan zörömbölő állványát. Ez zsúfoltabbnak látszott a többi osztálynál, a folyosón is feküdtek. Nem jó a magyarok szíve, gondolta Odisz. A görögöknek mijük nem jó? A nehéziparuk. A humorérzékük sem az igazi.

Itt is a többség: háton. Hátra, magyar! Kérdés, mi a helyzet a görögökkel. Agyába ötlött egy régen látott dokumentumfilm, valamelyik afrikai törzs rászokott, hogy oldalra fordulva és könyökölve aludjon, a fejet a tenyérre támasztva, egy arrafelé honos fülbemászó rovar támadásai ellen védekezve. Tűnődött, tudna-e aludni e kényelmetlen tartásban, nem omolna-e össze a karja, amikor a gazdája álomba merült.

Talán azért hátfekvés a jellemző a kórházban, mert érzi az ember, hogy leterítette a betegség, okosabb fölvenni a pózt, amelybe a halottat igazítják a kórboncnokok a temetéshez. Odisz szívesen kiszállt volna önnön gondolatai sajkájából, de nem bírt. A kórházi lét óhatatlanul előhívja bennünk a halál árnyát, márpedig szebb a hulla, ha háton merevedik meg. Békésebb. Tulajdonképp hogyan lehet eltemetni azokat, akik – mondjuk – embrió-pózban kövülnek holttá, bármely okból? Ha nem cselekednek idejében a hullamosók, mit lehet tenni a kinyújtás érdekében? Hát… hamvasztani.

A nagyvizit kellős közepén lépett be a saját kórtermébe. Na, itt a szökevény, dörmögött Menderesz professzor, a sleppje kivárt, még nem tudták biztosan, haragszik vagy viccelődik. Az adjunktus a beteg dossziéjában lapozgatott, aztán: Maga talán rokona annak az Odüsszeusznak? Mielőtt Odisz kifundálhatta volna a választ, Menderesz rábrummogta: Egyenes ági! – erre a féltucatnyi orvos és a három medika szervilisen fölkacagott, unisono. Még jó, hogy nem tapsolnak, gondolta

Odisz, aki tudta, hogy a prof az orvosok rock zenekarának frontembere, elektromos orgonázik és énekel, Presser Gábort utánozva. Hangfekvése adott, más nem.

Mikor mehetek én már haza? – kérdezte Odisz. Majd ha fagy! – Menderesz vigyorgott, a kórus nyihogott. Az urológus vállat vont: Gondos ápolás esetén három nap, kettő, ha békén hagyunk… talán kegyeskednél végre levetkőzni, és hanyatt feküdni, hogy megvizsgálhassalak!

A négy szobatárs irigyen pislogott, persze, a protekciósokkal foglalkoznak, a normál betegek le vannak szarva, pedig a mi esetünk sokkal súlyosabb, mint ezé a hármaskáé. Odisz sóhajtott a sztetoszkópozó prof kérésére. Sajnálom, gondolta, az élet igazságtalan, várjatok a sorotokra, kivételesen én vagyok, aki jól fekszik! Kac, kac.

Amikor a prof a többiekkel is végzett – villámgyorsan –, a slepp elvonult. Nyitva hagyták az ajtót. A szélső ágy gazdája nehezményezte, már többször szóvá tette a huzatot. Becsöngette az ápolónőt, s kérte, legyen olyan drága, csukja be. Ez a nővér már ment volna haza, lejárt a munkaideje, csak a vizitet várta ki. Úgy bevágta, hogy mind az öten összerezzentek. Odisz bámulta a kert platánjainak még kopasz koronáját az ablakon át. Hm, most én is a hátamon fekszem. Nyilván csak azért, mert elöl vizsgált a doki. Vagy nem?

Behunyta szemét. Próbálta számba venni mindazokat, akiket aludni látott, apró gyerekkora óta. Mi volt az óvodában? A kínkeserves csendes pihenőkre emlékezett (melyeket ő mindig ébren töltött, csukott szemmel), a pózokra nem. A papa, ugye, feküdt mindig a hanyán. A mamának valószínűleg az volt a lényeg, hogy minél távolabb legyen a horkoló férjtől, neki háttal, így az ágy szélére húzódott, az oldalára. A húga? – nem tudta fölidézni. Odiszt még óvodáskorában kipaterolták a szülők a gyerekszobából a hallba. De mér? – kérdezte nyafogva. Csak mert a nővéred már nagylány! Jó, de akkor mér nem őt külditek a hallba? – erre a szülők sosem adtak választ. Odisz gyerekként félt a sötétben, a hall örökös homálya riasztotta. Az is, hogy átjáróház, nincs más út az előszobába, a konyhába, s onnan be.

Osztálykirándulások, táborok, menedékházak, emeletes ágyak. Szalatnai V-be terpesztett lábbal, félig háton. Ruzicska hason. Később a gimiben Gróf Kati a Vadása tónál, S-alakban. Totya Aggteleken, mint a kiskutyák.

Az első feleségének az volt az agylövése, hogy csak úgy tud aludni, ha az egyik lábszárát Odisz combján pihenteti. Nehezen szokott hozzá. Eleinte megvárta, míg az asszony álomba merül, aztán óvatosan letolta magáról a percről percre súlyosodó, merev testrészt. Hiába, a felesége ösztönösen visszatornázta, anélkül, hogy fölébredt volna.

A második felesége rendíthetetlen háton fekvőnek bizonyult, s horkolt, ahogyan a gőzmozdony pöfög. Ő semmijét nem akarta rátenni a férjére. Legalábbis éjnek évadján. Nappal a lelki terheit. Azokat Odisz nem tudta úgy lelökni, mint az első asszony lábát.

Most, szinte végszóra, az egyik szobatárs hatalmasat röffentett. Mi a frász, elaludt? délelőtt? idáig folyton beszélt! – mire e mondat összeállt Odisz fejében, törölte is gyorsan. Az az ötöske, a nagydumás, hajnali négy tájt kilehelte a lelkét. Ez itt már az utódja, akkor hurcolkodhatott be, amikor Odisz kalandtúrára ment. A régi ötöske hanyatt zárta földi pályafutását. Van kapcsolat e póz és a végjáték között? Talán az utolsó pillanatban föl akarunk nézni a magasba? Ha jő a semmivé válás, mindannyian hívők leszünk, biztonság kedvéért?

– Szia.

Az ismerős hangra riadt föl. Elnyomta a buzgóság? Igen. Bejött hozzá a drága nő, akit csak három hete ismert meg. Odisz nem számított rá, kérte szeretteit és barátait, ne fáradjanak a látogatásával, ő olyan, mint a farkas, félrehúzódik a bajával. Ez az édes kis nő mégis itt termett. Odisz – várakozásával ellentétben – örült neki.

– Szép a pizsamád! – a nő.

Több szóra nem volt szükségük. Odisz megnyomta a gombot, az ágy támlája zümmögve fölemelkedett. A drága nő odacsüccsent a foltos egészségügyi lepedőre. Fogták egymás kezét. Ezt a pizsamát a kórházba vette magának, s a görög minta, a meander kedvéért választotta. Odahaza pólóban és alsógatyában töltötte éjszakáit.

A drága nő egyébként hason alszik, lábát maga alá húzva, medvemód, annyira összegömbölyödve, mintha csak a lehető legkisebb helyet akarná elfoglalni a világból. Ráadásul következetesen a feje búbjáig húzza a paplant. Csoda, hogy kap elég levegőt. Ez talán van olyan kényelmetlen, mint a könyökölve alvás.

A görög származású férfi elérkezettnek látta az időt, hogy megkérdezze, mi szüksége a nőnek arra, hogy takaró fedje az arcát éjjelenként. A nő

szabódott, nem akart válaszolni. Végül csak kibökte, néhány zavart félmondatban. A szülei borzalmas házasságban éltek, még este későn is marakodtak, ordítozva, csapkodva. Ezt nem akarta hallani. Aztán így maradt.

Istenem… – Odisz mindenre számított, csak erre nem. Átölelte, s ringatta picit, ahogyan a hajót a könnyű hullámok.

A hullámzásról eszébe jutott a meander. Ami a görögök számára az örök élet jelképe. A nő ezt valószínűleg nem tudja, egyszer majd büszkén elmagyarázhatja neki. Mint férfi, úgyis szereti tanítani a… gyöngébbet. (Kisebbet? Butábbat?) A szögletes minta egy folyó ilyesféle kanyarulatáról kapta a nevét. A Maiandrosz poétikus fekvésű tájat szel át, s Milétosznál ömlik a tengerbe.

Tizenegy

1. A tűz az ember legjobb barátja! – Artúr még óvodáskorában olvasta ezt, a *Szovjet mesék magyar gyerekeknek* című antológiában. Amit a százaskockák polcán talált. Már minden lapját eleresztette a fűzés. Százaskockának a fából készített színes építőelemek legnagyobb darabjait hívták, elkeseredett harc folyt érettük, tettlegességig fokozódó. Artúr esélytelennek ítélte önmagát, beérte az ott árválkodó könyvvel. Meg a Gabi nevű óvónő bámulásával, akibe fülig szerelmes volt. Tőle érdeklődött: A szovjet meséket mér nem a szovjet gyerekeknek adják? Gabi néni rémülten a szája elé kapta a tenyerét: Pszt! ilyet még kérdezni se szabad! Hájóvan… – Artúr többé nem kérdezett ilyet, legalábbis az óvodában.

2. A tűz az ember legjobb barátja! – e mondástól fölvillanyozódott, nem csupán amiatt, mert rajongott mindenért, ami ég, világít, melegít. Kevés barátja volt, őszintén szólva, olyan igazi testi-lelki talán egy sem. Bizsergette a szívét, hogy a tűzre számíthat, mint ember. Attól fogva rendszeresen lopkodta a gyufát a konyhából. Némelyik skatulyán az állt: BIZTONSÁGI GYÚJTÓ, már csak ezért is veszélyérzet híján hajigálta le az udvarba a miniatűr fáklyákat a második emeletről. Míg az ember legjobb barátja bele nem kapott a házmesterék kiteregetett ágyneműhuzataiba, s lett akkora tűz, aminél melegedhettek az emberek. Volna. Ehelyett rikácsoltak, öklüket rázva: A végén még ránk gyújtja a házat ez a hülyegyerek!

Hallgathatta ezt, százszor, ezerszer, ameddig el nem költöztek onnan, az apja halála után. Körülbelül ekkor kezdték úgy becézni: Art. Pontosabban ő terjesztette el: Art vagyok, érted, mint művészet! Az *Árt,* mondta egy átmeneti haverja a Csók István körben. Nekem nem árt! – félreértés. Szobrásznak készült, az is átmenetinek bizonyult, a kemény fizikai munka visszariasztotta. Inkább filmrendező leszek! Végül a színészetnél kötött ki, amit idős korában megbánt.

3. A tűz az ember legjobb barátja! – közölte az egybegyűltekkel minden szabadtéri sütögetésen. Rendezett ilyet, valahányszor módja nyílott rá. Akárhová költözött, először arról gondoskodott, hogy legyen alkalmatosság a tűzrakáshoz, legalább egy fémrostély az erkélyen. Születésnapon és más ünnepi alkalommal túlzásba vitte a gyertyaégetést, karácsonykor a csillagszórást. A nagy számok törvénye működött, tekervényes élete során háromszor kapott lángra a fenyőfa az otthonában, kétszer a tűzoltók is kiszálltak a helyszínre, noha ő nem kért segítséget, a kedves szomszédok telefonáltak. Egyetlen családtag és nő sem tekintette bocsánatos bűnnek a piromániát. Valamelyik felesége kijelentette, hogy Art pályát tévesztett, nyergeljen át sürgősen a tűzszerészetre. Mire ő: Aki szereti a tojást, nem biztos, hogy tojni is akarja! A poén rosszul sült el, válaszul a nő arcon löttyintette egy pohár vízzel. Épp az elszenesedett brokátfüggönyt gyászolta.

4. A tűz az ember legjobb barátja! – gondolta Art a temetőben. Tipródott a frissen ásott gödör mellett, amelybe hamarosan leeresztik a feketére politúrozott ládát, benne Art legjobb – s egyben utolsó barátját, a városszerte Kubla kán néven emlegetett színészt. Egy bizonyos vers miatt lett belőle Kubla kán, nagy előszeretettel szavalta rendezvényeken, ámbár senki nem értette, miről szól. Tőle immár nincs mód megkérdezni. Szemét lezárta a halál. Art sokat lógott vele, főleg a Zanzibárban. Konyakot a két derék lecsúszott csepűrágónak! – kiáltotta Kubla kán a bárpult felé, s a fiatalkorában kikapós pincérnő kérés nélkül tette a tálcára a poharak mellé a sovány üvegvázák vízében úszó gyertyákat. Art talán csak emiatt ragaszkodott ahhoz a kopott presszóhoz. Kubla kán többé a Zanzibárban sem bukkan föl. Ő még Artnál is kevesebb személyhez, tárgyhoz és helyszínhez ragaszkodott – a jelek szerint az életéhez sem. Betették abba a ládába, ennyi. Nem ihat, nem szavalhat, nem röhöghet. Art pontosan tudta,

amennyire a barátját gyászolja, ugyanannyira saját magát is. Már ő sem hajtogathatja túlságosan sokáig, hogy:

5. A tűz az ember legjobb barátja! – közeleg a nap, amikor őt is bezárják egy ilyen ládába. Hacsak nem kér hamvasztást. A döntés szükségessé válásakor már aligha lesz képes kifejezni óhaját. Végrendelkeznie kéne. De hol a vagyon, amiről? A lakásán és az ingóságain majdcsak megosztoznak a gyerekei. Kubla kán esete még egyszerűbb, tőle a két fia mindent elcabcarázott idejekorán. „Kubla kán tündérpalotát / építtetett Xanaduban.” Hol a pében van az a Xanadu? Reméljük, a mennyországban. S nem a pokolban. Art szeme a koporsón aranyló betűkre tévedt. BORGOLYA IMRE SZÍNMŰVÉSZ, ÉLT ÖTVENHAT ÉVET. NYUGODJÉK BÉKÉBEN. Jó hülye név. Lehet, hogy emiatt sikerült félre a pályája? Kubla kán az utóbbi években a bábszínházba szorult, még ott is alig kapott szerepet, az irodán foglalkoztatták, titkárféleségként. Kegyelemkenyér. Igen. És a te pályád ugyan miért sikerült félre? – Art abból élt, hogy reklámfilmekben foglalkoztatta egy hajdani évfolyamtársa. Hébe-korba. Nemrég egy kalóriaszegény olasz sütőolaj magyar hangját adta, a rendező kérésére szicíliai akcentussal. Anélkül, hogy tudta volna, miként beszélnek a szicíliaiak. Utolsó találkozásukon a Zanzibárban Kubla Kán eldicsekedett, a bábszínház műsorra tűzi a Bánk bánt, ő szólaltatja meg Petúrt. Jól van, de szomorú lesz! – énekelte az operából. Aztán megkérdezte: Hát te? Art habozott: Én, kérlek szépen… kalóriaszegény sütőolaj vagyok. Kubla kán emésztette egy darabig, majd: Látott mostanában orvos? – bár talán viccnek szánta. Félig.

6. A tűz az ember legjobb barátja! – kivéve talán a poklot, gondolta Art. A néhai Kubla kánt épp lebocsátották a sírba. Vajon Borgolya Imre színművész a pokolba került, vagy fölméne a mennyekbe? És te, Artúr, hová jutsz, ha bevégzed földi életed? Tettél rosszat eleget. Jót is, de kevesebbet. Van okod aggódni. Most például okosabb volna, ha szegény barátoddal foglalkoznál, s nem saját magaddal. Eszébe jutott a szakállas anekdota, két színész összefut, az egyik dumál magáról szünet nélkül, aztán így szól: Most már beszéljünk egy kicsit rólad, miben láttál utoljára? Art utoljára a *Három kismalac*-ban látta Kubla kánt, ő volt a mesélő. Ült a paraván mögött, csak a feje látszott ki, izzadt a kucsmában, könyvből olvasta a szövegét. Mindegy. Art keresett az agyraktárban Kubla kánnal kapcsolatos szép emlékeket. Amikor kapatosan kigyalogoltatok

Szentendrére. Meg amikor a Nemzeti Színház siófoki üdülőjében… Meg amikor… Úgy elmerült a múltidézésben, hogy észre se vette, kiürült a behantolt sír környéke. Egyedül maradt a fejfával. A hosszúkás dombocskát hézagosan takarták a koszorúk és virágok. Állítólag még az éjjel ellopják valakik, a szalagokat letépik róluk, s holnap újra az árusok pultjára kerülnek. Kitarthatnál itt reggelig, hogy megvédd a barátod koszorúit. Á… mindegy ez is. Kivette a zsebéből a gyertyákat. Tizenegyet hozott, az ötvenhat év miatt, 5 + 6. Egy réges-régi este képei vetítődtek az agyában. Kubla kán mutatta be azt a nőt, aki elvitte Artot a pindurka kocsiján, de nem mondta meg, hová tartanak. Budaörs. A dombtetőn állt a falatnyi ház, tucatnyi hasonló gyűrűjében. Mint kiderült, épp most vette. Kérte Artot, csak akkor kövesse, ha majd szól. Amikor végre hívta, Art belépett, a ház teljesen üres, csak egy dupla gumimatrac árválkodott a hajópadlón, negyven-ötven gyertya égett körötte, szív körvonalába rendezve.

7. A tűz az ember legjobb barátja! – aházott akkor is. Csak most fűzte hozzá: a legjobb szerelme is. Barom voltál, hogy nem értékelted a budaörsi nő szívbéli gesztusát, túl teátrálisnak találtad. Kár, hogy elhagytad, mint annyi mást. Kár, kár. Hess, madár. Pedig az a nő maga volt a tűz, különösen a dupla gumimatracon, mely zötykölődött alattatok, de nem eresztett le. A tűz az asszony! – zümmögte Art egy operaária kifacsart dallamára. Fontolgatta, milyen alakzatba döfködje az emlékezés gyertyáit a nedves homokba. A szív azért túlzás. A kör kevés. A fekvő nyolcast választotta, elvégre a halál – szemben az élettel – végtelen. Amikor elkészült, ott meredeztek a sápadt viaszrudacskák, egymástól azonos távolságban, fekete kanócuk összevissza lógott különböző irányokba. Ez bántotta Art szemét, sebaj, ha majd égnek, rendeződik a kép. Erősen Kubla kánra gondolt, és odatartotta az égő gyufát. Hiába. Az első kanóc fittyet hányt a fizika törvényeire. A második is, bár az legalább füstölt egy kicsit. A harmadik sem mutatott hajlandóságot a meggyulladásra. Art újabb gyufákkal kísérletezett. Nedvesek a kanócok? Vagy mi? Őrület… itt térdelsz a legjobb barátod sírján, és… Neked már nem akarnak égni a gyertyák? – kérdezte félhangosan és teátrálisan. Helyesbített, ezeknek éppenséggel Kubla kánért kéne égniük. Gyűltek a kormosra rövidült faszálak, megannyi pici jelképe a kudarcnak. Gyerünk, lássam, hogy:

8. A tűz az ember legjobb barátja! – föltápászkodott. Kőhajításnyira Kubla kán nyughelyétől két cejgnadrágos, pufajkás férfi ásott, lassú kubikos mozdulatokkal. Mélyült a gödör a következő munkadarabnak. Art tőlük kért segítséget. Szótlanul hallgatták végig. Egyikük műanyag öngyújtót dobott feléje. Elkapta. Hallani vélte: *Nesze bazmeg!* – ám ezt csak az agyában dörmögte valaki. Az öngyújtón kék betűkkel: FŐGÁZ, alatta lángkoszorú. Na jó… egyenesben vagyunk! – mind a tizenegy gyertyát sikerült meggyújtania a tűzszerszám segítségével. Már egyenesedett volna föl, hogy visszavigye, amikor kettő elaludt. Meg még kettő. Az anyátok! – beharapta a száját. Sírnál nem káromkodunk. Bár… Kubla kán sírjánál?! Őneki tetszene. Csattogtatta az öngyújtót, kezdte föllobbantani a lángnyelveket megint. De ahányat sikerült, nagyjából ugyanannyi hunyt ki. Pedig nincs is szél, csak szellő. Föladjam? Kubla kán, ha néz valahonnét, láthatja, a jó szándék megvolt. Mi a franc… tényleg képtelen vagy abszolválni ezt az egyszerű feladatot? Tizenegy rohadt gyertya, az isten szerelmére! – kis mellvédet gyűrt homokból a fekvő nyolcas köré, szélfogónak. Nem segített. *A gyertyák csonkig égnek!* Kubla kán sírján aligha. Ez valami színdarab címe. Abban sem játszottam, gondolta csüggedten.

9. A tűz az ember legjobb barátja! – csak mégse mindig. Vagy nem mindenkinek. Art idővel kénytelen-kelletlen sorsára hagyta a tizenegy gyertyát. Hét égett, amikor ő sietős léptekkel eliramodott a temető fekete kovácsoltvas kapuja felé. Megállta erős akarattal, hogy ne forduljon hátra, sejtette, további kihunyásokat láthatna. A sírásók addigra eltűntek, így a FŐGÁZ öngyújtót megtartotta. Aznap este hasznát vette, a legkisebb gyereke születésnapi vacsoráján. Meghívták őt is, az elvált férjet, noha az anyuka új pasija már ott lakott. Nem olyan nehéz ám ez a helyzet, azt kell gondolni, hogy az a házasság nem veled történt, filmen láttad, onnan ismerős a lakás, a bútor, az utca, a nő. Art hazaugrott az ajándékért, egy jobbkezes vívótőrért – Sword 2011, 10.01-es kivitel, testvezetékkel és kesztyűvel –, fia igazolt versenyző a Vasasban. Art pontosan érkezett, kivételesen. A volt felesége ismerte Kubla kánt, így el kellett mesélni neki a temetést. A koporsó leeresztéséig jutott, akkor az új pasi behozta a tortát. Rajta tizenegy gyertya. Art sóhajtott, ez a tizenegyesek napja. Büntetők. Halál délután, születés kora este, sok ez egy ilyen rozoga embernek! Természetesnek érezte, hogy boldog atyaként ő adjon tüzet a gyertyáknak.

Emelem az ünnep fényét. Előhúzta a FŐGÁZ öngyújtót. A volt feleség furcsállkodott: Te már megint cigizel? Nem… ez csak úgy… – érzékelte, hogy az asszony egy szavát sem hiszi, hagyományaihoz híven. Várakozása ellenére az összes gyertya azonnal föllobbant. Itt is összeégette picit az ujjait, ahogyan a temetőben, sebaj. Nem tudta – akarta – levenni a szemét az imbolygó fényecskékről. *Tüzenegy*… bocs. A fia odahajolt (máris magasabb nálam, gondolta Art), hogy elfújja őket. Sikerült. A kanócok mintha az elégedettség füstjeleivel üzennének a baráti törzseknek. Kisvártatva az egyik gyertya újra föllobbant. A srác korrigált, és visszaszájból rázúdított még egy komoly adag levegőt. Addigra három égett. Art fia nem értette, tanácskérőn pislogott az apjára, sportban megacélosodott tüdeje minden erejét a gyertyákra összpontosította. Amazok engedelmesen kialudtak, ám csupán néhány másodpercre, rejtélyes módon mindig visszaszerezték valahonnan a tüzüket. A srác Sziszifuszként küzdött, csekély eredménnyel. Mindig előállott a kiinduló helyzet, tizenegy gyertya égett, parányi szikrákat szórva.

10. A *tíz* az ember legjobb barátja? – agybotlás. Art szeme lobot vetett. Köszönöm az ilyen barátot! Már lihegett, mint a fia, ő a méltatlankodástól. Ki hiszi el, hogy a temetőben nem lehet meggyújtani a gyertyákat, a tortán meg nem lehet eloltani? Ugyanazon a napon, ugyanannyit??? Talán ez a tizenegy Kubla kán emlékére akar lobogni, az a tizenegy pedig a fiút éltetve hunyt ki? összekeverte volna a természet a dolgokat? – ekkor esett le a tantusz: ezek a mostanában divatba jött színes bűvészgyertyák, amelyeket úgy terveztek, hogy a gyanútlan áldozat ne tudja őket elfújni, s törjön ki az általános kacagás a nagyszerű vicc nyomán. Az még nem volt világos, hogy szándékosan vett-e ilyeneket a fiú anyja (esetleg az új pasi), vagy tévedésből. Megsimogatta a srác arcát, nyugtatásképp. Hűha, te lázas vagy? Közben a feleség az új pasira támadt, szégyellje magát! így elcseszte a születésnapot! semmit nem lehet rábízni! – satöbbi. Art a nő gazdag szemrehányáskészletének elemeit unalomig ismerte, de még most is futkosott tőlük a hátán a hideg, pedig már nem ő volt a céltábla. Próbálta átölelni a szokásosnál forróbb fiát, ám az elhúzódott, túl felnőttnek érezte magát az atyai szorongatáshoz. Art zavarba jött, szíve a torkába csúszott, ott kalapált, arca pedig égni kezdett. Phűűű… én is lázas vagyok?

11. Az ember a tűz –

Virágmesék

Virág Misi (soha senki nem hívta Mihálynak) a szerencse fia volt. Fogta az isten lábát. Sőt, talán a farkát! – ahogyan ő mondta, ha felöntött a garatra. Többnyire csak gondolta.

A szerencse fia (a mamája szerint: ficka) volt: ő már akkor is utazhatott NYUGAT-ra, amikor a társaság tagjai közül többen még Romániába se mehettek, útlevél helyett levél érkezett a címükre, az egyenszöveggel: AZ ÖN KIUTAZÁSA KÖZÉRDEKET SÉRT. Közérdek, a jóédes anyátok!

Eközben a jóédes Virág Misi nagyjából évente átléphette az ország határát, néha többször, abban az irányban is, amerre aknamezőt és drótkerítést láthatott a vonat ablakából, és itt-ott tankcsapdának vélt méretes vaskeresztek seregét. Mindezt nem valamiféle elvtársi állásnak vagy beosztásnak köszönhette – párttag se volt –, hanem egy müncheni családnak. Csak látásból ismerte őket, haverja haverjának rokonai, mégis bármikor küldtek úgynevezett meghívólevelet, amelyben arról biztosították az illetékes hatóságokat, hogy hőn szeretett rokonuknak, Virág Mihálynak (lakcím, anyja neve szig szám) iksz napra lakhatást és élelmezést biztosítanak. A hivatalos szervek ilyen levél ellenében kiadták az útlevelet. Mintha csupán azon aggódnának, nem szenved-e hiányt a konvertibilis valutaövezetbe kerülő magyar állampolgár. Sajátságos, hogy az ekként nagyjából húsz évig utazgató Virág Mihály egyetlen egyszer sem járt Münchenben, említett család tagjaival kizárólag Budapesten találkozott, talán három ízben.

Utazásai számán kívül keveset tudott fölmutatni, felsőoktatási intézménybe nem is jelentkezett, eleinte gázkészülék-ellenőrként, majd a szabadalmi hivatal aktakukacaként kereste a kenyerét. Titokban író akart lenni, ám ehhez írnia kellett volna valamit, odáig nem jutott el. Ismét az édesanyját idézzük, ha kérdezték tőle, mi lett a fiából, így válaszolt: Vizesnyolcas! – kézlegyintés.

A hatvanas-hetvenes években Virág Misi nemzedéke minden alkalmat megragadott, hogy kijuthasson innen a szabad világ levegőjébe, még egy jugoszláviai társasutazás is a nászutak bódult hangulatával kecsegtetett. Déli szomszédunknál Tito, a néhai láncos kutya, engedett valamicske szabadságot népének, vagy inkább népeinek, árultak bizonyos nyugati lapokat, könyveket, játszottak hozzánk be nem jutó filmeket. Mi több,

vehettél olyan pipere- és ápisz-cikkeket, amelyeket idehaza soha, leszámítva a szűk kivételezett réteget, ők az úgynevezett IKKA boltokban megkaphatták, NUR FÜR DOLLAR. A jugóknál dinárért adták, ami szintén devizának számított, amolyan félkemény pénznek.

A nyugatnémet Fa szappan és Persil mosópor volt a sláger, Virág Misi felesége is elvárta, hogy kapjon eleget. Ő pedig hozott belőlük bárkinek, az ésszerűség határáig. A rábízott márkákkal, frankokkal, fontokkal aprólékos pontossággal számolt el. Ugyancsak ő importálta azoknak, akik tényleg írtak, méghozzá gépen, az elütések javítására szolgáló fehér folyadékot (corrector fluid), akkora mennyiségben, hogy kitartson legalább egy évig. Sem ő, sem más nem vehette biztosra, hogy mikor kap útlevelet legközelebb, ha ugyan egyáltalán. Sajnos, az a lötty néha hónapok alatt beleszáradt a flakonjába, időnként akkor is, ha föl se bontották.

Virág Misi hamar rájött, hogy behozhat olyasmit, ami nem igényel helyet a bőröndjében. Tárolhat az agyában ezt-azt, ami a KGST területén – avagy a szovjet blokkban, ahogyan Nyugaton hívták – hozzáférhetetlen. A tiltott könyvek például hazacsempészés helyett elolvashatóak odakinn. Működött egy titokzatos üzlet Párizsban, a Pantheon tájékán, a címét az utazásra jogosult magyar értelmiségiek fülbe súgták. Az uszító irodalmat onnan ingyen vihette el az érdeklődő – aláírás ellenében. Szorongva firkantotta oda a *Virág Mihály*-t a stencilezett ívre, igyekezett olvashatatlanul, isten tudja, mikor kerül hatósági kezekbe kint – vagy itthon. Ebben a boltban jutott hozzá Nagy Imre életrajzához, franciául. A fekete-fehér fotómellékletet – ötvenhatos képek – zsilettpengével kimetszette a kötetből s hazahozta, a bőröndje belső vászonborítása alá csúsztatva. A megcsonkított kötetet elolvasta, próbálta megjegyezni minden sorát, majd egy magyar ösztöndíjasnak adta, hozza Pestre ő, ha meri.

Orwell *1984*-ének angol zsebkiadását a télikabátja bélésébe eresztette, a hátul középen e célból tépett tíz centis hasadékon át. A vámos mégis megtalálta: Virág elvtárs, maga hülyének néz bennünket? – kérdezte vérengző tekintettel. Ezen röhögnie kellett, mert bizonyos Virág elvtárs az akkoriban betiltott *A tanú* című filmben szerepelt, melyet ő véletlenül látott egy szakmai vetítésen a Lumumba utcában, ismerős ismerőseként. *A tanú*-t gyakran és szívesen mesélte, idővel egészen élethűen utánozta Kállai Ferenc és Őze Lajos hanghordozását.

Erre mit mondjak? – kérdezett vissza. A vámos nem enyhült, nem alkudott: Mondhat bármit felőlem, ennek még folytatása lesz, nagyon megütheti a bokáját! – jegyzőkönyv készült. Az ügy csodával határos módon aztán elaludt, de Virág Misi attól fogva még következetesebben ragaszkodott ama gyakorlatához, hogy tilalmas kultúrterméket csak az agyában csempész be. Tanulmányt, regényt, filmet, színházi előadást, eszmecserét. Szerencséje volt, módja nyílott sok ilyesmit magáévá tenni külföldi útjain. Ha kérték, boldogan beszámolt róluk. A *Tűz van, babám* című film (Miloš Forman utolsó csehszlovákiai rendezése) a sikerszámai közé tartozott, ezt gyér angol tudása ellenére is jól értette, hiszen arról a rendszerről szóló vérgúnyos paródia, amelyben élt. Igyekezett jelenetenként mesélni, lassan, ráérősen. Örvendezve tapasztalta, hogy hallgatósága majdnem olyan jóízűen nevet a poénokon, mint ő a londoni moziban. A cselekményt kiegészítette képzeletből, nem akarta, hogy olyan siralmas legyen az egész, földjavította humorral és szép szavakkal. Rossz hírből jut nekünk elég, gondolta, legyen egy kis vidámság – olykor csipetnyi boldogság abban, amit előadsz.

Repertoárja folyamatosan bővült. *Doktor Zsivago,* film. *Hair*, zenés színház. E vakmerő musical a vietnami háború elleni tiltakozás hullámaiban jött létre, az énekesek és táncosok tarka csapata egy másodpercre anyaszült meztelenül mutatkozott – aztán gyors sötétség. Virág Misi beszámolóiban ez a pillanat egyre hosszabb lett, előbb egy perc, majd tíz. Aki később megnézhette, csalódott. De nem reklamáltak. *A Gulag szigetcsoport* is izgalmasabb lett az ő változatában, szinte szórakoztató. További előny, hogy a vaskos kötetek tartalmát nagyjából negyven percbe sikerült összesűrítenie. Minden fontos tudnivalót belesűrített. Gulag (oroszul: ГУЛАГ: Главное Управление Исправительно-Трудовых Лагерей [Glavnoje Upralevnyije Iszpravitelno-trudovih Lagerej], azaz Javítómunka-táborok Főigazgatósága.

Voltaképp csak az első kötetet olvasta, háromnegyedéig. A többinek a fülszövegét. Ám ez senkit nem zavart. Virág Misinél a szovjet fogolytáborokban egészen vicces élet folyt – a mérhetetlen szenvedés dacára.

A *Darabbér*-t kivételesen haza akarta lopni németül, de a nyugat-berlini reptéren felejtette. Nem baj, addigra kiolvasta. E hosszú esszé a magyar

munkások sanyarú körülményeit elemezte szociologikus látásmóddal és igazságkereső hevülettel. A gondok fő okát a teljesítménybérben jelölte meg a szerző. Virág Misi úgy mesélt a mezőgazdasági gépeket gyártó üzem mindennapjairól, hogy az embernek kedve támadt esztergálni, darabbér ide vagy oda.

Sikere volt. Nagyobb, mint amilyen a munkájában vagy a magánéletében jutott neki. Produkcióit egy lelkes híve *Virágmesék*-nek titulálta. A bevett fölszólítás: Virág, mesélj! – átváltozott: Virágmesét! – így adták át neki a szót, félórára, háromnegyedre, vagy akár egész estére. Hívták születésnapi zsúrokba, házibulikba, névnapi mulatságra, egyszer lakodalomba is, afféle rendhagyó vőfélyként. Álmában se gondolta volna, hogy e tevékenysége révén kapja meg a szeretetteljes közfigyelmet, amelyre mindannyian vágyunk. Csak azt sajnálta, hogy szegény szülei nem érhették meg a fiuk beérkezését. Eleinte az egész világnak szerette volna megmutatni, hogy azért ő sem akárki, később legalább a föl- és lemenőinek, harmincon túl kénytelen-kelletlen beérte azzal, ha saját magának bizonyít.

Sejtette, diadalát valamilyen arányban a cenzúrának köszönheti, meg persze a müncheni család meghívóleveleinek. A szabad levegőt hozom haza tinéktek, gondolta, a tiltott gyimilcsek édes ízét! Mondani nem akarta, túl fennkölt.

Már csupán az hiányzott, hogy virágmeséivel valahogyan pénzt kereshessen. Nem sikerült kifundálni a módját. Tilalom alatt álló irodalomról, filmről, drámáról aligha beszélhet, mondjuk egy szórakozóhelyen, bárzongorázás helyett. Hamar följelentené valaki. Arra persze sor kerülhet így is, ingyenbohóci mivoltában. Sosem vehette biztosra, hogy az egyre táguló baráti-haveri körbe mikor keveredik egy tégla. Fölkészült rá, hogy beüthet a ménkű. Mindig eljátszotta, hogy „szereplés” előtt jelentős adag alkoholt vesz magához, így talán számíthat néhány hiteles tanúra, akik bizonyítják, hogy részeg volt.

Bő két évtizedig fejlesztgette mondókáit, és megúszta följelentés nélkül. Többen kapacitálták, tartson lépést a korral, színesítse előadásait diafotók vetítésével. Szuper nyolcas filmecskékkel. Zenei aláfestéssel. Ő azonban makacsul kitartott a saját emberi hangjánál. Nekem ez a szexepilem, gondolta növekvő önérzettel. Még akkor sem ingott meg, amikor divatba jöttek a videokamerák.

Ha nyugati útjain devizakülföldiek arról kérdezték, vajon vége lehet-e a szocializmusnak Magyarországon és a keleti blokkban, Virág Misi határozott nemleges választ adott. Egy szovjet darabból idézett: Barátaim, a kolhoz egész életre szól, és a szocializmus mindörökké, ámen! – mondta ezt még a nyolcvanas évek végén is. Mint tudjuk, rossz jósnak bizonyult. Legnagyobb csodálkozására átvágták a vasfüggönyt, ledöntötték a berlini Falat. Bezúdult a nagy virágmesélő hazájába mindaz, ami korábban a nyugatiak privilégiuma volt.

Most kimegyek a divatból, gondolta búsan. Arcon legyintette a depresszió jeges fuvallata. Hallgatósága rohamosan csökkent, már csak azok tartottak ki, akik nyelvtudás híján kényszerültek őrá hagyatkozni. Fokozatosan szinte minden lefordítódott, bemutatódott Magyarországon. A meghívások ritkultak. Virág Misiben a jól végzett munka okozta léha elégedettség-adag a kritikus mennyiség alá süllyedt.

Mégiscsak írnod kéne! – ajánlotta a felesége. Ő azonban élettelen fahasábnak érezte magát a tiszta papírral szemben, s amikor megvette élete első számítógépét, a monitor rideg vibrálása tovább rontotta a helyzetét. Ráadásul gépelni egyáltalán nem tudott. Kapott az asszonytól egy mikrokazettás diktafont az ötvenedik születésnapjára: Ez jó lesz neked, apukám, behunyod a szemed, odaképzeled magadat a haverok közé, és már nyomod is a sódert, igen? – a mondatzáró „igen” valaha Virág Misi szavajárása volt, míg a felesége át nem vette tőle, akkor ő leszokott róla.

Sajnos, a diktafonnal se boldogult. Mikrofonfrász? Egy mondat nem sok, annyi se hagyta el a száját, ha benyomta a felvétel gombot. Így csupán az ekkoriban világrajövő unokája gőcögését vette föl. Mindegy… valakinek csak kellenek azért a virágmesék!

A két gyereke már hosszabb ideje nem volt kíváncsi a papa történeteire. Mégis nekik köszönhette a folytatást: az unokája és az óvodás társaik boldogan hallgatták, ha a régesrégi időkről beszélt, amikor még nem volt se mobil, se internet, és az országhatár valódi akadályként torlaszolta el a szabadságra vágyó ember útját.

Csak az mehetett ki, akinek adtak útlevelet, magyarázta a gyerkőcöknek. És volt, akinek nem? – kérdezte az egyik óvodikos csengő hangon. Volt. És az mit csinált? Maradt veszteg a fenekén! – így Virág Misi. Látta az arcokon, ezt a kicsik nem hiszik el. Azt sem, hogy Virág Misi szüleinek lakásában sokáig vonalas telefon se volt. És ha valaki akart találkozni

veletek, mit csinált? Fölugrott. És ha nem voltatok otthon? Csöngetett, aztán bedobott egy cetlit, s ment a dolgára. És ha otthon voltál, de nem akartál vele lenni? Megmondtam, hogy most rosszkor jött… kaptunk végül telefont, hétévi várakozás után, iker vonalat. Iker? Az olyan, hogy két család használja, akik nem ismerik egymást, hol az egyik beszélhet, hol a másik. És ha pont mindkettő akar? Pech! – ezt már ő maga is nehezen hitte el. Pedig így volt, bizonygatta.

A gyerekek kedvéért leegyszerűsítette a szövegeit, vicceit a néhány évesek szellemi színvonalához igazította. Meglepte, hogy a tíz alattiak az ő gyerek- és ifjúkora körülményeit rémesebbeknek találták, mint a vasorrú bábát vagy a hétfejű sárkányt. Eszébe jutott, hogy amíg felnőtteknek mesélt, addig is följavítgatta a valóságot, igyekezett ezt a hagyományt folytatni.

A virágmesék tehát himbálóztak a változó idők viharainak tengerén, de nem süllyedtek el. (Vö.: Fluctuat nec mergitur. Jelmondat Párizs város címerében.) Alaposan átalakulva utat találtak a jóval fiatalabb közönséghez. Klassz, gondolta ő, ifjú szívekben élek. Újra hívták zsúrokba, ahol a tortákon egyjegyű számnyi gyertya égett.

Nyugdíjazták utolsó munkahelyéről, a bankfiókból, a sorszám-automatánál adott fölvilágosítást, ha kértek tőle. Itt soha nem mesélhetett, pedig néha heves ingert érzett rá. A munkatársak gyerekeinek körében viszont olyan népszerűvé vált, hogy a búcsúbulijára behozták őket a szülők. Virág Misi bácsi varázslóköpenyt, -süveget és -pálcát kapott ajándékba a fiók dolgozóitól. Attól fogva e jelmezt vette föl, ha mesélni hívták bárhová. Varázsló… nem rossz.

Aggódott, hogy az újabban születő nemzedékeket már a pólyában elhódítja tőle a világháló, a wifi és az ájped, vagy mi a frász, ám erre nem utalt semmi jel. Ha szerencséd van, tolhatod a virágmeséket, ameddig élsz! – biztatta önmagát.

Egyre sűrűbben kényszerült várakozni orvosi rendelőkben és kórházakban. Ezekről soha senkinek nem mesélt. Feleségét eltemette. Beköszöntött a második gyerekkora, talán ezért értett olyan jól szót a tíz alattiakkal. A tínédzser mintájára zéróédzsernek nevezte őket. Tudta, közeleg saját története végéhez, nincs mese. Illetve csak addig van. Sebaj, gondolta, ez jó mulatság, férfimunka volt.

Hogyan tudná méltósággal befejezni? Ez itt a kérdés, nem a lenni vagy nem lenni.

Egy csúf napon azt álmodta, hogy fölméne a mennyekbe. Az úr érdekes módon hármas ikernek látszott. Tehát nem a Vagyok jellegű (az Ótestamentumból), gondolta Virág Mihály, hanem az egyet-fizet-hármat kap az Új-ból (vö.: Atya-Fiú-Szentlélek). Ő maga arkangyalnak látszott. Mondák néki az Urak, három szólamban: Mit keresel idefönn, te szószóró, nálunk sose történik semmi, minden unalmasan működik, bárgyún mosolygunk a boldogságtól, ugyan miről mesélhetnél itten? Ő fejet hajtott: Uraim, mit csináljak akkor, menjek a pokolba?

Válasz nincs. Aranyajtó tárul föl dallamos nyikorgással – végül közönséges ablaknak bizonyul, az ápolónő éppen most nyitja ki, villan az üvegen az őszi napsugár.

Virág Misi ihletet kap e fényességtől, rájön, mi legyen a zárómondat: Máig is élek, ha meg nem haltam!

Ezek az utolsó szavai.

Vámos Miklós: Majdnem összes

Európa Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó M. Nagy Miklós igazgató
Készült 2013-ban
Felelős szerkesztő Barna Imre
Művészeti vezető Gerhes Gábor
Borítótervező Gerhes Gábor

www.europakiado.hu
www.facebook.com/europakiado

ISBN 978 96307 9750 4
verziószám: 1.00

Table of Contents